

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

**ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ ΚΑΙ ΣΤΑΣΕΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΟΝΕΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ
ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ
ETWINNING**

της

ΣΜΑΡΩΣ ΧΑΛΕΜΗ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του
μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης
στις Επιστήμες της Εκπαίδευσης και της Δια Βίου Μάθησης
(με Ειδίκευση στην Πληροφορική και Νέες Τεχνολογίες στην εκπαίδευση)

Οκτώβριος, 2018

© ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, 2018

Η παρούσα Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία (Μ.Δ.Ε.), η οποία εκπονήθηκε στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών: *Επιστήμες της Εκπαίδευσης και της Δια Βίου Μάθησης στην Κατεύθυνση: Πληροφορική και Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση*), και τα λοιπά αποτελέσματα αυτής αποτελούν συνιδιοκτησία του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και του φοιτητή, ο καθένας από τους οποίους έχει το δικαίωμα ανεξάρτητης χρήσης και αναπαραγωγής τους (στο σύνολο ή τμηματικά) για διδακτικούς ή ερευνητικούς σκοπούς, σε κάθε περίπτωση αναφέροντας τον τίτλο και το συγγραφέα και το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, όπου εκπονήθηκε η Μ.Δ.Ε. καθώς και τον επιβλέποντα Καθηγητή και την Επιτροπή Αξιολόγησης.

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

**ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ ΚΑΙ ΣΤΑΣΕΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΟΝΕΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ
ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ
ETWINNING**

της

ΣΜΑΡΩΣ ΧΑΛΕΜΗ

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΔΑΓΔΙΛΕΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

ΕΞΕΤΑΣΤΗΣ 1: ΒΑΛΚΑΝΟΣ ΕΥΘΥΜΙΟΣ

ΕΞΕΤΑΣΤΗΣ 2: ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Οκτώβριος, 2018

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η εκπόνηση της παρούσας μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας έχει ως κεντρικό θέμα τη «Διερεύνηση αντιλήψεων και στάσεων εκπαιδευτικών και γονέων παιδιών προσχολικής ηλικίας απέναντι στην υλοποίηση συνεργατικών έργων eTwinning» για την εξαγωγή κατάλληλων συμπερασμάτων. Εντάσσεται στα πλαίσια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Επιστήμες της Εκπαίδευσης και της Δια Βίου Μάθησης» με ειδίκευση «Πληροφορική και Νέες Τεχνολογίες στην εκπαίδευση» του τμήματος Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής της Σχολής Κοινωνικών, Ανθρωπιστικών Επιστημών & Τεχνών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Στόχος αποτελεί η παρουσίαση των αποτελεσμάτων που προκύπτουν από το θεωρητικό και ερευνητικό πλαίσιο αναφορικά με τις αντιλήψεις για τα πολλαπλά οφέλη στη σχολική κοινότητα και τις στάσεις που διαμορφώνονται απέναντι σε μια συνεργατική εξ αποστάσεως μάθηση μέσω της ψηφιακής κοινότητας eTwinning, από εκπαιδευτικούς και γονείς, στα πλαίσια της προσχολικής εκπαίδευσης. Επιδιώκεται να διακριθούν οι παράμετροι που συμβάλλουν και σχετίζονται μεταξύ τους ώστε να οδηγηθούμε σε μια ποιοτική ανάλυση και εξαγωγή συμπερασμάτων που συνάδουν με την πραγματικότητα της εκπαίδευσης.

Επιπρόσθετο κίνητρο ενασχόλησης μου για τη διερεύνηση αντιλήψεων και στάσεων αναφορικά με τη δράση eTwinning ήταν το γεγονός ότι αποτελώ ενεργό μέλος της συγκεκριμένης ψηφιακής εκπαιδευτικής κοινότητας εδώ και ορισμένα χρόνια, ικανοποιώντας την επιθυμία μου να αλληλεπιδράσω επαγγελματικά και πολιτισμικά με άλλους εκπαιδευτικούς. Παρατήρησα ότι η διεύρυνση των οριζόντων της σχολικής κοινότητας που πραγματοποιήθηκε ήταν άμεσα εμφανής και αποτέλεσε έναυσμα για την καλλιέργεια των ψηφιακών, διδακτικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων μέσω θετικών εμπειριών μάθησης. Το ενδιαφέρον μου για τις απόψεις άλλων εκπαιδευτικών αλλά και των γονέων μαθητών προσχολικής αγωγής ως προς τις δυσκολίες και τα ποικιλόμορφα οφέλη που παρατηρούνται με παρακίνηση στην επιλογή του συγκεκριμένου θέματος και στη διεξαγωγή της παρούσας έρευνας.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα εργασία πρόκειται για αποτέλεσμα προσωπικής προσπάθειας, δε θα μπορούσε όμως να ολοκληρωθεί χωρίς τη συνδρομή και τη συμπαράσταση πολλών ατόμων.

Αρχικά, οφείλω να ευχαριστήσω θερμά τους 20 συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς από την Ελλάδα και από άλλες χώρες της Ευρώπης και τους 15 γονείς παιδιών προσχολικής ηλικίας από την Ελλάδα που συνέβαλλαν ενεργά στην ολοκλήρωση της. Ανταποκρίθηκαν και προσφέρθηκαν να αφιερώσουν τον προσωπικό τους χρόνο για να απαντήσουν με σύνεση και υπευθυνότητα στο ερωτηματολόγιο της συνέντευξης που αποτέλεσε το εργαλείο της συγκεκριμένης έρευνας.

Επιπλέον επιθυμώ να ευχαριστήσω βαθύτατα την οικογένεια μου και τους κοντινούς μου ανθρώπους για την αμέριστη ηθική και συναισθηματική συμπαράσταση που μου προσέφεραν αλλά και την υπομονή που έδειξαν καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κύριο Βασίλη Δαγδιλέλη για την πολύτιμη βοήθεια, την καθοδήγηση αλλά και τον προσωπικό χρόνο που μου διέθεσε, ώστε να ολοκληρωθεί ομαλά και ορθά η παρούσα εργασία.

**ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ ΚΑΙ ΣΤΑΣΕΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΟΝΕΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ
ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ
ETWINNING**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα μεταπτυχιακή έρευνα πραγματεύεται τη διερεύνηση αντιλήψεων και στάσεων εκπαιδευτικών και γονέων, στα πλαίσια της προσχολικής αγωγής, απέναντι σε συνεργατικές πρακτικές εξ αποστάσεως μάθησης, μέσω της ψηφιακής κοινότητας eTwinning.

Από τα ευρήματα μελετών έχει αναδειχθεί ότι η τεχνολογία προσφέρει στη σχολική κοινότητα ανταλλαγή καλών πρακτικών σε παγκόσμιο επίπεδο και ευκαιρίες συνεργασίας και επικοινωνίας των μελών της μέσω της συγκρότησης πολλαπλών «ψηφιακών κοινοτήτων μάθησης». Η διδασκαλία με τη χρήση των κατάλληλων οπτικοακουστικών μέσων ενεργοποιεί τα εσωτερικά κίνητρα μάθησης και αποσκοπεί στη δημιουργία ενός σχολείου σύγχρονου και ελκυστικού, ανταποκρινόμενο στις ανάγκες του σύγχρονου πολίτη. Η δράση eTwinning αποτελεί την ψηφιακή κοινότητα σχολείων της Ευρώπης, παρέχοντας τη δυνατότητα συνεργατικής εξ αποστάσεως μάθησης, κάνοντας χρήση εργαλείων Τ.Π.Ε. Υποστηρίζει την διάδραση των μελών μέσω συνεργατικών έργων που έχουν κοινούς στόχους και αποσκοπούν στην επίτευξη κοινών αποτελεσμάτων, ώστε να αποκομισθούν παιδαγωγικά, κοινωνικά και πολιτισμικά οφέλη, παρέχοντας ταυτόχρονα δυνατότητες προσωπικής και επαγγελματικής εξέλιξης.

Για τη διεξαγωγή της μελέτης εφαρμόστηκε ποιοτική προσέγγιση με εργαλείο διερεύνησης μια ημι-δομημένη συνέντευξη που συντάχθηκε για τις ανάγκες της έρευνας και πραγματοποιήθηκε εξ αποστάσεως. Το δείγμα αποτέλεσαν 20 εκπαιδευτικοί από διάφορους νομούς της Ελλάδας και χώρες της Ευρώπης και 15 γονείς μαθητών προσχολικής ηλικίας από το νομό Χαλκιδικής. Τα αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι εκπαιδευτικοί και γονείς εντοπίζουν το θετικό αντίκτυπο της συμμετοχής σε συνεργατικά έργα eTwinning στη σχολική κοινότητα και στην περαιτέρω αναβάθμιση της προσχολικής εκπαίδευσης.

Λέξεις Κλειδιά: eTwinning, Τ.Π.Ε., συνεργατική εξ αποστάσεως μάθηση, προσχολική εκπαίδευση

ABSTRACT

This thesis deals with the exploration of teachers' and parents' perception and attitudes of pre-school education towards cooperative distance learning practices through the eTwinning digital community.

The research have shown that school-based technology offers an exchange of good practices at a global level, providing opportunities for cooperation and communication among its members through the creation of multiple "digital learning communities". Teaching using the appropriate audiovisual media activates internal learning motivations and aims at creating a modern and attractive school that meets modern citizens' needs. ETwinning is the digital community of schools in Europe, enabling collaborative distance learning using ICT tools by pupils and teachers. It supports members' interaction through cooperative projects with common goals, achieving common results in order to obtain pedagogical, social and cultural benefits while providing opportunities for personal and professional development.

In order to conduct a qualitative approach was implemented a semi-structured interview, as a survey tool, conducted for the needs of the research, remotely. The sample consisted of 20 teachers from various prefectures of Greece and European countries and 15 pre-school students' parents from the prefecture of Chalkidiki. The results indicate that teachers and parents identify the positive impact of participation in co-operative eTwinning projects on the school community and further upgrading pre-school education.

Keywords: eTwinning, ICT tools, collaborative distance learning, pre-school education

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευχαριστίες

Πρόλογος

Περίληψη

Abstract

Εισαγωγή	1
Α΄ ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	4
1. Σκοπός και σημασία της παρούσας μελέτης.....	4
2. Στόχοι της έρευνας.....	5
3. Εννοιολογική αποσαφήνιση βασικών όρων.....	5
4. Τεχνολογία και εκπαίδευση.....	6
4.1. Ορολογία.....	7
4.2 Το ψηφιακό σχολείο.....	8
4.3 Ο ρόλος του εκπαιδευτικού προσχολικής ηλικίας.....	10
5. Η συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως.....	16
5.1 Θεωρίες μάθησης που πλαισιώνουν συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως.....	23
5.1.1 Συμπεριφοριστικές.....	23
5.1.2 Γνωστικές.....	24
5.1.3 Κοινωνικοπολιτισμικές.....	26
5.1.4 Πολλαπλή Νοημοσύνη	28
5.1.5 Κονεκτιβισμός.....	30
5.2 Τα εργαλεία της συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως.....	31
5.2.1 Η ένταξη συνεργατικών τεχνολογικών εργαλείων στην προσχολική εκπαίδευση.....	34
5.2.1.1 Αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών.....	35
5.2.1.2 Το περιβάλλον διδασκαλίας.....	38
6. Ψηφιακές Κοινότητες Μάθησης	38
6.1.Κοινότητα σχολείων της Ευρώπης «eTwinning»	40
6.2 Ευκαιρίες επιμόρφωσης εκπαιδευτικών.....	44
6.3 Αξιολόγηση και αναγνώριση των έργων eTwinning.....	46
6.4 Πλεονεκτήματα της δράσης στη σχολική κοινότητα.....	48

6.4.1 Οφέλη για τους μαθητές.....	50
6.4.2 Οφέλη για τους εκπαιδευτικούς.....	56
6.5 Δυσκολίες της δράσης για τη σχολική κοινότητα.....	58
6.6. Βιβλιογραφική ανασκόπηση.....	59
Β΄ ΜΕΡΟΣ: ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	67
7. Μεθοδολογία της έρευνας.....	67
7.1. Αναγκαιότητα, σκοπός και επιμέρους στόχοι.....	67
7.2. Ερευνητικά ερωτήματα και ερευνητικές υποθέσεις.....	68
7.3. Μεθοδολογία – Σχεδιασμός της έρευνας.....	70
7.4. Διαδικασία διεξαγωγής της έρευνας.....	72
8. Παρουσίαση αποτελεσμάτων εκπαιδευτικών	73
8.1 Παράγοντες που επηρεάζουν τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε μια διακρατική συνεργασία eTwinning.....	73
8.2 Ανασταλτικοί παράγοντες και δυσκολίες στην υλοποίηση ενός κοινού παιδαγωγικού έργου με τη χρήση των τεχνολογικών μέσων.....	78
8.3 Υποστήριξη και επιμόρφωση από φορείς.....	83
8.4 Η συνεργασία με εκπαιδευτικούς σε μια συνεργασία eTwinning.....	88
8.5 Η συνεργασία με γονείς σε μια διακρατική συνεργασία εξ αποστάσεως.....	91
8.6 Στάσεις και εκτιμήσεις.....	95
8.7 Η επιβράβευση ως κίνητρο.....	105
8.8 Προϋποθέσεις για αναβάθμιση της εκπαίδευσης μέσω της ορθολογικής χρήσης των ΤΠΕ.....	109
9. Παρουσίαση αποτελεσμάτων γονέων.....	112
9.1 Παράγοντες που επηρεάζουν τη συμβολή των γονέων για τη συμμετοχή των παιδιών τους σε μια συνεργασία eTwinning.....	112
9.2 Πρακτικές ένταξης των γονέων σε μια συνεργασία eTwinning.....	115
9.3 Στάσεις και εκτιμήσεις.....	117
9.4 Η επιβράβευση ως κίνητρο μάθησης	120
Γ΄ ΜΕΡΟΣ: ΕΡΜΗΝΕΙΑ / ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΠΟΡΙΣΜΑΤΩΝ.....	122
10. Συμπερασματικές παρατηρήσεις.....	122
10.1 Εκπαιδευτικοί.....	122
10.2 Γονείς.....	136

11. Περιορισμοί της έρευνας.....	143
12. Προτάσεις για μελλοντικές έρευνες.....	144
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	145
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	157

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η οριζόντια ένταξη του υπολογιστή, σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας, σε συνδυασμό με τη ραγδαία εξέλιξη των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.) έχει επηρεάσει ριζικά και το χώρο της εκπαίδευσης. Οι τεχνολογίες καθώς διαμορφώνονται επιτρέπουν νέους τρόπους πρόσβασης, κατανόησης και δημιουργίας γνώσης ώστε να αποτελέσουν ένα φυσικό περιβάλλον για τους σύγχρονους εκπαιδευόμενους πολίτες. Συνεπώς, θεωρείται απαραίτητη η αναπροσαρμογή των στόχων της εκπαίδευσης στις ανάγκες του σύγχρονου πολίτη, προκειμένου να εναρμονιστεί με τις εξελίξεις της πληροφορικής και να επαναδιαμορφωθεί κατάλληλα (Βρύζας & Τσιτουρίδου, 2005).

Στο πλαίσιο της Κοινωνίας της Πληροφορίας, προβλέπεται η δημιουργία του ψηφιακού σχολείου με την πλήρη ένταξη και ενσωμάτωση των Τ.Π.Ε. στην καθημερινή εκπαιδευτική πρακτική, δημιουργώντας μια νέα κοινωνικοπαιδαγωγική πραγματικότητα. Οι Τ.Π.Ε. πλέον θεωρούνται ένα δυναμικό εργαλείο γνωστικής, νοητικής, συναισθηματικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Η τεχνολογία δημιουργεί τις κατάλληλες συνθήκες για τον εκπαιδευτικό, αποτελώντας μέσο υποστήριξης των σύγχρονων παιδαγωγικών προσεγγίσεων για τη μάθηση, για την ανταλλαγή καλών πρακτικών σε παγκόσμιο επίπεδο, αλλά και την παροχή δυνατοτήτων για διαρκή επιμόρφωση. Η κατάλληλη διαμεσολάβηση του εκπαιδευτικού έγκειται στη χρήση των οπτικοακουστικών μέσων επικοινωνίας με αναπτυξιακά κατάλληλους τρόπους, συντελώντας, ώστε οι μαθητές να βιώνουν θετικές εμπειρίες μάθησης, στην παροχή ίσων ευκαιριών μάθησης και στην ουσιαστική ποιοτική αναβάθμιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η αναβάθμιση της εκπαίδευσης που πραγματοποιείται μέσω καινοτόμων εκπαιδευτικών πρακτικών έχει ως απώτερο στόχο την ποιοτική βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας.

Η ισχύουσα κατάσταση στην εκπαίδευση δύναται να αλλάξει ολοκληρωτικά μέσω της χρήσης των Τ.Π.Ε., συμβάλλοντας καταλυτικά, τόσο στην καλλιέργεια μιας νέας παιδαγωγικής αντίληψης, προάγοντας νέους ενεργητικούς και βιωματικούς τρόπους μάθησης, όσο και στην ανάπτυξη νέων στάσεων και δεξιοτήτων. Ο υπολογιστής, κάτω από το πρίσμα αυτό, καθίσταται διεπισημονικό εργαλείο

προσέγγισης της γνώσης σε όλο το φάσμα του προγράμματος σπουδών. Κυριότερο στόχο αποτελεί η θεμελίωση ποικίλων εκπαιδευτικών πρακτικών, αξιοποιώντας τις πολλαπλές δυνατότητες που παρέχει το σύγχρονο ψηφιακό εκπαιδευτικό περιβάλλον για την μύηση της σχολικής κοινότητας στον ψηφιακό εγγραμματοισμό.

Για όλη τη σχολική κοινότητα η τεχνολογία αποτελεί εργαλείο προσωπικής και επαγγελματικής εξέλιξης, συνεργασίας των μελών της αλλά και επικοινωνίας με τον υπόλοιπο κόσμο, μέσω της συγκρότησης πολλαπλών «ψηφιακών κοινοτήτων μάθησης». Από την εκπαίδευση «δι' αλληλογραφίας» οδηγηθήκαμε στην ψηφιακή εποχή, που την αντιπροσωπεύει η δημιουργία ψηφιακών κοινοτήτων ατόμων με κοινές κοινωνικές πρακτικές. Η συνεργατική μάθηση είναι μια κοινωνική μορφή διδασκαλίας που έχει εφαρμογή σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και ήρθε ως επιπρόσθετη ανάγκη των σύγχρονων συνθηκών και η εφαρμογή της έφερε εντυπωσιακά θετικά αποτελέσματα. Όλες οι ψυχοκοινωνικές μελέτες τάσσονται ανεπιφύλακτα υπέρ της ομαδοσυνεργατικότητας ως τη βάση της σύγχρονης εκπαιδευτικής πρακτικής. Υποστηρίζεται ότι η γνώση μεταδίδεται μέσω των διαπροσωπικών σχέσεων, όπου ασκείται μια δυναμική επιρροή για τον μετασχηματισμό της και η οικοδόμηση της θεωρείται προϊόν ενός δυναμικού αλληλεπιδραστικού εκπαιδευτικού σχεδιασμού, χαρακτηριζόμενο από μια αρμονική συνεργασία όλων των συμμετεχόντων, ανεξαρτήτως της απόστασης μεταξύ τους (Lambropoulos, 2005). Οι κοινωνικές δεξιότητες που αναπτύσσει το άτομο και τα εφόδια που αποκομίζει είναι άμεσα ορατά, εντός και εκτός σχολικού πλαισίου, επηρεάζοντας και τη μετέπειτα κοινωνική και επαγγελματική του ζωή.

Το σύγχρονο σχολείο δε θεωρείται πλέον ένας απλός πληροφοριοδότης που εξοπλίζει με γνώσεις τους μαθητές του, αλλά έχει και κοινωνική αποστολή, να εφοδιάζει τους παιδαγωγούμενους με κοινωνικές δεξιότητες απαραίτητες για τη μελλοντική ομαλή και δημιουργική ένταξή τους στο κοινωνικό σύνολο. Αντίστοιχα οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να μην αποτελούν πλέον φορείς της πληροφορίας, αλλά συνεργάτες και συνερευνητές με τους μαθητές τους (Mylonakou-Keke, 2009). Ως εκ τούτου, αποτελεί σημαντική προϋπόθεση οι εκπαιδευτικοί να αποκτήσουν τις απαραίτητες δεξιότητες, για να διαχειρίζονται κριτικά και με αυτοπεποίθηση τις νέες τεχνολογίες αποτελεσματικά, προκειμένου να υποστηρίξουν τις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών τους.

Το eTwinning είναι μια ευρωπαϊκή δράση, η οποία αποτελώντας μια ψηφιακή κοινότητα μάθησης, μέσω δικτύωσης ευρωπαϊκών σχολείων, παρέχει τη δυνατότητα της συνεργατικής εξ αποστάσεως μάθησης των εγγεγραμμένων μελών, μαθητών και εκπαιδευτικών. Πραγματοποιούνται καινοτόμες πρακτικές μάθησης ενσωματώνοντας δημιουργικά εργαλεία Τ.Π.Ε. στη διαδικασία (Κομνηνού, 2010). Αναπτύσσεται μια αλληλεπιδραστική συνεργασία, με την ορθή χρήση κατάλληλων διαδικτυακών τεχνολογικών εργαλείων, τίθενται κοινοί στόχοι για συγκεκριμένα εκπαιδευτικά θέματα επεξεργασίας και αποσκοπούν στην επίτευξη κοινών αποτελεσμάτων, ώστε να αποκομισθούν παιδαγωγικά, κοινωνικά και πολιτισμικά οφέλη.

Μελέτες φανερώνουν ότι οι αντιλήψεις και οι στάσεις των εκπαιδευτικών και των γονέων μαθητών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, αναφορικά με την επίδραση των Τ.Π.Ε. στη μάθηση συνάδουν με την ενσωμάτωση τους στη μαθησιακή διαδικασία. Συγκεκριμένα ως προς τη διεξαγωγή συνεργατικής μάθησης από απόσταση με τη χρήση τεχνολογικών εργαλείων μέσω έργων συνεργασίας eTwinning έχουν διεξαχθεί έρευνες με δείγμα εκπαιδευτικούς που αντικατοπτρίζουν τα πολλαπλά οφέλη που προσδίδει στη σχολική κοινότητα. Στην προσχολική εκπαίδευση το ενδιαφέρον για την εφαρμογή εξ αποστάσεως συνεργατικής μάθησης μέσω έργων eTwinning στην τυπική εκπαίδευση αυξάνεται διαρκώς τα τελευταία χρόνια. Αυτό γεννά την ανάγκη για συζήτηση και περαιτέρω διερεύνηση συγκεκριμένα στο πλαίσιο της προσχολικής αγωγής παραγόντων που συντελούν στην αποδοχή και ανάπτυξη υπηρεσιών συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως μέσω του eTwinning εκ μέρους των εκπαιδευτικών και των γονέων αποτελεί το αντικείμενο της παρούσας μελέτης.

Α' ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1. Σκοπός και σημασία της παρούσας μελέτης

Η τεχνολογία δημιουργεί τις κατάλληλες συνθήκες για τον εκπαιδευτικό, αποτελώντας μέσο υποστήριξης των σύγχρονων παιδαγωγικών προσεγγίσεων για τη μάθηση, για την ανταλλαγή καλών πρακτικών σε παγκόσμιο επίπεδο, αλλά και την παροχή δυνατοτήτων για διαρκή επιμόρφωση. Οι Τ.Π.Ε. πλέον θεωρούνται ένα δυναμικό εκπαιδευτικό μέσο που συμβάλει στην ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών και των εμπλεκόμενων στη σχολική κοινότητα, με την ταυτόχρονη αναβάθμιση της εκπαίδευσης, έχοντας ως απώτερο στόχο την ποιοτική βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας. Η διδασκαλία με τη χρήση των κατάλληλων οπτικοακουστικών μέσων ενεργοποιεί τα εσωτερικά κίνητρα μάθησης και αποσκοπεί στη δημιουργία ενός σχολείου σύγχρονου και ελκυστικού, ανταποκρινόμενου στις ανάγκες του σύγχρονου πολίτη.

Ο βασικός στόχος του σύγχρονου σχολείου είναι να εφοδιάζει τους μαθητές με κοινωνικές δεξιότητες απαραίτητες για τη μελλοντική ομαλή και δημιουργική ένταξή τους στο κοινωνικό σύνολο. Η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία εξασφαλίζει δυνατότητες αυτενέργειας τόσο στη δράση όσο και στη σκέψη, γεννώντας αισθήματα υπευθυνότητας στους μαθητές, οι οποίοι νιώθουν ικανοί να αντιμετωπίσουν και να επιλύσουν προβλήματα. Η δράση του eTwinning θεωρείται μια προστιθέμενη αξία στη συμβατική μάθηση με τους μαθητές να αποκομίζουν πολλαπλά οφέλη. Μέσω της υλοποίησης διακρατικών συνεργατικών παιδαγωγικών έργων προσφέρεται η δυνατότητα έκβασης κοινών αποτελεσμάτων έρευνας, με τη συμμετοχή σε ομαδοσυνεργατικές εκπαιδευτικές πρακτικές.

Στην παρούσα εργασία επιχειρείται να γίνει, στο πρώτο μέρος, παρουσίαση των όρων που πλαισιώνουν την ένταξη των τεχνολογικών εργαλείων και το ρόλο του εκπαιδευτικού, με γνώμονα την προσχολική εκπαίδευση. Περαιτέρω δίνεται έμφαση στην αξία της συνεργατικής μάθησης σε συνδυασμό με την μάθηση από απόσταση, παραθέτοντας τα τεχνολογικά εργαλεία που δύναται να χρησιμοποιηθούν, τα οφέλη και τις δεξιότητες που αναπτύσσονται. Στο δεύτερο μέρος της εργασίας παρουσιάζεται μια εμπειρική έρευνα που διεξήχθη μέσω ερωτηματολογίου ανοιχτών

ερωτήσεων, με τη μορφή συνέντευξης εκπαιδευτικών και γονέων παιδιών προσχολικής ηλικίας που συμμετείχαν σε πρόγραμμα συνεργασίας σχολείων μέσω της κοινότητας eTwinning.

Σκοπός της έρευνας ήταν να διερευνήσει, να αναλύσει και να αναδείξει τις αντιλήψεις και τις στάσεις που ανέπτυξαν οι ερωτώμενοι εκπαιδευτικοί και γονείς μαθητών, προτού και έπειτα από τη συμμετοχή σε μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως της ψηφιακής κοινότητας σχολείων της Ευρώπης eTwinning, στα πλαίσια της προσχολικής εκπαίδευσης από διάφορους νομούς της χώρας και του εξωτερικού.

2. Στόχοι της έρευνας

Στόχοι της παρούσας έρευνας είναι να διερευνηθούν:

α) οι πρότερες σκέψεις και προβληματισμοί που αποτέλεσαν ανασταλτικό παράγοντα εκ μέρους των εκπαιδευτικών και των γονέων, πριν την ενεργό εμπλοκή τους σε μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως με άλλα σχολεία της Ευρώπης

β) οι αντιλήψεις για τα οφέλη και τις δεξιότητες που καλλιεργήθηκαν κατά τη διάρκεια αλλά και με την ολοκλήρωση των έργων συνεργασίας σε εκπαιδευτικούς, μαθητές και γονείς

γ) οι στάσεις που δημιουργήθηκαν απέναντι σε μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως μέσω της ψηφιακής κοινότητας eTwinning

3. Εννοιολογική αποσαφήνιση βασικών όρων

◆ Αντιλήψεις

Ο όρος «αντιλήψεις» (perceptions) αναφέρεται σε μια βασική γνωστική λειτουργία, μέσω της οποίας οι εισερχόμενες πληροφορίες από το περιβάλλον, ερμηνεύονται για να δημιουργήσουν νοητικά σχήματα που αφορούν αντικείμενα, γεγονότα ή πρόσωπα. Οι νοητικές αναπαραστάσεις που δημιουργούνται είναι αποτέλεσμα μιας ερμηνευτικής, πολύπλοκης διαδικασίας, διότι επηρεάζονται από προηγούμενες γνώσεις και το πλαίσιο που τις περιβάλλει ή από λανθασμένες αντιλήψεις. Οι Johns και Saks (2014) παρουσιάζουν ως παράγοντες που επηρεάζουν

τις αντιλήψεις για ένα θέμα την εμπειρία, το επίπεδο κινήτρου και τη συναισθηματική κατάσταση του ατόμου.

◆ Στάσεις

Με τον όρο «**στάσεις**» (attitudes) γίνεται αναφορά σε απόψεις που προκύπτουν έπειτα από εμπειρίες, συμπεράσματα και συναισθήματα που δημιουργούνται από το άμεσο ή έμμεσο περιβάλλον. Συγκεκριμένα, υποδηλώνουν τη θετική ή αρνητική προδιάθεση για κάποιο πρόσωπο, αντικείμενο ή θέμα. Αντιπροσωπεύουν την αντίληψη του ανθρώπου σχετικά με τη διαχείριση καταστάσεων, κατευθύνοντας παράλληλα τη συμπεριφορά του, καθώς προηγούνται αυτών και δύναται να τις προβλέψουν. Σημαντική παράμετρος αποτελεί το γεγονός ότι οι στάσεις που διαμορφώνονται είναι κατά κύριο λόγο σταθερές και δεν μεταβάλλονται με ευκολία. Με βάση τη θεωρία της κοινωνικής μάθησης (Bandura, 1977), μέσω της παρατήρησης των θετικών και αρνητικών συνεπειών των πράξεων ενός προτύπου μίμησης, συντελείται η μάθηση. Συνεπώς η άμεση εμπειρία του υποκειμένου με το αντικείμενο δεν αποτελεί απαραίτητο παράγοντα για τη διαμόρφωση στάσεων.

Η στάση απέναντι σε μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως, μέσω της ψηφιακής κοινότητας eTwinning, προσδιορίζεται ως η διάθεση συμμετοχής ή μη συμμετοχής ενός προσώπου σε μια αντίστοιχη παιδαγωγική εμπειρία μάθησης.

4. Τεχνολογία και εκπαίδευση

Η τεχνολογία οδηγεί στον επαναπροσανατολισμό της διαδικασίας της μάθησης, μετατρέποντας το σχολείο σε χώρο αναζήτησης και ανακάλυψης της γνώσης, ανταλλαγής ιδεών, δημιουργικής απασχόλησης, βελτίωσης των συναισθηματικών και κοινωνικών δεξιοτήτων και αντιμετώπισης των διαφόρων μορφών κοινωνικού αποκλεισμού (Μικρόπουλος, 2006). Οι εφαρμογές των Τ.Π.Ε. στην εκπαιδευτική διαδικασία μπορούν να υποστηρίξουν ουσιαστικά τη διδακτική πράξη και να ενισχύσουν δυναμικά τη μαθησιακή διαδικασία (Κόμης, 2004). Η υποστήριξη της μάθησης μέσω της χρήσης τεχνολογικών εργαλείων, οφείλει να βασίζεται στην αρμονική και αποδοτική συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων

δραστηριοτήτων, θεωρητικών και πρακτικών (Μικρόπουλος, 2006). Η ένταξη της τεχνολογίας στη μαθησιακή διαδικασία απαιτεί προσαρμογή των εκπαιδευτικών, των μαθητών και των γονέων. Θα πρέπει να γίνει με συναίσθηση ότι άτομα με διαφορετικούς μαθησιακούς τύπους θα αντιμετωπίσουν διαφορετικές δυσκολίες και θα χρειαστούν διαφορετικής μορφής υποστήριξη.

4.1 Ορολογία

Είναι ευρέως αποδεκτό ότι η τεχνολογία εισέβαλε στην καθημερινότητα μας, επιδρώντας στον τρόπο σκέψης, στις ανάγκες, στις επιθυμίες ακόμα και στις διαπροσωπικές σχέσεις των ανθρώπων. Η εξέλιξη της επιστήμης συμπορεύεται με την εξέλιξη της ορολογίας, αντανακλώντας τα επιστημονικά επιτεύγματα της εκάστοτε εποχής. Αναφορικά με την ενσωμάτωση διαφόρων μορφών τεχνολογίας στην εκπαιδευτική διαδικασία τις τελευταίες δεκαετίες, ο αρχικός όρος ήταν «Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές στην εκπαίδευση» αργότερα μετατράπηκε σε «Πληροφορική στην εκπαίδευση», στη συνέχεια μετονομάστηκε σε «Νέες Τεχνολογίες στην εκπαίδευση» για να μετεξελιχθεί σήμερα σε **«Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.) στην εκπαίδευση»** (ICT: Information and Communications Technologies).

Ο όρος Τ.Π.Ε. αναφέρεται σε κάθε μορφής ψηφιακό μέσο που έχει το ρόλο του ενεργοποιητή της μαθητικής έρευνας και λειτουργεί ως γνωστικό εργαλείο, είτε με τη μορφή διατιθέμενου ψηφιακού περιεχομένου, είτε ως ηλεκτρονικά συστήματα υποστήριξης και διαχείρισης μάθησης. Δύναται να έχει επιπλέον το ρόλο του διευκολυντή εκπαιδευτικών πρακτικών, εφαρμόζοντας ομαδοσυνεργατικές προσεγγίσεις μάθησης, μέσω κατάλληλων ηλεκτρονικών συστημάτων, κάνοντας χρήση πλατφόρμες σύγχρονης και ασύγχρονης επικοινωνίας, λειτουργώντας ταυτόχρονα και ως εργαλείο επικοινωνίας. Παρέχεται επιπλέον η ευκαιρία να αναπτυχθεί μια ηλεκτρονική επικοινωνία ανάμεσα σε όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας (εκπαιδευτικούς, μαθητές, γονείς κ.ά.) τόσο ως επιλεγόμενο μέσο επικοινωνίας όσο και ως πεδίο διαμόρφωσης κοινωνικών σχέσεων και άρα κοινωνικό φαινόμενο.

Οι Τ.Π.Ε. μπορούν να χρησιμοποιηθούν, αυτόνομα ή ως στοιχείο ενός τεχνολογικού συστήματος, για την αναζήτηση, την πρόσβαση, την επεξεργασία, την

παραγωγή, τη διαμόρφωση, την παρουσίαση καθώς και την καταχώρηση, τη συλλογή, την ανάλυση, την αναπαράσταση και πρωτίστως την ανταλλαγή της πληροφορίας. Η αλματώδης ανάπτυξη της τεχνολογίας και των δικτύων συντέλεσαν ώστε οι υπολογιστές να μετατρέψουν το μεγαλύτερο μέρος της βιομηχανικής κοινωνίας σε *κοινωνία της πληροφορίας*.

Η επιτυχής και ουσιαστική ενσωμάτωση των Τ.Π.Ε. στην εκπαιδευτική διαδικασία αλλά και στη σχολική ζωή δημιουργεί τον όρο «**ψηφιακό σχολείο**», το οποίο στοχεύει στην εξέλιξη της διδασκαλίας και της σχολικής κοινότητας. Επιπροσθέτως έχει ως στόχο τη διαμόρφωση συνθηκών ίσων ευκαιριών απόκτησης και ανάπτυξης «**ψηφιακών δεξιοτήτων**» όχι μόνο από μαθητές αλλά και από εκπαιδευτικούς (Κεκές, 2007) δηλαδή την καλλιέργεια δεξιοτήτων που σχετίζονται με την ορθολογική χρήση της τεχνολογίας στην επικοινωνία, στη μάθηση και στην ψυχαγωγία. Στο ίδιο πλαίσιο νοηματοδοτούνται όροι, όπως «ψηφιακή επάρκεια», «ψηφιακός διαχωρισμός», «ψηφιακές κοινότητες μάθησης», «ψηφιακός αλφαριθμητισμός» κ.ά.

Η κατάκτηση του «*πληροφορικού αλφαριθμητισμού*» (Δαγδιλέλης, 2003) ή «**ψηφιακού εγγραμματοτισμού**» είναι η απόκτηση δεξιοτήτων που απαιτούνται για την ψηφιακή επάρκεια των πολιτών. Δεν αναφέρεται μόνο στην απόκτηση γνώσεων σχετικά με τη χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών, αλλά η διαχείριση τους με ευχέρεια και κριτική σκέψη. Ορίζεται ως η ικανότητα της χρήσης του υπολογιστή και του διαδικτύου στο πλαίσιο της μάθησης, της εργασίας, της ψυχαγωγίας, της επικοινωνίας, της έκφρασης, της προσωπικής εξέλιξης, αποτελώντας ταυτόχρονα έναν από τους παράγοντες που καθορίζουν το «ψηφιακό χάσμα» (Μυλωνάκου – Κεκέ & Ευθυμίου, 2010).

4.2 Το ψηφιακό σχολείο

Από την Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρείται αναγκαία μια θεμελιώδης μεταμόρφωση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης των μελών της προκειμένου με τη σειρά τους να αντιμετωπίσουν τις νέες δεξιότητες και ικανότητες που απαιτούνται στην εποχή της κοινωνίας της πληροφορίας (Gillera, 2006). Στα σχολικά συστήματα

των ανεπτυγμένων χωρών υπήρξε ιδιαίτερα σημαντική εξέλιξη της ένταξης των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας, συνιστώντας ίσως την πιο αξιοσημείωτη αλλαγή των τελευταίων χρόνων στην εκπαίδευση. Οι παράμετροι που συνθέτουν την εξέλιξη αυτή είναι η πληροφοριοποίηση της κοινωνίας σε συνδυασμό με την επιταγή για παιδαγωγική ανανέωση και ανταπόκριση του εκπαιδευτικού συστήματος στις ανάγκες του σύγχρονου διαμορφώμενου πολίτη.

Η πλήρης ένταξη των Τ.Π.Ε. στην καθημερινότητα της μάθησης δημιούργησε την έννοια «ψηφιακό σχολείο», το οποίο αποσκοπεί στην αναβάθμιση και βελτίωση όχι μόνο των Προγραμμάτων Σπουδών, αλλά και της σχέσης εκπαιδευτικών και μαθητών, καθώς και της σχέσης σχολείου, οικογένειας και κοινότητας (Μυλωνάκου – Κεκέ, 2009). Στοχεύει στον **ψηφιακό εγγραμματισμό** ολόκληρης της σχολικής κοινότητας αλλά και στην εξάλειψη του ψηφιακού διαχωρισμού, διαμορφώνοντας συνθήκες ίσων ευκαιριών απόκτησης και ανάπτυξης **ψηφιακών δεξιοτήτων** (Κεκές, 2007). Το εγχείρημα αυτό δύναται να αποτελέσει:

- ✓ για τους εκπαιδευτικούς ένα *διδακτικό μέσο* υποστήριξης των σύγχρονων παιδαγωγικών προσεγγίσεων, ανταλλαγής καλών πρακτικών σε διεθνές επίπεδο αλλά και παροχή δυνατοτήτων διαρκούς επιμόρφωσης.
- ✓ για τους μαθητές ένα χρήσιμο *εργαλείο μάθησης*, καθώς και ανάπτυξης της κριτικής σκέψης και της δημιουργικής τους ικανότητας μέσω της επίλυσης προβλημάτων, ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων, διασφάλιση της ισότητας δικαιωμάτων στην Κοινωνία της Πληροφορίας, παροχή ίσων ευκαιριών για αποφυγή του κοινωνικού και οικονομικού αποκλεισμού και αξιοποίηση των ψηφιακών δυνατοτήτων, ώστε να ενισχυθούν και να διευρυνθούν οι συναισθηματικές, επικοινωνιακές και κοινωνικές τους δεξιότητες.
- ✓ για όλη τη σχολική κοινότητα (μαθητές, εκπαιδευτικούς, γονείς, τοπική κοινότητα) ένα *εργαλείο επικοινωνίας και συνεργασίας* μέσω της συγκρότησης πολλαπλών «ψηφιακών κοινοτήτων μάθησης».

Στο πλαίσιο αυτό, οι Τ.Π.Ε. θεωρούνται ένα δυναμικό, αποτελεσματικό και γνωστικό μέσο που θα συμβάλει στην ολόπλευρη ανάπτυξη όλων των εμπλεκόμενων

στη μαθησιακή διαδικασία, με απώτερο στόχο τη βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας των πολιτών (Μυλωνάκου – Κεκέ & Ευθυμιόπουλος, 2010).

4.3 Ο ρόλος του εκπαιδευτικού προσχολικής ηλικίας

Απώτερος σκοπός του σύγχρονου σχολείου είναι η κοινωνική αγωγή, η αποφυγή της σχολικής αποτυχίας και η δια βίου μάθηση. Η σημερινή εκπαίδευση απαιτεί την απόκτηση βασικών γνώσεων, τον εφοδιασμό κοινωνικών δεξιοτήτων, την αξιοποίηση τους και την ανάπτυξη ικανοτήτων υψηλού επιπέδου, μέσα από διάφορες στρατηγικές μάθησης, με στόχο την αρμονική ένταξη των μαθητών στο κοινωνικό σύνολο. Στην κατεύθυνση αυτή συμβάλλουν σημαντικά η κοινωνικά συντονισμένη δράση, η ετοιμότητα και η ικανότητα για συνεργασία, η απελευθέρωση από το άγχος της επαφής με τον «άλλο» και η βελτίωση γενικότερα από πλευράς διαπροσωπικών σχέσεων του κλίματος της τάξης (Μπίκος, 2009).

Στο πλαίσιο της εισαγωγής των ΤΠΕ στην μαθησιακή διαδικασία, προτεραιότητα αποτελεί η αναθεώρηση και η διασαφήνιση του ρόλου των εκπαιδευτικών, καθώς έχει ως στόχο να αναδιαμορφωθεί η τυπική εκπαιδευτική διαδικασία, με αποτέλεσμα να τροποποιηθεί η σχέση εκπαιδευτικού – μαθητή (Κόμης, 2004).

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι πολυδιάστατος και πολύπλοκος αλλά και ιδιαίτερα απαιτητικός, καθώς θεωρείται απαραίτητη η αδιάλειπτη ενημέρωση και επιμόρφωση. Δεν αποτελεί μεταδότη γνώσεων, αντίθετα λειτουργεί ως διακριτικός καθοδηγητής, σύμβουλος και υποστηρικτής, αναπτύσσοντας και καλλιεργώντας τις απαραίτητες ικανότητες και δεξιότητες των μαθητών. Ο επαναπροσδιορισμός του ρόλου των εκπαιδευτικών μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την ανάθεση νέων αρμοδιοτήτων και την αναδιοργάνωση του χρόνου και της προετοιμασίας της διδασκαλίας. Ο διαμεσολαβητικός του ρόλος ως προς τη στη γνώση, οφείλει να αναπροσαρμοστεί, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε πληθώρα φόρτου εργασίας, ενώ η αμεσότερη πρόσβαση στις πηγές της πληροφόρησης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την κουλτούρα του εκπαιδευτικού συστήματος (Ράπτης & Ράπτη, 2007).

Ο **επαγγελματίας παιδαγωγός** έχει ως κύριο έργο την αγωγή, τη μόρφωση, την εκπαίδευση και την παιδεία των μαθητών. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η επιστημονική, ψυχολογική, παιδαγωγική και διδακτική του κατάρτιση, η επαγγελματική συνείδηση και συμπεριφορά. Οι απαιτήσεις της σημερινής κοινωνίας θέλουν τον εκπαιδευτικό να λειτουργεί όχι μόνο ως επιστήμονας, αλλά και ως μεσάζοντας κοινωνικοποίησης και παράγοντας της ολόπλευρης ανάπτυξης της προσωπικότητας του μαθητή. Πρωταρχικός στόχος του σύγχρονου εκπαιδευτικού είναι να εξοικειώσει τα παιδιά σε «πολιτισμικές πρακτικές», να τα μυήσει δηλαδή σε συμπεριφορές που αντανακλούν τις κοινωνίες του εγγράμματου δυτικού πληθυσμού και προτρέπουν στη δια βίου μάθηση (ΥΠΕΠΘ/Π.Ι., 2006). Ο ρόλος του επίσης είναι *«μεσολαβητικός, ανάμεσα σε δύο γενιές και επιδιώκει να συνδέσει το παρελθόν με το μέλλον, συστήματα αξιών με μεγάλες διαφορές»* (Ξωχέλλης, 2000, σ. 26).

Ο Κιτσαράς (2001) αναφέρει ότι ο εκπαιδευτικός επιφέρει άμεση μορφωτική επίδραση, μέσω του χαρακτήρα και της προσωπικότητάς του και έμμεση, μέσω της διδακτικής του ικανότητας. Είναι απαραίτητο να λειτουργεί πρωτίστως ως ένα δημοκρατικό **πρότυπο μίμησης** συμπεριφοράς, ευνοώντας την πολλαπλότητα και δημιουργώντας ένα συνεργατικό σχολικό κλίμα ασφάλειας, αμοιβαίου σεβασμού, αποδοχής, αλληλοεκτίμησης και υποστήριξης.

Στις βασικότερες αρμοδιότητές του εκπαιδευτικού προσχολικής ηλικίας, παράλληλα, είναι η οργάνωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και η διαρρύθμιση του χώρου μάθησης. Για τη δημιουργία ενός, ασφαλούς, λειτουργικού, ελκυστικού, υποστηρικτικού, ενεργητικού πλούσιου σε ερεθίσματα **περιβάλλοντος μάθησης**, όπου είναι εφικτή η εξατομικευμένη και η ομαδική εργασία. Ανταποκρινόμενος στις απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας, προϋπόθεση αποτελεί η καλή γνώση των βιωμάτων, των ενδιαφερόντων και των αναγκών, γενικών και ειδικών, όλων των μαθητών και καθενός ξεχωριστά, ώστε να ώστε να ξεπεραστούν, να ικανοποιηθούν και να θεραπευτούν αποτελεσματικά, έως ότου αντανακλώνται μέσα το σχολικό περιβάλλον.

Ένα σχολείο που επικοινωνεί αποτελεσματικά με το σπίτι των μαθητών παρέχει ένα πολύ εμπλουτισμένο μαθησιακό περιβάλλον, γιατί μπορεί να υποστηρίξει τους γονείς στην εξέλιξη της ανάπτυξης των παιδιών, με τρόπο που

συνάδει με το πρόγραμμα του σχολείου (UNESCO, 2012). Αναγνωρίζεται ο ζωτικός ρόλος των γονέων στην ολόπλευρη και αρμονική ανάπτυξη του παιδιού που σχηματίζει την προσωπικότητα του μέχρι την προσχολική του ηλικία. Ο σύγχρονος παιδαγωγός αντιμετωπίζει τους **γονείς ως πολύτιμους αρωγούς της μάθησης** των παιδιών και επιδιώκει την αρμονική και αποδοτική συνεργασία μαζί τους, ορίζοντας τους συμμετόχους, συνεργάτες και ενεργά μέλη στην εκπαιδευτική διαδικασία. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να δημιουργηθεί ένα κλίμα αλληλοεκτίμησης, αμοιβαίου σεβασμού και υποστήριξης, με τα παιδιά να νιώθουν πιο ασφαλή, καθώς οι δύο κόσμοι τους ενώνονται.

Η ανάπτυξη της υψηλής τεχνολογίας και της πληροφορικής απαιτούν από το άτομο ανώτερες κοινωνικές, επικοινωνιακές και γνωστικές δεξιότητες, που θα του επιτρέπουν να συμμετέχει αυτόνομα και αποτελεσματικά σε ένα δίκτυο αλληλεπικοινωνίας και συλλογικής δράσης. Ο παιδαγωγός καλείται να εισάγει τους μαθητές στην έννοια της **συνεργατικής μάθησης**, όπου ο καθένας ανεξαρτήτως κοινωνικο-οικονομικού στρώματος, εθνικότητας και ιδιαιτεροτήτων προτρέπεται να εκφραστεί, να διαπραγματευτεί, να αναλάβει ρόλους, για να συνεργαστεί με την υπόλοιπη ομάδα με σκοπό την επίτευξη ένας κοινού στόχου. Ο εκπαιδευτικός στη συνεργατική μάθηση είναι μέλος και συντονιστής της ομάδας της τάξης, με τη σχολική τάξη να αποτελεί πεδίο αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας. Η διαδικασία της αλληλεπίδρασης στηρίζεται στην έννοια της επικοινωνίας, η οποία δε θεωρείται μια μονόδρομη πορεία ανάμεσα στον πομπό και το δέκτη, αλλά ως μια αμφίδρομη σχέση ατόμων που αλληλοτροφοδοτούνται και αλληλοεπηρεάζονται (Μπακιρτζής, 2002). Ο διδάσκων αποδέχεται τη δυναμική της ομάδας ως φορέα αγωγής, μέσα από την υιοθέτηση μορφών κοινωνικής συμπεριφοράς, καθώς οι μαθητές μιμούνται πρακτικές, στάσεις και τρόπους συνεργασίας (ΥΠΕΠΘ/Π.Ι., 2006). Οι κανόνες λειτουργίας των ομάδων είναι η ισότιμη συμμετοχή και η δημοκρατική λειτουργία ώστε να επιτευχθεί ένα κλίμα σεβασμού και αμοιβαίας αποδοχής. Όλοι εργάζονται πάνω σε ισότιμη βάση όπου ο κάθε μαθητής έχει τη δική του μοναδική συμβολή και προσφορά, η οποία αναγνωρίζεται και γίνεται σεβαστή. Επιπρόσθετα παρέχεται η δυνατότητα στους παιδαγωγούμενους να αναθεωρήσουν την αυτοαντίληψη τους, αυξάνοντας παράλληλα την αυτοεκτίμησή τους και ενδυναμώνοντας έτσι την αυτοεικόνα τους.

Ο Κανάκης (2001) σημειώνει ότι ο παιδαγωγός που επιδιώκει να συμβάλλει στην ανάπτυξη της αλληλοκατανόησης, της αυτοπειθαρχίας και της αποδοτικής συνεργασίας, επιχειρεί να τους βοηθήσει να καταλάβουν ότι κάθε διαφωνία ή σύγκρουση είναι λογική συνέπεια της ελεύθερης επικοινωνίας μεταξύ δύο ή περισσότερων ατόμων που έχουν διαφορετικά ενδιαφέροντα κι απόψεις. Όταν λοιπόν ανακύπτει μια διαφωνία ή σύγκρουση, δεν προσπαθούν να την καταπνίξουν ή να την αγνοήσουν, αλλά εκπαιδευτικός και μαθητές αναπτύσσουν διάλογο και ανταλλάζουν απόψεις για την εύρεση κοινά αποδεκτών λύσεων. Ταυτόχρονα για όλες τις κατηγορίες των μαθητών, εξασφαλίζεται η βελτίωση της ικανότητας για μάθηση, η καλλιέργεια και ωρίμανση των κοινωνικών δεξιοτήτων, η ανάπτυξη θετικών στοιχείων στην προσωπικότητα αλλά και η αλλαγή στάσεων και συμπεριφοράς (Αναγνωστοπούλου, 2001). Μέσα από δραστηριότητες επίλυσης προβλημάτων ο εκπαιδευτικός ενθαρρύνει την αυτονομία, την πρωτοβουλία, την ελεύθερη δημιουργική έκφραση, την ανάπτυξη κριτικής ικανότητας, το διάλογο, την αλληλεπίδραση και προωθεί στρατηγικές για την κατάκτηση της αυτομόρφωσης. Οι μαθητές δοκιμάζουν τις υποθετικές σκέψεις που κάνουν, πειραματίζονται, εξάγουν συμπεράσματα, επαληθεύουν ή αναπροσαρμόζουν τα δεδομένα, εκτιμούν τα αποτελέσματα και αξιολογούν τις απαντήσεις τους, που οδηγούν σε καλύτερη κατανόηση των εννοιών. Αντιλαμβάνεται παράλληλα ότι τα μέλη μιας ομάδας βρίσκονται σε αμοιβαία σχέση, ωστόσο όμως διαφέρουν και ο καθένας διαμορφώνει τη δική του προσωπική βιογραφία (Πανταζής & Σακελλαρίου, 2005).

Η δημιουργία **ανομοιογενών ομάδων** σε ένα πολυπολιτισμικό εκπαιδευτικό πλαίσιο, όπου συνυπάρχουν άτομα που φέρουν διαφορετικούς πολιτισμούς και ανάγκες, είναι απαιτούμενη. Προσφέρει ένα κοινωνικό πεδίο δράσης όπου αποκτούνται οι κοινωνικές εμπειρίες του συναισθήματος της ενότητας και της αλληλεπίδρασης. Αντιμετωπίζονται όλοι ως μοναδικές υπάρξεις και ανεπανάληπτες προσωπικότητες, με τις δικές τους ιδιαιτερότητες και ικανότητες, με τους προσωπικούς τους ρυθμούς ανάπτυξης και μάθησης, με τις ατομικές τους ανάγκες και επιθυμίες. Μέσα σε ένα τέτοιο ειρηνικό κλίμα καλλιεργείται ο σεβασμός της ατομικότητας, η αλληλοβοήθεια και η επικοινωνία. Ο εκπαιδευτικός δίνει έμφαση στη διαδικασία και όχι στο αποτέλεσμα, θέτει υψηλές προσδοκίες, ορίζει ρεαλιστικούς στόχους για ευκαιρίες βιώματος της επιτυχίας, καλλιεργώντας κίνητρα μάθησης.

Σύμφωνα με την αντισταθμιστική αγωγή παρέχει ίσες ευκαιρίες σε όλους, συμβάλλοντας έτσι στην εξάλειψη των εκπαιδευτικών ανισοτήτων, της περιθωριοποίησης, του στιγματισμού και του κοινωνικού αποκλεισμού, προωθώντας την καλλιέργεια ενός κλίματος αλληλοσεβασμού και αλληλοαποδοχής.

Οι ρόλοι του παιδαγωγού και του παιδαγωγούμενου είναι διαφοροποιημένοι. Υπάρχει σχέση ανισότητας αλλά και αμοιβαιότητας. Είναι ευρέως αποδεκτό ότι η κριτική σκέψη των μαθητών καλλιεργείται μέσω των μαθητοκεντρικών διδακτικών προσεγγίσεων (Ράπτης & Ράπτη, 2007). Ο ρόλος του εκπαιδευμένου θεωρείται δυναμικός και ενεργητικός σε ένα σύγχρονο πλαίσιο μάθησης που σέβεται την προσωπικότητα του. Στο σχεδιασμό της διδασκαλίας και στην οργάνωση του σχολικού χώρου έχει πρωταρχικό ρόλο, μη αποτελώντας πλέον παθητικό δέκτη ή παρατηρητή της διαδικασίας. Τα ενδιαφέροντα, οι ανάγκες, τα κίνητρα, οι προϋπάρχουσες γνώσεις, οι στάσεις, το μαθησιακό στυλ, των εκπαιδευμένων αξιοποιούνται σημαντικά για τον επαναπροσδιορισμό του περιεχομένου της μάθησης και το σχεδιασμό ανάλογων εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στα πλαίσια συγκεκριμένων συνθηκών μάθησης και σε αυθεντικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα (Κολιάδης, 2002). Ο **αυτενεργός μαθητής** εμπλέκεται άμεσα στον προγραμματισμό, στην αναζήτηση πληροφοριών, στην επεξεργασία τους, στην παρουσίαση του μαθησιακού αποτελέσματος και στην αξιολόγησή του. Η διερευνητική αυτή διαδικασία εξασφαλίζει την πλήρη κατανόηση του εξεταζόμενου θέματος και ενεργοποιούνται εσωτερικά κίνητρα μάθησης, μέσω της ανάπτυξης στάσεων και δεξιοτήτων που απαιτεί η αυτό-ρυθμιζόμενη μάθηση. Έτσι επιτυγχάνεται η απόκτηση της μεταγνωστικής ικανότητας, όπου ο μαθητής «μαθαίνει πώς να μαθαίνει» και οδηγείται στην αποφυγή της σχολικής αποτυχίας και στη δια βίου μάθηση. Η συμβολή των μαθητών για την οργάνωση ενός ευέλικτου εκπαιδευτικού περιβάλλοντος διδασκαλίας ταυτόχρονα με τη θέσπιση των κανόνων λειτουργίας του και του προγραμματισμού σχεδίου εκπαιδευτικής δράσης, εξελίσσει τις κοινωνικές τους δεξιότητες και αναπτύσσει το αίσθημα της υπευθυνότητας, της αυτοπειθαρχίας, και γενικότερα της θετικής αυτοαντίληψης.

Σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία είναι απαραίτητη η **ενιαία μορφή σχεδιασμού της παιδαγωγικής εργασίας**, όπου λαμβάνεται υπόψη ο πολιτισμός όλων των μαθητών και γίνεται αποδεκτή η πολιτισμική τους ταυτότητα και

κληρονομιά που φέρουν. Αρκετά αλλοδαπά παιδιά, μεγαλώνουν σε ένα κράμα πολιτισμών και έχουν ανάγκη από εμπειρίες που θα τους τονώσουν την αυτοπεποίθησή, θα σχετίζονται με βιώματα επιτυχίας και θα εισπράττουν το σεβασμό και την εκτίμηση της ομάδας, ώστε να αισθανθούν την αποδοχή της ταυτότητας και της προσωπικότητάς τους. Όταν οι διαδικασίες αυτές παρεμποδίζονται από την έλλειψη ικανότητας επικοινωνίας έχουμε προβληματική ανάπτυξη προσωπικότητας. Η αντικατάσταση της μητρικής γλώσσας από τη γλώσσα υποδοχής κρύβει τον κίνδυνο μιας πλήρους πολιτιστικής εκρίζωσης (Πανταζής, 2006). Η επικοινωνία επηρεάζεται άμεσα από το πολιτισμικό υπόβαθρο που φέρει το κάθε μέλος, σε λεκτικό όσο και σε μη λεκτικό επίπεδο. Μέσα σε ένα διαπολιτισμικό πλαίσιο ο εκπαιδευτικός καλείται να καλλιεργήσει το αίσθημα της αποδοχής του διαφορετικού, τον σεβασμό της προσωπικότητας και των πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων, τονίζοντας την ισότητα των πολιτισμών ώστε να επιτευχθεί η αποδόμηση προκαταλήψεων. Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από παιδαγωγικές πρακτικές όπου τονίζονται οι ομοιότητες και όχι οι διαφορές των πολιτισμών, αποφεύγονται οι συγκρίσεις και παροτρύνονται τα αλλόγλωσσα παιδιά να κάνουν χρήση της μητρικής τους γλώσσας. Ο παιδαγωγός ως «πολιτισμικός διερμηνέας» αντιμετωπίζει την αλληλεπίδραση με άτομα από διαφορετικούς πολιτισμούς ως στοιχείο εμπλουτισμού της κοινωνίας και του πολιτισμού της χώρας υποδοχής (Ντολιοπούλου, 2005α). Η θετική αυτή διασύνδεση των πολιτισμών προωθεί την αμοιβαία αναγνώριση και στοχεύει στην ανάπτυξη της ενσυναίσθησης, στην καλλιέργεια αλληλεγγύης και στην απόρριψη του εθνικιστικού τρόπου σκέψης από τους μαθητές.

Τα οπτικοακουστικά μέσα επικοινωνίας παρέχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιηθούν με αναπτυξιακά κατάλληλους τρόπους, ώστε οι μαθητές να βιώνουν θετικές εμπειρίες μάθησης (ΥΠΕΠΘ/Π.Ι., 2006). Οι δυνατότητες που παρέχει ο υπολογιστής σε παιδιά από διαφορετικά κοινωνικά, οικονομικά και πολιτισμικά περιβάλλοντα να αποκτήσουν ταυτόχρονα διαφορετικές εμπειρίες και γνώσεις, αλλά και να εκφραστούν με πολλαπλούς τρόπους είχε ως αποτέλεσμα να αποβεί ένα αποτελεσματικό εργαλείο μάθησης (Ντολιοπούλου, 2005β). Η μάθηση επέρχεται μέσα από την απόκτηση διάφορων εμπειριών και βασική προϋπόθεση μιας επιτυχημένης διδασκαλίας είναι η **χρήση κατάλληλων εποπτικών μέσων**, η οποία βοηθά τον παιδαγωγούμενο μέσω των αισθήσεών του να αντιληφθεί, να αφομοιώσει

και να κατακτήσει την πληροφορία (Κιτσαράς, 2004). Γνωρίζοντας ότι η ανακαλυπτική μάθηση αντιτίθεται στη μάθηση μέσω μετάδοσης γνώσεων και ότι η γνώση οικοδομείται, οι εμπλεκόμενοι στη διαδικασία της μάθησης, χρησιμοποιούν τα τεχνολογικά μέσα για να καλλιεργήσουν τις δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων, να αναπτύξουν την κριτική τους σκέψη και τη δημιουργική τους ικανότητα. Στον ευαίσθητο χώρο της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, οι Τ.Π.Ε. μπορούν να συμπληρώσουν και να διευρύνουν την παραδοσιακή διδασκαλία και πρακτική, αποτελώντας βοηθητικό εργαλείο του εκπαιδευτικού, χωρίς να περιορίσουν το ρόλο του, πόσο μάλλον να τον υποκαταστήσουν (Πολύδωρος, 2015).

5. Η συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως

◆ Μάθηση

Η «**μάθηση**» (learning) αποτελεί ένα πολύπλοκο παράγοντα και αντικείμενο μελέτης από διάφορους κλάδους της επιστήμης. Η μάθηση ως λειτουργία, αρχίζει από τα πρώτα στάδια της ζωής και τελειώνει με τα τελευταία. Η διαφορετικότητα των απόψεων γύρω από τις θεωρίες μάθησης αντανακλά την ποικιλία των ορισμών που αφορούν τη μάθηση (Ματσαγγούρας, 2002). Συνεπώς αναφερόμαστε στη διαδικασία μέσω της οποίας το άτομο αποκτά γνώσεις, εμπειρίες, δεξιότητες και στάσεις, που έχουν σαν αποτέλεσμα την αλλαγή της συμπεριφοράς του. Είναι πρώτιστης σημασίας τόσο για τη σχολική ζωή, της οποίας αποτελεί το κεντρικότερο σημείο της αγωγής, όσο και για τα άλλα στάδια της ζωής του ανθρώπου.

Μάθηση δεν αποτελεί η απόκτηση πληροφοριών, αλλά πρόκειται για μια διαρκής διαδικασία επίλυσης εσωτερικών γνωστικών συγκρούσεων, οι οποίες λαμβάνουν χώρα μέσα στο πλαίσιο της επικοινωνίας και της αλληλεπίδρασης του ατόμου με το φυσικό και κοινωνικό του περιβάλλον. Συνεπώς, θα λέγαμε ότι ο άνθρωπος κινείται εξελικτικά μεταξύ του ατομικού και κοινωνικού επιπέδου μάθησης.

◆ Συνεργατική μάθηση

Ως «**συνεργατική μάθηση**» μπορεί να οριστεί η από κοινού εργασία πάνω σε ένα συγκεκριμένο θέμα, ώστε να προωθείται η ατομική μάθηση μέσω των

συνεργατικών διεργασιών (Κουτουμάνος & Σγουροπούλου 2001). Σύμφωνα με τον Ματσαγγούρα (2008) η συνεργατική μάθηση ή αλλιώς ομαδοσυνεργατική διδασκαλία είναι η διαδικασία με την οποία χρησιμοποιείται η μαθητική μικρο-ομάδα για τη διεξαγωγή μέρους ή όλων των διδακτικών και των μαθησιακών δραστηριοτήτων μέσα σε πλαίσιο συνεργατικών σχέσεων. Ο σκοπός της συνεργατικής μάθησης είναι διττός, να προωθηθεί η ατομική μάθηση, αλλά και να συμβάλλει ο κάθε μαθητής στη μάθηση των υπολοίπων μελών της ομάδας.

Αξίζει να γίνει αναφορά στους αντίστοιχους όρους «cooperation» και «collaboration», ώστε να αποσαφηνιστούν, καθώς συχνά χρησιμοποιούνται ως συνώνυμοι. Σύμφωνα με την Κακανά (2008), οι Rockwood και Myers καταλήγουν στην εξής προσέγγιση: Ο όρος «cooperation» αποδίδεται με τον όρο συνεργασία, όταν γίνεται αναφορά στην απόκτηση της γνώσης και στον προσδιορισμό της εφαρμογής των δομών και των περιεχομένων. Η συνεργασία λαμβάνει την έννοια «collaboration» από τη στιγμή που οι μαθητές αποκτήσουν ποικίλες συνεργατικές δεξιότητες και την ικανότητα να αξιολογούν, έτσι ώστε σταδιακά να αναλαμβάνουν την ευθύνη της προσωπικής τους μάθησης, αλλά και αυτής των συμμαθητών τους.

Πρόκειται για έναν τρόπο κοινωνικής οργάνωσης της σχολικής τάξης και αφορά οποιαδήποτε διαδικασία ομαδικής μάθησης στην οποία πραγματοποιούνται μαθησιακές αλληλεπιδράσεις. Η συμβολή της συνεργατικής μάθησης στην ανάπτυξη των διαπροσωπικών σχέσεων των μαθητών έχει αποτελέσει πεδίο μελέτης από ποικίλα επιστημονικά πεδία. Παιδαγωγοί, ψυχολόγοι, κοινωνιολόγοι έχουν αναπτύξει τις απόψεις τους για τα πλεονεκτήματα που εντοπίζουν στην εμπλοκή των παιδιών σε ομαδοσυνεργατικές διαδικασίες. Συμβάλει σε υψηλές μαθησιακές επιδόσεις, καθώς ευνοεί την ακαδημαϊκή και κοινωνική μάθηση. Αναπτύσσει τη δημιουργικότητα, καλλιεργεί την κριτική σκέψη, την γλωσσική και συναισθηματική ανάπτυξη και την ψυχική ισορροπία, καθώς τονώνει το αίσθημα του «ανήκειν», ενδυναμώνοντας έτσι την αυτοεικόνα. Εξασφαλίζεται παράλληλα η μείωση των κρουσμάτων αρνητικής συμπεριφοράς και αντικοινωνικών τάσεων, αυξάνοντας τις πιθανότητες υιοθέτησης συμπεριφορών κοινωνικά αποδεκτών. Τα πλεονεκτήματα της ομαδοσυνεργατικής μάθησης είναι ποικίλα, όπως η απόκτηση γνώσεων και σεβασμού στη διαπολιτισμικότητα, η καλλιέργεια του αισθήματος κοινής ευθύνης, η ανάπτυξη

αλληλοϋποστήριξης στο πλαίσιο της ομάδας και η ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης (Αποστόλου, Αντωνίου & Παπαστεργίου, 2016).

Βασική επιδίωξη του σύγχρονου σχολείου αποτελεί η αυτόνομη κοινωνικοποίηση των εκπαιδευόμενων εν δυνάμει πολιτών. Επιπλέον, η δημιουργία πολυεθνικών και πολυπολιτισμικών κοινωνιών προϋποθέτει την απόκτηση αυξημένων ικανοτήτων για επικοινωνία και συνεργασία χωρίς προκαταλήψεις και στερεότυπες αντιλήψεις. Η συνεργατική μάθηση αποτελεί το κατάλληλο πλαίσιο για την κοινωνική ένταξη διαφορετικών ατόμων και την εξάλειψη των ανταγωνιστικών τάσεων και πρακτικών. Από παιδαγωγική άποψη η ενεργός εμπλοκή των μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία, επιτυγχάνεται φυσικά και αβίαστα μέσα στα πλαίσια της συνεργατικής μάθησης. Εξασφαλίζεται η δυνατότητα αυτενέργειας των μαθητών, αναπτύσσεται η γνωστική, κοινωνική και ηθική αυτονομία, η έκφραση της προσωπικής δημιουργίας, αλλά και η συλλογική πρακτική και στάση.

Από την οπτική της ψυχοκοινωνιολογίας, υποστηρίζεται η εδραίωση της συνεργατικής μάθησης, αφού αποτελεί το κατάλληλο πλαίσιο για την ανάπτυξη της αυτοαντίληψης του παιδιού, συμβάλλοντας στη διαδικασία εσωτερίκευσης κοινωνικών ρόλων. Οι παραδοσιακές παιδαγωγικές μεθόδους θεωρούσαν τη μάθηση ατομική υπόθεση, αγνοώντας την κοινωνική της διάσταση και εφαρμόζοντας πρακτικές ανταγωνισμού. Στο χώρο της εκπαίδευσης επικρατεί η άποψη ότι ο συνεργατισμός σε σχέση με τον ανταγωνισμό είναι ανώτερη και πολυπλοκότερη κοινωνική σχέση, και αποτελεσματικότερη σε όλες τις μορφές της μάθησης και της ανάπτυξης (Ματσαγγούρας, 2000). Η θέσπιση δημοκρατικών μεθόδων μάθησης στην εκπαίδευση προωθεί και την κοινωνική ανασυγκρότηση, καθώς δίνεται πλέον σημασία στην επικοινωνία και στην ισότιμη συμμετοχή των μελών της διδασκαλίας.

Αποτελεί κρίσιμο παράγοντα τα μέλη μιας μαθητικής ομάδας να εξοικειωθούν στη διαδικασία της συνεργασίας και της επικοινωνίας, μέσα από την επίλυση συγκρούσεων και το διαμοιρασμό ευθυνών και αρμοδιοτήτων, ώστε να καθίστανται ικανά να μεταφέρουν αυτή τη στάση και σε παρόμοιες κοινωνικές συνθήκες (Αναγνωστοπούλου, 2001). Συνεπώς, βασικό χαρακτηριστικό της συνεργατικής μάθησης είναι η συνεργασία για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων (Δερβίσης, 1998). Οι ατομικοί στόχοι των μαθητών συνδέονται ώστε να αναπτύσσεται μια θετική

συσχέτιση μεταξύ τους. Οπότε, η ομάδα θέτει κοινούς μαθησιακούς στόχους που ανταποκρίνονται στις ανάγκες, τις επιθυμίες, τα ενδιαφέροντα και τα βιώματα τους, οι οποίοι θα επιτευχθούν στην περίπτωση που κάθε μέλος επιτύχει τους δικούς του στόχους. Κάθε μέλος επιχειρεί να επιτύχει ένα αποτέλεσμα που θα είναι τόσο ευεργετικό για το ίδιο, όσο και για τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας του, ώσπου να εξασφαλιστεί ένα κοινό επιθυμητό αποτέλεσμα αποτελώντας ένα ικανοποιητικό κίνητρο μάθησης.

Η αλληλεξάρτηση και η επικοινωνία των μελών θεωρείται πρώτιστης σημασίας για μια επιτυχημένη συνεργατική μάθηση. Η ενεργός συμβολή και ο δημοκρατικός καταμερισμός υποχρεώσεων και διαμοιρασμός ευθυνών κάθε μέλους θεωρείται απαραίτητος παράγοντας για την ισχυροποίηση της συνοχής μιας ομάδας, που θα ορίσει την ομαλή και ολοκληρωμένη έκβαση των αποτελεσμάτων. Ως ένα επιπλέον κίνητρο για τη δημιουργία θετικής αλληλεξάρτησης των μελών αποτελεί η απονομή μιας ομαδικής αμοιβής (Χαραλάμπους, 1999).

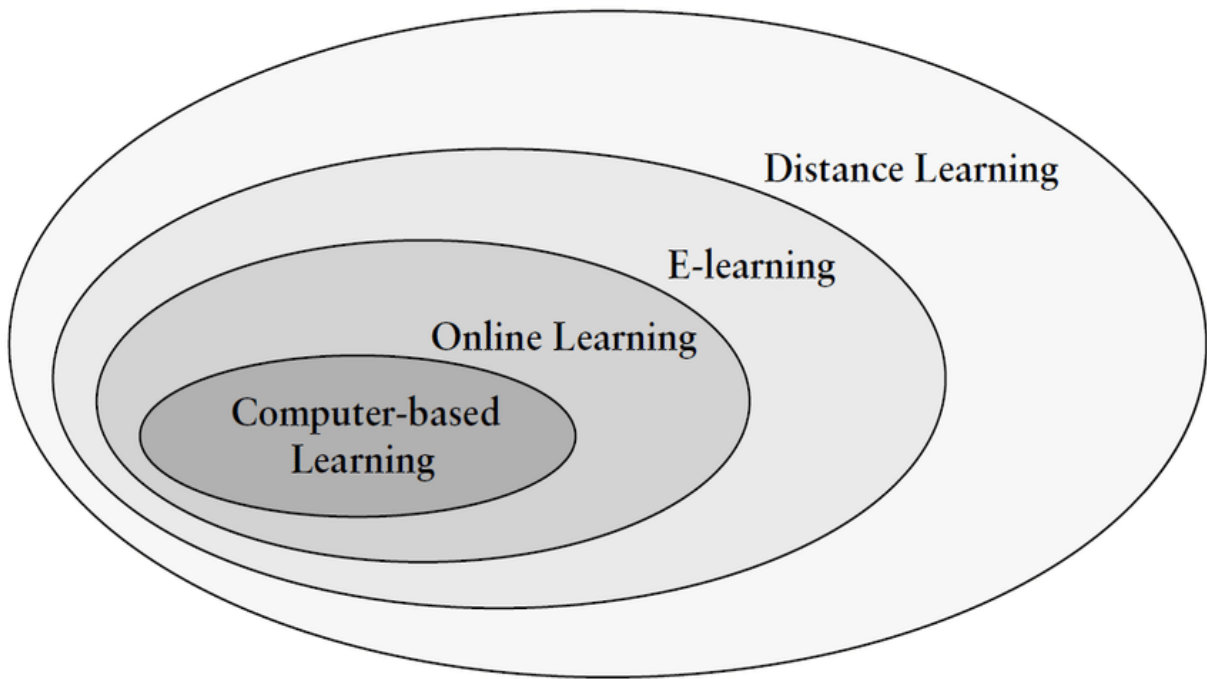
◆ *Εξ αποστάσεως μάθηση*

Ο όρος «**εξ αποστάσεως εκπαίδευση**» (Distance Learning) χρησιμοποιείται για να προσδιοριστεί η διαδικασία της μάθησης που πραγματοποιείται από μια γεωγραφική απόσταση όταν δηλαδή ο διδασκόμενος απέχει χωρικά και χρονικά από τον διδάσκοντα (Παγγέ, 1999), ώστε να επιτευχθεί ανάπτυξη μέσω της μαθησιακής εμπειρίας. Κατά τον Λιοναράκη (1999) η φυσική απόσταση μεταξύ των μελών δεν θεωρείται εμπόδιο για τη διεξαγωγή ποιοτικής μάθησης, καθώς μπορούν να αξιοποιηθούν κατάλληλα ποικίλα μέσα επικοινωνίας. Ο Juler (1990) οριοθετεί ένα πλαίσιο για την επεξήγηση του όρου, όπου η εξ αποστάσεως εκπαίδευση σημαίνει δημιουργία εκπαιδευτικών κοινοτήτων στις οποίες οι εκπαιδευτικοί, οι σπουδαστές και άλλοι συνδέονται μεταξύ τους, από όπου κι αν βρίσκονται, μέσω κατάλληλων δικτύων.

Ο όρος «σπουδές δι' αλληλογραφίας» αποτελεί τις ρίζες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, χρονολογείται στο 1870 και υποστηρίχθηκε αποκλειστικά από έντυπο υλικό. Αντικαταστήθηκε από την υιοθέτηση τεχνολογικών μέσων, όταν επικράτησαν έπειτα από αρκετά χρόνια, καθώς επέτρεπαν την επικοινωνία μεταξύ διδάσκοντα και διδασκόμενου. Ο Αναστασιάδης (2006, σ. 112) αναφέρει συγκεκριμένα «*Η εξέλιξη*

στον τομέα των νέων τεχνολογιών, η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και οι νέες θεωρίες για τη μάθηση, προκαλούν την ανάγκη αναθεώρησης και εμπλουτισμού των παραδοσιακών προσεγγίσεων στην πρακτική της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης». Τα τεχνολογικά μέσα, πλέον, μπορούν να υποστηρίξουν την ταυτόχρονη μετάδοση δεδομένων, ήχου και εικόνας, μέσω ηλεκτρονικής σύνδεσης των μελών που βρίσκονται σε διαφορετικές τοποθεσίες, δημιουργώντας μια «εικονική τάξη» (Keegan, 1995) και να επιτρέψουν όχι μόνο την αναβάθμιση της ποιότητας των διδακτικών υλικών αλλά και την άμεση διαπροσωπική επικοινωνία. Ένας από τους πιο σύγχρονους ορισμούς δόθηκε από τον Simonson (2002) όπου προσδιορίζει την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ως ένα τυπικό σύστημα μάθησης με τους σπουδαστές να συνδέονται μεταξύ τους και με τον διδάσκοντα με τη χρήση διαδραστικών μέσων και τηλεπικοινωνιακών συστημάτων, ενώ βρίσκονται σε διαφορετικά γεωγραφικά σημεία. Ως αποτέλεσμα δύναται να επιτευχθεί μια δυναμική αλληλεπίδραση εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου και των εκπαιδευόμενων μεταξύ τους, γεγονός που στο παρελθόν αποτελούσε το σημείο διαχωρισμού της παραδοσιακής εκπαίδευσης από την εξ αποστάσεως μορφή μάθησης (Παναγιωτίδης, 1999).

Σύμφωνα με τους Urdan και Weggen (2000) η εξ αποστάσεως εκπαίδευση εμπεριέχει την ηλεκτρονική μάθηση (E – Learning), η οποία αναφέρεται σε οποιαδήποτε μορφή χρήσης των σύγχρονων τεχνολογιών στην εκπαίδευση. Αντίστοιχα η διαδικτυακή μάθηση (Online Learning) που ορίζει τη χρήση του διαδικτύου για πρόσβαση σε πηγές μάθησης, από τον εκπαιδευόμενο, την αλληλεπίδραση του με τον εκπαιδευτή και τους άλλους εκπαιδευόμενους και την παροχή υποστήριξης, αποτελεί ένα υποσύνολο της ηλεκτρονικής μάθησης. Επιπλέον η υποστηριζόμενη από Η/Υ μάθηση αναφέρεται κυρίως στην αυτορυθμιζόμενη εκπαίδευση που αναπτύχθηκε με την εμφάνιση του διαδικτύου (Computer-Based Learning) και θεωρείται ως υποσύνολο της διαδικτυακής μάθησης.

Source: WR Hambrecht + Co

Σχήμα 1. Υποσύνολα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (Urduan & Weggen, 2000, p. 9)

Ο εκπαιδευόμενος αναλαμβάνει πρωτοβουλίες μάθησης αρνούμενος τον παθητικό ρόλο που του απέδιδε η παραδοσιακή μέθοδος διδασκαλίας, ως αποδέκτη πληροφοριών. Η μαθητοκεντρική παιδαγωγική της εξ αποστάσεως μάθησης παρέχει τη δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο να:

- διαχειρίζεται το διδακτικό υλικό που του παρέχεται και να το προσαρμόζει στις ανάγκες και στο ρυθμό μάθησης του.
- έχει γεωγραφική και χρονική ανεξαρτησία, συμμετέχοντας από οποιοδήποτε μέρος του κόσμου, όπου παρέχεται πρόσβαση στο διαδίκτυο, διαχειρίζοντας το χρόνο ανάλογα με τις επιθυμίες του, γεγονός που τονώνει το ενδιαφέρον για μάθηση.
- αναπτύσσει μια δυναμική αλληλεπίδραση επικοινωνώντας με άλλους συμμετέχοντες σε κοινά εκπαιδευτικά προγράμματα μέσω της σύγχρονη ή της ασύγχρονης μεθόδου

Τα είδη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης διαχωρίζονται σε σύγχρονη και ασύγχρονη, ανάλογα με τον τρόπο διεξαγωγής των προγραμμάτων. Στη **σύγχρονη**

εκπαίδευση η διαδικασία της διδασκαλίας και της μάθησης γίνονται σε πραγματικό χρόνο αλλά χωρίς γεωγραφικούς περιορισμούς, με την ταυτόχρονη διαδικτυακή σύνδεση και συμμετοχή των εκπαιδευτών και εκπαιδευόμενων. Υπάρχει δυνατότητα αμφίπλευρης, άμεσης επικοινωνίας μεταξύ των μελών, αλληλεπιδρώντας ενεργά ανταλλάζοντας απόψεις, ιδέες και διαμοιράζοντας κοινό εκπαιδευτικό υλικό. Οι συμμετέχοντες βιώνουν τη συγκεκριμένη εμπειρία ως σημαντικά μέλη μιας μαθησιακής κοινότητας και διασυνδέονται με επικοινωνιακά μέσα τηλεδιάσκεψης, ζωντανής αναμετάδοσης, διαδικτυακών συνεργατικών εφαρμογών ή τεχνολογικών εργαλείων, βίντεο ή αποστολής άμεσων μηνυμάτων για να την υποστηρίξουν. Πλεονεκτεί ως προς την μειωμένη αίσθηση της απομόνωσης και της ενθάρρυνσης για ολοκλήρωση των εργασιών, εν αντιθέσει με τη μειωμένη χρονική ευελιξία. (Παπαδοπούλου, 2015)

Η **ασύγχρονη εκπαίδευση** δεν υποστηρίζει την άμεση, ταυτόχρονη συμμετοχή και επικοινωνία εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας. Πραγματοποιείται σε διαφορετικό χρόνο και χώρο η διαδικασία μάθησης και η ενασχόληση τους με το εκπαιδευτικό υλικό. Οι συμμετέχοντες έχουν την ευχέρεια να επιλέγουν και να διαχειρίζονται τον προσωπικό τους εκπαιδευτικό χρονικό πλαίσιο. Θεωρείται πιο ευέλικτη χρονικά, χωρικά και ως προς το ρυθμό μάθησης του εκπαιδευόμενου, αλλά δεν επιτρέπει την αλληλεπίδραση των μελών της κοινότητας μάθησης σε πραγματικό χρόνο. Τα επικοινωνιακά μέσα που χρησιμοποιούνται είναι η αποστολή και λήψη μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, βιντεοδιασκέψεις, ομάδες συζητήσεων και διαδικτυακά συνεργατικά τεχνολογικά εργαλεία ή εφαρμογές (πχ bulletin boards). Σχετικές έρευνες παρουσιάζουν ως πλεονέκτημα ότι η διάθεση του χρόνου για επεξεργασία των πληροφοριών, ανάλογα με τις μαθησιακές ανάγκες των εκπαιδευόμενων, κινητοποιεί τον κριτικό αναστοχασμό (Salmon, 2011). Μειονεκτεί αντίστοιχα ως προς την αίσθηση αποστασιοποίησης που δημιουργεί από τους υπολοίπους, κάτι που μπορεί να οδηγήσει σε μια επικείμενη αποθάρρυνση του μαθητευόμενου.

Η σύγχρονη και η ασύγχρονη εκπαίδευση από απόσταση μπορούν να συγκλίνουν, έτσι ώστε αλληλοσυμπληρωμένες να δημιουργούν ένα «**ολοκληρωμένο περιβάλλον συνεργατικής μάθησης**» (Anastasiades, 2005).

5.1 Θεωρίες μάθησης που πλαισιώνουν τη συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως

Στον επιστημονικό κλάδο της εκπαίδευσης κάθε μορφή διδασκαλίας προσδιορίζεται από την υποκείμενη θεωρία μάθησης και τις παιδαγωγικές απόψεις που ενστερνίζεται ο παιδαγωγός. Οποιοδήποτε εκπαιδευτικό λογισμικό ή τεχνολογικό εργαλείο αποτελέσει το επιθυμητό γνωστικό εργαλείο ή διδακτικό μέσο, για την επιτυχή έκβαση των στόχων της διδασκαλίας, αντικατοπτρίζει κάποια ή έναν συνδυασμό από τις σύγχρονες θεωρίες μάθησης. Για την περαίωση μιας επιτυχημένης συνεργατικής μάθησης από απόσταση στο σύγχρονο ψηφιακό σχολείο οφείλουν οι διδάσκοντες να εντάξουν τα κατάλληλα διδακτικά υλικά, προκειμένου να είναι εναρμονισμένα με τις αντίστοιχες παιδαγωγικές θεωρίες που υποστηρίζουν.

5.1.1. Συμπεριφοριστικές

Βασικοί εκπρόσωποι του Συμπεριφορισμού (Behaviorism) ή Μπιχεβιορισμού αποτέλεσαν οι Ρανλον, Thorndike, Watson και Skinner, σύμφωνα με τους οποίους δεν υπάρχει ενδιαφέρον διερεύνησης των εσωτερικών διεργασιών στον εκπαιδευόμενο κατά τη διαδικασία της μάθησης, καθώς προέχει η περιγραφή της συμπεριφοράς του και όχι η ερμηνεία της (Κόμης, 2004). Η απόκτηση της γνώσης αποτελεί μια αλλαγή στην παρατηρούμενη συμπεριφορά που προκαλείται από τις **αντιδράσεις σε εξωτερικά περιβαλλοντικά ερεθίσματα** (σχέση αιτίου – αποτελέσματος). Στόχος της διδασκαλίας επομένως είναι η επίτευξη της επιθυμητής συμπεριφοράς και συντελείται με την ανατροφοδότηση μέσω της θετικής ενίσχυσης, καθώς και η απόσβεση της μη επιθυμητής συμπεριφοράς επιτυγχάνεται μέσω της αρνητικής ενίσχυσης.

Ο Κόμης (2015) αναφέρει συγκεκριμένες εφαρμογές του συμπεριφορισμού στη διδασκαλία όπως διαφαίνεται στο εγχείρημα μηχανοποίησης της εκπαίδευσης, στη δημιουργία προγραμματισμένης διδασκαλίας και στη δημιουργία διδακτικού και εκπαιδευτικού λογισμικού «κλειστού» τύπου:

- καθοδήγησης ή διδασκαλίας (ηλεκτρονικά βιβλία)

- εξάσκησης και πρακτικής (τεστ αξιολόγησης)
- παρουσίασης με πολυμέσα

με το λογισμικό να επιβραβεύει θετικά ή αρνητικά το μαθητή και τον υπολογιστή να υποκαθιστά πλήρως ή εν μέρη τον εκπαιδευτικό.

Σύμφωνα με τον Κόμη (2015) τα συμπεριφοριστικά συστήματα ήταν η πρώτη μεγάλη προσπάθεια εφαρμογής των υπολογιστών στην εκπαίδευση. Αρκετές αρχές του συμπεριφοριστικού πλαισίου εξακολουθούν να κρίνονται χρήσιμες στη διδασκαλία μέσω υπολογιστή, καθώς επιτρέπεται στον εκπαιδευόμενο να διαχειριστεί τους προσωπικούς ρυθμούς μάθησης του, προωθείται η εξατομικευμένη μάθηση, η ανατροφοδότηση και η αξιολόγηση της επίδοσης του. Η χρήση συμπεριφοριστικών εκπαιδευτικών λογισμικών χαρακτηρίζεται ωφέλιμη από τη σύγχρονη εκπαιδευτική κοινότητα όταν πραγματοποιείται σε συνδυασμό με άλλα λογισμικά ή όταν εξυπηρετεί στην ορθή παρουσίαση της πληροφορίας, στην εξάσκηση και την πρακτική και κατά το στάδιο αξιολόγησης της πορείας διδασκαλίας ενός σχεδίου εργασίας. Επιπλέον προσελκύει την προσοχή του μαθητή, αφυπνίζει την περιέργεια, διεγείροντας και ανακαλώντας τις πρότερες γνώσεις του, παρέχοντας ταυτόχρονα εσωτερικά κίνητρα μάθησης.

5.1.2. Γνωστικές

Στις Γνωστικές θεωρίες ανήκει η Γνωστική Ψυχολογία (Cognitive Psychology), με κύριους εκπροσώπους τους Newell, Simon και Anderson και ο Εποικοδομισμός ή Κονστρουκτιβισμό (Constructivism) με τον Piaget, τον Papert και τον Bruner να ταυτίζονται με αυτόν. Οι γνωστικιστές επικεντρώνεται στις εσωτερικές νοητικές διαδικασίες του νου θεωρώντας ότι η αποτελεσματική μάθηση υποστηρίζεται από τη μνήμη, τη σκέψη, τον αναστοχασμό, την αφαίρεση, την κινητοποίηση και τη μεταγνώση.

Η Γνωστική Ψυχολογία υποστηρίζει ότι ο νους είναι ένα σύστημα που οικοδομεί και διαχειρίζεται αναπαραστάσεις, οι οποίες είναι οργανωμένες σε εννοιολογικά σχήματα. Αντίστοιχα σύμφωνα με τον Εποικοδομισμό υποστηρίζεται ότι η μάθηση δε μεταδίδεται αλλά πρόκειται για μια διαδικασία προσωπικής κατασκευής

της γνώσης πάνω σε πρότερες γνώσεις (Κόμης, 2004). Πραγματοποιείται οικοδόμηση της νέας γνώσης μέσω **γνωστικής σύγκρουσης** με την παλιά, αναπτύσσοντας μετασχηματισμούς που επέρχονται στις δομές της υπάρχουσας γνώσης (Καρβελου, 2016). Συνεπώς η μάθηση αποτελεί μια διεργασία ανάκλησης και τροποποίησης των προϋπαρχουσών γνώσεων μέσω κατάλληλων εμπειριών. Απαιτείται η αναδιάταξη των νοητικών σχημάτων που υφίστανται ώστε να δημιουργηθούν νέα νοήματα που θα προσαρμοστούν με τα ήδη υπάρχοντα και θα τα αντικαταστήσουν. Συγκεκριμένα κατά τη διάρκεια της νηπιακής ηλικίας η μάθηση δεν αποτελεί αποστήθιση εννοιών ή γεγονότων αλλά κατακτάται μέσα μια δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ ανθρώπινων εμπειριών των αντανακλαστικών τους ή των προτύπων συμπεριφοράς.

Οι θέσεις του Εποικοδομισμού έρχονται στον αντίποδα του Συμπεριφορισμού με το Piaget να υποστηρίζει ότι η ανάπτυξη της λογικής και επιστημονικής σκέψης του παιδιού κατασκευάζεται ατομικά. Ο Bruner πρότεινε τη θεωρία της ανακαλυπτικής μάθησης, όπου οι μαθητές καθοδηγούνται διακριτικά μέσω κατάλληλων διαδικασιών να ανακαλύπτουν σταδιακά τη νέα γνώση. Τονίζεται η σημασία της ενεργητικής συμμετοχής του διδασκόμενου στην οικοδόμηση γνώσης, νέων ιδεών ή εννοιών ώστε να επιτευχθεί αυθεντική μάθηση μέσω στρατηγικών διερεύνησης και επίλυσης προβλημάτων, σε καταστάσεις που να έχουν ενδιαφέρον και νόημα γι' αυτόν, με γνώμονα την απενοχοποίηση του λάθους (Καρβελου, 2016). Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι ενθαρρυντικός και συμβουλεύει τους σπουδαστές να ανακαλύψουν τις αρχές μόνοι τους και να δημιουργήσουν γνώση, επεξεργάζοντας την επίλυση πραγματικών προβλημάτων, σε ένα περιβάλλον λειτουργικό και πλούσιο σε ερεθίσματα που προωθεί τη διάδραση.

Τα εκπαιδευτικά λογισμικά και οι εφαρμογές Τ.Π.Ε. που χρησιμοποιούνται για το σχεδιασμό κατάλληλων διαδικτυακών μαθησιακών περιβάλλοντων, λαμβάνοντας υπόψη τις γνωστικές θεωρίες μάθησης, είναι «ανοικτού» τύπου. Ευνοούν την ιδέα της ενεργού οικοδόμησης της νέας γνώσης μέσω της διερευνητικής και ανακαλυπτικής μάθησης, λαμβάνοντας υπόψη τις παραστάσεις των μαθητών. Αποτελεί βασική προϋπόθεση η αλληλεπίδραση με το φυσικό περιβάλλον, υποστηρίζοντας παράλληλα τους διαφορετικούς τύπους νοημοσύνης, επιτρέποντας την ανάπτυξη γνώσεων και δεξιοτήτων υψηλού επιπέδου συνεπώς και της μεταγνώσης.

Ο Κόμης (2004) και η Karavelou (2016) αναφέρουν ότι οι χαρακτηριστικές κατηγορίες εκπαιδευτικού λογισμικού «ανοιχτού» τύπου που χρησιμοποιούνται ως γνωστικά εργαλεία είναι:

- υπερμεσικά (κόμβοι πληροφοριών συνδεδεμένοι με πολλαπλούς τρόπους)
- προσομοίωσης (μίμηση συμπεροφοράς συστήματος, μοντέλο φαινομένου ή δραστηριότητας για μάθηση μέσω αλληλεπίδρασης)
- μοντελοποίησης και επίλυσης προβλημάτων

παρέχοντας αυθεντικές εμπειρίες μάθησης σε ρεαλιστικά περιβάλλοντα, προωθώντας την προσωπική επίγνωση μέσω κοινωνικής εμπειρίας και αλληλεπίδρασης.

Οι δεξιότητες που παρέχουν τα ανοιχτά λογισμικά και οι εφαρμογές Τ.Π.Ε. που υποστηρίζουν την γνωστική προσέγγιση είναι υψηλού επιπέδου και αφορούν την/τη (Κόμης, 2004):

- Ⓞ ικανότητα επίλυσης προβλημάτων
- Ⓞ ανάπτυξη κριτικής σκέψης
- Ⓞ ικανότητα διερεύνησης πληροφοριών
- Ⓞ ανάπτυξη δεξιοτήτων λήψης αποφάσεων
- Ⓞ δυνατότητα αναδιοργάνωσης προϋπαρχουσών γνώσεων
- Ⓞ δυνατότητα μοντελοποίησης φαινομένων και καταστάσεων
- Ⓞ ικανότητα συνεργασίας
- Ⓞ διεπιστημονική προσέγγιση της γνώσης
- Ⓞ ικανότητα γνωστικής επίγνωσης
- Ⓞ μεταγνωστική ικανότητα

5.1.3. Κοινωνικοπολιτισμικές

Βασικοί εκπρόσωποι των Κοινωνικοπολιτισμικών θεωριών (Sociocultural) ή του Κοινωνικού Εποικοδομισμού αποτέλεσαν οι Vygotsky, Leontiev, Luria και Bruner. Υποστήριξαν ότι δεν υπάρχει μαθησιακή δραστηριότητα έξω από το κοινωνικό, ιστορικό και πολιτισμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο διαδραματίζεται. Η μάθηση έχει κοινωνική φύση, καθώς λαμβάνει χώρα μέσα στο κοινωνικό σύνολο με τη γνώση να οικοδομείται σε ένα συνεργατικό περιβάλλον **κοινωνικής αλληλεπίδρασης** (Κόμης,

2004). Συνεπώς ο κοινωνικός εποικοδομισμός δεν είναι ασύμβατος με τις γνωστικές θεωρίες, αντιθέτως λειτουργεί εν μέρει συμπληρωματικά.

Το άτομο μέσα από τη συνεργασία με άλλα άτομα αναπτύσσει ικανότητες και δεξιότητες που διαφορετικά θα βρίσκονταν σε λανθάνουσα κατάσταση εξέλιξης. Ο ψυχολόγος Vygotsky, θεμελιωτής της θεωρίας του κοινωνικού εποικοδομισμού, έδωσε έμφαση στον κοινωνικοπολιτιστικό χαρακτήρα της μάθησης. Υποστήριξε ότι η νοητική ανάπτυξη είναι μια διαδικασία αδιάρρηκτα συνδεδεμένη με την ιστορική διάσταση και το πολιτισμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο συντελείται αλλά και από την εσωτερική αναπτυξιακή ετοιμότητα που μπορεί να υποστηριχθεί με την εκπαίδευση. Ανέπτυξε τη θεωρία της «Ζώνης της Επικείμενης Ανάπτυξης» (zone of proximal development) που αποτελεί ένα σύνολο γνώσεων τις οποίες ο μαθητής μπορεί να αποκτήσει με τη συμβολή του περιβάλλοντος, προσδίδοντας ιδιαίτερη σημασία στη μεσολάβηση του ενήλικα και ειδικότερα του εκπαιδευτικού. Η συνεργασία και η αλληλεπίδραση του παιδιού με ενήλικες αλλά και συνομήλικους συντελούν καταλυτικά στην ανάπτυξη ανώτερων ψυχικών λειτουργιών και στην ολόπλευρη διάπλαση της προσωπικότητας. Στο πλαίσιο συμμετοχής ενός ατόμου σε ένα κοινωνικό σύστημα, μέσω της σύνδεσης οι γνώσεις των συμμετεχόντων αλληλοσυμπληρώνονται, με αποτέλεσμα οι γνώσεις της κοινότητας να είναι πιο διευρυμένες σε σχέση με τις ατομικές (Κόμης & Μικρόπουλος, 2001).

Εφαρμογές της κοινωνικοπολιτισμικής προσέγγισης στις σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας, με το ομαδοσυνεργατικό περιβάλλον μάθησης να αποτελεί πυλώνα στήριξης της κοινωνικής διάδρασης, αποτελούν (Κόμης, 2015):

- Η συνεργατική μάθηση
- Η μαθησιακή υποστήριξη
- Η εργασία σε ομάδες και από κοινού επίλυση προβλήματος
- Οι κοινότητες μάθησης
- Οι κοινότητες πρακτικής
- Τα συνεργατικά περιβάλλοντα μάθησης με υπολογιστές.

Η συμβολή της κοινωνικοπολιτισμικής προσέγγισης έγκειται στην αλλαγή της προοπτικής αναφορικά με τη χρηστικότητα εφαρμογής των Τ.Π.Ε. στα μαθησιακά

περιβάλλοντα. Πραγματοποιείται μεταβολή προς την ανάγκη υποστήριξης και ανάπτυξης κοινωνικών αλληλεπιδράσεων μαθητών και εκπαιδευτικών από το περιεχόμενο και τις λειτουργίες του μαθησιακού συστήματος που δινόταν έμφαση. (Κόμης, 2015). Η κοινωνιοπολιτισμική θεωρία συμπεραίνουμε ότι ευνοεί τη δημιουργία πλούσιου περιβάλλοντος αλληλεπίδρασης όπου οι δραστηριότητες σχεδιάζονται για το συγκεκριμένο κάθε φορά περιβάλλον αυθεντικών κοινοτήτων μάθησης, με χειρισμό αντικειμένων και εργαλείων, υλικών (π.χ. εκπαιδευτικών λογισμικών) και συμβολικών (Karavelou, 2016). Συνεπώς τα σύγχρονα υπολογιστικά περιβάλλοντα μάθησης, σεβόμενοι την ομαλή ανάπτυξη του μαθητή σε αυτά, οφείλουν να προάγουν ενεργητικές διαδικασίες γνωστικής οικοδόμησης μέσω αλληλεπιδράσεων στα πλαίσια της κοινωνικής μάθησης. Οι μαθητές δεν αντιμετωπίζονται ως παθητικοί δέκτες πληροφοριών που αποστηθίζουν τη νέα γνώση, αλλά την κατακτούν βιωματικά, μετασχηματίζουν τις ιδέες τους, με αποτέλεσμα να γεφυρώνεται το χάσμα που υφίσταται ανάμεσα στις σχολικές δραστηριότητες και σε αυτές που συνιστούν αυθεντικές πολιτισμικές δραστηριότητες (Κόμης, 2004).

5.1.4. Πολλαπλή Νοημοσύνη

Με τη θεωρία της «Πολλαπλής Νοημοσύνης» του Gardner (1999), δημιουργήθηκαν καινούργιες προϋποθέσεις για την κατανόηση της ανθρώπινης ευφυΐας, έχοντας ως καίρια θέση ότι ο άνθρωπος κατέχει περίπου εννέα διακεκριμένες δεξιότητες/ικανότητες (Komninou, 2010) που είναι εξίσου σημαντικές, αλλά όχι το ίδιο αναπτυγμένες σε κάθε άτομο. Η μάθηση προσεγγίζεται από την Πολλαπλή Νοημοσύνη ως προϊόν μιας πολύπλοκης διαδικασίας όπου παρέχονται ποικίλες δυνατότητες συμμετοχικής διάδρασης των εκπαιδευόμενων με διαφορετικούς τομείς, οι οποίοι με την παροχή κατάλληλης ενίσχυσης, καθοδήγησης και ανατροφοδότησης προωθούνται σε μια **πολυδιάστατη ανάπτυξη** (Λιγούτσικου, Κουτσούμπα, Κουστουράκης & Λιοναράκης, 2015).

Σύμφωνα με τον Gardner (1999) το άτομο καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του τροποποιεί τη νοημοσύνη του παίζοντας καθοριστικό ρόλο τα ερεθίσματα και οι εμπειρίες αλληλεπίδρασης που διαδραματίζονται με το περιβάλλον στο οποίο

εξελίσσεται, τονίζοντας έτσι το ρόλο του πολιτισμού. Συγκεκριμένα, οι εννιά τύποι νοημοσύνης είναι:

- ✿ η γλωσσική (μετάδοση σκέψεων μέσω ομιλίας και γραφής)
- ✿ η λογικομαθηματική (ανάλυση και επίλυση προβλημάτων)
- ✿ η χωρική (αναγνώριση και χρήση διάταξης)
- ✿ η κιναισθητική (χρήση σώματος με εξειδικευμένους τρόπους)
- ✿ η μουσική (απόδοση μουσικών μοτίβων)
- ✿ η διαπροσωπική (αλληλεπίδραση και συνεργασία με άλλους)
- ✿ η ενδοπροσωπική (κατανόηση προσωπικών αισθημάτων και επιθυμιών)
- ✿ η φυσιογνωστική (σύνδεση της πληροφορίας με το φυσικό περίγυρο)
- ✿ η υπαρξιακή (προσέγγιση και ερμηνεία θεμάτων ανθρωπίνης ύπαρξης)

Πρόκειται για μια σειρά από ανεξάρτητες νοητικές ικανότητες που αλληλεπιδρώντας μεταξύ τους και με τους κοινωνικοπολιτιστικούς παράγοντες, συμβάλλουν στην υιοθέτηση τους από το άτομο, ώστε να διαμορφωθεί ολόπλευρα η προσωπικότητα του. Κάθε είδος νοημοσύνης σε συνεργατικό και αλληλεπιδραστικό πλαίσιο αποτελεί δομικό στοιχείο της ολιστικής μαθησιακής προσέγγισης (Λιγούτσικου κ.α., 2015).

Είναι πλέον αποδεκτό ότι οι μαθητές μαθαίνουν με διαφορετικό τρόπο σκέψης, μνήμης και αντίληψης, έχοντας διαφορετικά προφίλ νοημοσύνης. Η θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης του Gardner επηρέασε τις εκπαιδευτικές μεθόδους προκειμένου να μην επικεντρώνονται μόνο στη καλλιέργεια της γλωσσικής και λογικομαθηματικής ευφυΐας. Υποστήριξαν την καλλιέργεια των πολλαπλών τύπων νοημοσύνης ως προς: 1) την εξατομικευμένη μάθηση, 2) την αποσαφήνιση της εκπαιδευτικής στοχοθεσίας και 3) την πολύπλευρη παρουσίαση των βασικών εννοιών (Κομπίνου, 2010).

Η Λιγούτσικου και οι συνεργάτες της (2015) υποστηρίζουν ότι η αξιοποίηση διαδραστικών διαδικτυακών – ψηφιακών μέσων που ενεργοποιούν διαδικασίες ταυτόχρονης εξατομικευμένης και συνεργατικής μάθησης, υπό το πρίσμα σύγχρονων διδακτικών μοντέλων, είναι:

- η διαδικτυακή επικοινωνία
- η τηλεδιάσκεψη
- τα συνεργατικά και εικονικά περιβάλλοντα

- οι διαδικτυακές κοινότητες μάθησης
- οι δυνατότητες του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου
- τα εργαλεία διαμοιρασμού αρχείων
- τα ανοικτά λογισμικά
- οι χώροι κοινωνικής δικτύωσης

Τα παραπάνω εξ αποστάσεως μαθησιακά περιβάλλοντα ανατροφοδότησης και αλληλεπίδρασης δύναται να αποβούν ιδιαίτερα προσοδοφόρα, καθώς συμβάλλουν στην παροχή δυνατοτήτων πολυδύναμης και πολυδιάστατης μαθησιακής φυσιονομίας του εκπαιδευόμενου, μέσω της καλλιέργειας κριτικής σκέψης και μιας πορείας αυτορρύθμισης της μάθησης.

5.1.5. Κονεκτιβισμός

Ο Κονεκτιβισμός (connectivism) αποτελεί την πιο σύγχρονη θεωρία μάθησης με τους George Siemens και Stephen Downes να θεωρούνται οι θεμελιωτές του. Ο όρος «Κονεκτιβισμός» χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από τον Siemens (2005), όπου εισάγεται μια εντελώς διαφορετική ματιά για τη μάθηση στην ψηφιακή εποχή. Σύμφωνα με τους υποστηρικτές αυτής της θεωρίας προτείνεται η θέση ότι η γνώση είναι μια διεργασία που οργανώνεται με τη μορφή δικτύου συνδεδεμένων κόμβων και η μάθηση επιτελείται μέσω της **οικοδόμησης και διάσχισης δικτύων γνώσης** που πραγματώνεται μέσα σε συγκεχυμένα περιβάλλοντα, τα οποία δεν ελέγχονται εξ ολοκλήρου από το άτομο (Downes 2007; Siemens 2005).

Συνεπώς ο Κονεκτιβισμός, στον αντίποδα του Συμπεριφορισμού, υποστηρίζει ότι η μάθηση όσο και η γνώση καθώς στηρίζονται στο συνδυασμό πηγών πληροφόρησης από εξειδικευμένους κόμβους, έχουν ως βάση τους την πολυδιάστατη προβολή γεγονότων. Περεταίρω ο Downes (2007) υποστηρίζει ότι *«Η γνώση, κατά τη θεώρηση αυτή, βρίσκεται ακριβώς στο σύνολο των συνδέσεων που δημιουργούνται από τις ενέργειες και την εμπειρία των ανθρώπων. Άρα, κατά τον κονεκτιβισμό, δεν υφίσταται ουσιαστικά η έννοια της μεταφοράς γνώσης και οικοδόμησης της γνώσης. Μάλλον, οι δραστηριότητες μάθησης μπορούν να ερμηνευτούν ως ενέργειες επέκτασης και ενδυνάμωσης του προσωπικού μας δικτύου διασυνδεδεμένων κόμβων πληροφορίας»*. Επιπλέον ο διαχωρισμός των ποικίλων πληροφοριών που συντελείται

από τον μαθητή πρόκειται για μια διαδικασία μάθησης που καλλιεργεί τη κριτική σκέψη και προάγει την αυτορυθμιζόμενη μάθηση. Αναμενόμενος στόχος των μαθησιακών δραστηριοτήτων είναι η ορθή και επίκαιρη γνώση που συνάδει με τις νέα αποδεκτά κοινωνικά δεδομένα με τον εκπαιδευτικό να αναλαμβάνει αποκλειστικά βοηθητικό ρόλο.

Στη δημιουργία και διάσχιση τέτοιων δικτύων γνώσης υποστηρίζουν μαθητές και εκπαιδευτικούς:

- ⊕ Τα διαδικτυακά εργαλεία του συμμετοχικού ιστού (Web 2.0) προωθούν μια συνεργατική μάθηση για την παραγωγή ενός τελικού προϊόντος ή έργου, δίνοντας προτεραιότητα στη συμμετοχή, στο σχολιασμό, στη συνεισφορά.
- ⊕ Το wiki για τη συνεργατική ανάπτυξη εργασιών και τον συντονισμό τους.
- ⊕ Το ιστολόγιο (blog) για την ανάρτηση εκπαιδευτικού υλικού και την επιχειρηματολογία μέσω του σχολιασμού και της ανταλλαγής θέσεων.
- ⊕ Τα εργαλεία κοινωνικής δικτύωσης για την ανάπτυξη μιας συνεργασίας βασιζόμενη στο διάλογο και την αλληλεπίδραση.

5.2 Τα εργαλεία της συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως

Οι ΤΠΕ εξασφαλίζουν εργαλεία που προσφέρουν μια δυναμική αλλαγή σε κατάλληλα υποστηρικτικά περιβάλλοντα μάθησης, όπου μετατοπίζεται το παραδοσιακό μοντέλο από ένα νέο περιβάλλον μάθησης μέσα στο οποίο αναδεικνύονται οι σύγχρονες διαδικασίες μάθησης για την απόκτηση της γνώσης (Sadao & Robinson, 2010). Η διδακτική αξιοποίηση των ΤΠΕ στη σχολική εκπαίδευση διαμορφώνει καινοτόμα μαθησιακά περιβάλλοντα που ευνοούν την επικοινωνία και τη συνεργασία των μαθητών, που φοιτούν σε διαφορετικά σχολεία (Παπαστεργίου & Αντωνίου, 2003).

Με τον όρο «**εκπαιδευτικό λογισμικό**» εννοούμε τις εφαρμογές λογισμικού και υλικό που χρησιμοποιούνται για την υπολογιστική υποστήριξη της διδασκαλίας και της μάθησης. Το εκπαιδευτικό λογισμικό κατηγοριοποιείται με βάση το βαθμό αλληλεπίδρασης σε δύο κατηγορίες (Κόμης 2004):

- ⊕ Τα κλειστού τύπου προγράμματα διαθέτουν περιβάλλον μάθησης που αντανακλά το παραδοσιακό δασκαλοκεντρικό μοντέλο διδασκαλίας. Στηρίζονται κυρίως σε συμπεριφορικές και γνωστικές θεωρίες μάθησης, λειτουργούν σε μεγάλο βαθμό ως υποστηρικτικό υλικό και αποτελούν ένα σύγχρονο εποπτικό μέσο διδασκαλίας. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν εύκολα και αυτόνομα από τους μαθητές και απαιτούν ελάχιστο χρόνο εκμάθησης. Παρέχουν ελάχιστες ευκαιρίες για αλληλεπίδραση και ανακάλυψη της νέας γνώσης (λογισμικά καθοδηγούμενης διδασκαλίας «εκγύμνασης και εξάσκησης», ηλεκτρονικές εγκυκλοπαίδειες, γεωγραφικοί άτλαντες κ.ά.).
- ⊕ Τα ανοικτού τύπου προγράμματα περιλαμβάνουν περιβάλλον μάθησης το οποίο σχεδιάζεται σύμφωνα με τις γνωστικές θεωρίες μάθησης και τις κοινωνικοπολιτισμικές προσεγγίσεις για τη μάθηση. Επιτρέπουν το μαθητή να ενεργοποιηθεί, ανακαλύπτοντας μόνος του τη γνώση με σκοπό την ανάπτυξη ανώτερων γνωστικών δεξιοτήτων. Παρέχουν ευκαιρίες για αλληλεπίδραση των μαθητών μέσω της δημιουργικής έκφρασης, αλλά απαιτείται μεγάλο χρονικό διάστημα για την εκμάθηση και την επίτευξη των στόχων (λογισμικά καθοδηγούμενης ανακάλυψης και διερεύνησης, έκφρασης, επικοινωνίας, συνεργασίας, δημιουργίας, επεξεργαστές κειμένου, λογιστικά φύλλα, προγράμματα παρουσιάσεων, προγράμματα κατασκευής ιστοριών κ.ά.).

Η καλλιέργεια, μέσω της εκπαίδευσης, της ικανότητας του ατόμου για αυτογνωσία, αυτοέλεγχο και αυτοπροσδιορισμό, σηματοδοτεί την απόκλιση συμπεριφοριστικών προσεγγίσεων στην παιδαγωγική πρακτική. Αυτόματα απομακρύνονται από τα αποδεκτά ψηφιακά μέσα διδασκαλίας και μάθησης λογισμικά κλειστού τύπου και ηλεκτρονικές πλατφόρμες που προσφέρουν χαμηλή διάδραση. Με την προσέγγιση της γνώσης ως κοινωνικά δομούμενης είναι ιδιαίτερα συναφής η παιδαγωγική του Vygotsky αλλά και του Piaget. Σε αυτό το πλαίσιο οι ΤΠΕ αποτελούν ένα γνωστικό εργαλείο διευκολύνοντας τους μαθητές στην εκάστοτε ζώνης επικείμενης ανάπτυξης.

Με τις μαθητοκεντρικές και ομαδοσυνεργατικές μορφές διδασκαλίας να προωθούνται χρήσιμα *τεχνολογικά εργαλεία* που ανταποκρίνονται στις προϋποθέσεις αυτές θεωρούνται οι Online κοινότητες (Dagdilelis, 2006) σε συνδυασμό με κοινότητες

πρακτικής για τους εκπαιδευτικούς. Οι μαθητές ως συγγραφείς ιστοσελίδων αλλά και ως συν-συγγραφείς σε Wiki's και άλλα αλληλεπιδραστικά, συνεργατικά μέσα, αναλαμβάνουν ενεργό ρόλο του εκπαιδευτικού προγράμματος.

Τα υπερμεσικά και πολυμεσικά εργαλεία είναι επίσης χρήσιμα και εύκολα συναρμοζόμενα με τις προτεινόμενες παιδαγωγικές πρακτικές. Ιδιαίτερη θέση έχουν εδώ τα Web 2.0 εργαλεία που χρησιμοποιούν μη λεκτικές περιγραφικές ικανότητες ή εφαρμογές μη γραμμικής παρουσίασης (Mishra & Sharma 2005; Ρετάλης 2004). Ο Κόμης (2015) αναφέρει ότι επιτρέπουν τη δημιουργία νέων διδακτικών καταστάσεων που προϋποθέτουν καινοτόμες διδακτικές προσεγγίσεις και στοχεύουν στην αποδυνάμωση του ψηφιακού χάσματος. Είναι ελεύθερα προσβάσιμα και επιτρέπουν την προσωπική έκφραση και διάδοση ιδεών, ευνοούν την ενεργό συνεργασία μέσω διαδικτύου και την κοινωνική δικτύωση με τη δημιουργία και το διαμοιρασμό ψηφιακού περιεχομένου. Πρόκειται για συνεργατικά τεχνολογικά διαδικτυακά εργαλεία που προσφέρουν την παραγωγή εκπαιδευτικού περιεχομένου συλλογικής εργασίας, ενεργοποιώντας το ενδιαφέρον μάθησης, ενισχύοντας την ενεργό συμμετοχή, προωθώντας τη δημιουργική μάθηση, ενδυναμώνοντας την αλληλεπίδραση και μυώνοντας στον ψηφιακό εγγραμματισμό την σχολική κοινότητα. Παραδείγματα ποικίλων τεχνολογικών εργαλείων Web 2.0 που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στα πλαίσια μιας συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως είναι:

- ▶ πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου (Google doc)
- ▶ προγράμματα παρουσίασης ομαδικής συγγραφής (Google presentations, Slideshare, Prezi, Padlet, Emaze, GlogsterEDU, PowToon, BiteSlide, PosterMyWall)
- ▶ πρόγραμμα δημιουργίας κοινού χάρτη συνεργασίας (ZeeMaps)
- ▶ πρόγραμμα δημιουργίας κοινού ιστογράμματος (Popplet)
- ▶ προγράμματα δημιουργίας κοινής αφίσας (Easelly, Genially)
- ▶ πρόγραμμα επεξεργασίας ήχου (Voki)
- ▶ προγράμματα επεξεργασίας ήχου και εικόνας μαζί (Wondershare fantashow, Windows Movie Maker, Kizoa, Animoto, We Video, Flixpress)
- ▶ πρόγραμμα ταυτόχρονης παρακολούθησης βίντεο (Watch2gether)
- ▶ προγράμματα δημιουργία ηλεκτρονικού βιβλίου e-book (Issuu, Flipsnack)
- ▶ πρόγραμμα δημιουργίας παζλ (Jigsaw)

- ▶ πρόγραμμα δημιουργία διαδικτυακών παιχνιδιών (LearningApps)
- ▶ πρόγραμμα εικονογράφησης εξώφυλλου (Realtime board)
- ▶ προγράμματα ηλεκτρονικής ψηφοφορίας (EasyPolls, Tricider)
- ▶ προγράμματα δημιουργία ερωτηματολογίου (TodaysMeet, Thinklink AnswerGarden, Qzr, Google Forms)
- ▶ πρόγραμμα δημιουργίας συνάντησης (Doodle)
- ▶ πρόγραμμα τηλεδιασκέψεων μέσω βιντεοκλήσης (Skype)

Η καθοδηγούμενη ανακάλυψη και οι προσομοιώσεις συνάδουν με την παιδαγωγική του Bruner. Έτσι τα σχετικά λογισμικά, τόσο επίλυσης γρίφων, ανακάλυψης στοιχείων, παρακολούθησης προσομοιώσεων έχουν θέση ανάμεσα στα ψηφιακά μέσα που μπορούν να αποτελέσουν δημιουργικό εργαλείο μάθησης. Η διάθεση περιεχομένου ως πρωτογενούς υλικού θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί είτε ως προς διερεύνηση και οργάνωση είτε ως εκκίνηση κριτικών προσεγγίσεων στα πλαίσια ποικίλων θεματικών και διαθεματικών αναζητήσεων με την εφαρμογή του Webquest να έχει αποδειχτεί ιδιαίτερα χρήσιμη σε αυτό το πλαίσιο. Οι διαδραστικοί πίνακες έχουν προκαλέσει το ενδιαφέρον εκπαιδευτικών και μαθητών σχετικά με τον ψηφιακό χαρακτήρα που προσδίδουν στη διαδικασία της μάθησης με αποτέλεσμα να συμπεραίνουμε ότι αδιαμφισβήτητα η τεχνολογία επηρεάζει την κοινωνία και την εκπαιδευτική διαδικασία (Eisenstein, 1979).

Η επιλογή εκπαιδευτικού λογισμικού και τεχνολογικού εργαλείου ανάμεσα στην πληθώρα ερεθισμάτων και πηγών οφείλει να γίνεται με κριτικό τρόπο. Η ευθύνη βαρύνει τον εκπαιδευτικό, ο οποίος υποχρεούται να λάβει υπόψη του τους μαθησιακούς τύπους των μαθητών, ταυτόχρονα με τις αναπτυξιακές, γνωστικές, συναισθηματικές τους ανάγκες και επιθυμίες.

5.2.1 Η ένταξη συνεργατικών τεχνολογικών εργαλείων στην προσχολική εκπαίδευση

Τα τελευταία χρόνια, δεδομένης της εξέλιξης της τεχνολογίας που έχει οδηγήσει στη δημιουργία εύχρηστων λογισμικών και διαδικτυακών συνεργατικών τεχνολογικών εργαλείων, πολλά προγράμματα σπουδών προσχολικής εκπαίδευσης

ενσωματώνουν στη διδασκαλία την αξιοποίηση των ΤΠΕ. Επιπρόσθετα, η πλειονότητα των ερευνητικών πορισμάτων δείχνει θετικές επιδράσεις των ΤΠΕ, όταν αυτές λειτουργούν συμπληρωτικά των άλλων δραστηριοτήτων, στη μάθηση των παιδιών προσχολικής ηλικίας, με τη χρήση του υπολογιστή ως ένα επιπλέον **εκπαιδευτικό μέσο** για την υποστήριξη διαφορετικών μορφών διδασκαλίας και μάθησης. Είναι ευρέως αποδεκτό ότι τα νήπια μαθαίνουν μέσα από την εξερεύνηση και την ανακάλυψη, κάτι που προσφέρουν σχετικά εύκολα τα σύγχρονα υπολογιστικά περιβάλλοντα μέσω εύχρηστων διεπιφανειών χρήσης και εφαρμογών προσομοίωσης, ένα μαθησιακό περιβάλλον που συνάδει με τις ανάγκες της σύγχρονης εποχής.

5.2.1.1 Αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών

Σκοπός της εισαγωγής της Πληροφορικής στο Νηπιαγωγείο είναι να *εξοικειωθούν τα παιδιά με απλές βασικές λειτουργίες* του υπολογιστή και να έλθουν σε μια πρώτη επαφή με διάφορες χρήσεις του, ως εποπτικού μέσου διδασκαλίας καθώς και ως εργαλείου ανακάλυψης, δημιουργίας και έκφρασης στο πλαίσιο των καθημερινών τους δραστηριοτήτων (ΥΠΕΠΘ/Π.Ι., 2002).

Τα παιδιά παροτρύνονται με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού να προσεγγίζουν βασικές έννοιες που αφορούν τον υπολογιστή, να αποκτούν στοιχειώδεις δεξιότητες χειρισμού λογισμικού γενικής χρήσης και να χρησιμοποιούν με ασφάλεια τον υπολογιστή στο πλαίσιο των βιωμάτων, των αναγκών και των δυνατοτήτων της ηλικίας τους. Επιπλέον τα παιδιά ευαισθητοποιούνται και ενθαρρύνονται να αναγνωρίζουν τον υπολογιστή ως **χρήσιμο εργαλείο** για τον άνθρωπο. Δίνονται ευκαιρίες μέσα από κατάλληλες δραστηριότητες να έρθουν σε πρώτη επαφή με τον υπολογιστή ώστε να είναι ικανά:

- ☞ να ταυτίζουν τον υπολογιστή με μια μηχανή που βοηθάει τον άνθρωπο στην εργασία του και που μπορεί να τον χρησιμοποιήσει για παιχνίδι και διασκέδαση
- ☞ να αναγνωρίζουν τις κυριότερες μονάδες του υπολογιστή
- ☞ να εντοπίζουν γράμματα και αριθμούς στο πληκτρολόγιο
- ☞ να κινούν το ποντίκι παρατηρώντας την ταυτόχρονη κίνηση του δείκτη στην οθόνη

- ☞ να τοποθετούν το δείκτη του ποντικιού σε συγκεκριμένη θέση στην οθόνη
- ☞ να «παίζουν» με τα εργαλεία ελεύθερης σχεδίασης
- ☞ να γνωρίζουν τη σωστή θέση του σώματός τους μπροστά στον υπολογιστή
- ☞ να συνεργάζονται σε ομάδες

Τα παιδιά προσχολικής ηλικίας θεωρούνται αναπτυξιακά έτοιμα για να χρησιμοποιήσουν και να πειραματιστούν με κατάλληλα λογισμικά και τεχνολογικά εργαλεία, σύμφωνα πάντα με την ταυτόχρονη διακριτική κινητοποίηση και καθοδήγηση του εκπαιδευτικού. Κρίνεται επίσης απαραίτητο τα παιδιά να έρχονται σε επαφή με τον υπολογιστή χρησιμοποιώντας είτε για ατομική χρήση είτε στο πλαίσιο της συνεργατικής μάθησης, ενισχύοντας την αυτονομία και τις κοινωνικές τους δεξιότητες. Επιπλέον καλλιεργείται η νοημοσύνη, οι γλωσσικές δεξιότητες, η μαθηματική σκέψη, η δόμηση της γνώσης, η ενίσχυση της μακροπρόθεσμης μνήμης, οι κινητικές δεξιότητες, η επίλυση προβλήματος, οι δεξιότητες εννοιολογικού χαρακτήρα και η μεταγνωστική τους ικανότητα.

Στα πλαίσια μιας συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως μεταξύ μαθητών προσχολικής ηλικίας και στηριζόμενοι στις σύγχρονες θεωρίες μάθησης και στις βασικές αρχές που διέπουν το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο, οφείλεται να χρησιμοποιηθούν κατάλληλες παιδαγωγικές τεχνικές, διδακτικές στρατηγικές και μέθοδοι σε όλες τις δράσεις. Προκειμένου να είναι αναπτυξιακά κατάλληλο και αποτελεσματικό ένα συνεργατικό έργο με την ορθολογική χρήση των Τ.Π.Ε., πρωταρχικό ρόλο έχει η διαθεματική προσέγγιση και το σχέδιο εργασίας, προάγοντας την ενοποίηση τη γνώσης, μέσω της βιωματικής μάθησης. Ως διδακτικές μέθοδοι και τεχνικές επιλέγονται και εφαρμόζονται η ομαδοσυνεργατική, η επίλυση προβλήματος, η ιδεοθύελλα, η συζήτηση, ο διάλογος, η μαιευτική, οι ερωταποκρίσεις, η επίδειξη εικόνας/βίντεο, τα παιχνίδια ρόλων, η δραματοποίηση, η ζωγραφική και η μουσική, συμβάλλοντας δυναμικά στην κινητοποίηση του ενδιαφέροντος και στην παρότρυνση της ενεργούς συμμετοχής των μαθητών, σύμφωνα πάντα με τους στόχους και το περιεχόμενο των δραστηριοτήτων.

Εκ μέρους των εκπαιδευτικών υπάρχει σεβασμός στα βιώματα, στις διαφορετικές ανάγκες, στα ενδιαφέροντα, στον προσωπικό ρυθμό μάθησης, στην

προσωπικότητα, στην πολιτισμική ταυτότητα και στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά όλων των μαθητών. Δίνονται ίσες ευκαιρίες ενθαρρύνοντας μέσα από την ενεργό εμπλοκή στη μάθηση, την επικοινωνία, τη δημιουργική συνεργασία, τη δημοκρατικότητα, την αλληλοκατανόηση, τον αλληλοσεβασμό και την αλληλοϋποστήριξη μεταξύ όλων των μελών. Κινητοποιείται αδιαλείπτως η καλλιέργεια της ενσυναίσθησης και παροτρύνεται η ανάπτυξη της αυτοπεποίθησης, της αυτοεκτίμησης και του αυτοσεβασμού, αξιοποιώντας κατάλληλα τις ικανότητες και τις δεξιότητες των παιδιών. Οι μαθητές αντιμετωπιζόμενοι ως ενεργά εμπλεκόμενα μέλη της μάθησης και σε όλη τη διάρκεια μιας συνεργασίας από απόσταση ενθαρρύνονται να θέτουν ερωτήσεις, να διατυπώνουν υποθέσεις, να προτείνουν, να πειραματίζονται, να επεξεργάζονται τα αποτελέσματα, να επιχειρηματολογούν και να εξάγουν συμπεράσματα. Επίσης αξιολογούν και παρουσιάζουν τα αποτελέσματά τους, καθώς περιγράφουν τη διαδικασία που ακολούθησαν κατά τη διάρκεια της έρευνας, με αποτέλεσμα να ενεργοποιούνται ανώτερες γνωστικές ικανότητες, όπως η μεταγνώση, δηλαδή η δυνατότητα να μαθαίνουν πώς μαθαίνουν. Ταυτόχρονα βιώνουν την αξία της αποδοχής του διαφορετικού, του αμοιβαίου σεβασμού της προσωπικότητας και των στοιχείων που φέρει κάθε πολιτισμός, μνημένοι σε δημοκρατικές στάσεις και συμπεριφορές. Επιπλέον αναπτύσσεται η δημιουργική και κριτική σκέψη, ενεργοποιείται η φαντασία, και καλλιεργούνται επικοινωνιακές και κοινωνικές δεξιότητες.

Οι δράσεις που δύναται να υλοποιηθούν σε μια συνεργασία εξ αποστάσεως με τη χρήση των Τ.Π.Ε. συνδέονταν με όλες τις Γνωστικές Περιοχές του Αναλυτικού Προγράμματος (ΥΠΕΠΘ/Π.Ι., 2002)

- Παιδί και Γλώσσα (προφορικός λόγος, ανάγνωση, γραφή)
- Παιδί και Μαθηματικά (ταξινόμηση, αντιστοίχιση, σειριοθέτηση, αρίθμηση)
- Παιδί και Περιβάλλον (φυσικό, ανθρωπογενές)
- Παιδί, Δημιουργία και Έκφραση (ζωγραφική, δραματοποίηση, μουσική, φυσική αγωγή)
- Παιδί και Υπολογιστής (γνωριμία με τη χρήση του υπολογιστή, εκμάθηση επιλεγμένων εργαλείων του Web 2.0, σύνταξη e-mail, συνομιλία μέσω βιντεοκλήσης)

5.2.1.2 Το περιβάλλον διδασκαλίας

Η εισαγωγή και ένταξη των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία δημιουργεί ένα νέο μαθησιακό περιβάλλον, επικοινωνιακού, αλληλεπιδραστικού και συνεργατικού τύπου. Οι μαθητές σε ένα τέτοιο περιβάλλον εργάζονται σε ομάδες, επικοινωνούν και συνεργάζονται, αλληλεπιδρούν με τα τεχνολογικά μέσα και τις ποικίλες πηγές πληροφόρησης, πειραματίζονται, κατανοούν και *οικοδομούν μόνοι τους τη γνώση*, καθοδηγούμενοι από τον εκπαιδευτικό τους, ο οποίος οργανώνει και συντονίζει τις μαθησιακές δραστηριότητες.

Η μεθοδολογία ένταξης του υπολογιστή στην Προσχολική ελληνική εκπαίδευση εφαρμόζεται με τη δημιουργία της **“γωνιάς του υπολογιστή”**. Εντάσσεται στην καθημερινή εκπαιδευτική πρακτική και χρησιμοποιείται για ποικίλες δραστηριότητες. Υλοποιούνται οι παρακάτω άξονες του γενικού σκοπού:

- ☞ ο υπολογιστής ως εποπτικό μέσο διδασκαλίας
- ☞ ο υπολογιστής ως επικοινωνιακό μέσο
- ☞ ο υπολογιστής ως μέσο αναζήτησης πληροφοριών
- ☞ ο υπολογιστής ως γνωστικό και διερευνητικό εργαλείο
- ☞ ο υπολογιστής ως εργαλείο συνεργατικής μάθησης

Με το μοντέλο αυτό, ο υπολογιστής εντάσσεται στη μαθησιακή διαδικασία με τη **χρήση εκπαιδευτικού λογισμικού διερευνητικής μάθησης** και χρησιμοποιείται είτε ατομικά είτε ομαδοσυνεργατικά. Το μοντέλο αυτό προσεγγίζει το πρότυπο της ολοκληρωμένης ένταξης των Τ.Π.Ε. στην εκπαιδευτική διαδικασία (Κόμης, 2010; Ράπτης & Ράπτη, 2007)

6. Ψηφιακές Κοινότητες Μάθησης

Η «κοινότητα», με την ευρύτερη έννοια, αντιστοιχεί σε ένα σύνολο ανθρώπων που τους αντιπροσωπεύουν κοινά χαρακτηριστικά, παρελθόν, παρόν και μέλλον (Κόμης, 2015). Τα μέλη που αποτελούν μια κοινότητα διαθέτουν κοινά σημεία αναφοράς, όπως κοινές απόψεις για συγκεκριμένα θέματα, αναπτύσσουν μια κοινή ορολογία, επικοινωνούν και συνεργάζονται αποτελεσματικά. Σύμφωνα με τους

Reinmann–Rothmeier, Mandl και Prenzel (2000) μια «κοινότητα μάθησης» αποτελείται από μέλη που είναι συνδεδεμένα μεταξύ τους έχοντας κοινό ενδιαφέρον να μελετήσουν και να επεξεργαστούν ένα συγκεκριμένο θέμα, που αντανακλά τα ενδιαφέροντα τους, και μέσω αυτής της διαδικασίας τους δίνεται η δυνατότητα να μάθουν μαζί, να ανταλλάξουν υπάρχουσες γνώσεις και να προχωρήσουν στην εύρεση λύσεων των προβλημάτων από κοινού.

Με τη διαρκώς αναπτυσσόμενη χρήση του διαδικτύου, ο όρος «κοινότητα» έχει επαναπροσδιοριστεί. Οι «**ψηφιακές κοινότητες**» (online communities) περιγράφουν τη δημιουργία κοινοτήτων που υφίστανται σε ψηφιακή μορφή με τη χρήση δικτύων. Υπό την έννοια της εκπαίδευσης και της δια βίου μάθησης η εισαγωγή των ψηφιακών κοινοτήτων έχει αποδειχθεί ως μια έννοια ταυτιζόμενη με ηλεκτρονικά μαθήματα και εξ αποστάσεως προγράμματα. Πραγματοποιείται εγκαθιδρυμένη μάθηση στα πλαίσια μιας επιστημονικής ή εργασιακής κοινότητας που δραστηριοποιείται αυτόνομα με κοινωνική και νοητική υποστήριξη, όπου μετασχηματίζονται οι διαδικασίες κοινωνικής αλληλεπίδρασης στα ψηφιακά δεδομένα μέσω σύγχρονη και ασύγχρονης επικοινωνίας (Κόμης, 2015). Η διαμόρφωση τους συντέλεσε στη βελτίωση της ποιότητας των ηλεκτρονικών μαθημάτων κάνοντας ταυτόχρονα πιο ενδιαφέρον και το εκπαιδευτικό τους περιεχόμενο (Ρήγκου, 2007), γεγονός που συμβάλλει άμεσα στην ενεργοποίηση ενδιαφέροντος για μάθηση.

Οι εκπαιδευτικές κοινότητες μάθησης, με τη χρήση του διαδικτύου, αντιπροσωπεύουν έναν πρόσφατο, καινοτόμο τρόπο σχηματισμό ομάδων παιδαγωγών σε σχολικά περιβάλλοντα, που φαίνεται να είναι αποδεκτά τα πλεονεκτήματα που επιφέρουν, καθώς αυξάνεται ο πληθυσμός τους. Η οργάνωση των μαθητών σε κοινότητες μάθησης ψηφιακής μορφής, όπου συντελείται μια εξ αποστάσεως συνεργασία για την επίτευξη κοινών στόχων, είναι εναρμονισμένη με την έμφυτη τάση των ατόμων να επικοινωνήσουν και να αλληλεπιδράσουν (Αποστόλου κ.α., 2016). Τα μέλη μιας ψηφιακής εκπαιδευτικής κοινότητας μάθησης κάνουν χρήση μιας κοινής ψηφιακής πλατφόρμας η οποία επιτρέπει τη διεξαγωγή μιας συνεργατικής μάθησης από απόσταση. Αναπτύσσεται μια κοινωνική αλληλεπίδραση μέσω της συνεργατικής εργασίας έχοντας στόχο την ανακάλυψη, τη δημιουργία, τη διαπραγμάτευση και ως εκ τούτου την εξέλιξη εκπαιδευτικών πρακτικών και

στρατηγικών που χρησιμοποιούνται, ώστε να επιτευχθεί η βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων (National Council of Teachers [NCTE], 2010). Προσθέτει ο Κόμης (2015) ότι ένα από τα εξέχοντα χαρακτηριστικά της κοινωνικής αλληλεπίδρασης στα πλαίσια της συνεργατικής μάθησης είναι ότι «*Η κοινότητα, μέσα στην οποία λαμβάνει χώρα η μάθηση, συντελεί στην διάχυση της κουλτούρας και των πρακτικών της*». Η σχέση των μελών στηρίζεται στη δέσμευση για ενεργό κοινωνικό ρόλο έως την ολοκλήρωση των κοινών στόχων που τέθηκαν με την παρουσίαση των κοινών αποτελεσμάτων. Η συνεργασία τους βασίζεται στην αμοιβαία αποδοχή ορισμένων κανόνων και καθηκόντων, που ορίζουν την ομαλή έκβαση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στα πλαίσια της αναγνώρισης, του σεβασμού και της αλληλοϋποστήριξης. Συνεπώς, μετατρέπεται η ομάδα μιας ιδανικής ψηφιακής εκπαιδευτικής κοινότητας μάθησης σε μια κοινωνική οντότητα με ισχυρούς δεσμούς.

6.1 Κοινότητα σχολείων της Ευρώπης «eTwinning»

Η δράση eTwinning, από το 2005 που αποτελεί η εναρκτήριος χρονιά λειτουργία του, εντάσσεται στο πλαίσιο της **ηλεκτρονικής συνεργατικής μάθησης**, με γνώμονα τη δυναμική αλληλεπίδραση και ενσαρκώνοντας ταυτόχρονα μια διεπιστημονική προσέγγιση στην διδασκαλία (Kolourioti, 2013). Έχει εξελιχθεί στο μεγαλύτερο ίσως δίκτυο συνεργαζόμενων σχολείων, παρέχοντας την αρμόζουσα υποστήριξη, εργαλεία και υπηρεσίες για τη διεκπεραίωση μιας διαδικτυακής αλληλεπίδρασης μαθητών. Οι εκπαιδευτικοί να μπορούν με ευχέρεια να προβούν στην αναζήτηση συνεργατών, στην ανταλλαγή θέσεων, εμπειριών και καλών πρακτικών, στο σχεδιασμό και υλοποίηση βραχυπρόθεσμων ή μακροπρόθεσμων συνεργατικών έργων σε θέματα που αντανακλούν τις επιθυμίες και τις ανάγκες των μαθητών αλλά και στην αξιοποίηση ευκαιριών για επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών. Η μάθηση από απόσταση μέσω τη συμβολή του διαδικτύου επιτυγχάνεται μέσω της συζήτησης, της έρευνας, της εκπόνησης ομαδικών εργασιών και της από κοινού επίλυσης προβλημάτων (Αποστόλου κ.α., 2016). Η μέθοδος που χρησιμοποιείται για τη διεξαγωγή προγραμμάτων eTwinning αποτελεί την εργασία έρευνας (projects), που αντιπροσωπεύει το ιδανικό πλαίσιο κοινωνικοπολιτιστικής ανάπτυξης για τον μαθητή, καθώς και ο ιδανικός τρόπος μετάβασης από την εννοιοκεντρική παραδοσιακή διδασκαλία στη διεπιστημονική σύμπραξη (Ματσαγγούρας, 2002 όπως αναφέρεται από την Μπαμπαλή, 2014).

Το eTwinning αποτελεί ένα θεσμοθετημένο συνεργατικό μαθησιακό περιβάλλον και **κοινωνικό δίκτυο εκπαιδευτικών** (Θεοφανέλλης, 2013). Υποστηρίζεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και χαρακτηρίζεται ως η διαδικτυακή «Κοινότητα σχολείων της Ευρώπης», καθώς επιτρέπει την ευκαιρία διεξαγωγής ποικίλων συνεργατικών έργων διασυνοριακής συνεργασίας, με σκοπό τη δημιουργία εκπαιδευτικών προϊόντων, μέσω της ευρείας χρήσης των Τ.Π.Ε. (Καλογιαννάκης & Παπαδάκης, 2011). Μακροπρόθεσμα αποβλέπει στην καλλιέργεια δεξιοτήτων χρήσης των Τ.Π.Ε. από την ευρύτερη εκπαιδευτική κοινότητα, στην ανάπτυξη μιας επικοινωνίας που δε θα στηρίζεται στη μητρική γλώσσα όπως επίσης και στην εμπέδωση της πολιτισμικής ουδετερότητας μέσω ενός εποικοδομητικού διαπολιτισμικού διαλόγου (Γάλλου & Ιωαννίδης, 2014).

Η εκπαιδευτική κοινότητα eTwinning, που αποτελείται από παιδαγωγούς και μαθητές ευρωπαϊκών σχολείων, έχει τη δυνατότητα να συνεργαστεί εξ αποστάσεως μέσω διεξαγωγής «σύγχρονης» ή «ασύγχρονης» μάθησης, αξιοποιώντας μια πληθώρα ψηφιακών εφαρμογών για τη διενέργεια ενός κοινού έργου, σε ένα ασφαλές περιβάλλον επικοινωνίας. Σκοπός των σχολικών συμπράξεων αποτελεί η βελτίωση των επικοινωνιακών δεξιοτήτων, εξασκώντας παράλληλα τις διδακτικές αλλά και τις μαθησιακές δεξιότητες, ώστε να επιτευχτεί ομαλά μια **ποιοτική αναβάθμιση** της αποτελεσματικότητας των σχολικών συστημάτων της Ευρώπης, προετοιμάζοντας τους μαθητές για την κοινωνία και του μέλλοντος. Αποτελεί στόχο ο διαμοιρασμός εκπαιδευτικών παραδειγμάτων καλής πρακτικής από τους εγγεγραμμένους χρήστες του eTwinning, αναφερόμενοι ως eTwinners, προκειμένου να επεξεργαστούν καινοτόμες μεθοδολογίες διδασκαλίας και εκμάθησης ώστε να υποστηριχτούν στην επαγγελματική τους ανάπτυξη (Παπαδάκης, 2015). Η διασύνδεση των σχολικών μονάδων, επιτρέπει την επαγγελματική δικτύωση των ευρωπαϊών εκπαιδευτικών. Αναπτύσσεται μια δυναμική επικοινωνία με ανταλλαγή εκπαιδευτικού υλικού, πληροφοριών, ιδεών, απόψεων και εμπειριών των εμπλεκόμενων μελών, σχετικά με τη σχολική τους καθημερινότητα και τον πολιτισμό τους. Προωθείται επιπλέον η διάχυση καινοτόμων προσεγγίσεων, με βάση τη δημιουργική μάθηση, για παρότρυνση διεύρυνσης των πνευματικών και επαγγελματικών οριζόντων μέσω της εξέλιξης των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων των μελών (Crawley, Gerhard, Gilleran & Joyce, 2010).

Η δράση eTwinning έχει αναχθεί σε μια πραγματική εκπαιδευτική κοινότητα, καθώς η ηλεκτρονική πλατφόρμα, που ονομάζεται Twinspace, να αποτελεί ένα διαδικτυακό περιβάλλον συνεργασίας (Crawley et al, 2010). Πρόκειται για ένα χρήσιμο και ασφαλές εκπαιδευτικό εργαλείο που επιτρέπει την υλοποίηση διακρατικών παιδαγωγικών έργων. Το εμπόδιο της γεωγραφικής απόστασης που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι μαθητές, παρακάμπτεται με την χρήση της συγκεκριμένης πλατφόρμας, η οποία ταυτόχρονα αποτελεί και μαθησιακό πεδίο διασφαλίζοντας τον παιδαγωγικό χαρακτήρα του προγράμματος (Μπαμπαλή, 2014). Εναπόκειται στους εμπλεκόμενους εκπαιδευτικούς να αποφασίσουν αν θέλουν να κάνουν χρήση αυτόν τον χώρο για τη διεξαγωγή του έργου τους ή να επιλέξουν άλλα εργαλεία, καθώς το TwinSpace είναι μια ευκαιρία που παρέχεται, όχι μια υποχρέωση (Crawley, Gilleran, Scimeca, Vuorikari & Wastiau, 2009). Κάνοντας χρήση μιας πληθώρας συνεργατικών διαδικτυακών τεχνολογικών εργαλείων για τη διευκόλυνση της επικοινωνίας, οι εκπαιδευτικοί επιδεικνύουν δημιουργικούς τρόπους για την ενίσχυση του διδακτικού τους έργου (Gilleran, 2006). Μέσα από διαδραστικές μεθόδους και ομαδοσυνεργατικές πρακτικές δύναται να επιτευχθεί μια δυναμική αλληλεπίδραση και να αποκομισθούν παιδαγωγικά, κοινωνικά και πολιτισμικά οφέλη. Οι μαθητές ωθούνται να αναπτύξουν δεξιότητες για ομαδική εργασία, να καλλιεργήσουν την κριτική τους σκέψη, να εξελίξουν την αυτενεργός μάθηση, να αλληλεπιδράσουν με ένα διαφορετικό πολιτιστικό περιβάλλον, να αναπτύξουν διαπολιτισμική συνείδηση και να βελτιώσουν παράλληλα τις ψηφιακές τους ικανότητες. Αντίστοιχα πραγματοποιείται η καλλιέργεια της ατομικής και εθνικής συνείδησης, παράλληλα με αυτή του ευρωπαϊού πολίτη, μέσα στα πλαίσια ενός πολυγλωσσικού και πολυπολιτισμικού κοινωνικού μοντέλου.

Η **αδελφοποίηση των σχολείων** διαμορφώνει έμπρακτα την οικουμενική συνείδηση, μέσω της διαπραγμάτευσης στοιχείων της πολιτιστικής ταυτότητας αλλά και κοινών γνωρισμάτων που ενώνουν τις κοινωνίες (Ράπτης & Ράπτη, 2007). Ένα έργο eTwinning είναι μία ηλεκτρονική συνεργατική δράση όπου δύο τουλάχιστον σχολεία από δύο τουλάχιστον ευρωπαϊκές χώρες, κάνοντας χρήση συνεργατικών τεχνολογικών εργαλείων συμμετέχουν σε κοινά παιδαγωγικά έργα, ώστε μέσω διαδραστικών μεθόδων να επιτευχθεί μια ομαλή αλληλεπίδραση των μελών. Η ηλεκτρονική αυτή ενοποίηση μπορεί επίσης να γίνει αντιληπτή ως την άφιξη μιας

πρωτόγνωρης κοινωνικής δικτύωσης που ενεργοποίησε εμφανώς την επαφή μεταξύ εκπαιδευτικών (Crawley et al, 2009). Χαρακτηρίζεται από τους παιδαγωγούς ως προστιθέμενη αξία στη συμβατική μάθηση με τους μαθητές να αποκομίζουν αναπτυξιακά οφέλη. Βελτιώνει την παιδαγωγική διαδικασία, αποβάλλοντας τη στενή έννοια της θεματικής συνεργασίας των σχολείων και στοχεύει σε μια πλήρη και συστηματική συνεργασία, μυνώντας ταυτόχρονα τη σχολική κοινότητα στον τεχνολογικό εγγραμματισμό.

Η Κομνίνου (2010) δηλώνει ότι οι συνεργασίες ηλεκτρονικής μάθησης μεταξύ σχολείων, μέσω του eTwinning αποτελούν την απόδειξη ότι η καινοτομία είναι απόρροια τριών παραμέτρων: α) της ενσωμάτωσης των ΤΠΕ στη μαθησιακή διαδικασία, β) των καινοτόμων μαθησιακών προσεγγίσεων και γ) των ειδικών παιδαγωγικών πλαισίων. Αξιολογείται η προστιθέμενη αξία των ΤΠΕ στα πλαίσια της μάθησης, καθώς παρέχεται η δυνατότητα της ποιοτικής βελτίωσης της εκπαίδευσης, με την ανάδυση πρωτότυπων διαδικασιών μάθησης που στηρίζονται στην επικοινωνία, την ανακάλυψη, την προσομοίωση, τη διερεύνηση, την επίλυση προβλημάτων κ.λπ. Τα προγράμματα eTwinning δεν έχουν ρόλο υποκατάστασης των εθνικών αναλυτικών προγράμματα σπουδών. Λειτουργούν συμπληρωματικά ενισχύοντας τη σχολική καθημερινότητα με απόλυτο σεβασμό για το περιεχόμενο των σπουδών, την οργάνωση των εκπαιδευτικών συστημάτων, την πολιτιστική και γλωσσική πολυμορφία, ως εργαλεία διεκπεραίωσης των στόχων της διδασκαλίας. Αντιστοιχούν σε πραγματικές καταστάσεις που απαιτούν ενεργή εμπλοκή, αξιολόγηση και επίλυση προβλημάτων, με δημιουργικό τρόπο, χρησιμοποιώντας πλήθος δεξιοτήτων και ικανοτήτων, προάγοντας έτσι την ανάπτυξη πολλαπλών τύπων νοημοσύνης βιώνοντας θετικές εμπειρίες μάθησης.

Η **Κεντρική Υπηρεσία Υποστήριξης (ΚΥΣ)** του eTwinning αποτελεί το όργανο συντονισμού της δράσης eTwinning σε όλες τις χώρες της Ευρώπης, παρέχοντας τα κατάλληλα ηλεκτρονικά εργαλεία στην πλατφόρμα, υποστηριζόμενη ταυτόχρονα από το Ευρωπαϊκό Σχολικό Δίκτυο (European Schoolnet). Επιπλέον, κάθε χώρα που συμμετέχει υποστηρίζεται παράλληλα και αποκλειστικά από τη δική της **Εθνική Υπηρεσία Υποστήριξης (ΕΥΥ)**. Με τη σειρά της αντιπροσωπεύει και προωθεί τη δράση eTwinning παρέχοντας ευκαιρίες επιμόρφωσης και τεχνική ή οποιαδήποτε άλλη μορφή υποστήριξης στους εκπαιδευτικούς. Διοργανώνει και διεξάγει επιμορφωτικές

συναντήσεις, εργαστήρια, συνέδρια και εθνικούς διαγωνισμούς (Vuorikari, 2010), με στόχο την προώθηση της δράσης και την ενεργοποίηση του ενδιαφέροντος του συνόλου της εκπαιδευτικής κοινότητας.

6.2 Ευκαιρίες επιμόρφωσης εκπαιδευτικών

Ένας εκπαιδευτικός που θα αποτελεί διαρκώς θερμό υποστηρικτή καινοτόμων δράσεων, πέρα από την αρχική του εκπαίδευση, δικαιούται να του παρέχεται η ευκαιρία για δια βίου και πολύπλευρη ενδοϋπηρεσιακή επιμόρφωση. Σκέψεις και προβληματισμοί του διδακτικού προσωπικού που υπηρετούν σε σχολικές μονάδες αφορούν την παροχή κινήτρων, τα οποία μεταφράζονται σε αμοιβές, ανάληψη πολλαπλών ρόλων, απόκτηση ευρωπαϊκών πιστοποιητικών προσόντων, ευκαιρίες επιμόρφωσης, ανάπτυξη δεξιοτήτων και παροχή δυνατοτήτων αυτομόρφωσης. Αναμφίβολα, ο εκπαιδευτικός είναι ο μοχλός για οποιαδήποτε εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, όπως θέσπιση νέων Αναλυτικών Προγραμμάτων, παροχή κινήτρων επιμόρφωσης και επαγγελματικής ανέλιξης, ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά και να επιλύσει τις σύγχρονες εκπαιδευτικές ανάγκες και προκλήσεις.

Προϋπόθεση για την επιτυχή ένταξη των Τ.Π.Ε. σε παιδαγωγικές πρακτικές με σκοπό την αναδιαμόρφωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και της κουλτούρας της μάθησης (Ράπτης & Ράπτη, 2002) αποτελεί η συνεχής παρότρυνση για ενημέρωση και επιμόρφωση του σημαντικότερου πόλου, του εκπαιδευτικού λειτουργού (Vosniadou & Kollias, 2001). Έπειτα από δύο χρόνια λειτουργίας του προγράμματος eTwinning σχεδιάστηκε ένα δίκτυο επαγγελματικής ανάπτυξης προσφέροντας ευκαιρίες μάθησης των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών σε ποικίλα θέματα (Vuorikari, Gilleran & Scimeca, 2011). Με βάση την εστίαση στις ανάγκες για επιμόρφωση των εκπαιδευτικών οργανώθηκαν ποικίλες δράσεις όπως η διοργάνωση περιφερειακών συναντήσεων εργαστηριακής μορφής, εκπαιδευτικών ομάδων και αιθουσών ανάλογα με το θέμα ενδιαφέροντος (Παπαδάκης, 2016). Μέσω της πλατφόρμας του eTwinning προσφέρεται ένα ευρύ φάσμα ευκαιριών εξ αποστάσεως μάθησης και συνάμα επαγγελματικής εξέλιξης.

Οι **Ομάδες eTwinning** είναι οργανωμένες ιδιωτικές πλατφόρμες από έναν διαχειριστή, όπου οι eTwinners μπορούν να συζητήσουν και να συνεργαστούν πάνω

σε ένα συγκεκριμένο θέμα. Στόχος είναι η διάδοση παραδειγμάτων πρακτικών, η ανταλλαγή υλικού από τη δουλειά τους στο eTwinning, η συζήτηση για διδακτικές και μαθησιακές μεθοδολογίες και η εύρεση υποστήριξης για επαγγελματική ανάπτυξη. Τα θέματα ποικίλλουν, από τη διδασκαλία γλωσσών και την επιχειρηματικότητα στην εκπαίδευση ως τα αντικείμενα STEM (φυσικές επιστήμες, τεχνολογία, μηχανική και μαθηματικά). Μια ιδιαίτερα δημοφιλής κοινότητα είναι η Δημιουργική Τάξη (Creative Classroom), όπου οργανώνονται ποικίλες δραστηριότητες με στόχο την επαγγελματική ανάπτυξη των μελών της. Παραδείγματα των δραστηριοτήτων είναι: webinars με ειδικούς σε διάφορους τομείς, διαδικτυακό συνέδριο, καμπάνιες, διαγωνισμοί, βιβλιοθήκη με υλικό των μελών (Αγγελόπουλος & Πατεράκη, 2014; Crawley et al, 2010; Crawley et al, 2009; Πληροφορίες από: etwinning.gr, 2018).

Τα **Θεματικά Συνέδρια** είναι τριήμερες, διά ζώσης εκδηλώσεις πληροφόρησης. Γενικότερα, τα θέματα σχετίζονται με παιδαγωγικά ζητήματα, έχοντας βασικό στόχο την πληροφόρηση και ενημέρωση σχετικά με το eTwinning. Οι εκδηλώσεις αυτές διοργανώνονται σε κάποια ευρέως διαδεδομένη Ευρωπαϊκή γλώσσα (Πληροφορίες από: etwinning.gr, 2018).

Οι **Εκδηλώσεις Μάθησης** είναι σύντομες εντατικές διαδικτυακές εκδηλώσεις, που εστιάζουν σε παιδαγωγικά θέματα. Οι εκδηλώσεις μάθησης περιλαμβάνουν ασύγχρονες αλλά και ενίοτε σύγχρονες δραστηριότητες και οργανώνονται σε κάποια ευρέως διαδεδομένη Ευρωπαϊκή γλώσσα. Συντονίζονται από έναν ειδικό και περιλαμβάνουν ενεργή εργασία και συζήτηση μεταξύ εκπαιδευτικών σε ολόκληρη την Ευρώπη. Κάθε εκδήλωση εκμάθησης αποτελείται από 4 έως 5 ημέρες ενεργούς εργασίας και συζήτησης, και ακολουθούν 4 έως 5 ημέρες στοχασμού και προσωπικής εργασίας. Προσφέρει την εισαγωγή σε ένα θέμα, τονώνει τις ιδέες των εκπαιδευτικών και βοηθάει στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους, παρέχοντας πρόσβαση στο υλικό όποτε αυτοί το επιθυμούν. Ο ειδικός εξετάζει τις εργασίες που έχουν παραχθεί χορηγώντας πιστοποιητικό συμμετοχής το οποίο αποστέλλεται ηλεκτρονικά (Crawley et al, 2010; Πληροφορίες από: etwinning.gr, 2018).

Τα **Διαδικτυακά Σεμινάρια eTwinning** - Τηλεκπαιδεύσεις (webinars, expert talks) είναι ζωντανές συνεδρίες επικοινωνίας όπου δίνεται η ευκαιρία διαλόγου με συναδέλφους για ποικίλα θέματα. Τα θέματα που καλύπτονται από τα Διαδικτυακά

Σεμινάρια σχετίζονται με την παιδαγωγική και με πτυχές του eTwinning γενικότερα. Αρμόδιος είναι κάποιος ειδικός και πραγματοποιούνται σε κάποια ευρέως διαδεδομένη Ευρωπαϊκή γλώσσα. Διαρκούν 1 έως 2 ώρες και διατίθενται ηχογραφημένα στη Διαδικτυακή Πύλη για όσους δεν μπορούν να τα παρακολουθήσουν ζωντανά ή θέλουν να ανατρέξουν στο συγκεκριμένο υλικό (Πληροφορίες από: etwinning.gr, 2018).

Οι **Διαδικτυακοί Κύκλοι Μαθημάτων** (online courses) του eTwinning είναι μακρόχρονοι κύκλοι μαθημάτων που αποσκοπούν στην ικανοποίηση των αναγκών της κοινότητας του eTwinning στον τομέα της online διαχείρισης, διδασκαλίας και μάθησης και των πρεσβευτών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Κάθε χρόνο, το eTwinning προωθεί μια σειρά μαθημάτων. Οι Διαδικτυακοί Κύκλοι Μαθημάτων κατευθύνονται από έναν ειδικό και περιλαμβάνουν ενεργή δουλειά και συζήτηση μεταξύ των εκπαιδευτικών. Περιλαμβάνουν ασύγχρονες αλλά και ενίοτε σύγχρονες δραστηριότητες και πραγματοποιούνται στα Αγγλικά και είναι δυνατή η λήψη πιστοποίησης για τη συμμετοχή στις εκδηλώσεις (Πληροφορίες από: etwinning.gr, 2018).

Τα **Εργαστήρια Επαγγελματικής Ανάπτυξης (ΕΑΑ)** είναι τριήμερες, δια ζώσης επιμορφωτικές εκδηλώσεις που καλύπτουν κάποιο παιδαγωγικό θέμα. Οι εκδηλώσεις αυτές διοργανώνονται σε κάποια ευρέως ομιλούμενη Ευρωπαϊκή γλώσσα. Χορηγείται πιστοποίηση για τη συμμετοχή στις εν λόγω εκδηλώσεις (Crawley et al, 2010; Πληροφορίες από: etwinning.gr, 2018).

Τα **Ετήσια Συνέδρια** είναι τριήμερες εορταστικές εκδηλώσεις που εστιάζουν σε ένα θέμα Ευρωπαϊκής εμβέλειας. Βασικός στόχος είναι ο εορτασμός των επιτευγμάτων του eTwinning για το έτος. Δύναται να λάβουν πιστοποίηση οι συμμετέχοντες στη συγκεκριμένη εκδήλωση (Πληροφορίες από: etwinning.gr, 2018).

6.3 Αξιολόγηση και αναγνώριση των έργων eTwinning

Η πλατφόρμα δικτύωσης και συνεργασίας σχολείων της Ευρώπης, eTwinning, δημιουργεί ένα ελκυστικό και λειτουργικό περιβάλλον ηλεκτρονικής μάθησης. Επιπλέον παρέχει τη δυνατότητα για αναγνώριση και προβολή αξιόλογων δράσεων που προάγουν την αυθεντική δημιουργική αλληλεπίδραση σχολείων με τη χρήση των

Τ.Π.Ε., σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς σε ετήσια βάση βραβεύονται τα καλύτερα ποιοτικά συνεργατικά έργα με εθνικά και ευρωπαϊκά **πιστοποιητικά ποιότητας** (Bacescu, 2016; Vuorikari, 2010).

Οι εκπαιδευτικοί που υλοποιούν έργα eTwinning έχουν τη δυνατότητα κατά την ολοκλήρωση της συνεργασίας να υποβάλλουν το έργο τους για αξιολόγηση. Ο κάθε εκπαιδευτικός υποχρεούται να συμπληρώσει ένα προκαθορισμένο κείμενο, πέντε πεδίων, σχετικά με την αξιολόγηση των παιδαγωγικών μεθόδων, των συνεργατικών τεχνολογικών εργαλείων και της πορείας των δραστηριοτήτων. Πρόκειται για μια διαδικασία που κρίνεται απαραίτητη από την ομάδα υποστήριξης του eTwinning, για τη επικείμενη χορήγηση εθνικής ετικέτας ποιότητας και στη συνέχεια της ευρωπαϊκής. Η Εθνική Υπηρεσία Υποστήριξης θα εξετάσει την έκθεση αξιολόγησης του εκπαιδευτικού και θα κριθεί εάν πρόκειται να βραβευτεί με την Εθνική Ετικέτα ποιότητας το έργο που δίνει άμεσα τη δυνατότητα να υποβληθεί συμμετοχή και για τα Εθνικά βραβεία. Στη συνέχεια αν έστω ένας από τους ευρωπαίους συνεργάτες έλαβε επίσης Εθνική Ετικέτα ποιότητας το έργο βραβεύεται με την Ευρωπαϊκή Ετικέτα Ποιότητας και επιτρέπεται η συμμετοχή μετέπειτα στα Ευρωπαϊκά βραβεία.

Οι Αγγελόπουλος & Πατεράκη (2014) προσδιορίζουν ότι η χορήγηση της Ετικέτας Ποιότητας σε ένα έργο γίνεται όταν πληρούνται πέντε προϋποθέσεις:

1. Το έργο έχει κοινούς στόχους και σχέδιο.
2. Το έργο έχει ολοκληρωθεί ή βρίσκεται στο τελευταίο στάδιό του.
3. Ο εκπαιδευτικός, που υποβάλλει την αίτηση, πρέπει να έχει συνεισφέρει σημαντικά στο έργο.
4. Πρέπει να εμφανίζεται ένας ορισμένος βαθμός συνεργασίας.
5. Τα αποτελέσματα του έργου πρέπει να είναι εμφανή.

Εφόσον πληρούνται οι προαναφερθείσες προϋποθέσεις στη συνέχεια το έργο συνεργασίας αξιολογείται με βάση συγκεκριμένους τομείς, λαμβάνονται υπόψη τα εξής κριτήρια αξιολόγησης:

- ❖ Παιδαγωγική Καινοτομία
- ❖ Ενσωμάτωση στη Διδακτέα ύλη

- ❖ Επικοινωνία και ανταλλαγή μεταξύ σχολείων συνεργατών
- ❖ Συνεργασία μεταξύ των σχολείων-συνεργατών
- ❖ Χρήση της τεχνολογίας
- ❖ Αποτελέσματα, αντίκτυπος και τεκμηρίωση.

Η **Ετικέτα Ποιότητας** είναι η αναγνώριση των εκπαιδευτικών και των σχολείων για το υψηλό επίπεδο των eTwinning δραστηριοτήτων τους. Αυτό δίνει προσωπική ικανοποίηση και σαφή αναγνώριση της εργασίας τους. Για τους μαθητές αποτελεί ώθηση στις προσπάθειές τους και για το σχολείο γενικά μία δημόσια επιβεβαίωση της δέσμευσής τους για την ποιότητα και την εμπιστοσύνη στην Ευρωπαϊκή συνεργασία. Η Εθνική Ετικέτα Ποιότητας απονέμεται από τις ΕΥΥ στα σχολεία των οποίων η εργασία, στο πλαίσιο μίας eTwinning συνεργασίας, θεωρείται ποιοτική στη χώρα τους. Η Ευρωπαϊκή Ετικέτα Ποιότητας απονέμεται από την ΚΥΥ στα σχολεία που συμμετέχουν σε μία συνεργασία και τα οποία έχουν βραβευθεί με την Εθνική Ετικέτα Ποιότητας και τα έργα τους θεωρούνται «άριστα» από Ευρωπαϊκή άποψη.

Η **Ετικέτα Σχολείου eTwinning** είναι το επόμενο βήμα πιστοποίησης, αποσκοπώντας στην αναγνώριση της εργασίας που γίνεται σε επίπεδο ομάδας στην κάθε σχολική μονάδα. Αφορά στην ασφαλή χρήση του διαδικτύου, την εφαρμογή νέων καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας και την καλλιέργεια της συνεργατικής μάθησης (Πληροφορίες από: etwinning.gr, 2018).

6.4. Πλεονεκτήματα της δράσης για τη σχολική κοινότητα

Η υλοποίηση έργων συνεργασίας eTwinning επιφέρει πολλαπλά και ποικίλα οφέλη στο επίπεδο της εκπαιδευτικής μονάδας, του διδακτικού προσωπικού, των μαθητών, της διδασκαλίας, της μάθησης, καθώς και της τοπικής κοινότητας (Παπαδάκης, 2016). Η δράση αποτελεί επιπρόσθετο στοιχείο επαγγελματικής εξέλιξης, προσφέροντας ευκαιρίες για τη βελτίωση των δεξιοτήτων και την προσωπική εξέλιξη των εκπαιδευτικών με κύριο στόχο τη βελτίωση της μάθησης κατά τη διδασκαλία και άμεσο αποδέκτη, τους μαθητές (Παρασκευάς, 2014). Από την άποψη αυτή θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε τη χρήση των Τ.Π.Ε. ως συμβολή στη αναβάθμιση της μάθησης, τόσο σε ποσοτικό επίπεδο όσο και σε ποιοτικό, στα

πλαίσια μιας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Ενεργοποιώντας τον μαθητευόμενο, είτε είναι μαθητής είτε εκπαιδευτικός, παρέχει κίνητρα, ώστε να αξιοποιήσει το πνευματικό δυναμικό του και να είναι ικανός να αναζητά την αυτοεπιμόρφωση (Hadwin, Winne, & Nesbit, 2005).

Η συμμετοχή εκπαιδευτικών και μαθητών σε διακρατικά συνεργατικά προγράμματα επιφέρει βελτίωση των επικοινωνιακών δεξιοτήτων, ανταλλάσσοντας εμπειρίες και βιώματα αλλά και να εξελίσουν δεξιότητες μάθησης και διδασκαλίας (Popescu, Popa, Diaconescu & Ionescu 2010). Το eTwinning προσφέρει στους μαθητές ευκαιρίες για να συνεργαστούν με συμμαθητές τους από διαφορετικό πολιτισμικό και γλωσσικό υπόβαθρο, ενισχύοντας την ανάπτυξη των γλωσσικών και πολιτισμικών τους ικανοτήτων. Περεταίρω η ανάπτυξη μιας εποικοδομητικής επικοινωνίας με τη χρήση μιας κοινής πλατφόρμας μεταξύ εκπαιδευτικών και άλλων συντελεστών της εκπαιδευτικής κοινότητας από χώρες που φέρουν διαφορετικό πολιτισμό παρέχει για πρώτη φορά στην Ευρωπαϊκή ιστορία **πρωτόγνωρες ευκαιρίες δικτύωσης**. Παρέχεται η δυνατότητα συμμετοχής σε επαγγελματικές δραστηριότητες ανάπτυξης δεξιοτήτων, αψηφώντας οποιοσδήποτε χωρικούς και χρονικούς περιορισμούς (Παπαδάκης, 2015).

Μέσα από τη συμμετοχή της εκπαιδευτικής κοινότητας σε συνεργατικά έργα eTwinning σύμφωνα με τους Galvin et al. (2006) κυριαρχούν οι εξής περιοχές **προστιθέμενης αξίας** σε πρακτικές διδασκαλίας και μάθησης:

- α) πραγματοποιείται αυθεντική μάθηση ενεργοποιώντας τα εσωτερικά κίνητρα των μαθητών καθώς συμμετέχουν σε δραστηριότητες που ανταποκρίνονται στα ενδιαφέροντα και τις στις μαθησιακές τους ανάγκες,
- β) αναπτύσσεται μια ποικιλόμορφη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών, μαθητών και εκπαιδευτικών με μαθητών,
- γ) ενισχύεται η ευρωπαϊκή διάσταση μέσω της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης που υλοποιείται στα διακρατικά συνεργατικά έργα με γνώμονα την αμοιβαία κατανόηση,
- δ) προωθείται η ενσωμάτωση των Νέων Τεχνολογιών στη μαθησιακή διαδικασία ενθαρρύνοντας τη σχολική κοινότητα να αναπτύξει τις δεξιότητες στον τεχνολογικό εγγραμματισμό μέσα από αυθεντικές καταστάσεις,

στ) συμβάλλει στην υποστήριξη της επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών

Παρατηρείται έπειτα από την εμπλοκή σε μια διαδικτυακή συλλογική δραστηριότητα eTwinning μια εξέλιξη των **ψηφιακών δεξιοτήτων** μεταξύ των μαθητών αλλά και των εκπαιδευτικών. Ένα επιπλέον προκύπτον όφελος είναι το **άνοιγμα στην κοινωνία** που πραγματοποιείται για να διαμοιραστεί ο πολιτισμικός εμπλουτισμός της σχολικής κοινότητας. Τα σχολεία έχουν την τάση να λειτουργούν απομονωμένα με τον εκπαιδευτικό της τάξης να έχει πρωταγωνιστικό ρόλο. Με την ένταξη σε μια διαδικτυακή συνεργασία εξάπτεται το ενδιαφέρον και η επιθυμία διαμοιρασμού της εργασίας των μαθητών όχι μόνο με τους συνεργάτες τους αλλά και με τους συνάδελφους, τους γονείς των μαθητών ακόμα και με την ευρύτερη τοπική κοινότητα (Crawley et al., 2010).

Επιβεβαιώνεται ότι δεν επιτυγχάνεται μόνο η καλλιέργεια της ψηφιακής ιθαγένεια και των ψηφιακών δεξιοτήτων, αλλά μέσα από ισχυρούς δεσμούς συνεργασίας προάγονται θεμελιώδεις **αξίες** της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας και του σεβασμού για το συνάνθρωπο, εφοδιάζοντας δια βίου τους μαθητές με μια αρμόζουσα, υπεύθυνη συμπεριφορά στα πλαίσια της τάξης (Cassells, Gilleran, Morvan, & Scimeca, 2016). Επιδιώκεται η ειρηνική συνύπαρξη με τη διαφορετικότητα μέσω της άρσης των προκαταλήψεων και της κοινωνικής ένταξης των μειονοτήτων, προασπίζοντας την αμοιβαία κατανόηση, την αλληλεγγύη και ενισχύοντας το αίσθημα φιλίας (Komninou, 2010).

6.4.1 Οφέλη για τους μαθητές

Την ανάπτυξη ικανοτήτων του μαθητή, μπορεί να ενισχύσει η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών (Ράπτης & Ράπτη, 2007). Τα πλεονεκτήματα που παρέχει η ένταξη των Τ.Π.Ε. στη μαθησιακή διαδικασία τις καθιστούν κατάλληλα γνωστικά και μεταγνωστικά εργαλεία στη διδακτική πράξη (Mooij, 2009). Η χρήση τους προϋποθέτει την κατοχή κάποιων δεξιοτήτων από το χρήστη τους, προκειμένου να εκτελέσει συγκεκριμένες διαδικασίες (Μικρόπουλος, 2006). Η ενσωμάτωση των τεχνολογικών συνεργατικών εργαλείων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση

πραγματοποιείται μέσω εκπαιδευτικών σεναρίων, τα οποία περιλαμβάνουν τις μαθητικές δραστηριότητες με την αξιολόγηση της διαδικασίας που ακολουθήθηκε έπειτα από την ολοκλήρωση της (Κόμης, 2004).

Η χρήση των υπολογιστών μέσω της ένταξής τους στη διδακτική διαδικασία, περιλαμβάνει ποικίλα πλεονεκτήματα, συνεπώς και στα πλαίσια μιας συνεργασίας σχολείων εξ αποστάσεως. Παρέχεται δυνατότητα πρόσβασης σε μια πληθώρα από πηγές πληροφοριών, ευελιξία χρόνου και τόπου, σεβασμός στους ατομικούς ρυθμούς μάθησης, παράλληλα με την αυτονομία και τη διευκόλυνση της μάθησης (Ράπτης & Ράπτη, 2007). Ωστόσο, συνδέονται και με άλλους παράγοντες όπως οι προσδοκίες και οι απαιτήσεις των διαφορετικών ομάδων των μαθητών, η δυνατότητα ταχύτερης απόκτησης των πληροφοριών, η επίδραση για την απόκτηση γνωστικών και κοινωνικών δεξιοτήτων (Ράπτης & Ράπτη, 2006).

Προκύπτει ότι, από παιδαγωγικούς όρους, τα έργα eTwinning χρησιμοποιούν μια σημαντική εκπαιδευτική προσέγγιση που συχνά ενσωματώνει μια μέθοδο έρευνας, σε αντίθεση με την παραδοσιακή διδασκαλία. Αναφέρεται επιπλέον από παιδαγωγούς ότι τα έργα eTwinning χαρακτηρίζονται από μαθησιακή συνάφεια και αποδίδεται νόημα στη μαθησιακή διαδικασία λόγω της δυνατότητας για ευελιξία και ανάπτυξη. Σε πολλές περιπτώσεις, οι επιπτώσεις ενός έργου eTwinning ως προς τη συμμετοχή των μαθητών συνδέονται με τα χαρακτηριστικά και τον τρόπο διεξαγωγής του έργου και όχι συγκεκριμένα με τις δραστηριότητες που βασίζονται στη χρήση ΤΠΕ. Ωστόσο, αρκετοί εκπαιδευτικοί ρητά αναφέρουν ότι οι δραστηριότητες που βασίζονται στις ΤΠΕ παίζουν το δικό τους καίριο ρόλο στη διευκόλυνση της εργασίας του έργου, αυξάνοντας δραματικά την κλίμακα εφαρμογής του. Οι επιπτώσεις των δραστηριοτήτων που βασίζονται στις ΤΠΕ είναι περισσότερο εμφανή όταν πρόκειται για προσομοιώσεις στη διδασκαλία της επιστήμης, μετατρέποντας ελκυστική τη διεξαγωγή έρευνας και αυξάνοντας το επίπεδο της ικανοποίησης και της ανακάλυψης των συμμετεχόντων (Wastiau, Crawley & Gilleran, 2011).

Σε αρκετές χώρες της Ευρώπης πραγματοποιείται ένα εγχείρημα αναδιοργάνωσης της διδακτικής διαδικασίας με στόχο να αναπτύξουν οι μαθητές τις δεξιότητες που θεωρούνται απαραίτητες στην παγκόσμια αγορά εργασίας. Αυτό προκύπτει καθώς οι απαιτήσεις της κοινωνίας από το σχολείο εντείνονται, λόγω

κοινωνικών αναπροσαρμογών και οικονομικών κινήτρων, με γνώμονα τις εξελίξεις από τα πορίσματα που προκύπτουν μέσα από την εκπαιδευτική έρευνα (Bacescu, 2016; Gilleran & Kearney, 2014). Οι δεξιότητες αυτές κρίνονται απαραίτητες για την προσωπική ολοκλήρωση και την ανάπτυξη της ιδιότητας του **ενεργού πολίτη**, την κοινωνική ένταξη και την απασχόληση όλων των ατόμων σε μια κοινωνία της γνώσης (Bacescu, 2016).

Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση διαδραστικών συνεργατικών έργων με προσανατολισμό την ολόπλευρη ανάπτυξη του μαθητή σε ένα πλαίσιο κοινωνικής μάθησης και με γνώμονα την ενεργό εμπλοκή του σε ερευνητικές καταστάσεις που έχουν σημαίνοντα ρόλο για αυτόν, αποτελεί μία αποτελεσματική διδακτική μέθοδο. Μέσω κατάλληλων στρατηγικών μάθησης και την τεχνολογία να αποτελεί πυλώνα της διεξαγωγής μιας αλληλεπιδραστικής συνεργασίας επιτυγχάνεται η καλλιέργεια των βασικών ικανοτήτων του σύγχρονου διαμορφούμενου πολίτη. Η δράση του eTwinning υποστηρίζει την ανάπτυξη συνεργατικών έργων μέσω της διεπιστημονικής μάθησης και αποτελεί το πλέον κατάλληλο εκπαιδευτικό εργαλείο για την επίτευξη του στόχου της ανάπτυξης των βασικών ικανοτήτων των μαθητών (Gilleran & Kearney, 2014). Συνεπώς μέσα από τα έργα συνεργασίας eTwinning οι μαθητές προωθούνται να:

- ⇒ αποκτήσουν επικοινωνιακές, γνωστικές, μεταγνωστικές, κοινωνικές και ψηφιακές **ικανότητες**, διευρύνοντας τους γεωγραφικούς ορίζοντες μάθησης, καθώς ξεφεύγουν από τα στενά πλαίσια της σχολικής καθημερινότητας και της τοπικής κοινότητας,
- ⇒ εφοδιαστούν με **δεξιότητες, αντιλήψεις και στάσεις** που προσδιορίζουν το σύγχρονο ευρωπαϊό πολίτη,
- ⇒ διαμορφώσουν νέες πολιτιστικές νόρμες ευέλικτες σε καινοτομίες, ενστερνιζόμενοι **αξίες** όπως η πολιτισμική συνείδηση και έκφραση, η εκτίμηση της ποικιλομορφίας του πολιτισμικού πλούτου και ο σεβασμός στη διαφορετικότητα, που αποτελούν πυλώνες μιας πολυεθνικής και πολυπολιτισμικής κοινωνίας

Η εκπαίδευση από απόσταση, παρέχει πληροφορίες και ενεργοποιεί **κίνητρα μάθησης** στον σπουδαστή σχετικά με το πώς να μαθαίνει μόνος του και πώς να λειτουργεί αυτόνομα προς μια πορεία αυτομάθησης και γνώσης (Λιοναράκης, 2001).

Η ανάπτυξη **μεταγνωστικών στρατηγικών**, δηλαδή η ικανότητα του μαθητή να μαθαίνει πως μαθαίνει, σχετίζεται με τον σχεδιασμό, την παρακολούθηση, την αυτορρύθμιση και τον αυτοέλεγχο της γνώσης (Κωσταρίδου-Ευκλείδη, 2011). Η ικανότητα αυτή περιλαμβάνει την επίγνωση της μαθησιακής διαδικασίας και προσωπικών αναγκών, προσδιορίζοντας τις διαθέσιμες πηγές, και την ικανότητα αντιμετώπισης των εμποδίων προκειμένου να αποβεί επιτυχής η μάθηση (Gillera & Kearney 2014). Σύμφωνα και με την Ντάβου (2000), οι βασικές διαδικασίες της μεταγνώσης είναι η μεθοδολογία και η ικανότητα σχεδιασμού μιας στοχευμένης εύρεσης και παραγωγής των αναγκαίων πληροφοριών, υπάρχει επίγνωση των βημάτων που συντελούν στην επιτυχή επίλυση ενός προβλήματός και τέλος αξιολογούνται τα αποτελέσματα και η πορεία της σκέψης. Οι μεταγνωστικές ικανότητες συμβάλλουν στο να αξιοποιούν οι μαθητές προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες ζωής, προκειμένου να χρησιμοποιούν και να εφαρμόζουν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους σε διάφορα περιβάλλοντα (Gillera & Kearney 2014). Συνεπώς αντιλαμβανόμαστε ότι στα πλαίσια μιας συνεργασίας μαθητών από απόσταση με τη χρήση κατάλληλων τεχνολογικών εργαλείων, δύναται να πραγματοποιηθεί καλλιέργεια της μεταγνωστικής ικανότητας. Περιλαμβάνει τον εντοπισμό των προσωπικών αναγκών για μάθηση, την υπομονή και επιμονή στη νέα γνώση, την οργάνωση της ατομικής μάθησης, με τη συμβολή της αποτελεσματικής διαχείρισης του χρόνου και της πληροφορίας. Η κατάκτηση της γνώσης μέσω της αυτοκατευθυνόμενης μάθησης συνάδει επιπλέον και με την αναζωπύρωση των κινήτρων και την ενδυνάμωση της αυτοπεποίθησης.

Η **κοινωνικοποίηση** είναι η ένταξη σε ένα συγκεκριμένο πολιτισμό, αλλά και ο τρόπος προσαρμογής σε μια οργανωμένη μορφή ζωής με την αξιοποίηση των δυνατοτήτων του για την προσωπική του ανάπτυξη και εξέλιξη. Μέσα από την κοινωνικοποίηση ο άνθρωπος αποκτά τη γλώσσα, τις δεξιότητες, τους διάφορους θεσμούς, τις αξίες και καθετί που τον βοηθάει να λειτουργήσει ως μέλος της κοινωνικής ομάδας (Κογκούλης, 2004). Η διαδικασία της κοινωνικοποίησης αρχίζει από τη νηπιακή ηλικία με την έναρξη της σχολικής περιόδου να αποτελεί ορόσημο. Το παιδί απομακρύνεται από το ασφαλές περιβάλλον της οικογένειας που έχει κατακτήσει την αποδοχή και εισέρχεται σε ένα νέο κοινωνικό πλαίσιο, αυτό των ευρύτερων κοινωνικών σχέσεων. Ο Ξωχέλλης (2003) σημειώνει ότι η κοινωνικοποίηση

είναι μία από τις βασικές λειτουργίες του σχολείου και αποτελεί τη διαδικασία ένταξης του παιδιού στο κοινωνικό σύνολο. Η κοινωνικοποίηση από τη μια μεριά υπηρετεί τη συνοχή του κοινωνικού συστήματος και από την άλλη οφείλει να αποβλέπει στην ανάπτυξη του ατόμου. Οι κοινωνικές ικανότητες αφορούν προσωπικές, διαπροσωπικές, διαπολιτισμικές ικανότητες, που σχετίζονται με την ιδιότητα του ενεργού πολίτη. Επιτρέπουν τα άτομα να συμμετέχουν με εποικοδομητικό τρόπο στις ποικιλόμορφες κοινωνίες, έχοντας γνώση των εννοιών της δημοκρατίας, της δικαιοσύνης, της ισότητας, σεβόμενοι τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι κοινωνικές ικανότητες συνδέονται με την προσωπική και κοινωνική ευημερία. Για την επιτυχή διαπροσωπική και κοινωνική συμμετοχή, σημαντική είναι η κατανόηση των κωδίκων και κοινά αποδεκτών τρόπων συμπεριφοράς, σε διαφορετικές κοινωνίες και περιβάλλοντα (Gillera & Kearney 2014). Οι κοινωνικές δεξιότητες είναι οι ενέργειες των μελών μιας ομάδας που συμβάλλουν, ώστε να ολοκληρωθεί η εργασία και τα μέλη να είναι ικανοποιημένα από τη μεταξύ τους συνεργασία (Χατζηδήμου & Αναγνωστοπούλου, 2011). Τις δεξιότητες αυτές δεν τις κατέχουν αυτόματα οι μαθητές. Τις αποκτούν σταδιακά μέσα από την προσωπική τους εμπειρία και την άμεση και συστηματική διδασκαλία τους και περιλαμβάνουν την ικανότητα εποικοδομητικής επικοινωνίας σε διαφορετικά περιβάλλοντα, την επίδειξη ανεκτικότητας, την έκφραση και κατανόηση διαφορετικών απόψεων, την ικανότητα διαπραγμάτευσης σε κλίμα εμπιστοσύνης και κατανόησης (Gillera & Kearney 2014). Διακρίνονται σε λειτουργικές και συνεργατικές. Οι λειτουργικές δεξιότητες σχετίζονται με την έκβαση και την υλοποίηση της ομαδικής εργασίας. Για παράδειγμα, κάθε μέλος της ομάδας εκφράζει την άποψή του, ακούει προσεκτικά τους άλλους όταν μιλούν, επιχειρηματολογεί, κ.ά. Οι συνεργατικές δεξιότητες είναι οι πιο σημαντικές και αποτελούν προϋπόθεση για την επιτυχή λειτουργία της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας. Σχετίζονται με τις αλληλεπιδράσεις των μελών και χαρακτηρίζονται από ανταλλαγή και αμοιβαιότητα σκέψεων, συναισθημάτων και ενεργειών. Με την εφαρμογή της ομαδικής διδασκαλίας οι εκπαιδευτικοί μπορούν να βοηθήσουν τους μαθητές να εκτιμήσουν ο ένας τον άλλον, όταν διαφορετικοί παράγοντες όπως η εθνότητα, η φυλή, η θρησκεία, η κουλτούρα και τα φυσικά χαρίσματα υπάρχουν σε μια τάξη (Αναγνωστοπούλου, 2001). Οι σχέσεις αλληλοβοήθειας, αλληλοϋποστήριξης και αμοιβαίας αποδοχής που αναπτύσσονται μέσα στην ανομοιογενή ομάδα, δημιουργούν το ασφαλές αίσθημα του «ανήκειν» και παρέχουν τη δυνατότητα να

βιώσουν όλοι οι μαθητές, ταυτιζόμενοι με την ομάδα, την εμπειρία της επιτυχίας. Με τον τρόπο αυτό αυξάνεται η αυτοπεποίθησή τους και αναθεωρείται η αυτοαντίληψή τους, με όλα τα επακόλουθα στη μαθησιακή και κοινωνική τους συμπεριφορά. Προσφέρονται ίσες ευκαιρίες και δυνατότητες μάθησης και ανάπτυξης. Επιπλέον, το ομαδοσυνεργατικό κίνημα παρέχει τη δυνατότητα να εμπλέξει σε ουσιαστική επικοινωνία και συστηματική συνεργασία άτομα διαφορετικής εθνικής προέλευσης σε καταστάσεις ισοτιμίας (Ματσαγγούρας, 1995). Η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία που αναπτύσσεται στα πλαίσια μιας εξ αποστάσεως μάθησης αποτελεί μια πρόσφορη και ελπιδοφόρα προσέγγιση για την ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων των μαθητών (Αποστόλου κ.α., 2016).

Η **ψηφιακή ικανότητα** αναφέρεται ευχέρεια χρήσης των ΤΠΕ για την εργασία, την ψυχαγωγία και την επικοινωνία με αυτοπεποίθηση και κριτικό πνεύμα. Αφορά τη συνειδητοποίηση της φύσης, του ρόλου και των ευκαιριών που προσφέρουν οι Τ.Π.Ε. στην προσωπική και κοινωνική ζωή (Gillera & Kearney 2014). Οι μαθητές μνημένοι στον τεχνολογικό εγγραμματισμό επιτυγχάνουν τη δημιουργία μιας δυναμικής συνεργατικής δικτύωσης, μέσω της εκμάθησης ορθολογικής χρήσης σύγχρονων οπτικοακουστικών μέσων και συνεργατικών τεχνολογικών εφαρμογών και εργαλείων. Οι ενεργοί ψηφιακοί πολίτες αποτελούν συμμετοχικά, ενεργά άτομα που επωφελούνται την ισχύ του ψηφιακού κόσμου για να προλαμβάνουν, να προβληματίζονται και να είναι δημιουργικοί απέναντι στις προκλήσεις της σύγχρονης πραγματικότητας και της κοινωνίας που αντιμετωπίζουν. Η κοινωνία μας έχει τη δυνατότητα να μεταβάλλεται επηρεαζόμενη από όσα συντελούνται στον ψηφιακό κόσμο. Αυτό που κρίνεται αρχικά απαραίτητο είναι να συντελεστεί μια διαδικασία κοινωνικοποίησης και ανάπτυξης. Οι συμμετέχοντες έργων eTwinning, εκπαιδευτικοί και μαθητές, αναπτύσσουν την αίσθηση του «ανήκειν» στον ψηφιακό αυτόν κόσμο. (Cassells et al., 2016).

Η **πολιτισμική συνείδηση** και **έκφραση** είναι ένα εξαιρετικά πολυσχιδές και πλούσιο θέμα που αντικατοπτρίζει την έντονη πολιτισμική πολυμορφία της Ευρώπης. Πρόκειται για μια πολυεπίπεδη ικανότητα που δύναται να καλλιεργηθεί με εκπαιδευτικές δράσεις που επιτρέπουν τον διαπολιτισμικό διάλογο και περιλαμβάνει την επίγνωση της τοπικής, της εθνικής και της ευρωπαϊκής πολιτισμικής κληρονομιάς, αποκτώντας επίγνωση για τη θέση του ατόμου στον κόσμο. Όπως περιγράφεται στο

Εγχειρίδιο Πολιτισμικής Συνείδησης και Έκφρασης που εκδόθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Cultural Awareness and Expression Handbook, 2016) ο όρος «πολιτιστική συνείδηση» αναφέρεται στη επίγνωση της σημασίας του πολιτισμού και των τεχνών, αναπτύσσοντας την ικανότητα της απόλαυσης ή του ενδιαφέροντος για αυτά. Σχετίζεται με την ικανότητα αντίληψης, όπως η ακρόαση μουσικής, η παρακολούθηση ενός παιχνιδιού ή των εκθεμάτων τέχνης σε ένα μουσείο. Αντίθετα, ο όρος «πολιτιστική έκφραση» επικεντρώνεται στην επικοινωνία συναισθημάτων μέσω της τέχνης (γραφή, ζωγραφική, χορός, τραγούδι, δραματοποίηση) με σκοπό την ανταλλαγή απόψεων και ιδεών για την παραγωγή ή τη δημιουργία ενός έργου. Η καλλιέργεια της πολιτισμικής συνείδησης και έκφρασης κρίνεται πρωτίστης σημασίας, καθώς αποτελεί ουσιώδη ικανότητα για μια ελεύθερη, ανοιχτή και δημοκρατική κοινωνία στα πλαίσια της Ευρώπης.

6.4.2 Οφέλη για τους εκπαιδευτικούς

Οι εκπαιδευτικοί μέσω της εμπειρίας τους από διεθνείς σχολικές συμπράξεις έχουν τη δυνατότητα να έρθουν σε επαφή με καινοτόμες προσεγγίσεις και να παροτρυνθούν να **εκσυγχρονίσουν** τον τρόπο διδασκαλίας τους μεταβάλλοντας τις μεθόδους και τις στρατηγικές μάθησης. Οι νέες τεχνολογίες αποτελούν χρήσιμο εργαλείο μάθησης για το σχεδιασμό, τη διεξαγωγή και την αξιολόγηση της διδασκαλίας. Οι παιδαγωγοί επιλέγουν να χρησιμοποιούν ως διδακτικά μέσα εποπτικό υλικό όπως κείμενα, εικονογραφήσεις, παρουσιάσεις ντοκιμαντέρ, ιστολόγια και ιστοτόπους θεωρώντας ότι η χρήση ή η δημιουργία εφαρμογών για διδασκαλία προσδίδουν νέες διαστάσεις στην εκπαιδευτική δραστηριότητα (Bacescu, 2016), αποτελώντας κίνητρο προσέλκυσης της προσοχής και ενεργοποίησης της μάθησης. Αυτό συμβάλλει άμεσα και στη μεταβολή της σχέσης τους με τους μαθητές, καθώς δεν αναλαμβάνουν πλέον τον παρωχημένο ρόλο του μεταδότη νέας γνώσης, αλλά συμμετέχουν στη διερεύνηση της ως διακριτικοί καθοδηγητές και συντονιστές, αποτελώντας ταυτόχρονα πρότυπα μάθησης.

Οι εκπαιδευτικοί που συμμετέχουν σε έργα συνεργασίας eTwinning δεν έχουν ως πρωταρχικό στόχο τη χρήση των ΤΠΕ, αλλά την εκμάθηση της **ορθολογικής ενσωμάτωσης** τους στη μαθησιακή διαδικασία ως διδακτικό μέσο και εργαλείο

μάθησης. Αυτό αποσκοπεί στη δημιουργία ελκυστικών και ουσιαστικών μαθημάτων, υπερβαίνοντας τους περιορισμούς που θέτει η σχολική καθημερινότητα και η μη ευελιξία του αναλυτικού προγράμματος. Η εμπειρία της συνεργατικής μάθησης από απόσταση προσφέρει ουσιαστικά εφόδια επικοινωνίας και δημιουργικής μάθησης σε εκπαιδευτικούς και μαθητές.

Η πλατφόρμα του eTwinning δίνει τη δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς να συμμετάσχουν σε ευκαιρίες ενημέρωσης και επιμόρφωσης που συντελούν στην επαγγελματική τους ανάπτυξη. Η **επαγγελματική ανάπτυξη** των εκπαιδευτικών είναι μια συνεχής διαδικασία στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης και οδηγεί στην επαγγελματική ωριμότητα (Bacescu, 2016). Η επαγγελματική ανάπτυξη αναφέρεται στην προσωπική και εργασιακή εξέλιξη των ατόμων που ανήκουν σε ένα συγκεκριμένο επαγγελματικό χώρο. Η ένταξη σε ένα επάγγελμα προϋποθέτει τη διαρκή και μακροχρόνια ανάπτυξη που συμβαδίζει με τη ψυχολογική του ανάπτυξη. Σύμφωνα με τον Σαλτερή (2006) η επαγγελματική σταδιοδρομία περιλαμβάνει την προσωπική ψυχολογική εξέλιξη και αξιοσημείωτο αποτελεί το γεγονός ότι η έννοια της επαγγελματικής ανάπτυξης παρουσιάζεται στο χώρο των εκπαιδευτικών περίπου στη δεκαετία του '80. Ένας εκπαιδευτικός μέσα από την ενεργό εμπλοκή του σε έργα eTwinning αποκτάει την ευκαιρία για εξέλιξη κοινωνικών, επικοινωνιακών, συνεργατικών δεξιοτήτων, ικανοτήτων σεβασμού και διάδρασης μέσα από διαπολιτισμικές προσεγγίσεις, υποστηρίζοντας έτσι την ανάπτυξη του αισθήματος του ευρωπαίου πολίτη σε μαθητές και εκπαιδευτικούς (Bacescu, 2016; Camilleri & Gritter, 2016).

Συνεπώς η πύλη του eTwinning προσφέρει πολλαπλούς τρόπους ώστε να επωφεληθούν οι εκπαιδευτικοί κάνοντας εγγραφή ως μέλη και συμμετέχοντας σε συνεργατικά έργα. Αποτελεί συγκεκριμένα:

- μια εκπαιδευτική κοινότητα μάθησης λειτουργώντας παράλληλα και ως πρωτότυπο **εργαλείο δικτύωσης**
- μια δωρεάν διαδικτυακή πηγή ανταλλαγής ιδεών, **καινοτόμων προσεγγίσεων** και έμπνευσης δημιουργικών στρατηγικών μάθησης.
- ένα εργαλείο εύρεσης εκπαιδευτικών για υλοποίηση **διεθνώς συνεργασιών**
- μια **συνεργατική πλατφόρμα μάθησης** εκπαιδευτικών και μαθητών
- ένα μέσο **επαγγελματικής ανάπτυξης και προσωπικής εξέλιξης**

6.5 Δυσκολίες της δράσης για τη σχολική κοινότητα

Ανεξαρτήτως των δυνατοτήτων που παρέχουν τα τεχνολογικά συνεργατικά εργαλεία σε μια συνεργασία από απόσταση, εκπαιδευτικοί και γονείς παιδιών προσχολικής ηλικίας, οφείλουν να λάβουν υπόψη και ένα πλήθος περιορισμών.

Οι περιορισμοί που περιγράφονται για την ενσωμάτωση των Τ.Π.Ε. στην εκπαίδευση, παραθέτονται ως εξής (UNESCO, 2011, 2012):

- i. Οι υπολογιστές ενθαρρύνουν τον ενθουσιασμό και την ανυπομονησία, καθώς διαφέρουν οι ρυθμοί τους με αυτούς των ατόμων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να αφιερώνεται αρκετός προσωπικός ελεύθερος χρόνος.
- ii. Η ταχύτητα των αποτελεσμάτων μέσω ενός υπολογιστή είναι επιθυμητή και ελκύει τη σύγχρονη κοινωνία, έτσι ώστε να δίνεται μεγάλη σημασία στην επίτευξη τους, δυσχεραίνοντας ταυτόχρονα την παρακολούθηση τους.
- iii. Οι εκπαιδευτικές πλατφόρμες και τα εκπαιδευτικά λογισμικά προσδιορίζονται από τον προγραμματιστή τους ως προς την πολυπλοκότητα τους.
- iv. Παρατηρούνται συμπτώματα σωματικής και πνευματικής κόπωσης, όπως ερεθισμός ματιών, πονοκέφαλοι, πόνοι στη σπονδυλική στήλη, από τη στάση του σώματος και τη συνεχή έκθεση στην ακτινοβολία που εκπέμπεται από τον υπολογιστή.
- v. Σε περιπτώσεις προγραμματισμένης διδασκαλίας, όπου το ρόλο του εκπαιδευτικού έχει ο υπολογιστής, ενδέχεται να δημιουργηθεί μια ομοιόμορφη διδασκαλία, αποτρέποντας να αναπτυχθεί μια κριτικά αποδεκτή γνώση μέσω της δημιουργικής μάθησης.

Η υλικοτεχνική υποδομή κρίνεται απαραίτητη για την πλήρη ενσωμάτωση των ΤΠΕ στη μαθησιακή διαδικασία, ωστόσο πρωτεύοντα ρόλο καλείται να παίξει ο εκπαιδευτικός. Λαμβάνοντας υπόψη τις θεωρητικές προσεγγίσεις καλείται να επιλέξει το κατάλληλο τεχνολογικό εργαλείο ανάλογα με τις ανάγκες της τάξης του, ώστε να κινητοποιήσει τους μαθητές, προκειμένου να αξιοποιήσουν στο μέγιστο δυνατό βαθμό τα οφέλη από τις εκάστοτε εφαρμογές των ΤΠΕ (Bates & Leary, 2001).

6.6 Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

Από την έναρξη λειτουργίας της συνεργατικής δράσης eTwinning έχουν εκπονηθεί έρευνες, για να μελετηθεί η επίδρασή της στην εκπαιδευτική διαδικασία και τη σχολική κοινότητα. Για τη διερεύνηση του θέματος επεξεργασίας πραγματοποιήθηκε συστηματική διερεύνηση της υπάρχουσας ελληνικής και ξενόγλωσσας βιβλιογραφίας. Αξιοποιήθηκε υλικό που προέρχεται από δευτερογενείς πηγές και ανακτήθηκε σε ηλεκτρονική και έντυπη μορφή, μέσα από τίτλους ηλεκτρονικών περιοδικών, ηλεκτρονικών βιβλίων, διδακτορικές διατριβές, μεταπτυχιακές διπλωματικές εργασίες, πρακτικά συνεδρίων, κ.α. έπειτα από αξιολόγηση των δεδομένων. Σκοπός ήταν η άντληση και καταγραφή ορισμών, ερευνητικών δεδομένων, θέσεων και απόψεων προκειμένου να αποτελέσουν το θεωρητικό υπόβαθρο της παρούσας εργασίας.

Έχουν διεξαχθεί αρκετές μελέτες που προβάλλουν το eTwinning ως μια καινοτόμα εκπαιδευτική πρακτική που παρέχει στη σχολική κοινότητα τη δυνατότητα υλοποίησης συνεργατικών έργων εξ αποστάσεως με τη χρήση των Τ.Π.Ε. προωθώντας την ανάπτυξη των δεξιοτήτων του 21^{ου} αιώνα.

⇒ *Πλεονεκτήματα δράσης eTwinning στη σχολική κοινότητα*

Στην έρευνα που διεξήχθη από τους Crawley, Gilleran, Scimeca, Vuorikari & Wastiau (2009) με θέμα: «**Beyond School Projects. A report on eTwinning 2008 – 2009**» αναφέρεται ότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών δήλωσε ότι υπήρξε αντίκτυπος ή ακόμη και σημαντική επίπτωση στο σχολείο έπειτα από τη συμμετοχή σε έργα συνεργασίας eTwinning. Συγκεκριμένα και με φθίνουσα σειρά συμφωνίας απόψεων, όσο αφορά την επίδραση, παρουσιάζεται:

- * Αύξηση των κινήτρων των μαθητών
- * Προθυμία για συμμετοχή σε καινοτόμα έργα στο μέλλον
- * Προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των μαθητών
- * Βελτίωση των σχέσεων μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών
- * Ανάπτυξη της υπευθυνότητας των μαθητών και αυτόνομη εργασία
- * Ανάπτυξη των μαθησιακών δεξιοτήτων

- * Βελτίωση των προσωπικών σχέσεων μεταξύ των μαθητών
- * Ενίσχυση της επικοινωνίας μεταξύ των εκπαιδευτικών
- * Προσέλκυση ενδιαφέροντος άλλων συναδέλφων για το eTwinning
- * Προσέλκυση του ενδιαφέροντος των γονέων για ευρωπαϊκά προγράμματα
- * Βελτίωση της διδασκαλίας σε μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

Όπως προκύπτει από τις απαντήσεις ο μεγαλύτερος αντίκτυπος ήταν η αύξηση στα κίνητρα μάθησης και ο εμπλουτισμός της σχολικής κουλτούρας με μεγαλύτερη προθυμία συνεργασίας και ανάπτυξης καινοτόμων έργων.

Στα πορίσματα της έρευνας με τίτλο: «**ICT-enabled innovation for learning in Europe and Asia**» που διεξήχθη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε εγγεγραμμένα μέλη του eTwinning οι Kampylis, Law, Punie, Bocconi, Brečko, Han, Looi & Miyake (2013) εντοπίζουν ποικίλα θετικά αποτελέσματα από την εμπλοκή της εκπαιδευτικής κοινότητας σε ένα έργο eTwinning. Αυτά επικεντρώνονται:

1. στην αύξηση των κινήτρων με εμφανή τη βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων,
2. στην ενίσχυση του αισθήματος φιλίας και της αίσθησης του ανήκειν σε μια ευρύτερη διεθνή κοινότητα,
3. στην ανάπτυξη της ηλεκτρονικής παιδαγωγικής με τον πολλαπλασιασμό ευκαιριών συνεργασίας και πειραματισμού με τη χρήση των ΤΠΕ,
4. στην καλλιέργεια κουλτούρας συνεργασίας τόσο εντός της σχολικής κοινότητας όσο και μεταξύ των σχολικών μονάδων με απόκτηση ποικίλων γνώσεων οι οποίες σχετίζονται με την επαγγελματική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή άλλων χωρών,
5. στην επαγγελματική και παιδαγωγική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών

Οι Kearney & Gras-Velázquez (2015) πραγματοποίησαν την έρευνα με τίτλο: «**eTwinning Ten Years on: Impact on teachers' practice, skills, and professional development opportunities as reported by eTwinners**». Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών ανέφεραν ότι η ενεργός εμπλοκή της σχολικής κοινότητας σε έργα συνεργασίας eTwinning είχε εμφανή θετικό αντίκτυπο στη

βελτίωση των σχέσεων μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών. Αυτό αποτελεί ένα πολύ ενθαρρυντικό αποτέλεσμα, που αποδεικνύει ότι παρόλο που το eTwinning στοχεύει πιο ρητά στους εκπαιδευτικούς, ο τελικός αντίκτυπος αφορά τους ίδιους τους μαθητές. Μια άλλη πτυχή που έχει βαθμολογηθεί ως υψηλή είναι η οικοδόμηση της ευρωπαϊκής ιθαγένειας στο σχολείο, με την καλλιέργεια της ιδιότητας του πολίτη και της αλληλεγγύης. Επιπλέον παρατηρείται προώθηση της επίγνωσης για τη σημαντικότητα της ασφαλούς διαχείρισης του διαδικτύου, της διάθεσης για συμμετοχή σε καινοτόμες δράσεις, της συνεργασίας μεταξύ συναδέλφων και μια περιορισμένη προσέλευση του ενδιαφέροντος των γονέων για ευρωπαϊκά προγράμματα. Ως προς την έλλειψη αντίκτυπου σε σχέση με τους γονείς αξίζει να σημειωθεί ότι οι ερωτώμενοι δεν θεωρούν ότι η επικοινωνία με τους γονείς αυξήθηκε λόγω της συμμετοχής στο eTwinning. Αυτό μπορεί να συμβαίνει επειδή έως τώρα η συμμετοχή των γονέων δεν υπήρξε προτεραιότητα για το eTwinning και δεν έχει λάβει ιδιαίτερη προσοχή. Για τον εξής λόγο, αναγράφεται στα συμπεράσματα ότι, αυτή η παράμετρος μπορεί να αποτελέσει μια ενδιαφέρουσα αιτία περαιτέρω διερεύνησης.

⇒ *Οφέλη στους μαθητές*

Οι Παπαστεργίου και Αντωνίου (2003) προέβησαν στην έρευνα που διεξήγαγαν με τίτλο: «**Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση μέσω Διαδικτύου και Σχολική Εκπαίδευση: Χρήση του Διαδικτύου από Μαθητές και Αξιολόγηση των Απόψεων των Γονιών τους**». Συμπέραναν ότι καθοριστικό ρόλο στην αποδοχή και αξιοποίηση των μορφών διδασκαλίας μιας εξ αποστάσεως μάθησης πέρα από την εξοικείωση των μαθητών με τη χρήση του υπολογιστή και του διαδικτύου έχει και η εξοικείωση του *οικογενειακού τους περιβάλλοντος*, με τις στάσεις και αντιλήψεις των γονέων τους για το ρόλο των Τ.Π.Ε. στην εκπαίδευση να αποτελούν σημείο αναφοράς. Τα αποτελέσματα της έρευνας με δείγμα γονείς μαθητών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης οδήγησαν στο συμπέρασμα ότι αντιμετωπίζουν θετικά καινοτόμες πρακτικές μάθησης όπως μια μάθηση από απόσταση με τη χρήση της τεχνολογίας. Συγκεκριμένα η αποτίμηση των απόψεων τους έδειξε ότι θεωρούν πως η ενασχόληση με τις Τ.Π.Ε. επιδρά θετικά στις σχολικές επιδόσεις αξιολογώντας τις εφαρμογές του διαδικτύου ως σημαντικό εργαλείο μάθησης.

Σύμφωνα με τους Wastiau, P., Crawley, C. & Gilleran, A. (2011) στην έρευνα που πραγματοποιήθηκε με τίτλο: «**Pupils in eTwinning. Case studies on pupil participation**» κατέληξαν ότι η εκπαιδευτική κοινότητα υποστηρίζει πως οι μαθητές επιδεικνύουν υψηλότερα κίνητρα μάθησης όταν συμμετέχουν ενεργά και δουλεύουν με ενθουσιασμό εμβαθύνοντας στη μάθηση, με τα έργα eTwinning να αποτελούν πηγή κινήτρων. Οι διδακτικές και μαθησιακές διαδικασίες που βασίζονται στις ΤΠΕ καθιστούν ευκολότερη την παρουσίαση των επιτευγμάτων από τους μαθητές προς την ευρύτερη κοινότητα και είναι πολύ ισχυρά εργαλεία. Οι μαθητές επιπλέον αισθάνονται το αίσθημα της υπευθυνότητας, αναδιαμορφώνοντας την κατανομή αρμοδιοτήτων εντός της ομάδας, για χάρη του έργου, σύμφωνα με τις ικανότητες και τις προτιμήσεις των μελών υποστηρίζοντας και ενθαρρύνοντας τα λιγότερα έμπειρα άτομα. Η επίδειξη αίσθησης αλληλεγγύης γίνεται αντιληπτή από τους εκπαιδευτικούς, καθώς παρατηρούν τους μαθητές να απολαμβάνουν την ομαδική εργασία. Τα συναισθήματα που ενεργοποιούνται στους μαθητές, που σχετίζονται με την περιέργεια, παροτρύνουν το ενδιαφέρον και την ενεργό συμμετοχή σε γνωστικές δραστηριότητες, οι οποίες στην πλειοψηφία γίνονται μέσω διαδικτυακών τεχνολογικών εργαλείων. Η συναισθηματική συμμετοχή συνδέεται με τον ενθουσιασμό των μαθητών ερχόμενοι σε επαφή με «πραγματικούς» συνομηλίκους που ζουν σε διαφορετική χώρα και πολιτισμό, μιλούν άλλη γλώσσα, αλλά ταυτόχρονα μοιράζονται παρόμοιες ανησυχίες. Συγκρίνοντας τα πολιτισμικά στοιχεία, όπως τις συνήθειες, τα περιβάλλοντα, τις αναφορές, τις προτιμήσεις, καλλιεργείται η πολιτισμική μάθηση μέσω των εμπειριών, καθώς αυξάνονται παράλληλα οι γνώσεις και η τεχνογνωσία τους και ως εκ τούτου, υποστηρίζεται και η καλύτερη κατανόηση του δικού τους περιβάλλοντος. Η προστιθέμενη αξία των παιδαγωγικών δραστηριοτήτων βασισμένες στις εφαρμογές των ΤΠΕ είναι εγγυημένη, καθώς οι μαθητές με τη διακριτική καθοδήγηση του εκπαιδευτικού, μυούνται στη σωστή χρήση τεχνολογικού εξοπλισμού κατακτώντας έτσι δεξιότητες ψηφιακού εγγραμματισμού. Δίνεται η δυνατότητα γνωριμίας των παγκόσμιων κοινωνικών δικτύων και μπορεί να διευκολυνθεί η παροχή άμεσης πρόσβασης στις πληροφορίες, ορισμένες φορές σε πραγματικό χρόνο με τις βιντεοδιασκέψεις, με τους μαθητές να αναπτύσσουν κοινωνικές γνώσεις, ανταλλάσσοντας ιδέες μέσω γραφής, ακρόασης και ομιλίας. Είναι αποδεκτό από τους εκπαιδευτικούς ότι παρέχονται γνώσεις και εμπειρίες με τη χρήση συνεργατικών τεχνολογικών εργαλείων στους μαθητές που δεν θα μπορούσε να τους

προσφέρει ο παιδαγωγός της τάξης, χωρίς τη δυναμική της συγκεκριμένης διάδρασης σχολικών ομάδων. Παρόλο που η επικοινωνία δεν γίνεται στη μητρική γλώσσα κάθε ομάδας οι ευκαιρίες αλληλεπίδρασης που παρέχονται από τις δραστηριότητες του eTwinning δίνουν μια αυθεντική διάσταση μέσα στην οποία οι μαθητές μπορούν να συνεργαστούν ομαλά. Αναδύονται επίσης περιπτώσεις μαθητών όπου παρατηρείται συναισθηματική ωριμότητα με την υπευθυνότητα να ενισχύεται και την αυτοεκτίμηση να αυξάνεται, γεγονός που συμβάλλει στην αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού και του εκφοβισμού στις σχολικές κοινότητες.

Σύμφωνα με τους ερωτηθέντες εκπαιδευτικούς, στην έρευνα των Kearney & Velázquez (2015), ως προς τις επιπτώσεις μιας διακρατικής συνεργασίας eTwinning στους μαθητές ο μεγαλύτερος αντίκτυπος του eTwinning είναι η αύξηση των κινήτρων τους. Έπειτα αναφέρουν ότι ακολουθεί η προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των μαθητών, η βελτίωση των διαπροσωπικών σχέσεων μεταξύ των μαθητών, η ανάπτυξη γνωστικών δεξιοτήτων και η εξέλιξη της αυτόνομης μάθησης μέσω της υπευθυνότητας.

⇒ *Οφέλη για τους εκπαιδευτικούς*

Οι Crawley et al. (2009) αναγράφουν πως οι περισσότεροι ερωτώμενοι εκπαιδευτικοί συμμετέχοντες σε έργα eTwinning θεώρησαν ότι υπήρξε ο αναμενόμενος αντίκτυπος και δέχτηκαν μια σημαντική επίδραση, αναπτύσσοντας σχέσεις συνεργασία με άλλους διδάσκοντες αλλά και με γονείς. Συγκεκριμένα επωφελημένη αισθάνεται η πλειονότητα αντιμετωπίζοντας τη συγκεκριμένη εμπειρία με συναισθήματα χαράς, ως προς τη συμμετοχή τους σε καινοτόμες δράσεις και την αναβάθμιση των ψηφιακών και επικοινωνιακών τους δεξιοτήτων. Ορισμένοι θεωρούν ότι ήταν μια ευκαιρία γνωριμίας με άλλα σχολικά συστήματα και εισαγωγής σε νέες διδακτικές μεθόδους και τεχνικές.

Οι Wastiau et al (2011). συμπληρωματικά δηλώνουν ότι οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν μια συνεργατική μάθηση eTwinning ως ένα κίνητρο επαγγελματικής ικανοποίησης.

Στην έρευνα της Crişan (2013) με τίτλο: «**The Impact of Teachers' Participation in eTwinning on Their Teaching and Training**» οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί από

διάφορες περιοχές της Ρουμανίας αποκρίθηκαν ότι η συστηματική συμμετοχή σε έργα eTwinning αυξάνει την ποιότητα μαθήματος και αλλάζει την προοπτική της επαγγελματικής εξέλιξης. Αποτελεί κίνητρο η απονομή εθνικών και ευρωπαϊκών πιστοποιητικών, όπως επίσης και τα ευρωπαϊκά βραβεία όπου αναγνωρίζεται η ποιότητα της συλλογικής εργασίας.

Τα συμπεράσματα των Kearney & Velázquez (2015) ως προς τις κορυφαίες ικανότητες που απέκτησαν οι εκπαιδευτικοί έπειτα από τη συμμετοχή τους στο eTwinning, αφορούν την ικανότητα διδασκαλίας διαθεματικών δεξιοτήτων, όπως η ομαδοσυνεργατική μέθοδος, η δημιουργικότητα, η επίλυση προβλήματος και η λήψη αποφάσεων. Άλλες αξιοσημείωτες δεξιότητες είναι συνεργασίας με άλλους εκπαιδευτικούς, γνώσεις για τις ανάγκες των μαθητών, η δυνατότητα επιλογής της σωστής διδακτικής στρατηγικής σε οποιαδήποτε δεδομένη κατάσταση, παιδαγωγικές ικανότητες στη διδασκαλία ενός συγκεκριμένου θέματος και τη δυνατότητα διδασκαλίας σε ένα πολυπολιτισμικό ή πολύγλωσσο περιβάλλον.

⇒ *Δυσκολίες της δράσης για τη σχολική κοινότητα*

Οι Παπαστεργίου και Αντωνίου (2003) με δείγμα γονείς μαθητών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης εντόπισαν ως καίριο εμπόδιο ανάπτυξης θετικών στάσεων απέναντι στις εφαρμογές των Τ.Π.Ε. στην εκπαιδευτική διαδικασία να αποτελούν οι κοινωνικο-οικονομικές ανισότητες μεταξύ των οικογενειών. Πρόκειται για σπουδαίο παράγοντα επίδρασης της δυνατότητας πρόσβασης στον υπολογιστή και σε υπηρεσίες του διαδικτύου των μαθητών και του οικογενειακού τους περιβάλλοντος, διαμορφώνοντας ανάλογα τις απόψεις των γονέων αναφορικά με τις τεχνολογίες και το ρόλο τους στην εκπαίδευση. Διαπιστώθηκε ότι οικογένειες με χαμηλό κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο, έχοντας σημαντικά λιγότερες ευκαιρίες πρόσβασης σε υπηρεσίες του διαδικτύου, λόγω άγνοιας, διάκεινται αρνητικά απέναντι στις Τ.Π.Ε. και τη χρήση τους στην εκπαίδευση. Συνεπώς αδυνατούν να αντιληφθούν τη χρησιμότητα τους σε εξ αποστάσεως εκπαιδευτικές δραστηριότητες με την προοπτική θετικής επίδρασης της ενασχόλησης του παιδιού τους με διαδικτυακά τεχνολογικά εργαλεία. Σε αντίθεση γονείς που ανήκουν σε υψηλότερα κοινωνικο-οικονομικά επίπεδα, κάνουν χρήση του υπολογιστή και του διαδικτύου, διαμορφώνοντας θετικές απόψεις σχετικά με τη σπουδαιότητα της ενασχόλησης του

παιδιού τους με τις Τ.Π.Ε. για μαθησιακούς σκοπούς, καθώς και απέναντι σε καινοτόμες μορφές εξ αποστάσεως μάθησης.

Σύμφωνα με έρευνα σχετικά με την εφαρμογή της τεχνολογίας στην εκπαίδευση με θέμα: «**Strong Performers and Successful Reformers in Education. Education Policy Advice for GREECE**» (Organisation for Economic Cooperation and Development [OECD], 2011), οι εκπαιδευτικοί ισχυρίζονται πως αντιμετωπίζουν δυσκολίες που οφείλονται σε: α) γενική απροθυμία, β) έλλειψη χρόνου και διάθεση απασχόλησης, γ) έλλειψη επενδύσεων, δ) αδιαφορία ή απάθεια για τη χρήση των νέων τεχνολογιών στα σχολικά προγράμματα.

Στην έρευνα των Crawley et al. (2009) τα σημαντικότερα εμπόδια και προκλήσεις που αναφέρουν οι εκπαιδευτικοί που συμμετέχουν στο eTwinning, αφορούν την έλλειψη χρόνου και προβλήματα πρόσβασης και λειτουργίας των ΤΠΕ. Ορισμένοι δήλωσαν επίσης ότι δυσκολεύτηκαν στην εύρεση κατάλληλων συνεργατών, στην οργάνωση μιας διαδικτυακής συνεργασίας ακόμα και στη μη υποστήριξη του έργου από τους υπόλοιπους συνεργάτες. Μερικοί έκαναν λόγο επιπλέον για δυσκολίες που αφορούν γλωσσικά ζητήματα στην επικοινωνία με τους εταίρους και ελάχιστοι ανέφεραν ως εμπόδια την εισαγωγή του έργου στο αναλυτικό πρόγραμμα, τη μη υποστήριξη από τον διευθυντή της σχολικής μονάδας και από τους γονείς, αλλά και το μειωμένο ενδιαφέρον των μαθητών. Περαιτέρω κάποιοι αναφέρουν ότι δεν έλαβαν την αναμενόμενη αναγνώριση από την τοπική αρχή, γεγονός που οφείλεται στην παραδοχή ότι δεν υπάρχουν συστήματα αναγνώρισης σε όλες τις χώρες που συμμετέχουν στο eTwinning.

Όπως αναφέρουν οι Wastiau et al (2011) όταν ρωτήθηκαν οι εκπαιδευτικοί για εμπόδια στην ενεργό συμμετοχή μαθητών στα έργα eTwinning που αντιμετωπίζουν σε επίπεδο τάξης, αναφέρουν μεταξύ άλλων τους περιορισμούς του προγράμματος σπουδών και τεχνικά προβλήματα, όπως ο ελλιπής εξοπλισμός, η έλλειψη πρόσβασης στο διαδίκτυο, η μη λειτουργική τεχνολογία. Επιπροσθέτως απαιτείται η διάθεση πρόσθετου χρόνου πέρα του σχολικού διδακτικού ωραρίου, για να προετοιμάσουν και να επεξεργαστούν τις δραστηριότητες μιας συνεργασίας eTwinning, λόγω της δέσμευσης της συμμετοχής, αποτελώντας πλήρη ευθύνη του εκπαιδευτικού και παράγοντα που αντιμετωπίζεται ως ένα επιπλέον φόρτο εργασίας. Υπήρξαν επιπλέον

περιπτώσεις, όπου οι εκπαιδευτικοί διαπίστωσαν ότι μερικοί μαθητές είχαν πολύ λίγη επαφή με τους οι συνεργάτες του έργου λόγω της ανισορροπίας του μεγέθους των ομάδων. Η δημιουργία προσωπικών σχέσεων συνεργασίας μεταξύ δύο συνομηλίκων εταίρων θεωρούνται από πολλούς εκπαιδευτικούς ως το ιδανικό στοιχείο μιας ενεργούς συμμετοχής των μαθητών. Συμπεραίνουμε ότι ο αριθμός των μελών, άρα και το μέγεθος των τάξεων που συμμετέχουν σε ένα έργο eTwinning, είναι αντιστρόφως ανάλογο της δυναμικής αλληλεπίδρασης που μπορεί να αναπτυχθεί. Ένα περαιτέρω εμπόδιο αφορά το διαφορετικό επίπεδο στις δεξιότητες χρήσης των ΤΠΕ από τα μέλη ενός έργου συνεργασίας. Αρκετοί αναφέρουν επίσης πώς οι μαθητές μπορούν να ερμηνεύσουν την απόσυρση κάποιων εταίρων από το συνεργατικό έργο πολύ αρνητικά, καθώς αδιαφορούν για τη δέσμευση τους ως προς το κοινό αποτέλεσμα μιας ομαδικής προσπάθειας. Λίγοι εκπαιδευτικοί επίσης δηλώνουν ότι έχουν λάβει την απαραίτητη εκπαίδευση προηγουμένως, ώστε να διαχειριστούν μια σχολική τάξη στα πλαίσια μιας συνεργατικής μάθησης μεταξύ συνομηλίκων, με γνώμονα την ενεργό συμμετοχή των μαθητών, αιτούμενοι την παροχή της συγκεκριμένης υποστήριξης από τον οργανισμό του eTwinning.

Παράλληλα οι Kamprylis et al. (2013) προσδιορίζουν ορισμένους παράγοντες οι οποίοι δυσχεραίνουν την ενσωμάτωση και την επεκτασιμότητα του eTwinning στην εκπαιδευτική κοινότητα. Η μη ύπαρξη διαθέσιμου ελεύθερου χρόνου στο τυπικό σχολικό πρόγραμμα αποτελεί το πιο σημαντικό εμπόδιο, σε συνδυασμό με ένα μη ευνοϊκό σχολικό περιβάλλον λόγω της ανεπάρκειας υποδομών υποστήριξης διδασκαλίας με τη χρήση ΤΠΕ, της ελλιπούς υποστήριξη των εκπαιδευτικών από τους συναδέλφους τους, στη μη ευελιξία των προγραμμάτων σπουδών, στην περιορισμένη ή ανύπαρκτη επίσημη αναγνώριση από τις εθνικές εκπαιδευτικές αρχές και η έλλειψη ψηφιακών δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών αποτελούν εμπόδιο για τη συμμετοχή της πλειονότητας των εκπαιδευτικών σε έργα eTwinning.

Η Crişan (2013) επιπρόσθετα αναφέρει ως κύριους περιορισμούς συμμετοχής σε έργα eTwinning την έλλειψη υποστήριξης και τη δυσκολία ανάπτυξης συνεργασιών στη σχολική μονάδα, την έλλειψη χρόνου, τη δυσκολία εισαγωγής τους στο σχολικό πρόγραμμα, κλπ.

Β' ΜΕΡΟΣ: ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

7. Μεθοδολογία της έρευνας

7.1 Αναγκαιότητα, σκοπός και επιμέρους στόχοι

Με γνώμονα τις διαρκώς εξελισσόμενες νέες τεχνολογίες, αλλά και με βάση τις παιδαγωγικές αρχές που τις διέπουν, η μάθηση από απόσταση δύναται να προσφέρει παραπλήσια ή ακόμα και βέλτιστα μαθησιακά αποτελέσματα από τις παραδοσιακές μεθόδους (Allen & Seaman 2013; Piciano 2014). Στα πλαίσια της αναβάθμισης του εκπαιδευτικού έργου μέσω του εκσυγχρονισμού των παιδαγωγικών τεχνικών και μεθόδων διδασκαλίας, έχοντας ως πρωτεύοντα σκοπό την προαγωγή της κοινωνικής ευημερίας, η συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως με τη χρήση τεχνολογικών εργαλείων αποτελεί αποδεδειγμένα ένα ελκυστικό μέσο μετάδοσης της γνώσης. Αρκετοί εκπαιδευτικοί υιοθέτησαν αυτόν τον τρόπο μάθησης και παρατηρείται μια προώθηση από φορείς και εκπαιδευτικούς οργανισμούς για την ενημέρωση της εκπαιδευτικής κοινότητας.

Έπειτα από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση έγινε αντιληπτό ότι δεν έχει διεξαχθεί κάποια ποιοτική μελέτη με δείγμα εκπαιδευτικούς προσχολικής ηλικίας αναφορικά με την καταγραφή και ανάλυση των αντιλήψεων και στάσεων που διαμορφώνουν έπειτα από τη συμμετοχή τους στην κοινότητα σχολείων της Ευρώπης eTwinning. Περεταίρω εντοπίστηκε ότι δεν έχουν υλοποιηθεί καθόλου έρευνες με δείγμα γονείς παιδιών προσχολικής αγωγής που να μελετούν αντίστοιχα τις αντιλήψεις και τις στάσεις απέναντι σε μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως eTwinning πριν αλλά και έπειτα από την ολοκλήρωση της.

Η παρούσα έρευνα, στα επιτρεπτά πλαίσια, προβάλλει πτυχές της συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως μέσω του προγράμματος eTwinning, όπως γίνονται αντιληπτές από εκπαιδευτικούς και γονείς παιδιών προσχολικής εκπαίδευσης. Μέσω της καταγραφής, της συλλογής δεδομένων, της κατηγοριοποίησης, της διερεύνησης, της ανάλυσης και της ερμηνείας των αντιλήψεων και των στάσεων τους προκύπτουν τα οφέλη ως προς τη σχολική κοινότητα αλλά και προσανατολισμένα ως προς τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς, παρουσιάζοντας παράλληλα τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν. Περεταίρω, επιχειρείται να διαφανούν τα σημεία που χρήζουν

αναθεώρησης και αναπροσαρμογής για μια ολοκληρωμένη επιτυχημένη εμπειρία συνεργασίας μαθητών από απόσταση συμμετέχοντας σε έργα eTwinning.

Τα ευρήματα της έρευνας θα μπορούσαν να προσφέρουν τις απαραίτητες κατευθύνσεις σε έναν αρχάριο εκπαιδευτικό ή γονέα σχετικά με την εμπειρία της συνεργατικής μάθησης μέσω eTwinning, στα πλαίσια της προσχολικής εκπαίδευσης. Επιπρόσθετα δύναται να παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες από μια σφαιρική εικόνα στους αρμόδιους φορείς υποστήριξης καινοτόμων διδακτικών προσεγγίσεων όπως η ΕΥΥ του eTwinning, οι Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, κ.α.

7.2 Ερευνητικά ερωτήματα και ερευνητικές υποθέσεις

Με βάση το σκοπό, τους επιμέρους στόχους και την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας ως προς τους εκπαιδευτικούς διαμορφώθηκαν τα εξής ερευνητικά ερωτήματα:

1. Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε μια διακρατική συνεργασία eTwinning;
2. Τι είδους ανασταλτικούς παράγοντες και δυσκολίες αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί για την υλοποίηση μιας συνεργασίας εξ αποστάσεως eTwinning;
3. Θεωρείται επαρκής η υποστήριξη και η επιμόρφωση που παρέχεται στους εκπαιδευτικούς από τους αρμόδιους φορείς;
4. Πώς εκτιμάται από τους εκπαιδευτικούς η συνεργασία μεταξύ των εταίρων ενός έργου συνεργασίας eTwinning;
5. Πώς κρίνουν οι εκπαιδευτικοί τη στάση των γονέων απέναντι σε μια διεθνή συνεργασία σχολείων;
6. Ποιές είναι οι στάσεις και οι εκτιμήσεις που διαμορφώνονται στους εκπαιδευτικούς, για μια συνεργατική μάθηση σχολείων εξ αποστάσεως;

7. Λειτουργεί ως κίνητρο θετικής ανατροφοδότησης ή επαγγελματικής εξέλιξης η απονομή βραβείων από φορείς για την επιτυχημένη έκβαση μιας συνεργασίας eTwinning;
8. Ποιές θεωρούνται από τους εκπαιδευτικούς οι κρίσιμες προϋποθέσεις για αναβάθμιση της εκπαίδευσης, με τη συμβολή της ορθολογικής χρήσης των ΤΠΕ;

Οι ερευνητικές υποθέσεις που έγιναν για τους εκπαιδευτικούς παρατίθενται παρακάτω:

Υ1: Η συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε συνεργασίες eTwinning επηρεάζεται από τις πρωταρχικές ιδέες που σχηματίζουν.

Υ2: Οι ανασταλτικοί παράγοντες που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί πριν την υλοποίηση μιας συνεργασίας eTwinning επαληθεύονται μέσω των δυσκολιών που συνάντησαν.

Υ3: Αντιλαμβάνεται ως επαρκής η υποστήριξη και η επιμόρφωση που παρέχεται από τους αρμόδιους φορείς εκ μέρους των εκπαιδευτικών.

Υ4: Αναπτύσσουν θετικές στάσεις και εκτιμήσεις οι εκπαιδευτικοί για μια συνεργασία σχολείων μέσω του eTwinning προσδιορίζοντας τους ωφέλιμους παράγοντες.

Υ5: Η απονομή βραβείων και διακρίσεων από τους αρμόδιους φορείς για μια επιτυχημένη διακρατική συνεργασία εξ αποστάσεως eTwinning, αποτελεί παράγοντα ενθάρρυνσης επαγγελματικής ικανοποίησης και επικείμενης επαγγελματικής εξέλιξης.

Με βάση το σκοπό, τους επιμέρους στόχους και την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας ως προς τους γονείς διαμορφώθηκαν τα εξής ερευνητικά ερωτήματα:

1. Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν τη συμβολή των γονέων για τη συμμετοχή των παιδιών τους σε μια συνεργασία eTwinning;

2. Ποιες πρακτικές ένταξης αντιλήφθηκαν οι γονείς;
3. Ποιές είναι οι στάσεις και οι εκτιμήσεις που διαμορφώνονται στους γονείς, για μια συνεργατική μάθηση σχολείων εξ αποστάσεως
4. Αποτελεί η θετική ενίσχυση, μέσω βραβείων από φορείς, ενεργοποίηση των κινήτρων μάθησης;

Οι ερευνητικές υποθέσεις που έγιναν για τους γονείς παρατίθενται παρακάτω:

Υ1: Η μη ύπαρξη προηγούμενης εμπειρίας των γονέων, σε μια συνεργασία μαθητών εξ αποστάσεως, επηρεάζει το σχηματισμό προβληματισμών για τη συμμετοχή των παιδιών τους.

Υ2: Οι γονείς, αντιλαμβανόμενοι τα πολλαπλά οφέλη μιας συνεργασίας eTwinning, από τις εμπειρίες που μεταφέρουν τα παιδιά τους, αναπτύσσουν θετικές στάσεις και αποτελούν παράγοντες παρότρυνσης για μια μελλοντική συμμετοχή.

Υ3: Η απονομή βραβείων και διακρίσεων από τους αρμόδιους φορείς για μια επιτυχημένη διακρατική συνεργασία εξ αποστάσεως eTwinning, αντιμετωπίζεται από τους γονείς ως θετική ενίσχυση και συμβάλλει στην ενεργοποίηση των κινήτρων μάθησης.

7.3 Μεθοδολογία – Σχεδιασμός της έρευνας

Μέθοδος:

Επιλέχθηκε, για τη εκπόνηση της ερευνητικής εργασίας, η ποιοτική μέθοδος, μέσω της συνέντευξης, για αμεσότητα στην επικοινωνία και αλληλεπίδραση του ερωτώμενου με τον ερευνητή.

Ο πληθυσμός και το δείγμα της έρευνας :

Ο πληθυσμός στόχος αποτελείται αρχικά από εκπαιδευτικούς προσχολικής ηλικίας που σχεδίασαν και υλοποίησαν έργα συνεργασίας μέσω της «κοινότητας σχολείων της Ευρώπης» του προγράμματος eTwinning. Επιπροσθέτως συγκεκριμένοι γονείς μαθητών που συμμετείχαν σε μια αντίστοιχη ομαδοσυνεργατική πρακτική στην προσχολική τους εκπαίδευση ώστε να υπάρξει μια σφαιρική ανάλυση των αποτελεσμάτων.

Το δείγμα της παρούσας έρευνας αποτέλεσαν 17 εκπαιδευτικοί της προσχολικής αγωγής διαφόρων νομών της Ελλάδας και 3 από διαφορετικές χώρες της Ευρώπης (Πολωνία, Γερμανία, Ισλανδία) που αποτελούν έμπειρα μέλη σε έργα συνεργασίας eTwinning. Επιπλέον 15 γονείς παιδιών προσχολικής ηλικίας από το νομό Χαλκιδικής, που αποτέλεσαν μέλη κάποιων εκπαιδευτικών έργων eTwinning στο παρελθόν, προστέθηκαν στο δείγμα της μελέτης.

Εργαλεία συλλογής δεδομένων:

Ως ερευνητικό εργαλείο για τη συλλογή των δεδομένων αποτέλεσε ένα ερωτηματολόγιο διερεύνησης απόψεων με ανοιχτού τύπου ερωτήσεις για κάθε ομάδα του δείγματος, οι οποίες τέθηκαν με τη μορφή μιας ατομικής τηλεφωνικής ημι-δομημένης συνέντευξης. Κατόπιν αναζήτησης και μελέτης της σχετικής βιβλιογραφίας συντάχθηκαν τα απαραίτητα ερωτήματα για τη διερεύνηση των αντιλήψεων, των στάσεων αλλά και των συναισθηματικών αντιδράσεων που επικρατούν σχετικά με τη συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως μέσω της διαδικτυακής κοινότητας σχολείων της Ευρώπης «eTwinning», καθώς και της εξέλιξης των ανθρώπινων παραγόντων, στα πλαίσια της προσχολικής εκπαίδευσης.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από ερωτήσεις γνώμης ανοιχτού τύπου. Η «ανοιχτή» μορφή ερωτήσεων επιτρέπουν στον συνεντευξιζόμενο να αναπτύξει την απάντηση του δίχως περιορισμούς. Τα εν λόγω στοιχεία είναι χρήσιμα γιατί θα επιβεβαιώσουν την εγκυρότητα του δείγματος ως προς τον πληθυσμό-στόχο και θα μας επιτρέψουν να αναζητήσουμε συσχετίσεις μεταξύ των μεταβλητών.

Τα στάδια της έρευνας είναι η διατύπωση του ερευνητικού προβλήματος, ο σχεδιασμός ενός λειτουργικού οδηγού συνέντευξης και η πραγματοποίηση των συνεντεύξεων για άντληση των δεδομένων. Στη συνέχεια ακολουθήθηκε η

απομαγνητοφώνηση και η ανάλυση των δεδομένων, ώστε να ομαδοποιηθούν και να πραγματοποιηθεί η δημοσιοποίηση-γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων στην επιστημονική κοινότητα και στο ευρύ κοινό, διασφαλίζοντας την ανωνυμία των συμμετεχόντων.

7.4 Διαδικασία διεξαγωγής της έρευνας

Η έρευνα διεξήχθη κατά το χρονικό διάστημα από τον Νοέμβριο του 2017 έως το Φεβρουάριο του 2018 μέσω διαπροσωπικών συνεντεύξεων των ερωτώμενων εξ αποστάσεως, με τη χρήση τηλεφωνικής επικοινωνίας. Οι συμμετέχοντες επιλέχθηκαν με βάση τα χαρακτηριστικά που τους καθιστούν αξιόπιστους, ως προς τις εμπειρίες και το υπόβαθρο τους. Το δείγμα των εκπαιδευτικών αποτέλεσαν σχεδόν εξ ολοκλήρου γυναίκες, με εξαίρεση έναν άντρα εκπαιδευτικό προσχολικής ηλικίας. Το δείγμα των γονέων αποτελείται αποκλειστικά από γυναίκες γονείς διαφόρων κοινωνικο-οικονομικών επιπέδων.

Οι συνεντεύξεις όλων των συμμετεχόντων ηχογραφήθηκαν και στη συνέχεια απομαγνητοφωνήθηκαν γραπτώς στα πλαίσια της συλλογής δεδομένων, ανάλυσης, ερμηνείας και εξαγωγής συμπερασμάτων συγκριτικά με τα αποτελέσματα της βιβλιογραφικής ανασκόπησης. Στην προσπάθεια να κωδικοποιηθούν οι απόψεις των ερωτώμενων ακολουθήθηκαν οι αρχές της ανάλυσης περιεχομένου. Ακολουθήθηκε μια κυκλική διαδικασία όπου οργανώθηκε το υλικό της έρευνας με απώτερο σκοπό την κατανόηση και την εξαγωγή συμπερασμάτων. Αρχικά αποκτήθηκε μια συνολική άποψη του υλικού, έπειτα κωδικοποιήθηκαν οι ενότητες του κειμένου, ομαδοποιήθηκαν τα δεδομένα και αναδύθηκαν οι μεταξύ τους ομοιότητες και σχέσεις, ώστε να ταξινομηθούν σε θεματικές ενότητες που στο τέλος πλαισιώθηκαν με την αντίστοιχη βιβλιογραφία. Χρησιμοποιήθηκαν ημι-δομημένες ερωτήσεις ανοιχτού τύπου για τη διεξαγωγή μιας συζήτησης σχετική με το θέμα που τέθηκε υπό διερεύνηση και το βαθμό δόμησης των ερωτήσεων που την πλαισιώναν. Προσεγγίστηκε μια «συνέντευξη σε βάθος» όπου ο ερωτώμενος κατέχει πρωταγωνιστικό ρόλο στη συνέντευξη και ο ερευνητής του διακριτικού καθοδηγητή (Κυριαζή, 1998).

Η **ποιοτική έρευνα** κατά τους Denzin & Lincoln (1994) πρόκειται για μελέτη σε φυσικό πλαίσιο και αποτελεί μια πολυμέθοδο που εμπεριέχει μια *ερμηνευτική*

προσέγγιση κάθε αντικειμένου που είναι υπό μελέτη. Στοχεύει στην περιγραφή, τη διερεύνηση, την ανάλυση, την ερμηνεία και την κατανόηση μη μετρήσιμων χαρακτηριστικών ορισμένων κοινωνικών φαινομένων, καταστάσεων και ομάδων, καθώς και των συσχετίσεων που τα χαρακτηρίζουν (Ιωσηφίδης, 2003). Ο Τσιώλης (2014) τονίζει ότι ο ποιοτικός ερευνητής είναι απαραίτητο να διαχειριστεί έναν αξιόλογο όγκο δεδομένων, περιλαμβάνοντας την οργάνωση, την κατάταξη και την ταξινόμηση αναφορικά με συγκεκριμένα κριτήρια. Σύμφωνα με την Παρασκευοπούλου-Κόλλια (2016) όταν η διεξαχθείσα έρευνα αφορά θέματα που άπτονται συνεργασίας με ενήλικες απαιτείται αμεσότητα στην επικοινωνία και αλληλεπίδραση του ερευνητή με τα υποκείμενα, κάτι που επιτυγχάνεται με ένα από τα βασικότερα εργαλεία της ποιοτικής μεθόδου, τη συνέντευξη. Επιπλέον επισημαίνεται ότι η παρουσία του ερευνητή λειτουργεί συντονιστικά με διακριτικό τρόπο προς τον ερωτώμενο. Αποτελεί ταυτόχρονα συναισθηματικά ενεργό μέλος ενός ουσιαστικού διαλόγου, ώστε να διεισδύσει σε προσωπικά στοιχεία που κρίνονται ωφέλημα για τα συμπεράσματα που θέλει να εξάγει και να επέλθει η προσέγγιση της πραγματικότητας. Οι συνεντεύξεις προβάλλουν τις γνώσεις του υποκειμένου, τις αξίες, τις προτιμήσεις του και κυρίως τις απόψεις και τις αντιλήψεις που έχει διαμορφώσει (Tuckman 1972 στο Παρασκευοπούλου-Κόλλια 2016). Ο Ιωσηφίδης (2003) αναφερόμενος στα μειονεκτήματα μιας ποιοτικής έρευνας τα εντοπίζει κυρίως στη διαχείριση της έρευνας από τον ερευνητή καθώς εξαρτάται κατά κύριο λόγο από τις προσωπικές του αντιλήψεις και τα επικοινωνιακά του προσόντα. Υπάρχει δυσκολία στην αξιολόγηση της αντικειμενικότητας, της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας μιας ποιοτικής έρευνας δεδομένου ότι συνδέεται άμεσα από την ουσιαστική αλληλεπίδραση του ερευνητή με τους ερωτώμενους και την αντικειμενικότητα παρουσίασης των αποτελεσμάτων (Ιωσηφίδης, 2003; Τσιώλης, 2014).

8. Παρουσίαση αποτελεσμάτων εκπαιδευτικών

8.1 Παράγοντες που επηρεάζουν τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε μια διακρατική συνεργασία eTwinning

Στο αρχικό μέρος του ερωτηματολογίου της συνέντευξης κρίνεται απαραίτητη η γνώση της χρονολογικής **εμπειρίας** με το πρόγραμμα eTwinning, εκ μέρους των

ερωτηθέντων εκπαιδευτικών, για τη διεξαγωγή των απαραίτητων συμπερασμάτων έπειτα από το συνδυασμό συγκεκριμένων παραγόντων.

Ο νηπιαγωγός Τ αποτελεί ενεργό μέλος της εκπαιδευτικής κοινότητας eTwinning έντεκα χρόνια, καθώς το πρώτο έργο συνεργασίας που υλοποίησε ήταν το έτος 2007, λίγα χρόνια έπειτα από την ίδρυση της. Πριν από οκτώ χρόνια, το 2010, η Α πληροφορήθηκε για το πρόγραμμα eTwinning και αποφάσισε πως θα την ενδιέφερε να συμμετάσχει σε μια συνεργασία σχολείων από άλλες χώρες. Από το 2012, δηλαδή εδώ και έξι χρόνια η Η και η Ρ συμμετέχουν ως έμπειρα πλέον και ενεργά μέλη, ιδρύοντας, παράλληλα, αρκετά συνεργατικά έργα eTwinning. Το 2013, δηλαδή πριν από πέντε χρόνια εγγράφηκαν ως μέλη της κοινότητας eTwinning οι νηπιαγωγοί Κ, Π, Ο, Ε και Ι συμμετέχοντας και ιδρύοντας ορισμένα ευρωπαϊκά έργα συνεργασίας. Πριν τέσσερα χρόνια ενημερώθηκε για το eTwinning η Γ, η οποία παροτρύνθηκε να εγγραφεί στην πλατφόρμα του προγράμματος, να λάβει μέρος ενεργά αλλά και να ιδρύσει διακρατικά συνεργατικά έργα. Το 2014 επίσης συμμετείχε για πρώτη φορά σε έργα eTwinning και η Μ, γνωρίζοντας για το πρόγραμμα ευρωπαϊκών συνεργασιών εξ αποστάσεως από το 2007. Οι ερωτώμενες Χ, Ξ, Θ και Β δηλώνουν ότι τη σχολική χρονιά του 2014-2015, δηλαδή πριν από τρία χρόνια, εντάχθηκαν ως μέλη ή ίδρυσαν το πρώτο έργο συνεργασίας στην κοινότητα μάθησης eTwinning. Οι νηπιαγωγοί Λ και Δ επίσης έχουν ελάχιστη εμπειρία στη συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως, καθώς όπως αναφέρουν πριν δύο χρόνια υλοποίησαν το πρώτο τους έργο eTwinning, ως νέα μέλη. «*Πρόπερσι έκανα το πρώτο μου έργο και το αποφάσισα γιατί είχα ακούσει πολλά σχετικά με το eTwinning και τη συνεργασία των σχολείων και ήταν κάτι που ήθελα να το δοκιμάσω ξεκινώντας το πειραματικά*», δηλώνει η Λ σχετικά με τους παράγοντες που την ώθησαν να λάβει μέρος. Εμπειρία μόνο ενός έτους έχει η Φ, η Ζ και η Ν, καθώς υλοποίησαν την προηγούμενη σχολική χρονιά το πρώτο τους έργο συνεργασίας eTwinning.

- ✓ Ερώτηση: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθατε σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και αποτέλεσε έναυσμα για τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Η νηπιαγωγός Δ, η Ε, η Ζ, η Θ, η Λ, η Φ και η Χ έπειτα από **συζητήσεις με άλλους εκπαιδευτικούς** παρακινήθηκαν για μια ενεργό εμπλοκή σε έργα

συνεργασίας εξ αποστάσεως με άλλα σχολεία της Ευρώπης, αναφέροντας ότι έλαβαν χρήσιμες πληροφορίες και ολοκληρωμένη καθοδήγηση. Η εκπαιδευτικός Θ παραδέχεται ότι ενθαρρύνθηκε να γίνει ενεργό μέλος της κοινότητας eTwinning έπειτα από «*πρόταση που μου έγινε από το Ευρωπαϊκό Σχολείο στις Βρυξέλλες, που δούλευε μια φίλη συνάδελφος μου και έτσι ξεκίνησαν όλα*».

Ορισμένες συνεντευξιαζόμενες αναφέρουν εσωτερικά **προσωπικά κίνητρα** που τις παρότρυναν να ασχοληθούν με μια συνεργασία σχολείων μέσω του eTwinning. Πρωτεύων στόχος της Θ, της Λ, της Ρ και της Χ αποτέλεσε η επιθυμία τους για εξέλιξη των γνώσεων και των εμπειριών, για βελτίωση, αναπροσαρμογή και εκσυγχρονισμό των μεθόδων με καινοτόμους τρόπους διδασκαλίας, απαρνούμενες την τετριμμένη σχολική καθημερινότητα. Χαρακτηριστικά η Χ λέει: «*Ήταν μια πρόκληση για μένα για να δω κι εγώ σαν εκπαιδευτικός τι μπορώ να κάνω για να γνωρίσουν τα παιδιά μου κάτι διαφορετικό, πέρα από τον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας, μέσω της τεχνολογίας αλλά και μέσω της επαφής με τον ανθρώπινο παράγοντα*». Η νηπιαγωγός Γ τονίζει ότι λόγω του προσωπικού της ενδιαφέροντος για τη συνεργασία με ομάδες άλλων πολιτισμών παροτρύνθηκε και συνεχίζει να είναι ενεργό μέλος της συγκεκριμένης δράσης. Ο εκπαιδευτικός Τ αναφέρει ότι οι συνεργατικές δράσεις εξ αποστάσεως κινητοποιούσαν πάντα την περιέργεια του, λόγω της προσωπικής του εμπειρίας που είχε ως εκπαιδευτικός σε σχολεία του εξωτερικού, όπως επίσης το ενδιαφέρον της νηπιαγωγού Φ παρακινούσαν πάντα τα καινοτόμα εκπαιδευτικά προγράμματα.

Μέσω του **διαδικτύου** και με τυχαίο τρόπο, δίχως κάποια παρότρυνση από κάποιον εξωτερικό παράγοντα, η Η ήρθε πρώτη φορά σε επαφή με το πρόγραμμα σχολικών διακρατικών συνεργασιών εξ αποστάσεως, eTwinning. Η νηπιαγωγός Λ πληροφορήθηκε, για τη δράση του eTwinning, συγκεκριμένα από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όπως αναφέρει «*Πρώτη φορά που είδα για το eTwinning ήταν μέσω του Facebook που έβλεπα αναρτήσεις με τη δουλειά συναδέλφων νηπιαγωγών σε σχετικές ομάδες*». Όπως αναφέρουν περεταίρω η Χ, η Φ, η Μ και ο Τ ενημερώθηκαν αρχικά, μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας των εγκυκλίων του Υπουργείου Παιδείας τα προηγούμενα χρόνια για τη λειτουργία του προγράμματος eTwinning.

Στη λήξη κάθε σχολικής χρονιάς οι Σχολικοί Σύμβουλοι των περιφερειών διοργανώνουν μια **επιμορφωτική συνάντηση** εκπαιδευτικών για παρουσίαση καινοτόμων καλών πρακτικών. Το έναυσμα για τις Β, Λ, Ξ, Ο, Φ και Χ σχετικά με την αναζήτηση πληροφοριών και την ενασχόληση τους με την ευρωπαϊκή δράση eTwinning ήταν έπειτα από παρουσίαση συνεργατικών έργων eTwinning που διεξήχθησαν από συναδέλφους τους σε μια αντίστοιχη επιμορφωτική ημερίδα. Αναφέρει συγκεκριμένα η Χ *«αυτό με παρακίνησε να θέλω να εμπλακώ ενεργά γιατί είδα πώς λειτουργεί το πρόγραμμα και πώς υλοποιείται μια συνεργασία με άλλα σχολεία»*. Σε μια παρόμοια ημερίδα, όχι μόνο από το ρόλο της νηπιαγωγού, αλλά και από τη θέση της Υπεύθυνης Σχολικών Δραστηριοτήτων παρευρέθηκε και η Φ, η οποία εντυπωσιασμένη από τη διάδραση που συνειδητοποίησε να πραγματοποιείται μεταξύ σχολείων, παρακινήθηκε να ενημερωθεί περαιτέρω και να λάβει μέρος σε ένα έργο συνεργασίας eTwinning τα επόμενα χρόνια.

Η ομάδα πρεσβευτών του eTwinning διοργανώνουν **επιμορφωτικά σεμινάρια για αρχάριους εκπαιδευτικούς** που ενδιαφέρονται να ενταχθούν στην εκπαιδευτική κοινότητα των σχολείων της Ευρώπης, σε πολλές περιοχές της Ελλάδας, ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Σκοπός είναι να τους ενημερώσουν, να τους συμβουλέψουν και να τους καθοδηγήσουν αναλόγως σχετικά με την εγγραφή τους στην πλατφόρμα και στην υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας. Η παρακολούθηση ενός συγκεκριμένου σεμιναρίου αποτέλεσε το έναυσμα για την Α, τη Γ, την Ι, τη Κ, την Π και τη Ρ ώστε να έρθουν σε επαφή με το eTwinning και να συνειδητοποιήσουν ότι τους ελκύει η διεξαγωγή μιας διακρατικής συνεργασίας εξ αποστάσεως. Η Κ έπειτα από την ενημέρωση που έλαβε παροτρύνθηκε να εγγραφεί ως μέλος σε ένα πιλοτικό έργο συνεργασίας, που είχε στόχο να γνωρίσουν τον τρόπο και τα μέσα που υλοποιείται μια επιτυχημένη διακρατική συνεργασία eTwinning. *«Ήμουν από τις πρώτες νηπιαγωγούς που ξεκίνησα έργα eTwinning εκείνη τη χρονιά στην περιοχή μας και το σεμινάριο αποτέλεσε το ερέθισμα για μένα»*, δηλώνει απερίφραστα.

Σε σχολική μονάδα, όπου υπηρετούσε **εκπαιδευτικός με εμπειρία** σε ευρωπαϊκές συνεργασίες σχολείων, μέσω του eTwinning, βρέθηκε η Ξ και η Ν, τη χρονιά που αποφάσισαν να συμμετάσχουν στη συγκεκριμένη κοινότητα σχολείων. *«Έτυχε να βρεθώ πριν τρία χρόνια σε ένα σχολείο με μια συνάδελφο που συμμετείχε σε προγράμματα eTwinning, ήταν ευκαιρία να δοκιμάσω κι εγώ και έτσι ξεκίνησε το*

ταξίδι μου στο eTwinning», αναφέρει η Ξ συγκεκριμένα. Οι γνώσεις και η ασφάλεια που παρείχε η εμπειρία των συναδέλφων τους ήταν ένας παράγοντας πρωτίστης σημασίας για την εξέλιξη των εκπαιδευτικών σε διακρατικές συνεργασίες.

- ✓ Ερώτηση: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σας ιδέες για το πρόγραμμα eTwinning πριν ασχοληθείτε ενεργά με αυτό; Γνωρίζατε με ποιον τρόπο συμβάλλει η τεχνολογία στην υλοποίηση μιας συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως;

Οι ιδέες που σχημάτισαν αρχικά για τον όρο eTwinning οι συνεντευξιαζόμενοι νηπιαγωγοί Β, Ε, Η, Θ, Μ, Ν, Τ και Φ αφορούσαν μια καινοτόμα εκπαιδευτική δράση, όπου πραγματοποιείται **ηλεκτρονική αδελφοποίηση σχολείων** της Ευρώπης με τη χρήση κατάλληλων τεχνολογικών εργαλείων. Συγκεκριμένα η Β εκφράζεται ως εξής: «Η τεχνολογία σήμερα, και δεδομένου της πολύ στενής σχέσης που είχα ήδη, γνώριζα ότι προσέφερε έναν τεράστιο πλούτο, μια γέφυρα επικοινωνίας, ίσως τη μεγαλύτερη, ώστε να διανθίσει η εξ αποστάσεως συνεργασία αυτών των έργων και η από κοινού ολοκλήρωση ενός έργου». Η συνεντευξιαζόμενη Φ συνειδητοποίησε από την ονομασία του προγράμματος ότι πρόκειται για μια διαδικτυακή συνεργασία με τη χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή και άλλων τεχνολογικών και οπτικοακουστικών μέσων, αναφέροντας χαρακτηριστικά «θεωρούσα ότι με το eTwinning σταματάνε οι δια ζώσεις συνεργασίες και ξεκινάνε οι εξ αποστάσεως». Επιπλέον η ερωτώμενη Ε αναφέρει πως λαμβάνοντας μέρος σε μια συνεργασία Comenius στο παρελθόν είχε γνώση ότι μια συνεργασία eTwinning έχει παρεμφερές περιεχόμενο και ανταποκρίνεται στους ίδιους στόχους.

Στην απάντηση των Α, Γ, Δ, Ζ, Ι, Κ, Λ, Ξ, Ο, Π, Ρ και Χ αντιλαμβανόμαστε ότι πριν ασχοληθούν ενεργά ως μέλη της κοινότητας eTwinning γνώριζαν ότι το πρόγραμμα αφορούσε μια **αδελφοποίηση σχολείων της Ευρώπης** όπου υλοποιούνται εκπαιδευτικά προγράμματα με κοινή γλώσσα την Αγγλική, δίχως να ξέρουν το πλαίσιο, τον τρόπο και τα καινοτόμα τεχνολογικά μέσα που απαιτούνται, θεωρώντας τη, όμως, μια πολύπλοκη διαδικασία. Η νηπιαγωγός Κ εκφράζεται λέγοντας «Όταν μπήκα στη διαδικασία να πειραματιστώ, τότε κατάλαβα με ποιόν τρόπο συμβάλλει η τεχνολογία, ότι δηλαδή παίζει άμεσο ρόλο για την επικοινωνία και την αλληλεπίδραση παιδιών και εκπαιδευτικών».

8.2 Ανασταλτικοί παράγοντες και δυσκολίες στην υλοποίηση ενός κοινού παιδαγωγικού έργου με τη χρήση των τεχνολογικών μέσων

- ✓ Ερώτηση: Αντιμετωπίσατε κάποιους δισταγμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν ανασταλτικούς παράγοντες για την ενασχόλησή σας με το πρόγραμμα;

Ισχυρίζονται οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί ως ένα βασικό λόγο που ανέστειλε τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα eTwinning την **ελλιπή ενημέρωση** από τους αρμόδιους φορείς, όπως οι υπεύθυνοι που πλαισιώνουν την ομάδα εθνικής υπηρεσίας υποστήριξης του eTwinning και τη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης του Νομού που υπηρετούν. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν τα λεγόμενα των Θ, Μ, και Χ οι οποίες σε οποιοδήποτε εγχείρημα για ενημέρωση από την πλευρά των υπευθύνων, το δηλώνουν από ανεπαρκές έως ανυπόστατο, δίχως να αντιληφθούν κάποια ένδειξη ενδιαφέροντος. Ταυτόχρονα η Λ δηλώνει έντονα τη δυσαρέσκειά της ότι δεν έλαβε καμία ενημέρωση από τους κατάλληλους φορείς, ώστε να αποκτήσει τις απαραίτητες πληροφορίες, πριν συμμετάσχει ενεργά σε μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως μέσω του eTwinning, γεγονός που συνέβαλλε στην καθυστέρηση της ενασχόλησής της με το πρόγραμμα. Η ερωτώμενη Κ όπως και η Ο συμπληρώνουν πως η συχνότητα των επιμορφωτικών συναντήσεων δια ζώσης με τους πρεσβευτές του eTwinning είναι ελάχιστη, με αποτέλεσμα να μην καλύπτονται οι επιμορφωτικές ανάγκες των αρχαρίων, με τη συνεντευξιαζόμενη Η να αιτιολογεί αυτό το γεγονός, καθώς υποθέτει ότι «Και για αυτούς ήταν κάτι καινούργιο, δεν είχαν ακόμα τις απαραίτητες γνώσεις ή κατευθύνσεις για να μας υποστηρίξουν και με ποιο τρόπο να μας ενισχύσουν». Στο σημείο αυτό έρχονται να συμφωνήσουν η Β και η Φ εκφράζοντας τη δυσαρέσκειά τους σχετικά με την επιμορφωτική ημερίδα εργαστηριακή μορφής που οργανώθηκε από την ομάδα υποστήριξης του eTwinning, στα πλαίσια της περιφέρειας που ανήκαν. Έπειτα από τη συμμετοχή τους συνειδητοποίησαν ότι πέρα από την εγγραφή στην πλατφόρμα και μια πρώτη γνωριμία με το περιβάλλον συνεργασίας, Twinspace, δεν είχαν κατακτήσει πλήρως τον τρόπο λειτουργίας και χρήσης της, γεγονός που έντεινε το αίσθημα άγχους και τις αποθάρρυνε για μια επικείμενη συμμετοχή. Απ' εναντίας την απαραίτητη επιμόρφωση από τη ομάδα του eTwinning ισχυρίζεται ότι έλαβε η Ν, μέσω

οργανωμένων σεμιναρίων και της συμμετοχής σε διαδικτυακές εκδηλώσεις μάθησης, στην πλατφόρμα του προγράμματος. Παρόλα αυτά, χαρακτηρίζει και η ίδια της ανεπαρκή την προσπάθεια ενημέρωσης από τη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας έως να θεωρείται ανυπόστατη.

Η επικοινωνία με τους συνεργάτες των έργων eTwinning, που γίνεται κατά πλειοψηφία μέσω της **αγγλικής γλώσσας**, αποτέλεσε έναν επιπρόσθετο δισταγμό της Β, της Δ, της Ε, της Θ, της Κ, της Ν, της Π και της Χ θεωρώντας ότι οι γνώσεις τους στην αγγλική γλώσσα θα αποδειχθούν ανεπαρκείς. Το γεγονός αυτό ανατράπηκε στην πορεία για τις ίδιες, καθώς διαπίστωσαν ότι οι απαιτήσεις στις γνώσεις των αγγλικών δεν είναι μεγάλες, αφού συμμετέχουν εκπαιδευτικοί με πολύ χαμηλό υπόβαθρο, προκαλώντας ακόμα και προβλήματα κατανόησης στην επικοινωνία των μελών.

Αναφορά στον απαιτούμενο **προσωπικό χρόνο** κάνει η Θ, η Μ, η Ν, η Π, η Ρ και η Φ ως μια παράμετρο που τις απέτρεψε να λάβουν μέρος σε συνεργασίες eTwinning τα προηγούμενα χρόνια. Ορισμένες δηλώνουν ενημερωμένες αρκετά χρόνια πριν την πρώτη τους συμμετοχή σε έργο και δίχως δισταγμούς για τη χρήση των ΤΠΕ. Η αφέρωση σημαντικού προσωπικού χρόνου για το σχεδιασμό, την υλοποίηση, την επεξεργασία των τεχνολογικών εργαλείων και την ψηφιοποίηση των δράσεων ήταν παράγοντες που λειτούργησαν ανασταλτικά, όπως η Ρ εξηγεί *«Επειδή η ηλικία των παιδιών είναι μικρή δεν είναι σε θέση οι μαθητές μας να επεξεργαστούν τα τεχνολογικά εργαλεία»*.

Η έλλειψη ύπαρξης **υλικοτεχνικού εξοπλισμού** της σχολικής μονάδας, που να υποστηρίζει μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως, ήταν ένας επιπρόσθετος λόγος που έπαιξε ρόλο στην αποθάρρυνση της Η, της Ι, της Κ και της Φ, αλλά όχι σε μεγάλο βαθμό, σε σχέση με άλλους παράγοντες, όπως δηλώνουν. Η νηπιαγωγός Α από την Πολωνία, επιπλέον, ισχυρίζεται ότι δεν υπήρξαν τα βασικά στοιχεία του απαραίτητου τεχνολογικού εξοπλισμού στην τάξη της που να υποστηρίζουν μια μαθητική συνεργασία εξ αποστάσεως. Υπήρχε έλλειψη Η/Υ και πρόσβαση στο διαδίκτυο, ώσπου έλαβε την απαραίτητη υποστήριξη από τη διευθύντρια του σχολείου της και τη δόθηκε η ευκαιρία να εκσυγχρονίσει και να αναβαθμίσει τον τρόπο διδασκαλία της. Περεταίρω η Κ μας παραθέτει την προσωπική της πεποίθηση έπειτα από την εμπειρία της *«Θεωρώ όμως ότι αυτό αποτελεί μια δικαιολογία πίσω από την οποία*

κρύβονται οι εκπαιδευτικοί για να μην υλοποιήσουν κάτι αντίστοιχο. Πιστεύω ότι εάν έχεις το μεράκι και την όρεξη ξεπερνάς τέτοιου είδους εμπόδια».

Η **χρήση της τεχνολογίας** και η εξοικείωση με τον Η/Υ ήταν ένας από τους κυρίαρχους παράγοντες που προβλημάτισε την Ι, την Κ, τη Ν και τη Χ ως προς την ενασχόληση τους με το eTwinning. Δε διέθεταν όλες την ευχέρεια να κατέχουν βασικές πληροφορίες, σχετικά με τη λειτουργία του υπολογιστή, με αποτέλεσμα να αισθάνονται αμφιβολίες και να αντιμετωπίζουν ενδοιασμούς ως προς τις ικανότητες τους στη χρήση διαδικτυακών συνεργατικών εργαλείων. Αντιθέτως, η ερωτώμενη Γ, παρακινήθηκε από την έντονη επιθυμία της να μνηθεί στις Νέες Τεχνολογίες, όπως χαρακτηριστικά μας εκφράζει «ήθελα να μάθω με ποιο τρόπο και με ποια τεχνολογικά εργαλεία πραγματοποιείται μια συνεργασία εξ αποστάσεως, γιατί ήμουν ακόμα στα πολύ αρχικά επίπεδα ενασχόλησης με την τεχνολογία».

Το κυριότερο εμπόδιο που αντιμετώπισε η ερωτώμενη Ι ήταν η **αποτρεπτική στάση του διευθυντή** της σχολικής μονάδας που υπηρετεί στη Γερμανία. Αποθάρρυνε, όπως ισχυρίζεται, μια επικείμενη συμμετοχή μαθητών σε ένα πρόγραμμα συνεργασίας εξ αποστάσεως με τη χρήση της τεχνολογίας, λόγω προσωπικών του πεποιθήσεων και αναστολών σχετικά με την υπερβολική χρήση της τεχνολογίας.

Οι ερωτώμενοι νηπιαγωγοί Ζ, Λ, Ξ, και Τ δηλώνουν πως **δεν αντιμετώπισαν προβληματισμούς** που να τις απέτρεψαν έντονα να λάβουν μέρος σε μια διακρατική συνεργασία eTwinning.

- ✓ Ερώτηση: Ποιες δυσκολίες κληθήκατε να αντιμετωπίσετε κατά την εγγραφή σας στην πλατφόρμα και στην διάρκεια υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου eTwinning;

Οι δυσκολίες που κλήθηκε να αντιμετωπίσει η Β, η Θ, η Ι, η Λ, η Ν, η Ξ και η Χ αφορούν τη **χρήση της πλατφόρμας** σχετικά με την εξοικείωση της λογικής διαχείρισης της, των εργαλείων που διαθέτει και της ανάρτηση υλικού σε διάφορες μορφές. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η Ξ αυτό που έκανε δυσλειτουργική την κατάσταση ήταν ότι «Δεν υπήρχε κάποιος οδηγός για το πώς λειτουργεί η πλατφόρμα». Ο νηπιαγωγός Τ δυσκολεύτηκε αρκετά με το περιβάλλον της

προηγούμενης πλατφόρμας συνεργασίας, κατά την υλοποίηση συνεργατικών έργων, καθώς όπως συγκεκριμένα επεξηγεί «Ήταν η παλιά πλατφόρμα που ήταν πάρα πολύ δύσκολη για όλους μας και έχω να ομολογήσω ότι οι εκπαιδευτικοί του πρώτου έργου συνεργασίας είχαμε βρει κι άλλους τρόπους επικοινωνίας εκτός της πλατφόρμας του eTwinning γιατί μας ήταν δυσνόητη». Στην άποψη αυτή έρχεται να ταυτιστεί η Η, η Κ, η Ο και η Π, χαρακτηρίζοντας την παλιά πλατφόρμα ως δύσχρηστη, χωρίς να μπορούν να τη επεξεργαστούν εύκολα άτομα που δεν είχαν καλές γνώσεις στη χρήση του υπολογιστή. Παραθέτει η Κ ότι «Στην πορεία η πλατφόρμα άλλαξε, έχει εκσυγχρονιστεί, είναι πιο λειτουργική, είναι πιο εύκολη ακόμα και για ανθρώπους που δεν έχουν πολλή μεγάλη εξοικείωση», αναφερόμενη στην νέα έκδοση του Twinspace. Η ερωτώμενη Φ, εν αντιθέσει, βρήκε ευκατανόητο και εύχρηστο το περιβάλλον συνεργασίας της νέας πλατφόρμας του «Twinspace».

Για λειτουργία ορισμένων **τεχνολογικών συνεργατικών εργαλείων** απαιτήθηκε κάποια υποστήριξη στη Δ, στη Θ, στην Ι και στη Μ καθώς δεν είναι σε όλους γνωστός ο τρόπος χρήσης τους σε αλληλεπιδραστικές δράσεις. Αναφέρει συγκεκριμένα η Δ «μερικά εργαλεία δεν τα γνωρίζουμε και χρειάζεται λίγος περισσότερος χρόνος να τα μάθουμε, ή να μας εξηγήσει ο διαχειριστής». Εκτός από την υποστήριξη που έλαβε η Ι από τους συνεργάτες της, η προσωπική της ενασχόληση και πειραματισμός με τα νέα τεχνολογικά εργαλεία συνέβαλλε δραστικά, όπως η ίδια παραδέχεται «Μελέτησα τα εργαλεία που χρησιμοποιούσαν οι εταίροι του eTwinning στα έργα τους και προσπάθησα να μάθω πώς λειτουργούν».

Η **εύρεση συνεργατικών έργων** για τη Λ δεν έγινε σχετικά εύκολα, δηλώνοντας ότι ο παράγοντας που την καθυστέρησε λίγο ήταν η αναμονή της ανταπόκρισης των ιδρυτών για τη συμμετοχή της σε έργα συνεργασίας.

Η χρήση της **αγγλική γλώσσα** ως κοινής για την επικοινωνία των εταίρων στο eTwinning αποτέλεσε μια σημαντική δυσκολία για την Α, καθώς όπως συμπεραίνουμε από τα λεγόμενα της υπήρξαν στιγμές που αντιμετώπισε προβλήματα στην κατανόηση και επικοινωνίας. Το γεγονός αυτό δυσχέραινε την ομαλότητα έκβασης των διεθνών συνεργασιών.

Η **διάρκεια υλοποίησης** του προγράμματος κάποιες φορές προβληματίζει τους εκπαιδευτικούς που αντιλαμβάνονται ότι η προσωπική τους κόπωση, αλλά και των

μαθητών τους, μειώνουν ίσως το ενδιαφέρον τους για τις δραστηριότητες του έργου συνεργασίας που υλοποιούν. Η νηπιαγωγός Λ αναφέρεται στη συνέντευξη της στο μεγάλο χρονικό διάστημα που διήρκησε μια διακρατική συνεργασία, *«η διάρκεια του προγράμματος και οι πολλές δράσεις που έπρεπε να υλοποιήσουμε πιστεύω ότι κούρασαν τα παιδιά, παρ' όλο που δεν έφεραν κάποια αντίρρηση»*.

Ο **αριθμός των συνεργατών**, σύμφωνα με την Ρ, παίζει κυρίαρχο ρόλο και επηρεάζει την επιτυχή έκβαση ενός έργου συνεργασίας eTwinning. Έπειτα από την πολυετή εμπειρία που απέκτησε παρατήρησε ότι σε συνεργασίες με πολύ μεγάλο ή πολύ μικρό αριθμό εταίρων δεν συνεισφέρουν όλοι ισόποσα. Ενέχει ο επιπρόσθετος κίνδυνος να μην ολοκληρωθούν κάποιες προγραμματισμένες δράσεις, λόγω αδιαφορίας, ελλιπών γνώσεων ή απόσυρσης εταίρων, ματαιώνοντας ταυτόχρονα όλη την προσπάθεια των υπολοίπων μελών και προσθέτει ότι *«Η δυσκολία σε αυτές τις περιπτώσεις είναι και η διαχείριση των παιδιών, για να μην αισθανθούν αδικημένα»*

Με μια πληθώρα **τεχνικών προβλημάτων** ήρθε αντιμέτωπος ο Τ κατά τη διάρκεια υλοποίησης διακρατικών συνεργασιών εξ αποστάσεως, συγκεκριμενοποιώντας *«σχετικά με τη σύνδεση στο διαδίκτυο και τον υπολογιστή, που με υποχρέωσαν να αναβάλλω ή να μην ολοκληρώσω κάποιες συνεργασίες»*.

Η μικρή ηλικία των μαθητών δεν παρέχει τη δυνατότητα συμβολής τους στην **ψηφιοποίηση** του ακατέργαστου υλικού των δραστηριοτήτων. Απαιτείται αρκετός ελεύθερος διαθέσιμος χρόνος, εκ μέρους του εκπαιδευτικού, πέρα του διδακτικού, για την επεξεργασία και την εισαγωγή του στην πλατφόρμα συνεργασίας, αναφέρει η Ρ, ταυτιζόμενη με αυτό τον παράγοντα δυσκολίας που ήρθε αντιμέτωπη.

Η **εγγραφή** στην πλατφόρμα του eTwinning έγινε άμεσα και χωρίς ιδιαίτερες δυσκολίες για τις νηπιαγωγούς, Β, Γ, Δ, Ζ, Θ, Μ, Ν, Ξ, Π, Ρ, Φ και Χ δηλώνοντας ότι δεν αντιμετώπισαν κανένα εμπόδιο. Αντιθέτως ο Τ αναφέρει ότι αντιμετώπισε κάποιες δυσκολίες κατά την εγγραφή του στην πλατφόρμα του προγράμματος, στα πρώτα χρόνια λειτουργίας του.

Η εκπαιδευτικός από την Ισλανδία Ε υποστηρίζει ότι δεν κλήθηκε να αντιμετωπίσει κάποια συγκεκριμένη δυσκολία κατά τη διάρκεια υλοποίησης έργων συνεργασίας eTwinning.

8.3 Υποστήριξη και επιμόρφωση από φορείς

- ✓ Ερώτηση: Υπήρξε η ανάλογη υποστήριξη από τους σχετικούς φορείς ή κάποιους συνεργάτες σας;

Στους **συνεργάτες του κοινού έργου** eTwinning επέλεγε να απευθυνθεί η Α, η Β, η Γ, η Η, η Θ, η Ι, η Μ, η Ν, η Ξ, η Ο, ο Τ, η Φ και η Χ για να προσπελάσουν οποιοδήποτε εμπόδιο που συναντούσαν στην πορεία των έργων συνεργασίας και να ολοκληρωθούν επιτυχώς ορισμένες ενέργειες. Ισχυρίζονται ότι αυτή η επικοινωνία ήταν άκρως βοηθητική και αποτελεσματική, καθώς υπήρξε άμεση ανταπόκριση, λαμβάνοντας τις κατάλληλες καθοδηγήσεις. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η παραδοχή του Τ λέγοντας ότι: «οι έμπειροι συνάδελφοι μου από το εξωτερικό στα έργα συνεργασίας ήταν αυτό που λειτούργησε υποστηρικτικά σε μένα». Σε αντίθεση με τους υπόλοιπους ερωτώμενους η Κ, αναφερόμενη στους συνεργάτες των κοινών έργων, δηλώνει πως κατά τη διαμόρφωση και σχεδίαση του πρώτου έργου eTwinning, ως ιδρύτρια, δεν μπόρεσε να λάβει κάποια υποστήριξη ή καθοδήγηση εκ μέρους τους, καθώς όλοι ήταν αρχάριοι, όπως και η ίδια, δίχως να μπορούν να της μεταφέρουν ιδέες, γνώσεις και εμπειρίες.

Η νηπιαγωγός Χ δέχθηκε πολύτιμη υποστήριξη από άλλους συναδέλφους, **εκπαιδευτικούς που υλοποίησαν έργο συνεργασίας eTwinning στο παρελθόν**, τονίζοντας ότι σε αυτούς οφείλει την ολοκληρωμένη ενημέρωση της σχετικά με το πρόγραμμα. Παραθέτει χαρακτηριστικά ότι της υποστήριξαν άτομα «που ήταν πρόθυμα να μοιραστούν τη γνώση, καθώς ήξεραν κάποιες παραπάνω χρήσιμες πληροφορίες και με βοήθησαν αρκετά». Ομοίως έπραξε η Β, η Η και η Ξ, με την τελευταία να δηλώνει ότι έλαβε σημαντική βοήθεια από τη συνάδελφο της ίδιας σχολικής μονάδας, η οποία, λόγω της προηγούμενης εμπειρίας της σε έργα eTwinning, της παρείχε τις απαραίτητες πληροφορίες οπουδήποτε χρειάστηκε.

Η εκπαιδευτικός Κ κλήθηκε να αντιμετωπίσει τεχνικές δυσκολίες, σε σχέση με τη διαμόρφωση της πλατφόρμας συνεργασίας, όντας ιδρυτής έργων eTwinning και απευθυνόμενη στην πρεσβευτή eTwinning του νομού της έλαβε άμεσα τις κατάλληλες οδηγίες. «Η ομάδα υποστήριξης των πρεσβευτών του eTwinning και η εθνική υπηρεσία υποστήριξης ανταποκρίθηκαν, απαντώντας μου άμεσα σε οποιοδήποτε ερώτημα τους έθεσα τηλεφωνικώς ή μέσω email», δηλώνει απερίφραστα η Ρ,

εκφράζοντας παράλληλα την ικανοποίηση της για τη συμβολή των ατόμων που πλαισιώνουν την **Εθνική Υπηρεσία Υποστήριξης eTwinning**. Με την άποψη αυτή ταυτίζεται και η Α η οποία ισχυρίζεται πως οποιαδήποτε φορά απευθύνθηκε μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στην εθνική υπηρεσία υποστήριξης της χώρας της έλαβε άμεση απάντηση. Η Β, η Η, η Θ και η Μ σε ελάχιστες περιπτώσεις επέλεξαν να απευθυνθούν στην εθνική ομάδα υποστήριξης για την επίλυση κάποιων ερωτημάτων τους. Απεναντίας η Χ επέλεξε να μην απευθυνθεί στην ομάδα υποστήριξης του eTwinning, εκφράζοντας ταυτόχρονα τη δυσαρέσκεια της λέγοντας ότι την απέτρεψε το γεγονός ότι δεν έλαβε πλήρη ενημέρωση εκ μέρους τους στην πρώτη επιμορφωτική συνάντηση που συμμετείχε. Οι νηπιαγωγοί Γ και Ο προσθέτουν ότι παρόλο που απευθύνθηκαν, μέσω email, στην εθνική υπηρεσία, η απάντηση που της δόθηκε, από μια πρεσβευτή του eTwinning, δεν ανταποκρίθηκε στις ανάγκες του ερωτήματος της. Μια παρόμοια εμπειρία παραθέτει και η Π από την αντιμετώπιση των ερωτημάτων που έθεσαν με άλλους εταίρους στην ομάδα υποστήριξης του προγράμματος, λέγοντας *«έχουμε παρατηρήσει με τους συνεργάτες μου ότι υποβάλλουμε στην υπηρεσία υποστήριξης του προγράμματος τα ίδια συγκεκριμένα ερωτήματα και λαμβάνουμε διαφορετικές απαντήσεις. Αυτό βέβαια δεν μας βοηθάει να προχωρήσουμε ομαλά το έργο μας»*.

Από τον/ην **Υπεύθυνο Σχολικών Δραστηριοτήτων**, τον/τη **Σχολική Σύμβουλο** ή οποιοδήποτε άλλο **στέλεχος της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης** δεν έλαβε κάποια υποστήριξη η Ζ, η Η, η Κ, η Π, η Ρ όπως και η Ο αιτιολογώντας ότι λόγω της καινοτομίας του προγράμματος στο χώρο της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν είχαν ακόμα τις απαραίτητες γνώσεις για κατευθυντήριες συμβουλές. Η Δ έχει διαφορετική εμπειρία από τον υποστηρικτικό ρόλο της Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας της περιοχής της με σκοπό την παρότρυνση και την καθοδήγηση των εκπαιδευτικών για τη συμμετοχή τους σε καινοτόμα πολιτιστικά προγράμματα. *«Είναι κοντά μας η Διεύθυνση σ' αυτά τα προγράμματα και μάλιστα τα προωθεί»* με μια ομάδα από υπεύθυνους εκπαιδευτικούς που πληροφορούν, επιμορφώνουν και συντονίζουν όσους εκπαιδευτικούς επιλέγουν να συμμετάσχουν στο eTwinning, προβάλλοντας ταυτόχρονα συγκεκριμένες δράσεις ως διάχυση της γνώσης και ενθάρρυνση.

- ✓ Ερώτηση: Παρακολουθήσατε κάποιο διαδικτυακό κύκλο μαθημάτων/σεμινάριο/εκδήλωση, εργαστηριακή επιμόρφωση ή συμμετείχατε

σε κάποια από τις ομάδες του eTwinning ώστε να λάβετε την κατάλληλη επιμόρφωση;

Αναφέρει προβληματισμένος ο Τ «*Δυστυχώς τα πρώτα χρόνια δεν υπήρχε καμία ενημέρωση και επιμόρφωση σχετική με το eTwinning από τη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας και το Υπουργείο γιατί κανένας δεν το γνώριζε ακόμα καλά*». Δεν του δόθηκε η ευκαιρία για μια ολοκληρωμένη υποστήριξη ενημέρωσης από τους αρμόδιους φορείς στα αρχικά του στάδια, καθώς, όπως δηλώνει, έπειτα από ένα χρόνο λειτουργίας του προγράμματος, στην Ελλάδα, δεν υπήρχε ακόμα κάποιος υπεύθυνος από την εθνική υπηρεσία υποστήριξης, ώστε να ανταποκρίνεται στα ερωτήματα των εκπαιδευτικών.

Η άποψη που εκφέρουν οι Α, Μ, Ν και Ρ είναι ότι πλέον παρέχονται δυνατότητες για επιμόρφωση εκπαιδευτικών μέσα από διάφορες **δράσεις της υπηρεσίας του eTwinning**, για τη δημιουργία έργων συνεργασίας με τη χρήση συνεργατικών τεχνολογικών εργαλείων, που πληρούν τα κριτήρια ποιότητας. Αναφέρει η Ρ χαρακτηριστικά «*Θεωρώ ότι υπάρχει η κατάλληλη προσφορά για επιμόρφωση από την ομάδα υποστήριξης, απλά πρέπει ο κάθε εκπαιδευτικός να δει τι ανάγκες έχει από επιμόρφωση και να ψάξει αυτό που μπορεί να του προσφερθεί*».

Οι ερωτώμενοι Β, Γ, Κ, Ξ, Ρ, Τ και Χ συμμετείχαν σε **Επαρχιακές Επιμορφωτικές Συναντήσεις εργαστηριακής μορφής**, που πραγματοποιούνται για αρχάριους εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και οργανώνονται από τους πρεσβευτές του eTwinning κάθε περιοχής. Αναφέρει ο Τ πως δεν του πρόσφερε επιπλέον γνώσεις, σε αυτές που ήδη κατείχε, από την προσωπική του εμπειρία σε συνεργατικά έργα εξ αποστάσεως. Η άποψη της Ξ όμως έρχεται να αντιτεθεί της προηγούμενης, καθώς σε μια αντίστοιχη συνάντηση που έλαβε μέρος, θεώρησε άκρως απαραίτητες και χρήσιμες τις καινούργιες γνώσεις που απέκτησε, δηλώνοντας «*Ομολογώ ότι για κάποιον εκπαιδευτικό που ήταν αρχάριος στο eTwinning ήταν μια αρκετά ενημερωτική συνάντηση*».

Οι ερωτώμενες Β, Λ, Ο, Φ και Χ αναφέρουν ότι έλαβαν χρήσιμες πληροφορίες από τη συμμετοχή τους σε **Επιμορφωτικές Ημερίδες των Σχολικών Συμβούλων** της περιφέρειας τους, όπου παρουσιάστηκαν κάποιες αντίστοιχες καινοτόμες δράσεις από συναδέλφους. Αξιοσημείωτη είναι η δήλωση της Ο όπου εκφράζοντας τις

ανάγκες επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών αναφέρει ότι υπήρξε και η ίδια της «επιμορφώτρια σε ενημερωτικές συναντήσεις της Σχολικής Συμβούλου και της Υπεύθυνης Σχολικών Δραστηριοτήτων της περιφέρειας μας για διαμοιρασμό γνώσεων σχετικά με το eTwinning και τα συνεργατικά εργαλεία».

Σε τριήμερα **Πανελλήνια Συνέδρια** που έχουν πραγματοποιηθεί στην πόλη της Πάτρας, από το 2014, έχει λάβει μέρος ως επιμορφούμενη και ως εισηγήτρια η Γ, η Η, η Θ, η Κ, η Ο και η Ρ όπου γίνεται άπλετη και συνεχόμενη διάχυση της γνώσης μέσω εργαστηρίων και παρουσιάσεων συνεργατικών δράσεων. Παρακολουθώντας η Κ τα διαζώσης εργαστήρια του συνεδρίου δηλώνει ότι «*με βοήθησαν πάρα πολύ δίνοντας συμβουλές και επεξηγήσεις που μου έλυσαν πολλές απορίες στη χρήση της νέας πλατφόρμας και στην ποιότητα ενός συνεργατικού έργου*».

Η συνεντευξιαζόμενη Γ έχει συμμετάσχει σε μια εβδομαδιαία **εκδήλωση μάθησης** επιμορφωτικού χαρακτήρα, μέσω της πλατφόρμας του eTwinning με θέμα τα συνεργατικά τεχνολογικά εργαλεία. Σε παρόμοιες εκδηλώσεις μάθησης, έλαβε μέρος η Ε, η Η, η Κ και η Ν για να επιμορφωθούν στη χρήση συνεργατικών τεχνολογικών εργαλείων και την ένταξη τους στο σχεδιασμό εκπαιδευτικών σεναρίων και αλληλεπιδραστικών δραστηριοτήτων.

Ορισμένα **διαδικτυακά σεμινάρια eTwinning** από ειδικούς, με θεματολογία τις καινοτόμες παιδαγωγικές τεχνικές και μεθόδους διδασκαλίας σε συνδυασμό με τα τεχνολογικά συνεργατικά εργαλεία μάθησης, αναφέρουν ότι παρακολούθησαν οι Δ, Ε, Κ, Ν, Ο, Π και Ρ ώστε να λάβουν τις απαραίτητες γνώσεις στα ελλiptή σημεία που είχαν ή εντόπισαν έπειτα από την πρωταρχική τους εμπειρία σε έργα που ίδρυσαν και υλοποίησαν. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η απάντηση της Π, όπου ισχυρίζεται πως έπειτα από την παρακολούθηση ορισμένων τηλεεκπαιδύσεων δηλώνει μη ικανοποιημένη, αφού δεν παρατήρησε να της παρείχαν κάποια συγκεκριμένη επιμόρφωση.

Η ερωτώμενη νηπιαγωγός Γ δηλώνει μέλος σε μια **ομάδα eTwinning**, όπου οργανώνονται από κοινού δράσεις σχετικές με τη δημιουργικότητα στην εκπαίδευση, όμως προσθέτει αποθαρρυσμένη ότι «*δεν ασχολούμαι πολύ ενεργά με αυτό, γιατί δεν μου κινητοποίησε το ενδιαφέρον ο τρόπος λειτουργίας και συνεργασίας της ομάδας*». Σε ορισμένες ομάδες συμμετέχει και η Η για να λάβει επιπλέον ενημέρωση και τις

απαραίτητες πληροφορίες για τη σχεδίαση ελκυστικών, καινοτόμων δραστηριοτήτων. Ωστόσο η εκπαιδευτικός Ρ, όπως και η Ε αποτελούν μέλη αρκετών ομάδων λαμβάνοντας τις απαραίτητες πληροφορίες που τις βοηθάνε να εξελίξουν τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους.

Σε τετράμηνες και εξάμηνες επιμορφώσεις **διαδικτυακών κύκλων μαθημάτων** συμμετείχε η Ρ όπου εξέλιξε τις γνώσεις της μέσω ασύγχρονων και σύγχρονων δραστηριοτήτων που υλοποίησε. Σε online courses παρευρέθηκαν αρκετές φορές η Α και η Ι, ώστε να ενημερωθούν για τα τεχνολογικά συνεργατικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται σε ποιοτικά έργα eTwinning, αλλά και τρόπους βελτίωσης των επικοινωνιακών δεξιοτήτων μεταξύ των εκπαιδευτικών.

Στην απάντηση που δίνουν οι Λ, Ν και Π θεωρούν πως κατάφεραν να εξελίξουν τις γνώσεις τους μέσω της **προσωπικής τους αναζήτησης** και της **εμπειρίας** τους στα έργα eTwinning. Η ερωτώμενη Λ δεν έλαβε συμμετοχή σε κάποια επιπρόσθετη επιμόρφωση, λέγοντας «*Νιώθω ότι έχω φτάσει σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο γνώσεων πλέον σχετικά με το πρόγραμμα, οπότε δεν πιστεύω ότι θα με ωφελήσουν κάπου*». Την ίδια πεποίθηση απέκτησε και η Ν η οποία παρόλο που έλαβε μέρος σε αρκετά σεμινάρια επιμόρφωσης αντιλήφθηκε ότι ο πειραματισμός από την προσωπική ενασχόληση με ορισμένα τεχνολογικά εργαλεία είναι ο πιο αποτελεσματικός παράγοντας. Χαρακτηριστικά δηλώνει «*Αν δεν ασχοληθείς μόνος σου, όσα σεμινάρια ΤΠΕ και να κάνεις δεν νομίζω ότι θα τα καταφέρεις. Πολλά από τα εργαλεία που χρησιμοποιήσαμε στο eTwinning δεν τα είχαμε δει στην επιμόρφωση σχετικά με τις ΤΠΕ*».

8.4 Η συνεργασία με εκπαιδευτικούς σε συνεργασία eTwinning

- ✓ *Ερώτηση: Πως εξελίχθηκε η συνεργασία σας με τους εκπαιδευτικούς του κοινού έργου συνεργασίας που συμμετείχατε;*

Στη συνεργασία των Β, Γ, Δ, Ε, Ζ, Η, Θ, Ι, Κ, Λ, Μ, Ν, Ξ, Ο, Π, Ρ, Τ, Φ και Χ με τους ευρωπαίους εταίρους στην πλειοψηφία των κοινών έργων που συμμετείχαν, υπήρχε ένα **υγιές κλίμα συνεργασίας**. Συγκεκριμένα, αναπτύχθηκαν αισθήματα φιλίας όπου κυρίευε η συνεχής επικοινωνία, η αμοιβαία κατανόηση, ο σεβασμός, η προθυμία, η αλληλοϋποστήριξη και η αλληλοβοήθεια, συμβάλλοντας στην εξέλιξη όλων των

μελών και στην ανάπτυξη θετικών σχέσεων. «*Η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς σε όλα τα έργα ήταν πολύ αποτελεσματική, εποικοδομητική και αξιοθαύμαστη*» δηλώνει η Ι με απόλυτη ειλικρίνεια και ικανοποίηση με την Ο να συμπληρώνει ότι αυτό αποτελεί για την ίδια «*κινητήριο παράγοντα*». Η αλληλεξάρτηση των μελών σε μια διακρατική συνεργασία διαφαίνεται στα λόγια της Φ: «*Η ιδέα των άλλων μπορεί να παρακινήσει εμένα και αντίστοιχα. Σε μια ενδεχόμενη παραίτηση κάποιων μπορεί επίσης να υπάρξουν κάποιοι συνεργάτες που θα τους παρακινήσουν. Έστω ένα σχόλιο από τους εκπαιδευτικούς είναι αρκετό για να σε ενθαρρύνει*». Στα ίδια μήκη κυμάνθηκε και η συνεργασία της Γ με τους εταίρους των κοινών έργων δηλώνοντας άνευ δισταγμών «*Οτιδήποτε έμαθα το κατέκτησα από τη συνεργασία μου με τους άλλους εκπαιδευτικούς*». Ομοίως εκφράζεται και ο Τ, αισθανόμενος τυχερός, καθώς γνώρισε ενεργητικούς και δημιουργικούς εκπαιδευτικούς, που διέθεταν τον προσωπικό τους χρόνο για τα διδακτικά οφέλη της συνεργασίας.

Η σοβαρότητα, η **συνέπεια** και η **υπευθυνότητα** που επιδεικνύουν οι συνεργάτες στα κοινά έργα παίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο για την ομαλή εξέλιξη των δραστηριοτήτων. Την επιλογή συγκεκριμένων συνεργατών, λόγω της αλληλοϋποστήριξης, της άρτιας επικοινωνίας και της αμοιβαίας εμπιστοσύνης που αναπτύχθηκε μεταξύ τους, δηλώνουν οι Α, Β, Η, Ι, Ο, και Ρ έπειτα από πολυετή εμπειρία σε διακρατικές συνεργασίες eTwinning. Η ασφάλεια που αποπνέεται συμβάλλει ενεργητικά ώστε να πραγματοποιηθεί μια πολιτισμική ανταλλαγή και μια ολοκληρωμένη κοινωνικοποίηση των μαθητών. Αντίστοιχα εκφράζονται και οι Δ, Θ και Φ για το ρόλο ευθύνης που φέρουν τα μέλη μιας ευρωπαϊκής συνεργασίας, με κοινούς στόχους, καθώς η μη συμμετοχή ή αποχώρηση κάποιου μέλους, πριν την ολοκλήρωση του έργου, δύναται να αλλοιώσει τα τελικά αποτελέσματα. «*Είναι μια καθημερινή, διακρατική εργασία ομάδων που κινούνται παράλληλα και αν κάποιος κάνει πίσω αυτό θα είναι εις βάρος των άλλων*» δηλώνει χαρακτηριστικά η Φ, καθώς παρατηρήθηκε η αδιαφορία, η καθυστέρηση στις προθεσμίες των δραστηριοτήτων και η εμφανής απουσία ορισμένων εταίρων, παρακωλύοντας την ομαλή έκβαση του έργου που συμμετείχε.

Η Γ, η Δ, η Μ, η Ο και ο Τ ταυτίζουν την υπευθυνότητα με τον παράγοντα της **εθνικότητας των εταίρων** στα έργα συνεργασίας eTwinning για τη συνέπεια και την αξιοπιστία που τους διακατέχει. Συγκεκριμένα η Γ ισχυρίζεται ότι «*οι έλληνες*

εκπαιδευτικοί δουλεύουν με μια μεθοδικότητα και οργάνωση σεβόμενοι το χρονοδιάγραμμα που υπάρχει για τις δραστηριότητες του έργου συνεργασίας» γεγονός που παραδέχεται και η Ο. Επιπροσθέτως η Γ συνδυάζει τη σπουδαιότητα της αρμονικής επικοινωνίας με τους εταίρους των άλλων χωρών και με την αλληλεξάρτηση που υφίσταται για την αίτηση απονομής ετικέτας ποιότητας. Η Δ αλλά και ο Τ αντίστοιχα αναφέρουν ότι έχει παρατηρηθεί το γεγονός ορισμένοι ευρωπαίοι συνεργάτες να εμφανίζονται ως ανενεργοί για μεγάλο χρονικό διάστημα ή να εγκαταλείπουν το έργο, με κίνδυνο να μην επιτευχθούν οι αρχικοί στόχοι και η αρμονική έκβαση του τελικού αποτελέσματος. Η Μ επιπλέον δηλώνει ότι στην πλειοψηφία των εταίρων άλλων χωρών, έχει παρατηρήσει να δείχνουν αδιαφορία ή ακόμα και ανταγωνισμό, σε αντίθεση με τους Έλληνες εκπαιδευτικούς.

Οι ερωτώμενοι Γ, Κ, Λ και Τ θέτουν τον παράγοντα του **αριθμού συνεργατών** σε ένα έργο eTwinning, υποστηρίζοντας ότι παίζουν καθοριστικό ρόλο στην ομαλή ροή της διακρατικής συνεργασίας. Ταυτίζονται με την ιδέα ότι στα έργα που αποτελούνται από λίγα άτομα υπάρχει πρόσφορο έδαφος για μια ομαλή επικοινωνία και συνεργασία. Συγκεκριμένα η Λ παραθέτει την άποψη της λέγοντας «*Το γεγονός ότι ήμασταν μόνο τέσσερις εκπαιδευτικοί βοήθησε πάρα πολύ να αναπτυχθεί ομαλά αυτή η συνεργασία. Ήμασταν όλες πολύ τυπικές και τακτικές σε όποιο στόχο βάζαμε και όντως η πλατφόρμα ενημερωνόταν συνεχώς*». Στο σημείο αυτό προσθέτει η Γ ότι σε έργα με μεγάλο αριθμό συμμετεχόντων είναι δύσκολο να επιτευχθεί μια ισοδύναμη αλληλεπίδραση, λέγοντας: «*Ξεκινάμε ένα έργο με 22 άτομα ως συνεργάτες, καταλήγουμε να δουλεύουμε οι 5-6 και οι υπόλοιποι απλά εγγράφονται ως μέλη*».

Τονίζουν, ταυτόχρονα, οι Κ και Χ τον κυρίαρχο ρόλο που παίζουν οι **ιδρυτές των έργων** eTwinning για την ομαλή πορεία μιας συνεργασίας, οριοθετώντας τη δομή, την οργάνωση, τη συνοχή του έργου και το συντονισμό των μελών. Αναφέρει η Κ πως αναλαμβάνοντας προσωπικά το ρόλο του ιδρυτή σε ορισμένα έργα είχε πολλαπλούς υπεύθυνους ρόλους που έπρεπε να φέρει εις πέρας. Είχε την ευθύνη της εύρεσης διαδραστικών δραστηριοτήτων με τη χρήση των κατάλληλων εργαλείων, του διαμοιρασμού ρόλων αλλά ακόμα και την παροχή της ανάλογης τεχνολογική και ψυχολογικής υποστήριξης, όπου κρίθηκε απαραίτητο. Αξίζει να γίνει αναφορά σε μια περίπτωση, ενός πετυχημένου κοινού έργου στο οποίο ήταν η ίδια της ιδρύτρια, όπου

μια συνεργάτης, ισχυριζόμενη τον ελλιπή τεχνολογικό εξοπλισμό της σχολικής της τάξης, εκδήλωσε την επιθυμία να παραιτηθεί. Το γεγονός αυτό τελικά ανατράπηκε, λόγω της ώθησης που έλαβε από την ίδια, όπως μας εξομολογείται «*Αυτό τελικά της βγήκε σε καλό γιατί το έργο αυτό πήρε το πρώτο εθνικό βραβείο στη χώρα της, τη Γερμανία*».

- ✓ Ερώτηση: Υπήρχε η αντίστοιχη υποστήριξη από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς του σχολείου σας;

Στα πλαίσια της συνεργασίας με τους **συναδέλφους εκπαιδευτικούς της ίδιας σχολικής μονάδας** Οι εκπαιδευτικοί Α, Δ, Ε, Ζ, Λ, Μ, Ν, και Ο δηλώνουν απόλυτα ικανοποιημένες για την επικοινωνία που ανέπτυξαν και την ομαλή ροή των δραστηριοτήτων με την ενεργή συμβολή των συνάδελφων τους, καθώς οι περισσότερες είχαν διαμοιράσει τις υποχρεώσεις τους ανάλογα με τις δυνατότητες του καθενός. Η ερωτώμενη Φ βίωσε θετικά συναισθήματα αμοιβαίας εκτίμησης και εμπιστοσύνης, χαρακτηρίζοντας τη ως εξαιρετική. «*Ήμασταν ένα δίδυμο που κινούνταν παράλληλα με μια ιδέα, υπήρχε μια αλληλοσυμπλήρωση και μια συνεχόμενη αλληλοϋποστήριξη*», λέει, αναφερόμενη στη συνάδελφο που αποτέλεσε όπως αναφέρει τον εμπνευστή και καθοδηγητή της.

Οι συνάδελφοι του σχολείου της Β αρχικά αποφάσισαν να μη συμμετέχουν στο εγχείρημα αυτό. Στην πορεία, όμως, παρατήρησε ότι παρακίνησαν το ενδιαφέρον τους η εξέλιξη και τα αποτελέσματα των δράσεων που λάμβαναν χώρα με αποτέλεσμα πλέον να συμμετέχουν ενεργά στο eTwinning. Η εμπειρία της Ξ στο δεύτερο έργο συνεργασίας eTwinning που συμμετείχε, ταυτίζεται σχεδόν με της Β, αφού η συνάδελφος της που αρχικά δεν έδειξε κάποια διάθεση συνεργασίας παρακολουθώντας τις δράσεις του έργου άρχισε να ενδιαφέρεται για μια μελλοντική συμμετοχή στο πρόγραμμα.

Οι συνάδελφοι εκπαιδευτικοί της Κ και Ρ δεν κατείχαν τις γνώσεις ούτε την εμπειρία να την βοηθήσουν με αποτέλεσμα να δραστηριοποιούνται παράλληλα ορισμένες φορές σε κάποιες δραστηριότητες και σε κάποιες άλλες να αποτελούν απλούς παρατηρητές.

Η Χ παραδέχεται, εμφανώς ενοχλημένη ότι δε δέχθηκε θετικές συμπεριφορές υποστήριξης και αναγνώρισης από τους συναδέλφους του Δημοτικού Σχολείου που την πλαισίωσαν, λέγοντας ότι «είδαν ανταγωνιστικά αυτή την προσπάθεια μου και δημιούργησαν πολύ αρνητικό κλίμα». Παρομοίως η Η υποστηρίζει ότι δεν έλαβε την ανάλογη υποστήριξη που αναμενόταν από την Προϊσταμένη της σχολικής της μονάδας στο νέο της εγχείρημα, καθώς δεν ήταν ακόμα γνώριμη μια διεκπεραίωση ευρωπαϊκής συνεργασίας σχολείων εξ αποστάσεως στη προσχολική ηλικία. Δηλώνει, επιπλέον, ότι και ορισμένοι συνάδελφοι της επιχείρησαν να την αποθαρρύνουν με επιχειρήματα που αποδυνάμωναν τα οφέλη μιας ευρωπαϊκής συνεργασίας εξ αποστάσεως.

8.5 Η συνεργασία με γονείς σε μια διακρατική συνεργασία εξ αποστάσεως

- ✓ *Ερώτηση: Πως θα χαρακτηρίζατε τη συνεργασία με τους γονείς των παιδιών της τάξης σας κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου eTwinning;*

Στην απάντηση των Α, Β, Γ, Δ, Ε, Ζ, Η, Θ, Ι, Κ, Λ, Μ, Ν, Ο, Π, Ρ, Τ και Χ αντιλαμβανόμαστε ότι η ομάδα γονέων των μαθητών τους αντιμετώπισαν την εμπειρία αυτή πολύ θετικά. Στήριξαν εμφανώς ενεργά το εγχείρημα αυτό, χαρακτηρίζοντας την άκρως **υποστηρικτική**, λόγω της αρμονικής συνεργασίας που αναπτύχθηκε μέσω μιας δημιουργικής επικοινωνίας. Εκδήλωσαν έντονα το ενδιαφέρον τους για μια διακρατική συνεργασία σχολείων εξ αποστάσεως, καθώς αναγνωρίζουν τα πολλαπλά οφέλη που προσφέρονται στη σχολική και στην ευρύτερη κοινότητα. Συνέβαλλαν σημαντικά στην πορεία διδασκαλίας, εμπλουτίζοντας την έρευνα που διεξήγαγαν με πολιτισμικές ιδέες ή υλικό και αντιμετωπίζοντας τη συγκεκριμένη δράση ως προστιθέμενη αξία στη συμβατική μάθηση, ειδικά όταν τους παρουσιάστηκαν κάποια αποτελέσματα ή μέρος δραστηριοτήτων. «Συνειδητοποιούν τα οφέλη που παρέχει αυτή η συνεργασία μέσα από τα παιδιά τους, πόσο ικανοποιημένα είναι και πόσο τα εξελίσσει αυτή η αλληλεπίδραση», δηλώνει η Ρ έπειτα από τη συμμετοχή της σε 16 έργα eTwinning. Αντίστοιχα εκφράζεται και η Θ «Νομίζω ότι το σχολείο αναβαθμίστηκε και στη συνείδηση των γονέων οι οποίοι συνειδητοποίησαν αρκετά πράγματα που κάνουν τα παιδιά τους και δεν πίστευαν ότι

μπορούν να τα κάνουν. Λαμβανομένου δε υπόψη ότι η τάξη είναι ανομοιογενής, με παιδιά Ρομά, με ειδικές ανάγκες, αλλοδαποί, παλιννοστούντες κλπ».

Στα πλαίσια μια επιτυχημένης δράσης eTwinning περιλαμβάνεται και η **διάχυση της γνώσης**, μέσω παρουσίασης της πορείας των δραστηριοτήτων των έργων συνεργασίας σε κοινωνικά μέσα δικτύωσης, σε ιστολόγια, σε ημερίδες/συνέδρια ή σε οργανωμένες συναντήσεις με τους γονείς και την ευρύτερη τοπική κοινότητα. Οι εκπαιδευτικοί Β, Δ, Ε, Ζ, Η, Κ, Μ, Ν, Ο, Π, και Ρ ενημερώνουν συστηματικά τα ιστολόγια και τις σελίδες σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης, της σχολικής τους μονάδας, με τις σχολικές δράσεις, προς συνεχή και πλήρη ενημέρωση των γονέων. Περεταίρω η Β, η Ε, η Θ, η Ο και η Φ επιλέγουν να προβάλουν στην ομάδα των γονέων την πορεία του έργου, κατά την ολοκλήρωση του μέσω παρουσιάσεων. Συγκεκριμένα η Β εκφράζει «*κομβικό σημείο, ώστε να κατανοήσουν τη σπουδαιότητα των έργων υπήρξε η παρουσίαση των έργων στους ιδίους αλλά και στην εκπαιδευτική κοινότητα στο τέλος και στο σύνολό ενός έργου*». Όμοια έπραξε και η Φ με τη συνάδελφό της, παρουσιάζοντας όλη την πορεία μιας διακρατικής συνεργασίας εξ αποστάσεως, μεταξύ σχολείων, παρουσία της Σχολικής Συμβούλου της περιφέρειας, γεγονός που εξέπληξε θετικά και συγκίνησε τους γονείς, αντιλαμβανόμενοι εξ ολοκλήρου τα πολλαπλά οφέλη της.

Ορισμένοι εκπαιδευτικοί όπως η Λ και η Ζ επιλέγουν να εντάξουν τους γονείς των μαθητών στη διαδικασία της **αξιολόγησης** του έργου μέσω ερωτηματολογίων, για να εντοπίσουν και να εξάγουν συμπεράσματα από τα θετικά και τα αρνητικά σημεία μιας διακρατικής συνεργασίας, λαμβάνοντας θετικά σχόλια για μια αξιόλογη προσπάθεια συνεργασία με σύνεση, που υλοποίησαν.

- ✓ Ερώτηση: *Αντιμετωπίσατε έντονους προβληματισμούς και αντιδράσεις από την πλευρά τους σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας, την έκθεση των παιδιών στο διαδίκτυο ή κάποιο άλλο παράγοντα; Με ποιον τρόπο κληθήκατε να αντιμετωπίσετε αυτή την κατάσταση και ποιο ήταν το αποτέλεσμα;*

Οι συνεντευξιαζόμενοι Β, Γ, Ζ, Η, Θ, Κ, Λ, Μ, Ν, Ξ, Ρ, Τ, Φ και Χ δεν αντιμετώπισαν έντονους προβληματισμούς και αντιδράσεις από την πλευρά των γονέων. Θεωρούν πως έπαιξε κυρίαρχο ρόλο το γεγονός ότι υπήρχε **συνεχόμενη, πλήρης και ορθή ενημέρωση** από την πλευρά τους προς την ομάδα των γονέων, για

το πρόγραμμα που θα υλοποιούσαν, τον τρόπο συνεργασίας και το θέμα επεξεργασίας. Ακολούθησαν τις απαιτούμενες διαδικασίες και ενέργειες για την ολοκληρωμένη ενημέρωση και συγκατάθεση των γονέων, σχετικά με τη συμμετοχή τους σε μια συνεργασία eTwinning, ώστε να επισφραγιστεί η ασφαλής και ομαλή διεξαγωγή των έργων συνεργασίας. Αντιπροσωπευτική είναι η αναφορά στα λεγόμενα της Κ, περιγράφοντας με ποιό τρόπο η αρχική επιφύλαξη που αισθάνονται ορισμένοι γονείς μεταβάλλεται σταδιακά σε εμπιστοσύνη, «όσο πιο πολύ τους ενημερώνουμε για το θέμα, τις δραστηριότητες, τις χώρες συνεργασίας κατά κάποιο τρόπο μπαίνουν ενεργά σε αυτή τη διαδικασία, για να παρακολουθούν την εξέλιξη του έργου. Ηρεμούν βλέποντας ότι τα παιδιά τους αποκομίζουν οφέλη μέσα από αυτή τη δράση».

Αναφορικά με τις δυσκολίες που κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν στη συνεργασία με τους γονείς των μαθητών η Α, η Ε, η Λ όπως και η Ο ισχυρίζονται πως υπήρξαν γονείς που δεν επιθυμούσαν να γίνει έκθεση του προσώπου του παιδιού τους στο διαδίκτυο. Αναφέρει η Ο ότι ως προς την αντιμετώπιση των αντιδράσεων των γονέων «έπειτα από μια ολοκληρωμένη παρουσίαση της ασφάλειας και των πλεονεκτημάτων που παρέχει μια τέτοια εμπειρία εξαλείφθηκαν τέτοιες συμπεριφορές». Αντιστοίχως πράττουν σε κάθε έναρξη έργων συνεργασίας eTwinning η Α, η Γ, η Η, η Θ, η Κ και η Μ προνοώντας για την **διασφάλιση των προσωπικών δεδομένων στο διαδίκτυο**, ώστε να αποφύγουν πιθανές αντιδράσεις γονέων. Λαμβάνουν την άδεια συμμετοχής των παιδιών από τους γονείς, βεβαιώνοντας τους ταυτόχρονα ότι δεν θα προβληθεί περιεχόμενο με εμφανή τα πρόσωπα των παιδιών στα μέσα δικτύωσης, παρά μόνο η προσωπική τους δουλειά. Καλούνται να τηρήσουν τη συγκεκριμένη δέσμευση, ώστε να ανταποκριθούν θετικά στην εμπιστοσύνη που τους έδειξαν.

Το θέμα της **εμπιστοσύνης** του εκπαιδευτικού θίγει η νηπιαγωγός Γ, ως μείζονος σημασίας για την αντιμετώπιση μιας συνεργασίας σχολείων εξ αποστάσεως, με τη χρήση τεχνολογικών μέσων, ως μια ασφαλή παιδαγωγικά πρακτική με πολλαπλά οφέλη. «Αν δεν υπάρχει αυτή η εμπιστοσύνη δύσκολα ως γονέας υπογράφεις κάτι που έχει σχέση με το διαδίκτυο και την τεχνολογία, άσχετα εάν είναι ενημερωμένοι για την ασφάλεια της πλατφόρμας», επισημαίνει, τεκμηριώνοντας παράλληλα την άποψη της. «Είναι πολύ βασικό να κερδίσεις την εμπιστοσύνη τους ως

εκπαιδευτικός και χάρηκα πολύ που τους έπεισα, ακόμα και τους πιο διστακτικούς», συμπληρώνει ο Τ, ταυτιζόμενος και αυτός με αυτή τη γνώμη. Την ίδια άποψη υποστηρίζουν και οι Β, Ο, Ρ, και Φ με την Β να προσθέτει ότι το γεγονός αυτό κάνει τους γονείς να αποτελέσουν πολύτιμους αρωγούς σε αυτή την προσπάθεια.

Δίχως να αντιμετωπίσουν δυσκολίες, προβληματισμούς ή αντιδράσεις από την πλευρά των γονέων εξελίχθηκε η διακρατική συνεργασία της Δ, της Ζ, της Θ, της Ι της Π και του Τ με ευρωπαϊκά σχολεία. Αξίζει να αναφερθεί ότι ο Τ δηλώνει πως «Στα πρώτα χρόνια ήταν πάρα πολύ καλή η συνεργασία χωρίς να υπάρχει αυτή η φοβία όπως τώρα, σχετικά με την ανάρτηση των φωτογραφιών στο ίντερνετ ή την υπερβολική χρήση του υπολογιστή και λειτούργησα χωρίς κανένα εμπόδιο».

Σε αντιδράσεις γονέων σχετικά με τη **χρήση της τεχνολογίας** αναφέρεται η Ρ, υποστηρίζοντας ότι προλάμβανε κάποιες συμπεριφορές που θα μπορούσαν να δυσχεράνουν τη διεξαγωγή μιας ευρωπαϊκής συνεργασίας, θέτοντας από κοινού τα όρια. Οι Κ και Π υποστηρίζουν ότι οι Τ.Π.Ε. χρησιμοποιούνται σε συγκεκριμένες δραστηριότητες, με περιορισμένη διάρκεια, εκπληρώνοντας ένα εκπαιδευτικό στόχο. Προσθέτει επιπλέον η Κ ότι «Μέσα στην σχολική πραγματικότητα και καθημερινότητα μπορείς να ισορροπήσεις τη χρήση της τεχνολογίας και τη χρήση άλλων μέσων. Και αυτό θεωρώ ότι είναι στο χέρι του εκπαιδευτικού να το εφαρμόσει και να το μεταφέρει στους γονείς».

8.6 Στάσεις και εκτιμήσεις

- ✓ Ερώτηση: *Είστε υποστηρικτής της άποψης ότι δύναται να αποκομισθούν παιδαγωγικά, κοινωνικά, πολιτισμικά και αναπτυξιακά οφέλη στους μαθητές έπειτα από την προσωπική σας εμπειρία;*

Οι μαθητές σύμφωνα με τους ερωτώμενους Β, Ζ, Η, Θ, Ι, Κ, Λ, Μ, Ξ, Ο, Π, Ρ, Τ, Φ και Χ καλλιεργούνται **πολιτισμικά**, αναπτύσσοντας παράλληλα την ατομική και εθνική συνείδηση. Γνωρίζουν άτομα από άλλες χώρες, με άλλη γλώσσα και πολιτισμό, ερχόμενοι παράλληλα σε επαφή με άλλες παραδόσεις, ήθη και έθιμα, συγκρίνοντας τα με τα δικά τους και εντοπίζοντας ομοιότητες και διαφορές. «Πρέπει να ενσωματώσουμε την ποικιλομορφία των πολιτισμών στις τάξεις και στο σχολείο μας» δηλώνει απερίφραστα η Ι υποστηρίζοντας τα πολλαπλά οφέλη της πολιτισμικής ποικιλομορφίας στη σχολική καθημερινότητα. Περαιτέρω η Κ θεωρεί ότι μια

διακρατική συνεργασία eTwinning ωθεί τα παιδιά να εξελιχθούν σε ενεργούς πολίτες και η Β υποστηρίζει ένθερμα ότι μέσω της πολιτισμική ανταλλαγής που πραγματοποιείται «Αναπτύσσεται επίσης η ταυτότητα του ευρωπαίου πολίτη μέσα στα πλαίσια ενός πολυπολιτισμικού κοινωνικού μοντέλου».

Σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς Β, Γ, Δ, Ζ, Η, Κ, Λ, Μ, Ν, Ο, Π, Ρ, Φ και Χ οι μαθητές **μυήθηκαν στον τεχνολογικό εγγραμματισμό**, αντιλαμβανόμενοι τη χρησιμότητα των ΤΠΕ, ως ελκυστικό και δημιουργικό εργαλείο μάθησης, πέρα από ένα μέσο ψυχαγωγίας. Συγκεκριμένα η Χ λέει: «*τα παιδιά είδαν πως μπορούμε εκτός από τη συμβατική μέθοδο διδασκαλίας να δημιουργήσουμε με τη χρήση των συνεργατικών τεχνολογικών εργαλείων και να επικοινωνήσουμε με άλλους μαθητές*». Για τη Γ τα παιδιά κατακτάν ορισμένες βασικές και απλές γνώσεις σχετικά με την τεχνολογία, την ασφάλεια στο διαδίκτυο και τη συμβολή της σε μια συνεργασία σχολείων εξ αποστάσεως, καθώς σχετικά με την ψηφιοποίηση των δράσεων υποστηρίζει ότι λόγω της μικρής ηλικίας γίνεται συνεργατικά με τη νηπιαγωγό. Η ερωτώμενη Φ στους μαθητές της παρατήρησε μια σημαντική ωριμότητα στη συμπεριφορά τους απέναντι στον ηλεκτρονικό υπολογιστή, «*Η χρήση του θα γίνει σκόπιμα για να εξυπηρετήσει ένα συγκεκριμένο διδακτικό στόχο*». Αξίζει να σημειωθεί ότι επιπλέον διαβλέπει μια αλλαγή στη στάση συμπεριφοράς και των γονέων απέναντι στην τεχνολογία ως εργαλείο μάθησης, μετριάζοντας τη χρήση του υπολογιστή στο σπίτι μόνο για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Θέτει ως παράμετρο η Ρ, για την ορθή και ολοκληρωμένη μύηση των μαθητών στις ΤΠΕ, τον τρόπο διαχείρισης τους από τον εκπαιδευτικό στην ενσωμάτωση τους στη διδασκαλία. Συγκεκριμένα ισχυρίζεται για τον εκπαιδευτικό «*εάν τα εργαλεία που επιλέγει να χρησιμοποιηθούν είναι εύχρηστα και είναι κατάλληλα για την ηλικία των μαθητών, θεωρώ ότι μπορούν να λειτουργήσουν ενισχυτικά στη διαδικασία της μάθησης*». Επιπροσθέτως, παραθέτει την άποψη ότι οι μαθητές οφείλουν να λάβουν σαφείς οδηγίες, ώστε να διδαχτούν και να εκπαιδευτούν στον τρόπο χρήσης των τεχνολογικών μέσων και των συνεργατικών εργαλείων που θα κάνουν χρήση για παιδαγωγικούς σκοπούς, αποκτώντας μια εμφανή ευχέρεια απέναντι τους.

Πιστεύουν οι Α, Δ, Ζ, Θ, Ι, Κ, Ν, Ο, Π, Φ και Χ ότι δίνεται η ευκαιρία να αποκομισθούν **κοινωνικά** οφέλη, μέσω της αλληλεγγύης και μιας δυναμικής και ευέλικτης αλληλεπίδρασης που αναπτύσσεται μεταξύ των μελών. Επικοινωνούν,

συνεργάζονται, εμπυχώνει ο ένας τον άλλο, θέτουν κοινούς στόχους, λαμβάνουν κοινές αποφάσεις για ένα κοινό αποτέλεσμα, αναπτύσσοντας παράλληλα αισθήματα φιλίας. Τα συνεσταλμένα παιδιά τονώνουν την αυτοπεποίθηση τους εξωτερικεύοντας σκέψεις και συναισθήματα υποστηρίζουν η Κ και η Θ. Έρχεται να προσθέσει η Φ ότι μέσα από μια διακρατική συνεργασία «Οι γνώσεις που κατέκτησαν ζυμώνονται στο μυαλό τους και ενσωματώνονται στις εμπειρίες τους και στα ενδιαφέροντά τους». Η νηπιαγωγός Α θεωρεί πως ως εκπαιδευτικός στοχεύει να αποκτήσουν τα παιδιά τις απαραίτητες κοινωνικές δεξιότητες αναφορικά με τον ρόλο τους ως νέοι πολίτες, «Προσπαθώ να τους κάνω να έχουν επίγνωση του ρόλου τους στην κοινωνία κάθε μέρα. Προσπαθώ να τους δείξω, ότι είναι σημαντικά και ότι πολλά πράγματα εξαρτώνται από αυτά». Συναισθηματική ωριμότητα διαβλέπει η Δ στους μαθητές της έπειτα από την εμπειρία μιας συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως με σχολεία της Ευρώπης, αναπτύσσοντας δεξιότητες ενσυναίσθησης και εξελίσσοντας ικανότητες προσαρμοστικότητας. Υποστηρίζει την άποψη της λέγοντας για τους μαθητές της προσχολικής ηλικίας ότι «βλέπουν από άλλη οπτική γωνία, καταλαβαίνουν και κατανοούν κάποια πράγματα από την πλευρά των άλλων, γίνονται πιο ανοιχτόμυαλα, προσαρμόζονται σε διάφορα περιβάλλοντα».

Με την άποψη ότι ενισχύεται αρκετά το **γνωστικό** κομμάτι στη μάθηση των παιδιών συμπίπτουν οι νηπιαγωγοί Θ, Λ, Ξ, Ο, Π, Ρ, Φ, και Χ έπειτα από διδακτικές ευρωπαϊκές συνεργασίες eTwinning. Συγκεκριμένα για τη Χ αυτό επιτυγχάνεται μέσα από δραστηριότητες γεωγραφίας, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει «*Επεκτείναμε το πρόγραμμά μας γνωρίζοντας τις σημαίες των χωρών*». Κάτι παρόμοιο εκφράζει και η Λ λέγοντας ότι οι μαθητές της κατέκτησαν γνώσεις αναφορικά με τη γεωγραφική θέση άλλων χωρών. Η Φ αναφέρει ότι έπειτα από ένα χρόνο οι μαθητές πέρα από γνώσεις γεωγραφίας κατέκτησαν και περιβαλλοντικές, καθώς κάνουν συγκεκριμένες λεκτικές αναφορές έπειτα από ένα χρόνο.

Οι νηπιαγωγοί Β, Ε, Η, Ο, Τ και Χ συμφωνούν ότι πραγματοποιείται μια **ολόπλευρη ανάπτυξη** των μαθητών με την Ε.Σ. να αναφέρει συγκεκριμένα «*Πιστεύω ότι οι μαθητές αναπτύσσουν ολόπλευρα τις δεξιότητες τους*». Συμπληρώνει ο Τ ότι δράσεις όπως το eTwinning κινητοποιούν το ενδιαφέρον των παιδιών για να επεξεργαστούν ευχάριστα θέματα από όλα τα γνωστικά αντικείμενα.

Παιδαγωγικά οφέλη με μακροπρόθεσμη διάρκεια διαβλέπουν οι νηπιαγωγοί Γ, Δ, Θ, Ν και Ξ στην ομάδα των μαθητών τους, μέσω της επιλογής κατάλληλων διδακτικών μεθόδων για τη διεξαγωγή δημιουργικών συνεργατικών έργων eTwinning, όπως της ομαδοσυνεργατικής, παρατηρώντας αξιοσημείωτη αλλαγή στον τρόπο μάθησης. Η εκπαιδευτικός Ξ συγκεκριμένα αναφέρει: *«Τα παιδιά αναγκάζονται να συνεργαστούν γιατί έχουν κοινούς στόχους και τους παρακινεί το ενδιαφέρον για την επικοινωνία και την επαφή που δημιουργείται μεταξύ των ομάδων»*. Επιπροσθέτως η Γ υποστηρίζει ότι η συγκεκριμένη δράση συνδυάζει την αλλαγή του σχολικού περιβάλλοντος που πραγματοποιείται μέσω της επιλογής κατάλληλων τεχνικών και στρατηγικών μάθησης ταυτόχρονα με τα οφέλη που παρέχει η ενεργός εμπλοκή των γονέων στην παιδαγωγική διαδικασία.

Αναφορά στην **αναπτυξιακή** εξέλιξη των μαθητών κάνουν οι Θ, Κ και Φ μέσω μιας ευρωπαϊκής συνεργασίας σχολείων, όπου δύναται να εξελίσουν την προσωπικότητά τους παράλληλα με βασικές δεξιότητες. *«Ενισχύεται η φαντασία, ο προβληματισμός, στέκονται στη λεπτομέρεια, διεγείρεται η παρατηρητικότητα»*, αναφέρει η Θ συγκεκριμένα για τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας. Η συνεντευξιζόμενη Φ εκφράζει την εξής παρατήρηση που έκανε στην ομάδα των μαθητών της στοχεύοντας στην ωριμότητα της αφαιρετικής ικανότητας και κατ' επέκταση των γλωσσικών δεξιοτήτων: *«ξεκίνησαν να αποκωδικοποιούν τα σύμβολα, όπως οι σημαίες και κατ' επέκταση στη γραφή και στην ανάγνωση»*.

Ψυχοσυναισθηματικά οφέλη αντιλαμβάνεται η Λ, καθώς παρατήρησε ότι οι μαθητές της ολοκλήρωναν κάθε δραστηριότητα που υλοποιούσαν με ιδιαίτερη ευχαρίστηση, ανεξαρτήτως του επιπέδου δυσκολίας της και ανακαλούσαν συχνά στη μνήμη τους αυτή τη διακρατική συνεργασία. Αντιστοίχως η Γ εντυπωσιάστηκε από πληροφορίες που της ανέφεραν οι μαθητές της από ποικίλα θέματα που επεξεργάστηκαν στο παρελθόν, τονίζοντας ότι *«Αυτό είναι η καλύτερη αξιολόγηση του έργου γιατί σημαίνει ότι τους κάνει εντύπωση ο τρόπος που επεξεργαστήκαμε το θέμα για να αποτυπώνεται στη μνήμη τους»*. Παρόμοια εκφράζεται η Ν και η Φ διαβλέποντας ότι ο ενθουσιασμός και η χαρά της συμμετοχής των παιδιών σε μια ευρωπαϊκή συνεργασία χαραχτηκε λεπτομερώς στο μυαλό και στην ψυχή τους. *«Αυτό το ταξίδι που έγινε στα σχολεία της Ευρώπης είναι κάτι που έχει αποτυπωθεί στη μνήμη και τα συναισθήματα των παιδιών»* επισημαίνει η Φ αντιλαμβανόμενη τη

σπουδαιότητα μιας διακρατικής συνεργασίας για την υγιή ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών προσχολικής ηλικίας.

- ✓ Ερώτηση: Αντίστοιχα σε εσάς υπήρξε πρόοδος στον επαγγελματικό και προσωπικό τομέα;

Σχετικά με την προσωπική εξέλιξη των εκπαιδευτικών οι Α, Γ, Δ, Θ, Κ, Μ, Ν, Ξ, Ο, Π, Ρ και Τ αισθάνονται ότι βγήκαν κερδισμένοι από διδακτικές συνεργασίες εξ αποστάσεως, αποκτώντας καινούργιες **γνώσεις** ή εμβαθύνοντας στις ήδη υπάρχουσες, ανταλλάσσοντας ιδέες, απόψεις και βιώνοντας ευχάριστες **εμπειρίες**. Η νηπιαγωγός Μ επισημαίνει ότι το γεγονός αυτό συμβάλλει σημαντικά στην τόνωση της αυτοπεποίθησης του εκπαιδευτικού, επιτυγχάνοντας επιπλέον μια επαγγελματική αυτοβελτίωση. Επιπρόσθετα, ορισμένοι εκπαιδευτικοί, αναφέρονται ότι σε μια διακρατική συνεργασία πραγματοποιούνται σημαντικές γνωριμίες, μέσω μιας δυναμικής αλληλεπίδρασης που αναπτύσσεται μεταξύ συγκεκριμένων συναδέλφων, εκ των οποίων κάποιες εξελίσσονται σε σημαντικές **φιλίες**, έχοντας ως βάση τον αμοιβαίο σεβασμό.

Στα πλαίσια της επαγγελματικής εξέλιξης πρόοδο στις **γνώσεις** και τις **δεξιότητες αξιοποίησης της τεχνολογίας ως μέσο διδασκαλίας** παρατήρησαν οι Β, Γ, Δ, Ε, Ζ, Θ, Κ, Λ, Ξ και Χ, καθώς γνώρισαν κατάλληλα εκπαιδευτικά, διαδραστικά, εύχρηστα και ελκυστικά συνεργατικά τεχνολογικά εργαλεία, ταυτόχρονα με τη σωστή εφαρμογή τους στην καθημερινή μαθησιακή διαδικασία. Η ερωτώμενη Χ αναφέρει: «Το πιο σημαντικό κομμάτι ήταν ότι εξέλιξα τις γνώσεις μου σχετικά με τη σωστή χρήση των ΤΠΕ στη διδασκαλία και τα οφέλη που σου προσφέρει η επικοινωνία με άλλα σχολεία».

Οι νηπιαγωγοί Β, Γ, Δ, Η, Θ, Ι, Κ, Φ, και Χ παραδέχονται ότι μέσω μιας δυναμικής συνεργασίας με άλλους εκπαιδευτικούς, από διάφορα εκπαιδευτικά αναλυτικά προγράμματα, βελτίωσαν ή οργάνωσαν αναλόγως την επιλογή των **κατάλληλων διδακτικών στρατηγικών, τεχνικών και μεθόδων διδασκαλίας**. Αυτό αποτελεί σημάδι επαγγελματικής πρόοδου στα πλαίσια της καλύτερης κατανόησης της εκπαιδευτικής διαδικασίας και την αναπροσαρμογή της για την επίτευξη μιας δημιουργικής μάθησης. «Η πρόοδος στον επαγγελματικό και προσωπικό τομέα ήταν ο νέος σχεδιασμός διδασκαλίας, νέος παιδαγωγικός προσανατολισμός και η αυξημένη

εστίαση σε μορφές συνεργατικής διδασκαλίας», αναφέρει η Ι συγκεκριμενοποιώντας τα επιχειρήματα της. Η συνεντευξιζόμενη Κ θεωρεί ότι ως εκπαιδευτικός «μπαίνεις στη διαδικασία να σχεδιάσεις το διδακτικό σου έργο με ένα διαφορετικό τρόπο, να ψάχνεις νέους τρόπους, μεθόδους για να προσεγγίζεις τα παιδιά, κάτι το οποίο προσωπικά μου αρέσει». Αντίστοιχα η Η διαβλέπει να δημιουργείται μια εσωτερική παρότρυνση στην αυτοβελτίωση, παράλληλα με την επαγγελματική εξέλιξη, στη χρήση πρακτικών διδασκαλίας, καθώς δηλώνει «μου δόθηκαν κίνητρα να παρακολουθήσω σεμινάρια εξ αποστάσεως που βελτίωσαν το εκπαιδευτικό μου έργο και τις πρακτικές εντός και εκτός της τάξης».

Η εξέλιξη ως **αναβάθμιση της επαγγελματικής θέσης** του εκπαιδευτικού, μέσα από την εμπλοκή του με το καινοτόμο πρόγραμμα eTwinning, θίγεται από τη Γ, τη Ζ, την Ι, την Ξ, την Π, και τον Τ. Δηλώνουν πως η επιτυχημένη συμμετοχή σε έργα eTwinning δεν αποτελεί επιπρόσθετο προσόν σε ένα επαγγελματικό βιογραφικό και επιπλέον δεν έλαβαν κάποιου είδους προαγωγή, με την Ι έπειτα από την απονομή εθνικού βραβείου στη χώρα της τη Γερμανία να δηλώνει ότι «η αξιέπαινη εργασία μου σχετικά με το eTwinning δεν είχε καμία επίδραση στην επαγγελματική μου σταδιοδρομία». Εν αντιθέσει η Γ αναφέρει συγκεκριμένα παραδείγματα εκπαιδευτικών από το εξωτερικό που ανελίχθηκαν σε θέσεις πρεσβευτών ή σε κάποια θέση στην υπηρεσία του eTwinning που εδρεύει στις Βρυξέλλες, έπειτα από βραβεύσεις που τους χορηγήθηκαν, για έργα που συμμετείχαν, με ευρωπαϊκή ετικέτα. Με την ίδια άποψη ταυτίζεται και η Π ισχυριζόμενη, με βάση τα αποτελέσματα της μεταπτυχιακής διπλωματικής της εργασίας, ότι έπειτα από τη διεξαγωγή επιτυχημένων συνεργατικών έργων eTwinning «στο εξωτερικό υπάρχουν δυνατότητες για εξέλιξη και κίνητρα στον επαγγελματικό τομέα». Επιπλέον οι Ν, Π και Ο δηλώνουν πως με την απονομή των ετικετών ποιότητας eTwinning, βραβείων και συμμετοχών σε συνέδρια εμπλουτίζεται το προσωπικό βιογραφικό, ισχυροποιώντας ταυτόχρονα την επαγγελματική κατάρτιση ενός παιδαγωγού.

Οι ερωτώμενοι Β, Κ, Φ και Χ υποστηρίζουν ότι εντόπισαν να πραγματοποιείται **καλλιέργεια των δεξιοτήτων συνεργασίας και επικοινωνίας** με άλλους εκπαιδευτικούς, με τους γονείς και με την τοπική κοινωνία, συμβάλλοντας στη βελτίωση των σχέσεων. Η ερωτώμενη Κ έπειτα από την ίδρυση και τη συμμετοχή της σε αρκετά έργα συνεργασίας επιχειρηματολογεί της άποψης της υποστηρίζοντας

«βγαίνεις από το μικρόκοσμο της τάξης σου... κάνοντας επίσης διάχυση του έργου στη σχολική κοινότητα και στην τοπική κοινωνία. Αυτό σε βάζει στη διαδικασία να αποκτάς δεξιότητες επικοινωνίας, αλληλεπίδρασης, ευγένειας και να σκεφτείς με ποιο τρόπο θα προσεγγίσεις τον καθένα».

Η Φ, η Θ και η Χ θεωρούν ότι η ενασχόληση τους με έργα συνεργασίας eTwinning τις επηρέασε θετικά, ώστε να παρακινηθούν να ασχοληθούν περαιτέρω και με άλλα **καινοτόμα εκπαιδευτικά προγράμματα**. Σε συνεργασίες εξ αποστάσεως που κυμαίνονται στα ίδια πλαίσια, παράλληλα με ανταλλαγή μαθητών, από σχολεία της Ευρώπης, έλαβε μέρος στην μετέπειτα διδακτική της πορεία η Ρ, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει «ήταν επίσης το πρώτο βήμα για να περάσω σε μια συνεργασία σχολείων μέσω τους Erasmus».

Στις **πρακτικές αυτοαξιολόγησης και αξιολόγησης του έργου και των μαθητών** παρατήρησαν εξέλιξη και πρόοδο η Β, η Κ και η Φ έπειτα από την εμπλοκή τους σε έργα συνεργασίας eTwinning, ερχόμενες αντιμέτωποι με την επίτευξη των στόχων, τα θετικά και τα αρνητικά σημεία ενός έργου. Το γεγονός αυτό αποτελεί έναυσμα για αναστοχασμό και αναδιοργάνωση, όπου κριθεί απαραίτητο, της πορείας διδασκαλίας και των διδακτικών μέσων που χρησιμοποιήθηκαν, έχοντας αντίκτυπο στη σχολική κοινότητα.

- ✓ Ερώτηση: Ποια συναισθήματα παρατηρήσατε να σας δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;

Αναφορικά με τα συναισθήματα που παρατηρήθηκαν να δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους, **αρνητικά συναισθήματα** δηλώνει ότι βίωσε αρχικά η Ι, η Λ, η Ν, η Ρ και η Χ λόγω του άγχους σχετικά με τη χρήση των ΤΠΕ ή την εύρεση υποστηρικτικών συνεργατών. Ένα «δημιουργικό άγχος» ένωσαν η Θ, η Ξ και η Φ, λόγω της πρώτης επαφής τους σε ένα πρωτόγνωρο εγχείρημα κοινών δράσεων με άλλους εκπαιδευτικούς και μαθητές από απόσταση. Η Ρ δυσκολεύτηκε να αντιμετωπίσει αρχικά την ανασφάλεια που βίωνε σχετικά με τις διαπροσωπικές σχέσεις, καθώς αντιμετώπιζε εμπόδια στη λήψη πρωτοβουλιών και στην επικοινωνία με πληθώρα άγνωστων ανθρώπων. Οι Β, Γ, Δ, Ζ, Η, Κ, Μ και Π αντίστοιχα βίωσαν

ανασφάλεια σχετικά με τη συνέπεια που θα έδειχναν συνολικά οι εταίροι στις κοινές δράσεις των έργων και στο ενδεχόμενο να μην ευδοκιμήσει η προσωπική και συλλογική αυτή προσπάθεια, όπου θα κινδύνευε η επιτυχής ολοκλήρωση του έργου συνεργασίας. Οι Α και Χ αντιμετώπισαν επιπλέον ενδοιασμούς ως προς τη χρήση της αγγλικής γλώσσας, στην επικοινωνία μεταξύ των εταίρων, κάτι που διαφαίνεται στα λεγόμενα της Χ «*Υπήρχε ανασφάλεια, αγωνία εάν θα τα καταφέρω, αμφιβολία και φόβος εάν θα μπορέσω να ολοκληρώσω αυτή την προσπάθεια με επιτυχία*». Οι Κ και Τ προσθέτουν ως παράγοντα αβεβαιότητας κατά πόσο το θέμα και ο τρόπος επεξεργασίας του θα προσελκύσει και θα διατηρήσει το ενδιαφέρον των μικρών μαθητών, ώστε να μη ματαιωθεί η συνεργασία. Επιπροσθέτως κάποιες φορές, οι Β και Γ δηλώνουν ότι αισθάνθηκαν ματαιώση από εταίρους που δεν ήταν εξίσου ενεργοί, λόγω του μειωμένου ενδιαφέροντος των ιδίων. Συναισθηματική πίεση αναφέρει ότι αισθάνθηκε κατά την πορεία της ευρωπαϊκής συνεργασίας η Ξ, λόγω χρονικών περιορισμών που τέθηκαν για την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων. Περαιτέρω, εξ αιτίας του φόρτου εργασίας που έχει μια αποτελεσματική συνεργατική δράση εξ αποστάσεως, σε μαθητές ηλικίας 4 και 5 χρονών, η Γ, η Ο και η Π παραδέχονται ότι επέρχεται μια κούραση κατά την ολοκλήρωση των έργων.

Παραδέχονται οι Δ, Ζ, Η, Θ, Ι, Κ, Ν, Ξ, Ο, Π, Ρ, Φ και Χ ότι με την ολοκλήρωση ενός eTwinning έργου τα αρνητικά συναισθήματα που βίωναν αρχικά, μετατράπηκαν σε κυρίαρχα, **θετικά συναισθήματα** χαράς, δημιουργίας, ηθικής ικανοποίησης, υπερηφάνειας αλλά και ανακούφισης. «*Μετά την υλοποίηση του έργου και βλέποντας το συνολικό έργο, νιώθεις μια ολοκλήρωση και επιβράβευση των προσπαθειών, ο φόβος, το άγχος υπερκαλύπτονται και επικρατεί στο τέλος η χαρά της δημιουργίας και της συνεργασίας*», δηλώνει η Η για την εναλλαγή των συναισθημάτων που παρατήρησε ως εκπαιδευτικός. Απόλυτα ικανοποιημένες αισθάνονται οι Λ και Μ, αναπτύσσοντας μια υγιής και επιτυχής συνεργασία ανάμεσα στα μέλη των έργων eTwinning και πετυχαίνοντας τους στόχους που έθεσαν εξ αρχής, τονώνοντας παράλληλα το αυτοσυναίσθημα τους. «*Τώρα νοιώθω πιο σίγουρη για τον εαυτό μου. Τώρα είμαι εγώ αυτή που μαθαίνει στους άλλους. Έχει ανέβει η αυτοπεποίθησή μου*» δηλώνει η Μ, αισθανόμενη ότι έλαβε την ανάλογη ανταμοιβή από την έκβαση της διακρατικής συνεργασίας. Ενθουσιασμό αισθάνθηκε εξ αρχής η Ε, η Ξ και ο Τ στην ιδέα της συμμετοχής σε μια συνεργασία σχολείων εξ αποστάσεως με

τη συγκίνηση να κατακλύζει επιπλέον τον Τ κατά την ολοκλήρωση των κοινών αποτελεσμάτων.

✓ Ερώτηση: Αντίστοιχα παρατηρήσατε κάτι ανάλογο στους μαθητές σας;

Σχετικά με **αρνητικά συναισθήματα** που βίωσαν οι μαθητές, οι ερωτώμενες Ζ, Κ, Λ, Μ και ο Τ παρατήρησαν τον ανάλογο δισταγμό που βίωσαν οι ίδιοι τους στην αρχή αντίστοιχα και στους μαθητές τους. Χαρακτηριστικά αναφέρει η Λ: «*Τα παιδιά ήταν διστακτικά στην αρχή μέχρι να συνειδητοποιήσουν πώς γίνεται αυτή η συνεργασία με τα άλλα σχολεία*».

Οι συμμετέχοντες της έρευνας Α, Β, Γ, Δ, Ε, Ζ, Η, Θ, Κ, Μ, Ν, Ξ, Ο, Π, Ρ, Τ, Φ και Χ αντιλήφθηκαν **θετικά συναισθήματα** έκδηλου ενθουσιασμού, περιέργειας ανυπομονησίας, και ευχαρίστησης στους περισσότερους μαθητές τους. Παρατήρησαν, επιπλέον, να ξεπερνάνε τους δισταγμούς τους και να αποκτούν ενθαρρυντικά συναισθήματα για τα επιτεύγματα τους και την αλληλεπιδραστική συνεργασία που αναπτύχθηκε μεταξύ των μελών και να διατηρείται αμείωτο το ενδιαφέρον τους. Η φράση του Τ «*Πιστεύω πως εάν κάναμε τις ίδιες δραστηριότητες με το συμβατικό τρόπο μάθησης δε θα είχαν το ίδιο αποτέλεσμα*», ενισχύει την άποψη ότι κινητοποιήθηκε το ενδιαφέρον των μαθητών από τον τρόπο συνεργασίας εξ αποστάσεως. Ορισμένοι εκδήλωσαν την επιθυμία να παρουσιάσουν στους γονείς τους τα αποτελέσματα της συνεργασίας τους μαθητές αισθανόμενοι περηφάνια και καμαρώνοντας για την προσπάθεια που κατέβαλλαν. Κάνει μια σημαντική αναφορά η Η στο πόσο έκπληκτοι και εντυπωσιασμένοι αισθάνονται οι μικροί μαθητές της όταν πραγματοποιείται μια πετυχημένη συνεργασία μεταξύ των παιδιών άλλων σχολείων, καθώς οι συνεργάτες τους από «*αόρατοι φίλοι αποκτούν υπόσταση*». Πολύ εύστοχα συμπληρώνει η Κ πως καλλιεργούνται αισθήματα αμοιβαίου σεβασμού, εμπιστοσύνης και αλληλοεκτίμησης, περισσότερο και από τις γνώσεις που μπορεί να προσφέρει η δυναμική αλληλεπίδραση ενός διακρατικού έργου. «*Είναι πολύ σημαντικό ότι τα παιδιά προωθούν από μόνα τους το eTwinning, επειδή το συζητάνε με τους γονείς τους, τα αδέρφια τους ή τους φίλους τους*» επισημαίνει η Ρ, αντιλαμβανόμενη ότι τα πολλαπλά οφέλη του προγράμματος αντανακλώνται άμεσα στα συναισθήματα και στις εκφράσεις της συμπεριφοράς των μαθητών.

- ✓ Ερώτηση: Τι θα συμβουλευάτε έναν συνάδελφο που επιθυμεί να λάβει μέρος σε μια αντίστοιχη διακρατική συνεργασία;

Ένδειξη περίσσειας **υπομονής, επιμονής** και **ψυχραιμίας** ισχυρίζονται οι Α, Γ, Ε, Θ, Ι, Ν, Ξ, Ο, Ρ και Τ ότι χρειάζεται ένας εκπαιδευτικός να διαθέτει κατά την ενασχόληση του με μια διακρατική συνεργασία σχολείων εξ αποστάσεως, ώστε να αντιμετωπίσει επιτυχώς κάθε δυσκολία. Απαιτείται **διάθεση προσωπικού και διδακτικού χρόνου**, παράλληλα με την ατομική προσπάθεια που χρειάζεται να καταβάλει για πειραματισμό και ενασχόληση με τα τεχνολογικά εργαλεία.

Όταν κάποιοι συνάδελφοι της Γ, της Θ, της Μ, της Ν, της Π και της Χ ζητάνε βοήθεια τους συμβουλεύουν να κινητοποιηθούν από τη **διάθεση** τους για μια ευρωπαϊκή συνεργασία, με τόλμη και δίχως άγχος, επιλέγοντας ένα έργο που τους εκφράζει, απολαμβάνοντας παράλληλα τα οφέλη της συγκεκριμένης εμπειρίας. Να είναι κινητοποιημένοι από το ανιδιοτελές **ενδιαφέρον** τους για τα πολλαπλά οφέλη που παρέχει μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως μεταξύ σχολείων, συστήνει επιπροσθέτως η Α, η Ι και ο Τ στους εκπαιδευτικούς. Παρατηρεί ο Τ τα τελευταία χρόνια, μια τάση για ενημέρωση και συμμετοχή των νηπιαγωγών σχετικά με το eTwinning και όποτε βοηθάει κάποιον να εγγραφεί και να λάβει ενεργό ρόλο σε έργα του προτείνει «να έχει σαν πρωταρχικό στόχο τις ανάγκες των παιδιών σε αυτό το εγχείρημα και όχι το προσωπικό συμφέρον ή του σχολείου».

Συστήνουν ανεπιφύλακτα οι Β, Δ, Ζ, Η, Κ, Ο, Π και Φ στους εκπαιδευτικούς να υλοποιήσουν μια **διακρατική συνεργασία**, συμβουλεύοντας τους ότι επιβάλλεται να βγουν από τα στενά όρια της παραδοσιακής σχολικής καθημερινότητας, αναζητώντας σύγχρονες μεθόδους και τρόπους διδασκαλίας. Υποστηρίζουν ότι επιτυγχάνεται η διεύρυνση των οριζόντων των μαθητών τους, ώστε να αντιληφθούν με κριτική σκέψη τις ικανότητές τους, βιώνοντας ταυτόχρονα μια ευχάριστη εμπειρία. Ωστόσο η Ξ προτείνει τους εκπαιδευτικούς να επιχειρήσουν να υλοποιήσουν **εθνικό και ευρωπαϊκό** έργο συνεργασίας eTwinning, ισχυριζόμενη ότι διαφέρουν μεταξύ τους σημαντικά, αποκτώντας έτσι πολύτιμες εμπειρίες.

Επισημαίνει η Χ στους αρχάριους εκπαιδευτικούς που θέλουν να λάβουν συμμετοχή στο eTwinning να δώσουν την κατάλληλη βάση στη **δομή και την οργάνωση του έργου** συνεργασίας. Στο βαθμό δυσκολίας του έργου αναφέρονται

επιπλέον οι Δ και Ε, συμβουλεύοντας τους αρχάριους εκπαιδευτικούς να επιλέξουν ένα απλό έργο συνεργασίας. Αυτό θα τους παρέχει τη δυνατότητα να προσαρμοστούν στη χρήση της πλατφόρμας συνεργασίας, να αποκωδικοποιούν πιο εύκολα τις νέες πληροφορίες και να χειρίζονται με ευχέρεια τα νέα τεχνολογικά εργαλεία, δίχως χρονικούς περιορισμούς, που έχουν συνήθως τα έργα με σύνθετα θέματα και πολλούς συνεργάτες. Οι Δ, Ε, Λ και Μ τονίζουν επίσης τη σημαντικότητα του μικρού αριθμού των μελών και των υποστηρικτικών συνεργατών στα πρώτα έργα συνεργασίας που θα επιλέξουν. Να μην εμπλακούν παράλληλα με μεγάλο **αριθμό έργων συνεργασίας** eTwinning ως αρχάριοι εκπαιδευτικοί, προσθέτει η Μ λαμβάνοντας μέρος μόνο σε ένα, ώστε να μπορέσουν να διαθέσουν όσο χρόνο απαιτείται για την επεξεργασία του υλικού και το συντονισμό των δράσεων. Επιπλέον τη χρήση **αλληλεπιδραστικών συνεργατικών τεχνολογικών εργαλείων** συνιστούν οι Η και Ο σε εκπαιδευτικούς που έχουν τη θέληση για μια επιτυχή διακρατική σχολική συνεργασία εξ αποστάσεως.

Στην **υπευθυνότητα** των εκπαιδευτικών, ταυτόχρονα με τη **συνέπεια** που πρέπει να τους διέπει σχετικά με τις υποχρεώσεις τους ως μέλη μιας διακρατικής συνεργασίας, κάνουν αναφορά οι Α, Η, Ι, Ρ, Τ, Φ και Χ κρίνοντας τους απαραίτητους παράγοντες για την επιτυχημένη ολοκλήρωση ενός έργου eTwinning, όπου τίθενται από κοινού παιδαγωγικοί στόχοι και ο τρόπος εργασίας.

Να μη διστάσουν **να απευθυνθούν για βοήθεια** ως νέα μέλη, συμβουλεύουν οι Ζ, Ν, Ξ και Ρ στους διαχειριστές, στους εταίρους, σε εκπαιδευτικούς που έχουν υλοποιήσει στο παρελθόν ένα έργο συνεργασίας και στους αρμόδιους υπεύθυνους της υπηρεσίας του eTwinning.

Δυνατότητες για **επαγγελματική ανάπτυξη, εξέλιξη** και **αυτοβελτίωση** επισημαίνει η Θ, Κ, και Ρ ότι προσφέρονται μέσω της εγγραφής ενός εκπαιδευτικού στην κοινότητα eTwinning. Με τη συμμετοχή του εκπαιδευτικού ως εταίρος σε ευρωπαϊκά έργα συνεργασίας, προσφέρεται προσωπικό όφελος βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, αναφέρουν, μέσω της σταδιακής αναβάθμισης των διδακτικών τρόπων προσέγγισης της μάθησης.

Εφιστά την προσοχή των αρχαρίων η Γ στη χρήση του διαδικτύου με **ασφάλεια**. Απαιτείται διασφάλιση της προστασίας τόσο των δικών τους προσωπικών

δεδομένων αλλά και των μαθητών τους, σε ισότοπους αλλά και στη χρήση των κοινωνικών μέσων δικτύωσης, αποφεύγοντας έτσι πιθανά προβλήματα με φορείς και γονείς.

Προκαλεί τους εκπαιδευτικούς η Ξ να δοκιμάσουν την **ίδρυση και διαχείριση** ενός έργου συνεργασίας, παραδεχόμενη ότι είναι χρονοβόρα, και απαιτητική διαδικασία, αλλά ταυτόχρονα αποτελεί ένα ταξίδι εμπειριών και γνώσεων. Σε αντίθεση η Ζ συμβουλεύει τους αρχάριους εκπαιδευτικούς να συμμετάσχουν σε ένα ήδη δημοσιευμένο έργο ως εταίροι και όχι ως ιδρυτές. Συστήνει ότι είναι χρήσιμο να λάβουν αρχικά την απαραίτητη καθοδήγηση από τους διαχειριστές ενός έργου, ώστε να εξοικειωθούν κατάλληλα με τον τρόπο υλοποίησης μιας διακρατική συνεργασία εξ αποστάσεως.

8.7 Η επιβράβευση ως κίνητρο

- ✓ *Ερώτηση: Έχετε λάβει κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για τη δημιουργική χρήση των ΤΠΕ και την δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών ενός έργου συνεργασίας; Πως αισθανθήκατε έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς σας;*

Με απονομή **Εθνικής και Ευρωπαϊκής ετικέτας ποιότητας** βραβεύτηκαν οι εκπαιδευτικοί Α, Β, Γ, Δ, Ε, Η, Θ, Ι, Κ, Λ, Μ, Ν, Ξ, Ο, Π, Ρ και Χ για τα ευρωπαϊκά έργα συνεργασίας eTwinning που υλοποίησαν επιτυχώς. Οι περισσότεροι από αυτούς αναφέρουν ότι αναγνωρίστηκε η προσπάθεια που κατέβαλλαν και επισφραγίστηκαν οι κόποι τους, μέσω της βράβευσης που δέχτηκαν οι ίδιες και η ομάδα των μαθητών τους από την υπηρεσία του eTwinning. Ήταν μια ηθική ανταμοιβή τόσο σε προσωπικό όσο σε συλλογικό επίπεδο που χάρισε θετικά συναισθήματα χαράς και ικανοποίησης. «Ένωσα μεγάλο ενθουσιασμό γιατί δύσκολα αναγνωρίζεται η δουλειά του εκπαιδευτικού μέσα στη σχολική τάξη, ειδικά όταν αυτό γίνεται από ευρωπαϊκούς φορείς», δηλώνει η Ξ πλήρως ικανοποιημένη από την έκβαση της ανταμοιβής των προσπαθειών. Ορισμένες δηλώνουν υπερήφανες για τα επιτυχή αποτελέσματα των μελών της ομάδας με την ερωτώμενη Β να παραδέχεται ότι η θετική ανατροφοδότηση που έλαβε λειτούργησε ως κίνητρο, «Ένωσα μαζί με τους μαθητές μου υπερηφάνεια και αποτέλεσε και τον λόγο που συνέχισα και θα συνεχίσω να ασχολούμαι με

*συνεργατικά έργα της δράσης αυτής». Περαιτέρω η Ν αναφερόμενη στην βράβευση της με ετικέτες ποιότητας eTwinning θεωρεί πως αυτό αποτέλεσε επιπρόσθετο κίνητρο, καθώς ενισχύεται η επαγγελματική της αξίας, λέγοντας συγκεκριμένα *«ήταν μια παρότρυνση ώστε να έχω στα χέρια μου ένα αποδεικτικό στοιχείο για το βιογραφικό μου»*.*

Επιπλέον στην Β, Ο και Χ απονεμήθηκε ένας **τιμητικός έπαινος από τη Σχολική Σύμβουλο** της περιφέρειας που εργάζονται για τη συμμετοχή και διάκριση σε έργα eTwinning. Δήλωσε χαρακτηριστικά η Χ έπειτα από αυτή την απονομή *«Αισθάνθηκα μεγάλη συγκίνηση και περηφάνια για την αναγνώριση και την ανταμοιβή των προσπαθειών τόσο των δικών μου όσο και των μαθητών μου»*.

Με περίσσεια χαρά, ικανοποίηση και περηφάνια έλαβε την **εθνική ετικέτα ποιότητας** η Ζ και η Φ με την οποία επιβραβεύτηκε η προσπάθεια της ομάδα εκπαιδευτικών και μαθητών για το ευρωπαϊκό έργο eTwinning που συμμετείχαν.

Το **Εθνικό Βραβείο** στη χώρα της, τη Γερμανία, απέσπασε με περίσσεια χαρά η Ι για τη συμμετοχή της σε ένα διακρατικό έργο eTwinning, το οποίο κρίθηκε ως άρτιο για την αλληλεπίδραση των ομάδων σε συνεργατικές δράσεις υψηλής ποιότητας, με τη χρήση καινοτόμων τεχνολογικών εργαλείων. Αξίζει να σημειωθεί η παραδοχή της ότι στο συγκεκριμένο έργο δεν έλαβαν οι υπόλοιποι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί την αντίστοιχη αναγνώριση από τις αρμόδιες εθνικές ομάδες υποστήριξης των χωρών τους. Επισημάνει την έκβαση αυτή ως ένα άνισο αποτέλεσμα, λέγοντας *«αισθάνθηκα λύπη, επειδή οι συνάδελφοί μου άξιζαν περισσότερη αναγνώριση από αυτή που πήραν»*.

Το **Εθνικό Βραβείο Αρχαρίων** έλαβε η Θ επισφραγίζοντας τους κόπους της για το πρώτο εγχείρημα δημιουργίας μιας διακρατικής συνεργασίας νηπιαγωγείων μεταξύ Ελλάδας και Βρυξελλών. Πλήρως ικανοποιημένη και δικαιωμένη δηλώνει η εκπαιδευτικός έπειτα από την αναγνώριση τόσο των δικών της προσπαθειών, αλλά ακόμη περισσότερο των μαθητών της, συνεχίζοντας την υλοποίηση επιτυχημένων διδακτικών συνεργασιών εξ αποστάσεως με το πρόγραμμα eTwinning.

Τιμητική πλακέτα από την Εθνική Υπηρεσία Υποστήριξης, ως το καλύτερο εθνικό έργο συνεργασίας, έλαβε η Ξ με την ομάδα των μελών που συνεργάστηκε στο

πρώτο της έργο eTwinning. Αμέτρητη χαρά και ιδιαίτερη τιμή δηλώνει ότι βίωσε για την αναγνώριση των προσπαθειών, λέγοντας *«Ένωσα μεγάλο ενθουσιασμό γιατί δύσκολα αναγνωρίζεται η δουλειά του εκπαιδευτικού μέσα στη σχολική τάξη, ειδικά όταν αυτό γίνεται από ευρωπαϊκούς φορείς»*.

Με μια ευχάριστη έκπληξη ήρθε αντιμέτωπος ο Τ όταν ενημερώθηκε πως ένα συνεργαζόμενο σχολείο της Τσεχίας συμμετείχε σε μια **τελετή βράβευσης του Δημαρχείου** της πόλης τους, όπου αποφασίστηκε να τιμήσουν με βραβεία και όλα τα υπόλοιπα σχολεία, που αποτέλεσαν την ομάδα του έργου συνεργασίας eTwinning. Εντυπωσιάστηκε θετικά με την κίνηση αυτή και αισθάνθηκε χαρά που αναγνωρίστηκε από έναν εξωτερικό παράγοντα του προγράμματος και της χώρας του μια ολοκληρωμένη προσπάθεια εκπαιδευτικών και παιδιών. Παρόμοια εμπειρία είχε και η Ο η οποία απονεμήθηκε από το Δημαρχείο του Δήμου που εργαζόταν για την υλοποίηση τα πρώτων έργων συνεργασίας eTwinning στα πλαίσια της προσχολικής αγωγής, σε ολόκληρο το νομό.

Αναφέρει η Ο ότι απονεμήθηκε στην ίδια και στους μαθητές της ένα επιπλέον βραβείο **τιμητικού επαίνου από το Υπουργείο Παιδείας** για τις δράσεις που υλοποίησαν στα πλαίσια συνεργασίας eTwinning με θέμα συνυφασμένο με το προσφυγικό ζήτημα. Δημιουργήθηκαν έντονα αισθήματα συγκίνησης σε όλη τη σχολική κοινότητα και στην τοπική κοινωνία με τα τοπικά μέσα ενημέρωσης να ενδιαφερθούν για την προβολή της συγκεκριμένης επιτυχίας.

Ως επιπλέον αναγνώριση της συλλογικής προσπάθειας εκπαιδευτικών και μαθητών αναφέρει η Ρ την παρακολούθηση σχολικών δράσεων των έργων συνεργασίας eTwinning μέσα από την **παρουσίαση** τους σε διάφορα **συνέδρια**. *«Ορισμένοι γνωρίζουν και περιμένουν με αγωνία να δουν τι έχουμε υλοποιήσει και για μένα αυτό είναι δικαίωση. Αντιλαμβάνομαι ότι οτιδήποτε κάνουμε αναγνωρίζεται, χωρίς να πιστοποιείται από κάπου. Αυτή η αναγνώριση και η ικανοποίηση με κάνει να πιστεύω ότι αξίζει η προσπάθεια που καταβάλλουμε κάθε χρόνο»*, αναφέρει με περηφάνια.

Τη δυσaréσκεια και τον προβληματισμό τους κάνουν εμφανή η Γ, η Δ και η Π επισημαίνοντας ότι γίνεται πληθώρα απονομής εθνικών και ευρωπαϊκών ετικετών ποιότητας για έργα που, όπως αναφέρουν, δεν χαρακτηρίζονται για την

αλληλεπίδραση και την οργάνωση τους. Ο παράγοντας αυτός έχει απόρροια στην υποβάθμιση ή υποτίμηση της σημαντικότητας ορισμένων ποιοτικών έργων eTwinning. Τους ενδοιασμούς της αναφορικά με τα κριτήρια ποιότητας που οφείλει να πληροί ένα έργο eTwinning, εκφράζει έντονα η Γ, λέγοντας «Μου κάνει εντύπωση αυτό, αναρωτιέμαι εάν υπάρχουν οι ίδιες οδηγίες και κατευθύνσεις από τις εθνικές ομάδες υπηρεσίας του eTwinning σε όλες τις χώρες». Αντίστοιχα συμπληρώνει η Π το γεγονός που γεννά δισταγμούς, καθώς «σε κάποιες άλλες χώρες παρατηρούμε εκπαιδευτικούς να παίρνουν ετικέτες ποιότητας ενώ δεν έχουν ολοκληρώσει όλες τις δραστηριότητες του έργου συνεργασίας. Την ίδια στιγμή που η δική μας υπηρεσία στα κριτήρια για ετικέτα ποιότητας αναφέρεται στην επικοινωνία, τη συνεργασία και την αλληλεπίδραση ως κύριους παράγοντες». Αισθήματα απογοήτευσης δηλώνει ότι βίωσε η Κ έπειτα από την ίδρυση ενός έργου που σχεδίασε, το οποίο πληρούσε όλα τα κριτήρια ενός απόλυτα επιτυχημένου, αλληλεπιδραστικού έργου συνεργασίας. Η σπουδαιότητα του έργου επισφραγίστηκε με την απονομή Εθνικού Βραβείου μόνο στη συνάδελφο εκπαιδευτικό από τη Γερμανία, χωρίς όμως να λάβει την αντίστοιχη αναγνώριση που άρμοζε από την Εθνική Υπηρεσία Υποστήριξης της Ελλάδας. «Είχαμε όμως τη χαρά ότι υλοποιήσαμε ένα ωραίο συνεργατικό έργο που πληρούσε όλα τα κριτήρια ποιότητας ενός έργου eTwinning», αναφέρει τονίζοντας ότι αυτή η κατάληξη δε στάθηκε ικανή να την αποθαρρύνει ή να μετριάσει τη σπουδαιότητα των υπολοίπων συναισθημάτων και εμπειριών. Απογοητευμένη, νιώθοντας θλίψη αισθάνθηκε και η Π σε περιπτώσεις που δεν έλαβε ετικέτα ποιότητας, από την υπηρεσία του eTwinning. Ερμηνεύει το γεγονός αυτό ως μη αντίληψη και αναγνώριση της προσωπικής δουλειάς του εκπαιδευτικού και της συλλογικής προσπάθειας που καταβλήθηκε από την ομάδα.

Δεν ολοκλήρωσε ποτέ την αίτηση για χορήγηση ετικέτας ποιότητας ο Τ, έπειτα από πολλά έργα συνεργασίας που ίδρυσε και υλοποίησε, καθώς δυσκολεύτηκε στη σύνταξη και τη συμπλήρωση της φόρμας, θεωρώντας τη διαδικασία αυτή επίπονη, σύνθετη και χρονοβόρα. Ισχυριζόμενος ότι η απονομή ενός τιμητικού βραβείου από το πρόγραμμα eTwinning δε θα του προσφέρει κάτι επιπλέον στην επαγγελματική του ανέλιξη, παρά μόνο θετικά συναισθήματα και πολύτιμες εμπειρίες αναφέρει ότι «Η ικανοποίηση των γονέων και των παιδιών είναι για μένα η αξιολόγηση και η επιβράβευση μου». Αναφερόμενη στη δυσκολία που αντιμετώπισε για τη σωστή

σύνταξη και υποβολή της αίτησης για ετικέτα ποιότητας, δηλώνει η Ν ότι ήταν μια αρκετά αγχώδης διαδικασία.

8.8 Προϋποθέσεις για αναβάθμιση της εκπαίδευσης μέσω της ορθολογικής χρήσης των ΤΠΕ

- ✓ Ερώτηση: Θεωρείτε ότι επιτυγχάνεται η αναβάθμιση της εκπαίδευσης μέσω της υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως με το πρόγραμμα eTwinning;

Μέσω της ορθής χρήσης των τεχνολογικών μέσων ως γνωστικό εργαλείο σε καινοτόμες διαδραστικές, συνεργατικές δράσεις εξ αποστάσεως, δύναται να επιτευχθεί η **ποιοτική αναβάθμιση της εκπαίδευσης**, σύμφωνα με τη Γ, τη Δ, την Ε, τη Θ, τη Ν και την Ο ξεφεύγοντας από τα τετριμμένα διδακτικά θέματα. Η επισήμανση της Δ αναφέρεται στη σημαντικότητα της συμβολή της τεχνολογίας στη σχολική καθημερινότητα, για τη διάσπαση παγιωμένων αντιλήψεων σχετικά με την προσχολική αγωγή. Θεωρεί ότι «ως νηπιαγωγοί έχουμε αλλάξει τα δεδομένα, έχουμε καταφέρει με τον τρόπο μας, και με το πώς χειριζόμαστε την διδασκαλία μας, να αποβάλλουμε κάποιες προκαταλήψεις, που θεωρούσαν το Νηπιαγωγείο ως χώρο φύλαξης». Η ανταλλαγή διδακτικών πρακτικών που πραγματοποιείται μέσω της επαφής με διαφορετικά εκπαιδευτικά αναλυτικά προγράμματα, σύμφωνα με την Η, συμβάλλει δραστικά στη βελτίωση του εκπαιδευτικού κλίματος σε μια σχολική μονάδα αλλά και στο σύνολο της εκπαίδευσης, καθώς καλλιεργούνται δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα, όπως η κριτική σκέψη και η αλληλεπίδραση. «Το σχολείο είναι «ανοιχτό», οι τάξεις διασυνδέονται με άλλες τάξεις και όλοι μαθαίνουν να λειτουργούν σε κλίμα συνεργασίας, αποδοχής και ισότιμης συμμετοχής», προσθέτει, επιχειρηματολογώντας για τα πολλαπλά οφέλη στο σύνολο της εκπαίδευσης μιας διακρατικής συνεργασίας εξ αποστάσεως με την ορθολογική χρήση των ΤΠΕ. Περαιτέρω η Γ αναπτύσσει τη σκέψη ότι η συγκεκριμένη δράση προσφέρει ψυχολογικά κίνητρα, ανανεώνοντας τη διάθεση εκπαιδευτικών και μαθητών, εμπλουτίζοντας τις εμπειρίες και τα βιώματα τους, ερχόμενοι σε επαφή με άλλα σχολικά περιβάλλοντα μέσω της τεχνολογίας

Οι συμμετέχοντες Α, Λ, Ι, Ο και Φ υποστηρίζουν την άποψη ότι μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως μεταξύ σχολείων της Ευρώπης προσφέρει πολλαπλά ατομικά και συλλογικά θετικά οφέλη που συμβάλλουν στην εξέλιξη της

κοινωνίας, λόγω της **πολιτισμικής ανταλλαγής**, γεγονός που δεν επιτυγχάνεται, με συνεργασίες σε εθνικό επίπεδο. *«Χρειαζόμαστε μια ισχυρή, ανεξάρτητη Ευρώπη για το μέλλον. Κατά τη γνώμη μου, αυτό επιτυγχάνεται μόνο εάν συνεργαστούμε μεταξύ μας σε κοινωνίες που είναι καλά εκπαιδευτικά συνδεδεμένες»*, ισχυρίζεται εύστοχα η εκπαιδευτικός από τη Γερμανία, I, αναφερόμενη στη συσχέτιση που αναπτύσσεται με την αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος και την ανάπτυξη μιας κοινωνίας.

Η άποψη της Β κυμαίνεται στην παραδοχή ότι αναβαθμίζεται η ποιότητα της εκπαίδευσης λέγοντας ότι γίνεται να πραγματοποιηθούν ποικίλα προγράμματα και δράσεις δια ζώσης ή εξ αποστάσεως στη σχολική καθημερινότητα με τη χρήση των ΤΠΕ και όχι αποκλειστικά μέσω έργων eTwinning. Επιπλέον κρίνει απαραίτητη τη χρήση μιας πληθώρας ελκυστικών και διαδραστικών συνεργατικών τεχνολογικών εργαλείων στις συνεργασίες εξ αποστάσεως. Θερμοί υποστηρικτές της θετικής συμβολής των Τ.Π.Ε. στη μάθηση και στον τρόπο σκέψης των εκπαιδευτικών, δηλώνουν οι Π και Τ καθώς ισχυρίζονται ότι προσφέρονται πολλαπλές δυνατότητες στους μαθητές, όμως θέτουν ως πρωταρχικό παράγοντα τη θέσπιση **λογικού μέτρου** και **σωστών ορίων** στη χρήση κατάλληλων τεχνολογικών εργαλείων και εφαρμογών. Την άποψη αυτή ενστερνίζεται και η Μ επισημαίνοντας ότι υποχρεούμαστε να συμβαδίσουμε με τις απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας αλλά συγκεκριμένα στο χώρο της προσχολικής εκπαίδευσης η χρήση των Τ.Π.Ε. συνεισφέρει στην επικοινωνία και την ανάδειξη δημιουργικών δράσεων. Συμπληρώνοντας η Ρ υποστηρίζει ότι μέσω των τεχνολογικών εργαλείων δίνεται η ευκαιρία στα παιδιά να δημιουργήσουν και να βιώσουν τη νέα γνώση, ώστε να την κατακτήσουν μακροπρόθεσμα και να καλλιεργήσουν επιπλέον δεξιότητες και ικανότητες. Δηλώνει ότι βάζοντας όρια και προστάζοντας τη λογική και όχι τη «δαιμονοποίηση» της τεχνολογίας, γινόμαστε υποστηρικτές της ορθολογικής χρήσης της στην εκπαίδευση. Με την άποψη αυτή ταυτίζεται και η Φ, η οποία ισχυρίζεται ότι η αναβάθμιση της εκπαίδευσης *«μπορεί να επιτευχθεί με τη χρήση της τεχνολογίας με μέτρο και σε συνδυασμό με την καθημερινή παιδαγωγική πράξη»*. Προσφέρεται μέσω μιας συνεργασίας eTwinning η δυνατότητα διαμοιρασμού εμπειριών και παιδαγωγικών τεχνικών, ξεφεύγοντας από παραδοσιακές τετριμμένες μεθόδους, χωρίς όμως αυτό να αποτελεί «πανάκεια», όπως αναφέρει. *«Χρειάζεται συνεχής προσωπική αξιολόγηση αλλά και αξιολόγηση των τεχνολογικών εργαλείων και των δραστηριοτήτων που στηρίζουν»*, προσθέτει η Ξ

τασσίμενη στην ίδια άποψη. Υποστηρίζει επιπλέον ότι η ορθολογική χρήση των τεχνολογικών εργαλείων εξαρτάται από τους στόχους, την ανατροφοδότηση και την αξιολόγηση του έργου eTwinning, αλλά πρωτίστως από τη διαχείριση του εκπαιδευτικού σε παιδαγωγικά, λογικά πλαίσια, δίχως να αποτελεί αυτοσκοπό το ατομικό του συμφέρον, όπως συμπληρώνει η Ν, επισημαίνοντας τη σπουδαιότητα του ρόλου που διακατέχει.

Η άποψη της Κ και της Ο είναι ότι στα κοινωνικά πλαίσια μια διακρατική εκπαιδευτική συνεργασία καθιστά το σύγχρονο σχολείο περισσότερο **ανοιχτό στην τοπική και ευρύτερη κοινωνία** και εμφανώς πιο ευέλικτο, μέσω της εμπλοκής κοινωνικών παραγόντων αλλά και της διάχυσης πληροφοριών για τις καινοτόμες δράσεις που πραγματοποιούνται. Υποστηρικτής της ίδιας άποψης αποτελεί και η Ζ, η οποία ενημερώνει διαρκώς το ιστολόγιο και την προσωπική σελίδα του σχολείου στα κοινωνικά δίκτυα για μια ολοκληρωμένη διαδικασία διαμοιρασμού των εμπειριών. *«Προσπαθώ μέσω του blog να τα διαχέω όλα αυτά για να υπάρχει ενημέρωση και νομίζω ότι λίγο αλλάζει η άποψη πολλών ότι στο Νηπιαγωγείο γίνεται υπεύθυνη και ουσιαστική δουλειά»*, ομολογεί τονίζοντας ότι με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται η αλλαγή μιας παγιωμένης αντίληψης υποβιβασμού της προσχολικής εκπαίδευσης.

Αναφορά στην **υπερβολική προβολή των σχολικών δράσεων** εκ μέρους των εκπαιδευτικών κάνει η Γ, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και ενημέρωσης, ισχυριζόμενη ότι αυτή η συνεχόμενη δημοσίευση πρακτικών δεν συμβάλλει στη διάχυση του εκπαιδευτικού έργου στην κοινωνία. Υποστηρίζει την άποψη ότι οι γονείς των μαθητών οφείλουν να πληροφορηθούν για τις καινοτόμες δράσεις που υλοποίησαν τα παιδιά, χωρίς να γίνεται ανακύκλωση της πληροφορίας από τοπικές εφημερίδες και τηλεοπτικά κανάλια. Επιχειρηματολογεί λέγοντας ότι παραμονεύει ο κίνδυνος να αναπτυχθούν παρανοήσεις που θα υποβαθμίσουν το έργο του εκπαιδευτικού προσχολικής αγωγής. Συγκεκριμένα λέει αρκετά προβληματισμένη: *«Θα μπορούσε κάποιος, δηλαδή, που δεν γνωρίζει περί τίνος πρόκειται μια τέτοια συνεργασία με άλλα σχολεία της Ευρώπης να νομίζει ότι τα παιδιά είναι όλη μέρα μπροστά σε έναν υπολογιστή και ασχολούνται με το ίντερνετ»*. Τα λαθεμένα συμπεράσματα μιας τοπικής κοινωνίας τα επεκτείνει στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, όπου η γενίκευσή τους δύναται να συνεισφέρει στη διαιώνιση κάποιων στερεοτύπων που επικρατούν.

Η ερωτώμενη Χ θεωρεί ότι η αναβάθμιση της εκπαίδευσης μπορεί να επιτευχθεί μέσω της υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως με το πρόγραμμα eTwinning έπειτα από την εκπλήρωση των απαραίτητων **προϋποθέσεων**. Οι παράγοντες που θέτει διαφαίνονται στα λεγόμενα της «*Πρώτα πρέπει να γίνει μια ολοκληρωμένη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, έπειτα ο εξοπλισμός με την υλικοτεχνική υποδομή των σχολείων και στο τέλος να υπάρχει και η διάθεση από τους εκπαιδευτικούς για να υλοποιήσουν μια συνεργασία εξ αποστάσεως*».

9. Παρουσίαση αποτελεσμάτων γονέων

9.1 Παράγοντες που επηρεάζουν τη συμβολή των γονέων για τη συμμετοχή των παιδιών τους σε μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως eTwinning

- ✓ *Ερώτηση: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθατε σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και συνειδητοποιήσατε ότι αφορά τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;*

Όλες οι ερωτώμενες ανέφεραν ότι δεν είχαν προηγούμενη εμπειρία σχετικά με τη συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως μέσω της ψηφιακής κοινότητας σχολείων της Ευρώπης «eTwinning». Η πρώτη φορά που ήρθαν σε επαφή με το πρόγραμμα ήταν όταν το παιδί τους φοιτούσε στην προσχολική εκπαίδευση. Δηλώνουν επιπλέον ότι δεν είχαν παρατηρήσει κάποια ανάρτηση που να αναγράφει για το συγκεκριμένο πρόγραμμα συνεργασίας σχολείων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ή σε κάποιο ιστότοπο προτού την ενεργό εμπλοκή του παιδιού τους με την ομάδα του σχολείου του. Το γεγονός αυτό αποδεικνύεται και στα λεγόμενα της Π «*Η πρώτη φορά ήταν στην πρώτη τάξη του νηπιαγωγείου, δεν είχα καμία γνώση περί του προγράμματος πιο πριν*».

Αναφορικά με τη συνεργασία σχολείων από απόσταση η Γ αναφέρει ότι βίωσε μια προσωπική εμπειρία η ίδια της ως μαθήτρια, μέσω συνομιλίας που είχαν πραγματοποιήσει με τους συμμαθητές και τον/την εκπαιδευτικό της τάξης τους, με στόχο την επικοινωνία και τη γνωριμία των ομάδων. Χαρακτηριστικά λέει: «*Ήταν μια μοναδική εμπειρία, γιατί ήταν κάτι πολύ καινούργιο*», αφήνοντας να εννοηθεί ότι η

εμπειρία που είχε και η ίδια της ως μαθήτρια της είχε προκαλέσει έντονα το ενδιαφέρον.

- ✓ *Ερώτηση: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σας ιδέες όταν ενημερωθήκατε ότι το παιδί σας θα συμμετάσχει σε ένα πρόγραμμα eTwinning;*

Οι **πρώτες σκέψεις** που σχηματίστηκαν στις ερωτώμενες Α, Γ, Δ, Ε, Ζ, Η, Θ, Ι, Κ, Ν, Τ, Π και Χ ήταν θετικές, αναφορικά με τις ποικίλες, ελκυστικές μαθησιακές εμπειρίες που παρέχονται. Η γονέας Η γνώριζε μόνο σε θεωρητικά πλαίσια πως λειτουργεί η υλοποίηση μιας συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως. Η μητέρα Γ γνωρίζοντας στην πράξη τι είναι μια συνεργασία μαθητών από απόσταση, έχοντας προσωπική εμπειρία ως μαθήτρια, θεώρησε πως θα συνέβαλλε στην ανάπτυξη δεξιοτήτων συνεργασίας και επικοινωνίας στους μαθητές. Αποτελούν ενδιαφέροντα τα λεγόμενα της Π η οποία παρ' όλο που δε γνώριζε τον τρόπο λειτουργίας και τα οφέλη μιας συνεργασίας eTwinning υπέθεσε ότι «*θα ήταν μια γέφυρα επικοινωνίας με άλλους λαούς και ότι αυτό είναι πάρα πολύ καλό για την ψυχοδιανοητική εξέλιξη των παιδιών*».

Λόγω αναστολών και παρανοήσεων, εξ αιτίας της ελλιπούς πληροφόρησης που είχε οι γονείς Β και Μ, στα πλαίσια μιας κλειστής κοινωνίας, για τον τρόπο που υλοποιείται μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως, σχημάτισαν αρχικά διστακτικές σκέψεις, αναφορικά με τη συμμετοχή του παιδιού τους σε μια επικείμενη συνεργασία σχολείων eTwinning.

- ✓ *Ερώτηση: Γνωρίζατε τι είναι μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως; Πώς θεωρούσατε ότι θα πραγματοποιηθεί πριν ακόμα ενημερωθείτε για τον τρόπο που υλοποιήθηκε αυτή η συνεργασία;*

Αναφορικά με τις πρότερες σκέψεις των γονέων για τον **τρόπο υλοποίησης** μιας συνεργασίας σχολείων από απόσταση οι ερωτώμενοι Α, Β, Γ, Δ, Ζ, Η, Θ, Ι, Ν, Π και Χ υπέθεσαν τα σωστά τεχνολογικά μέσα που θα χρησιμοποιούνταν. «*Αν δεν υπήρχε η τεχνολογία δεν θα υπήρχε τόσο άμεση επαφή με τα άλλα σχολεία*» αναφέρει εύστοχα η Η για τα μέσα που θεώρησε ότι θα συνέβαλλαν στην επίτευξη μιας διακρατικής συνεργασίας. Παρόμοια σκέφτηκε και η Ν: «*Συγκεκριμένα θεωρούσα ότι θα κάνατε ανταλλαγή μηνυμάτων, αλλά περισσότερο πίστευα μέσω συνομιλιών με τη βοήθεια*

του Skype, λόγω της ηλικίας των παιδιών που έχει την ιδιαιτερότητα ότι ακόμα δεν γνωρίζουν να γράφουν».

Πληροφορίες για μια **συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως** στα πλαίσια μαθητών γνώριζε η Γ και η Κ στα πλαίσια ενηλίκων.

Αντιθέτως η Κ, η Μ και η Τ μη γνωρίζοντας πώς υλοποιείται μια αντίστοιχη δράση πίστευαν ότι θα πραγματοποιηθεί μέσω αλληλογραφίας. Η γονέας Ε επιπλέον, δήλωσε ότι δεν γνώριζε και δεν μπόρεσε να υποθέσει τον τρόπο και τα μέσα που πραγματοποιείται μια συνεργασία μάθησης από απόσταση μεταξύ σχολείων.

- ✓ Ερώτηση: Αντιμετωπίσατε κάποιους δισταγμούς, προβληματισμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν εμπόδιο στην απόφασή για συμμετοχή του παιδιού σας στην υλοποίηση ενός διακρατικού κοινού παιδαγωγικού έργου με τη χρήση των τεχνολογικών μέσων;

Οι Α, Γ, Δ, Ε, Ζ, Η, Θ, Ι, Κ, Ν, Π, Τ, και Χ υποστηρίζουν ως γονείς πως δεν αντιμετώπισαν κάποιο **δισταγμό**, προβληματισμό ή κάποια προκατάληψη που θα αποτελούσαν εμπόδιο στην απόφασή τους να επιτρέψουν τη συμμετοχή του παιδιού τους στο συγκεκριμένο διακρατικό έργο συνεργασίας με τη χρήση της τεχνολογίας. «Απεναντίας νομίζω ότι με το πρόγραμμα καταπολεμείται η ξеноφοβία, και θα μάθαινε ότι είναι μέλος μιας ευρύτερης κοινωνίας, όχι μόνο του χωριού του, και ότι δε διαφέρει από τα άλλα παιδάκια από άλλες χώρες και με διαφορετικές γλώσσες», δηλώνει η Κ απερίφραστα. Ταυτίζονται επιπλέον με την άποψη ότι η ασφάλεια που εμπνέει ο/η εκπαιδευτικός λειτουργεί καθυστερητικά και συμπληρωματικά με την αξιοπιστία του προγράμματος. Συγκεκριμένα η Π εκφράζεται ως εξής: «Θεωρήσαμε ότι είναι κάτι μελετημένο και δεν μπορεί να είναι ένα σχολικό πρόγραμμα που θα εκθέτει αρνητικά τα παιδιά ώστε να κινδυνεύουν». Αντιστοίχως αναφέρει συμπληρωματικά η Ν «θεωρούσα ότι η χρήση της τεχνολογίας που θα κάνατε θα ήταν σε λογικά πλαίσια, γιατί εμπιστευόμουν πλήρως την εκπαιδευτικό».

Οι ερωτώμενες Β και Μ αναφέρουν ότι αντιμετώπισαν ενδοιασμούς για τη συμμετοχή των παιδιού τους σε έργο συνεργασίας eTwinning. Δηλώνει η Μ επηρεασμένη από την άποψη κι άλλων γονέων, που προβληματίζονταν ως προς την ασφάλεια που δύναται να παρέχει η πλατφόρμα του προγράμματος σχετικά με την

έκθεση των προσωπικών δεδομένων των παιδιών. Η γονέας Β αιτιολογώντας τη στάση της εκφράζεται ως εξής: «Γενικά σε θέματα που αφορούν το διαδίκτυο ο γονιός φοβάται. Ειδικά για την έκθεση των προσώπων είχαμε ως γονείς τους προβληματισμούς μας. Αυτό έγκειται στο πώς το χειρίζεται, όμως, ο κάθε νηπιαγωγός». Η μητέρα Η, επιπλέον, ισχυρίζεται ότι ήταν επιφυλακτική αρχικά μόνο ως προς τη έκθεση των προσωπικών δεδομένων του παιδιού της στο διαδίκτυο, «Όσον αφορά την έκθεση του παιδιού στο διαδίκτυο είχαμε κάποιους ενδοιασμούς αλλά νομίζω ότι τα παιδιά δεν εκτεθήκαν τελικά με επικινδυνότητα». Έπειτα από συζητήσεις με την εκπαιδευτικό της τάξης, οι γονείς δηλώνουν ότι έδειξαν εμπιστοσύνη στα επιχειρήματα που τους παρέθεσε, συνειδητοποιώντας τη διασφάλιση των πληροφοριών και του αναρτημένου υλικού ενός εκπαιδευτικού ευρωπαϊκού προγράμματος. Η αξιοπιστία του προγράμματος eTwinning επιβεβαιώθηκε με την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων, όπου παρουσιάστηκαν από την εκπαιδευτικό προς τους γονείς, η πορεία των δράσεων, ο τρόπος και τα μέσα συνεργασίας.

9.2 Πρακτικές ένταξης των γονέων σε μια συνεργασία eTwinning

- ✓ Ερώτηση: Υπήρξε ολοκληρωμένη ενημέρωση από τον εκπαιδευτικό της τάξης για τη συμμετοχή των μαθητών στο πρόγραμμα eTwinning;

Όλοι οι ερωτώμενοι γονείς μαθητών προσχολικής ηλικίας που συμμετείχαν στην έρευνα υποστηρίζουν, πλήρως ικανοποιημένοι, πως έλαβαν μια επαρκή, αναλυτική και **ολοκληρωμένη ενημέρωση** από την εκπαιδευτικό της τάξης, για τη συγκατάθεση της συμμετοχής του παιδιού τους στο eTwinning. Ο τρόπος και τα μέσα που ακολούθησε συστηματικά η παιδαγωγός της τάξης για να κρατάει συνεχώς ενημέρους τους γονείς, παρείχε το αίσθημα ασφάλειας που επιθυμούσαν να νιώσουν. Χαρακτηριστικά είναι τα λεγόμενα της Τ η οποία αναφέρει «Αφού ολοκληρώθηκε το πρόγραμμα και μας παρουσιάσατε όλες τις δραστηριότητες, με ποίο τρόπο και με ποιες χώρες συνεργαστήκατε είχαμε μια σαφέστατη, αναλυτικότητα ενημέρωση. Εμένα προσωπικά η παρουσίαση αυτή με ενθουσίασε πολύ».

- ✓ Ερώτηση: Θεωρείτε ότι σας δόθηκε η ευκαιρία να εμπλακείτε ενεργά σε μια διακρατική συνεργασία εξ αποστάσεως που συμμετείχε το παιδί σας;

Οι συνεντευξιζόμενες Α, Γ, Δ, Ζ, Η, Ι, Τ και Χ δηλώνουν πως η εμπλοκή των γονέων ήταν ενεργή μόνο στα πλαίσια της αφόρμησης του θέματος. Αναφέρουν ότι τους ζητήθηκε να συλλέξουν και να καταγράψουν πληροφορίες για να παρουσιάσουν τα παιδιά στους συμμαθητές τους, όπου ανταποκρίθηκαν άμεσα.

Οι ερωτώμενες Β, Θ, Μ, και Ν αναφέρουν πως συμμετείχαν ενεργά ως γονείς όπου τους ζητήθηκε από την παιδαγωγό της τάξης. Η ευκαιρία που δόθηκε στους γονείς να συνεργαστούν με τα παιδιά τους για την πραγματοποίηση σχολικών δραστηριοτήτων δημιούργησε θετικά συναισθήματα, όπως διαφαίνεται στα λεγόμενα της Θ: «*Ήταν η πρώτη φορά που έκανα κάτι μαζί με τον Χρήστο και το απολαύσαμε ιδιαίτερα και οι δύο*».

Οι συνεντευξιζόμενοι Ε, Κ και Π ισχυρίζονται πως δεν ενεπλάκησε ενεργά η ομάδα γονέων στο έργο συνεργασίας eTwinning που συμμετείχαν τα παιδιά τους. Οι Κ και Π αναφέρουν ότι το γεγονός αυτό το εκλαμβάνουν ως παράγοντα επιτυχίας των σχολικών δράσεων. Υποστηρίζει χαρακτηριστικά η Π την άποψη αυτή στην προσωπική της θέση ότι μια ομάδα εμπλεκόμενων ενηλίκων ίσως αλλοιώνει τα τελικά αναμενόμενα αποτελέσματα, λόγω της μη αυθεντικής στάσης τους.

9.3 Στάσεις και εκτιμήσεις

- ✓ Ερώτηση: *Αντιληφθήκατε να σας μεταφέρει κάποιες προσωπικές σκέψεις και εμπειρίες το παιδί σας, αναφορικά με το τι του έκανε θετική ή αρνητική εντύπωση από τη συνεργασία με άλλα σχολεία της Ευρώπης; Πιστεύετε ότι το παιδί έχει κατακτήσει κάποιες γνώσεις, έχει αναπτύξει κάποιες δεξιότητες ή ακόμα και στάσεις, έπειτα από αυτή την εμπειρία;*

Εξέλιξη των ήδη υπάρχων **γνώσεων** αντιλήφθηκαν στους μαθητές οι Α, Β, Γ, Δ, Ε, Η, Θ, Ι, Κ, Μ, Ν, Π, Τ, και Χ κυρίως σε πολιτισμικά, γεωγραφικά και κοινωνικά θέματα. Η μητέρα Η δηλώνει εντυπωσιασμένη για τα πολλαπλά οφέλη που προσφέρει μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως, καθώς όπως ισχυρίζεται «*ωθήσατε τα παιδιά να μάθουν μέσω των παιχνιδιών και να χρησιμοποιήσουν τη νέα γνώση και με το πέρας της εργασίας*». Με τον ίδιο ενθουσιασμό εκφράζεται και η Α

παρατηρώντας το έκδηλο ενδιαφέρον του παιδιού της για τον πολιτισμό των άλλων χωρών, παραδεχόμενη την άποψη ότι: «το παιδί μου είναι “Πολίτης του Κόσμου”, πλέον!».

Ανάπτυξη των **κοινωνικών δεξιοτήτων** επικοινωνίας και συνεργασίας του παιδιού τους παρατήρησαν οι Β, Γ, Δ, Ε, Ζ, Ι, Κ, Ν, και Π καλλιεργώντας παράλληλα στάσεις ζωής που θα συμβάλλουν στην ομαλή προσαρμογή και ένταξη τους στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο. Χαρακτηριστικά είναι τα λεγόμενα της Ι αναφερόμενη στις στάσεις συμπεριφοράς που απέκτησε το παιδί της, «Έχει αποκτήσει σεβασμό προς κάθε τι το διαφορετικό. Νομίζω ότι αυτόν τον σεβασμό τον έχει αποκτήσει από το νηπιαγωγείο, σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από ότι οι δικές μας γενιές».

Επιπροσθέτως πιστεύει η Γ, η Ζ, η Η, η Ι και η Κ ότι οι μαθητές αντιλήφθηκαν την **ορθολογική χρήση των ΤΠΕ**. Συνειδητοποίησαν τη δυνατότητα που προσφέρει η τεχνολογία για την πραγματοποίηση επικοινωνίας και συνομιλίας με άλλους μαθητές από το εξωτερικό, μέσω εικόνας και ήχου, ταυτόχρονα με την κατάκτηση ωριμότητας προς τη σωστή χρήση του υπολογιστή, ως ένα εργαλείο μάθησης και όχι μόνο ψυχαγωγίας.

Οι γονείς Ε, Κ και Μ παρατηρούν να αναπτύχθηκε η **συναισθηματική ωριμότητα** των παιδιών προσχολικής ηλικίας έπειτα από τη συμμετοχή τους σε μια διεθνή συνεργασία eTwinning. Ισχυρίζονται ότι οι γνώσεις και οι δεξιότητες που αποκόμισαν, επηρέασαν θετικά στην ομαλή εξέλιξη της προσωπικότητάς τους.

- ✓ Ερώτηση: Παρατηρείτε κάποια λεκτική αναφορά από το παιδί έπειτα από την ολοκλήρωση του προγράμματος και το πέρασμα των χρόνων;

Στην ερώτηση εάν παρατηρήθηκε κάποια **λεκτική αναφορά** του παιδιού έπειτα από την ολοκλήρωση του προγράμματος και το πέρασμα των χρόνων οι Β, Γ, Δ, Ε, Η, Θ, Κ, Μ, Ν, Τ και Χ ανταποκρίθηκαν θετικά. Συγκεκριμένα υποστηρίζουν ότι τα παιδιά τους ανακαλούν στη μνήμη τους το θέμα επεξεργασίας, ορισμένες λεπτομέρειες από δραστηριότητες και τον τρόπο συνεργασίας τους, έπειτα από το πέρασμα κάποιων χρόνων.

Εν αντιθέσει οι Α, Ζ, Ι και Π δεν έχουν αντιληφθεί κάποια συγκεκριμένη αναφορά στις δράσεις του προγράμματος, δηλώνουν όμως απερίφραστα πως τα παιδιά τους

κάνουν αρκετές αναφορές στη θετική συνολική εμπειρία που απέκτησαν από την εκπαίδευση τους στο Νηπιαγωγείο.

- ✓ Ερώτηση: Ποια συναισθήματα παρατηρήσατε να σας δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;

Με **αρνητικά συναισθήματα** δισταγμού ήρθε αντιμέτωπη η Β, η Γ, η Ε και η Μ ως γονείς, λόγω της μη προϋπάρχουσας αντίστοιχης εμπειρίας με το πρόγραμμα eTwinning. «Στην αρχή, λόγω άγνοιας και φοβούμενοι τους κινδύνους του internet υπήρχε κάποια ανησυχία», παραδέχεται η Β για τα συναισθήματα που αντιμετώπισε αρχικά. Στη συνέχεια αναπτύχθηκαν **θετικά συναισθήματα** υπερηφάνειας και ενθουσιασμού μέσα από τις εμπειρίες που μετέφεραν οι μαθητές, με τη Μ να παραδέχεται «Ευτυχώς που τελικά δεν απείχα».

Απεναντίας οι Α, Δ, Ζ, Η, Θ, Ι, Κ, Ν, Τ, Π και Χ εξ αρχής αντιμετώπισαν πολύ **θετικά** το συγκεκριμένο καινοτόμο εγχείρημα και κατά την ολοκλήρωση των δράσεων ισχυρίζονται ότι πλημμυρίστηκαν από αισθήματα περιέργειας, ενθουσιασμού, εντυπωσιασμού, χαράς, υπερηφάνειας, συγκίνησης ακόμα και εγγνωμοσύνης προς το πρόσωπο του εκπαιδευτικού για τα επιτεύγματα της ομάδας. Αιτιολογεί η Ν την άποψη της επιχειρηματολογώντας ως εξής: «Με ενθουσίασε η ιδέα ότι το σχολείο μας θα ήταν το πρώτο που θα συμμετείχε σε μια τέτοια συνεργασία, γιατί δεν συνηθίζονταν αυτό στα μικρά χωριά της περιοχής μας». Αντίστοιχα εκφράζεται και η Χ: «Ήμουν πολύ ενθουσιασμένη από την αρχή. Ένωσα πολύ χαρούμενη που το παιδί μου συμμετείχε σε κάτι διαφορετικό, σε κάτι σπουδαίο». Επιπρόσθετα, μέσα από τη φράση της Γ: «Μου άρεσε η ιδέα ότι τα παιδιά μαθαίνουν κάτι τόσο σημαντικό στο σχολείο και δεν είναι απλά μόνο ένα παιχνίδι να περάσουν καλά στο νηπιαγωγείο», αντιλαμβανόμαστε επιπλέον την ανησυχία του γονέα για τις δράσεις που λαμβάνουν χώρα στα πλαίσια της προσχολικής αγωγής και την ικανοποίηση που ένωσε όταν συνειδητοποίησε τη σπουδαιότητα τους.

- ✓ Ερώτηση: Αντίστοιχα παρατηρήσατε κάτι ανάλογο στο παιδί σας;

Όλοι οι συμμετέχοντες ερωτώμενοι γονείς υποστηρίζουν ότι παρατήρησαν μόνο **θετικά συναισθήματα** να αναπτύσσονται στο παιδί τους πριν αλλά και έπειτα

από την υλοποίηση του έργου συνεργασίας. Αντιλήφθηκαν αισθήματα ευτυχίας, ενθουσιασμού και υπερηφάνειας στα παιδιά τους, ως συμμετέχοντες σε μια καινοτόμα μαθησιακή εμπειρία, όπου αποκόμισαν ενδιαφέρουσες εμπειρίες και βίωσαν πολύτιμες γνώσεις. Χαρακτηριστικά είναι τα λεγόμενα της Φ.Π. «*Στην αρχή και σε όλη τη διάρκεια της συνεργασίας σας με τα άλλα σχολεία ήταν πολύ ενθουσιασμένα και στο τέλος ένιωθε και αυτή περήφανη για τον εαυτό της και το σχολείο της.*»

- ✓ Ερώτηση: Έχετε συμμετάσχει σε συζητήσεις αναφορικά με τη διακρατική συνεργασία που συμμετείχε το παιδί σας σε ένα κοινό εκπαιδευτικό έργο κατά τη διάρκεια της προσχολικής του εκπαίδευσης; Θα το συστήνατε σε κάποιον γονέα ή ακόμα και σε κάποιον εκπαιδευτικό ως παρότρυνση για μια μελλοντική συμμετοχή του;

Επιβεβαιώνουν οι Α, Β, Γ, Δ, Ε, Ζ, Η, Θ, Ι, Κ και Μ ότι έχουν συμμετάσχει σε συζητήσεις, σχετικά με τη διακρατική αυτή συνεργασία που υλοποίησαν τα παιδιά τους κατά τη διάρκεια της προσχολικής τους εκπαίδευσης, συνήθως με άλλους γονείς παιδιών προσχολικής ηλικίας. Σχολιάζει η Ε το εξής: «*Υπήρξαν γονείς από άλλο τμήμα που έλεγαν μακάρι και τα παιδιά τους να συμμετάσχουν σε ένα αντίστοιχο πρόγραμμα*». Παρόμοια εκφράζεται και η Η, λέγοντας «*Τα σχόλια όλων ήταν πολύ θετικά και ιδίως από την αδερφή μου, που ως έμπειρη εκπαιδευτικός θεώρησε ότι ήταν κάτι πολύ πρωτότυπο που πιο πριν δεν είχε εφαρμοστεί στο δικό μας το σχολείο*». Ενδιαφέρον παρουσιάζει η αναφορά ως προς τα σχόλια άλλων γονέων εκπαιδευτικών που παραθέτει η Ι «*Ποικίλες ήταν οι απόψεις που είχαν. Υπήρχαν οι θετικές απόψεις αλλά και οι απόψεις ότι γίνεται προσπάθεια για παγκοσμιοποίηση*».

Αναγνωρίζοντας την αξία και τα πολλαπλά οφέλη που παρέχει η ευκαιρία συμμετοχής σε μια διακρατική συνεργασία εξ αποστάσεως όλοι οι γονείς που συμμετείχαν στην έρευνα, μηδενός εξαιρουμένου, ισχυρίζονται ότι σε περίπτωση που τους δινόταν η ευκαιρία θα σύστηναν ανεπιφύλακτα, ως παρότρυνση, μια μελλοντική συμμετοχή στο πρόγραμμα eTwinning σε κάποιο γονέα ή εκπαιδευτικό. Συγκεκριμένα η Α, ως προς τους λόγους που θα σύστηνε τη συμμετοχή σε μια συνεργασία eTwinning αναφέρει ότι «*Καταρχήν ανοίγει τους ορίζοντες, τα παιδιά μαθαίνουν τι γίνεται πέρα από τον μικρό χώρο στον οποίο ζουν, τον μικρόκοσμό τους. Μαθαίνουν*

άλλες σκέψεις, αποδέχονται άλλες συμπεριφορές που υπάρχουν σε άλλες χώρες και μαθαίνουν να είναι δεκτικά σε άλλους λαούς και πολιτισμούς». Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι σκέψεις της μητέρας Κ, καθώς επιχειρηματολογεί σχετικά με τη συμβολή της στην παρότρυνση μιας επικείμενης συμμετοχής στο eTwinning «*Νομίζω ότι κεντρίζει το ενδιαφέρον των παιδιών η επαφή με την τεχνολογία και τα κάνει πιο δεκτικά στη γνώση. Χρειάζονται κίνητρα, λίγο εκσυγχρονισμός, νέες ιδέες. Η όρεξη και η διάθεση του εκπαιδευτή μεταφέρεται στα παιδιά*».

9.4 Η επιβράβευση ως κίνητρο μάθησης

- ✓ *Ερώτηση: Έχει λάβει το παιδί σας κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για την επιτυχή συμμετοχή του σε αυτό; Πως αισθανθήκατε, εσείς και το παιδί σας, έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς του;*

Εθνική και Ευρωπαϊκή ετικέτα ποιότητας έλαβαν τα παιδιά των Α, Β, Γ, Δ, Ε, Ι, Κ, Μ, Ν και Π ως μια απτή αναγνώριση σε εκπαιδευτικούς και μαθητές για το επίπεδο των δραστηριοτήτων τους. Με έκδηλη χαρά υποδέχτηκαν τα βραβεία που απέσπασαν από την Εθνική και Κεντρική Υπηρεσία eTwinning οι μαθητές, χαρίζοντας περίσσεια περηφάνια και συγκίνηση στους γονείς τους.

Εθνική ετικέτα ποιότητας έλαβε το παιδί των Η, Θ, Ζ, Τ και Χ ως επιβράβευση ατομικών και συλλογικών προσπαθειών για την επιτυχημένη συνεργασία ενός έργου eTwinning. Δηλώνουν περήφανες και συγκινημένες για τη συμμετοχή του παιδιού τους σε ένα τόσο ενδιαφέρον εγχείρημα.

Έπαινος από το **Υπουργείο Παιδείας**, οι ερωτώμενες Α, Γ, Δ, Ε, Ι, Κ και Π δήλωσαν ότι απονεμήθηκε στην ομάδα του σχολείου των παιδιών τους. Βίωσαν συναισθήματα χαράς, συγκίνησης και υπερηφάνειας έπειτα από την αναγνώριση της προσπάθειας αυτής. Η συνεντευξιζόμενη γονέας Κ παραδέχεται ότι «*Ήταν πολύ μεγάλος ο κόπος και η δουλειά που είχε γίνει και το βραβείο αυτό πιστοποιεί ότι όλη αυτή η δουλειά είχε ένα επίπεδο*», συμπληρώνοντας ότι καμαρώνει για το υψηλό επίπεδο των παιδαγωγών προσχολικής ηλικίας το οποίο συμβάλλει θετικά στην αναβάθμιση της εκπαίδευσης.

Τιμητικό έπαινο από το **Δήμο** που ανήκουν απέσπασαν τα παιδιά των Β, Μ και Ν ως μαθητές σε μια επιτυχή διακρατική συνεργασία σχολείων της Ευρώπης. Η περηφάνια των γονέων και η αμέριστη χαρά που βίωσαν αποτυπώνονται στα λεγόμενα τους. Η γονέας Ν αναφερόμενη στη βράβευση δηλώνει: *«Επειδή ήμασταν το πρώτο σχολείο του νομού που συμμετείχε σε ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα με τέτοια επιτυχία, ο δήμος που ανήκουμε μας τίμησε με μια βράβευση που έγινε σε ένα δημοτικό συμβούλιο, δίνοντας στα παιδιά από έναν έπαινο και στην νηπιαγωγό μια τιμητική πλακέτα».*

Γ' ΜΕΡΟΣ: ΕΡΜΗΝΕΙΑ / ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΠΟΡΙΣΜΑΤΩΝ

10. Συμπερασματικές παρατηρήσεις

10.1 Εκπαιδευτικοί

- **Παράγοντες** που επηρεάζουν τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε μια διακρατική συνεργασία eTwinning

1^ο Ερευνητικό ερώτημα: Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε μια διακρατική συνεργασία eTwinning;

Στα ευρήματα η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών γνωρίζουν και αποτελούν ενεργά μέλη της κοινότητας συνεργασίας σχολείων της Ευρώπης «eTwinning» εδώ και πέντε χρόνια, ενώ το έτος ίδρυσης του προγράμματος είναι το 2005. Υπάρχουν εκπαιδευτικοί με ένα ή ελάχιστα έτη εμπειρίας και συμμετοχή σε μια πληθώρα έργων συνεργασίας και αντίστροφα εκπαιδευτικοί που αποτελούν μέλη της κοινότητας σχεδόν από το έτος λειτουργίας της, με περίπου τις ίδιες ή ελάχιστες συμμετοχές.

Το **αίτιο** που παρακίνησε την πλειονότητα των ερωτηθέντων παιδαγωγών για να γνωρίσουν και να λάβουν ενεργό δράση σε μια διακρατική συνεργασία σχολείων μέσω της κοινότητας eTwinning, δόθηκε μέσω της ενθάρρυνσης, έπειτα από συζητήσεις με άλλους εκπαιδευτικούς που είχαν μια ανάλογη εμπειρία στο άμεσο παρελθόν και τους καθοδήγησαν με τις κατάλληλες πληροφορίες και τις απαραίτητες συμβουλές. Παρακινούμενοι, ως επί των πλείστων οι νηπιαγωγοί, από ποικίλα προσωπικά κίνητρα εκσυγχρονισμού των διδακτικών μεθόδων, δηλώνουν ότι αποφάσισαν να ενταχθούν στην κοινότητα σχολείων της Ευρώπης, υλοποιώντας συνεργασίες αλληλεπίδρασης πολιτισμών με τη βοήθεια των ΤΠΕ. Επιπλέον, αρκετοί συνεντευξιζόμενοι αναφέρουν ότι παροτρύνθηκαν μέσω του διαδικτύου, από την ηλεκτρονική αλληλογραφία ή τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Επίσης αρκετοί έλαβαν μέρος σε επιμορφωτικά σεμινάρια για αρχάριους εκπαιδευτικούς που διεξάγονται από την ομάδα πρεσβευτών του eTwinning και στη συνέχεια ακολούθησε η εγγραφή τους στην πλατφόρμα και η υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας. Ορισμένοι εκπαιδευτικοί παροτρύνθηκαν έπειτα από την παρακολούθηση επιμορφωτικής ημερίδας που διοργανώνει σε κάθε λήξη του σχολικού έτους η Σχολική Σύμβουλος της περιφέρειας τους, όπου παρουσιάζονται καλές πρακτικές με καινοτόμες τεχνικές.

Κάποιοι από τους ερωτηθέντες υπηρέτησαν σε σχολική μονάδα με συναδέλφους που κατείχαν εμπειρία σε έργα eTwinning με αποτέλεσμα να ωθηθούν ώστε να συμμετάσχουν και οι ίδιοι.

Η τεχνολογία, υποστηρίζεται ότι, δημιουργεί τις κατάλληλες συνθήκες για τον εκπαιδευτικό, αποτελώντας μέσο υποστήριξης των σύγχρονων παιδαγωγικών προσεγγίσεων για τη μάθηση όπως η υλοποίηση διακρατικών εκπαιδευτικών έργων. Οι **πρωταρχικές ιδέες** που κατείχαν οι συνεντευξιαζόμενοι για τον τρόπο λειτουργίας μιας διακρατικής συνεργασίας σχολείων, μέσω έργων eTwinning, σε συνδυασμό με τη συμβολή της τεχνολογίας για την υλοποίηση τους, αποδεικνύεται ότι επηρέασαν αρκετά την απόφαση τους για την επικείμενη συμμετοχή τους. Η πλειονότητα των ερωτηθέντων πριν ασχοληθούν ενεργά ως μέλη της κοινότητας eTwinning αντιλήφθηκαν ότι πρόκειται για μια αδελφοποίηση σχολείων της Ευρώπης, χωρίς να γνωρίζουν το πλαίσιο στο οποίο κυμαίνεται, αναφορικά με τα τεχνολογικά μέσα και εργαλεία όπου κρίνεται απαραίτητη η χρήση τους για την υλοποίηση μιας συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως. Ορισμένοι από αυτούς, όντας θερμοί υποστηρικτές καινοτόμων εκπαιδευτικών δράσεων με γνώμονα τη δημιουργική ένταξη των ΤΠΕ στην καθημερινότητα του σχολείου, είχαν επίγνωση της σημασίας του όρου μιας «συνεργασίας eTwinning». Ο παράγοντας αυτός τους προέτρεψε να γίνουν ενεργά μέλη σε μια διαδικτυακή αλληλεπίδραση σχολείων εξ αποστάσεως με τη χρήση τεχνολογικών και οπτικοακουστικών μέσων, με σκοπό τη θέσπιση κοινών στόχων για την παραγωγή κοινών αποτελεσμάτων.

Συμπεραίνουμε, αναφορικά με το πρώτο ερευνητικό ερώτημα, ότι οι παράγοντες που επηρεάζουν περισσότερο για μια επικείμενη συμμετοχή συνεργασιών eTwinning είναι οι συζητήσεις με συναδέλφους και τα κίνητρα του κάθε παιδαγωγού. Αντιλαμβανόμαστε, επιπλέον, τη σημαντικότητα των διαδικτυακών μέσων και των σεμιναρίων για την άμεση και αποτελεσματική προώθηση της διάχυσης της νέας γνώση. Σε συνδυασμό με τον καίριο ρόλο που έχει η υποστηρικτική στάση των συνάδελφων, συμβάλλουν συνολικά στην ενεργοποίηση των προσωπικών κινήτρων για ενασχόληση με καινοτόμες δράσεις, που έχουν σκοπό την εξέλιξη των γνώσεων και των εμπειριών, εκπαιδευτικών και μαθητών, μέσα από την υιοθέτηση σύγχρονων τρόπων και μεθόδων διδασκαλίας. Επομένως η πρώτη ερευνητική υπόθεση Υ1 γίνεται αποδεκτή, καθώς διαφαίνεται ότι οι πρωταρχικές ιδέες που

δημιουργούνται στους εκπαιδευτικούς αναφορικά με μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως eTwinning επηρεάζουν την επικείμενη συμμετοχή τους.

- **Ανασταλτικοί παράγοντες και δυσκολίες** στην υλοποίηση ενός κοινού παιδαγωγικού έργου με τη χρήση των τεχνολογικών μέσων

2^ο Ερευνητικό ερώτημα: Τι είδους ανασταλτικοί παράγοντες και δυσκολίες αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί κατά τη διάρκεια υλοποίησης μιας συνεργασίας εξ αποστάσεως eTwinning;

Παρατηρείται συχνά ορισμένοι εκπαιδευτικοί, που έχουν ολοκληρώσει την εγγραφή τους στην πλατφόρμα του eTwinning, να αναστέλλουν την υλοποίηση ενός συνεργατικού έργου, αντιμετωπίζοντας συγκεκριμένους δισταγμούς. Στην πλειονότητα τους οι ερωτηθέντες ως προς τους **παράγοντες που επηρεάζουν τη συμμετοχή τους** στο eTwinning απάντησαν ότι κρίνουν υπεύθυνη την ελλιπή ενημέρωση που έλαβαν από τους αρμόδιους φορείς, όπως η ομάδα υποστήριξης του eTwinning και το προσωπικό που πλαισιώνει τη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης του Νομού που υπηρετούν. Εκφράζουν έντονα τη δυσαρέσκεια τους δηλώνοντας την υποστήριξη που έλαβαν ως ανεπαρκής ή ακόμα και ανύπαρκτη, παρά τις ανάγκες για επιμόρφωση και καθοδήγηση που αντιμετωπίζουν. Η επιπρόσθετη λανθασμένη εντύπωση, που κατείχαν οι περισσότεροι συνεντευξιαζόμενοι, προτού την πρώτη υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning, αναφορικά με τη άριστη χρήση της αγγλικής γλώσσας, συνέβαλλε στη ματαίωση μιας επικείμενης συμμετοχής τους. Σημαντικός ανασταλτικός παράγοντας για αρκετούς αποτέλεσε και η διάθεση ελεύθερου προσωπικού χρόνου για μια ολοκληρωμένη συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως. Για ορισμένους εκπαιδευτικούς ο ελλιπής υλικοτεχνικός εξοπλισμός της σχολικής μονάδας και η απαραίτητη χρήση της τεχνολογίας αποτελούν αίτια προβληματισμού και αποτροπής για το σχεδιασμό και την ομαλή έκβαση μιας συνεργασίας ομάδων με τη βοήθεια τεχνολογικών εργαλείων. Για μια εκπαιδευτικό έπαιξε πρωτεύον ρόλο η αποθαρρυντική στάση του διευθυντή της σχολικής της μονάδας απέναντι στην ένταξη των ΤΠΕ στη διδακτική σχολική καθημερινότητα, ώστε να καθυστερήσει να ενταχθεί στην κοινότητα σχολείων της Ευρώπης eTwinning. Παρεμπιπτόντως υπήρξαν και κάποιοι νηπιαγωγοί που δίχως κανένα δισταγμό έλαβαν μέρος άμεσα σε μια διακρατική συνεργασία σχολείων.

Η πλατφόρμα του eTwinning αποτελεί, αποδεδειγμένα, χρήσιμο εκπαιδευτικό εργαλείο, καθώς υποστηρίζει, με μια πληθώρα συνεργατικών τεχνολογικών εργαλείων την πραγματοποίηση κοινών παιδαγωγικών έργων μεταξύ σχολείων της Ευρώπης. Υπάρχουν, ωστόσο, δυσκολίες με τις οποίες έρχονται αντιμέτωποι οι εκπαιδευτικοί, λαμβάνοντας την απαραίτητη υποστήριξη από τους αρμόδιους φορείς. Αναφορικά με το δεύτερο ερώτημα η διεξαχθείσα ανάλυση έδειξε ότι οι **δυσκολίες** που αντιμετώπισαν οι περισσότεροι συνεντευξιαζόμενοι, συνδυάζονται εν μέρει με τους παράγοντες που συνέβαλλαν στην αναστολή της συμμετοχής τους σε μια διακρατική συνεργασία εξ αποστάσεως. Η πλειονότητα των εκπαιδευτικών κλήθηκε να έρθει αντιμέτωπη με εμπόδια κατά τη διαχείριση της παλιά ή της νέας πλατφόρμας συνεργασίας του προγράμματος, «Twinspace». Επιπλέον ορισμένοι χρειάστηκαν την κατάλληλη υποστήριξη σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας και χρήσης συγκεκριμένων τεχνολογικών συνεργατικών εργαλείων που απαιτούνται για την πραγματοποίηση αλληλεπιδραστικών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων. Περαιτέρω υπήρξαν μεμονωμένες αναφορές από τους ερωτώμενους σχετικά με την εύρεση συνεργατικών έργων, τη χρήση της αγγλικής γλώσσας, τη διάρκεια υλοποίησης των συνεργατικών έργων, τον αριθμό των συνεργατών, το επίπεδο γνώσεων και δεξιοτήτων χρήσης των ΤΠΕ των εταίρων και την απόσυρση τους, ορισμένα τεχνικά προβλήματα, τη διάθεση ελεύθερου χρόνου για την ψηφιοποίηση του υλικού και την εγγραφή στο πρόγραμμα.

Ως χρήσιμος παράγοντας σύγκρισης των αποτελεσμάτων της παρούσας έρευνας αποτελούν τα ευρήματα των (Crawley et al, 2009; Crişan, 2013; Kamyliis et al, 2013; OECD, 2011; Wastiau et al, 2011) που υποδεικνύουν σε αρκετά σημεία ταυτόσημα εμπόδια των εκπαιδευτικών σχετικά με την εφαρμογή των ΤΠΕ σε διδακτικές πρακτικές όπως το eTwinning.

Με βάση τα συγκεκριμένα ευρήματα αντιλαμβανόμαστε ότι κρίνεται αναγκαία μια ολοκληρωμένη και συνεχής ενημέρωση και υποστήριξη των εκπαιδευτικών, για το πλαίσιο μιας συνεργασίας eTwinning, με την απαραίτητη ανατροφοδότηση των υπευθύνων του προγράμματος ή των Διευθύνσεων Πρωτοβάθμιας κάθε Νομού. Μέσω της ορθής και εμπειριστατωμένης επιμόρφωσης του εκπαιδευτικού προσωπικού θα εξαλειφθούν οποιεσδήποτε παρανοήσεις που δύναται να δημιουργηθούν. Ταυτόχρονα θα αποδυναμωθούν παγιωμένες αντιλήψεις που

αποτελούν εμπόδια για μια ενδεχόμενη συμμετοχή σε μια αλληλεπίδραση ομάδων με τη χρήση τεχνολογικών συνεργατικών εργαλείων, που έχει ως σκοπό την εξέλιξη του τρόπου διδασκαλίας. Σύμφωνα με το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, διαπιστώνουμε ότι ο κύριος ανασταλτικός παράγοντας που αποτελεί η ελλιπής επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, σε συνδυασμό με τις δυσκολίες που συναντάνε ως προς τη χρήση της πλατφόρμας του προγράμματος και των τεχνολογικών εργαλείων, ταυτίζονται. Αιτιολογώντας την άποψη αυτή, τα εμπόδια με τα οποία έρχονται αντιμέτωποι οι παιδαγωγοί, συνειδητοποιούμε ότι οφείλονται στη μη καθολική και ορθή ενημέρωση που έλαβαν πριν τη συμμετοχή τους σε μια διακρατική συνεργατική μάθηση με τη χρήση των ΤΠΕ. Συμπεραίνουμε ότι η δεύτερη ερευνητική υπόθεση Υ2 γίνεται αποδεκτή, καθώς οι κύριοι ανασταλτικοί παράγοντες των εκπαιδευτικών που έρχονται αντιμέτωποι οι εκπαιδευτικοί σχετικά με το eTwinning συνάδουν και επαληθεύονται μέσω των δυσκολιών που συναντούν κατά την υλοποίηση συνεργατικών έργων.

3^ο Ερευνητικό ερώτημα: Θεωρείται επαρκής η υποστήριξη και η επιμόρφωση που παρέχεται στους εκπαιδευτικούς από τους αρμόδιους φορείς;

Με βάση τις απαντήσεις των περισσότερων ερωτώμενων συνειδητοποιούμε ότι για **υποστήριξη** σε δυσκολίες που αντιμετώπισαν, επέλεξαν να απευθυνθούν ως επί των πλείστων σε συνεργάτες των κοινών έργων eTwinning ή σε εκπαιδευτικούς που έχουν υλοποιήσει στο παρελθόν μια διακρατική συνεργασία εξ αποστάσεως. Με έκδηλη δυσαρέσκεια ορισμένοι αναφέρουν περιπτώσεις όπου υπέβαλλαν τα ερωτήματα τους στην Εθνική Υπηρεσία Υποστήριξης και δεν υπήρξε η αναμενόμενη ανταπόκριση στις ανάγκες τους, αφού δεν πήραν την κατάλληλη καθοδήγηση και τις πληροφορίες που θεώρησαν απαραίτητες. Παρομοίως παρουσιάζουν ως ελλιπή την ενημέρωση των ατόμων που πλαισιώνουν τις Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης στους νομούς, με ελάχιστες εξαιρέσεις, καθώς δεν μπορούν να κατευθύνουν αναλόγως τους εκπαιδευτικούς στην εύρεση λύσεων.

Η πλειοψηφία των συνεντευξιζόμενων, για να λάβει την απαραίτητη **επιμόρφωση** για την υλοποίηση μιας συνεργασίας eTwinning, έχει συμμετάσχει στη διοργάνωση επαρχιακών επιμορφωτικών συναντήσεων εργαστηριακής μορφής, που πραγματοποιούνται για αρχάριους εκπαιδευτικούς και οργανώνονται από τους

πρεσβευτές του eTwinning. Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας συμπεραίνουμε ότι κρίθηκε ανεπαρκής η γνώση που κατέκτησαν, καθώς πέρα από την εγγραφή στο πρόγραμμα και ορισμένες βασικές λειτουργίες της πλατφόρμας συνεργασίας που συνειδητοποίησαν, δεν έλαβαν απαραίτητες πληροφορίες για τον τρόπο υλοποίησης ενός ποιοτικού έργου. Αντιθέτως εντάθηκε το άγχος που ήδη βίωναν και παρερμήνευσαν ορισμένες λειτουργίες του προγράμματος, με αποτέλεσμα να αναστείλουν τη συμμετοχή τους σε αυτό. Μέσω των προσπαθειών να προωθηθούν καινοτόμες δράσεις, διαχέοντας τη νέα γνώση, μέσω επιμορφωτικών ημερίδων των Σχολικών Συμβούλων παρατηρήθηκε μια πλήρης ενημέρωση των εκπαιδευτικών, που λειτούργησε ως παρότρυνση για τη συμμετοχή τους. Επιπλέον αρκετοί επέλεξαν να εκμεταλλευτούν τις δυνατότητες που παρέχονται για επιμόρφωση και επαγγελματική κατάρτιση μέσα από διάφορες δράσεις της υπηρεσίας του eTwinning. Δηλώνουν ότι λαμβάνουν συμμετοχή σε θεματικά συνέδρια, σε εκδηλώσεις μάθησης, σε τηλεκπαιδεύσεις, ορισμένοι αποτελούν μέλη σε ομάδες eTwinning, συμμετέχουν σε διαδικτυακούς κύκλους μαθημάτων και κάποιοι αναφέρουν ότι εξέλιξαν τις γνώσεις τους μέσω της προσωπικής αναζήτησης σε συνδυασμό με την εμπειρία που απέκτησαν. Τα ευρήματα αυτά συμφωνούν με τα αποτελέσματα την έρευνας των (Kearney & Gras-Velázquez, 2015; Vuorikari, 2010).

Αναφορικά με το τρίτο ερευνητικό ερώτημα, σχηματίζουμε την άποψη ότι υπάρχει αδήριτη ανάγκη για συνεχόμενη, συστηματική και σφαιρική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών που επιθυμούν να γίνουν ενεργά μέλη σε ποιοτικά έργα συνεργασίας eTwinning. Αναδεικνύεται ένας προβληματισμός ή ακόμα και ένα αίσθημα ανασφάλειας των ενδιαφερόμενων απέναντι σε μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως με τη χρήση τεχνολογικών εργαλείων. Εκ μέρους των αρμόδιων φορέων οφείλει να γίνει μια ολόπλευρη και σταδιακή προσπάθεια ενημέρωσης με δια ζώσης σεμινάρια εργαστηριακής μορφής, πλαισιωμένα με ενσυναίσθηση των αναγκών των αρχαρίων εκπαιδευτικών. Επιπλέον επιτάσσεται και η επιμόρφωση των στελεχών των Διευθύνσεων Πρωτοβάθμιας, ώστε να παρέχεται από την πλευρά τους άμεση, συντονισμένη και εμπειριστατωμένη βοήθεια στους εκπαιδευτικούς που επιθυμούν να εκσυγχρονίσουν τις μεθόδους της παιδαγωγικής τους διδακτικής. Συνεπώς η ερευνητική υπόθεση Υ3 ότι οι εκπαιδευτικοί θεωρούν επαρκή την επιμόρφωση που

τους παρέχεται από τους αρμόδιους φορείς σχετικά με το σχεδιασμό και την υλοποίηση συνεργατικών έργων eTwinning απορρίπτεται

- Η **συνεργασία με εκπαιδευτικούς** σε μια διακρατική συνεργασία εξ αποστάσεως

4^ο Ερευνητικό ερώτημα: Πώς εκτιμάται από τους εκπαιδευτικούς η συνεργασία μεταξύ των εταίρων ενός έργου συνεργασίας eTwinning;

Είναι ευρέως αποδεκτό στην εκπαιδευτική κοινότητα ότι μέσω της δράσης eTwinning, αναπτύσσονται αισθήματα αμοιβαίου σεβασμού, εμπιστοσύνης και αλληλοεκτίμησης μεταξύ των *εταίρων στα έργα συνεργασίας*. Η ανάλυση των αποτελεσμάτων κατέδειξε ότι η επιλογή αξιόπιστων συνεργατών είναι ουσιώδης σε μια **υγιή δυναμικά αλληλεπιδραστική** συνεργασία εξ αποστάσεως, που κυριεύεται από αδιάλειπτη επικοινωνία, αμοιβαία κατανόηση, αλληλοϋποστήριξη, ισοτιμία και δημοκρατικότητα, μεταξύ των μελών, για την ομαλή πορεία και ολοκλήρωση των δράσεων που οδηγεί στην ανάπτυξη αισθημάτων φιλίας. Οι εκπαιδευτικοί υποστηρίζουν ότι ο ρόλος των εταίρων εκπαιδευτικών οφείλει να κυριεύεται από υπευθυνότητα και ενεργητικότητα, με γνώμονα το σεβασμό των υπολοίπων, καθώς βρίσκονται σε μια διαδικασία αλληλεξάρτησης για την επίτευξη ενός κοινού στόχου και αποτελέσματος. Συμπεραίνουμε ότι η αμέλεια ή η ανόμοια αντιμετώπιση, από όλα τα μέλη, κάποιων καίριων σημείων του προγράμματος, αλληλεπιδρά στο σύνολο της ομάδας, προκαλώντας ανεπιθύμητα αποτελέσματα. Τα συγκεκριμένα ευρήματα έρχονται σε συμφωνία με προηγούμενες έρευνες (Crawley et al., 2009; Kamprylis et al., 2013; Kearney & Gras-Velázquez, 2015). Ο παράγοντας του μικρού αριθμού των μελών ενός έργου συνεργασίας και η θέση ευθύνης που έχουν οι ιδρυτές είναι κυρίαρχης σημασίας για ορισμένους ερωτώμενους της παρούσας μελέτης, καθώς καθορίζουν την ομαλή διεξαγωγή μιας επιτυχημένης συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως. Από κάποιους θίγεται επιπλέον το θέμα της εθνικότητας των εταίρων. Επικαλούμενοι συγκεκριμένα παραδείγματα ως επιχειρήματα, ισχυρίζονται ότι τα μέλη μιας συνεργασίας eTwinning από άλλες χώρες δεν διακατέχονται από την ίδια συνέπεια και μεθοδικότητα όσο οι Έλληνες. Αυτό όπως επισημαίνουν έχει ως αποτέλεσμα να μην ανταποκρίνονται ισοδύναμα στις απαιτήσεις μιας διακρατικής συνεργασίας και να κινδυνεύει η ομαλή διεξαγωγή της και αφορά μια προσωπική

τους πεποίθησης η οποία δεν τεκμηριώνεται επιστημονικά ούτε επαληθεύεται από περαιτέρω έρευνες.

Επιπρόσθετα ο μεγαλύτερος αριθμός των εκπαιδευτικών έχουν θετικές εμπειρίες από τη συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς της *ίδια σχολικής μονάδας*. Αναπτύχθηκε μια αποτελεσματική επικοινωνία μέσω του διαμοιρασμού των κοινών υποχρεώσεων, προσελκύνοντας ταυτόχρονα το ενδιαφέρον ορισμένων. Τα συμπεράσματα αυτά έρχονται σε απόλυτη συνάφεια με τα αποτελέσματα σχετικών ερευνών (Crawley et al., 2009; Kearney & Gras-Velázquez, 2015). Υπάρχουν όμως και εκπαιδευτικοί που αναφέρονται σε περιστατικά όπου οι συνάδελφοι δεν συνέβαλλαν στο εγχείρημα αυτό, λόγω μειωμένου ενδιαφέροντος, έλλειψης της γνώσης ή ακόμα και ανταγωνιστικών συμπεριφορών.

➤ **Η συνεργασία με γονείς** σε μια διακρατική συνεργασία εξ αποστάσεως

5^ο Ερευνητικό ερώτημα: Πώς κρίνουν οι εκπαιδευτικοί τη στάση των γονέων απέναντι σε μια διεθνή συνεργασία σχολειών;

Η ενεργός εμπλοκή των γονέων στη διαδικασία της μάθησης επιφέρει πολλά προσωπικά και διδακτικά οφέλη σε όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας. Το ενδιαφέρον των **γονέων** προσελκύστηκε από τη συμμετοχή της σχολικής μονάδας σε μια συνεργασία eTwinning, εξάπτοντας την περιέργεια τους για καινοτόμα ευρωπαϊκά προγράμματα. Το εύρημα αυτό εντοπίζεται και σε άλλες έρευνες (Crawley et al., 2009; Kearney & Gras-Velázquez, 2015). Οι γονείς αντιμετώπισαν θετικά αυτή την καινοτόμα διδακτική πρακτική, λαμβάνοντας υποστηρικτικό ρόλο, στη διαδικασία αναγνωρίζοντας τα πολλαπλά οφέλη μιας διακρατικής συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως. Το εύρημα αυτό έρχεται σε συμφωνία με το αντίστοιχο στην έρευνα των (Crawley et al., 2009; Παπαστεργίου & Αντωνίου, 2003) Αντιμετώπισαν τη συγκεκριμένη δράση ως προστιθέμενη αξία στη συμβατική μάθηση, με αποτέλεσμα να συμβάλλουν ενεργά στη διαδικασία και στην πορεία της μάθησης συνεπώς και να θεωρηθούν πολύτιμοι αρωγοί στο συγκεκριμένο εγχείρημα. Η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών επέλεξε να διαμοιραστεί την κατεκτημένη γνώση και τις πολυμορφικές εμπειρίες με το σύνολο των γονέων, παρουσιάζοντας την πορεία της δράσης και τα αποτελέσματα. Αυτό συνέβαλλε στην συνειδητοποίηση της σπουδαιότητας του συγκεκριμένου εγχειρήματος και των προνομίων που παρέχει. Η αδιάκοπη και

ολόπλευρη ενημέρωση που παρείχαν οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι συνέβαλλε θετικά ώστε να μην έρθουν αντιμέτωποι με αναμενόμενες αντιδράσεις των γονέων. Ως προς τη διασφάλιση των προσωπικών δεδομένων στο διαδίκτυο και τη χρήση της τεχνολογίας ακολούθησαν τις προβλεπόμενες διαδικασίες για να αποπνεύσουν την ανάλογη εμπιστοσύνη εκ μέρους των γονέων, ώστε να επισφραγιστεί η συγκεκριμένη παιδαγωγική πρακτική ως ασφαλής.

➤ **Στάσεις και εκτιμήσεις**

6^ο Ερευνητικό ερώτημα: Ποιές είναι οι στάσεις και οι εκτιμήσεις που διαμορφώνονται στους εκπαιδευτικούς, για μια συνεργατική μάθηση σχολείων εξ αποστάσεως;

Μέσα από διαδραστικές μεθόδους και ομαδοσυνεργατικές πρακτικές του eTwinning βελτιώνεται η παιδαγωγική διαδικασία, δύναται να επιτευχθεί δυναμική αλληλεπίδραση και να αποκομισθούν παιδαγωγικά, κοινωνικά, πολιτισμικά και αναπτυξιακά οφέλη στους μαθητές μώντας ταυτόχρονα τη σχολική κοινότητα στον τεχνολογικό εγγραμματοισμό (Bacescu, 2016; Gilleran & Kearney, 2014). Τα συμπεράσματα που αναδύονται από την έρευνα, ως προς το έκτο ερευνητικό ερώτημα, δείχνουν ότι οι εκπαιδευτικοί στο σύνολο τους υποστηρίζουν πως μέσω μιας ενεργούς συμμετοχής των *μαθητών* σε μια συνεργασία σχολείων της Ευρώπης μέσω eTwinning, αποκομίζονται πολιτισμικά οφέλη, καθώς πραγματοποιείται μια δυναμική αλληλεπίδραση πολιτισμικών στοιχείων και ταυτόχρονα μούνται στον τεχνολογικό εγγραμματοισμό. Αρκετοί είναι και οι ερωτώμενοι που παρατηρούν να πραγματοποιείται μια ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών, διαβλέποντας αύξηση των κινήτρων επωφελούμενοι κοινωνικά, γνωστικά και παιδαγωγικά, με γνώμονα τις θετικές επιπτώσεις κατάλληλων διδακτικών μεθόδων και στρατηγικών μάθησης, όπως της ομαδοσυνεργατικής, σε συνδυασμό με την ψυχοσυναισθηματική τους εξέλιξη που αναπτύσσεται παράλληλα. Δημιουργούνται διαδραστικά περιβάλλοντα μάθησης μέσω της κοινωνικής διάδρασης που αναπτύσσεται, γεννούνται αισθήματα φιλίας, ισονομίας και αλληλοϋποστήριξης, ωριμάζοντας παράλληλα συναισθηματικά και αναπτυξιακά τους διδασκόμενους και εφοδιάζοντας τους με τις απαραίτητες δεξιότητες και ικανότητες ενός σύγχρονου, ενεργού, ψηφιακά εγγράμματος ευρωπαίου πολίτη. Τα συγκεκριμένα ευρήματα επαληθεύουν εκείνα των (Crawley et

al, 2009; Crişan, 2013; Kampylis et al, 2013; Kearney & Gras-Velázquez, 2015; Wastiau et al, 2011).

Ως προς την προσωπική και **επαγγελματική εξέλιξη** που κατοχυρώνεται από την πλευρά των *εκπαιδευτικών* οι περισσότεροι συνεντευξιζόμενοι διαβλέπουν μέσω της εφαρμογής νέων παιδαγωγικών πρακτικών να προάγεται η ποιότητα της διδακτικής μεθοδολογίας (Galvin et al., 2006). Πραγματοποιείται διεύρυνση των γνώσεων και των εμπειριών, καλλιέργεια των δεξιοτήτων αξιοποίησης της τεχνολογίας ως μέσο διδασκαλίας και επιλογή των κατάλληλων διδακτικών στρατηγικών, τεχνικών και μεθόδων. Ορισμένοι εντόπισαν να αναπτύσσονται επιπλέον δεξιότητες συνεργασίας και επικοινωνίας με εκπαιδευτικό ή μη εκπαιδευτικό προσωπικό και πρακτικές αυτοαξιολόγησης και αξιολόγησης του έργου και των μαθητών. Ελάχιστοι ανέφεραν ότι έπειτα από τη συγκεκριμένη εμπειρία παροτρύνθηκαν για συνέχιση της ενασχόλησης τους με περαιτέρω καινοτόμα εκπαιδευτικά προγράμματα. Μεμονωμένα κάποιοι θεώρησαν τη μοναδική επαγγελματική εξέλιξη τη δημοσίευση εργασιών σε συνέδρια που αφορούν παρουσιάσεις καινοτόμων εκπαιδευτικών δράσεων και την απονομή ετικετών ποιότητας eTwinning, ενισχύοντας έτσι το επαγγελματικό προφίλ ενός εκπαιδευτικού. Τα ευρήματα αυτά συμφωνούν με εκείνα της έρευνας των (Crawley et al, 2009; Crişan, 2013; Kampylis et al, 2013; Kearney & Gras-Velázquez, 2015; Vuorikari, 2010; Vuorikari et al., 2011; Wastiau et al, 2011).

Με βάση τα παραπάνω ευρήματα αναδεικνύονται οι θετικές στάσεις και εκτιμήσεις των εκπαιδευτικών, προσδιορίζοντας τους ωφέλιμους παράγοντες μιας συνεργασίας σχολείων μέσω eTwinning, συνεπώς η ερευνητική υπόθεση Υ4 γίνεται αποδεκτή.

Με την ολοκλήρωση ενός συνεργατικού έργου που έχει κοινό στόχο και κοινά αποτελέσματα, παρατηρείται να ενισχύεται η αυτοεικόνα των μελών. Αναφορικά με τα συναισθήματα που παρατηρήθηκαν να δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους η πληθώρα των ερωτώμενων βίωσε αρχικά **αρνητικά συναισθήματα**. Διαπιστώνουμε ότι κατά την έναρξη της υλοποίησης έργων συνεργασίας eTwinning διακατείχε τους *εκπαιδευτικούς* το αίσθημα του άγχους και της ανασφάλειας λόγω του φόβου να μην

ευδοκιμήσει η ατομική και συλλογική προσπάθεια. Κατά την υλοποίηση των συνεργατικών έργων οι ερωτώμενοι αναφέρουν επιπλέον συναισθήματα αγωνίας, ματαίωσης, κόπωσης και συναισθηματικής πίεσης που βίωσαν. Με την ολοκλήρωση των ευρωπαϊκών συνεργασιών όλοι οι ερωτώμενοι παραδέχονται ότι τα αρνητικά συναισθήματα που ενδεχομένων βίωναν μετατράπηκαν σε **θετικά αισθήματα δημιουργικής χαράς** και **ηθικής ανταμοιβής**. Αρκετοί είναι και οι εκπαιδευτικοί που κατακλύστηκαν από υπερηφάνεια, ενθουσιασμό και περίσσεια συγκίνηση ως επιβράβευση για την επίτευξη των στόχων τους, αλλά και για τα επιτεύγματα των μαθητών τους. Ως προς τα θετικά συναισθήματα που βιώνει επωφελημένη η πλειονότητα των εκπαιδευτικών από τη συμμετοχή τους σε έργα eTwinning ταυτίζονται και τα αποτελέσματα της έρευνας των (Crawley et al., 2009; Vuorikari, 2010).

Οι ερωτώμενοι παρατήρησαν ως επί των πλείστων **θετικά συναισθήματα ενθουσιασμού**, αδημονίας, περιέργειας και περηφάνιας να γεννώνται στους μαθητές τους, από την έναρξη υλοποίησης των πρώτων έργων συνεργασίας eTwinning, συμμετέχοντας συναισθηματικά ενεργά και υπεύθυνα. Τα ευρήματα αυτά συμφωνούν με τα αντίστοιχα των (Wastiau et al., 2011). Ελάχιστοι είναι εκείνοι που δηλώνουν ότι οι μαθητές τους βίωσαν αντίστοιχα **αρνητικά συναισθήματα δισταγμού** με τους ίδιους, μέχρι να αντιληφθούν τον τρόπο διεξαγωγής μιας συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως μέσω της τεχνολογίας.

Υπάρχουν εκπαιδευτικοί που επιθυμούν να λάβουν μέρος σε μια διακρατική συνεργασία eTwinning και είτε δεν γνωρίζουν καμία πληροφορία επειδή είναι αρχάριοι, είτε αντιμετωπίζουν ανασταλτικούς παράγοντες που τους αποτρέπουν στο εγχείρημα αυτό. Οι συμμετέχοντες της έρευνας **συμβουλεύουν** στους εκπαιδευτικούς που επιθυμούν να λάβουν μέρος σε μια συνεργασία σχολείων eTwinning:

- ❖ να συμμετάσχουν σε μια διακρατική συνεργασία, διευρύνοντας τους ορίζοντες της κριτικής σκέψης των μαθητών τους, επιχειρώντας και την υλοποίηση εθνικού έργου συνεργασίας για να αποκτήσουν πολλαπλές εμπειρίες
- ❖ να εντάξουν διαδραστικά τεχνολογικά εργαλεία που ενισχύουν τη συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως

- ❖ να έχουν οδηγό την προσωπική επιθυμία και το ανιδιοτελές ενδιαφέρον τους για εμπλοκή σε μια καινοτόμα εκπαιδευτική δράση
- ❖ να αποζητούν την κατάλληλη υποστήριξη από τους αρμόδιους
- ❖ να επιδείξουν υπομονή και ψυχραιμία ώστε να επιμείνουν σε δυσκολίες που θα κληθούν να αντιμετωπίσουν και θα χρειαστεί να διαθέσουν πολύτιμο προσωπικό και διδακτικό χρόνο
- ❖ να δώσουν καίρια σημασία στη δομή, την οργάνωση, το βαθμό δυσκολίας και στον αριθμό των μελών του έργου συνεργασίας αλλά και στον αριθμό των έργων που θα συμμετάσχουν
- ❖ να λειτουργούν ως υπεύθυνα μέλη, επιδειχνοντας την ανάλογη συνέπεια στις υποχρεώσεις μιας διεθνούς συνεργασίας
- ❖ να επιστήσουν την προσοχή τους στην ασφαλή χρήση του διαδικτύου
- ❖ να επιχειρήσουν την ίδρυση ενός έργου ώστε να εξοικειωθούν με τη διαχείριση του
- ❖ να εκμεταλλευτούν τις δυνατότητες που παρέχονται για επαγγελματική ανάπτυξη και αυτοβελτίωση

➤ **Η επιβράβευση** ως κίνητρο

7^ο Ερευνητικό ερώτημα: Λειτουργεί ως κίνητρο θετικής ανατροφοδότησης ή επαγγελματικής εξέλιξης η απονομή βραβείων από φορείς;

Τα Εθνικά και Ευρωπαϊκά Βραβεία όπως επίσης η Εθνική και Ευρωπαϊκή Ετικέτα Ποιότητας που απονέμεται από την ΚΥΥ του eTwinning είναι η απτή **επιβράβευση** στους εκπαιδευτικούς και στους μαθητές για το υψηλό επίπεδο των δραστηριοτήτων τους, τη δημιουργική χρήση των ΤΠΕ και την δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών ενός έργου συνεργασίας. Στους μαθητές, προσφέρει κίνητρο στην προσπάθειά τους, και στους εκπαιδευτικούς, μία δημόσια αναγνώριση της ποιότητας των τεχνικών διδασκαλίας σε μία ευρωπαϊκή συνεργασία. Από τη διεξαχθείσα ανάλυση προκύπτουν ότι η πλειονότητα των εκπαιδευτικών απέσπασε εθνική και ευρωπαϊκή ετικέτα ποιότητας από την Εθνική και Κεντρική Υπηρεσία Υποστήριξης για την επιτυχημένη ολοκλήρωση ποιοτικών έργων eTwinning, αισθανόμενοι μια πληθώρα θετικών συναισθημάτων ηθικής ικανοποίησης και αναγνώρισης. Ελάχιστοι έλαβαν μόνο εθνική ετικέτα ποιότητας και μεμονωμένα σε ορισμένους απονεμήθηκε εθνικό βραβείο, εθνικό βραβείο αρχαρίων και τιμητική

πλακέτα από την Εθνική Υπηρεσία Υποστήριξης. Υπήρχαν κάποιες περιπτώσεις εκπαιδευτικών που βραβεύτηκαν με τιμητικό έπαινο από τη Σχολική Σύμβουλο της περιφέρειας που υπηρετούσαν και άλλοι από το Δήμο της περιοχής τους ή κάποιου συνεργαζόμενου σχολείου άλλης χώρας. Μια μεμονωμένη περίπτωση ερωτώμενου αποτέλεσε η απονομή επιπλέον επαίνου από το Υπουργείο Παιδείας για τις δράσεις που υλοποιήθηκαν. Η δυνατότητα παρουσιάσεων των εκπαιδευτικών δράσεων σε συνέδρια θεωρήθηκε επιπλέον ως αναγνώριση της συλλογικής προσπάθειας από κάποια εκπαιδευτικό.

Αναλύοντας τα λεγόμενα των ερωτηθέντων σχετικά με το έβδομο ερευνητικό ερώτημα συμπεραίνουμε ότι η απονομή βραβείων από την Εθνική και Κεντρική Υπηρεσία Υποστήριξης eTwinning λειτουργεί θετικά προς τους εκπαιδευτικούς και τους κινητοποιεί σε μια επικείμενη συμμετοχή τους στο μέλλον, καθώς ανταμείβεται ηθικά η προσπάθεια που κατέβαλαν. Γι αυτό το λόγο επιλέγουν να εκφράσουν τη δυσανασχέτηση και τη ματαίωση που αισθάνθηκαν, καθώς παρατηρείται πληθώρα απονομής εθνικών και ευρωπαϊκών ετικετών ποιότητας σε έργα συνεργασίας που δεν ανταποκρίνονται στα κριτήρια ποιότητας που θέτει η Εθνική και Κεντρική Υπηρεσία Υποστήριξης. Επιπλέον η υποτίμηση που αναφέρεται από ορισμένους ερωτώμενους σε συγκεκριμένα έργα, που πληρούσαν κάθε ποιοτικό κριτήριο, μη λαμβάνοντας την ανάλογη αναγνώριση στη χώρα μας, ανατράπηκε από την απονομή εθνικών βραβείων εκ μέρους εταίρων άλλων χωρών ως επισφράγιση της συλλογικής προσπάθειας. Περαιτέρω η επαγγελματική εξέλιξη από ορισμένους μεταφράζεται ως επαγγελματική αναβάθμιση. Δηλώνουν απερίφραστα ότι η επιτυχημένη συμμετοχή σε έργα eTwinning δεν αποτέλεσε επιπρόσθετο προσόν στο επαγγελματικό βιογραφικό τους, ούτε επηρέασε άμεσα την επαγγελματική τους σταδιοδρομία, λαμβάνοντας κάποιου είδους προαγωγή, με την ερωτώμενη βραβευμένη με εθνικό βραβείο στη Γερμανία να ταυτίζεται με αυτή την άποψη. Τη θέση αυτή όμως αντικρούουν κάποιοι συνεντευξιαζόμενοι, παραθέτοντας ως επιχειρήματα περιπτώσεις εκπαιδευτικών από το εξωτερικό που ανελίχθηκαν σε θέσεις πρεσβευτών ή ενσωματώθηκαν στην υπηρεσία του eTwinning, έπειτα από την απονομή τους με ευρωπαϊκές ετικέτες ποιότητας, δίχως να γίνεται όμως κάποια αναφορά σε παρόμοια περίπτωση του εσωτερικού.

Διαπιστώνουμε ότι για τους ερωτώμενους η επαγγελματική αναγνώριση μέσω της διάκρισης με εθνικά και ευρωπαϊκά πιστοποιητικά και βραβεία από τους αρμόδιους φορείς λειτουργεί ενθαρρυντικά ως κίνητρο επαγγελματικής ικανοποίησης για μια επικείμενη συμμετοχή σε έργο συνεργασίας eTwinning με το πρώτο σκέλος της ερευνητικής υπόθεσης Υ5 να γίνεται αποδεκτό. Το εύρημα αυτό συνάδει με το αντίστοιχο στην έρευνα των (Crisan, 2013; Vuorikari et al., 2011; Wastiau et al., 2011;). Περαιτέρω αντιλαμβανόμαστε από τα πορίσματα ότι αποτελεί εμπόδιο για τους συνεντευξιαζόμενους εκπαιδευτικούς το γεγονός της μη αναμενόμενης αναγνώρισης του επαγγελματικού έργου από την ΕΥΥ ή την τοπική αρχή. Το συγκεκριμένο εύρημα συμφωνεί με εκείνο της έρευνας των (Crawley et al., 2009). Συμπεραίνουμε επιπροσθέτως ότι η επιβράβευση δεν συμβάλλει στην άμεση επικείμενη επαγγελματική αναβάθμιση του εκπαιδευτικού, κυρίως στη χώρα μας, όπως υποθέτουν ή επιθυμούν οι συνεντευξιαζόμενοι. Επομένως το δεύτερο σκέλος της ερευνητικής υπόθεσης Υ5 απορρίπτεται.

- **Προϋποθέσεις για αναβάθμιση της εκπαίδευσης μέσω της ορθολογικής χρήσης των ΤΠΕ**

8^ο Ερευνητικό ερώτημα: Ποιές θεωρούνται από τους εκπαιδευτικούς οι κρίσιμες προϋποθέσεις για αναβάθμιση της εκπαίδευσης, με τη συμβολή της ορθολογικής χρήσης των ΤΠΕ;

Η ορθολογική χρήση των ΤΠΕ ως δυναμικό εκπαιδευτικό μέσο θεωρείται ότι συμβάλλει στην αναβάθμιση της εκπαίδευσης, έχοντας ως απώτερο στόχο την ποιοτική βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας. Η πλειοψηφία των ερωτώμενων υποστηρίζει ότι με την ορθολογική χρήση συνεργατικών, τεχνολογικών εργαλείων και οπτικοακουστικών μέσων στην υλοποίηση καινοτόμων διαδραστικών εκπαιδευτικών έργων επιτυγχάνεται η **ποιοτική αναβάθμιση** της εκπαίδευσης. Η σχολική καθημερινότητα εκσυγχρονίζεται και εμπλουτίζεται με θετικές εμπειρίες μάθησης με γνώμονα την καλλιέργεια της κριτικής ικανότητας και ενός κλίματος αμοιβαίας αποδοχής. Ορισμένοι ισχυρίζονται ότι η πολιτισμική ανταλλαγή που πραγματοποιείται από συνεργατικές δράσεις μεταξύ σχολείων της Ευρώπης συμβάλλει ενεργά στη βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας. Τα ευρήματα αυτά

επιβεβαιώνουν εκείνα των (Crawley et al, 2009; Crişan, 2013; Galvin et al., 2006; Kampylis et al, 2013; Kearney & Gras-Velázquez, 2015; Wastiau et al, 2011).

Ταυτόχρονα οι συνεντευξιαζόμενοι υποστηρίζουν ότι η ένταξη μιας ποικιλίας ελκυστικών αλληλεπιδραστικών εργαλείων και εφαρμογών επιβάλλεται να γίνει με τη θέσπιση ορθολογικών μέτρων και ορίων. Επιπλέον ελάχιστοι δηλώνουν ότι το σύγχρονο σχολείο διαφαίνεται ανοιχτό στην τοπική και ευρύτερη κοινωνία, μέσω της συμμετοχής κοινωνικών παραγόντων αλλά και μέσω του διαμοιρασμού πληροφοριών για τις καινοτόμες δράσεις που πραγματοποιούνται, αποφεύγοντας την υπερβολική προβολή προς αποφυγήν παρανοήσεων. Μεμονωμένα κάποιοι θεωρούν ότι επιτάσσεται πρώτα η ορθή επιμόρφωση του εκπαιδευτικού προσωπικού και ο υλικοτεχνικός εξοπλισμός των υποδομών της χώρας μας ώστε να ενισχυθεί η διάθεση των εκπαιδευτικών για το σχεδιασμό διακρατικών συνεργατικών δράσεων.

10.2 Γονείς

- **Παράγοντες** που επηρεάζουν τη συμβολή των γονέων για τη συμμετοχή των παιδιών τους σε μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως eTwinning

1^ο Ερευνητικό ερώτημα: Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν τη συμβολή των γονέων για τη συμμετοχή των παιδιών τους σε μια συνεργασία eTwinning;

Η γνωριμία και η **πρωταρχική εμπειρία** του συνόλου των ερωτηθεισών γονέων με το πρόγραμμα αδελφοποίησης σχολείων της Ευρώπης «eTwinning», αποτελείται αποκλειστικά από τη συμμετοχή των παιδιών τους, στα πλαίσια της προσχολικής τους εκπαίδευσης. Δίχως κάποια ενημέρωση, μέσω ιστότοπων ή μέσω κοινωνικής δικτύωσης, να έχει προηγηθεί, της ενεργούς συμμετοχής του παιδιού τους σε ένα κοινό διακρατικό παιδαγωγικό έργο συνεργασίας από απόσταση, ήρθαν σε επαφή πρώτη φορά στο Νηπιαγωγείο. Υπήρξε μόνο ένας γονέας που βίωσε μια αντίστοιχη εμπειρία, συνομιλίας ομάδας μαθητών εξ αποστάσεως, ως μαθητής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Ως **πρωταρχικές ιδέες**, για τη συμβολή της τεχνολογίας σε ένα διακρατικό έργο συνεργασίας, από την πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα, σχηματίστηκαν θετικές έννοιες. Αντιλήφθηκαν το συγκεκριμένο εγχείρημα ως μια

καινοτόμα εκπαιδευτική δράση, αλληλεπίδρασης ιδεών διαφορετικών εθνοτήτων και πολιτισμών, προσφέροντας ταυτόχρονα ενδιαφέρουσες ευκαιρίες μάθησης που προάγουν τους μικρούς μαθητές σε έναν ευρύτερο γνωστικό και εμπειρικό κόσμο. Επιπλέον στα λεγόμενα ορισμένων γονέων αντιλαμβανόμαστε πως υπέθεσαν ότι δύναται επιπλέον να πραγματοποιηθεί καλλιέργεια επικοινωνιακών και κοινωνικών δεξιοτήτων, συμβάλλοντας σημαντικά στη συναισθηματική και νοητική τους εξέλιξη. Ελάχιστοι είναι οι γονείς που ήρθαν αντιμέτωποι με σκέψεις δισταγμού, εκφράζοντας την επιφυλακτικότητα τους απέναντι σε μια επικείμενη διεθνή συνεργασία σχολείων, με τη χρήση τεχνολογικών μέσων. Τα αίτια που προκάλεσαν αυτή τη στάση αποτέλεσαν παρανοήσεις σχετικά με τη διασφάλιση των προσωπικών δεδομένων των παιδιών, λόγω πρότερης ελλιπούς πληροφόρησης. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να εμφανίσουν ανασταλτικές συμπεριφορές, ώστε να παρέχουν τη συναίνεση τους για τη συμμετοχή του παιδιού τους σε μια συνεργασία eTwinning.

Πληροφορίες για μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως και τον **τρόπο υλοποίησης** της, δεν είχε σχεδόν κανένας γονέας. Παρ όλα αυτά, η πλειοψηφία των συνεντευξιαζόμενων, υπέθεσαν ορθά για τη χρήση τεχνολογικών μέσων, που θα συνέβαλλαν στην υλοποίηση μιας συνεργασίας eTwinning, με εξαίρεση ορισμένους που θεώρησαν ότι θα επιτευχθεί δια αλληλογραφίας.

Παρόλο που δεν υπήρξε κάποια αντίστοιχη εμπειρία στο παρελθόν, συμμετοχής σε πρόγραμμα συνεργασίας σχολείων eTwinning, με τη χρήση τεχνολογικών εργαλείων, η πλειοψηφία των ερωτώμενων αναφέρουν ξεκάθαρα πως δεν κλήθηκαν να έρθουν αντιμέτωποι με κάποιο **προβληματισμό**, που θα επηρέαζε την απόφαση τους να συναινέσουν ως γονείς στην εμπλοκή του παιδιού τους. Επιπλέον, ελάχιστοι ήταν οι γονείς που πρόβαλλαν ενδοιασμούς, αναφορικά με την ασφάλεια που παρέχεται από μια διαδικτυακή πλατφόρμα συνεργασίας μαθητών.

Από τα λεγόμενα των συμμετεχόντων γονέων στην έρευνα, ως προς το πρώτο ερευνητικό ερώτημα, διαφαίνεται ότι αναγνώρισαν τα πιθανά πολλαπλά οφέλη που θα παρείχε μια παρόμοια ευκαιρία. Περεταίρω ενστερνίζονται την άποψη ότι η εμπιστοσύνη που αποπνέει η προσωπικότητα του εκπαιδευτικού, συνέβαλλε θετικά, ώστε να προκαλέσει αίσθημα ασφάλειας σχετικά με την ορθολογική χρήση της τεχνολογίας στα παιδαγωγικά πλαίσια, ακόμα και στην έκθεση του παιδιού στο

διαδίκτυο. Αυτό μας βοηθάει να συμπεράνουμε ότι ο τρόπος διαχείρισης καταστάσεων από την πλευρά του εκπαιδευτικού είναι πρωτίστης σημασίας για να αποφευχθούν δισταγμοί, ενδοιασμοί και ανασταλτικοί παράγοντες που θα αποτελέσουν εμπόδιο στην ομαλή διεξαγωγή μιας διακρατικής συνεργασίας. Συνεπώς, καθώς δεν παρατηρείται κάποια προβολή δισταγμών εκ μέρους των γονέων σχετικά με τη συμμετοχή των παιδιών τους σε μια συνεργασία eTwinning, λόγω της απουσίας προηγούμενης εμπειρίας, η πρώτη ερευνητική υπόθεση Υ1 απορρίπτεται.

➤ **Πρακτικές ένταξης των γονέων σε μια συνεργασία eTwinning**

2^ο Ερευνητικό ερώτημα: Ποιες πρακτικές ένταξης αντιλήφθηκαν οι γονείς;

Το σύνολο των συνεντευξιζόμενων γονέων παιδιών προσχολικής ηλικίας, δηλώνουν **καθολικά ενήμεροι**, αναφορικά σε μια συνεργασία eTwinning. Έλαβαν την κατάλληλη πληροφόρηση για τον τρόπο συνεργασίας με τις άλλες χώρες, το θέμα υλοποίησης του εκπαιδευτικού έργου, τον διαμοιρασμό φωτογραφιών/βίντεο με τις δράσεις των μαθητών και την εξέλιξη των δράσεων, ώστε να βιώσουν ασφάλεια για την εγκυρότητα του προγράμματος. Αναφέρουν ότι αυτό πραγματοποιήθηκε, εκ μέρους τους εκπαιδευτικού, μέσω διανομής ενημερωτικού φυλλαδίου, ενυπόγραφης υπεύθυνης δήλωσης γονέα για τη συμμετοχή του παιδιού σε συνεργασία eTwinning, διοργάνωσης συστηματικών προφορικών συζητήσεων για την εξέλιξη των δράσεων και παρουσιάσεων των δραστηριοτήτων και των αποτελεσμάτων.

Οι περισσότεροι γονείς, συμμετέχοντες της έρευνας, εκφράζουν ότι **δεν υπήρξαν αρκετά περιθώρια για συνεχόμενη και άμεση εμπλοκή** των γονέων, λόγω της ιδιαιτερότητας του θέματος που διαπραγματεύτηκε η ομάδα συνεργατών, στη συγκεκριμένη διακρατική συνεργασία που συμμετείχε το παιδί τους. Η εκπαιδευτικός επέλεξε να εντάξει τους γονείς των μαθητών μόνο σε δραστηριότητες ενεργοποίησης του ενδιαφέροντος για το θέμα επεξεργασίας, κρίνοντας απαραίτητη τη συνεργασία, για την αναζήτηση και καταγραφή πληροφοριών. Ορισμένοι, επιπλέον, δηλώνουν με έκδηλη την ικανοποίηση τους ότι **ενεπλάκησαν ενεργά** σε έργα συνεργασίας eTwinning, μέσω της συλλογής πληροφοριών για το θέμα επεξεργασίας, της παρουσίασης τους και ταυτόχρονα της υλοποίησης συγκεκριμένων δράσεων. Ελάχιστοι είναι οι γονείς που αντιμετώπισαν τη **μη ενεργό εμπλοκή** τους σε ένα

εκπαιδευτικό έργο, ως προτέρημα στην έκβαση της επιτυχίας των τελικών αποτελεσμάτων.

Περί του δεύτερου ερευνητικού ερωτήματος, επιβεβαιώνεται η σημαντικότητα μιας πλήρους πληροφόρησης των εκπαιδευτικών δράσεων προς τους γονείς των μαθητών, ως μια παιδαγωγική πρακτική ένταξης των γονέων στη σχολική καθημερινότητα, επισφραγίζοντας παράλληλα την εμπιστοσύνη τους προς το πρόσωπο του εκπαιδευτικού. Συμπεραίνουμε επιπροσθέτως ότι η πλειοψηφία των γονέων εντάχθηκε με αρμονικό τρόπο, ώστε να συμβάλλει στην ολοκλήρωση των στόχων του προγράμματος. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να γίνει άμεσα αντιληπτό το γεγονός ότι οι γονείς αναδεικνύονται πολύτιμοι συνεργάτες, αρωγοί της διαδικασίας της μάθησης, στην προσχολική εκπαίδευση. Αμφότερες οι πλευρές ανέπτυξαν θετικά συναισθήματα, συμβάλλοντας άμεσα στην κινητοποίηση του ενδιαφέροντος των μαθητών και ταυτόχρονα στην τόνωση του αυτοσυναίσθηματός τους.

➤ **Στάσεις και εκτιμήσεις**

3^ο Ερευνητικό ερώτημα: Ποιές είναι οι στάσεις και οι εκτιμήσεις που διαμορφώνονται στους γονείς, για μια συνεργατική μάθηση σχολείων εξ αποστάσεως;

Από τις πληροφορίες που διαμοιράζονταν και τις εμπειρίες που μετέφεραν μέσω της σχολικής καθημερινότητας τους, οι μαθητές στους γονείς τους, **θετικά οφέλη** διαβλέπουν οι συμμετέχοντες της έρευνας, αναφορικά με τις εντυπώσεις για τη συμβολή αυτής της καινοτόμου εκπαιδευτικής δράσης, μιας συνεργασίας eTwinning. Η θετική αντιμετώπιση της συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως από τους γονείς εντοπίζεται και στην έρευνα των (Παπαστεργίου & Αντωνίου, 2003). Επισημαίνουν, στο σύνολο των γονέων, ότι οι μαθητές βίωσαν τη διαδικασία της μάθησης ως μια ευχάριστη εμπειρία, όπου αποκόμισαν απαραίτητες πληροφορίες για τη μετέπειτα ανάπτυξη τους. Παράλληλα με την καλλιέργεια γνωστικών δεξιοτήτων, διεύρυναν τους ορίζοντες της μάθησης τους εμπλουτίζοντας τις προϋπάρχουσες γνώσεις σε θέματα πολιτισμικού, γεωγραφικού και κοινωνικού ενδιαφέροντος. Αντιλήφθηκαν, αρκετοί ερωτώμενοι, ανάπτυξη κοινωνικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων, παράλληλα με την καλλιέργεια στάσεων συμπεριφοράς, καθώς έχουν κατακτηθεί οι έννοιες που επεξεργάστηκαν στα έργα συνεργασίας ως μαθητές,

κάνοντας τους πλέον συνειδητή χρήση σε λεκτικές αναφορές. Επιπροσθέτως, ορισμένοι, υποστηρίζουν ότι τα παιδιά μυήθηκαν στον τεχνολογικό εγγραμματισμό, συνειδητοποιώντας την ορθολογική χρήση της τεχνολογίας για παιδαγωγικούς σκοπούς, με τα διαδραστικά συνεργατικά εργαλεία να προκαλούν τον εντυπωσιασμό και την παρότρυνση του ενδιαφέροντος για μάθηση. Περεταίρω, κάποιοι γονείς, θεώρησαν ότι πραγματοποιήθηκε συναισθηματική ωρίμανση στα παιδιά τους. Τεκμηριώνουν την άποψη τους υποστηρίζοντας ότι οι γνώσεις που κατέκτησαν και οι δεξιότητες που αποκόμισαν συνολικά ως μαθητές, συνέβαλλαν στον αυτοπροσδιορισμό τους, καθώς αναπτύχθηκε αρμονικά η διάπλαση της προσωπικότητάς τους. Τα ευρήματα από τα λεγόμενα των γονέων ως προς τα οφέλη των μαθητών επιβεβαιώνουν τα αντίστοιχα από τα λεγόμενα των εκπαιδευτικών στις έρευνες των (Crawley et al, 2009; Crişan, 2013; Kampylis et al, 2013; Kearney & Gras-Velázquez, 2015; Wastiau et al, 2011).

Η πλειοψηφία των γονέων, με εξαίρεση ορισμένων, υποστηρίζουν πως έχουν παρατηρηθεί **λεκτικές αναφορές** εκ μέρους των μαθητών έπειτα από το πέρας του χρόνου. Αποτυπώθηκαν στη μνήμη τους λεπτομέρειες που τους εντυπωσίασαν, προκαλώντας τον εμφανή ενθουσιασμό και την έκπληξη των γονέων τους, καθώς συνειδητοποιούν πως τα παιδιά τους κατέκτησαν δυσνόητες και ιδιαίτερα ευαίσθητες έννοιες στα πλαίσια της προσχολικής τους εκπαίδευσης, τις οποίες μπορούν να διαχειριστούν έμπρακτα. Δεν επισημαίνουν κάποιο παράγοντα, οι μαθητές, ως αρνητική εμπειρία, από τη συμμετοχή τους στο συγκεκριμένο πρόγραμμα, γεγονός που λειτουργεί ενισχυτικά στη θετική αντιμετώπιση των αποτελεσμάτων μιας διακρατικής συνεργασίας από τους γονείς.

Υπήρξαν ορισμένοι γονείς που εκ μέρους τους αρχικά, αντιμετωπίστηκε με επιφύλαξη και διστακτικότητα το εγχείρημα αυτό. Στην πορεία όμως αναπτύχθηκαν **συναισθήματα εντυπωσιασμού** και περηφάνιας όταν κατάφεραν να αντιληφθούν πλήρως τη μορφή των δραστηριοτήτων που υλοποιήθηκαν και τα πολλαπλά οφέλη που είχαν στην ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας των παιδιού τους. Εν αντιθέσει οι ερωτώμενοι ως επί των πλείστων, ανέπτυξαν από την αρχή έως την ολοκλήρωση του έργου συνεργασίας θετικά συναισθήματα αδημονίας, ενθουσιασμού και συγκίνησης. Επιπροσθέτως αναγνωρίστηκε η σημαντικότητα των γνώσεων και των βιωμάτων που αποκτούνται από την ενασχόληση των παιδιών σε

μια αντίστοιχη διακρατική συνεργασία εξ αποστάσεως ταυτόχρονα με την αξία της προσχολικής εκπαίδευσης, καταρρίπτοντας παγιωμένες, λαθεμένες αντιλήψεις που την υποτιμούν. Ταυτόχρονα, σύμφωνα με τα λεγόμενα όλων των γονέων τα θετικά συναισθήματα που παρατήρησαν να αναπτύσσονται στα παιδιά τους, ισχυρίζονται ότι παρακίνησαν το ενδιαφέρον τους για μάθηση, ενεργοποιώντας και ωριμάζοντας τη σκέψη τους. Επισφραγίζεται έτσι η άποψη ότι η συμβολή των συναισθημάτων που αναπτύσσονται κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας παίζουν πρωτεύοντα ρόλο στην κατάκτηση της νέας γνώσης. Η ανάκληση στη μνήμη των παιδιών, των δράσεων μιας διακρατικής συνεργασίας και των γνώσεων που κατοχύρωσαν, αποδεικνύει ότι η συμβολή των θετικών εμπειριών μάθησης γεννάει θετικά συναισθήματα με αποτέλεσμα η καλλιέργεια των γνωστικών, κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων να έχει μακροπρόθεσμα αποτελέσματα.

Ως προς την πλειονότητα των συμμετεχόντων της έρευνας επιβεβαιώνεται η **συμμετοχή σε συζητήσεις**, αναφορικά με τη εμπλοκή των παιδιών τους σε μια διεθνής συνεργασία από απόσταση σχολείων της Ευρώπης, κατά τη διάρκεια της προσχολικής τους εκπαίδευσης. Με γνώμονα τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις στάσεις που δύναται να κατακτηθούν, τα αποτελέσματα στη συμπεριφορά των παιδιών των ερωτώμενων που παρατηρήθηκαν ήταν εντυπωσιακά. Συμπεραίνουμε ότι οι στόχοι των προγραμμάτων που συμμετείχαν έχουν κατακτηθεί, με τους μαθητές να αναπτύσσονται ολόπλευρα, καθώς, μετά το πέρας των δράσεων του προγράμματος, λειτουργούν ως συνειδητοποιημένοι ενεργοί πολίτες. Αντιλαμβανόμενοι οι γονείς τα πλεονεκτήματα μιας διακρατικής συνεργασίας eTwinning σε παιδιά προσχολικής ηλικίας, αναπτύσσουν θετικές στάσεις και στο σύνολο τους, προσθέτουν ότι θα σύστηναν ανεπιφύλακτα σε κάποιον γονέα ή εκπαιδευτικό, μια επικείμενη συμμετοχή αποτελώντας παράγοντες παρότρυνσης, με την ερευνητική υπόθεση Υ2 να γίνεται αποδεκτή.

➤ **Η επιβράβευση** ως κίνητρο μάθησης

4^ο Ερευνητικό ερώτημα: Αποτελεί η θετική ενίσχυση, μέσω βραβείων από φορείς, ενεργοποίηση των κινήτρων μάθησης;

Η επισφράγιση της σπουδαιότητας της συμβολής των μαθητών σε διακρατικά παιδαγωγικά έργα, ήρθε με την απονομή **βραβείων** από την ΚΥΥ του eTwinning και

από άλλους δημόσιους φορείς. Η πλειονότητα των συμμετεχόντων στην έρευνα δηλώνει με έκδηλο θαυμασμό και περηφάνια ότι τα παιδιά τους ως μαθητές απέσπασαν Εθνική και Ευρωπαϊκή ετικέτα ποιότητας για το υψηλό επίπεδο των αλληλεπιδραστικών δραστηριοτήτων που ολοκλήρωσαν. Ορισμένοι γονείς δηλώνουν ότι απονεμήθηκε, επιπλέον, στους μαθητές ένα βραβείο έπαινος του Υπουργείου Παιδείας για τις δράσεις που υλοποίησαν, δημιουργώντας έντονα αισθήματα συγκίνησης. Ελάχιστοι υποστηρίζουν ότι τα παιδιά τους έλαβαν μόνο Εθνική ετικέτα ποιότητας, ως επιβράβευση ατομικών και συλλογικών προσπαθειών, προκαλώντας τους συναισθήματα περηφάνιας. Υπήρξαν περεταίρω και κάποιοι που αναφέρουν ότι έλαβαν τα παιδιά τους ως οι μαθητές της προσχολικής αγωγής έναν επιπρόσθετο τιμητικό έπαινο από το Δήμο που ανήκουν ως δημότες, καθώς αποτέλεσαν το πρώτο σχολείο στο δήμο αλλά και στο νομό που πρωτοπόρησε και υλοποίησε επιτυχώς το καινοτόμο σχολικό εγχείρημα μιας ευρωπαϊκής συνεργασίας σχολείων από απόσταση.

Η απονομή βραβείων και διακρίσεων από τους αρμόδιους φορείς για μια επιτυχημένη διακρατική συνεργασία εξ αποστάσεως eTwinning δημιουργεί το αίσθημα της ικανοποίησης των μαθητών, για την προσπάθεια που κατέβαλλαν σύμφωνα με τα λεγόμενα του συνόλου των γονέων. Υποστηρίζουν ότι παρόμοια συναισθήματα υπερηφάνειας και ενθουσιασμού αντιλήφθηκαν και στα παιδιά τους. Βίωσαν τη βράβευση ως μια σημαντική στιγμή στη μαθητική τους πορεία, αναγνωρίζοντας τη συμβολική αξία των επαίνων που τους απονεμήθηκαν, ως μια θετική ενίσχυση, καθώς τους επιδεικνύουν με θαυμασμό. Απαντώντας στο τέταρτο ερώτημα, αποδεικνύεται πως η θετική επιβράβευση στους μαθητές, μέσω συμβόλων, ενισχύει στην ενεργοποίηση **κινήτρων μάθησης**, που έχουν ως αποτέλεσμα την τόνωση ευδιακρίτως της αυτοπεποίθησης και του αυτοσεβασμού, με την ερευνητική υπόθεση Υ3 να γίνεται αποδεκτή. Ως προς την αύξηση κινήτρων μάθησης μέσω μιας συνεργασίας eTwinning επαληθεύεται και στις έρευνες των (Crawley et al, 2009; Kamylylis et al, 2013; Kearney & Gras-Velázquez, 2015; Wastiau et al, 2011).

11. Περιορισμοί τη έρευνας

Τα συμπεράσματα της παρούσας έρευνας προέκυψαν έπειτα από ποιοτική ανάλυση των αποτελεσμάτων και ισχύουν με τους επιστημονικούς και μεθοδολογικούς περιορισμούς που την καθορίζουν. Στους περιορισμούς περιλαμβάνονται η έλλειψη αντιπροσωπευτικότητας που δεν επιτρέπει τη γενίκευση των αποτελεσμάτων, η απουσία επαναληψιμότητας, η αδυναμία ανάδειξης σχέσεων αιτιότητας και η υποκειμενικότητα. Περαιτέρω η διεξαγωγή των τηλεφωνικών ατομικών συνεντεύξεων και η απομαγνητοφώνηση τους αφορά μια χρονοβόρα διαδικασία, η οποία κρίνεται απαραίτητη για τη συλλογή των δεδομένων και αποτελεί δέσμευση του ερευνητή αλλά και των ερωτώμενων.

Επιπλέον ως περιορισμοί αποτελούν οι ελλιπείς έρευνες που έχουν διεξαχθεί σχετικά με το eTwinning και τον αντίκτυπο που έχουν σφαιρικά στην εκπαιδευτική κοινότητα αλλά και την τοπική κοινωνία, καθώς δεν έχουν υλοποιηθεί μελέτες με δείγμα γονείς παιδιών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που συμμετείχαν σε συνεργατικά έργα εξ αποστάσεως. Επιπρόσθετα δεν υπάρχουν δημοσιευμένες έρευνες ποιοτικής μελέτης του συγκεκριμένου θέματος ώστε να προβεί ο ερευνητής σε σύγκριση των μη μετρήσιμων παραγόντων.

12. Προτάσεις για μελλοντικές έρευνες – Επίλογος

Ορισμένα από τα αναδυόμενα σχόλια και συμπεράσματα προφανώς ζητούν περαιτέρω διερεύνηση. Ενδιαφέροντα αποτελέσματα θα μπορούσαν να εξαχθούν από τη διεξαγωγή μιας μελλοντικής έρευνας που θα εντάσσει μέλη Εθνικής Υπηρεσίας Υποστήριξης του eTwinning, εξειδικευμένα και ανώτερα στελέχη της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Συγκεκριμένα δείγμα θα μπορούσαν να αποτελέσουν πρεσβευτές του eTwinning, οι Υπεύθυνοι Σχολικών Δραστηριοτήτων, οι Σχολικοί Σύμβουλοι, οι Διευθυντές Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης διάφορων νομών και οι Υπεύθυνοι Εκπαιδευτικών Θεμάτων ορισμένων Δήμων. Αυτό θα παρέχει μια σφαιρική διερεύνηση αντιλήψεων και στάσεων ως προς τη κοινότητα σχολείων της Ευρώπης eTwinning μέσα από συγκρίσεις μεταβλητών και παραγόντων.

Ωστόσο, το eTwinning δεν πρέπει να θεωρηθεί παγκόσμια πανάκεια για την εκπαίδευση και ότι προσελκύει μόνο δραστήριους εκπαιδευτικούς. Οι ανασταλτικοί παράγοντες συμμετοχής των εκπαιδευτικών που έχουν αναδυθεί από την έρευνα προσδιορίζουν τους λόγους που χρήζουν περεταίρω διερεύνησης και αναζήτησης τρόπων αντιμετώπισης. Οι παιδαγωγικές προσεγγίσεις που υποστηρίζει, όπως χρησιμοποιούνται από τους παιδαγωγούς, ανοίγουν τους ορίζοντες για σημαντικές εξελίξεις στην προσέγγιση νέων τρόπων μετάδοσης της γνώσης. Αυτό με τη σειρά του μπορεί να ενθαρρύνει τους σχεδιαστές των αναλυτικών προγραμμάτων σπουδών ώστε να εξετάσουν με ευθύνη τον ρόλο αυτών των εναλλακτικών παιδαγωγικών προσεγγίσεων σε σχέση με τα παραδοσιακά προγράμματα σπουδών. Επιπλέον δύναται να εμπνεύσουν τους αρμόδιους οργανισμούς κατάρτισης των εκπαιδευτικών να συμπεριλάβουν την επιμόρφωση και την ολοκληρωμένη ενημέρωση για την παιδαγωγική χρήση πρωτοποριακών μεθόδων, όπως το eTwinning.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Ελληνόγλωσση

- **Αγγελόπουλος, Π., & Πατεράκη, Ε.** (2014). Νέο eTwinning: Δημιουργική μάθηση και καινοτομία. Στο Π. Αναστασιάδης, Ν. Ζαράνης, Β. Οικονομίδης, & Μ. Καλογιαννάκης (Επιμ.), *Πρακτικά 9^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή «Τεχνολογίες Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση», Ρέθυμνο, 3-5 Οκτωβρίου 2014* (σσ. 320-323). Ανάκτηση από: https://www.researchgate.net/profile/Michail_Kalogiannakis/publication/305000468_Proceedings_of_the_9th_Pan-Hellenic_Conference_ICT_in_Education_University_of_Crete_Rethymno_03102014_-_05102014_in_Greek/links/577ea86f08ae69ab8820e725/Proceedings-of-the-9th-Pan-Hellenic-Conference-ICT-in-Education-University-of-Crete-Rethymno-03-10-2014-05-10-2014-in-Greek.pdf
- **Αναγνωστοπούλου, Μ.** (2001). *Η ομαδική διδασκαλία στην εκπαίδευση: Μια θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση*. Θεσσαλονίκη: Αδελφοί Κυριακίδη.
- **Αναστασιάδης, Π.** (2006). Περιβάλλοντα μάθησης στο διαδίκτυο και εκπαίδευση από απόσταση. Στο: Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Στοιχεία Θεωρίας και Πράξης* (σσ. 108 – 150). Αθήνα: Προπομπός.
- **Αποστόλου, Μ., Αντωνίου, Π., & Παπαστεργίου, Μ.** (2016). Η εξ αποστάσεως ομαδοσυνεργατική εκπαίδευση στο πλαίσιο ψηφιακών κοινοτήτων μάθησης ως μέσο ανάπτυξης κοινωνικών δεξιοτήτων στην περιβαλλοντική εκπαίδευση. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 10(1), σσ. 33-48. doi:<http://dx.doi.org/10.12681/jode.9810>
- **Βοσνιάδου, Σ.** (2005). *Εισαγωγή στην Ψυχολογία*, Τόμος Α, Εκδόσεις Gutenberg.
- **Βρύζας, Κ. & Τσιτουρίδου, Μ.** (2005). Πληροφορική Κουλτούρα και Εκπαίδευση. *3^ο Συνέδριο Διδακτικής της Πληροφορικής*. Κόρινθος.

- **Γάλλου, Ζ. & Ιωαννίδης, Δ.** (2014). Η χρήση συνεργατικών Web 2.0 εργαλείων στο πλαίσιο των προγραμμάτων eTwinning. Στο Ν. Τζιμόπουλος, Γ. Αυγέρης και Α. Λούβρης (Επιμ.), *Πρακτικά 1^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου eTwinning «Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στα Συνεργατικά Σχολικά Προγράμματα», 14 – 16 Νοεμβρίου 2014*, Τόμος Α΄ (σσ. 563–572). Πάτρα. Ανακτήθηκε από: <http://www.etwinning.gr/images/praktika2014/1o-CONF-2014-Praktika.pdf>
- **Cassells, D., Gilleran, A., Morvan, C. & Scimeca, S.** (2016). *Μεγαλώνοντας Ψηφιακούς Πολίτες*. Κεντρική Υπηρεσία Υποστήριξης για το eTwinning - European Schoolnet. Βρυξέλλες.
- **Crawley, C., Gerhard, P., Gilleran, A. & Joyce, A.** (2010). eTwinning 2.0, Χτίζοντας την κοινότητα για τα σχολεία της Ευρώπης. Κεντρική Υπηρεσία Στήριξης για το eTwinning - European Schoolnet. Βρυξέλλες.
- **Δαγδιλέλης, Β.** (2003). "Οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών και ο πληροφορικός/τεχνολογικός εγγραματισμός". Στο Λ. Βεκρής και Ε. Χοντολίδου (επιμ.) *Προδιαγραφές Σπουδών για τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας*. Αθήνα: ΓΓΕΕΙΔΕΚΕ.
- **Δερβίσης, Σ.** (1998). *Οι μαθητές μιας τάξης ως κοινωνική ομάδα και η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία*. Αθήνα: Gutenberg.
- **Gilleran, A., & Kearney, C.** (2014). *Ανάπτυξη των ικανοτήτων των μαθητών μέσω του eTwinning*. Κεντρική Υπηρεσία Υποστήριξης του eTwinning - European Schoolnet. Βρυξέλλες.
- **Θεοφανέλλης, Τ.** (2013). Προτάσεις για ένταξη της δράσης eTwinning στη διδασκαλία των μαθημάτων ξένων γλωσσών. *εκπ@ιδευτικός κύκλος*, 1(3), 155–184.
- **Ιωσηφίδης, Θ.** (2003). *Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Κριτική.
- **Κακανά, Δ-Μ.** (2008). *Η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση*. Θεσσαλονίκη: Αδελφοί Κυριακίδη.
- **Καλογιαννάκης, Μ. & Παπαδάκης, Σ.** (2011). Η δράση της ηλεκτρονικής αδελφοποίησης (eTwinning) στην πρώιμη παιδική ηλικία ως αφετηρία καινοτόμων πρακτικών για τη διδακτική των Φυσικών Επιστημών. Στο Γ.

Παπαδάτος, Α.Σ. Αντωνίου, Α. Μπαστέα, Π. Τρακαδάς (Επιμ.) *Πρακτικά του 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου Επιστημών Εκπαίδευσης*, Τόμος Α', (σσ. 468-476). Αθήνα.

- **Καρβanelου, Α.** (2016). Η σημασία των θεωριών μάθησης στο πλαίσιο των ΤΠΕ στην εκπαίδευση. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 7(1), 98-117. doi:<http://dx.doi.org/10.12681/jode.9771>
- **Κανάκης, Ι.** (2001). *Η οργάνωση της διδασκαλίας-μάθησης με ομάδες εργασίας: Θεωρητική θεμελίωση και πρακτική εφαρμογή*. Αθήνα: Τυπωθήτω-Γιώργος Δάρδανος.
- **Κεκές, Ι.** (2007). *Η διαχείριση της γνώσης στο σύγχρονο τεχνολογικό περιβάλλον*. Αθήνα: Ατραπός.
- **Κιτσαράς, Γ.** (2001). *Προσχολική παιδαγωγική*. Αθήνα.
- **Κιτσαράς, Γ.** (2004). *Προγράμματα, διδακτική μεθοδολογία προσχολικής αγωγής*. Αθήνα.
- **Κογκούλης, Ι.** (2004). *Η σχολική τάξη ως κοινωνική ομάδα και η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση*. Θεσσαλονίκη: Αδελφοί Κυριακίδη.
- **Κολιάδης, Ε.** (2002). *Θεωρίες μάθησης και εκπαιδευτικής πράξης: Γνωστική Θεωρία*. Τόμος Γ'. Αθήνα : Αυτοέκδοση.
- **Κόμης, Β., & Μικρόπουλος, Α.** (2001). *Πληροφορική στην Εκπαίδευση* (Τόμ. Β'). ΕΣΠΙ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Ε.Π.Ε.
- **Κόμης, Β.** (2004). *Εισαγωγή στις Εκπαιδευτικές Εφαρμογές των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών*. Αθήνα: Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.
- **Κόμης, Β.** (2010). *Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών για την Αξιοποίηση και Εφαρμογή των ΤΠΕ στη Διδακτική Πράξη. Επιμορφωτικό υλικό για την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών στα Κέντρα Στήριξης Επιμόρφωσης*. Τεύχος 2Α: Κλάδοι ΠΕ60/ΠΕ70. Πάτρα: ΥΠ.Ε.Π.Θ., Π.Ι., Ε.Α.Ι.Τ.Υ.
- **Κόμης, Β.** (2015) *Πανεπιστημιακές Σημειώσεις σε ηλεκτρονική μορφή του μαθήματος Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση*. Πανεπιστήμιο Πατρών.

- **Κουτουμάνος, Α. & Σγουροπούλου Κ.** (2001). Εικονικοί Μαθησιοχώροι. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Απόψεις και Προβληματισμοί για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, (σσ. 131 – 151). Αθήνα: Προπομπός.
- **Κυριαζή, Ν.** (1998). *Η κοινωνιολογική έρευνα, κριτική επισκόπηση των μεθόδων και τεχνικών*. Αθήνα: Ελληνικές Επιστημονικές Εκδόσεις.
- **Κωσταρίδου-Ευκλείδη, Α.** (2011). *Μεταγνωστικές διεργασίες και αυτο-ρύθμιση*. Αθήνα: Πεδίο.
- **Λιγούτσικου, Ε., Κουτσούμπα, Μ., Κουστουράκης, Γ., & Λιοναράκης Α.** (2015). Η Θεωρία της Πολλαπλής Νοημοσύνης ως κινητήριος δύναμη ενεργοποίησης και μαθησιακής εξέλιξης στην Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την αξιοποίηση των ΤΠΕ. Στο Α. Λιοναράκης, Σ. Ιωακειμίδου, Γ. Μανούσου, Μ. Νιάρη, Τ. Χαρτοφύλακα & Σ. Παπαδημητρίου (Επιμ.), *8^ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Καινοτομία και Έρευνα*. (σσ. 43-57). Ανακτήθηκε από: <http://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/openedu/article/view/16>
- **Λιοναράκης, Α.** (1999) Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Η εμπειρία του ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Πανεπιστήμιο Αιγαίου – Σχολή Ελληνικών και Μεσογειακών Σπουδών – Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης. *Πρακτικά Συνεδρίου: Νέες παράμετροι στην εκπαίδευση: Εκπαίδευση από απόσταση και δια βίου εκπαίδευση*, (σσ. 45 – 51). Ρόδος.
- **Λιοναράκης, Α.** (2001). Για ποια εξ αποστάσεως εκπαίδευση μιλάμε; Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.) *Πρακτικά 1^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης*, Τόμος Β', (σσ. 185 – 194). Πάτρα: Ε.Α.Π.
- **Λιοναράκης, Α** (2006). Η θεωρία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και η πολυπλοκότητα της πολυμορφικής της διάστασης. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.) *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Στοιχεία Θεωρίας και Πράξης*, (σσ. 11 – 41). Αθήνα: Προπομπός.
- **Ματσαγγούρας, Η.** (1995). *Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία: για το καθημερινό μάθημα και τις συνθετικές εργασίες*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- **Ματσαγγούρας, Η.** (2000). Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία: «Γιατί;», «Πώς;», «Πότε» και «για Ποιους». *Διήμερο Επιστημονικό Συμπόσιο: «Η εφαρμογή της*

ομαδοκεντρικής διδασκαλίας-Τάσεις και εφαρμογές». Ανακτήθηκε από:
<http://users.sch.gr/kliapis/matsF.pdf>

- **Ματσαγγούρας, Η.** (2002). *Θεωρία και Πράξη της Διδασκαλίας*. Τόμος Α΄ Θεωρία της Διδασκαλίας. Αθήνα: Gutenberg.
- **Ματσαγγούρας, Η.** (2008). *Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- **Μικρόπουλος, Τ.** (2006). *Ο Υπολογιστής ως Γνωστικό Εργαλείο*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- **Μπακιρτζής, Κ.** (2002). *Επικοινωνία και Αγωγή*. Αθήνα: Gutenberg.
- **Μπαμπαλή, Α.** (2014). Οι Τ.Π.Ε. ως βοηθητικά εργαλεία για την επίτευξη συνεργασίας μεταξύ σχολείων ευρωπαϊκών χωρών μέσω προγραμμάτων e-Twinning. Στο Ν. Τζιμόπουλος, Γ. Αυγέρης και Α. Λούβρης (Επιμ.), *Πρακτικά 1^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου eTwinning «Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στα Συνεργατικά Σχολικά Προγράμματα», 14-16 Νοεμβρίου 2014*, Τόμος Α΄, (σσ. 176 – 181). Πάτρα. Ανακτήθηκε από:
<http://www.etwinning.gr/images/praktika2014/1o-CONF-2014-Praktika.pdf>
- **Μπίκος, Κ.** (2009). *Αλληλεπίδραση και κοινωνικές σχέσεις στη σχολική τάξη*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- **Μυλωνάκου - Κεκέ, Η.** (2009). *Συνεργασία Σχολείου, Οικογένειας και Κοινότητας: Θεωρητικές Προσεγγίσεις και Πρακτικές Εφαρμογές*. Αθήνα: Παπαζήσης.
- **Μυλωνάκου - Κεκέ, Η. & Ευθυμιόπουλος, Α.** (2010). Οι προκλήσεις της νέας κοινωνικοπαιδαγωγικής πραγματικότητας του Ψηφιακού Σχολείου. *Πρακτικά του Ελληνικού Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης (ΕΛΛ.Ι.Ε.Π.Ε.Κ.), 5ο Πανελλήνιο Συνέδριο με θέμα: «Μαθαίνω πώς να Μαθαίνω», 7-9 Μαΐου 2010*. Αθήνα.
- **Ντάβου, Μπ.** (2000). *Οι διεργασίες της σκέψης στην εποχή της πληροφορίας: Θέματα Γνωστικής Ψυχολογίας και Επικοινωνίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- **Ντολιοπούλου, Ε.** (2005α). *Σύγχρονες τάσεις της προσχολικής αγωγής*. Αθήνα: Τυπωθήτω – Γιώργος Δαρδανός.
- **Ντολιοπούλου, Ε.** (2005β). *Σύγχρονα προγράμματα για παιδιά προσχολικής ηλικίας*. Αθήνα: Τυπωθήτω – Γιώργος Δαρδανός.

- **Ξωχέλλης, Π.** (2000). *Το εκπαιδευτικό έργο ως κοινωνικός ρόλος*. Θεσσαλονίκη: Αδελφοί Κυριακίδη.
- **Ξωχέλλης, Π.** (2003). *Σχολική παιδαγωγική*. Θεσσαλονίκη: Αδελφοί Κυριακίδη.
- **Παγγέ, Τζ.** (1999). Μάθηση από απόσταση και εφαρμογές της στην εκπαιδευτική διαδικασία. Πανεπιστήμιο Αιγαίου – σχολή Ελληνικών και Μεσογειακών Σπουδών – Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης. Πρακτικά Συνεδρίου: *Νέες παράμετροι στην εκπαίδευση: Εκπαίδευση από απόσταση και δια βίου εκπαίδευση*, 21&22 Νοεμβρίου 1999 (σσ. 52 – 57). Ρόδος.
- **Παναγιωτίδης Π.** (1999), «*Μοντέλο εξ αποστάσεως Γλωσσικής Κατάρτισης με Χρήση Multimedia μέσω Διαδικτύου (Διδακτορική Διατριβή)*». Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στις Επιστήμες της Γλώσσας και της Επικοινωνίας. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- **Πανταζής, Σ. & Σακελλαρίου Μ.** (2005). *Προσχολική παιδαγωγική, Προβληματισμοί – Προτάσεις*. Αθήνα: Ατραπός.
- **Πανταζής, Σ.** (2006). *Διαπολιτισμική αγωγή στο Νηπιαγωγείο*. Αθήνα: Ατραπός.
- **Παπαδάκης, Στ.** (2016). Καινοτομίες στην εκπαίδευση. Στο Φ. Γούσιας (Επιμ.) *Πρακτικά 3^{ου} συνεδρίου Νέος Παιδαγωγός, 16 & 17 Απριλίου 2016* (σσ. 728 - 735). Αθήνα. Ανακτήθηκε από: https://www.researchgate.net/publication/303809873_Kainotomies_sten_Ekpaideuse_E_drase_eTwinning
- **Παπαδάκης, Στ.** (2015) Η δράση του eTwinning. Παρελθόν, παρόν και μέλλον. *Πρακτικά 2^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου eTwinning «Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στα συνεργατικά σχολικά προγράμματα», 13 – 15 Νοεμβρίου 2015* (σσ. 361 - 370). Πάτρα. Ανακτήθηκε από: https://www.researchgate.net/publication/303773865_E_drase_eTwinning_Parelthon_paron_kai_mellon
- **Παπαδοπούλου, Ε.** (2015). *Διερεύνηση στάσεων και αντιλήψεων στελεχών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης απέναντι στην διαδικτυακή εκπαίδευση και επιμόρφωση (Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία)*. Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Ειδίκευση Δια Βίου Μάθησης. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

- **Παρασκευάς, Μ.** (2014). Προλεγόμενα. Στο Ν. Τζιμόπουλος, Γ. Αυγέρης και Α. Λούβρης (Επιμ.), *Πρακτικά 1^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου eTwinning «Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στα Συνεργατικά Σχολικά Προγράμματα», 14–16 Νοεμβρίου 2014*. Πάτρα. Ανακτήθηκε από: <http://www.etwinning.gr/images/praktika2014/1o-CONF-2014-Praktika.pdf>
- **Παρασκευοπούλου-Κόλλια, Ε.** (2016). Μεθοδολογία ποιοτικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες και συνεντεύξεις. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 4(1), 72-81. doi:<http://dx.doi.org/10.12681/jode.9726>
- **Παπαστεργίου, Μ. & Αντωνίου, Π.** (2003). Εξ αποστάσεως εκπαίδευση μέσω του διαδικτύου και σχολική εκπαίδευση: Χρήση του διαδικτύου από μαθητές και αξιολόγηση των απόψεων των γονιών τους. Στο: Λιοναράκης, Α. (Επιμ.), *2ο Πανελλήνιο Συνέδριο για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, (σσ. 361-370). Αθήνα: Προπομπός.
- **Πολύδωρος, Γ.** (2015). Οι ΤΠΕ και η επίδραση τους στις Μεταγνωστικές δεξιότητες και στα Μαθησιακά στυλ. *8^ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, 7-8 Νοεμβρίου 2015 (σσ. 114 – 122). Αθήνα. Ανακτήθηκε από: <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/openedu/article/viewFile/33/25>
- **Ράπτης Α. & Ράπτη Α.** (2002). Δυνατότητες αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών για την αλλαγή της εκπαιδευτικής διαδικασίας και της κουλτούρας της μάθησης: η σημασία της παιδαγωγικής μόρφωσης των εκπαιδευτικών και η υστέρηση της εκπαιδευτικής πολιτικής στη χώρα μας. *1^ο Πανελλήνιο Συνέδριο του Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής «Η Εκπαίδευση τον 21ο αιώνα»*.
- **Ράπτης, Α. & Ράπτη, Α.,** (2006). *Μάθηση και Διδασκαλία στην Εποχή της Πληροφορίας. Παιδαγωγικές Δραστηριότητες*. Β' Τόμος. Αθήνα: Έκδοση Συγγραφέων.
- **Ράπτης, Α. & Ράπτη, Α.** (2007). *Μάθηση και Διδασκαλία στην Εποχή της Πληροφορίας. Ολική Προσέγγιση*. Α' Τόμος. Αθήνα: Έκδοση Συγγραφέων.
- **Ρετάλης, Σ.** (Επιμ.) (2004). *Οι Προηγμένες Τεχνολογίες Διαδικτύου στην Υπηρεσία της Μάθησης*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.

- **Ρήγκου, Ε.** (2007). *Ηλεκτρονικές κοινότητες μάθησης (Μεταπτυχιακή Εργασία)* Τμήμα Μαθηματικών Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών Ειδικευση Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση. Πανεπιστήμιο Πατρών.
- **Σαλτερής, Ν.** (2006). *Διαρκής Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών. Αναζητώντας τον Αναστοχαστικό Επαγγελματία*. Αθήνα: Ταξιδευτής.
- **Τσιώλης Γ.** (2014). *Μέθοδοι και τεχνικές ανάλυσης στην ποιοτική κοινωνική έρευνα*. Αθήνα: Κριτική.
- **ΥΠΕΠΘ/Παιδαγωγικό Ινστιτούτο** (2002). *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο (Δ.Ε.Π.Π.Σ.)*. Αθήνα.
- **ΥΠΕΠΘ/Παιδαγωγικό Ινστιτούτο** (2006). *Οδηγός Νηπιαγωγού, Εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί – Δημιουργικά περιβάλλοντα μάθησης*. Αθήνα: ΟΕΔΒ.
- **Χαραλάμπους, Ν.** (1999), *Αποτελεσματική Μάθηση στις τάξεις Μικτής Ικανότητας*. Λευκωσία: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- **Χατζηδήμου, Δ. Χρ. & Αναγνωστοπούλου Μ.Σ.** (2011). *Οι ομάδες εργασίας των μαθητών στην εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Αδελφοί Κυριακίδη.
- *Πληροφορίες από: etwinning.gr.* (2018, Ιούλιος). Ανάκτηση από Τοποθεσία Web του etwinning.gr: <http://www.etwinning.gr>

Ξενόγλωσση

- **Allen, E. I., & Seaman, J.** (2013). *Changing Course: Ten Years of Tracking Onlineeducation in the USA*. Babson Survery Research Group and Quahog Research Group, LLC.
- **Anastasiades, P.** (2005). Synchronous Vs Asynchronous Learning? Principles, Methodology and Implementation Policy of a Blended Learning Environment for Lifelong Learning, at the University of Crete. *Proceedings of the ED-MEDIA 2005 World Conference on Educational Multimedia, Hypermedia and Telecommunications, (AACE)*. Association for the Advancement of Computing in Education. Montreal.
- **Bacescu, M.** (2016). ETwinning – The Community For Schools In Europe. *The 12th International Scientific Conference eLearning and Software for Education*, (pp. 353-359). Bucharest.
- **Bandura, A.** (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

- **Bates, B. & Leary, J.** (2001). Supporting a range of learning styles using a taxonomy-based design framework approach. *18th annual conference of the Australasian Society for computers in learning in Tertiary education*. Retrieved from <http://www.ascilite.org/conferences/melbourne01/pdf/papers/batesb.pdf>
- **Camilleri, R.-a. & Gritter, K.** (2016). Global education and intercultural awareness in eTwinning. *Cogent Education*, 3(1). Retrieved from: <https://doi.org/10.1080/2331186X.2016.1210489>
- **Crawley, C., Gilleran, A., Scimeca, S., Vuorikari, R., Wastiau, P.** (2009). *Beyond School Projects. A report on eTwinning 2008 – 2009*. Central Support Service for eTwinning. European Schoolnet. Brussels.
- **Crişan, G.** (2013). The Impact of Teachers' Participation in eTwinning on Their Teaching and Training. *Acta Didactica Napocensia*, 19-28.
- **Cuban, L.** (2001). *Oversold and Underused: Computers in the Classroom*. Cambridge: Harvard University Press.
- **Dagdilelis V.** (2006). *Critical eLiteracy and Online communities: some considerations*. Conference eLit 2006.
- **Denzin, N.K., & Lincoln, Y.S.** (1994). *The Handbook of qualitative research*. Thousand Oaks. CA: Sage.
- **Downes, S.** (2007). What Connectivism Is. Retrieved from: <http://halfanhour.blogspot.gr/2007/02/what-connectivism-is.html>
- **Eisenstein, E.** (1979). *The Printing Press as an Agent of Change*. Cambridge. UK. Cambridge University Press.
- **Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture** (2016). *Cultural Awareness and Expression Handbook*. European Union publication. Retrieved from: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6066c082-e68a-11e5-8a50-01aa75ed71a1/language-en>
- **Galvin, C., Gilleran, A., Hogenbirk, P., Hunya, M., Selinger, M., & Zeidler, B.** (2006). *Pedagogical Advisory Group – Reflections on eTwinning: Collaboration and eTwinning – Enrichment and added value of eTwinning projects*. Central Support Service for eTwinning - European Schoolnet. Brussels.

- **Gardner, H.** (1999). *Intelligence reframed: multiple intelligence in the 21st century*. New York: Basic Books.
- **Gillera, A.** (2006). *Learning with eTwinning*. Brussels: eTwinning Central Support Service for eTwinning - European Schoolnet. Brussels.
- **Johns, G., & Saks, A.** (2014). *Organizational Behaviour: Understanding and Managing Life at Work*. Retrieved from: <https://www.scribd.com/document/323488523/Organizational-Behaviour-Understanding-and-Managing-Life-at-World-by-GARY-JOHNS-and-ALAN-M-SAKS-9th-NINTH-EDITION>
- **Juler, P.** (1990). Promoting interaction; maintaining independence: swallowing the mixture. *Open Learning: The Journal of Open, Distance and e-Learning*, 5(2), 24-33.
- **Kampylis, P., Law, N., Punie, Y., Bocconi, S., Brečko, B., Han, S., Looi, C-K., Miyake, N.** (2013). *ICT-enabled innovation for learning in Europe and Asia*. Spain: Joint Research Centre of the European Commission. Retrieved from: <http://ftp.jrc.es/EURdoc/JRC83503.pdf>
- **Kearney, C. and Gras-Velázquez, À.** (2015) *eTwinning Ten Years on: Impact on teachers' practice, skills, and professional development opportunities as reported by eTwinners*. Central Support Service of eTwinning - European Schoolnet. Brussels.
- **Keegan, D.** (1995). *Distance education technology for the new millennium: Compressed video teaching*. ZIFF Papiere. Hagen, Germany: Institute for Research into Distance Education. (ERIC Document Reproduction Service No ED 389 931).
- **Kolourioti, L.** (2013). Raising environmental action through e-Twinning. *Official Conference Proceedings. The European Conference on Technology in the Classroom*. Brighton, United Kingdom.
- **Komninou, I.** (2010). *New Pedagogical Theories in Practice: Multiple Intelligences and eTwinning*. Retrieved from: http://www.etwinning.gr/files/MI_eTwinning.pdf
- **Lambropoulos, N.** (2005). Interaction design for collective construction of knowledge in e-learning. Στο Α. Λιοναράκης (επιμ.). *Πρακτικά 3^{ου} Συνεδρίου για*

την ΑεξΑΕ. Εκπαίδευση. Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές, Τόμος Α' (σσ. 48 – 62). Αθήνα: Προπομπός.

- **Mooij, T.** (2009). Education and ICT-based self-regulation in learning: Theory, design and implementation. *Education Information Technology*, 14, 3-27
doi:<https://doi.org/10.1007/s10639-008-9066-8>
- **Mylonakou - Keke, I.** (2009). The operation of Syneeducational Research Communities. *Proceedings of International Conference of Education, Research and Innovation (ICERI)*, (pp. 1898-1909). Madrid: International Association of Technology, Education and Development (IATED) Publishes.
- **National Council of Teachers (NCTE).** (2010). Teacher Learning Communities. *The Council Chronicle*.
- **Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD)** (2011). *Education Policy Advice for Greece. Strong Performers and Successful Reformers in Education*. Paris: OECD Publishing. Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264119581-en>
- **Popescu, A.-N., Popa G., Diaconescu C., Ionescu I.** (2010). A model of pedagogical collaboration: eTwinning in Romania. In N. Mastorakis, V. Mladenov, Z. Bojkovic (Eds.), *Proceedings 4th International Conference on Communications and Information Technology (CIT 10). Latest Trends on Communications and Information Technology*, Corfu Island, Greece 22-25 July 2010 (pp. 124-127). WSEAS Press. Retrieved from: <http://www.wseas.us/e-library/conferences/2010/Corfu/CIT/CIT-22.pdf>
- **Piciano, A.** (2014). *A critical reflection of the current research in online and blended learning*, 4. Retrieved from: <https://www.elmmagazine.eu/articles/a-critical-reflection-of-the-current-research-in-online-and-blended-learning>
- **Reinmann-Rothmeier, G., Mandl, H., & Prenzel, M.** (2000). *Computerunterstützte Lernumgebungen. Planung, Gestaltung und Bewertung*. Computersupported learning environments. Planning, formation and assessment. München: Wiley-VCH.
- **Sadao, K.C., & Robinson, N.-B.** (2010). *Assistive Technology for Young Children: Creating Inclusive Learning Environments*. Baltimore, MD: Brookes.

- **Salmon, G.** (2011). *E-moderating: The Key to Teaching and Learning Online*. New York: Routledge.
- **Mishra, S. & Sharma, R.-C.** (2005). *Interactive Multimedia in Education and Training*. Idea Group Inc.
- **Siemens, G.** (2005). Connectivism: A learning Theory for the digital age. *International Journal of instructional technology and distance learning*. 2(1), 3-10.
- **Simonson, M.** (2002). *Teaching and Learning at a Distance: Foundations of Distance Education*. Prentice Hall.
- **UNESCO**, (2011). GLOBAL EDUCATION DIGEST 2011. Comparing Education Statistics Across the World. Retrieved from: <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002135/213517e.pdf>
- **UNESCO** (2012). ICT in Primary Education. Exploring the origins, settings and initiatives. Retrieved from: <http://iite.unesco.org/pics/publications/en/files/3214707.pdf>
- **Urdan, T. A., & Weggen, C. C.** (2000). *Corporate e-learning: Exploring a new frontier*. San Francisco: WR Hambert Co.
- **Vosniadou, S. & Kollias, V.** (2001). Information and Communication Technology and the Problem of Teacher Training: Myths, Dreams and Harsh Reality. *Themes in Education*. 2(4), 341-365.
- **Vuorikari, R., Gilleran, A., & Scimeca, S.** (2011) Growing beyond Innovators – ICT-Based School Collaboration in eTwinning. In C. Kloos, D. Gillet, R. García, F. Wild & M. Wolpers (Eds.), *Towards Ubiquitous Learning: Proceedings 6th European Conference on Technology Enhanced Learning, EC-TEL 2011, Palermo, Italy, 20-23 September 2011* (pp.537 – 542). Springer-Verlag GmbH Berlin Heidelberg.
- **Vuorikari, R.** (2010). *Teachers' professional development. An overview of current practice*. Central Support Service for eTwinning – European Schoolnet. Brussels.
- **Wastiau, P., Crawley, C. & Gilleran, A.** (2011) *Pupils in eTwinning. Case studies on pupil participation*. Central Support Service for eTwinning – European Schoolnet. Brussels.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Για εκπαιδευτικούς

- Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθατε σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και αποτέλεσε **έναυσμα** για τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;
- Ποιες ήταν οι **πρωταρχικές** σας **ιδέες** για το πρόγραμμα eTwinning πριν ασχοληθείτε ενεργά με αυτό;
 - Γνωρίζατε με ποιον τρόπο συμβάλλει η τεχνολογία στην υλοποίηση μιας συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως;
- Παρατηρείται συχνά πως εκπαιδευτικοί, που έχουν ολοκληρώσει την εγγραφή τους στην πλατφόρμα του eTwinning, δεν έχουν υλοποιήσει κάποιο συνεργατικό έργο. Αντιμετωπίσατε κάποιους δισταγμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν **ανασταλτικούς παράγοντες** για την ενασχόλησή σας με το πρόγραμμα;
- Υπήρξαν **δυσκολίες** που κληθήκατε να αντιμετωπίσετε κατά την εγγραφή σας στην πλατφόρμα και στην διάρκεια υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου eTwinning;
 - Υπήρχε η ανάλογη υποστήριξη από τους σχετικούς φορείς ή κάποιους συνεργάτες σας;
 - Παρακολουθήσατε κάποιο διαδικτυακό κύκλο μαθημάτων/σεμινάριο/εκδήλωση, εργαστηριακή επιμόρφωση ή συμμετείχατε σε κάποια από τις ομάδες του eTwinning ώστε να λάβετε την κατάλληλη επιμόρφωση;
- Πως εξελίχθηκε η **συνεργασία** σας με τους **εκπαιδευτικούς** του κοινού έργου συνεργασίας που συμμετείχατε;

- Υπήρχε η αντίστοιχη υποστήριξη από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς του σχολείου σας;
- Πως θα χαρακτηρίζατε τη **συνεργασία** με τους **γονείς** των παιδιών της τάξης σας κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου eTwinning;
- Αντιμετωπίσατε έντονους προβληματισμούς και αντιδράσεις από την πλευρά τους σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας, την έκθεση των παιδιών στο διαδίκτυο ή κάποιο άλλο παράγοντα;
- Με ποιον τρόπο κληθήκατε να αντιμετωπίσετε αυτή την κατάσταση και ποιο ήταν το αποτέλεσμα;
- Μέσα από διαδραστικές μεθόδους και ομαδοσυνεργατικές πρακτικές του eTwinning υποστηρίζεται από τη βιβλιογραφία ότι βελτιώνεται η παιδαγωγική διαδικασία, μυνώντας ταυτόχρονα τη σχολική κοινότητα στον τεχνολογικό εγγραμματισμό. Επίσης δύναται να επιτευχθεί δυναμική αλληλεπίδραση και να αποκομισθούν παιδαγωγικά, κοινωνικά, πολιτισμικά και αναπτυξιακά **οφέλη** στους μαθητές με την ταυτόχρονη επαγγελματική και προσωπική εξέλιξη των εκπαιδευτικών. Είστε υποστηρικτής αυτής της άποψης έπειτα από την προσωπική σας εμπειρία;
- Αντίστοιχα σε εσάς υπήρξε πρόοδος στον προσωπικό και επαγγελματικό τομέα;
- Ποια **συναισθήματα** παρατηρήσατε να σας δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;
- Αντίστοιχα παρατηρήσατε κάτι ανάλογο στους μαθητές σας;
- Έχετε λάβει κάποιου είδους **επιβράβευση** από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για τη δημιουργική χρήση των ΤΠΕ και την δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών ενός έργου συνεργασίας;
- Πως αισθανθήκατε έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς σας;

- Η ορθολογική χρήση των ΤΠΕ ως δυναμικό εκπαιδευτικό μέσο θεωρείται ότι συμβάλλει στην **αναβάθμιση της εκπαίδευσης**, έχοντας ως απώτερο στόχο την ποιοτική βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας. Θεωρείτε ότι αυτό επιτυγχάνεται μέσω της υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως με το πρόγραμμα eTwinning;
- Τι θα συμβουλευάτε με τρεις προτάσεις έναν συνάδελφο που επιθυμεί να λάβει μέρος σε μια αντίστοιχη διακρατική συνεργασία;

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Για τους γονείς

- Ποια ήταν η **πρώτη φορά** που ήρθατε σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και συνειδητοποιήσατε ότι αφορά τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;
- Ποιες ήταν οι **πρωταρχικές** σας **ιδέες** όταν ενημερωθήκατε ότι το παιδί σας θα συμμετάσχει σε ένα πρόγραμμα eTwinning;
 - Γνωρίζατε τι είναι μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως; Πώς θεωρούσατε ότι θα πραγματοποιηθεί πριν ακόμα ενημερωθείτε για τον τρόπο που υλοποιήθηκε αυτή η συνεργασία;
- Αντιμετωπίσατε κάποιους **δισταγμούς**, **προβληματισμούς** ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν εμπόδιο στην απόφασή για συμμετοχή του παιδιού σας στην υλοποίηση ενός διακρατικού κοινού παιδαγωγικού έργου με τη χρήση των τεχνολογικών μέσων;
- Υπήρξε ολοκληρωμένη **ενημέρωση** από τον εκπαιδευτικό της τάξης για τη συμμετοχή των μαθητών στο πρόγραμμα eTwinning;
- Σας δόθηκε η ευκαιρία να **εμπλακείτε ενεργά** σε μια διακρατική συνεργασία εξ αποστάσεως που συμμετείχε το παιδί σας και με ποιο τρόπο αυτό επετεύχθη;
- Αντιληφθήκατε να σας μεταφέρει κάποιες προσωπικές σκέψεις και **εμπειρίες** το παιδί σας, αναφορικά με το τι του έκανε θετική ή αρνητική εντύπωση από τη συνεργασία με άλλα σχολεία της Ευρώπης; Πιστεύετε ότι το παιδί έχει κατακτήσει κάποιες γνώσεις, έχει αναπτύξει κάποιες δεξιότητες ή ακόμα και στάσεις, έπειτα από αυτή την εμπειρία;
 - Παρατηρείτε κάποια λεκτική αναφορά από το παιδί σας έπειτα από την ολοκλήρωση του προγράμματος και το πέρασμα των χρόνων αναφορικά με τη διακρατική συνεργασία στην οποία συμμετείχαν ή με τις γνώσεις που κατέκτησαν από αυτή;

- Έχετε συμμετάσχει σε συζητήσεις αναφορικά με τη διακρατική συνεργασία που συμμετείχε το παιδί σας σε ένα κοινό εκπαιδευτικό έργο κατά τη διάρκεια της προσχολικής του εκπαίδευσης;
- Θα το συστήνατε σε κάποιον γονέα ή ακόμα και σε κάποιον εκπαιδευτικό ως παρότρυνση για μια μελλοντική συμμετοχή του;

- Ποια **συναισθήματα** παρατηρήσατε να σας δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;
- Αντίστοιχα παρατηρήσατε κάτι ανάλογο στα παιδιά σας;

- Έχει λάβει το παιδί σας κάποιου είδους **επιβράβευση** από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για την επιτυχή συμμετοχή του σε αυτό;
- Πως αισθανθήκατε έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς του;

ΑΠΟΜΑΓΝΗΤΟΦΩΝΗΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

► Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης εκπαιδευτικού, Α.

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και αποτέλεσε έναυσμα για τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Α: Άκουσα για το eTwinning για πρώτη φορά το 2010 από τον διευθυντή του νηπιαγωγείου μου. Πήγα σε ένα συνέδριο για να μάθω να επικοινωνώ με σχολεία από άλλες χώρες. Μετά από αυτό ξεκίνησα το έργο μου.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σου ιδέες για το πρόγραμμα eTwinning πριν ασχοληθείτε ενεργά με αυτό;

Α: Δεν ήξερα για τους τρόπους με τους οποίους πρέπει να διεξάγονται έργα με σχολεία από άλλες χώρες.

Σ: Γνώριζες με ποιον τρόπο συμβάλλει η τεχνολογία στην υλοποίηση μιας συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως;

Α: Είχα ελάχιστη πληροφόρηση για το έργο αυτό. Βασίστηκε κυρίως στα παραδοσιακά ταχυδρομικά μηνύματα. Δεν ήξερα τίποτα για το πώς γίνεται μια συνεργατική εργασία μέσω του Διαδικτύου.

Σ: Παρατηρείται συχνά πως εκπαιδευτικοί, που έχουν ολοκληρώσει την εγγραφή τους στην πλατφόρμα του eTwinning, δεν έχουν υλοποιήσει κάποιο συνεργατικό έργο. Αντιμετώπισες κάποιους δισταγμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν ανασταλτικούς παράγοντες για την ενασχόλησή σου με το πρόγραμμα;

Α: Πρέπει να πω ότι με υποστήριξε πραγματικά ο διευθυντής μου. Έφερε έναν υπολογιστή για μένα. Επίσης μου παρείχε σύνδεση στο Internet στην τάξη μου. Με άφησε να εργαστώ ελεύθερα με το έργο αυτό. Δεν είχα κανένα πρόβλημα με τους γονείς των παιδιών ή οποιονδήποτε άλλο δάσκαλο.

Σ: Υπήρξαν δυσκολίες που κλήθηκες να αντιμετωπίσεις κατά την εγγραφή σου στην πλατφόρμα και κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου eTwinning;

A: Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα μου ήταν η γλώσσα. Μερικές φορές είχα προβλήματα να κατανοήσω το πραγματικό νόημα εξαιτίας της αδυναμίας μου στην αγγλική γλώσσα.

Σ: Υπήρξε υποστήριξη από τους σχετικούς φορείς ή κάποιους συνεργάτες σου;

A: Ένωσα πραγματικά τη στήριξη του διευθυντή μου, άλλων συνεργατών του έργου και της Εθνικής Υπηρεσίας Υποστήριξης του eTwinning. Απαντούσαν πάντα στα email μου πολύ γρήγορα.

Σ: Παρακολούθησες κάποιο διαδικτυακό κύκλο μαθημάτων, σεμινάριο, εκδήλωση, εργαστηριακή επιμόρφωση ή συμμετείχες σε κάποια από τις ομάδες του eTwinning ώστε να λάβεις την κατάλληλη επιμόρφωση;

A: Ναι. Παρακολούθησα ένα ηλεκτρονικό μάθημα: "Πώς να φτιάξετε ένα καλό eTwinning έργο" και πολλά άλλα σχετικά με τον τρόπο χρήσης των ηλεκτρονικών εργαλείων για να κάνετε ένα καλό έργο και πώς να βελτιώσετε την επικοινωνία με άλλους εταίρους.

Σ: Πως εξελίχθηκε η συνεργασία σου με τους εκπαιδευτικούς του κοινού έργου συνεργασίας που συμμετείχατε;

A: Η συνεργασία είχε ορισμένα εμπόδια. Μερικές φορές δεν απάντησαν τα μηνύματά μου ή δεν έλαβαν μέρος στο πρόγραμμα αν και ισχυρίστηκαν ότι ήθελαν. Από την άλλη πλευρά, ορισμένοι δάσκαλοι έγιναν εταίροι σε μερικά από τα έργα μου, επειδή είχαμε καλή επαφή και χάρη στην καλή σχέση μας κάναμε καλά έργα. Έχω μάθει πολλά από αυτά: σχετικά με το blogging, τα ηλεκτρονικά εργαλεία κλπ.

Σ: Υπήρχε η αντίστοιχη υποστήριξη από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς του σχολείου σου;

A: Οι συνάδελφοι του νηπιαγωγείου μου με υποστηρίζουν πάντα.

Σ: Πως θα χαρακτήριζες τη συνεργασία με τους γονείς των παιδιών της τάξης σας κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου eTwinning;

A: Μπορώ να πω ότι η συνεργασία με τους γονείς μου στην τάξη ήταν πολύ καλή. Μερικοί από αυτούς ήταν πραγματικά ευτυχείς που συμμετείχαν σε αυτό το είδος έργου. Νομίζω ότι ήταν πραγματικά ανοιχτοί για διαπολιτισμική εκπαίδευση.

Σ: Αντιμετώπισες έντονους προβληματισμούς και αντιδράσεις από την πλευρά τους σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας, την έκθεση των παιδιών στο διαδίκτυο ή κάποιο άλλο παράγοντα; Αν ναι με ποιον τρόπο κλήθηκες να αντιμετωπίσεις αυτή την κατάσταση και ποιο ήταν το αποτέλεσμα;

A: Ναι, κάποιои από αυτούς αρνήθηκαν να χρησιμοποιήσουν φωτογραφίες των παιδιών τους για να το τοποθετήσουν στο TwinSpace. Σε κάθε έργο ζητούσα την άδεια των γονέων να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα.

Σ: Μέσα από διαδραστικές μεθόδους και ομαδοσυνεργατικές πρακτικές του eTwinning υποστηρίζεται από τη βιβλιογραφία ότι βελτιώνεται η παιδαγωγική διαδικασία, μώνοντας ταυτόχρονα τη σχολική κοινότητα στον τεχνολογικό εγγραμματισμό. Επίσης δύναται να επιτευχθεί δυναμική αλληλεπίδραση και να αποκομισθούν παιδαγωγικά, κοινωνικά, πολιτισμικά και αναπτυξιακά οφέλη στους μαθητές με την ταυτόχρονη επαγγελματική και προσωπική εξέλιξη των εκπαιδευτικών. Είσαι υποστηρικτής αυτής της άποψης έπειτα από την προσωπική σου εμπειρία;

A: Εξαρτάται από εμάς, τους δασκάλους και τι διδάσκουμε τα παιδιά. Αυτά τα πράγματα είναι πραγματικά σημαντικά για μένα, γι 'αυτό προσπαθώ να τους κάνω να έχουν επίγνωση του ρόλου τους στην κοινωνία κάθε μέρα. Προσπαθώ να τους δείξω, ότι είναι σημαντικά και ότι πολλά πράγματα εξαρτώνται από αυτά.

Σ: Αντίστοιχα σε εσένα θεωρείς ότι υπήρξε πρόοδος στον προσωπικό και επαγγελματικό τομέα;

A: Νομίζω ότι το έκανα. Το eTwinning μου έδωσε την ευκαιρία να συναντήσω σπουδαίους και δημιουργικούς δασκάλους από άλλες χώρες. Νομίζω ότι οι εταίροι του eTwinning δημιουργούν μια κοινότητα που είναι πάνω από όλα όσα συμβαίνουν στον κόσμο αυτή τη στιγμή.

Σ: Ποια συναισθήματα παρατήρησες να σου δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;

A: Στην αρχή δεν ήμουν σίγουρη αν θα μπορέσω να πετύχω κάθε στόχο του έργου. Φοβόμουν ότι θα παρεξηγηθώ από τους συνεργάτες μου στο eTwinning, από τους άλλους εκπαιδευτικού λόγω της χρήσης της αγγλικής γλώσσας. Μερικές φορές ήταν πραγματικά δύσκολο να εξηγήσω τι θέλω να κάνω ή να καταλάβω τι πρέπει να κάνω. Δεν εγκατέλειψα όμως ποτέ τις προσπάθειες. Έψαχνα για τη λύση του προβλήματος.

Σ: Αντίστοιχα παρατήρησες κάτι ανάλογο στους μαθητές σου;

A: Οι μαθητές μου ήταν μεταξύ 3 και 6 ετών. Νομίζω ότι είχαν διαφορετικά συναισθήματα. Είδα ότι ήταν πολύ ενθουσιασμένοι κατά την παρακολούθηση των παιδιών και του έργου τους από άλλες χώρες. Ήθελαν τόσο πολύ να επικοινωνούν με τους άλλους, δεν είχαν το γλωσσικό πρόβλημα επικοινωνίας.

Σ: Έχεις λάβει κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για τη δημιουργική χρήση των ΤΠΕ και την δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών ενός έργου συνεργασίας;

A: Λάβαμε Εθνική και Ευρωπαϊκή ετικέτα ποιότητας.

Σ: Πως αισθάνθηκες έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς σου;

A: Ένιωσα ότι έκανα τη δουλειά μου καλά . Ότι το έκανα σωστά και ότι η δουλειά μου πάει προς τη σωστή κατεύθυνση.

Σ: Η ορθολογική χρήση των ΤΠΕ ως δυναμικό εκπαιδευτικό μέσο θεωρείται ότι συμβάλλει στην αναβάθμιση της εκπαίδευσης, έχοντας ως απώτερο στόχο την ποιοτική βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας. Θεωρείς ότι αυτό επιτυγχάνεται μέσω της υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως με το πρόγραμμα eTwinning;

A: Θεωρώ ότι το eTwinning συμβάλλει στην πολιτιστική ανταλλαγή μέσω μιας επιτυχημένης επικοινωνίας μεταξύ μαθητών από άλλες χώρες, γεγονός που έχει θετικά αποτελέσματα στην κοινωνική εξέλιξη.

Σ: Τι θα συμβούλευες με τρεις προτάσεις ένα συνάδελφο που επιθυμεί να λάβει μέρος σε μια αντίστοιχη διακρατική συνεργασία;

A: Η συμβουλή μου είναι όχι μόνο να έχει ενδιαφέρον να συνεργαστεί με άλλους δασκάλους και μαθητές από άλλες χώρες, αλλά και να είναι υπομονετικός και συνεπής.

► Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης εκπαιδευτικού, Β.

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και αποτέλεσε έναυσμα για τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

B: Αρχικά παρακολούθησα μια επιμορφωτική ημερίδα για αρχάριους εκπαιδευτικούς της περιφέρειας Χαλκιδικής. Δυστυχώς δεν έλαβα τις κατάλληλες πληροφορίες κι έτσι, πέρα από την εγγραφή μου, δεν πήρα την απόφαση να υλοποιήσω ένα έργο συνεργασίας eTwinning. Το έναυσμα δόθηκε λίγα χρόνια μετά έπειτα από μια παρουσίαση συναδέλφου στο επιμορφωτικό σεμινάριο της Σχολικής μας Συμβούλου που πραγματοποίησε έργα eTwinning κι έτσι πριν τρία χρόνια αποφάσισα να εμπλακώ ενεργά ιδρύοντας ένα έργο συνεργασίας.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σου ιδέες για το πρόγραμμα eTwinning πριν ασχοληθείτε ενεργά με αυτό; Γνώριζες με ποιον τρόπο συμβάλλει η τεχνολογία στην υλοποίηση μιας συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως;

B: Μεταφράζοντας τον όρο eTwinning στα Ελληνικά ως ηλεκτρονική αδελφοποίηση σχολείων είχα τις εξής πρωταρχικές ιδέες: Ότι θα έρθω σε επαφή με νέους πολιτισμούς, με διαφορετικούς ανθρώπους, με διαφορετικά συστήματα διδασκαλίας και μάθησης. Ότι θα προσφέρω στα παιδιά της τάξης μου έναν πλούτο εμπειριών, τη χαρά του να μαθαίνεις και να υλοποιείς δράσεις και δραστηριότητες συνεργατικά και από κοινού, την επαφή με νέους ανθρώπους και πολιτισμούς, κάνοντας πράξη το σύνθημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης "ενωμένοι στην πολυμορφία". Η τεχνολογία σήμερα, και δεδομένου της πολύ στενής σχέσης που είχα ήδη, γνώριζα ότι προσέφερε έναν τεράστιο πλούτο, μια γέφυρα επικοινωνίας, ίσως τη μεγαλύτερη, ώστε να διανθίσει η εξ αποστάσεως συνεργασία αυτών των έργων και η από κοινού

ολοκλήρωση ενός έργου. Η συνεργατική μάθηση, λοιπόν, εξ αποστάσεων επιτάσσει τη χρήση της τεχνολογίας και ένα πλήθος εφαρμογών ελκυστικών και διαδραστικών.

Σ: Παρατηρείται συχνά πως εκπαιδευτικοί, που έχουν ολοκληρώσει την εγγραφή τους στην πλατφόρμα του eTwinning, δεν έχουν υλοποιήσει κάποιο συνεργατικό έργο. Αντιμετώπισες κάποιους δισταγμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν ανασταλτικούς παράγοντες για την ενασχόλησή σου με το πρόγραμμα;

Β: Ο μοναδικός δισταγμός και κατ'επέκταση ανασταλτικός παράγοντας για τον οποίο άργησα να υλοποιήσω συνεργατικό έργο eTwinning ήταν η επικοινωνία με τους συνεργάτες στην αγγλική γλώσσα, μιας και νόμιζα ότι ήταν πολύ φτωχά τα δικά μου αγγλικά. Στην πορεία διαπίστωσα πως υπάρχουν συνεργάτες με χαμηλότερο ή ανύπαρκτο υπόβαθρο στην αγγλική γλώσσα κάτι το οποίο δυσχέρανε την μεταξύ μας επικοινωνία.

Σ: Υπήρξαν δυσκολίες που κλήθηκες να αντιμετωπίσεις κατά την εγγραφή σου στην πλατφόρμα και κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου eTwinning;

Β: Κατά την εγγραφή μου δεν αντιμετώπισα καμιά δυσκολία. Κατά τη διάρκεια υλοποίησης μπορεί να προέκυπταν προβλήματα σχετικά με την τοποθέτηση αρχείων, σε διάφορες μορφές, στο Twinspace

Σ: Υπήρξε υποστήριξη από τους σχετικούς φορείς ή κάποιους συνεργάτες σου;

Β: Η καθοδήγηση και υποστήριξη των ιδρυτών και συνεργατών του κοινού έργου ήταν καθοριστικές για την ολοκλήρωση μιας ενέργειας. Σε κάποιες περιπτώσεις απευθυνόμουν σε άλλους εκπαιδευτικούς που υλοποίησαν στο παρελθόν έργο συνεργασίας eTwinning. Και σε ακόμη πιο λίγες περιπτώσεις απευθύνθηκα στην Εθνική Υπηρεσία Υποστήριξης eTwinning.

Σ: Παρακολούθησες κάποιο διαδικτυακό κύκλο μαθημάτων, σεμινάριο, εκδήλωση, εργαστηριακή επιμόρφωση ή συμμετείχες σε κάποια από τις ομάδες του eTwinning ώστε να λάβεις την κατάλληλη επιμόρφωση;

Β: Η επιμορφωτική ημερίδα που παρακολούθησα σε επίπεδο περιφέρειας αρχικά ήταν εργαστηριακής μορφής και αφορούσε σε μια πρώτη γνωριμία με το eTwinning, την πλατφόρμα του και το Twinspace, όμως δεν με βοήθησε καθόλου να κατανοήσω

τον τρόπο λειτουργίας της πλατφόρμας γενικά και ειδικά το *Twinspace*. Αντιθέτως με άγχωσα ακόμη περισσότερο, με αποτέλεσμα να με αποθαρρύνει από τη συμμετοχή μου στο πρόγραμμα.

Σ: Πως εξελίχθηκε η συνεργασία σου με τους εκπαιδευτικούς του κοινού έργου συνεργασίας που συμμετείχατε;

B: Από την συνεργασία μου με τους εκπαιδευτικούς του κοινού έργου επέλεξα και μάλλον με επέλεξαν και οι ίδιοι να συνεχίσουμε και σε επόμενα έργα μαζί. Αυτό βέβαια πραγματοποιήθηκε με σοβαρούς και εργατικούς συνεργάτες. Στην ουσία από το πρώτο έργο κι έπειτα κράτησα και θέλησα να ξανασυνεργαστώ με αυτούς που ένιωθα σίγουρη. Το ίδιο συνέβη και από την δική τους πλευρά προς εμένα.

Σ: Υπήρχε η αντίστοιχη υποστήριξη από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς του σχολείου σου;

B: Όσον αφορά τους εκπαιδευτικούς συναδέλφους του σχολείου αρχικά δεν είδαν πολύ θετικά τη συμμετοχή μου στη δράση και αποφάσισαν να μην συμμετέχουν. Στην πορεία άρχισαν να αλλάζουν στάση και να ενδιαφέρονται για τα έργα που υλοποιούσα γεγονός που τους οδήγησε να συμμετέχουν και οι ίδιοι αργότερα στη δράση.

Σ: Πως θα χαρακτήριζες τη συνεργασία με τους γονείς των παιδιών της τάξης σας κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου eTwinning; Αντιμετώπισες έντονους προβληματισμούς και αντιδράσεις από την πλευρά τους σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας, την έκθεση των παιδιών στο διαδίκτυο ή κάποιο άλλο παράγοντα; Αν ναι με ποιον τρόπο κλήθηκες να αντιμετωπίσεις αυτή την κατάσταση και ποιο ήταν το αποτέλεσμα;

B: Αρχικά οι γονείς σε προγραμματισμένη ενημέρωση, ενημερώθηκαν για τη δράση, τα οφέλη της, τον τρόπο εργασίας, τη χρήση της τεχνολογίας και την πιθανή έκθεση των παιδιών τους στο διαδίκτυο και κυρίως στο ιδιαίτερο χώρο του *Twinspace*. Υπέγραψαν αντίστοιχες υπεύθυνες δηλώσεις και έδειξαν πολύ μεγάλο ενδιαφέρον αν και τους ήταν τελείως άγνωστο. Σε κάποιες ελάχιστες περιπτώσεις μόλις είχαν ενημερωθεί από δασκάλους του Δημοτικού Σχολείου για τη συμμετοχή των μεγαλύτερων παιδιών τους. Το σημείο που άρχισαν να θεωρούν πως η δράση έχει

προστιθέμενη αξία στη συμβατική μάθηση ήταν όταν άρχισαν να παρουσιάζονται στο σχολείο και στη τάξη μας τα αποτελέσματα ή μέρος της δουλειάς. Γι' αυτό χρειάστηκε να εκθέσουμε ή και σε κάποιες περιπτώσεις να παρουσιάσουμε στους γονείς σημεία ή την πορεία του έργου κατά την διάρκειά του. Έδειχναν χαρά και ενδιαφέρον. Επιπλέον η μεταφορά των εμπειριών των παιδιών τους στο σπίτι συντελούσε κάθε φορά στο ενδιαφέρον τους. Ωστόσο κομβικό σημείο, ώστε να κατανοήσουν τη σπουδαιότητα των έργων υπήρξε η παρουσίαση των έργων στους ίδιους αλλά και στην εκπαιδευτική κοινότητα στο τέλος και στο σύνολό ενός έργου. Σε κάποιες περιπτώσεις όπου χρειάστηκε ή συμβολή τους, όπως για παράδειγμα στο να μεταφέρουν από το σπίτι πολιτισμικές ιδέες για ένα θέμα ή υλικό μας βοήθησαν στην προσπάθεια μας και οι ίδιοι αισθάνθηκαν μέρος του έργου. Νομίζω όμως πως, τελείως συναισθηματικά, και μόνο το γεγονός ότι μας εμπιστεύθηκαν αποτέλεσαν πολύτιμοι αρωγοί σε αυτή μας την προσπάθεια.

Σ: Μέσα από διαδραστικές μεθόδους και ομαδοσυνεργατικές πρακτικές του eTwinning υποστηρίζεται από τη βιβλιογραφία ότι βελτιώνεται η παιδαγωγική διαδικασία, μώνοντας ταυτόχρονα τη σχολική κοινότητα στον τεχνολογικό εγγραμματισμό. Επίσης δύναται να επιτευχθεί δυναμική αλληλεπίδραση και να αποκομισθούν παιδαγωγικά, κοινωνικά, πολιτισμικά και αναπτυξιακά οφέλη στους μαθητές με την ταυτόχρονη επαγγελματική και προσωπική εξέλιξη των εκπαιδευτικών. Είσαι υποστηρικτής αυτής της άποψης έπειτα από την προσωπική σου εμπειρία;

B: Είμαι καθ' όλα υποστηρικτής της άποψης αυτής. Πιστεύω ότι πραγματοποιείται ολόπλευρη ανάπτυξη μαθητών ταυτόχρονα με την καλλιέργεια της ατομικής και εθνικής συνείδηση του. Αναπτύσσεται επίσης η ταυτότητα του ευρωπαϊού πολίτη μέσα στα πλαίσια ενός πολυπολιτισμικού κοινωνικού μοντέλου. Όλα αυτά γίνονται παράλληλα με τη μύηση των παιδιών στον τεχνολογικό εγγραμματισμό.

Σ: Αντίστοιχα σε εσένα θεωρείς ότι υπήρξε πρόοδος στον επαγγελματικό και προσωπικό τομέα;

B: Τόσο σε προσωπικό όσο και στον επαγγελματικό τομέα υπήρξε ανάπτυξη. Ήρθα σε επαφή με ανθρώπους που δεν γνώριζα, ακόμη και της χώρας μου, στην προσπάθεια μου να μάθω, να κατανοήσω και να εξελιχτώ. Δημιούργησα φιλίες με συναδέλφους

από άλλες χώρες. Στον επαγγελματικό τομέα, σε επίπεδο αναλυτικού προγράμματος, στρατηγικών και μεθόδων, πρακτικών αξιολόγησης του έργου και των μαθητών και αυτοαξιολόγησης, τις δεξιότητες συνεργασίας με γονείς, εκπαιδευτικούς, την ανάπτυξη της χρήσης της τεχνολογίας και αξιοποίησης της ως μέσω διδασκαλίας υπήρξε εξέλιξη και πρόοδος αλλά κυρίως σε πολλές περιπτώσεις υπήρξε προβληματισμός γεγονός που από μόνο του σε πάει πολλά βήματα παραπέρα.

Σ: Ποια συναισθήματα παρατήρησες να σου δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;

B: Στην αρχή των έργων υπάρχει πάντα η ανυπομονησία, η χαρά αλλά και λίγο το άγχος έως ότου ολοκληρωθεί το σύνολο των συνεργατών και το κατά πόσο θα είναι συνεπείς στις δράσεις. Μετά την υλοποίησή του πάντα υπάρχει η χαρά της επίτευξης του σκοπού, η ικανοποίηση από την ολοκλήρωσή του, αλλά και η απογοήτευση σε περιπτώσεις που συνεργάτες δεν ολοκλήρωσαν ή άργησαν να ολοκληρώσουν μια εργασία, ατονώντας το αρχικό τους ενδιαφέρον.

Σ: Αντίστοιχα παρατήρησες κάτι ανάλογο στους μαθητές σου;

B: Στους μαθητές αυτό που παρατήρησα σε όλα σχεδόν τα έργα ήταν πως η χαρά και η ικανοποίηση προοδευτικά αυξανόταν πάντα, έως ότου φθάσουμε στο τελικό προϊόν κάθε φορά, δηλαδή στην επίτευξη του τελικού σκοπού.

Σ: Έχεις λάβει κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για τη δημιουργική χρήση των ΤΠΕ και την δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών ενός έργου συνεργασίας;

B: Και στα τρία έργα που συμμετείχα και υλοποίησα έλαβα Εθνική και Ευρωπαϊκή ετικέτα ποιότητας. Επιπλέον υπήρξε βράβευση σε επίπεδο νόμου από την σχολική σύμβουλο για τη συμμετοχή και διάκριση μου σε έργα eTwinning.

Σ: Πως αισθάνθηκες έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς σου;

B: Αυτή η αναγνώριση των προσπαθειών μου δημιούργησε τεράστια χαρά. Ένωσα μαζί με τους μαθητές μου υπερηφάνεια και αποτέλεσε και τον λόγο που συνέχισα και θα συνεχίσω να ασχολούμαι με συνεργατικά έργα της δράσης αυτής.

Σ: Η ορθολογική χρήση των ΤΠΕ ως δυναμικό εκπαιδευτικό μέσο θεωρείται ότι συμβάλλει στην αναβάθμιση της εκπαίδευσης, έχοντας ως απώτερο στόχο την ποιοτική βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας. Θεωρείς ότι αυτό επιτυγχάνεται μέσω της υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως με το πρόγραμμα eTwinning;

B: Η ορθολογική χρήση των ΤΠΕ συμβάλλει στην αναβάθμιση της Εκπαίδευσης, σε οποιαδήποτε περίπτωση και όχι μόνο μέσω της υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως με το πρόγραμμα eTwinning. Αυτό που συμβαίνει στη δράση eTwinning είναι ότι χρειάζεται μια πληθώρα εφαρμογών των ΤΠΕ, που τις περισσότερες φορές είναι ελκυστικές για τα παιδιά, ώστε να ολοκληρωθεί ένα έργο. Στη ουσία πιστεύω πως στη δράση eTwinning είναι αναγκαία η χρήση των ΤΠΕ. Όμως και σε άλλα προγράμματα και δράσεις που έχω ολοκληρώσει, είτε είναι δια ζώσης, είτε εξ αποστάσεως, όπως και σε μια απλή καθημερινή δραστηριότητα, πάντα χρησιμοποιούσα και χρησιμοποιώ τις ΤΠΕ.

Σ: Τι θα συμβούλευες με τρεις προτάσεις ένα συνάδελφο που επιθυμεί να λάβει μέρος σε μια αντίστοιχη διακρατική συνεργασία;

B: Συστήνω ανεπιφύλακτα τη συμμετοχή σε διακρατικά έργα. Είναι πλέον επιβεβλημένο να βγούμε από τα στενά όρια της τάξης, του σχολείου, της κοινότητας και της χώρας στην οποία ζούμε. Και το πιο σημαντικό να βοηθήσουμε και να υποστηρίξουμε τα παιδιά μας να ανοίξουν τα φτερά τους να πετάξουν. Τότε και μόνο θα καταλάβουν πόσο μακριά μπορούν να φτάσουν.

► Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης εκπαιδευτικού, Γ.

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και αποτέλεσε έναυσμα για τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Γ: Πριν τέσσερα χρόνια ενημερώθηκα από ένα email, που ήρθε στο λογαριασμό του σχολείου, για μια επιμορφωτική ημερίδα που θα γινόταν στην πόλη του διαμένω και

εργάζομαι από την πρεσβευτή του eTwinning της περιοχής. Από περιέργεια αποφάσισα να παρακολουθήσα όσα ειπώθηκαν σε αυτή τη συνάντηση, έκανα την εγγραφή μου στην πλατφόρμα του eTwinning και έτσι ξεκίνησα να ασχολούμαι με το συγκεκριμένο πρόγραμμα.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σου ιδέες για το πρόγραμμα eTwinning πριν ασχοληθείτε ενεργά με αυτό;

Γ: Πριν από τη συγκεκριμένη ημερίδα δεν είχα ιδέα τι είναι το eTwinning. Το μόνο που φανταζόμουν ήταν ότι πρόκειται για μια συνεργατική δράση σχολείων που βασίζεται στη χρήση της τεχνολογίας, αλλά δεν γνώριζα τίποτα απολύτως για την πλατφόρμα συνεργασίας ή οτιδήποτε άλλο.

Σ: Γνώριζες με ποιον τρόπο συμβάλλει η τεχνολογία στην υλοποίηση μιας συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως;

Γ: Με ποιο συγκεκριμένο τρόπο ή ποιά μέσα συμβάλλει η τεχνολογία σε μια συνεργασία σχολείων δεν γνώριζα πριν ασχοληθώ ενεργά με αυτό.

Σ: Παρατηρείται συχνά πως εκπαιδευτικοί, που έχουν ολοκληρώσει την εγγραφή τους στην πλατφόρμα του eTwinning, δεν έχουν υλοποιήσει κάποιο συνεργατικό έργο. Αντιμετώπισες κάποιους δισταγμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν ανασταλτικούς παράγοντες για την ενασχόλησή σου με το πρόγραμμα;

Γ: Στην αρχή ήμουν πάρα πολύ θετική και με πολύ χαρούμενη διάθεση μόλις ολοκλήρωσα την εγγραφή μου μπήκα ενεργά ως μέλος σε ένα έργο συνεργασίας. Δεν με προβλημάτισε καθόλου η χρήση της αγγλικής γλώσσας και η χρήση της τεχνολογίας, όπως προβληματίζει κάποιους. Αντιθέτως ήθελα να μάθω με ποιο τρόπο και με ποια τεχνολογικά εργαλεία πραγματοποιείται μια συνεργασία εξ αποστάσεως, γιατί ήμουν ακόμα στα πολύ αρχικά επίπεδα ενασχόλησης με την τεχνολογία.

Σ: Υπήρξαν δυσκολίες που κλήθηκες να αντιμετωπίσεις κατά την εγγραφή σου στην πλατφόρμα και κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου eTwinning;

Γ: Η ενημέρωση ήταν ελλιπής έως απογοητευτική. Πέρα από αυτή την ημερίδα που συμμετείχαμε δεν υπήρξε οποιαδήποτε άλλη ενημέρωση τα προηγούμενα χρόνια. Οι υπεύθυνοι που πλαισιώνουν την ομάδα της εθνικής υπηρεσίας του eTwinning δεν

είναι καθόλου υποστηρικτικοί, εδώ στην Ελλάδα. Θεωρώ ότι περισσότερο εμείς οι εκπαιδευτικοί υποστηρίζουμε την ομάδα πρεσβευτών του eTwinning παρά αυτοί εμάς. Οτιδήποτε έμαθα το κατέκτησα από τη συνεργασία μου με τους άλλους εκπαιδευτικούς. Προσωπικά με κινητοποιεί το ενδιαφέρον μου για τη συνεργασία με άλλους πολιτισμούς από το εξωτερικό γι' αυτό ασχολούμαι ακόμα ενεργά με το πρόγραμμα. Τα τελευταία χρόνια νιώθω απογοητευμένη ακόμα και από την οργάνωση των σεμιναρίων που τη θεωρώ απαράδεκτη, τελείως πρόχειρη. Κατά την εγγραφή μου και κατά την υλοποίηση των έργων συνεργασίας που συμμετείχα και ίδρυσα δεν αντιμετώπισα κάποια δυσκολία, γιατί μόνοι μας ασχοληθήκαμε ώστε να λύσουμε οποιοδήποτε εμπόδιο παρουσιαζόταν. Δεν ξέρω εάν είχα απευθυνθεί σε κάποιον υπεύθυνο της εθνικής υπηρεσίας του eTwinning εάν θα ανταποκρινόταν, γιατί αντιμετώπισα ένα πρόβλημα στην πλατφόρμα το οποίο μένει μέχρι και σήμερα άλυτο. Δεν δέχτηκα βοήθεια ή την κατάλληλη καθοδήγηση από την ομάδα υποστήριξης του προγράμματος, όταν τους ανέφερα με email ότι φαίνομαι να συμμετέχω στα προγράμματα που υλοποιώ με άλλη ονομασία σχολείου από αυτή που έχω δηλώσει.

Σ: Υπήρξε υποστήριξη από τους σχετικούς φορείς ή κάποιους συνεργάτες σου;

Γ: Όχι δεν υπήρξε καμία υποστήριξη στα αιτήματά μου για βοήθεια. Παρέλαβα μια απάντηση, από μια πρεσβευτή του eTwinning, η οποία δεν ανταποκρινόταν στο ερώτημά μου και έτσι δεν έκανα καμία άλλη προσπάθεια για επικοινωνία μαζί τους. Επίσης σε κάθε έργο συνεργασίας υπήρχε μέχρι τώρα κάποιος υπεύθυνος εκπαιδευτικός της υπηρεσίας του eTwinning, συνήθως ήταν οι πρεσβευτές, που μπορούσες να του υποβάλλεις τα ερωτήματά σου και γενικά λειτουργούσε υποστηρικτικά ως προς την ομαλή λειτουργία της συνεργασίας των σχολείων. Στα φετινά έργα που συμμετέχω δυστυχώς δεν υπάρχει κανένας υπεύθυνος του eTwinning για το έργο, ώστε να θέσεις κάποια ερωτήματα. Αυτό μου έκανε φοβερά αρνητική εντύπωση. Οπότε μπορώ να πω με βεβαιότητα ότι η υποστήριξη που έλαβα ήταν μόνο από τους συνεργάτες των έργων που συμμετείχα, όπου υπήρχε πάντα μια αλληλοβοήθεια μεταξύ μας.

Σ: Παρακολούθησες κάποιο διαδικτυακό κύκλο μαθημάτων, σεμινάριο, εκδήλωση, εργαστηριακή επιμόρφωση ή συμμετείχες σε κάποια από τις ομάδες του eTwinning ώστε να λάβεις την κατάλληλη επιμόρφωση;

Γ: Δεν πιστεύω ότι έχω λάβει κάποια κατάλληλη επιμόρφωση από την εθνική ομάδα υποστήριξης eTwinning. Μια φορά μόνο παρακολούθησα έναν εβδομαδιαίο κύκλο σεμιναρίων για τα συνεργατικά τεχνολογικά εργαλεία. Είμαι μέλος σε μια ομάδα που κάνει κάποιες δράσεις σχετικά με τη δημιουργικότητα στην εκπαίδευση, αλλά δεν ασχολούμαι πολύ ενεργά με αυτό, γιατί δεν μου κινητοποίησε το ενδιαφέρον ο τρόπος λειτουργίας και συνεργασίας της ομάδας. Συμμετείχα επίσης σε όλα τα τριήμερα συνέδρια που πραγματοποιούνται κάθε χρόνο στην Πάτρα, όπου πλέον παρατήρησα ότι δεν έχουν το κύρος που είχαν, γιατί όπως ανέφερα απογοητεύτηκα πέρσι λόγω της απαράδεκτης οργάνωσης από την υπηρεσία του προγράμματος.

Σ: Πως εξελίχθηκε η συνεργασία σου με τους εκπαιδευτικούς του κοινού έργου συνεργασίας που συμμετείχατε;

Γ: Μετά από όλα αυτά τα χρόνια που συμμετέχω σε έργα eTwinning έχω σχηματίσει την άποψη ότι οι έλληνες εκπαιδευτικοί δουλεύουν με μια μεθοδικότητα και οργάνωση σεβόμενοι το χρονοδιάγραμμα που υπάρχει για τις δραστηριότητες του έργου συνεργασίας. Παρατήρησα ότι οι ευρωπαίοι εκπαιδευτικοί από τις περισσότερες χώρες δεν ανταποκρίνονται με τον ίδιο τρόπο, δεν είναι οργανωμένοι και δεν λειτουργούν με την ίδια υπευθυνότητα ανταποκρινόμενοι στις απαιτήσεις ενός έργου. Ξεκινάμε ένα έργο με 22 άτομα ως συνεργάτες, καταλήγουμε να δουλεύουμε οι 5-6 και οι υπόλοιποι απλά εγγράφονται ως μέλη. Αυτό το φαινόμενο το έχω παρατηρήσει έντονα να το κάνουν οι Τούρκοι συνεργάτες. Μου κάνει εντύπωση αυτό, αναρωτιέμαι εάν υπάρχουν οι ίδιες οδηγίες και κατευθύνσεις από τις εθνικές ομάδες υπηρεσίας του eTwinning σε όλες τις χώρες. Τα κριτήρια που πρέπει να πληροί ένα έργο συνεργασίας για να κάνουμε την υποβολή για ετικέτα ποιότητας, σύμφωνα με την ελληνική υπηρεσία του eTwinning, είναι πολύ συγκεκριμένα και αναρωτιέμαι τι ισχύει στις άλλες χώρες. Βλέπω εκπαιδευτικούς που κάνουν μια πολλή πρόχειρη και ανοργάνωτη συνεργασία και λαμβάνουν συνεχώς ετικέτες ποιότητας.

Σ: Υπήρχε η αντίστοιχη υποστήριξη από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς του σχολείου σου;

Γ: Δεν υπήρξε κάποια υποστήριξη από συναδέλφους του σχολείου μου γιατί μόνο εγώ συμμετείχα σε έργα eTwinning.

Σ: Πως θα χαρακτήριζες τη συνεργασία με τους γονείς των παιδιών της τάξης σας κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου eTwinning; Αντιμετώπισες έντονους προβληματισμούς και αντιδράσεις από την πλευρά τους σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας, την έκθεση των παιδιών στο διαδίκτυο ή κάποιο άλλο παράγοντα; Αν ναι με ποιον τρόπο κλήθηκες να αντιμετωπίσεις αυτή την κατάσταση και ποιο ήταν το αποτέλεσμα;

Γ: Δεν αντιμετώπισα κάποιο ιδιαίτερο πρόβλημα από την πλευρά των γονέων, ούτε κατά τη συμπλήρωση των υπεύθυνων δηλώσεων στην αρχή της χρονιάς, ούτε κατά τη διάρκεια υλοποίησης των έργων συνεργασίας στο eTwinning. Ήταν θετικοί και απόλυτα ενημερωμένοι για τον τρόπο και την εξέλιξη των έργων, ανταποκρίθηκαν όποτε χρειάστηκε βοήθεια και συμμετείχαν ενεργά σε κάποιες δραστηριότητες που τους ζήτησα. Πιστεύω όμως ότι αυτό που παίζει σημαντικό ρόλο είναι κατά πόσο αισθάνονται εμπιστοσύνη στον εκπαιδευτικό ως άτομο. Αν δεν υπάρχει αυτή η εμπιστοσύνη δύσκολα ως γονέας υπογράφεις κάτι που έχει σχέση με το διαδίκτυο και την τεχνολογία, άσχετα εάν είναι ενημερωμένοι για την ασφάλεια της πλατφόρμας. Εξάλλου και εγώ στην αρχή της χρονιάς τους διαβεβαιώνω ότι τα πρόσωπα των παιδιών δεν θα εκτεθούν στο διαδίκτυο, πάντα φροντίζω οι φωτογραφίες και τα βίντεο που αναρτώ να μη δείχνουν καθαρά τα παιδικά πρόσωπα.

Σ: Μέσα από διαδραστικές μεθόδους και ομαδοσυνεργατικές πρακτικές του eTwinning, υποστηρίζεται από τη βιβλιογραφία, ότι βελτιώνεται η παιδαγωγική διαδικασία, μώνοντας ταυτόχρονα τη σχολική κοινότητα στον τεχνολογικό εγγραμματισμό. Επίσης δύναται να επιτευχθεί δυναμική αλληλεπίδραση και να αποκομισθούν παιδαγωγικά, κοινωνικά, πολιτισμικά και αναπτυξιακά οφέλη στους μαθητές με την ταυτόχρονη επαγγελματική και προσωπική εξέλιξη των εκπαιδευτικών. Είσαι υποστηρικτής αυτής της άποψης έπειτα από την προσωπική σου εμπειρία;

Γ: Αναφορικά με την αλληλεπίδραση με τους άλλους πολιτισμούς περίμενα να είναι πιο εμφανής. Η μεγαλύτερη αλλαγή που είδα στην ομάδα των μαθητών μου ήταν στα πλαίσια του τρόπου μάθησης μέσω της ομαδοσυνεργατικής μεθόδου και στην αλλαγή του περιβάλλοντος της σχολικής τάξης, των τεχνικών και των στρατηγικών μάθησης σε συνδυασμό με τα οφέλη που είχε η ενεργός εμπλοκή των γονέων όποτε κρίθηκε

απαραίτητο. Σχετικά με την επαφή μας με άλλους πολιτισμούς τα παιδιά παρατηρούν εάν υπάρχει διαφορετική ή παρόμοια ενδυμασία, αντιλαμβάνονται τη χρήση διαφορετικής γλώσσας επικοινωνίας, βλέπουν διαφορετικούς παραδοσιακούς χορούς αλλά οι προβληματισμοί είναι ίδιοι. Δηλαδή εάν ασχολούμαστε με ένα περιβαλλοντικό θέμα όλες οι χώρες συνεργασίας, ανεξάρτητα από το αν βρισκόμαστε στη Ρουμανία ή στη Βουλγαρία έχουμε τον ίδιο προβληματισμό. Η μύηση στον τεχνολογικό εγγραμματισμό από την πλευρά των παιδιών γίνεται σε ένα πολύ βασικό βαθμό γιατί κι εγώ δεν είμαι μεγάλος υποστηρικτής αυτής της άποψης, να απασχολούνται πολλές ώρες τα παιδιά στον ηλεκτρονικό υπολογιστή και σε άλλα τεχνολογικά εργαλεία. Εξ άλλου η σύνθεση των βίντεο και η επεξεργασία των συνεργατικών εργαλείων γίνεται από εμάς, οπότε τα παιδιά θα μπουν στη διαδικασία να ασχοληθούν με απλές ενέργειες όπως η διαλογή των φωτογραφιών και της μουσικής σε ένα βίντεο για παράδειγμα, αλλά και αυτό θα γίνει εάν υπάρχει αρκετός ελεύθερος διδακτικός χρόνος. Απλές γνώσεις κατακτάν τα παιδιά πιστεύω, αλλά αυτό που είναι πολύ βασικό είναι ότι αντιλαμβάνονται τη σπουδαιότητα της ασφάλειας στο διαδίκτυο και αυτό είναι ένα κομμάτι που το δουλεύουμε αρκετά μέσα από αυτή τη συνεργασία. Επιπλέον κάτι που μου κάνει εντύπωση είναι ότι τα παιδιά θυμούνται αρκετές πληροφορίες από θέματα που έχουμε επεξεργαστεί στο παρελθόν. Αυτό είναι η καλύτερη αξιολόγηση του έργου γιατί σημαίνει ότι τους κάνει εντύπωση ο τρόπος που επεξεργαστήκαμε το θέμα για να αποτυπώνεται στη μνήμη τους.

Σ: Αντίστοιχα σε εσένα θεωρείς ότι υπήρξε πρόοδος στον επαγγελματικό και προσωπικό τομέα;

Γ: Όσον αφορά την επαγγελματική εξέλιξη θεωρώ ότι κέρδισα προσωπικές γνώσεις και εμπειρίες σχετικές με το επάγγελμα μου, αλλά δεν αναβαθμίστηκα, δεν πήρα δηλαδή κάποια προαγωγή στον επαγγελματικό μου τομέα ως νηπιαγωγός. Ενώ στο εξωτερικό παρατήρησα ότι κάποιοι εκπαιδευτικοί έγιναν πρεσβευτές στη χώρα τους, λόγω της βράβευσης με ευρωπαϊκή ετικέτα που πήρε το έργο που συμμετείχαν και κάποιοι άλλοι εντάχθηκαν ακόμα και στην υπηρεσία του eTwinning στο Βέλγιο. Οπότε μόνο προσωπική εξέλιξη αισθάνομαι ότι είχα μέσω της μύησης μου στον τεχνολογικό εγγραμματισμό και στις διδακτικές τεχνικές που θα χρησιμοποιήσω στην τάξη για ένα θέμα που θα επεξεργαστώ.

Σ: Ποια συναισθήματα παρατήρησες να σου δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;

Γ: Στην αρχή η περιέργεια μου ήταν αυτή που με κινητοποίησε και είχα πολύ μεγάλη χαρά στο πρώτο έργο συνεργασίας που συμμετείχα για οτιδήποτε καταφέραμε. Βίωνα μια αγωνία κάθε φορά που κατέθετα μια δραστηριότητα μέχρι να δω τις αντιδράσεις των συνεργατών μας από τα άλλα σχολεία, εάν θα τους άρεζε, τι σχόλια θα μας έκαναν. Αγωνία είχα επίσης όσο περίμενα τις δραστηριότητες που θα ανέβαζαν και οι υπόλοιπες ομάδες και αισθανόμουν μεγάλη χαρά βλέποντας την ενεργοποίηση και των άλλων σχολείων και τα αποτελέσματα του. Αισθανόμουν όμως ταυτόχρονα και κούραση κατά την ολοκλήρωση κάθε έργου γιατί θέλει πολλή προσωπική δουλειά για να έχεις τα αποτελέσματα που θέλεις από κάθε έργο. Κάποιες φορές βίωσα και απογοήτευση όταν είδα ότι δεν δραστηριοποιούνταν όλοι οι συνεργάτες μας όσο θα ήθελα, με βάση πάντα τα δικά μου κριτήρια. Παρ' όλα αυτά παραμένω ένα ενεργό μέλος της κοινότητας του eTwinning και θα παραμείνω μέχρι να κουραστώ.

Σ: Αντίστοιχα παρατήρησες κάτι ανάλογο στους μαθητές σου;

Γ: Στα παιδιά παρατηρώ να βιώνουν όλη αυτή την εμπειρία με μια ατελείωτη συνεχόμενη χαρά όταν έβλεπαν τις δραστηριότητες των άλλων ομάδων και όταν ολοκληρώναμε τις συνεργασίες μας. Αγωνία δεν τους είδα να αισθάνονται ακόμα και όταν κάναμε κάποιες ψηφοφορίες μεταξύ μας οι ομάδες για να επιλέξουμε το λογότυπο του έργου, όπου δέχτηκαν το αποτέλεσμα με χαρά κι εγώ είχαμε επιλέξει άλλο. Μου αρέσει που δεν νιώθουν αρνητικά συναισθήματα, το μόνο που θα αισθανθούν σε κάποια πολύμηνα έργα είναι μια κούραση και ίσως μια βαρεμάρα, χωρίς όμως να χάνεται το ενδιαφέρον τους για το τελικό αποτέλεσμα της συνεργασίας μας.

Σ: Έχεις λάβει κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για τη δημιουργική χρήση των ΤΠΕ και την δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών ενός έργου συνεργασίας;

Γ: Ετικέτες ποιότητας έχουμε λάβει εθνικές και ευρωπαϊκές από την εθνική υπηρεσία υποστήριξης του eTwinning.

Σ: Πως αισθάνθηκες έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς σου;

Γ: Επειδή η αίτηση για ετικέτα ποιότητας γίνεται συνήθως το καλοκαίρι και μας αποστέλλεται στο σχολείο την επόμενη σχολική χρονιά τις εκτυπώνω και τις μοιράζω στους γονείς, οπότε δεν έχω άμεση επαφή με τα ίδια τα παιδιά κάποιες φορές. Εγώ αισθάνομαι χαρά και ικανοποίηση για τη δουλειά μας. Φέτος δυστυχώς δεν πήραμε σε ένα εξαιρετικό έργο συνεργασίας που συμμετείχαμε πέρσι γιατί εγώ και η άλλη ελληνίδα συνεργάτης μας κάναμε αίτηση για ετικέτα ποιότητας αλλά δεν έκανε καμία συνεργάτιδα μας από το εξωτερικό. Ήταν ένα έργο όπου έγινε μια καταπληκτική δουλειά και δυστυχώς ήταν κρίμα που δεν είχε κάποιο αντίκτυπο.

Σ: **Η ορθολογική χρήση των ΤΠΕ ως δυναμικό εκπαιδευτικό μέσο θεωρείται ότι συμβάλλει στην αναβάθμιση της εκπαίδευσης, έχοντας ως απώτερο στόχο την ποιοτική βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας. Θεωρείς ότι αυτό επιτυγχάνεται μέσω της υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως με το πρόγραμμα eTwinning;**

Γ: Ναι, πιστεύω ότι η σωστή χρήση της τεχνολογίας μέσα από διαδραστικές συνεργασίες εξ αποστάσεως συμβάλλει στην ποιοτική αναβάθμιση της εκπαίδευσης. Ξεφεύγεις από τα τετριμμένα θέματα, βλέπεις μια αλλαγή στο σχολείο, γι' αυτό και εγώ μπήκα σε αυτή τη διαδικασία. Συμβάλλει και στον εκπαιδευτικό γιατί προσωπικά παρατήρησα να αλλάζει και η δική μου ψυχολογία και αυτό με βοηθάει πάρα πολύ να έχω μια καλή διάθεση στο σχολείο. Αυτή η ενασχόληση με την τεχνολογία και βλέποντας πως λειτουργούν και τα άλλα σχολεία σε άλλες χώρες βοηθάει εμάς τους εκπαιδευτικούς αλλά και τα παιδιά. Σχετικά με αυτή την υπερβολική προβολή, όμως που υπάρχει από τους εκπαιδευτικούς για τις δράσεις του σχολείου μέσα από συνεχόμενες αναρτήσεις στο διαδίκτυο ή σε δημοσιεύσεις σε τοπικές εφημερίδες και τοπικά κανάλια, θεωρώ ότι δεν συμβάλλουν στη διάχυση του έργου στην κοινωνία. Δεν θεωρώ ότι έτσι αποκτάμε την έννοια του ανοιχτού σχολείου στην κοινωνία. Οι γονείς των μαθητών πρέπει να ενημερωθούν για τις συγκεκριμένες δράσεις και με ποιο τρόπο μπορούμε να βελτιώσουμε την εκπαίδευση των παιδιών και όχι μια ολόκληρη τοπική κοινωνία γιατί μπορεί να υπάρξουν και παρανοήσεις που να υποβαθμίσουν τη δουλειά μας. Θα μπορούσε κάποιος, δηλαδή, που δεν γνωρίζει περι

τινος πρόκειται μια τέτοια συνεργασία με άλλα σχολεία της Ευρώπης να νομίζει ότι τα παιδιά είναι όλη μέρα μπροστά σε έναν υπολογιστή και ασχολούνται με το ίντερνετ. Δυστυχώς η εικόνα που έχει η κοινωνία για τους εκπαιδευτικούς και τα δημόσια σχολεία είναι αρνητική. Εξ' άλλου για το εάν είναι κάποιος καλός νηπιαγωγός δεν έχει καμία σχέση εάν συμμετέχει σε προγράμματα, υπάρχουν και άλλα πράγματα που θα το κρίνουν αυτό.

Σ: Τι θα συμβούλευες με τρεις προτάσεις ένα συνάδελφο που επιθυμεί να λάβει μέρος σε μια αντίστοιχη διακρατική συνεργασία;

Γ: Πρώτον χρειάζεται πάρα πολύ προσοχή με το διαδίκτυο και το πώς θα χειριστεί τα κοινωνικά μέσα δικτύωσης, ώστε να αποφύγει προβλήματα που μπορεί να παρουσιαστούν με γονείς και με φορείς. Δεύτερον να έχει μεγάλη υπομονή και τρίτον να έχει διάθεση για δουλειά όταν θα θελήσει να κάνει ένα έργο καλό και ολοκληρωμένο. Αξίζει η προσπάθεια, ας δοκιμάσει να δει πως είναι και εάν του αρέσει να παραμείνει ενεργό μέλος παρά την μη υποστήριξη από την εθνική υπηρεσία του eTwinning.

► **Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης εκπαιδευτικού, Δ.**

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και αποτέλεσε έναυσμα για τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Δ: Η πρώτη φορά ήταν πριν από δύο χρόνια, ουσιαστικά, δηλαδή, φέτος είναι η τρίτη χρονιά που ασχολούμαι με προγράμματα eTwinning. Δεν το ήξερα και μπήκα μέσω μιας φίλη και συναδέλφου μου και έκανα το πρώτο μου πρόγραμμα.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σου ιδέες για το πρόγραμμα eTwinning πριν ασχοληθείτε ενεργά με αυτό;

Δ: Η αλήθεια είναι ότι δεν είχα ακούσει και πολλά. Κάποια στιγμή είχα ακούσει τον όρο eTwinning, αλλά δεν έτυχε ποτέ να έχω κάποιους γνωστούς, οι οποίοι να το έχουν δουλέψει, οπότε δεν ήξερα και πολλά. Όταν όμως μου το πρότειναν το θεώρησα μια πάρα πολύ καλή ευκαιρία να μάθω και το ήθελα.

Σ: Γνώριζες με ποιον τρόπο συμβάλλει η τεχνολογία στην υλοποίηση μιας συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως;

Δ: Ναι. Είχα κάνει και πιστοποίηση Α και Β επιπέδου, οπότε την τεχνολογία θεωρώ ότι την γνωρίζω αρκετά καλά, και ήταν κάτι πάρα πολύ ωραίο αυτό, δηλαδή μου άρεσε και στο σχολείο έτσι να κάνουμε κάτι το διαφορετικό, οπότε είπα κατ' ευθείαν ναί στην συνεργασία. Γνώριζα ότι οι δραστηριότητες θα γίνουν με κάποια εργαλεία που είναι μέσω των τεχνολογιών, αλλά δεν με φόβισε αυτό καθόλου.

Σ: Παρατηρείται συχνά πως εκπαιδευτικοί, που έχουν ολοκληρώσει την εγγραφή τους στην πλατφόρμα του eTwinning, δεν έχουν υλοποιήσει κάποιο συνεργατικό έργο. Αντιμετώπισες κάποιους δισταγμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν ανασταλτικούς παράγοντες για την ενασχόλησή σου με το πρόγραμμα;

Δ: Όχι, καθόλου. Το πήραμε τόσο θετικά όλα τα σχολεία που ήμασταν σ' αυτό το πρόγραμμα και μάλιστα το πρώτο πρόγραμμα ήταν και ευρωπαϊκό. Στο μόνο πράγμα που είχα λίγο φόβο, που σκέφτηκα ότι δεν θα τα καταφέρω ήταν στη γλώσσα. Ότι έπρεπε να κάνουμε έπρεπε να γράφεται και στα Αγγλικά. Όμως κατά τα άλλα δεν υπήρχε κανένα εμπόδιο, καμιά δυσκολία. Στο σχολείο επίσης έχουμε και υπολογιστή, είμαστε πλήρως εξοπλισμένοι και τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν ήταν εργαλεία τα οποία ήδη ξέραμε, οπότε όλες οι δράσεις που έγιναν πήγαν πάρα πολύ καλά. Κύλισε πάρα πολύ ωραία το πρόγραμμα.

Σ: Υπήρξαν δυσκολίες που κλήθηκες να αντιμετωπίσεις κατά την εγγραφή σου στην πλατφόρμα και κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου eTwinning;

Δ: Την εγγραφή την έκανα μόνη μου, χωρίς να ρωτήσω κανέναν, πήγαινα βήμα-βήμα με αυτά που είχε πάνω το πρόγραμμα. Αν δεν καταλάβουμε κάποιο εργαλείο, γιατί κάποια εργαλεία τώρα πλέον δεν τα ξέρουμε, και χρειάζεται λίγο να μπούμε να τα μάθουμε, να δούμε πώς δουλεύουνε, εκεί ζητάμε βοήθεια, για το εργαλείο. Οι δράσεις που γίνονται τις αποφασίζουμε από κοινού, παρόλο που μπορεί να μην είμαστε εμείς οι διαχειριστές. Απλά μερικά εργαλεία δεν τα γνωρίζουμε και χρειάζεται λίγος περισσότερος χρόνος να τα μάθουμε, ή να μας εξηγήσει ο διαχειριστής πώς ακριβώς δουλεύει το εργαλείο. Σε αυτό το κομμάτι μόνο.

Σ: Υπήρξε υποστήριξη από τους σχετικούς φορείς ή κάποιους συνεργάτες σου;

Δ: Συνήθως στην αρχή της χρονιάς η Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης του νομού μας κάνει πάντα μια συνάντηση για αυτούς που θέλουν να υλοποιήσουν προγράμματα eTwinning. Υπάρχει κάποιος υπεύθυνος εκπαιδευτικός που δουλεύει με πολιτιστικά προγράμματα, δεν είναι πρεσβευτής του eTwinning, αλλά από τη Διεύθυνση, ο οποίος μπορεί να μας βοηθήσει σε οτιδήποτε αφορά το πρόγραμμα eTwinning και οργανώνει αυτές τις συναντήσεις στην αρχή κάθε χρονιάς, για να παρακινήσει και άλλους εκπαιδευτικούς. Εκεί λοιπόν πηγαίνουν οι εκπαιδευτικοί από όλα τα σχολεία και λένε τις εντυπώσεις τους. Λέμε τη γνώμη μας, λέμε πως δουλέψαμε, τι μας άρεσε, τι δεν μας άρεσε, αν ήταν εύκολο, αν ήταν δύσκολο, και έρχονται και άλλοι εκπαιδευτικοί και αυτό είναι ένα κίνητρο. Υπάρχει μια ομάδα με την οποία μπορούμε ανά πάσα στιγμή να επικοινωνήσουμε να ρωτήσουμε, να πούμε την άποψή μας. Υπάρχει αυτή η δυνατότητα. Μάλιστα και στο τέλος όταν θέλουμε να δείξουμε τον τρόπο που δουλέψαμε ένα έργο eTwinning πάλι γίνεται ένα σεμινάριο και κάνουμε την παρουσίαση των προγραμμάτων. Είναι κοντά μας η Διεύθυνση σ' αυτά τα προγράμματα και μάλιστα τα προωθεί.

Σ: Παρακολούθησες κάποιο διαδικτυακό κύκλο μαθημάτων, σεμινάριο, εκδήλωση, εργαστηριακή επιμόρφωση ή συμμετείχες σε κάποια από τις ομάδες του eTwinning ώστε να λάβεις την κατάλληλη επιμόρφωση;

Δ: Ναι, κάθε χρόνο αυτά τα διαδικτυακά σεμινάρια που γίνονται από το eTwinning τα παρακολουθώ. Και πέρυσι και φέτος είμαι. Με βοήθησαν πάρα πολύ. Ειδικά στο περσινό σεμινάριο που κάναμε έμαθα κάποια εργαλεία τα οποία δεν τα ήξερα και τα χρησιμοποιήσαμε όλα πέρυσι σε προγράμματα που υλοποιήσαμε. Ήταν το καλύτερο σεμινάριο που έχουμε παρακολουθήσει. Το φετινό δεν μπορώ να πω ότι με βοήθησε γιατί τα εργαλεία που δείχνει είναι περισσότερο για το Δημοτικό.

Σ: Πως εξελίχθηκε η συνεργασία σου με τους εκπαιδευτικούς του κοινού έργου συνεργασίας που συμμετείχατε;

Δ: Πάρα πολύ καλή, άψογη. Θεωρώ ότι σε όλα τα προγράμματα που κάνουμε, επειδή συμμετέχουμε συνήθως πολλοί εκπαιδευτικοί, με κάποιους η συνεργασία μας πάει πάρα πολύ καλά. Κάποιοι, όμως, αργούν πάρα πολύ να ανεβάσουν αυτό το συνεργατικό υλικό που πρέπει να γίνει. Κάποιοι εκπαιδευτικοί έφυγαν στα μέσα της χρονιάς από το έργο, και αυτό δεν είναι καλό. Συνήθως είχαμε πρόβλημα με τους

ξένους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι είτε είχαν πάρα πολλά προγράμματα και δεν μπορούσαν να ασχοληθούν τόσο αναλυτικά, είτε ξεχνούσαν να ανεβάσουν ή πολλές φορές έκαναν και ένα μήνα να μπουν. Θεωρώ ότι με τους Έλληνες εκπαιδευτικούς συνήθως πηγαίναμε καλά, όμως και από αυτούς με κάποιους είχαμε κάποια προβλήματα. Δεν ήταν συνεπείς, δεν ανέβαζαν την ώρα που πρέπει αυτό που έπρεπε. Αυτό όμως θεωρώ ότι γίνεται παντού, δεν γινόταν μόνο σε μας. Όταν μπλέκεσαι με πολλά δεν προλαβαίνεις. Για αυτό θεωρώ ότι είναι καλό να μη παίρνουμε πολλά ή όταν παίρνουμε να είμαστε συνεπείς στις υποχρεώσεις μας.

Σ: Υπήρχε η αντίστοιχη υποστήριξη από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς του σχολείου σου;

Δ: Το σχολείο είναι διθέσιο, απλά εγώ τα προγράμματα τα δουλεύω με τη συνάδελφό μου, όμως, επειδή η συνάδελφός μου δεν ασχολείται καθόλου με τον υπολογιστή, το βάρος πέφτει σε μένα, στο να ανεβάσω όλα αυτά που κάνουμε στην πλατφόρμα. Τις δραστηριότητες τις κάνουμε από κοινού.

Σ: **Πως θα χαρακτήριζες τη συνεργασία με τους γονείς των παιδιών της τάξης σας κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου eTwinning;**

Δ: Υπέροχη! Θεωρώ ότι από τη στιγμή που κάναμε το πρώτο πρόγραμμα eTwinning, θα το πω έτσι λίγο λαϊκά «ανεβήκαμε» λίγο σαν σχολείο, γιατί έγινε μια δράση πέρα από τα καθορισμένα όρια που γίνονται κάθε χρόνο σε όλα τα σχολεία. Έγινε κάτι διαφορετικό και αυτό άρεσε πάρα πολύ στους γονείς. Πρώτον γιατί τα παιδιά τους ήρθαν σε επαφή με άλλα παιδιά από άλλες πόλεις και πολύ περισσότερο με παιδιά της Ευρώπης. Έτσι ακούσαμε τη γλώσσα τους, μάθαμε κάποια έθιμα που έχουν. Άρεσε πάρα πολύ στους γονείς αυτό. Και κάθε χρόνο, όταν στην αρχή της χρονιάς λέμε ότι θα υλοποιήσουμε eTwinning βλέπουμε ότι χαίρονται, γιατί είναι κάτι που το έχουν τώρα συνηθίσει και το περιμένουν. Και είναι κοντά μας σε όλα. Δηλαδή οποιαδήποτε στιγμή χρειαστούμε τη συνεργασία τους για κάτι είναι δίπλα μας πάντα. Σ' αυτό το κομμάτι ήμασταν πάρα πολύ τυχεροί.

Σ: Αντιμετώπισες έντονους προβληματισμούς και αντιδράσεις από την πλευρά τους σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας, την έκθεση των παιδιών στο διαδίκτυο ή κάποιο

άλλο παράγοντα; Αν ναι με ποιον τρόπο κλήθηκες να αντιμετωπίσεις αυτή την κατάσταση και ποιο ήταν το αποτέλεσμα;

Δ: Όχι, και δεν μπορώ να σκεφθώ ότι κάποιο σχολείο μπορεί να έχει αντίδραση από τους γονείς, σε εμάς είναι ενθουσιασμένοι. Στην αρχή που γίνεται η συνάντηση για να τους πούμε τι σκοπεύουμε να κάνουμε είναι ενθουσιασμένοι. Δηλαδή το περιμένουν πλέον. Ξέρουν ότι κάθε χρόνο θα κάνουμε κάτι.

Σ: Μέσα από διαδραστικές μεθόδους και ομαδοσυνεργατικές πρακτικές του eTwinning, υποστηρίζεται από τη βιβλιογραφία, ότι βελτιώνεται η παιδαγωγική διαδικασία, μιώντας ταυτόχρονα τη σχολική κοινότητα στον τεχνολογικό εγγραμματισμό. Επίσης δύναται να επιτευχθεί δυναμική αλληλεπίδραση και να αποκομισθούν παιδαγωγικά, κοινωνικά, πολιτισμικά και αναπτυξιακά οφέλη στους μαθητές με την ταυτόχρονη επαγγελματική και προσωπική εξέλιξη των εκπαιδευτικών. Είσαι υποστηρικτής αυτής της άποψης έπειτα από την προσωπική σου εμπειρία;

Δ: Εννοείται, ναι. Δεν το συζητώ. Κατ' αρχήν μαθαίνουν να συνεργάζονται με παιδιά που δεν γνωρίζουν. Έχουν και ένα κίνητρο για να κάνουν κάτι παραπάνω. Το περιμένουν «πως και πως». Έχω παιδιά που λένε «Κυρία, θα δούμε σήμερα τα άλλα παιδάκια; Θα κάνουμε κάτι;». Σαφώς και υπάρχουν όλα αυτά. Μαθαίνουν τα ήθη και τα έθιμα, μαθαίνουν να αλληλεπιδρούν, βλέπουν από άλλη οπτική γωνία, καταλαβαίνουν και κατανοούν κάποια πράγματα από την πλευρά των άλλων, γίνονται πιο ανοιχτόμυαλα, προσαρμόζονται σε διάφορα περιβάλλοντα. Θεωρώ ότι έχουν πάρα πολλά οφέλη. Μαθαίνουν να επικοινωνούν, να συνεργάζονται, να βάζουν στόχους, να παίρνουν αποφάσεις. Θεωρώ ότι η μάθηση είναι πιο δημιουργική μέσα από αυτά τα έργα. Αυτό, τουλάχιστον, αποκόμισα εγώ αυτά τα τρία χρόνια που δουλεύουμε. Έχουν κίνητρο. Και δουλεύουν περισσότερο και πιο αποδοτικά. Σαφώς, και ο υπολογιστής, πλέον έχει μπει παντού. Είμαστε τυχεροί, γιατί τα παιδιά ξέρουν να χειρίζονται τον υπολογιστή και αυτό μας βοηθάει να εξελίξουμε πιο πολύ τις γνώσεις τους.

Σ: Αντίστοιχα σε εσένα θεωρείς ότι υπήρξε πρόοδος στον επαγγελματικό και προσωπικό τομέα;

Δ: Πάρα πολύ. Νομίζω ότι ανέβηκα επαγγελματικά. Κατ' αρχήν έχω μάθει να επεξεργάζομαι και να δουλεύω μέσα από όλα αυτά τα συνεργατικά εργαλεία. Έχω κάνει φίλους μέσα από τα προγράμματα, καθώς συνεργάστηκα με άτομα που δεν τα ήξερα και επειδή την πρώτη χρονιά συνεργαστήκαμε πάρα πολύ καλά πλέον συνεργαζόμαστε κάθε χρόνο και βάζουμε και άλλους μέσα στα προγράμματα. Βλέποντας τον τρόπο που δουλεύουν άλλοι έμαθα πάρα πολλά πράγματα, γι αυτό και φέτος πήραμε πιο πολλά. Η αλληλεπίδραση των ιδεών, να μοιραζόμαστε, όλα αυτά. Αφού ούτως ή άλλως ερχόμαστε σε επαφή με ανθρώπους και από άλλες χώρες και από εδώ από την Ελλάδα. Αυτό το να δώσουμε όλοι ότι μπορούμε για να βγει ένα κοινό αποτέλεσμα είναι πολύ σημαντικό.

Σ: Ποια συναισθήματα παρατήρησες να σου δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;

Δ: Είχα άγχος στην αρχή εάν θα τα καταφέρουμε, τι θα κάνουμε, πώς λειτουργεί, πώς θα το κάνουμε, αλλά είχαμε πάρα πολύ καλή διαχειρίστρια, που έλεγε: «κορίτσια εγώ είμαι εδώ, μη φοβάστε, όλα θα πάνε καλά. Και όντως σιγά-σιγά, με την καθοδήγησή της, και ψάχνοντας όμως και εμείς βοηθήσαμε, πήγαν όλα καλά. Λίγο άγχος στην αρχή, όμως πολύ χαρά στο τέλος. Ήμουνα πολύ περήφανη για το πρώτο μου έργο. Εγώ είμαι πολύ θετική σ' αυτά τα έργα. Και μακάρι όλοι οι εκπαιδευτικοί να βρουν λίγο χρόνο να υλοποιήσουν έστω και ένα έργο. Θεωρώ ότι πάντα μπορούμε να βρούμε τον χρόνο για να κάνουμε ένα τέτοιο έργο. Έστω και με λίγες δράσεις, αλλά να συνεργαστούμε, να βρούμε λίγο από το καθούκι μας!

Σ: Αντίστοιχα παρατήρησες κάτι ανάλογο στους μαθητές σου;

Δ: Ναι, πάρα πού. Ήταν ενθουσιασμένοι. Το είχαν αγαπήσει πάρα πολύ το έργο. Και στο τέλος όταν το παρουσιάσαμε και στους γονείς είχαν ξετρελαθεί. Το άγχος που είχα στην αρχή μετά έφυγε και κύλησαν όλα καλά.

Σ: Έχεις λάβει κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για τη δημιουργική χρήση των ΤΠΕ και την δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών ενός έργου συνεργασίας;

Δ: Όλα τα προγράμματα ήταν Ευρωπαϊκά. Πήραμε πρώτα την Εθνική και μετά την Ευρωπαϊκή ετικέτα ποιότητας.

Σ: Πως αισθάνθηκες έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς σου;

Δ: Πολύ καλά. Εκτυπώσαμε και δώσαμε και στα παιδάκια. Χάρηκαν πάρα πολύ. Ήταν μια επιβράβευση ότι αυτό που έκανες πήγε καλά, ήταν καλό. Συνήθως όμως παίρνουν όλοι ετικέτες και δεν ξέρω κατά πόσο επιβεβαιώνει το γεγονός αυτό ότι όντως κάναμε πολύ καλό έργο ή ότι όλοι όσοι έκαναν έργο eTwinning πρέπει να παίρνουν ετικέτα ποιότητας. Δεν το ξέρω αυτό, αλλά θεωρώ ότι είναι μια επιβράβευση ότι ο κόπος μας ανταμείφθηκε, έστω παίρνοντας και αυτό το χαρτάκι. Θεωρώ ότι πάντα προσπαθούμε να υλοποιήσουμε ένα αξιόλογο έργο.

Σ: Η ορθολογική χρήση των ΤΠΕ ως δυναμικό εκπαιδευτικό μέσο θεωρείται ότι συμβάλλει στην αναβάθμιση της εκπαίδευσης, έχοντας ως απώτερο στόχο την ποιοτική βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας. Θεωρείς ότι αυτό επιτυγχάνεται μέσω της υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως με το πρόγραμμα eTwinning;

Δ: Πάρα πολύ. Πρέπει να πηγαίνουμε σύμφωνα με την εποχή μας. Η εποχή μας πλέον είναι της τεχνολογίας. Και νομίζω ότι ως νηπιαγωγοί έχουμε αλλάξει τα δεδομένα, έχουμε καταφέρει με τον τρόπο μας, και με το πώς χειριζόμαστε την διδασκαλία μας, να αποβάλλουμε κάποιες προκαταλήψεις, που θεωρούσαν το Νηπιαγωγείο ως χώρο φύλαξης. Αυτό προσπαθώ να κάνω. Όταν ήρθα εδώ δεν άκουγα καλά λόγια για το Νηπιαγωγείο, και στενοχωρήθηκα. Και χρόνο με το χρόνο, και με όλα αυτά που κάναμε με τα προγράμματα, ξέρεις πόσος κόσμος άλλαξε γνώμη; Είναι πολύ βασικό, όχι μόνο από τα προγράμματα, αλλά και στις άλλες δράσεις που κάνουμε, ο υπολογιστής είναι μέσα στην τάξη! Και οτιδήποτε κάνουμε μπορούμε να τον χρησιμοποιήσουμε. Το χρησιμοποιούμε στα πλαίσια των δραστηριοτήτων που κάνουμε και όχι να παίζουμε άλλα παιχνίδια. Είναι ωραίο να εξελισσόμαστε και λίγο-λίγο να γνωρίζουμε και άλλα καινούρια πράγματα. Μας έχει κουράσει λίγο η καθημερινότητα, οπότε το να κάνουμε κάτι το διαφορετικό κάνει καλό και σε εμάς.

Σ: Τι θα συμβούλευες με τρεις προτάσεις ένα συνάδελφο που επιθυμεί να λάβει μέρος σε μια αντίστοιχη διακρατική συνεργασία;

Δ: Να κάνει οπωσδήποτε μια ευρωπαϊκή συνεργασία, αλλά να είναι προσεκτικός με τα άτομα με τα οποία θα συνεργαστεί. Επίσης να ξεκινήσει με ένα έργο απλό, με λίγα άτομα, για να δει πώς είναι. Απλά στις επιλογές μας πρέπει να είμαστε πάρα πολύ προσεκτικοί. Θεωρώ ότι τα έργα μας πρέπει να έχουν λίγα άτομα μέσα. Φέτος είμαστε πολλά άτομα σε κάποια έργα και δυσκολευόμαστε. Θα του έλεγα να πιστέψει σ' αυτό που θα κάνει, να βρει καλούς συνεργάτες και να ξεκινήσει σιγά-σιγά από κάτι απλό και κάθε χρόνο να κάνει κάτι καλύτερο.

► **Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης εκπαιδευτικού, Ε.**

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και αποτέλεσε έναυσμα για τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Ε: Πήρα μέρος ,για πρώτη φορά, στο πρόγραμμα του eTwinning το 2013 , ύστερα από συζητήσεις με συναδέλφους.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σου ιδέες για το πρόγραμμα eTwinning πριν ασχοληθείτε ενεργά με αυτό; Γνώριζες με ποιον τρόπο συμβάλλει η τεχνολογία στην υλοποίηση μιας συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως;

Ε: Είχα πάρει μέρος στο πρόγραμμα Comenius πριν από αυτό, οπότε ήξερα τι πάει να πει ένα τέτοιο έργο. Οι ιδέες μου ήταν στοχευμένες προς τον τρόπο που θα λειτουργήσει.

Σ: Παρατηρείται συχνά πως εκπαιδευτικοί, που έχουν ολοκληρώσει την εγγραφή τους στην πλατφόρμα του eTwinning, δεν έχουν υλοποιήσει κάποιο συνεργατικό έργο. Αντιμετώπισες κάποιους δισταγμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν ανασταλτικούς παράγοντες για την ενασχόλησή σου με το πρόγραμμα;

Ε: Ο μόνος μου δισταγμός ήταν η χρήση της αγγλικής γλώσσας.

Σ: Υπήρξαν δυσκολίες που κλήθηκαν να αντιμετωπίσεις κατά την εγγραφή σου στην πλατφόρμα και κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου eTwinning;

Ε: Δεν αντιμετώπισα καμιά σημαντική δυσκολία.

Σ: Παρακολούθησες κάποιο διαδικτυακό κύκλο μαθημάτων, σεμινάριο, εκδήλωση, εργαστηριακή επιμόρφωση ή συμμετείχες σε κάποια από τις ομάδες του eTwinning ώστε να λάβεις την κατάλληλη επιμόρφωση;

Ε: Είχα συμμετάσχει σε διαδικτυακό σεμινάριο, που αφορούσαν εκδηλώσεις και εργαστήρια σε απευθείας σύνδεση και συμμετείχα σε ομάδες.

Σ: **Πως εξελίχθηκε η συνεργασία σου με τους εκπαιδευτικούς του κοινού έργου συνεργασίας που συμμετείχατε;**

Ε: Στάθηκα αρκετά τυχερή διότι δούλεψα με δασκάλους που γνώριζαν το eTwinning και μου έμαθαν πολλά.

Σ: Υπήρχε η αντίστοιχη υποστήριξη από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς του σχολείου σου;

Ε: Ναι σε ικανοποιητικό βαθμό.

Σ: **Πως θα χαρακτήριζες τη συνεργασία με τους γονείς των παιδιών της τάξης σας κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου eTwinning;**

Ε: Οι γονείς ενδιαφέρονται πολύ, αλλά δεν συμμετέχουν πολύ. Ωστόσο τους καλώ να δουν τι κάνουμε και τους δείχνω με φωτογραφίες και βίντεο στην ιστοσελίδα της τάξης μας που έχουμε δημιουργήσει στο Facebook.

Σ: Αντιμετώπισες έντονους προβληματισμούς και αντιδράσεις από την πλευρά τους σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας, την έκθεση των παιδιών στο διαδίκτυο ή κάποιο άλλο παράγοντα; Αν ναι με ποιον τρόπο κλήθηκες να αντιμετωπίσεις αυτή την κατάσταση και ποιο ήταν το αποτέλεσμα;

Ε: Όχι, αν οι γονείς δεν θέλουν να βάλουμε φωτογραφίες στο διαδίκτυο, καλούνται να μας το πουν, αλλά κανείς δεν το κάνει.

Σ: **Μέσα από διαδραστικές μεθόδους και ομαδοσυνεργατικές πρακτικές του eTwinning υποστηρίζεται από τη βιβλιογραφία ότι βελτιώνεται η παιδαγωγική διαδικασία, μώνοντας ταυτόχρονα τη σχολική κοινότητα στον τεχνολογικό εγγραμματισμό. Επίσης δύναται να επιτευχθεί δυναμική αλληλεπίδραση και να**

αποκομισθούν παιδαγωγικά, κοινωνικά, πολιτισμικά και αναπτυξιακά οφέλη στους μαθητές με την ταυτόχρονη επαγγελματική και προσωπική εξέλιξη των εκπαιδευτικών. Είσαι υποστηρικτής αυτής της άποψης έπειτα από την προσωπική σου εμπειρία;

Ε: Πιστεύω ότι οι μαθητές αναπτύσσουν ολόπλευρα τις δεξιότητες τους με την εμπλοκή τους σε καινοτόμες πρακτικές όπως το eTwinning.

Σ: Αντίστοιχα σε εσένα θεωρείς ότι υπήρξε πρόοδος στον προσωπικό και επαγγελματικό τομέα;

Ε: Οι δεξιότητες μου στις ΤΠΕ παρατήρησα ότι έχουν αναπτυχθεί αρκετά.

Σ: Ποια συναισθήματα παρατήρησες να σου δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους; Παρατήρησες κάτι ανάλογο στους μαθητές σου;

Ε: Πάντα είμαι ενθουσιασμένη όταν ξεκινάω ένα νέο πρόγραμμα και ικανοποιημένη όταν το τελειώνω επιτυχώς όπως και οι μαθητές μου

Σ: Έχεις λάβει κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για τη δημιουργική χρήση των ΤΠΕ και την δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών ενός έργου συνεργασίας;

Ε: Ναι πολλές φορές έχω πάρει Εθνική και Ευρωπαϊκή ετικέτα ποιότητας.

Σ: Πως αισθάνθηκες έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς σου;

Ε: Πολλή περήφανη.

Σ: Η ορθολογική χρήση των ΤΠΕ ως δυναμικό εκπαιδευτικό μέσο θεωρείται ότι συμβάλλει στην αναβάθμιση της εκπαίδευσης, έχοντας ως απώτερο στόχο την ποιοτική βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας. Θεωρείς ότι αυτό επιτυγχάνεται μέσω της υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως με το πρόγραμμα eTwinning;

Ε: Ναι. Πιστεύω ότι το eTwinning συμβάλλει σταδιακά στην ποιοτική αναβάθμιση της εκπαίδευσης.

Σ: Τι θα συμβούλευες με τρεις προτάσεις ένα συνάδελφο που επιθυμεί να λάβει μέρος σε μια αντίστοιχη διακρατική συνεργασία;

Ε: Να διαθέσουν χρόνο και υπομονή. Να ξεκινήσουν με ένα εύκολο έργο με 3 συνεργάτες μόνο.

► Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης εκπαιδευτικού, Ζ.

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και αποτέλεσε έναυσμα για τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Ζ: Πέρυσι με ενημέρωσε η συνάδελφος που δουλεύαμε μαζί στο ολοήμερο ότι της είπε η συνάδελφος από το όμορο νηπιαγωγείο ότι ξεκινάει ένα πρόγραμμα eTwinning εκείνη και αν θέλουμε να μπορούμε. Στην αρχή μου είπε ότι ήθελε να μπει και να την βοηθούσα κι εγώ με τον υπολογιστή που ήξερα περισσότερα πράγματα. Με προέτρεψε να μπορούμε και συμφώνησα αρκεί να μου εξηγήσει τι ακριβώς να κάνω. Έτσι ξεκίνησα από την περσινή σχολική χρονιά να υλοποιώ πρόγραμμα.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σου ιδέες για το πρόγραμμα eTwinning πριν ασχοληθείτε ενεργά με αυτό; Γνώριζες με ποιον τρόπο συμβάλλει η τεχνολογία στην υλοποίηση μιας συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως;

Ζ: Είχα ακούσει πολύ γενικά πράγματα για το eTwinning, ότι επικοινωνούν τα σχολεία μέσω υπολογιστών. Περισσότερο είχα στο μυαλό μου ότι Σχολεία της Ελλάδας επικοινωνούν κυρίως με άλλες χώρες, κυρίως ευρωπαϊκές χώρες. Πολύ γενικά πράγματα, όχι λεπτομέρειες η κάτι συγκεκριμένο.

Σ: Παρατηρείται συχνά πως εκπαιδευτικοί, που έχουν ολοκληρώσει την εγγραφή τους στην πλατφόρμα του eTwinning, δεν έχουν υλοποιήσει κάποιο συνεργατικό έργο. Αντιμετώπισες κάποιους δισταγμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν ανασταλτικούς παράγοντες για την ενασχόλησή σου με το πρόγραμμα;

Ζ: Δεν έτυχε να γίνει κάποια συζήτηση με συναδέλφους που να με παρακινήσουν. Εγώ από μόνη μου δεν ήξερα που να στραφώ και να ψάξω. Δεν υπήρχε κάτι να με φρενάρει, απλώς δεν έτυχε να έρθει στο δρόμο μου, όπως λέμε. Πέρυσι, που έγινε για πρώτη φορά αυτή η συζήτηση, ξεκίνησα. Φαντάστηκα ότι μπορεί να μην είναι τέλεια

τα Αγγλικά μου αλλά σκέφτηκα ότι δεν θα θέλει και επίπεδο ακαδημαϊκό. Μερικά πράγματα τα θυμάμαι από τότε που πήγαινα σε Φροντιστήριο ξένων γλωσσών. Όσο για τον υπολογιστή θεωρώ ότι είμαι αρκετά εξοικειωμένη και μου αρέσει γενικά, οπότε δεν είχα κάποιο πρόβλημα να συμμετέχω.

Z: Υπήρξαν δυσκολίες που κλήθηκες να αντιμετωπίσεις κατά την εγγραφή σου στην πλατφόρμα και κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου eTwinning;

Z: Όχι δεν αντιμετώπισα δυσκολία. Με καθοδήγησαν οι συνάδελφοι πώς να κάνω την εγγραφή. Μπήκα, έγραψα τα στοιχεία μου, έφτιαξα ένα μικρό βιογραφικό, και γενικά δεν είχα κάποια δυσκολία. Ήταν τόσο καλά οργανωμένο πέρυσι το έργο που ξεκίνησα, και ήταν η πρώτη μου επαφή! Μας είχαν εξηγήσει οι συνάδελφοι πού θα ανεβάζουμε τις δράσεις που πρέπει να κάνουμε και πώς θα επικοινωνούμε. Επικοινωνούσαμε και μέσω του forum και μέσω του Facebook που είχαμε φτιάξει μια ομάδα, ή με e-mail. Δεν είχαμε κάποιο πρόβλημα. Και όταν ήθελα να ανεβάσω κάτι, είτε εικόνες είτε υλικό για το πρόγραμμα δεν είχα κανένα πρόβλημα.

Σ: Υπήρξε υποστήριξη από τους σχετικούς φορείς ή κάποιους συνεργάτες σου;

Z: Δεν χρειάστηκε να ζητήσω τη βοήθεια ούτε της πλατφόρμας eTwinning ούτε από το γραφείο της Διεύθυνσης ή την Σύμβουλο. Από την Διεύθυνση δεν υπήρχε ενημέρωση, και μάλιστα μου κάνει εντύπωση, ότι και φέτος όταν στείλανε την εγκύκλιο για τα προγράμματα σχολικών εμείς ενημερώσαμε ότι θα κάνουμε ένα πρόγραμμα, αλλά δεν είχε πεδίο για τα προγράμματα eTwinning. Δηλαδή εγώ τώρα φέτος υλοποιώ δυο προγράμματα eTwinning και δεν τα έχω δηλώσει πουθενά στη Διεύθυνση. Ενώ έγραφε στην εγκύκλιο ότι θα σταλεί νέα εγκύκλιος για τα Ευρωπαϊκά προγράμματα δεν έχει έρθει κάτι τέτοιο. Δεν έχουμε καμία ενημέρωση από την Διεύθυνση. Τα υλοποιώ χωρίς να έχω γνώση ουσιαστικά.

Σ: Παρακολούθησες κάποιο διαδικτυακό κύκλο μαθημάτων, σεμινάριο, εκδήλωση, εργαστηριακή επιμόρφωση ή συμμετείχες σε κάποια από τις ομάδες του eTwinning ώστε να λάβεις την κατάλληλη επιμόρφωση;

Z: Όχι, δεν έχω παρακολουθήσει. Ξέρω ότι υπάρχουν αλλά δεν έχει τύχει να δηλώσω σε κάποιο. Θα το κάνω όμως κάποια στιγμή φαντάζομαι.

Σ: Πως εξελίχθηκε η συνεργασία σου με τους εκπαιδευτικούς του κοινού έργου συνεργασίας που συμμετείχατε;

Z: Πάρα πολύ καλά εξελίχθηκε η συνεργασία μας με αλληλοϋποστήριξη όπου χρειάστηκε. Μιλούσαμε με τα κορίτσια, γιατί όλο κορίτσια ήμασταν, μόνο φέτος έχουμε έναν άνδρα στο πρόγραμμα. Ήταν πολύ καλές οι σχέσεις, και φέτος που συναντηθήκαμε από κοντά με κάποιες στο συνέδριο, μιας και μιλούσαμε πάντα μέσω υπολογιστή, περάσαμε πάρα πολύ καλά. Ήταν πολύ καλές οι σχέσεις.

Σ: Υπήρχε η αντίστοιχη υποστήριξη από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς του σχολείου σου;

Z: Υπήρχε μεταξύ μας ομαλή συνεργασία και συνεννόηση. Επειδή το πρόγραμμα το έκανα εγώ με την συνάδελφο που ήμασταν μαζί στο ολοήμερο και είχαμε τα ίδια παιδιά, το ξεκινούσε η μία το πρωί και το συνέχιζε η άλλη το μεσημέρι.

Σ: Πως θα χαρακτήριζες τη συνεργασία με τους γονείς των παιδιών της τάξης σας κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου eTwinning;

Z: Οι γονείς ανταποκρίθηκαν πάρα πολύ θετικά. Είχαν ενημέρωση και για το πρόγραμμα κατά διαστήματα, γιατί ανέβαζα στο blog την πορεία του προγράμματος. Ήταν πολύ θετικοί. Τους άρεσε, και στο τέλος, που παρουσιάσαμε το πρόγραμμα, ήταν πολύ ευχαριστημένοι. Όπως και φέτος. Εχθές το απόγευμα έκανα την παρουσίαση του ενός προγράμματος που ολοκληρώθηκε και ήτανε πολύ χαρούμενοι, πολύ ευχαριστημένοι. Συμπλήρωσαν και το ερωτηματολόγιο που είχαμε βγάλει για την αξιολόγηση από τους γονείς και όλοι έχουν γράψει θετικά σχόλια. Για παράδειγμα ένας γονιός μου γράφει ότι ένας ο μαθητής ήταν ενθουσιασμένος με την επικοινωνία με τα άλλα σχολεία, επίσης του άρεσε η προετοιμασία των καρτών και η αποστολή μέσω ΕΛΤΑ, μετέφερε αρκετές πληροφορίες στο σπίτι ενώ δεν συνήθιζε να μεταφέρει άλλες καθημερινές δραστηριότητες. Στην ερώτηση «Γνωρίζατε πριν το πρόγραμμα» σχεδόν όλοι έγραψαν «καθόλου». Στην ερώτηση «Ωφελήθηκαν τα παιδιά» όλοι έχουν γράψει «πάρα πολύ». Στην ερώτηση αν «η ενημέρωση από τους εκπαιδευτικούς για την πορεία του προγράμματος ήταν ικανοποιητική» και σ' αυτή έχουν απαντήσει «πάρα πολύ» και στην ερώτηση «θα επιθυμούσατε στο μέλλον τα παιδιά σας να ασχοληθούν με παρόμοια προγράμματα» απάντησαν «πάρα πολύ»

σχεδόν όλοι. Άλλα σχόλια που μας έκαναν ήταν τα εξής: «Αξιόλογη προσπάθεια, μπράβο! Πάντα με σύνεση, ενημέρωση και προσοχή στο διαδίκτυο». «Το παιδί εξοικειώθηκε με Χριστουγεννιάτικα έθιμα και απόλαυσε τα Χριστούγεννα μέσα από τις δραστηριότητες του προγράμματος», «Η εμπειρία του ήταν πάρα πολύ ευχάριστη και θα ήθελε πολύ να την επαναλάβει».

Σ: Αντιμετώπισες έντονους προβληματισμούς και αντιδράσεις από την πλευρά τους σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας, την έκθεση των παιδιών στο διαδίκτυο ή κάποιο άλλο παράγοντα; Αν ναι με ποιον τρόπο κλήθηκες να αντιμετωπίσεις αυτή την κατάσταση και ποιο ήταν το αποτέλεσμα;

Ζ: Όχι. Ούτως ή άλλως εγώ πάντα τους ενημέρωνα ότι έχουμε block και ανεβάζουμε υλικό από τις δραστηριότητες. Πάντα μου υπογράφουσε τη δήλωση του σχολικού δικτύου ότι μπορώ να ανεβάσω αλλά πάντα με καλυμμένα τα μάτια, ή χωρίς να φαίνονται τα επίθετα των παιδιών και όλα αυτά, ή να δημοσιοποιούνται οι δραστηριότητες του σχολείου και φωτογραφίες χωρίς να φαίνονται βέβαια τα πρόσωπα των παιδιών. Ποτέ κανένας δεν έχει αρνηθεί να υπογράψει. Δεν είχα κανένα πρόβλημα.

Σ: Μέσα από διαδραστικές μεθόδους και ομαδοσυνεργατικές πρακτικές του eTwinning, υποστηρίζεται στη βιβλιογραφία ότι, βελτιώνεται η παιδαγωγική διαδικασία, μώντας ταυτόχρονα τη σχολική κοινότητα στον τεχνολογικό εγγραμματισμό. Επίσης δύναται να επιτευχθεί δυναμική αλληλεπίδραση και να αποκομισθούν παιδαγωγικά, κοινωνικά, πολιτισμικά και αναπτυξιακά οφέλη στους μαθητές με την ταυτόχρονη επαγγελματική και προσωπική εξέλιξη των εκπαιδευτικών. Είσαι υποστηρικτής αυτής της άποψης έπειτα από την προσωπική σου εμπειρία;

Ζ: Πιστεύω ότι αποκομίζουν πάρα πολλά. Κατ' αρχάς από όλες τις δραστηριότητες που κάναμε τους άρεσε η επικοινωνία μέσω skype. Όλοι το αναφέρουν αυτό. Επίσης που γνώρισαν άλλα παιδάκια, που βλέπαμε στον χάρτη ότι μιλάνε τώρα με το σχολείο του Εύοσμου στη Θεσσαλονίκη, ή με το Ρέθυμνο. Τους άρεσε πάρα πολύ. Άρα εξοικειώθηκαν και κοινωνικά με τα άλλα παιδιά, έχουν εξοικειωθεί με τον υπολογιστή γιατί έχουν φτιάξει παιχνίδια στον υπολογιστή, σχετικά με το πρόγραμμα και παίζουν μ' αυτά. Για παράδειγμα φέτος γνωρίσαμε τα κάλαντα άλλων περιοχών, οπότε και στο

θέμα του πολιτισμού είχανε κάποιο όφελος. Νομίζω ότι είναι πολλαπλά τα οφέλη σε όλα τα επίπεδα. Έδειξαν πάρα πολύ μεγάλο ενδιαφέρον τα παιδιά.

Σ: Αντίστοιχα σε εσένα θεωρείς ότι υπήρξε πρόοδος στον επαγγελματικό και προσωπικό τομέα;

Ζ: Στον επαγγελματικό, όσον αφορά την καθαρά επαγγελματική εξέλιξη όχι δεν πήρα κάποια προαγωγή. Το ξέρουμε αυτό όλοι. Αλλά με βοήθησε πάρα πολύ στο να μάθω καινούρια εργαλεία. Δηλαδή, όπως έγραψα και πέρυσι στην αίτηση που κάναμε για την ετικέτα ποιότητας, γνώρισα πολλά εργαλεία επειδή εγώ όταν είχα κάνει το Β επίπεδο, ήταν στις αρχές-αρχές και ήμασταν μαζί με τους Δασκάλους, και το μόνο που βλέπαμε ήταν λογισμικά της 5^{ης} και της 6^{ης} τάξης της Γεωγραφίας και της Φυσικής, ενώ τώρα που γίνεται μόνο για Νηπιαγωγούς νομίζω ότι μαθαίνουνε πιο χρήσιμα εργαλεία για τη δουλειά μας και εγώ αυτά τα έμαθα μέσω του eTwinning. Πολλά εργαλεία και φέτος ακόμη περισσότερα. Με έχει ωφελήσει πάρα πολύ. Έχω εξοικειωθεί ακόμη περισσότερο και μπορώ να κάνω πολλά περισσότερα πράγματα τώρα πια στον υπολογιστή. Και εννοείται ότι γνώρισα συναδέλφους από όλη την Ελλάδα.

Σ: **Ποια συναισθήματα παρατήρησες να σου δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;**

Ζ: Εντάξει, σίγουρα στην αρχή είχα ένα άγχος και μια αγωνία για το πώς θα είναι αυτό, πώς θα το προχωρήσω, αν θα μπορέσω να τα καταφέρω σ' αυτά που ζητάει, αλλά, όπως είπα, ήταν τόσο καλά οργανωμένο που σιγά-σιγά εξοικειώθηκα και τώρα νοιώθω πολύ ικανοποιημένη που το έχω μάθει και έχω σκοπό να το συνεχίσω. Νοιώθω πολύ ικανοποιημένη και πολύ εξοικειωμένη πλέον, σε βαθμό βέβαια που, δεν ξέρω αν μπορώ να ξεκινήσω σαν ιδρύτρια έργου, ακόμα αυτό με φρενάρει, αλλά στο να συμμετέχω σε άλλα προγράμματα μου φαίνεται αρκετά εύκολο πλέον.

Σ: Αντίστοιχα παρατήρησες κάτι ανάλογο στους μαθητές σου;

Ζ: Δεν ήξεραν αρχικά περί τίνος πρόκειται. Τους είπαμε ότι θα κάνουμε ένα πρόγραμμα με άλλα σχολεία. Δεν μπορούσαν τα παιδιά να φανταστούν πως θα γίνει αυτό. Όταν αρχίσαμε να επικοινωνούμε και να γνωρίζουμε τα άλλα σχολεία και να

βλέπουνε τα παιδάκια από το άλλο Νηπιαγωγείο να μιλάνε μαζί τους, να λένε τα ονόματά τους, να κάνουμε δράσεις, να τις ανεβάζουμε στην πλατφόρμα και να στέλνουμε ο ένας στον άλλον πακέτα, κατάλαβαν πλέον πως γίνεται περίπου και εντυπωσιάστηκαν συμμετέχοντας με ενθουσιασμό σε κάθε δραστηριότητα.

Σ: Έχεις λάβει κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για τη δημιουργική χρήση των ΤΠΕ και την δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών ενός έργου συνεργασίας;

Ζ: Πέρυσι ναι, λάβαμε εθνική ετικέτα ποιότητας για το πρόγραμμα που κάναμε.

Σ: Πως αισθάνθηκες έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς σου;

Ζ: Εντάξει, χαρήκαμε πάρα πολύ. Φέτος πήγαμε και παρουσιάσαμε το πρόγραμμα στο Συνέδριο στη Πάτρα και εννοείται ότι νοιώσαμε πολύ περήφανοι για το έργο μας. Και τα παιδιά είχαν πολύ μεγάλη χαρά και καμαρώνανε. Ήταν πολύ χαρούμενα, πολύ περήφανα.

Σ: Η ορθολογική χρήση των ΤΠΕ ως δυναμικό εκπαιδευτικό μέσο θεωρείται ότι συμβάλλει στην αναβάθμιση της εκπαίδευσης, έχοντας ως απώτερο στόχο την ποιοτική βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας. Θεωρείς ότι αυτό επιτυγχάνεται μέσω της υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως με το πρόγραμμα eTwinning;

Ζ: Σίγουρα επιτυγχάνεται. Ο υπολογιστής είναι το κύριο εργαλείο στο eTwinning. Νομίζω ότι είναι πάρα πολύ καλό και το πρόγραμμα και η χρήση του υπολογιστή επιφέρει θετικά οφέλη. Προσπαθώ μέσω του block να τα διαχέω όλα αυτά για να υπάρχει ενημέρωση και νομίζω ότι λίγο αλλάζει η άποψη πολλών ότι στο Νηπιαγωγείο γίνεται υπεύθυνη και ουσιώδης δουλειά. Δεν ερχόμαστε για να παίζουμε με πλαστελίνη μόνο και να λέμε τραγούδια, και όσοι γονείς τουλάχιστον έχουνε περάσει από τα Νηπιαγωγεία μας θεωρώ ότι έχουν αλλάξει άποψη. Ήδη έρχονται σε μένα για τις εγγραφές, επειδή κάνω εγώ τις εγγραφές, και λένε «έχουμε δει τη δουλειά σου στο internet και θέλουμε να έρθουμε σ' αυτό το σχολείο. Το ψάχνουνε πια οι γονείς και βλέπουνε τι δουλειά γίνεται. Τα κοινωνικά δίκτυα τελικά, όπως το Facebook, το

internet, τα blog και όλα αυτά έχουν βοηθήσει πάρα πολύ στο διαμοιρασμό των εμπειριών.

Σ: Τι θα συμβούλευες με τρεις προτάσεις ένα συνάδελφο που επιθυμεί να λάβει μέρος σε μια αντίστοιχη διακρατική συνεργασία;

Ζ: Ήδη με έχει ρωτήσει μια συνάδελφος και της είπα σίγουρα να μπει σε κάποιο πρόγραμμα, ότι είναι πάρα πολύ καλό. Η δεύτερη συμβουλή ήταν να μπει κατ' αρχάς σαν συμμετέχουσα, να μην ξεκινήσει σαν ιδρύτρια, για να μπορεί να έχει κάποιον να την καθοδηγήσει στην αρχή και φυσικά ότι χρειάζεται να μπορούμε να επικοινωνούμε και μαζί. Θα μπορούσα να προτείνω να μπούμε σε ένα έργο μαζί που θα είμαι και εγώ, ώστε να μπορώ να βοηθάω όπου βλέπω ότι δυσκολεύεται κάποιος. Πάντως θα την επηρέαζα θετικά στο να μπει σε κάποιο έργο.

► Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης εκπαιδευτικού, Η.

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και αποτέλεσε έναυσμα για τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Η: Μέσω διαδικτύου, εντελώς τυχαία το 2012 και χωρίς να με παροτρύνει κανένας. Μάλιστα όταν έκανα την εγγραφή μου και ενημέρωσα την Προϊσταμένη του σχολείου μου τότε μου είπε χαρακτηριστικά: «θα μας κλείσεις φυλακή εσύ!».

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σου ιδέες για το πρόγραμμα eTwinning πριν ασχοληθείτε ενεργά με αυτό;

Η: Ότι πρόκειται για μια καινοτομία στο χώρο της εκπαίδευσης που έδινε τη δυνατότητα μεταξύ ευρωπαϊκών σχολείων να συνεργαστούν.

Σ: Γνώριζες με ποιον τρόπο συμβάλλει η τεχνολογία στην υλοποίηση μιας συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως;

Η: Ναι, γνώριζα ότι θα γίνεται μέσω της χρήσης τεχνολογικών μέσων .

Σ: Παρατηρείται συχνά πως εκπαιδευτικοί, που έχουν ολοκληρώσει την εγγραφή τους στην πλατφόρμα του eTwinning, δεν έχουν υλοποιήσει κάποιο συνεργατικό

έργο. Αντιμετώπισες κάποιους δισταγμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν ανασταλτικούς παράγοντες για την ενασχόλησή σου με το πρόγραμμα;

Η: Με απασχόλησε κυρίως η έλλειψη ύπαρξης υλικοτεχνικής υποδομής και η ελλιπής ενημέρωση από τους αρμόδιους φορείς. Και για αυτούς ήταν κάτι καινούργιο, δεν είχαν ακόμα τις απαραίτητες γνώσεις ή κατευθύνσεις για να μας υποστηρίξουν και με ποιο τρόπο να μας ενισχύσουν.

Σ: Υπήρξαν δυσκολίες που κλήθηκες να αντιμετωπίσεις κατά την εγγραφή σου στην πλατφόρμα και κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου eTwinning;

Η: Όταν έκανα την εγγραφή μου έτρεχε μια άλλου είδους πλατφόρμα eTwinning που ήταν δυσλειτουργική και ήταν πολύ δύσκολο να ανεβάσουμε ένα βίντεο. Στη νέα πλατφόρμα τα πάντα είναι πιο εύκολα και φιλικά για τον χρήστη.

Σ: Υπήρξε υποστήριξη από τους σχετικούς φορείς ή κάποιους συνεργάτες σου;

Η: Υποστήριξη από κάποιον Υπεύθυνο σχολικών δραστηριοτήτων, τη Σχολική σύμβουλο ή άλλα στελέχη της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης δεν πήρα. Από την Εθνική Υπηρεσία Υποστήριξης eTwinning έλαβα βοήθεια, από άλλους εκπαιδευτικούς που υλοποίησαν έργο συνεργασίας eTwinning στο παρελθόν και από συνεργάτες του κοινού μας έργου.

Σ: Παρακολούθησες κάποιο διαδικτυακό κύκλο μαθημάτων, σεμινάριο, εκδήλωση, εργαστηριακή επιμόρφωση ή συμμετείχες σε κάποια από τις ομάδες του eTwinning ώστε να λάβεις την κατάλληλη επιμόρφωση;

Η: Ναι, έχω συμμετάσχει σε πάρα πολλές εκδηλώσεις μάθησης που διοργανώνει κατά καιρούς η πλατφόρμα eTwinning, σε ημερίδες. Έλαβα επίσης μέρος στο τριήμερο σεμινάριο που οργανώνεται κάθε χρόνο στην Πάτρα, όπου παρουσιάσαμε με τις συναδέλφους μου το έργο που υλοποιήσαμε και είμαι μέλος σε κάποιες ομάδες.

Σ: Πως εξελίχθηκε η συνεργασία σου με τους εκπαιδευτικούς του κοινού έργου συνεργασίας που συμμετείχατε;

Η: Αναπτύχθηκαν αισθήματα αμοιβαίου σεβασμού μεταξύ των μελών, τα οποία εξελίχθηκαν σε φιλία. Για τα επόμενα τέσσερα χρόνια επιλέγαμε να συνεργαστούμε μεταξύ μας λόγω της εμπιστοσύνης που υπήρχε.

Σ: Υπήρχε η αντίστοιχη υποστήριξη από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς του σχολείου σου;

Η: Μόνο μια χρονιά υπήρξε υποστήριξη από την πλευρά των συναδέλφων μου. Τις περισσότερες φορές επιχειρούσαν να με αποθαρρύνουν λέγοντας μου «Τι θα σου προσφέρει αυτό;» ή «Γιατί το κάνεις; Τι θα κερδίσεις;»

Σ: Πως θα χαρακτήριζες τη συνεργασία με τους γονείς των παιδιών της τάξης σας κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου eTwinning;

Η: Η συνεργασία με τους γονείς ήταν πολύ καλή. Θεώρησαν τη δράση αυτή ως προστιθέμενη αξία στη συμβατική μάθηση, συμβάλλοντας στην πορεία της διδασκαλίας, με αποτέλεσμα να αποτελέσουν πολύτιμους αρωγούς στην προσπάθεια αυτή.

Σ: Αντιμετώπισες έντονους προβληματισμούς και αντιδράσεις από την πλευρά τους σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας, την έκθεση των παιδιών στο διαδίκτυο ή κάποιο άλλο παράγοντα; Αν ναι με ποιον τρόπο κλήθηκες να αντιμετωπίσεις αυτή την κατάσταση και ποιο ήταν το αποτέλεσμα;

Η: Κάθε φορά ενημερώνω τους γονείς για τα προγράμματα eTwinning. Οι περισσότερες ενστάσεις τα πρώτα χρόνια ήταν από πλευράς ασφάλειας των προσωπικών δεδομένων των παιδιών τους. Ακολουθώ τη συνεχή ενημέρωση και εμπλοκή τους στα προγράμματα και αποστέλλω πάντα έγγραφο έντυπο δήλωσης γονικής συναίνεσης.

Σ: Μέσα από διαδραστικές μεθόδους και ομαδοσυνεργατικές πρακτικές του eTwinning, υποστηρίζεται από τη βιβλιογραφία ότι, βελτιώνεται η παιδαγωγική διαδικασία, μώνοντας ταυτόχρονα τη σχολική κοινότητα στον τεχνολογικό εγγραμματισμό. Επίσης δύναται να επιτευχθεί δυναμική αλληλεπίδραση και να αποκομισθούν παιδαγωγικά, κοινωνικά, πολιτισμικά και αναπτυξιακά οφέλη στους μαθητές με την ταυτόχρονη επαγγελματική και προσωπική εξέλιξη των εκπαιδευτικών. Είσαι υποστηρικτής αυτής της άποψης έπειτα από την προσωπική σου εμπειρία;

Η: Πιστεύω ότι πραγματοποιείται ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών, καλλιέργεια της ατομικής και εθνικής συνείδησης, συνειδητοποιώντας ότι ανήκουν σε μια ευρύτερη

κοινωνία, αυτή της Ευρώπης. Παράλληλα τα παιδιά μούνται στον τεχνολογικό εγγραμματισμό, γνωρίζοντας τεχνολογικά συνεργατικά εργαλεία που κάνουν πιο ελκυστική τη διαδικασία της μάθησης.

Σ: Αντίστοιχα σε εσένα θεωρείς ότι υπήρξε πρόοδος στον επαγγελματικό και προσωπικό τομέα;

Η: Ναι και ταυτόχρονα μου δόθηκαν κίνητρα να παρακολουθήσω σεμινάρια εξ αποστάσεως που βελτίωσαν το εκπαιδευτικό μου έργο και τις πρακτικές εντός και εκτός της τάξης.

Σ: **Ποια συναισθήματα παρατήρησες να σου δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;**

Η: Αρχικά υπάρχει ένας φόβος και μία ανασφάλεια μην δεν ευδοκιμήσει η όλη προσπάθεια, αλλά ταυτόχρονα και το αίσθημα να ανταποκριθούμε σε νέες προκλήσεις και περιέργεια για τους συνεργάτες μας. Μετά την υλοποίηση του έργου και βλέποντας το συνολικό έργο, νιώθεις μια ολοκλήρωση και επιβράβευση των προσπαθειών, ο φόβος, το άγχος υπερκαλύπτονται και επικρατεί στο τέλος η χαρά της δημιουργίας και της συνεργασίας.

Σ: Αντίστοιχα παρατήρησες κάτι ανάλογο στους μαθητές σου;

Η: Τα παιδιά είναι περισσότερο περίεργα στην αρχή να γνωρίσουν τους φίλους τους. Νιώθουν έκπληξη όταν επικοινωνούν μαζί τους και λαμβάνουν δέματα, καθώς οι άορατοι φίλοι αποκτούν υπόσταση και πολλές φορές θέλουν να μοιραστούν και μια δουλειά που έκαναν εντός της τάξης με τους συνεργάτες τους.

Σ: **Έχεις λάβει κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για τη δημιουργική χρήση των ΤΠΕ και την δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών ενός έργου συνεργασίας;**

Η: Ναι, έχω λάβει εθνική και ευρωπαϊκή ετικέτα ποιότητας για έργα eTwinning που συμμετείχα και ίδρυσα.

Σ: Πως αισθάνθηκες έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς σου;

Η: Πολύ όμορφα και περηφάνια για όσα καταφέραμε όλοι μαζί.

Σ: Η ορθολογική χρήση των ΤΠΕ ως δυναμικό εκπαιδευτικό μέσο θεωρείται ότι συμβάλλει στην αναβάθμιση της εκπαίδευσης, έχοντας ως απώτερο στόχο την ποιοτική βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας. Θεωρείς ότι αυτό επιτυγχάνεται μέσω της υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως με το πρόγραμμα eTwinning;

Η: Ναι υποστηρίζω τη συγκεκριμένη άποψη. Μαθητές και εκπαιδευτικοί καλλιεργούν τις δεξιότητες του 21ου αιώνα, όπως η κριτική σκέψη, η αλληλεπίδραση και η συνεργασία. Ανταλλάσσουν διδακτικές πρακτικές που βελτιώνουν το εκπαιδευτικό κλίμα του σχολείου. Το σχολείο είναι «ανοιχτό», οι τάξεις διασυνδέονται με άλλες τάξεις και όλοι μαθαίνουν να λειτουργούν σε κλίμα συνεργασίας, αποδοχής και ισότιμης συμμετοχής

Σ: Τι θα συμβούλευες με τρεις προτάσεις ένα συνάδελφο που επιθυμεί να λάβει μέρος σε μια αντίστοιχη διακρατική συνεργασία;

Η: Θα τον συμβούλευα να υλοποιήσει με υπευθυνότητα ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα, καθώς θα καλλιεργηθεί η κριτική ικανότητα των μαθητών. Επίσης με τη χρήση συνεργατικών τεχνολογικών εργαλείων οι μαθητές θα αναπτύξουν εύκολα και αβίαστα κάποιες δεξιότητες στις ΤΠΕ.

► Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης εκπαιδευτικού, Θ.

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και αποτέλεσε έναυσμα για τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Θ: Η πρώτη μου φορά ήταν η χρονιά 2014-2015 με πρόταση που μου έγινε από το Ευρωπαϊκό Σχολείο στις Βρυξέλλες, που δούλευε μια φίλη συνάδελφος μου και έτσι ξεκίνησαν όλα. Μου έκανε την πρόταση και παράλληλα έκανε την πρόταση και σε άλλα δύο Σχολεία της Ελλάδας. Με την αφορμή αυτή θεώρησα ότι και το θέμα ήταν πάρα πολύ ενδιαφέρον, είχε σχέση με τον καιρό, και ήθελα κιόλας να αλλάξω λίγο, να μπω και σε άλλα μονοπάτια. Έτσι με ρίσκο.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σου ιδέες για το πρόγραμμα eTwinning πριν ασχοληθείτε ενεργά με αυτό; Γνώριζες με ποιον τρόπο συμβάλλει η τεχνολογία στην υλοποίηση μιας συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως;

Θ: Εννοείται το είχα ακουστά το eTwinning, γνώριζα ότι πρόκειται για συνεργασίες σχολείων εξ αποστάσεως με τη χρήση της τεχνολογίας, αλλά το φανταζόμουν δύσκολο. Νόμιζα ότι θα ήταν πολύ απαιτητικό, ότι δεν θα μπορούσα να ανταποκριθώ. Τελικά πείστηκα και το τόλμησα και είπα θα μπω στα «βαθειά» και ότι γίνει. Βέβαια είναι σημαντικό να έχεις καλούς συνεργάτες. Αυτή η αλληλοϋποστήριξη είναι σημαντική και αυτό πιο πολύ έπαιξε ρόλο. Πιο πριν φανταζόμουν ότι χρειάζεται «χαρτούρα», αναρωτιόμουν αν άξιζε τον κόπο.

Σ: Παρατηρείται συχνά πως εκπαιδευτικοί, που έχουν ολοκληρώσει την εγγραφή τους στην πλατφόρμα του eTwinning, δεν έχουν υλοποιήσει κάποιο συνεργατικό έργο. Αντιμετώπισες κάποιους δισταγμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν ανασταλτικούς παράγοντες για την ενασχόλησή σου με το πρόγραμμα;

Θ: Ένας ανασταλτικός παράγοντας για την ενασχόλησή μου με το πρόγραμμα ήταν ο προσωπικός χρόνος που απαιτείται. Και αν πραγματικά μπορώ να ανταποκριθώ σ' αυτό, γιατί και με τις ξένες γλώσσες είχα απομακρυνθεί κατά έναν τρόπο. Νόμιζα ότι δεν θα μπορούσα να ανταποκριθώ όπως θα έπρεπε. Ελλιπής έως ανύπαρκτη ήταν όμως και η ενημέρωση από τους αρμόδιους φορείς και από την Πρωτοβάθμια όλα αυτά τα χρόνια. Να φανταστείς όταν το έργο μας βραβεύτηκε και πήγα στον αρμόδιο υπεύθυνο των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων της Διεύθυνσης μας, αυτός δεν ήξερε να μου πει τίποτα! Πώς να πάω π.χ. στην Πάτρα για να πάρω αυτή την ειδική άδεια. Ούτε ήταν ενημερωμένος για το βραβείο. Εγώ δεν είχα στήριξη ούτε από την Σχολική Σύμβουλο. Και όταν ήρθε η διάκριση ήταν σαν να μην υπήρχε. Δεν έλαβα ούτε την συγχαρητήρια επιστολή της. Καμία συμπαράσταση ή αναγνώριση του έργου. Έχω κάνει 4 έργα που πήραν ετικέτα ποιότητας και δεν ενδιαφέρθηκε να δει τι είναι αυτό που κάνω.

Σ: Υπήρξαν δυσκολίες που κλήθηκες να αντιμετωπίσεις κατά την εγγραφή σου στην πλατφόρμα και κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου eTwinning;

Θ: Με την εγγραφή μου δεν δυσκολεύτηκα. Δυσκολεύτηκα να εξοικειωθώ με την πλατφόρμα του eTwinning, την εισαγωγή των θεματικών που θα έπρεπε να βάλουμε, τις σελίδες που έπρεπε να αναρτήσουμε, τις κοινές δράσεις, την παρουσίαση του προγράμματος. Εκεί χρειάστηκα λίγο χρόνο για να εξοικειωθώ και για να καταλάβω τη λογική διαχείρισης της πλατφόρμας. Και ακόμα περισσότερο όταν άλλαξαν κάποια πράγματα το 2015 η 2016 στο eTwinning. Επίσης αντιμετωπίσαμε κάποιες δυσκολίες σχετικά με κάποια τεχνολογικά εργαλεία Web2 που δεν μπορούσαμε να τα χρησιμοποιήσουμε και αυτά που προτείνονται δεν έχουν διάρκεια. Δεν μπόρεσα επίσης να εξοικειωθώ και με το eTwinning live, δεν κατάλαβα τι κάνει αυτό το πράγμα. Σε μένα δεν λειτουργούσε ότι ώρα και να το χρησιμοποιούσα, και αναγκαζόμασταν να χρησιμοποιούμε το Skype.

Σ: Υπήρξε υποστήριξη από τους σχετικούς φορείς ή κάποιους συνεργάτες σου;

Θ: Μόνο για το eTwinning live απευθύνθηκα στην υπηρεσία υποστήριξης. Όλα τα άλλα με προσωπικό πειραματισμό. Δεν απευθυνθήκαμε στην υπηρεσία για οτιδήποτε άλλο ούτε εγώ ούτε η άλλη συνάδελφος στο Βέλγιο. Μεταξύ μας βρήκαμε τη λύση σε οποιαδήποτε δυσκολία προέκυπτε.

Σ: Παρακολούθησες κάποιο διαδικτυακό κύκλο μαθημάτων, σεμινάριο, εκδήλωση, εργαστηριακή επιμόρφωση ή συμμετείχες σε κάποια από τις ομάδες του eTwinning ώστε να λάβεις την κατάλληλη επιμόρφωση;

Θ: Όχι, δεν έχω κάνει σεμινάρια διαδικτυακά για το eTwinning. Μόνο στην Πάτρα που παρακολούθησα το τριήμερο Συνέδριο. Ενημερώνομαι μόνη μου από το eTwinning.

Σ: Πως εξελίχθηκε η συνεργασία σου με τους εκπαιδευτικούς του κοινού έργου συνεργασίας που συμμετείχατε;

Θ: Ήτανε άψογη και συνεχίζεται ακόμη και τώρα. Η μόνη αρνητική εμπειρία που είχα από συνάδελφο ήταν στο πρώτο έργο που υλοποίησα, Αρχικά συμμετείχαν 5 σχολεία μεταξύ των οποίων και ένα Γυμνάσιο-Λύκειο με υπεύθυνο ένα καθηγητή Πληροφορικής, ο οποίος παρότρυνε τους μαθητές του να κάνουν animation πάνω στα δικά μας αποτελέσματα. Αργότερα ο συνάδελφος αυτός μπλέχτηκε και με άλλα πράγματα, δεν μπορούσαμε να επικοινωνήσουμε μαζί του, δεν έκανε τίποτα και στη

μισά της χρονιάς αποχώρησε και διαγράφηκε από το έργο, επηρεάζοντας αρνητικά το τελικό αποτέλεσμα.

Σ: Υπήρχε η αντίστοιχη υποστήριξη από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς του σχολείου σου;

Θ: Στο σχολείο που βρίσκομαι συμμετέχω μόνη μου σε έργα eTwinning.

Σ: **Πως θα χαρακτήριζες τη συνεργασία με τους γονείς των παιδιών της τάξης σας κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου eTwinning;**

Θ: Νομίζω ότι το σχολείο αναβαθμίστηκε και στη συνείδηση των γονέων οι οποίοι συνειδητοποίησαν αρκετά πράγματα που κάνουν τα παιδιά τους και δεν πίστευαν ότι μπορούν να τα κάνουν. Επίσης οι γονείς ήταν πάρα πολύ συνεργάσιμοι και υποστηρικτικοί. Τα αποτελέσματα κάθε χρόνο παρουσιάζονται στους γονείς. Ακόμη και τώρα έρχονται γονείς και μου λένε ότι δεν μπορούν να πιστέψουν αυτά που έκαναν τα παιδιά τους. Λαμβανομένου δε υπόψη ότι η Τάξη είναι ανομοιογενής, με παιδιά Ρομά, με ειδικές ανάγκες, αλλοδαποί, παλιννοστούντες κτλ. Τα παιδιά αυτά συμμετείχαν στο πρόγραμμα και οι γονείς ήταν ενθουσιασμένοι.

Σ: Αντιμετώπισες έντονους προβληματισμούς και αντιδράσεις από την πλευρά τους σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας, την έκθεση των παιδιών στο διαδίκτυο ή κάποιο άλλο παράγοντα; Αν ναι με ποιον τρόπο κλήθηκες να αντιμετωπίσεις αυτή την κατάσταση και ποιο ήταν το αποτέλεσμα;

Θ: Όχι, ήταν ξεκάθαρο από την αρχή το τι θα γίνει. Γνώριζαν οι γονείς ότι δεν θα προβάλλονταν πρόσωπα. Το πρόβλημα αυτό το είχε μια συνάδελφος από ένα άλλο σχολείο που συνεργαζόμασταν παρά τις διαβεβαιώσεις της. Υπογράφανε τις υπεύθυνες δηλώσεις αλλά το γραφείο έλεγε ότι αυτό δεν μας καλύπτει. Εγώ φροντίζω να μην εκτίθενται τα παιδιά και φωτογραφίζω τις δουλειές τους μόνο χωρίς να φαίνονται πρόσωπα.

Σ: **Μέσα από διαδραστικές μεθόδους και ομαδοσυνεργατικές πρακτικές του eTwinning, υποστηρίζεται από τη βιβλιογραφία, βελτιώνεται η παιδαγωγική διαδικασία, μιώντας ταυτόχρονα τη σχολική κοινότητα στον τεχνολογικό εγγραμματισμό. Επίσης δύναται να επιτευχθεί δυναμική αλληλεπίδραση και να αποκομισθούν παιδαγωγικά, κοινωνικά, πολιτισμικά και αναπτυξιακά οφέλη στους**

μαθητές με την ταυτόχρονη επαγγελματική και προσωπική εξέλιξη των εκπαιδευτικών. Είσαι υποστηρικτής αυτής της άποψης έπειτα από την προσωπική σου εμπειρία;

Θ: Θα σου πω ένα μεγάλο ναι. Εγώ έμαθα να διδάσκω με μια εντελώς διαφορετική οπτική. Το eTwinning με βοήθησε πάρα πολύ. Με πήγε πολλά βήματα μπροστά. Όχι μόνο εγώ αλλά και τα παιδιά. Και τα αποτελέσματα έχουν μια διάρκεια. Επειδή τυχαίνει τα παιδιά που φεύγουν από μένα, όταν αποφοιτούν από το Νηπιαγωγείο, πηγαίνουν Δημοτικό στο ίδιο σχολικό συγκρότημα και να βλέπω τους γονείς και τα παιδιά, όλοι έχουν να πουν αυτό, ότι «πήγανε έτη φωτός μπροστά», όπως είπε ένας γονιός. Τόσο μαθησιακά, όσο και κοινωνικά. Το γεγονός ότι μαθαίνουν να συνεργάζονται, να αγαπιούνται, να εμπυχώνει το ένα το άλλο για να κάνει το καλύτερο, δεν νομίζω ότι υπάρχει καλύτερο πράγμα από αυτό. Η ανάγκη του να γνωρίσουν και άλλους πολιτισμούς, άλλες περιοχές της πατρίδας μας, πράγμα που δεν έχουν την δυνατότητα να τα γνωρίσουν από κοντά. Είναι ένα «παράθυρο» στον κόσμο έξω από τον δικό τους, μέσα από την τεχνολογία. Τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα με μεγαλύτερη ευκολία να αποτυπώνουν στο χαρτί αυτά που αισθάνονται. Ενισχύεται η φαντασία, ο προβληματισμός, στέκονται στη λεπτομέρεια, διεγείρεται η παρατηρητικότητα, αναπτύσσεται το αίσθημα της αλληλεγγύης με την συνεργασία, όπως π.χ. ρωτούν «πώς γιορτάζουν στη Μυτιλήνη τις Απόκριες ή τα Χριστούγεννα;». Βρίσκουμε τις διαφορές και τις ομοιότητες.

Σ: Αντίστοιχα σε εσένα θεωρείς ότι υπήρξε πρόοδος στον επαγγελματικό και προσωπικό τομέα;

Θ: Εμένα το eTwinning μου άλλαξε εντελώς την θεώρηση των πραγμάτων. Ανακάλυψα πράγματα και τόλμησα να κάνω πολλά. Θεωρώ ότι έκανα πολλά βήματα μπροστά. Πέρα από την βελτίωση της διδακτικής μεθόδου, εξοικειώθηκα και με εργαλεία που δεν ήξερα, νομίζω ότι ήταν το κίνητρο για να πειραματιστώ σε πολλά και διάφορα πράγματα, που δεν φανταζόμουν ότι μπορώ να τα κάνω. Θεωρώ ότι αυτά τα πράγματα είναι καινοτόμα και είναι ένα κίνητρο για να μην κάνω τα ίδια πράγματα, να αναβαθμίσω την διδακτική μου και βλέπω ότι αυτό λειτουργεί καλύτερα στα παιδιά.

Σ: Ποια συναισθήματα παρατήρησες να σου δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;

Θ: Στο πρώτο έργο υπήρχε ένα άγχος, που θα το έλεγα «δημιουργικό άγχος» αλλά θεωρώ σημαντικό ότι υπήρχε συνεργασία μεταξύ των σχολείων, ότι οργανώναμε δράσεις, και αυτό με ανακούφιζε λίγο. Το γεγονός ότι είχαμε να αντιμετωπίσουμε κοινά προβλήματα και η κάθε μια έλεγε τα αποτελέσματά της ήταν ένας τρόπος για να μου φεύγει το άγχος. Στο τέλος όμως τα πράγματα ήταν απίστευτα διαφορετικά, γιατί τα παιδιά και εγώ καταφέραμε να βγάλουμε ένα καλό αποτέλεσμα παραπάνω από τις προσδοκίες μου και ένιωσα πολύ ικανοποιημένη και χαρούμενη. Και στα άλλα προγράμματα, ενώ ξεκινούσαμε με άλλα δεδομένα, στην πορεία ήταν πολύ πιο καλά, πιο δημιουργικά γιατί οι ιδέες ερχόταν η μια μετά την άλλη.

Σ: Αντίστοιχα παρατήρησες κάτι ανάλογο στους μαθητές σου;

Θ: Ναι, τα παιδιά βίωσαν αυτή την εμπειρία πολύ ευχάριστα και τονώθηκε η αυτοπεποίθησή τους. Έχουν πλέον το θάρρος της γνώμης τους. Την πρώτη χρονιά, που κάναμε τελετή για το πρώτο βραβείο, τα παιδιά ήταν ενθουσιασμένα, οι γονείς τα καμάρωναν και ήταν μια πολύ ωραία εμπειρία. Ακόμη και τώρα οι γονείς παραμένουν πολύ χαρούμενοι για αυτό που έγινε.

Σ: Έχεις λάβει κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για τη δημιουργική χρήση των ΤΠΕ και την δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών ενός έργου συνεργασίας;

Θ: Έχουμε λάβει ένα Εθνικό Βραβείο Αρχαρίων, Εθνική και Ευρωπαϊκή ετικέτα ποιότητας για τα έργα που έχουμε ολοκληρώσει επιτυχώς.

Σ: Πως αισθάνθηκες έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς σου;

Θ: Όσον αφορά την δική μου ικανοποίηση, αυτή την έχω τουλάχιστον για την προσπάθεια που καταβάλω και που είναι περισσότερο των παιδιών και λιγότερο δική μου. Όσον αφορά δικαίωση σε επίπεδο ανωτέρων, από εκεί δεν έχω καμία. Δεν με αφορά κιόλας.

Σ: Η ορθολογική χρήση των ΤΠΕ ως δυναμικό εκπαιδευτικό μέσο θεωρείται ότι συμβάλλει στην αναβάθμιση της εκπαίδευσης, έχοντας ως απώτερο στόχο την ποιοτική βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας. Θεωρείς ότι αυτό επιτυγχάνεται μέσω της υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως με το πρόγραμμα eTwinning;

Θ: Εννοείται. Χωρίς αυτό δεν θα μπορούσαμε να κάνουμε πολλά πράγματα με τον ίδιο τρόπο. Και φυσικά πρέπει να καταναλώσεις πολλές εργατοώρες για να μπορέσεις να εξοικειωθείς με κάποια από αυτά τα εργαλεία, να έχεις το ενδιαφέρον να το κάνεις και να πας ένα βήμα πιο μπροστά τη σχολική σου καθημερινότητα.

Σ: Τι θα συμβούλευες με τρεις προτάσεις ένα συνάδελφο που επιθυμεί να λάβει μέρος σε μια αντίστοιχη διακρατική συνεργασία;

Θ: Θα του έλεγα «να το τολμήσεις γιατί αξίζει τον κόπο». «Θα αναβαθμίσει εσένα και τον τρόπο που διδάσκεις» και «θα μπορούσες μέσα από εκεί να λάβεις νέους τρόπους προσέγγισης για διαφορετικά θέματα». Αυτά θα έλεγα καθώς και υπομονή και επιμονή και ... ψυχραιμία!!!

► Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης εκπαιδευτικού, Ι.

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και αποτέλεσε έναυσμα για τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Ι: Επισκέφθηκα ένα σεμινάριο, το 2013, όπου υπήρχαν ενδιαφερόμενοι συνάδελφοι για τη δημιουργία νέων σχολικών συνεργασιών. Όλοι εγγραφήκαμε στην ευρωπαϊκή πλατφόρμα eTwinning και δημιουργήσαμε τα προσωπικά μας προφίλ.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σου ιδέες για το πρόγραμμα eTwinning πριν ασχοληθείτε ενεργά με αυτό; Γνώριζες με ποιον τρόπο συμβάλλει η τεχνολογία στην υλοποίηση μιας συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως;

Ι: Δεν ήξερα πώς λειτουργεί το eTwinning. Ήμουν άπειρη στη χρήση της τεχνολογίας και της πλατφόρμας eTwinning. Είναι όμως απαραίτητη γνώση για την υλοποίηση των έργων. Σύντομα μετά την εγγραφή μου στο eTwinning βρήκα εκπαιδευτικούς από την Ευρώπη, που δούλευαν με θαυμάσιο τρόπο τις ΤΠΕ. Με ενθάρρυναν να συμμετάσχω

στα έργα τους και να μάθω πώς να χρησιμοποιώ νέα τεχνολογικά εργαλεία. Οι εικονικές συναντήσεις και οι κοινές δραστηριότητες με μαθητές από άλλες χώρες εντυπωσίασαν και αποτέλεσαν βίωμα στη συνείδηση των μαθητών, σε σχέση με τις συμβατικές παιδαγωγικές προσεγγίσεις.

Σ: Παρατηρείται συχνά πως εκπαιδευτικοί, που έχουν ολοκληρώσει την εγγραφή τους στην πλατφόρμα του eTwinning, δεν έχουν υλοποιήσει κάποιο συνεργατικό έργο. Αντιμετώπισες κάποιους δισταγμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν ανασταλτικούς παράγοντες για την ενασχόλησή σου με το πρόγραμμα;

Ι: Ναι, δίσταζα καθ' όλη τη διάρκεια της συμμετοχής μου στο eTwinning. Υπήρχαν πολλοί λόγοι. Το πρώτο ήταν η έλλειψη ενδιαφέροντος του διευθυντή και των δασκάλων στο σχολείο μου λόγω του μεγάλου φόρτου εργασίας. Εκτός από την έλλειψη γνώσης σχετικά με τη χρήση των ΤΠΕ ήταν εμπόδιο και η έλλειψη υλικοτεχνικού εξοπλισμού στο σχολείο μας. Ο διευθυντής μου ήθελε να προωθήσει τη δημιουργικότητα, την υγιεινή διατροφή και την κυκλοφοριακή αγωγή, όχι την υπερβολική χρήση τεχνολογικών μέσων, τα οποία πολλά παιδιά έχουν ήδη αρκετά στο σπίτι. Επιπλέον φοβόταν πιθανά προβλήματα λόγω λανθασμένης χρήσης των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Σ: Υπήρξαν δυσκολίες που κλήθηκες να αντιμετωπίσεις κατά την εγγραφή σου στην πλατφόρμα και κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου eTwinning; Υπήρξε υποστήριξη από τους σχετικούς φορείς ή κάποιους συνεργάτες σου;

Ι: Υποστηρίχθηκα μόνο από συνεργάτες των κοινών μου έργων και από πολλά μαθήματα που έκανα. Μελέτησα τα εργαλεία που χρησιμοποιούσαν οι εταίροι του eTwinning στα έργα τους και προσπάθησα να μάθω πώς λειτουργούν. Μερικές φορές ρωτούσα τους συνεργάτες μου και πάντα με υποστήριζαν πολύ.

Σ: Παρακολούθησες κάποιο διαδικτυακό κύκλο μαθημάτων, σεμινάριο, εκδήλωση, εργαστηριακή επιμόρφωση ή συμμετείχες σε κάποια από τις ομάδες του eTwinning ώστε να λάβεις την κατάλληλη επιμόρφωση;

Ι: Ναι παρακολούθησα κάποια διαδικτυακά μαθήματα αλλά δεν ήταν αποτελεσματικά για μένα.

Σ: Πως εξελίχθηκε η συνεργασία σου με τους εκπαιδευτικούς του κοινού έργου συνεργασίας που συμμετείχατε; Υπήρχε η αντίστοιχη υποστήριξη από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς του σχολείου σου;

Ι: Η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς σε όλα τα έργα ήταν πολύ αποτελεσματική, εποικοδομητική και αξιοθαύμαστη. Με μερικούς δουλεύω εδώ και πέντε χρόνια. Θα ήθελα να συμμετάσχω σε περισσότερα έργα, αλλά δεν θα μπορούσα να είμαι καλή συνεργάτιδα σε όλα αυτά τα έργα, επειδή είμαι η μόνη eTwinner στο σχολείο μου.

Σ: Πως θα χαρακτήριζες τη συνεργασία με τους γονείς των παιδιών της τάξης σας κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου eTwinning;

Ι: Οι γονείς θεωρούν ως επί το πλείστον τη συνεργασία με τους ευρωπαίους εταίρους ως προστιθέμενη αξία στη συμβατική μάθηση.

Σ: Αντιμετώπισες έντονους προβληματισμούς και αντιδράσεις από την πλευρά τους σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας, την έκθεση των παιδιών στο διαδίκτυο ή κάποιο άλλο παράγοντα; Αν ναι με ποιον τρόπο κλήθηκες να αντιμετωπίσεις αυτή την κατάσταση και ποιο ήταν το αποτέλεσμα;

Ι: Όχι, δεν αντιμετώπισα καμία δυσκολία.

Σ: Μέσα από διαδραστικές μεθόδους και ομαδοσυνεργατικές πρακτικές του eTwinning, υποστηρίζεται από τη βιβλιογραφία ότι, βελτιώνεται η παιδαγωγική διαδικασία, μώνοντας ταυτόχρονα τη σχολική κοινότητα στον τεχνολογικό εγγραμματισμό. Επίσης δύναται να επιτευχθεί δυναμική αλληλεπίδραση και να αποκομισθούν παιδαγωγικά, κοινωνικά, πολιτισμικά και αναπτυξιακά οφέλη στους μαθητές με την ταυτόχρονη επαγγελματική και προσωπική εξέλιξη των εκπαιδευτικών. Είσαι υποστηρικτής αυτής της άποψης έπειτα από την προσωπική σου εμπειρία;

Ι: Η κοινωνική και πολιτισμική ποικιλομορφία είναι κομμάτι της καθημερινότητας στο σχολείο μου. Πρέπει να ενσωματώσουμε την ποικιλομορφία των πολιτισμών στις τάξεις και στο σχολείο μας. Για την επίτευξη τέτοιων στόχων ήταν απαραίτητο το eTwinning. Οι μαθητές ανέπτυξαν δεξιότητες ως ευρωπαίοι πολίτες στο πλαίσιο ενός πολυπολιτισμικού κοινωνικού μοντέλου. Ο στόχος αυτός είναι δύσκολο να επιτευχθεί στο σχολείο μου και νομίζω και στην πατρίδα μου. Όλο και περισσότεροι μαθητές και

γονείς προέρχονται από χώρες της Ευρώπης. Νομίζω ότι η κύρια σκέψη τους είναι να γίνουν γερμανοί πολίτες.

Σ: Αντίστοιχα σε εσένα θεωρείς ότι υπήρξε πρόοδος στον προσωπικό και επαγγελματικό τομέα;

Ι: Η πρόοδος στον επαγγελματικό και προσωπικό τομέα ήταν ο νέος σχεδιασμός διδασκαλίας, νέος παιδαγωγικός προσανατολισμός και η αυξημένη εστίαση σε μορφές συνεργατικής διδασκαλίας.

Σ: **Ποια συναισθήματα παρατήρησες να σου δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;**

Ι: Το σημαντικότερο προσωπικό όφελος στο eTwinning ήταν τα συναισθήματα του αμοιβαίου σεβασμού, που αναπτύχθηκαν, μέσω της ανάπτυξης κοινών έργων με τους συνεργάτες μου. Στην αρχή είχα την περιέργεια να δω πως λειτουργεί και σε μερικά έργα ένιωθα ανασφαλής σχετικά με τις ικανότητες μου στη χρήση των ΤΠΕ. Αλλά στο τέλος ήμουν πάντα χαρούμενη που ήμουν σε θέση να συμμετάσχω με τους μαθητές μου σε συνεργατικά προγράμματα με ετερογενείς ομάδες.

Σ: Αντίστοιχα παρατήρησες κάτι ανάλογο στους μαθητές σου;

Ι: Ναι, ήταν πολύ υπερήφανοι που συμμετείχαν σε αυτά τα έργα.

Σ: **Έχεις λάβει κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για τη δημιουργική χρήση των ΤΠΕ και την δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών ενός έργου συνεργασίας;**

Ι: Ναι, έλαβα ευρωπαϊκές ετικέτες ποιότητας, εθνικές ετικέτες ποιότητας, το εθνικό βραβείο eTwinning στη χώρα μου τη Γερμανία και πολλές επιστολές με αξιόπαινα λόγια από την εθνική μου υπηρεσία. Τα κείμενα αυτών των επιστολών εμφανίστηκαν στις τοπικές εφημερίδες.

Σ: Πως αισθάνθηκες έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς σου;

Ι: Ήμουν χαρούμενη, επειδή ήξερα ότι ο τρόπος με τον οποίο πραγματοποιήθηκε το έργο ήταν υψηλής ποιότητας και από την άποψη των αξιολογητών. Κάποιες φορές αισθάνθηκα λύπη, επειδή οι συνάδελφοί μου άξιζαν περισσότερη αναγνώριση από αυτή που πήραν. Από την άλλη πλευρά, η αξιέπαινη εργασία μου σχετικά με το eTwinning δεν είχε καμία επίδραση στην επαγγελματική μου σταδιοδρομία.

Σ: Η ορθολογική χρήση των ΤΠΕ ως δυναμικό εκπαιδευτικό μέσο θεωρείται ότι συμβάλλει στην αναβάθμιση της εκπαίδευσης, έχοντας ως απώτερο στόχο την ποιοτική βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας. Θεωρείς ότι αυτό επιτυγχάνεται μέσω της υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως με το πρόγραμμα eTwinning;

Ι: Συμφωνώ απολύτως. Χρειαζόμαστε μια ισχυρή, ανεξάρτητη Ευρώπη για το μέλλον. Κατά τη γνώμη μου, αυτό επιτυγχάνεται μόνο εάν συνεργαστούμε μεταξύ μας σε κοινωνίες που είναι καλά εκπαιδευτικά συνδεδεμένες.

Σ: Τι θα συμβούλευες με τρεις προτάσεις ένα συνάδελφο που επιθυμεί να λάβει μέρος σε μια αντίστοιχη διακρατική συνεργασία;

Ι: Να έχουν ενδιαφέρον, υπομονή και ευθύνη για αυτή τη συνεργασία, απολαμβάνοντας όλα τα οφέλη.

► Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης εκπαιδευτικού, Κ.

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και αποτέλεσε έναυσμα για τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Κ: Βασικά την ύπαρξη του eTwinning την ήξερα από την αρχή που ξεκίνησε το 2006. Ήξερα ότι είναι ευρωπαϊκά προγράμματα συνεργασίας εκπαιδευτικών κτλ. Όμως ποτέ δεν είχα επιχειρήσει να το ψάξω παραπάνω για να μπω σε αυτή τη διαδικασία. Ήταν το 2013 που έγινε ένα σεμινάριο για αρχάριους, στην περιοχή μας από μια πρεσβευτή του eTwinning. Το παρακολούθησα, έκανα κωδικούς και δημιούργησα το λογαριασμό μου στην πλατφόρμα του eTwinning. Αυτή μας προέτρεψε μέσα από ένα πρόγραμμα που θα ξεκινούσε τότε, το οποίο στην ουσία ήταν για να πειραματιστούμε και να μάθουμε, να αποκτήσουμε εμπειρία στο πώς υλοποιείς ένα πρόγραμμα σε συνεργασία με άλλους μπήκαμε σ' αυτό και αυτό ήταν το ερέθισμα για να ξεκινήσω.

Είδα ότι δεν ήτανε κάτι τόσο φοβερό και δύσκολο και έτσι δειλά-δειλά ξεκίνησα εκείνη τη σχολική χρονιά. Ήμουν από τις πρώτες νηπιαγωγούς που ξεκίνησα έργα eTwinning εκείνη τη χρονιά στην περιοχή μας και το σεμινάριο αποτέλεσε το ερέθισμα για μένα.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σου ιδέες για το πρόγραμμα eTwinning πριν ασχοληθείτε ενεργά με αυτό;

Κ: Η αλήθεια είναι ότι η εικόνα που είχα ήταν μάλλον λάθος. Γενικώς δεν είχα πολλές πληροφορίες για το τι μπορεί να είναι στην πράξη. Ήξερα ότι είναι μια αδελφοποίηση σχολείων της Ευρώπης, ήξερα ότι πρόκειται για εκπαιδευτικά προγράμματα που υλοποιείς σε συνεργασία με ευρωπαϊούς εταίρους και ήξερα ότι η κοινή γλώσσα θα έπρεπε να ήταν η Αγγλική. Δεν είχα ιδέα σε ποιο πλαίσιο γίνονται αυτές οι συνεργασίες, με ποιο μέσο, με ποιόν τρόπο και μάλιστα το φανταζόμουν και κάτι πολύ δύσκολο. Τη θεωρούσα μια πολύπλοκη διαδικασία και αυτή η λάθος εικόνα που είχα ήταν προφανώς από άγνοια.

Σ: Γνώριζες με ποιον τρόπο συμβάλλει η τεχνολογία στην υλοποίηση μιας συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως;

Κ: Όχι τότε δεν μπορούσα να το φανταστώ. Όταν μπήκα στη διαδικασία να πειραματιστώ τότε κατάλαβα με ποιόν τρόπο συμβάλλει η τεχνολογία, ότι δηλαδή παίζει άμεσο ρόλο για την επικοινωνία και την αλληλεπίδραση παιδιών και εκπαιδευτικών. Κατά την εμπλοκή μου με το πρόγραμμα το συνειδητοποίησα. Ήξερα ότι παίζει ρόλο ο υπολογιστής και ότι όλα γίνονται διαδικτυακά αλλά δεν γνώριζα ότι υπάρχει πλατφόρμα συνεργασίας ούτε τι είναι το *Twinspace*.

Σ: Παρατηρείται συχνά πως εκπαιδευτικοί, που έχουν ολοκληρώσει την εγγραφή τους στην πλατφόρμα του eTwinning, δεν έχουν υλοποιήσει κάποιο συνεργατικό έργο. Αντιμετώπισες κάποιους δισταγμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν ανασταλτικούς παράγοντες για την ενασχόλησή σου με το πρόγραμμα;

Κ: Εγώ με το που έκανα την εγγραφή μου μπήκα ενεργά σαν συνεργάτης σε αυτό το δοκιμαστικό έργο το οποίο είχε δημιουργήσει ένας από τους πρεσβευτές των Βρυξελλών. Η εμπλοκή ήταν μόνο εκπαιδευτικών χωρίς μαθητές γιατί ήταν πειραματικό να δούμε πώς λειτουργεί, να μάθουμε την πλατφόρμα και πως γίνεται η

επικοινωνία. Έτσι μου λύθηκε και η απορία πως γίνεται όλο αυτό. Αμέσως μετά από αυτό μπήκα και σε κανονικό έργο βάζοντας και τους μαθητές μου μέσα. Οπότε ήμουν στην ουσία ενεργή από την αρχή. Είχα κάποιες αμφιβολίες πριν να μπω ενεργά σε αυτό, γιατί δεν ήταν οι ικανότητες μου τόσο μεγάλες στην τεχνολογία, οπότε είχα έναν ενδοιασμό σε σχέση με αυτό. Στην πορεία βέβαια όταν παρακολούθησα το Β' επίπεδο αυτό δεν το είχα πλέον σαν αναστολή. Επίσης ένιωθα ότι την αγγλική γλώσσα ίσως να μη την κατέχω πολύ καλά οπότε και αυτό αποτελούσε ανασταλτικό παράγοντα, γιατί με φόβιζε. Τα πρώτα χρόνια που ασχολήθηκα δεν ήταν πολύ καλός ο υλικοτεχνικός εξοπλισμός της σχολικής μου μονάδας, όμως παρ' όλα αυτά έστω και με αυτό τον εξοπλισμό, τον λίγο απαρχαιωμένο, που δεν με βοηθούσε, έβρισκα τον τρόπο να υλοποιώ προγράμματα. Θεωρώ όμως ότι αυτό αποτελεί μια δικαιολογία πίσω από την οποία κρύβονται οι εκπαιδευτικοί για να μην υλοποιήσουν κάτι αντίστοιχο. Πιστεύω ότι εάν έχεις το μεράκι και την όρεξη ξεπερνάς τέτοιου είδους εμπόδια. Ξέρεις την πραγματικότητα του σχολείου, αλλά θέλεις να πας κι ένα βήμα παραπέρα. Θεωρώ επίσης ότι η ελλιπής ενημέρωση από τους αρμόδιους φορείς αποτέλεσε έναν επιπλέον ανασταλτικό παράγοντα της συμμετοχής μου. Μια φορά το χρόνο έρχεται ο πρεσβευτής του eTwinning στο νομό μας.

Σ: Υπήρξαν δυσκολίες που κλήθηκες να αντιμετωπίσεις κατά την εγγραφή σου στην πλατφόρμα και κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου eTwinning;

Κ: Όταν ξεκίνησα το eTwinning υπήρχε η παλιά πλατφόρμα η οποία ήταν δυσλειτουργική και δεν βοηθούσε πάρα πολύ, έπρεπε να έχεις αρκετές γνώσεις πάνω στον υπολογιστή. Στην πορεία η πλατφόρμα άλλαξε, έχει εκσυγχρονιστεί, είναι πιο λειτουργική, είναι πιο εύκολη ακόμα και για ανθρώπους που δεν έχουν πολλή μεγάλη εξοικείωση. Ακόμα και οι αρχάριοι μπορούν να επισυνάψουν αρχεία ή να ενσωματώσουν κάποια εργαλεία σε αυτή την πλατφόρμα.

Σ: Υπήρξε υποστήριξη από τους σχετικούς φορείς ή κάποιους συνεργάτες σου;

Κ: Κάποιες φορές δυσκολεύτηκα τον πρώτο χρόνο με την παλιά πλατφόρμα που έτυχε να είμαι και ιδρυτής του πρώτου έργου που δημιούργησα. Δυσκολεύτηκα σε κάποιες εκφάνσεις σε τεχνικής φύσεως ζητήματα, δηλαδή πώς να διαμορφώσω την πλατφόρμα και απευθύνθηκα μέσω email στην πρεσβευτή του νομού μας, η οποία μου έδωσε άμεσα απαντήσεις και με βοήθησε. Η Υπεύθυνη Σχολικών Δραστηριοτήτων

και η Σχολική Σύμβουλος του νομού γνώριζαν την ύπαρξη του προγράμματος αλλά δεν ήξεραν πώς λειτουργεί, για να με κατευθύνουν αναλόγως.

Σ: Κάποια υποστήριξη από τους συνεργάτες του κοινού σας έργου υπήρξε;

Κ: Όχι, καμία στην αρχή, στο πρώτο έργο που υλοποίησα ήταν όλοι οι εκπαιδευτικοί αρχάριοι. Η ελληνίδα συνάδερφος από το νομό μου ξεκίνησε με προτροπή δική μου, εγώ ήμουν η ιδρυτής του έργου και ήμασταν με άλλες δύο ευρωπαϊκές συνεργάτιδες. Στην ουσία την πλατφόρμα του Twinspace τη διαμόρφωσα εγώ χωρίς να έχω κάποια εμπειρία. Παρ όλο που ήμασταν όλες άπειρες τα πήγαμε καλά στην πρώτη αυτή προσπάθεια. Όσες φορές δυσκολεύτηκα σε τεχνικής φύσεως προβλήματα πήρα απαντήσεις από την πρεσβευτή.

Σ: Παρακολούθησες κάποιο διαδικτυακό κύκλο μαθημάτων, σεμινάριο, εκδήλωση, εργαστηριακή επιμόρφωση ή συμμετείχες σε κάποια από τις ομάδες του eTwinning ώστε να λάβεις την κατάλληλη επιμόρφωση;

Κ: Πριν από αυτό όχι. Αφού υλοποίησα το πρώτο έργο άρχισα να ψάχνω την πλατφόρμα του eTwinning. Είδα ότι γίνονται διάφορα σεμινάρια, on line courses, webinars κτλ και έτσι παρακολούθησα κάποια. Στο πρώτο έργο είδα ποια ήταν τα σημεία που δυσκολεύτηκα, σε ποια είχα ελλιπείς γνώσεις και έχοντας πλέον περισσότερο χρόνο και μια πρωταρχική εμπειρία γράφτηκα σε κάποια on line σεμινάρια του eTwinning τα παρακολούθησα και με βοήθησαν πολύ. Παρακολούθησα και μια εκδήλωση μάθησης που είχε μεγάλη διάρκεια και αφορούσε τη χρήση συνεργατικών εργαλείων, όπου γνώρισα μια πληθώρα τεχνολογικών εργαλείων και μπόρεσα να κατανοήσω το καθένα σε ποια συνεργατική δραστηριότητα μπορεί να χρησιμοποιηθεί. Παρακολούθησα ακόμα ένα με παρεμφερές περιεχόμενο το οποίο επικεντρωνόταν στη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών. Σαν ομάδες καλούμασταν με συγκεκριμένα τεχνολογικά εργαλεία να οργανώσουμε κάποιες δραστηριότητες. Επίσης συμμετείχα σε αρκετά συνέδρια του eTwinning ως εισηγήτρια αλλά και σε εργαστήρια που ήταν δια ζώσης, τα οποία με βοήθησαν πάρα πολύ δίνοντας συμβουλές και επεξηγήσεις που μου έλυσαν πολλές απορίες στη χρήση της νέας πλατφόρμας και στην ποιότητα ενός συνεργατικού έργου.

Σ: Πως εξελίχθηκε η συνεργασία σου με τους εκπαιδευτικούς του κοινού έργου συνεργασίας που συμμετείχατε;

Κ: Σε γενικές γραμμές θα την όριζα καλή. Μια καλή συνεργασία. Σε κάθε έργο από όσα έχω υλοποιήσει μέχρι τώρα είχα διαφορετικούς συνεργάτες. Με όλους συνεργάστηκα καλά. Κοίταξα όμως να συμμετέχω σε έργα τα οποία δεν είχαν πολλούς συνεργάτες, ήμασταν δηλαδή 5 έως 6 άτομα για να μπορούμε να επικοινωνούμε καλά και να συνεργαζόμαστε ομαλά. Πολλές φορές από το ρόλο του ιδρυτή αλλά και του συνεργάτη έδινα ιδέες ή προτάσεις για συνεργατικές δραστηριότητες των παιδιών, προσπαθούσα να βρω τα κατάλληλα εργαλεία που θα τις προωθήσουνε και να μοιράσω σε όλα τα μέλη του έργου, με δίκαιο τρόπο ενεργούς ρόλους στη σχεδίαση και τον προγραμματισμό των δράσεων. Σε μια περίπτωση έτυχε με μια ιδρυτή εκπαιδευτικό, εγώ ήμουν απλός συνεργάτης, να μην έχει την άνεση να σχεδιάσει τη διαδικασία του έργου και βοήθησα σε αυτό το επίπεδο. Σε ένα άλλο έργο μια συνεργάτης ισχυρίστηκε ότι ο τεχνολογικός εξοπλισμός της τάξης της δεν τη βοηθάει προσπάθησα κι εκεί να της δώσω μια ώθηση για να συνεχίσει και να μην παραιτηθεί από το έργο. Αυτό τελικά της βγήκε σε καλό γιατί το έργο αυτό πήρε το πρώτο εθνικό βραβείο στη χώρα της, τη Γερμανία, ενώ αντίστοιχα στη δική μας χώρα δεν δόθηκε κάποιο αντίστοιχο βραβείο. Ενώ είχε γίνει πολλή δουλειά σε επίπεδο τεχνολογικής και ψυχολογικής υποστήριξης, συντονισμού των ομάδων με χρονοδιάγραμμα, ήταν ένα εξαιρετικό έργο, παρ' όλα αυτά δεν βραβεύτηκε από την ελληνική Υπηρεσία Υποστήριξης του eTwinning. Είχαμε όμως τη χαρά ότι υλοποιήσαμε ένα ωραίο συνεργατικό έργο που πληρούσε όλα τα κριτήρια ποιότητας ενός έργου eTwinning.

Σ: Οπότε η συνάδερφος οφείλει ένα μερίδιο της βράβευσης στην υποστήριξη και την αλληλεπίδραση που υπήρχε μεταξύ των συνεργατών του έργου, κάτι που κάνει πολλή σπουδαία τη συνεργασία που αναπτύσσεται μεταξύ των εκπαιδευτικών σε κοινά παιδαγωγικά έργα eTwinning.

Κ: Ναι, συμφωνώ.

Σ: Υπήρχε η αντίστοιχη υποστήριξη από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς του σχολείου σου;

Κ: Όχι, γιατί δεν γνώριζαν πως υλοποιείται ένα τέτοιο έργο και δεν μπορούσαν να με βοηθήσουν κάπου. Λειτουργούσαν απλά παράλληλα με εμένα σε κάποιες δραστηριότητες ή και καθόλου.

Σ: Πως θα χαρακτήριζες τη συνεργασία με τους γονείς των παιδιών της τάξης σας κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου eTwinning;

Κ: Σε γενικές γραμμές καλή. Στο νηπιαγωγείο φοιτούν παιδιά ηλικίας τεσσάρων και πέντε χρονών, οπότε έχουμε να κάνουμε κάθε χρονιά με γονείς που συναντάμε πρώτη φορά, που κατά μέσο όρο είναι οι μισοί. Στην αρχή εξηγώντας στους καινούργιους γονείς τι είναι το eTwinning και τι πρέπει να κάνουμε αρχικά συναντάμε κάποια επιφύλαξη από την πλευρά τους. Όμως όσο πιο πολύ τους ενημερώνουμε για το θέμα, τις δραστηριότητες, τις χώρες συνεργασίας κατά κάποιο τρόπο μπαίνουν ενεργά σε αυτή τη διαδικασία, για να παρακολουθούν την εξέλιξη του έργου. Ηρεμούν βλέποντας ότι τα παιδιά τους αποκομίζουν οφέλη μέσα από αυτή τη δράση, χαίρονται και αυτό δίνει μια ώθηση στην πορεία του έργου. Οι περισσότεροι κατά τη διάρκεια λένε κατά πόσο ενθουσιασμένα και χαρούμενα είναι τα παιδιά τους. Πολλά από όσα γίνονται στην τάξη και αφορούν το έργο τα παιδιά είναι σε θέση να τα περιγράψουν και να τα μεταφέρουν στους γονείς τους σε σύγκριση με άλλα που κάνουν σε παραδοσιακές δραστηριότητες και τους ρωτάνε δεν θυμούνται να πουν κάτι.

Σ: Αντιμετώπισες έντονους προβληματισμούς και αντιδράσεις από την πλευρά τους σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας, την έκθεση των παιδιών στο διαδίκτυο ή κάποιο άλλο παράγοντα; Αν ναι με ποιον τρόπο κλήθηκες να αντιμετωπίσεις αυτή την κατάσταση και ποιο ήταν το αποτέλεσμα;

Κ: Αυτό το προλαμβάνουμε πριν την υλοποίηση ενός έργου όπου τους ενημερώνουμε για τη χρήση της τεχνολογίας και τον τρόπο που θα επικοινωνήσουμε με τους ευρωπαίους εταίρους. Τους βεβαιώνουμε ότι δεν πρόκειται να εκθέσουμε τα πρόσωπα των παιδιών τους είτε μέσω προβολής βίντεο ή φωτογραφιών, τους διαβεβαιώνουμε ότι θα προβληθεί μόνο η δουλειά τους και τους βάζουμε να υπογράψουν τις σχετικές υπεύθυνες δηλώσεις. Επομένως αυτό σαν θέμα δεν υφίσταται κατά τη διάρκεια του έργου γιατί το τηρώ αυτό και μου έχουσε εμπιστοσύνη.

Σ: Πέρα από το να δείξεις μια λειτουργική χρήση του υπολογιστή σε παιδιά νηπιακής ηλικίας και να συνειδητοποιήσουν ότι αποτελεί ένα μέσο επικοινωνίας θεώρησε μήπως ότι θα μπορούσε να γίνει υπερβολική χρήση των τεχνολογικών μέσων, που ίσως προκαλούσε ακόμα και αντιδράσεις από τους γονείς τους.

Κ: Δε φοβήθηκα κάτι τέτοιο γιατί ήξερα ότι το eTwinning δεν προωθεί τη συνεχόμενη ενασχόληση με τον υπολογιστή από πλευράς των παιδιών. Είναι συγκεκριμένες οι δράσεις στις οποίες χρησιμοποιούν τα παιδιά την τεχνολογία και τον υπολογιστή και αποτελεί έναν τρόπο να δουν ότι χρησιμοποιείται και για άλλους σκοπούς πέρα από το να παίξουν και να διασκεδάσουν. Μέσα στην σχολική πραγματικότητα και καθημερινότητα μπορείς να ισορροπήσεις τη χρήση της τεχνολογίας και τη χρήση άλλων μέσων. Και αυτό θεωρώ ότι είναι στο χέρι του εκπαιδευτικού να το εφαρμόσει και να το μεταφέρει στους γονείς.

Σ: Μέσα από διαδραστικές μεθόδους και ομαδοσυνεργατικές πρακτικές του eTwinning, υποστηρίζεται από τη βιβλιογραφία ότι, βελτιώνεται η παιδαγωγική διαδικασία, μώνοντας ταυτόχρονα τη σχολική κοινότητα στον τεχνολογικό εγγραμματισμό. Επίσης δύναται να επιτευχθεί δυναμική αλληλεπίδραση και να αποκομισθούν παιδαγωγικά, κοινωνικά, πολιτισμικά και αναπτυξιακά οφέλη στους μαθητές με την ταυτόχρονη επαγγελματική και προσωπική εξέλιξη των εκπαιδευτικών. Είσαι υποστηρικτής αυτής της άποψης έπειτα από την προσωπική σου εμπειρία;

Κ: Ναι, συμφωνώ. Είναι πολλαπλά τα οφέλη που αποκομίζει κανείς από μια τέτοια εμπλοκή με το eTwinning. Σχετικά με τους μαθητές ανοίγουν οι ορίζοντες τους, γνωρίζουν άλλα παιδιά, άλλους πολιτισμούς, άλλες κουλτούρες, έρχονται σε επαφή με άλλες γλώσσες κι ας μην τις κατανοούν. Μπορούν να βρουν πάρα πολλές ομοιότητες αλλά και διαφορές με τα παιδιά των άλλων σχολείων και χωρών και γενικά γίνονται πιο κοινωνικά, πιο ευέλικτα, τους βοηθάει σε όλους τους τομείς της ανάπτυξης της προσωπικότητάς τους και αποκτάνε κι άλλες δεξιότητες. Τα ωθεί να γίνουν ενεργοί πολίτες μεγαλώνοντας. Όλα αυτά συνδυάζονται με τη γνωριμία της σωστής χρήσης της τεχνολογίας από τους μαθητές.

Σ: Αντίστοιχα σε εσένα θεωρείς ότι υπήρξε πρόοδος στον επαγγελματικό και προσωπικό τομέα;

Κ: Όσο για τους εκπαιδευτικούς επίσης είναι πολλαπλά τα οφέλη. Είναι πολύ ωραίο να συνεργάζεσαι με άλλους, να αλληλεπιδράς, να υποστηρίζεις και να υποστηρίζεσαι, να ανταλλάζεις ιδέες και απόψεις και να εξελίσσεσαι επαγγελματικά, μέσα από μια τέτοια εμπειρία. Κατάλαβα πώς μπορούν να ενταχθεί η χρήση των Νέων Τεχνολογιών στην καθημερινή σχολική πρακτική. Δεν φτάνει μόνο να γνωρίζεις κάποια τεχνολογικά εργαλεία αλλά πρέπει να είσαι σε θέση να τις εφαρμόσεις με το σωστό τρόπο. Επίσης θεωρώ ότι μπαίνεις στη διαδικασία να σχεδιάσεις το διδακτικό σου έργο με ένα διαφορετικό τρόπο, να ψάχνεις νέους τρόπους, μεθόδους για να προσεγγίζεις τα παιδιά, κάτι το οποίο προσωπικά μου αρέσει. Συνήθως στα καλά συνεργατικά έργα τα οποία υλοποιούνται για αρκετούς μήνες εντάσσεται στο κλείσιμο τους γίνεται αξιολόγηση των εκπαιδευτικών. Οπότε εκεί έρχεσαι αντιμέτωπος με τον εαυτό σου και καλείσαι να δεις τι έκανες σωστά, τυχόν λάθη που μπορεί να έκανες, οπότε την επόμενη φορά να μην τα ξανακάνεις, τι αντίκτυπο είχε όλο αυτό σε σένα, στους μαθητές σου, στη σχολική ατμόσφαιρα.

Σ: Σχετικά με τις δεξιότητες συνεργασίας και επικοινωνίας σου με μη εκπαιδευτικό προσωπικό, όπως η τοπική κοινωνία, θεωρείς ότι και αυτές έχουν εξελιχθεί; Είναι ένα κομμάτι που έχεις καλλιεργήσει μέσα από την εμπλοκή σου με το eTwinning;

Κ: Σίγουρα, γιατί βγαίνεις από το μικρόκοσμο της τάξης σου, που δουλεύεις τόσα χρόνια και καλείσαι να έχεις συχνή συναναστροφή με άλλους εκπαιδευτικούς που συνεργάζεσαι, κάνοντας επίσης διάχυση του έργου στη σχολική κοινότητα και στην τοπική κοινωνία. Αυτό σε βάζει στη διαδικασία να αποκτάς δεξιότητες επικοινωνίας, αλληλεπίδρασης, ευγένειας και να σκεφτείς με ποιο τρόπο θα προσεγγίσεις τον καθένα αλλά και πώς θα τον ενημερώσεις.

Σ: Είναι ένα πολύπλευρο άνοιγμα στην κοινωνία.

Κ: Ακριβώς.

Σ: Ποια συναισθήματα παρατήρησες να σου δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους; Αντίστοιχα παρατήρησες κάτι ανάλογο στους μαθητές σου;

Κ: Όλες τις φορές μου δημιουργούνται συναισθήματα υπερηφάνειας για τους μαθητές μου, γιατί βλέπεις ότι είναι μικρά παιδιά τα οποία στην αρχή είναι δειλά μέχρι να

καταλάβουν τι γίνεται, όσο καλά και να τους το εξηγείς. Μέχρι το τέλος βλέπεις να γίνονται άλλα παιδιά με αυτοπεποίθηση που νιώθουν και τα ίδια περήφανα για τον εαυτό τους γιατί έχουν καταφέρει κάτι σπουδαίο, νιώθεις τον ενθουσιασμό τους έκδηλο. Θέλουν να δείξουν αυτό που έκαναν και ολοκλήρωσαν και αυτό με κάνει να νιώθω πολύ περήφανη. Είναι πολύ διαφορετικά τα συναισθήματα πριν και μετά γιατί όταν ξεκινάς ένα έργο σίγουρα ξεκινάς με αυτοπεποίθηση και ενθουσιασμό αλλά έχεις και την αβεβαιότητα, ένα άγχος αν θα καταφέρεις να το ολοκληρώσεις. Αυτό εξαρτάται από το αν θα προσελκύσει το ενδιαφέρον των παιδιών, αν θα είσαι επαρκής όταν δεις ότι χάνεται το ενδιαφέρον να τους δώσεις ανατροφοδότηση για να συνεχιστεί το έργο. Κάθε φορά που επιτυγχάνεται μια δραστηριότητα επικρατεί η χαρά και στο τέλος του έργου νιώθω την ηθική ικανοποίηση ότι το ολοκληρώσαμε και να δούμε τι μπόρεσαν τα παιδιά να αποκομίσουν. Νομίζω ότι αισθήματα αμοιβαίου σεβασμού, εμπιστοσύνης και αλληλοεκτίμησης καλλιεργούνται περισσότερο και από τις γνώσεις που μπορεί να προσφέρει ένα έργο. Επίσης πέρα από τις γνώσεις που κατακτάει το κάθε παιδί ξεχωριστά, όλα κοινωνικοποιούνται. Τα δειλά παιδιά θα εξωτερικευτούν, κάποια παιδιά θα καταλάβουν σε ποια θέματα είναι ικανά και σε ποια μπορούν να βελτιωθούν. Η αλληλεπίδραση τους με τα άλλα παιδιά είναι σημαντική γιατί στο eTwinning οι περισσότερες δραστηριότητες είναι ομαδικές. Για τα παιδιά δεν έχει σημασία το αποτέλεσμα αλλά το ταξίδι και όλη αυτή η ζύμωση, η τριβή μεταξύ τους στη σχολική τάξη με τη δική τους ομάδα αλλά και με τις ομάδες των άλλων εταίρων.

Σ: Έχεις λάβει κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για τη δημιουργική χρήση των ΤΠΕ και την δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών ενός έργου συνεργασίας;

Κ: Σε κάθε έργο που έχω υλοποιήσει μέχρι στιγμής έχω πάρει στο τέλος εθνική ετικέτα ποιότητας και σε κάποια από τα έργα έχω πάρει και ευρωπαϊκή ετικέτα.

Σ: Πως αισθάνθηκες έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς σου;

Κ: Όταν έρχεται μια ετικέτα ποιότητας από έναν τέτοιο θεσμό αισθάνεσαι μια ηθική ικανοποίηση αν και δεν με ενδιαφέρουν ιδιαίτερα τα χαρτιά που θα πάρω ως επαίνους. Κάποιοι αναγνώρισαν τη δουλειά σου και θεώρησαν ότι είναι σε πολύ καλό

επίπεδο. Για τους μαθητές πέρα από την ικανοποίηση που παίρνουν με την ετικέτα ποιότητας είναι και μια ανάμνηση για το έργο που υλοποίησαν, και αυτό το θεωρώ σωστό. Υπήρξαν κάποιες φορές που θεώρησα ότι το έργο ήταν πολύ καλό πήρε ευρωπαϊκή ετικέτα ποιότητα και πληρούσε τα κριτήρια να πάει στα εθνικά και ίσως στα ευρωπαϊκά βραβεία. Παρ' όλα αυτά δεν έγινε αυτό αλλά εντάξει, δεν πειράζει. Μου δημιούργησε προς στιγμήν ένα αίσθημα απογοήτευσης, αλλά μετά σκέφτηκα ότι μετράει το ταξίδι τελικά.

Σ: Η ορθολογική χρήση των ΤΠΕ ως δυναμικό εκπαιδευτικό μέσο θεωρείται ότι συμβάλλει στην αναβάθμιση της εκπαίδευσης, έχοντας ως απώτερο στόχο την ποιοτική βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας. Θεωρείς ότι αυτό επιτυγχάνεται μέσω της υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως με το πρόγραμμα eTwinning;

Κ: Το σχολείο μέσα σε μία μικρή τοπική κοινωνία, μέσω τέτοιων συνεργασιών, γίνεται πιο κοινωνικό και ευέλικτο ανοίγοντας τις πόρτες του. Πληροφορεί την τοπική κοινωνία για αυτά που κάνει και οπωσδήποτε συμβάλλει σε αυτό το επίπεδο. Δείχνει ότι είναι ένα σύγχρονο σχολείο.

Σ: Τι θα συμβούλευες με τρεις προτάσεις ένα συνάδελφο που επιθυμεί να λάβει μέρος σε μια αντίστοιχη διακρατική συνεργασία;

Κ: Να το επιχειρήσει εάν ψάχνει άλλες μεθόδους και τρόπους διδασκαλίας για να βγει από τα στενά πλαίσια της παραδοσιακής διδασκαλίας. Το eTwinning, επειδή είναι μια πολύ μεγάλη πλατφόρμα και κοινότητα εκπαιδευτικών, είναι ένα ασφαλές περιβάλλον για να ξεκινήσει κάποιος άφοβα μια διακρατική συνεργασία, νιώθοντας ότι δεν είναι μόνος του μέσα σε μια σχολική τάξη, αλλά μπορεί να βιώσει τη χαρά της συνεργασίας με άλλους συναδέλφους από απόσταση. Μέσα από αυτό μπορεί επίσης να του δοθούν ευκαιρίες για επαγγελματική ανάπτυξη και εξέλιξη.

► Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης εκπαιδευτικού, Λ.

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και αποτέλεσε έναυσμα για τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Λ: Πρώτη φορά που είδα για το eTwinning ήταν μέσω του Facebook που έβλεπα αναρτήσεις με τη δουλειά συναδέλφων νηπιαγωγών σε σχετικές ομάδες, είδα και τις δικές σου αναρτήσεις και μετά μιλήσαμε και μαζί για να με καθοδηγήσεις. Είχα δει και τη δουλειά κάποιων συναδέλφων που παρακολούθησα σε κάποια σεμινάρια της σχολικής μας συμβούλου. Πρόπερσι έκανα το πρώτο μου έργο και το αποφάσισα γιατί είχα ακούσει πολλά σχετικά με το eTwinning και τη συνεργασία των σχολείων και ήταν κάτι που ήθελα να το δοκιμάσω ξεκινώντας το πειραματικά.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σου ιδέες για το πρόγραμμα eTwinning πριν ασχοληθείτε ενεργά με αυτό;

Λ: Κατάλαβα ότι είναι ένα συνεργατικό πρόγραμμα μεταξύ σχολείων είτε σε εθνικό είτε σε διεθνές επίπεδο με τη χρήση των ΤΠΕ, κάτι που για μένα ήταν πρόκληση γιατί δεν έχω παρακολουθήσει την επιμόρφωση του Β' επιπέδου. Επειδή μου αρέσει ο υπολογιστής ήθελα να μάθω πώς μπορεί να γίνει αυτή η συνεργασία και ξεκίνησα κινητοποιημένη από αυτό και ως μια καινοτομία στη σχολική καθημερινότητα, για να μην κάνουμε τα τετριμμένα κάθε χρόνο.

Σ: Γνώριζες με ποιον τρόπο συμβάλλει η τεχνολογία στην υλοποίηση μιας συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως;

Λ: Εκτός από το Skype δεν γνώριζα με ποιον άλλο τρόπο θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί μια τέτοια συνεργασία γιατί δεν γνώριζα κανένα άλλο συνεργατικό εργαλείο μάθησης. Περίμενα να γίνω μέλος σε ένα έργο και να μάθω μέσα από αυτό.

Σ: Παρατηρείται συχνά πως εκπαιδευτικοί, που έχουν ολοκληρώσει την εγγραφή τους στην πλατφόρμα του eTwinning, δεν έχουν υλοποιήσει κάποιο συνεργατικό έργο. Αντιμετώπισες κάποιους δισταγμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν ανασταλτικούς παράγοντες για την ενασχόλησή σου με το πρόγραμμα;

Λ: Δεν είχα κάποιους ιδιαίτερους δισταγμούς, πέρα ότι ήταν κάτι καινούργιο για μένα που δεν γνώριζα και ήθελα να πειραματιστώ, να δω την πλατφόρμα. Δεν είχα κανένα προβληματισμό σχετικά με την ομάδα των παιδιών, τους γονείς και τη συνάδερφό μου ούτε και με τον υλικοτεχνικό εξοπλισμό της σχολικής μονάδας, καθώς μπορούσε να υποστηρίξει μια ανάλογη συνεργασία. Δεν υπήρχε όμως καθόλου ενημέρωση τα προηγούμενα χρόνια από κανέναν αρμόδιο. Οποιαδήποτε πληροφορία

είχα ήταν μόνο μέσα από αναρτήσεις εκπαιδευτικών σχετικά με τις δράσεις που έκαναν σε έργα eTwinning, στο προσωπικό τους προφίλ στο Facebook και στις ομάδες των νηπιαγωγών στις οποίες είμαι μέλος. Επίσης τη χρονιά που συμμετείχαμε εμείς σαν σχολείο ήταν όταν κι άλλα σχολεία στο νομό που υπηρετούσα έλαβαν μέρος σε αυτό το πρόγραμμα και αποφάσισε η Σχολική Σύμβουλος να ζητήσει από τέσσερα σχολεία να παρουσιάσουν τη δουλειά τους στην τελική ημερίδα ως κάτι καινοτόμο.

Σ: Υπήρξαν δυσκολίες που κλήθηκες να αντιμετωπίσεις κατά την εγγραφή σου στην πλατφόρμα και κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου eTwinning;

Λ: Με το που αποφάσισα να συμμετάσχω στο πρόγραμμα έκανα την εγγραφή μου, είδα περίπου πώς λειτουργεί η πλατφόρμα και έψαξα να βρω συνεργάτες. Μου πήρε λίγο χρόνο μέχρι να με αποδεχτούν σε κάποιο έργο συνεργασίας γιατί έστελνα συνεχώς email και ήμουν σε αναμονή. Τα περισσότερα τα έμαθα με την καθημερινή μου ενασχόληση με το πρόγραμμα, δηλαδή, πώς μπορείς να αναρτήσεις υλικό στην πλατφόρμα, πώς φτιάχνονται οι σελίδες και πώς πρέπει να είναι καλά δομημένη η σελίδα του έργου στο Twinspace. Η πλατφόρμα δεν μου φάνηκε πάρα πολύ εύκολη αλλά απ' όσο ξέρω τα προηγούμενα χρόνια ήταν ακόμα πιο δύσκολη, δεν γνωρίζω όμως τη μορφή της.

Σ: Υπήρξε υποστήριξη από τους σχετικούς φορείς ή κάποιους συνεργάτες σου;

Λ: Η υποστήριξη μεταξύ μας ήταν συνεχής. Επειδή είχα ξεκαθαρίσει στις συνεργάτιδες μου ότι ήταν η πρώτη φορά που συμμετέχω σε έργο eTwinning και δεν γνωρίζω τα τεχνολογικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται σε συνεργασίες εξ αποστάσεως μου έδωσαν απαντήσεις σε όλα μου τα ερωτήματα. Με βοήθησαν πάρα πολύ στην αρχή και έμαθα πολλά. Έπειτα συνέχισα να ψάχνω μόνη μου μέσα από τις δουλειές που έβλεπα ότι ανέβαζαν και παρουσίαζαν στην πλατφόρμα και προσπαθούσα να κάνω κι εγώ κάτι ανάλογο και να το βελτιώσω. Όλο αυτό βέβαια έγινε με πάρα πολύ δουλειά στο σχολείο αλλά και στο σπίτι.

Σ: Παρακολούθησες κάποιο διαδικτυακό κύκλο μαθημάτων, σεμινάριο, εκδήλωση, εργαστηριακή επιμόρφωση ή συμμετείχες σε κάποια από τις ομάδες του eTwinning ώστε να λάβεις την κατάλληλη επιμόρφωση;

Λ: Όχι δεν έχω παρακολουθήσει κάτι από αυτά, γιατί θεώρησα ότι τα περισσότερα αφορούν αρχάριους. Νιώθω ότι έχω φτάσει σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο γνώσεων πλέον σχετικά με το πρόγραμμα οπότε δεν πιστεύω ότι θα με ωφελήσουν κάπου.

Σ: Πως εξελίχθηκε η συνεργασία σου με τους εκπαιδευτικούς του κοινού έργου συνεργασίας που συμμετείχατε;

Λ: Τη συνεργασία μας θα τη χαρακτήριζα άψογη, ανθρώπινη με αλληλοκατανόηση. Το γεγονός ότι ήμασταν μόνο τέσσερις εκπαιδευτικοί βοήθησε πάρα πολύ να αναπτυχθεί ομαλά αυτή η συνεργασία. Ήμασταν όλες πολύ τυπικές και τακτικές σε όποιο στόχο βάζαμε και όντως η πλατφόρμα ενημερωνόταν συνεχώς. Υπήρχε πολύ καλή ανατροφοδότηση μεταξύ μας με πολύ θετικά σχόλια η μια προς την άλλη. Η καθημία μας προσπαθούσε όσο το δυνατών περισσότερο για να βγει ένα όμορφο κοινό τελικό αποτέλεσμα. Όπως προείπα οι συνάδελφοι στο πρώτο έργο συνεργασίας που συμμετείχα με βοήθησαν πάρα πολύ στο να μάθω τα συνεργατικά τεχνολογικά εργαλεία, γιατί είχαν μεγάλη εμπειρία στο πρόγραμμα και έτσι έμαθα μέσα από αυτές αλλά και φυσικά με προσωπική έρευνα. Ήταν μια πολύ καλή εμπειρία.

Σ: Υπήρχε η αντίστοιχη υποστήριξη από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς του σχολείου σου;

Λ: Η συνάδελφος μου είχε ακουστά το eTwinning αλλά δεν είχε πολύ καλή σχέση με τον υπολογιστή. Παρ' όλα αυτά συμμετείχε το ίδιο ενεργά στις δραστηριότητες μέσα στην τάξη και στην ουσία μαζί ολοκληρώσαμε το έργο συνεργασίας, απλά μετά είχα αναλάβει εγώ να τα μετατρέπω όλα σε ηλεκτρονική μορφή.

Σ: Πως θα χαρακτήριζες τη συνεργασία με τους γονείς των παιδιών της τάξης σας κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου eTwinning;

Λ: Η συνεργασία με τους γονείς ήταν τυπική. Θα τη χαρακτήριζα ως καλή. Όποτε τους χρειαστήκαμε ήταν παρόντες, χωρίς να έχουμε αντιμετωπίσει κάποιο ιδιαίτερο πρόβλημα. Στο τέλος του προγράμματος έγινε και η αξιολόγηση, όπου ακούσαμε θετικά σχόλια από τη μεριά τους.

Σ: Αντιμετώπισες έντονους προβληματισμούς και αντιδράσεις από την πλευρά τους σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας, την έκθεση των παιδιών στο διαδίκτυο ή κάποιο

άλλο παράγοντα; Αν ναι με ποιον τρόπο κλήθηκες να αντιμετωπίσεις αυτή την κατάσταση και ποιο ήταν το αποτέλεσμα;

Λ: Ναι, μια μητέρα μου εξήγησε ότι δεν επιθυμεί να φαίνεται το πρόσωπο του παιδιού της στις αναρτήσεις που θα κάνουμε. Το θεωρήσαμε λογικό και τους διαβεβαίωσαμε ότι δε θα φαίνονται καθαρά τα πρόσωπα των παιδιών, θα γίνεται επεξεργασία των φωτογραφιών με θάμπωμα. Οι απαραίτητες διαδικασίες ακολουθήθηκαν όπως έπρεπε, υπέγραψαν την ανάλογη υπεύθυνη δήλωση, κάναμε μια ενημερωτική συνάντηση γονέων για να τους πληροφορήσουμε σχετικά με το eTwinning και όλα κύλησαν στη συνέχεια ομαλά.

Σ: Μέσα από διαδραστικές μεθόδους και ομαδοσυνεργατικές πρακτικές του eTwinning, υποστηρίζεται από τη βιβλιογραφία ότι, βελτιώνεται η παιδαγωγική διαδικασία, μώντας ταυτόχρονα τη σχολική κοινότητα στον τεχνολογικό εγγραμματισμό. Επίσης δύναται να επιτευχθεί δυναμική αλληλεπίδραση και να αποκομισθούν παιδαγωγικά, κοινωνικά, πολιτισμικά και αναπτυξιακά οφέλη στους μαθητές με την ταυτόχρονη επαγγελματική και προσωπική εξέλιξη των εκπαιδευτικών. Είσαι υποστηρικτής αυτής της άποψης έπειτα από την προσωπική σου εμπειρία;

Λ: Τα παιδιά πριν ακόμα από τη συμμετοχή μας στο πρόγραμμα είχαν μια έφεση στη χρήση του υπολογιστή και στη συνέχεια παρατηρούσα μια μεγαλύτερη βελτίωση στον τομέα αυτό. Επίσης κέρδισαν γνώσεις σχετικές με τη γεωγραφική θέση των χωρών και τον πολιτισμό που φέρουν. Συνειδητοποίησαν ότι μέσα από κάποια εργαλεία, όπως το Skype, μπορούμε να συνομιλήσουμε με άλλες ομάδες μαθητών και να δείξουμε τη δουλειά μας. Ήταν κάτι που τους άρεσε πολύ και τους έμεινε στη μνήμη τους. Αλλά η διάρκεια του προγράμματος και οι πολλές δράσεις που έπρεπε να υλοποιήσουμε πιστεύω ότι κούρασαν τα παιδιά, παρ' όλο που δεν έφεραν κάποια αντίρρηση, αντιθέτως με χαρά ολοκλήρωσαν την κάθε δραστηριότητα όσο σύνθετη και να ήταν.

Σ: Αντίστοιχα σε εσένα θεωρείς ότι υπήρξε πρόοδος στον επαγγελματικό και προσωπικό τομέα;

Λ: Είδα όφελος ως προς τον εαυτό μου, γιατί ένιωσα ότι εξελίχθηκα μαθαίνοντας καινούργια εργαλεία και μεθόδους. Πριν από το eTwinning ήξερα να φτιάχνω μόνο

βιντεάκια στο *Movie Maker*, δεν είχα ιδέα πώς να κάνω ένα e-book και πολλά άλλα. Όταν ξεκινάς κάτι άγνωστο και ολοκληρώνεται με επιτυχία σε κάνει να αισθάνεσαι μια ικανοποίηση και τονώνεται η αυτοπεποίθησή σου.

Σ: Ποια συναισθήματα παρατήρησες να σου δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;

Λ: Στην αρχή αντιμετώπιζα το άγχος να βρω συνεργάτες, εάν θα τύχω σε καλούς ιδρυτές για να μου δώσουν μια σωστή καθοδήγηση και εάν θα ολοκληρωθεί επιτυχώς το έργο συνεργασίας. Στο τέλος ένιωσα την ικανοποίηση ότι πέτυχα ένα στόχο που έθεσα στον εαυτό μου και μου άρεσε ότι δεν υπήρχε ανταγωνισμός μεταξύ των εκπαιδευτικών, αντιθέτως υπήρχε μια συνεχής αλληλοϋποστήριξη για να παρουσιάσουμε ένα καλό τελικό αποτέλεσμα. Λειτουργούσαμε παράλληλα μεταξύ μας και εάν βλέπαμε ότι κάποια καθυστερούσε να ενημερώσει με τις δράσεις τις την πλατφόρμα την παρακινούσαμε.

Σ: Αντίστοιχα παρατήρησες κάτι ανάλογο στους μαθητές σου;

Λ: Τα παιδιά ήταν διστακτικά στην αρχή μέχρι να συνειδητοποιήσουν πώς γίνεται αυτή η συνεργασία με τα άλλα σχολεία. Έπειτα από πολλή συζήτηση και παρακολουθώντας τις παράλληλες δράσεις των άλλων σχολείων κατάλαβαν πώς εξελίσσεται αυτή η συνεργασία και την αντιμετώπιζαν πολύ θετικά και με μεγάλη χαρά καθ' όλη τη διάρκεια.

Σ: Έχεις λάβει κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για τη δημιουργική χρήση των ΤΠΕ και την δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών ενός έργου συνεργασίας;

Λ: Πήραμε εθνική και ευρωπαϊκή ετικέτα ποιότητας και πιστεύω ότι θα χάρηκαν πολύ τα παιδιά όταν τις παρέλαβαν, γιατί δεν ήμουν πλέον στο ίδιο σχολείο για να δω τις αντιδράσεις τους.

Σ: Πως αισθάνθηκες έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς σας;

Λ: Εγώ αισθάνθηκα μια ηθική ικανοποίηση που ανταμείφτηκαν οι προσωπικοί μου κόποι αλλά και η συνεχόμενη προσπάθεια των παιδιών που δούλεψαν πάρα πολύ και για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Σ: Η ορθολογική χρήση των ΤΠΕ ως δυναμικό εκπαιδευτικό μέσο θεωρείται ότι συμβάλλει στην αναβάθμιση της εκπαίδευσης, έχοντας ως απώτερο στόχο την ποιοτική βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας. Θεωρείς ότι αυτό επιτυγχάνεται μέσω της υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως με το πρόγραμμα eTwinning;

Λ: Σίγουρα μπορεί να επιτευχθεί η αναβάθμιση της εκπαίδευσης μέσα από μια συνεργασία εξ αποστάσεως μεταξύ σχολείων. Έχει πολλά θετικά οφέλη για την εξέλιξη της κοινωνίας. Αλλά όταν αυτό γίνεται σε εθνικό επίπεδο δεν θεωρώ έχει κάποιο ανάλογο αντίκτυπο γιατί δεν προσφέρει πολιτισμική ανταλλαγή.

Σ: Τι θα συμβούλευες με τρεις προτάσεις ένα συνάδελφο που επιθυμεί να λάβει μέρος σε μια αντίστοιχη διακρατική συνεργασία;

Λ: Θα τον παρότρυνα ότι είναι κάτι πολύ θετικό γιατί μπορείς να μάθεις πολλά μέσα από αυτή την εμπειρία. Θα τον συμβούλευα επίσης να λάβει μέρος σε ένα έργο συνεργασίας με λίγους συνεργάτες και αν τύχει σε καλούς συνεργάτες θα τον βοηθήσουν σίγουρα να μάθει τον τρόπο συνεργασίας και τα απαραίτητα τεχνολογικά εργαλεία. Αυτά είπα και σε μια φίλη μου που σκέφτεται να συμμετάσχει σε ένα έργο eTwinning και είχε τις ίδιες αναστολές με μένα για τις δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίσει.

► Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης εκπαιδευτικού, Μ.

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και αποτέλεσε έναυσμα για τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Μ: Εγώ το ξέρω πολλά χρόνια το eTwinning, απλά ενεργά μπήκα το 2014. Το πρωτοείδα το 2007 νομίζω. Απλά δεν είχα καταλάβει τότε εντελώς τι ακριβώς γίνεται. Το 2012 είχαμε πει με τις συναδέλφισες να κάνουμε εγγραφή, αλλά επειδή είχαμε δεσμευθεί με άλλα προγράμματα το αφήσαμε και το 2014 ασχοληθήκαμε ενεργά.

Νομίζω είχαν στείλει στα σχολεία κάποια ενημέρωση για τις Ημερίδες που γινόταν τότε, μου είχε κινήσει το ενδιαφέρον, αλλά δεν είχα κάνει κάτι τότε το 2007. Αργότερα το 2014, νομίζω μέσω internet από κάποια e-mail, που στάλθηκαν στα σχολεία, το είδαμε και πληροφορηθήκαμε.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σου ιδέες για το πρόγραμμα eTwinning πριν ασχοληθείτε ενεργά με αυτό;

Μ: Όταν γραφτήκαμε στην αρχή δεν ήξερα τι να περιμένω. Καταλάβαμε γρήγορα ότι έπρεπε να κάνεις ένα έργο σε συνεργασία με ευρωπαίους εκπαιδευτικούς. Δεν θυμάμαι τι προσδοκίες είχα.

Σ: Γνώριζες με ποιον τρόπο συμβάλλει η τεχνολογία στην υλοποίηση μιας συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως;

Μ: Είχα μια ικανοποιητική γνώση, είχα το Β' επίπεδο από το 2008 αλλά αυτά που έμαθα μέσα στο πρόγραμμα ήταν πολύ πιο απαιτητικά εργαλεία από αυτά που γνώριζα εγώ.

Σ: Παρατηρείται συχνά πως εκπαιδευτικοί, που έχουν ολοκληρώσει την εγγραφή τους στην πλατφόρμα του eTwinning, δεν έχουν υλοποιήσει κάποιο συνεργατικό έργο. Αντιμετώπισες κάποιους δισταγμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν ανασταλτικούς παράγοντες για την ενασχόλησή σου με το πρόγραμμα;

Μ: Ήταν φορτωμένο το πρόγραμμά μου για να μπορώ να ασχοληθώ και με αυτό. Το 2014 το βάλουμε ως σκοπό από την αρχή της χρονιάς να καταπιαστούμε με το eTwinning, για να το γνωρίσουμε καλύτερα. Τα προηγούμενα χρόνια επίσης δεν υπήρχε και καλή ενημέρωση. Εμείς στο μέρος μας ούτε πρεσβευτή δεν είχαμε. Το 2016 έγινε εδώ μια ημερίδα, ακολούθησαν κάποιες γνωριμίες αλλά εμείς είχαμε εγγραφεί από μόνοι μας και ο καινούργιος πρεσβευτής δεν είχε πολύ συμμετοχή, δεν υπήρξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Φέτος μόνο διαπιστώνω μια αύξηση του ενδιαφέροντος για τη δράση από πιο πολλά σχολεία. Μέχρι τώρα ήταν μόνο το σχολείο μας και ίσως κάποιο Γυμνάσιο.

Σ: Υπήρξαν δυσκολίες που κλήθηκες να αντιμετωπίσεις κατά την εγγραφή σου στην πλατφόρμα και κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου eTwinning;

Μ: Δεν δυσκολεύτηκα κατά την εγγραφή μου, αλλά πιστεύω ότι οι δυσκολίες είναι για όλους τους αρχάριους ίδιες. Η χρήση των εργαλείων και το να εξασφαλίσεις καλή συνεργασία με συνεργάτες του ίδιου επιπέδου και όχι αρχάριους. Η γλώσσα δεν μας δυσκόλεψε. Θέλει όμως να αφιερώνεις πολύ χρόνο.

Σ: Υπήρξε υποστήριξη από τους σχετικούς φορείς ή κάποιους συνεργάτες σου;

Μ: Εγώ προσωπικά βρήκα βοήθεια από μια συνάδελφο που γνωριστήκαμε μέσα από ένα έργο, η οποία ήξερε πάρα πολλά. Επίσης μας βοήθησε πάρα πολύ μια πρεσβευτής σε κάποιες περιπτώσεις, από άλλο νομό, η οποία έχει κάνει πολλά σεμινάρια επιμόρφωσης σχετικά με τα εργαλεία που χρησιμοποιούμε.

Σ: Παρακολούθησες κάποιο διαδικτυακό κύκλο μαθημάτων, σεμινάριο, εκδήλωση, εργαστηριακή επιμόρφωση ή συμμετείχες σε κάποια από τις ομάδες του eTwinning ώστε να λάβεις την κατάλληλη επιμόρφωση;

Μ: Ναι, γιατί μου αρέσει. Η ίδια η δράση κάνει επιμορφώσεις και σου δείχνουν πώς να στήσεις ένα έργο αλλά και τα κριτήρια για να είναι ποιοτικό το έργο σου, για να πάρεις ετικέτα. Για τα εργαλεία όμως δεν σε επιμόρφωναν μέχρι φέτος, που άρχισαν να γίνονται τέτοια σεμινάρια από το φθινόπωρο.

Σ: Πως εξελίχθηκε η συνεργασία σου με τους εκπαιδευτικούς του κοινού έργου συνεργασίας που συμμετείχατε;

Μ: Έχω κάνει φίλους και μόνο φίλους. Κάποιοι όμως είναι ανταγωνιστικοί. Διακρίνεις έναν ανταγωνισμό, αλλά έχω κάνει πάρα πολύ καλές γνωριμίες με μια Γαλλίδα, μια Ελληνίδα και μια Ιταλίδα. Αδιαφορία έχω δει κυρίως σε ξένους, σε Έλληνες όχι.

Σ: Υπήρχε η αντίστοιχη υποστήριξη από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς του σχολείου σου;

Μ: Ναι, εμείς έχουμε πάρα πολύ καλή συνεργασία στο σχολείο. Απλά τα κορίτσια μου δεν τα πάνε πολύ καλά με την τεχνολογία, αλλά το αναλαμβάνω εγώ αυτό το κομμάτι και συνεργαζόμαστε στην υλοποίηση των δραστηριοτήτων στην τάξη.

Σ: Πως θα χαρακτήριζες τη συνεργασία με τους γονείς των παιδιών της τάξης σας κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου eTwinning;

Μ: Τέλεια, πάρα πολύ καλή. Τους ενημερώνουμε για αυτά που γίνονται και οι περισσότεροι το εκτιμούν αυτό και θαυμάζουν τη δουλειά που γίνεται και μας λεν τα καλύτερα λόγια. Οι περισσότεροι θα έλεγα αντιμετώπισαν την ευρωπαϊκή συνεργασία σαν καινοτομία και σαν προστιθέμενη αξία στην καθημερινότητα μας.

Σ: Αντιμετώπισες έντονους προβληματισμούς και αντιδράσεις από την πλευρά τους σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας, την έκθεση των παιδιών στο διαδίκτυο ή κάποιο άλλο παράγοντα; Αν ναι με ποιον τρόπο κλήθηκες να αντιμετωπίσεις αυτή την κατάσταση και ποιο ήταν το αποτέλεσμα;

Μ: Όχι, γιατί τους ενημερώναμε από την αρχή ότι μπορεί να γίνει κάποια φωτογράφιση όταν παρουσιάζονται οι δουλειές των παιδιών και ότι αποφεύγω να τα φωτογραφίζω και να είναι ήσυχοι για αυτό. Τους διαβεβαιώναμε ότι είναι μια ασφαλής πλατφόρμα αλλά παρά ταύτα δεν ανεβάζουμε πρόσωπα ούτε προσωπικά δεδομένα.

Σ: Μέσα από διαδραστικές μεθόδους και ομαδοσυνεργατικές πρακτικές του eTwinning, υποστηρίζεται από τη βιβλιογραφία ότι, βελτιώνεται η παιδαγωγική διαδικασία, μώντας ταυτόχρονα τη σχολική κοινότητα στον τεχνολογικό εγγραμματισμό. Επίσης δύναται να επιτευχθεί δυναμική αλληλεπίδραση και να αποκομισθούν παιδαγωγικά, κοινωνικά, πολιτισμικά και αναπτυξιακά οφέλη στους μαθητές με την ταυτόχρονη επαγγελματική και προσωπική εξέλιξη των εκπαιδευτικών. Είσαι υποστηρικτής αυτής της άποψης έπειτα από την προσωπική σου εμπειρία;

Μ: Θεωρώ πως ναι. Έχει να κάνει με το πώς το δουλεύει κανείς στην τάξη, αλλά νομίζω ότι με την δική μας συμβολή νοιώθουν ότι είναι μέλη μιας ευρύτερης πολιτισμικής κοινότητας. Τους αρέσει και ενθουσιάζονται να βλέπουν ζωντανά στο skype τα παιδάκια στα άλλα σχολεία.

Σ: Τελικά πραγματοποιείται αυτή η μύηση των παιδιών στον τεχνολογικό εγγραμματισμό; Τι έχεις συνειδητοποιήσει;

Μ: Ως ένα σημείο ναι. Αντιλαμβάνονται σίγουρα ότι ο υπολογιστής είναι για επικοινωνία, γνώση, παιχνίδι, ζωγραφική. Από εκεί και πέρα στη χρήση του λίγα πράγματα κατανοούν, ανάλογα και με την επαφή που έχει και στο σπίτι. Άλλα ξέρουν να ζωγραφίζουν με ευχέρεια, ενώ άλλα δεν ξέρουν ούτε να πιάσουν το ποντίκι. Γνωρίζουν τον υπολογιστή σαν εργαλείο γνωστικό, σαν εργαλείο επικοινωνίας, δημιουργίας, παρουσίασης, γιατί τους δείχνω τα βίντεο και τις παρουσιάσεις που φτιάχνω.

Σ: Αντίστοιχα σε εσένα θεωρείς ότι υπήρξε πρόοδος στον επαγγελματικό και προσωπικό τομέα;

Μ: Θεωρώ πως ναι. Ανταλλάσσοντας ιδέες με τους άλλους συναδέλφους, όλο και κάτι θα πάρεις, κάτι θα δώσεις. Νοιώθεις μια αυτοπεποίθηση όταν βλέπεις ότι μπορείς να σταθείς ανάμεσα σε άλλους συναδέλφους και κατανοείς ότι ξέρεις και εσύ διάφορα πράγματα. Θα κάνεις δικό σου κάτι που δεν ήξερες και θα ανεβάσεις την αυτοεκτίμησή σου ότι ανεβαίνεις σε ένα ευρωπαϊκό επίπεδο και η δουλειά σου αναγνωρίζεται. Πιστεύω ότι ναι, αποκομίζεις πράγματα.

Σ: **Ποια συναισθήματα παρατήρησες να σου δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;**

Μ: Ξεκίνησα με άλλη αρχάρια συνάδελφο, οπότε δεν πρόλαβα να νοιώσω ντροπή και προσπαθούσα να ανταποκριθώ σε ότι μου ζητούσαν. Είχα κάποιο φόβο μήπως δεν τα καταφέρω αλλά ότι μου ζητούσαν το υλοποιούσα. Τώρα νοιώθω πιο σίγουρη για τον εαυτό μου. Τώρα είμαι εγώ αυτή που μαθαίνει στους άλλους. Έχει ανέβει η αυτοπεποίθησή μου.

Σ: Αντίστοιχα παρατήρησες κάτι ανάλογο στους μαθητές σου;

Μ: Ναι, στην αρχή ήταν κάτι που δεν το ήξεραν. Από τη στιγμή που τους το παρουσιάσαμε μερικά είχαν την περιέργεια να δουν τι είναι αυτό, που θα βλέπουμε άλλα παιδάκια να τους χαιρετάνε κλπ. Στην αρχή ήταν συγκρατημένα αλλά το ξεπέρασαν πολύ σύντομα. Τους αρέσει, αλλά όχι σε όλα. Υπάρχουν και κάποια που είναι αδιάφορα. Τα παιδιά, όμως, με τα οποία μπορείς να δουλέψεις, το εκτιμούν και τους αρέσει να τους δείχνω τις δουλειές τους, όπως ότι ανέβασα τις ζωγραφιές τους.

Το θαυμάζουνε πάρα πολύ αυτό. Εγώ ότι κάνω τα στέλνω και στους γονείς με το email. Τους αρέσει αυτό.

Σ: Έχεις λάβει κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για τη δημιουργική χρήση των ΤΠΕ και την δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών ενός έργου συνεργασίας;

Μ: Έχουμε πάρει Εθνική ετικέτα και Ευρωπαϊκή ετικέτα ποιότητας.

Σ: Πως αισθάνθηκες έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς σου;

Μ: Να σου πω την αλήθεια ένοιωσα χαρούμενη, γιατί κάναμε τόση πολλή δουλειά. Αν το πάρεις όμως μια φορά δεν σου κάνει μετά και τόσο αίσθηση. Είναι κάποια κλειδιά που πρέπει να ακολουθήσεις, αλλά πλέον δεν με συγκινεί τόσο όσο η πρώτη που πήρα.

Σ: Η ορθολογική χρήση των ΤΠΕ ως δυναμικό εκπαιδευτικό μέσο θεωρείται ότι συμβάλλει στην αναβάθμιση της εκπαίδευσης, έχοντας ως απώτερο στόχο την ποιοτική βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας. Θεωρείς ότι αυτό επιτυγχάνεται μέσω της υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως με το πρόγραμμα eTwinning;

Μ: Συμβάλλει αλλά είναι απαραίτητο να υπάρχει ένα λογικό μέτρο χρήσης της τεχνολογίας στη μάθηση. Αναρωτιέμαι γιατί όλη αυτή η προσπάθεια να μπει αυτή η τεχνολογία στα σχολεία και η χρήση αυτών των εργαλείων. Θα μου πεις ότι προχωράει ο κόσμος, εξελίσσονται όλα, δεν μπορείς να μείνεις πίσω, αλλά ειδικά για το Νηπιαγωγείο κυρίως χρησιμοποιείται για ανάδειξη της δουλειάς των παιδιών, όχι για τόσο, ότι τα παιδιά κάνουνε προσωπική δουλειά. Οι ομάδες είναι μεγάλες, δεν μπορείς να κάνεις εξατομικευμένη χρήση του υπολογιστή, αλλά όπως βλέπω εγώ το eTwinning κυρίως είναι για την επικοινωνία και για να αναδεικνύεις και να δημιουργείς συνεργατικές παρουσιάσεις της δουλειάς. Ελάχιστα για να κάνουν δουλειά τα παιδιά.

Σ: Τι θα συμβούλευες με τρεις προτάσεις ένα συνάδελφο που επιθυμεί να λάβει μέρος σε μια αντίστοιχη διακρατική συνεργασία;

Μ: Πρώτον να πάρει μόνο ένα έργο. Δεύτερον να του αρέσει αυτή η ενασχόληση και τρίτον να μη βάλει πολλούς συνεργάτες μέσα.

► **Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης εκπαιδευτικού Ν.**

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και αποτέλεσε έναυσμα για τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Ν: Πέρυσι ξεκίνησα για πρώτη φορά, αν και είχα κάνει αίτηση δύο χρόνια πριν, αλλά δίσταζα. Πέρυσι όμως ξεκίνησα με την παρότρυνση της συναδέλφου μου που ήμασταν στο ίδιο Νηπιαγωγείο και είχε συμμετάσχει σε έργα eTwinning. Μου φάνηκε ενδιαφέρον και το ξεκίνησα. Ξεκίνησα για δοκιμή με κάτι απλό, κάτι Χριστουγεννιάτικο, που τελικά δεν ήταν τόσο απλό, και μετά έκανα διάφορα, με θέματα μαθηματικά και άλλα. Μπήκα στα βαθειά!

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σου ιδέες για το πρόγραμμα eTwinning πριν ασχοληθείτε ενεργά με αυτό; Γνώριζες με ποιον τρόπο συμβάλλει η τεχνολογία στην υλοποίηση μιας συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως;

Ν: Ναι, ήξερα ότι το eTwinning έχει να κάνει με την τεχνολογία, από τη στιγμή που γράφτηκα σ' αυτό. Το είχα ψάξει στην πλατφόρμα πριν ξεκινήσω οτιδήποτε. Πιστεύω ότι αν κάποιος συνάδελφος δεν έχει τελειώσει ούτε το Α' επίπεδο φοβάται να μπει στη διαδικασία. Η επιμόρφωση που είχα στις ΤΠΕ από το Β' επίπεδο με βοήθησε, αλλά περισσότερο η προσωπική μου αναζήτηση.

Σ: Παρατηρείται συχνά πως εκπαιδευτικοί, που έχουν ολοκληρώσει την εγγραφή τους στην πλατφόρμα του eTwinning, δεν έχουν υλοποιήσει κάποιο συνεργατικό έργο. Αντιμετώπισες κάποιους δισταγμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν ανασταλτικούς παράγοντες για την ενασχόλησή σου με το πρόγραμμα;

Ν: Δεν ήξερα τις απαιτήσεις του προγράμματος. Έχω κάνει το Β' επίπεδο της επιμόρφωσης στις ΤΠΕ, αλλά κάναμε ελάχιστα προγράμματα. Δεν ήξερα πώς θα μπω στη διαδικασία αυτή και πως θα είναι. Αλλά μόλις ξεκίνησα και είδα την πλατφόρμα σιγά-σιγά έφυγαν οι δισταγμοί μου. Με βοήθησαν πάρα πολύ τα σεμινάρια. Δεν είχαμε κάποια ενημέρωση επίσης από την Σχολική Σύμβουλο. Μόνο από την ομάδα

του eTwinning, μας ερχόταν μηνύματα για τα πρώτα σεμινάρια. Μετά μας παρότρυναν να μπορούμε στην πλατφόρμα για να δούμε και να μπορούμε σε εκδηλώσεις και έτσι άρχισα σιγά-σιγά να μπαίνω στο νόημα. Είχαμε ελλιπή ενημέρωση, γενικά. Πολύς κόσμος φοβάται. Και η χρήση των Αγγλικών εννοείται ότι με φόβιζε. Αγχώνεσαι με τη διαδικασία, που πρέπει να ανεβάσουμε δράσεις στην πλατφόρμα και αυτό μας παίρνει πολύ χρόνο από τον προσωπικό μας χρόνο και όχι τόσο με τα παιδιά. Για να κάνω εγώ μια δραστηριότητα και να την ανεβάσω τρώω πάρα πολύ χρόνο, και πολλοί συνάδελφοι που δεν ασχολούνται αναρωτιούνται αν αξίζει τον κόπο όλο αυτό που κάνουμε, και τι παραπάνω προσφέρει αυτό στα παιδιά. Στην ουσία η περισσότερη δουλειά είναι από εμάς, όπως το στήσιμο του προγράμματος. Ένα μικρό κομμάτι αφορά τα παιδιά. Και εγώ συμφωνώ με αυτή την άποψη.

Σ: Υπήρξαν δυσκολίες που κλήθηκες να αντιμετωπίσεις κατά την εγγραφή σου στην πλατφόρμα και κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου eTwinning;

N: Κατά την εγγραφή μου δεν αντιμετώπισα κανένα πρόβλημα. Δυσκολίες αντιμετώπισα σχετικά με τη χρήση της πλατφόρμας Twinspace.

Σ: Υπήρξε υποστήριξη από τους σχετικούς φορείς ή κάποιους συνεργάτες σου;

N: Ποτέ δεν απευθύνθηκα στην υπηρεσία υποστήριξης αλλά στους συναδέλφους μου, οι οποίοι με βοήθησαν πάρα πολύ.

Σ: Παρακολούθησες κάποιο διαδικτυακό κύκλο μαθημάτων, σεμινάριο, εκδήλωση, εργαστηριακή επιμόρφωση ή συμμετείχες σε κάποια από τις ομάδες του eTwinning ώστε να λάβεις την κατάλληλη επιμόρφωση;

N: Παρακολούθησα πάρα πολλά σεμινάρια, κυρίως από Έλληνες eTwinners, οπότε βοηθήθηκα πάρα πολύ. Έχω κάνει πολλά σεμινάρια, για αυτό και μπήκα σε πολλά προγράμματα. Έχω παρακολουθήσει αρκετά μαθήματα με μια πρέσβειρα. Την γνώρισα μέσα από εκδηλώσεις μάθησης του eTwinning, οπότε κάθε Δευτέρα και Παρασκευή έκανε κάποιο σεμινάριο και τα παρακολούθησα σχεδόν όλα, χωρίς βέβαια να πάρω κάποιο πιστοποιητικό, απλά εθελοντικά για να μάθω. Αφιέρωσα πολλές εργατοώρες για να μάθω τα προγράμματα. Είδα την πλατφόρμα, το έψαξα πολύ, και το ξεκίνησα όταν ήμουν σίγουρη για τον εαυτό μου. Δεν θα περίμενα να μου δείξει ή να με βοηθήσει κάποιος. Φυσικά αλληλοβοηθήμαστε μέσω Facebook με

συναδέλφισες και έχω γνωρίσει πάρα πολλά άτομα. Στην ουσία όλα αυτά τα εργαλεία που χρησιμοποιούμε, από μόνοι μας τα μάθαμε. Αν δεν ασχοληθείς μόνος σου, όσα σεμινάρια ΤΠΕ και να κάνεις δεν νομίζω ότι θα τα καταφέρεις. Πολλά από τα εργαλεία που χρησιμοποιήσαμε στο eTwinning δεν τα είχαμε δει στην επιμόρφωση σχετικά με τις ΤΠΕ. Έβλεπα τι ανεβάζουν άλλοι συνάδελφοι στο Twinspace, οπότε έμπαινα στο εργαλείο και έψαχνα

Σ: Πως εξελίχθηκε η συνεργασία σου με τους εκπαιδευτικούς του κοινού έργου συνεργασίας που συμμετείχατε;

Ν: Έχουμε καλή συνεργασία. Κάνουμε ομάδα στο Facebook και επικοινωνούμε μέσα από αυτό, και λιγότερο μέσα από την πλατφόρμα. Κάνουμε υποομάδες, γιατί είμαστε αρκετά άτομα, συμφωνούμε τι θα κάνουμε και ανεβάζουμε τις δραστηριότητες. Χωρίς συνεργασία νομίζω δεν μπορεί να ολοκληρωθεί ένα έργο eTwinning. Τα κριτήρια ποιότητας απαιτούν συνεργασία. Οπότε βρίσκουμε συνεργατικά εργαλεία, ώστε να ανεβάζουμε συνεργατικές δραστηριότητες. Το κατάλαβα σε ένα πρόγραμμα που κάναμε, για το οποίο αρκετοί δεν πήραν ετικέτα γιατί δεν είχαν συνεργασία, αλλά εγώ πήρα, γιατί είχα κάνει συνεργασία. Βέβαια από μόνο του το πρόγραμμα δεν ήταν πολύ συνεργατικό. Ήταν παράλληλες οι δράσεις. Ήταν ένα άρρωστο κορίτσι στην Πορτογαλία, που κάναμε κάποιες δραστηριότητες για τα γενέθλια του, οπότε εκ των πραγμάτων δεν μπορούσε να υπάρξει πολύ συνεργασία μεταξύ μας, αλλά εγώ είχα κάνει κάποιες δραστηριότητες, που ευτυχώς τις θεώρησαν ότι ήταν συνεργατικές και πήρα την ετικέτα. Αυτό το πρόγραμμα είναι μέσα στα οκτώ top Ευρωπαϊκά προγράμματα.

Σ: Υπήρχε η αντίστοιχη υποστήριξη από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς του σχολείου σου;

Ν: Ναι, είχαμε καλή συνεργασία, γιατί με τη συνάδελφό μου μοιραζόμαστε και το ίδιο τμήμα.

Σ: Πως θα χαρακτήριζες τη συνεργασία με τους γονείς των παιδιών της τάξης σας κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου eTwinning;

Ν: Το χαίρονταν. Έβλεπαν τα παιδιά τους ενθουσιασμένα και ήταν συνεργάσιμοι, οπότε τους χρειαστήκαμε για κάποιες πληροφορίες. Ευτυχώς στο μέρος που υπηρετώ

έχουμε συνεργάσιμους γονείς μέχρι στιγμής. Πήραμε διαδραστικούς πίνακες και καινούργιους υπολογιστές, γιατί υστερούσαμε στην τεχνολογία και τώρα είμαστε πλήρεις, πιστεύω. Έχουμε τα πάντα για το eTwinning. Αν συνδεθούν και οι διαδραστικοί θα είναι ακόμη καλύτερα. Θα κάνουμε και τη Ρομποτική τώρα οπότε πιστεύω ότι έχουμε πιάσει όλα τα πεδία. Οι γονείς δεν γνώριζαν πολλά πράγματα. Κάναμε μια συγκέντρωση πέρυσι, τους δείξαμε και εξηγήσαμε κάποια πράγματα, αλλά οι γονείς δεν μπορούν να καταλάβουν τι ακριβώς γίνεται αν δεν τους εξηγήσεις. Ενημερώνονταν και από ένα blog δικό μου όπου τα είχα πολύ αναλυτικά ότι έχω κάνει στο eTwinning, έμπαιναν και ενημερώνονταν.

Σ: Αντιμετώπισες έντονους προβληματισμούς και αντιδράσεις από την πλευρά τους σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας, την έκθεση των παιδιών στο διαδίκτυο ή κάποιο άλλο παράγοντα; Αν ναι με ποιον τρόπο κλήθηκες να αντιμετωπίσεις αυτή την κατάσταση και ποιο ήταν το αποτέλεσμα;

Ν: Δεν έχουμε αντιμετωπίσει κάποια έντονη αντίδραση γονέα. Με τη χρήση της τεχνολογίας το μόνο που υπήρξε ήταν μια αντίρρηση μιας μητέρας για την προμήθεια του διαδραστικού πίνακα, αλλά πείστηκε όταν της εξηγήσαμε με ποιο τρόπο χρησιμοποιείται και πού ωφελεί.

Σ: Μέσα από διαδραστικές μεθόδους και ομαδοσυνεργατικές πρακτικές του eTwinning, υποστηρίζεται στη βιβλιογραφία ότι, βελτιώνεται η παιδαγωγική διαδικασία, μώνοντας ταυτόχρονα τη σχολική κοινότητα στον τεχνολογικό εγγραμματισμό. Επίσης δύναται να επιτευχθεί δυναμική αλληλεπίδραση και να αποκομισθούν παιδαγωγικά, κοινωνικά, πολιτισμικά και αναπτυξιακά οφέλη στους μαθητές με την ταυτόχρονη επαγγελματική και προσωπική εξέλιξη των εκπαιδευτικών. Είσαι υποστηρικτής αυτής της άποψης έπειτα από την προσωπική σου εμπειρία;

Ν: Ναι. Κερδίζουν παιδαγωγικά οφέλη τα παιδιά από τη συνεργασία και την επικοινωνία με τις άλλες χώρες. Τα παιδιά ενθουσιάζονται με τις τηλεδιασκέψεις, όταν συζητάμε με τα άλλα παιδιά και έρχονται σε διάλογο μαζί τους. Τα προγράμματα που έχουν σχέση με υπολογιστή τα ενθουσιάζουν και τους περνάς πράγματα, που με άλλο τρόπο μπορεί να μην τους περνούσαν εύκολα. Σαν εργαλείο τους ευχαριστεί πολύ και με ότι γίνεται μέσα από το eTwinning ενθουσιάζει τα παιδιά.

Σ: Αντίστοιχα σε εσένα θεωρείς ότι υπήρξε πρόοδος στον επαγγελματικό και προσωπικό τομέα;

Ν: Εκτός από τα παιδιά μαθαίνουμε και εμείς οι εκπαιδευτικοί περισσότερα πράγματα από συναδέλφους και έχουμε μια επαγγελματική ανάπτυξη, καθώς και ανταλλαγή ιδεών και απόψεων. Θεωρώ ότι έχω πάρει αρκετά από το eTwinning. Πέρα από την συνεργασία με τόσα πολλά άτομα, που δεν τα γνώριζα, έχουμε γίνει και φίλοι.

Σ: **Ποια συναισθήματα παρατήρησες να σου δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;**

Ν: Πολύ άγχος και το έχω ακόμη, όταν χρησιμοποιώ τον υπολογιστή. Αυτό που με άγχωνε περισσότερο ήταν στο τέλος του eTwinning, η σύνταξη του κειμένου για να πάρουμε τις ετικέτες ποιότητας, αλλά τα κατάφερα! Όταν ολοκληρώνεται ένα έργο αισθάνομαι ανακούφιση, ειδικά όταν έρχονται και οι ετικέτες. Κατά τα άλλα με ευχαριστεί αυτό που κάνω.

Σ: Αντίστοιχα παρατήρησες κάτι ανάλογο στους μαθητές σου;

Ν: Οι μαθητές το χαίρονται, αλλά έχω παρατηρήσει ότι με το eTwinning δεν μπορείς να κάνεις ταυτόχρονα με όλα τα παιδιά κάποια πράγματα. Χαίρονται πολύ τις τηλεδιασκέψεις με άλλα σχολεία, με τραγούδια, με συζητήσεις, με ζωγραφική κοινή, αλλά βλέπω ότι σε κάποιες δραστηριότητες δεν μπορούν να ακολουθήσουν όλα τα παιδιά.

Σ: **Έχεις λάβει κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για τη δημιουργική χρήση των ΤΠΕ και την δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών ενός έργου συνεργασίας;**

Ν: Έχουμε πάρει τρεις Ευρωπαϊκές ετικέτες και μια Εθνική ετικέτα ποιότητας.

Σ: Πως αισθάνθηκες έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς σου;

Ν: Οι ετικέτες ποιότητας που παίρνουμε είναι μια επιβράβευση για αυτό που κάνουμε, σαν εκπαιδευτικοί αλλά και σαν σχολείο. Επίσης ήταν μια παρότρυνση ώστε να έχω στα χέρια μου ένα αποδεικτικό στοιχείο για το βιογραφικό μου.

Σ: Η ορθολογική χρήση των ΤΠΕ ως δυναμικό εκπαιδευτικό μέσο θεωρείται ότι συμβάλλει στην αναβάθμιση της εκπαίδευσης, έχοντας ως απώτερο στόχο την ποιοτική βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας. Θεωρείς ότι αυτό επιτυγχάνεται μέσω της υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως με το πρόγραμμα eTwinning;

Ν: Σίγουρα αναβαθμίζεται γιατί φέρνεις νέους τρόπους και καινούργια δεδομένα. Εξαρτάται πώς θα τα χρησιμοποιήσει ο κάθε εκπαιδευτικός. Αν το χρησιμοποιήσει το eTwinning μόνο με δυο-τρία παιδιά και φαίνεται ότι το έκανε όλη η τάξη, χρεώνεται στο σχολείο και ουσιαστικά αυτές είναι εικονικές δραστηριότητες που γίνονται για προσωπικό όφελος. Η τεχνολογία βοηθάει και τα παιδιά αλλά και εμάς.

Σ: Τι θα συμβούλευες με τρεις προτάσεις ένα συνάδελφο που επιθυμεί να λάβει μέρος σε μια αντίστοιχη διακρατική συνεργασία;

Ν: Να το τολμήσει, να μη διστάσει να ξεκινήσει. Στην αρχή φαίνεται δύσκολο αλλά δεν είναι ακατόρθωτο. Πάντα με συνεργασία και επαφή με καινούριο κόσμο για να λάβουν την απαραίτητη βοήθεια. Και σε μένα στην αρχή μου φαινόταν βουνό αλλά δεν είναι ακατόρθωτο, αρκεί να το θέλει και να έχει χρόνο να ασχοληθεί. Πρέπει να σπαταλήσεις πολύ από τον προσωπικό σου χρόνο και χρειάζεται υπομονή.

► Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης εκπαιδευτικού, Ξ.

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και αποτέλεσε έναυσμα για τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Ξ: Στο τέλος κάθε σχολικής χρονιάς οι σχολικοί σύμβουλοι οργανώνουν μια συνάντηση όπου παρουσιάζονται εκπαιδευτικά προγράμματα που έχουν γίνει στα νηπιαγωγεία. Πριν τέσσερα χρόνια συμμετείχα σε μια τέτοια ημερίδα όπου είδα μια παρουσίαση μιας συναδέλφου που έκανε πρόγραμμα eTwinning. Πιο πριν δεν είχα ιδέα τι είναι και με ποιο τρόπο υλοποιείται αλλά άκουγα σχετικά με αυτό. Ήθελα να δοκιμάσω και έτυχε να βρεθώ πριν τρία χρόνια σε ένα σχολείο με μια συνάδελφο που συμμετείχε σε προγράμματα eTwinning, ήταν ευκαιρία να δοκιμάσω κι εγώ και έτσι ξεκίνησε το ταξίδι μου στο eTwinning. Μέχρι εκείνη τη χρονιά γίνονταν μόνο ευρωπαϊκά έργα

συνεργασίας, ήταν η πρώτη φορά που εφαρμόστηκε στη χώρα μας η ευκαιρία υλοποίησης εθνικού έργου συνεργασίας και σε ένα τέτοιο έργο συμμετείχα και εγώ.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σου ιδέες για το πρόγραμμα eTwinning πριν ασχοληθείτε ενεργά με αυτό;

Ξ: Η αλήθεια είναι ότι δεν ήξερα κατά πόσο συνδέεται το eTwinning με τις Νέες Τεχνολογίες. Τα προηγούμενα χρόνια είχα ολοκληρώσει την επιμόρφωση του Β' επιπέδου και χρησιμοποιούσα κάποια τεχνολογικά εργαλεία στην τάξη μου όποτε υπήρχε υπολογιστής και ίντερνετ στο σχολείο. Για το eTwinning, όμως δεν ήξερα πολλές πληροφορίες. Το πρώτο έργο που είδα πώς πραγματοποιήθηκε κατάλαβα ότι δεν υπήρχε αρκετή χρήση των ΤΠΕ σε αντίθεση με αυτό που συμμετείχα αργότερα εγώ, όπου κάναμε συνεχής χρήση τεχνολογικών εργαλείων. Η άποψη μου πριν και μετά την εμπλοκή μου με το eTwinning ήταν και είναι ότι τα συνεργατικά εργαλεία όταν χρησιμοποιούνται με μέτρο συμβάλλουν πολύ θετικά στη μάθηση.

Σ: Γνώριζες με ποιον τρόπο συμβάλλει η τεχνολογία στην υλοποίηση μιας συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως;

Ξ: Όχι δεν γνώριζα πως είναι και πώς γίνεται μια συνεργασία εξ αποστάσεως. Συγκεκριμένα για eTwinning ήξερα ότι γίνεται μια συνεργασία σχολείων αλλά δεν ήξερα με ποιο τρόπο, εάν δηλαδή γίνεται η χρήση κάποιων συνεργατικών εργαλείων.

Σ: Παρατηρείται συχνά πως εκπαιδευτικοί, που έχουν ολοκληρώσει την εγγραφή τους στην πλατφόρμα του eTwinning, δεν έχουν υλοποιήσει κάποιο συνεργατικό έργο. Αντιμετώπισες κάποιους δισταγμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν ανασταλτικούς παράγοντες για την ενασχόλησή σου με το πρόγραμμα;

Ξ: Μόλις είχα μάθει κάποιες πληροφορίες για το πρόγραμμα eTwinning και η συνάδελφος μου πρότεινε να συμμετάσχουμε σε ένα έργο συνεργασίας μου εξήγησε πώς θα κάνω τον προσωπικό μου λογαριασμό και μπήκα κατευθείαν στη ενεργά στη συνεργασία με τα άλλα σχολεία. Δεν είχα αντιμετωπίσει κανένα δισταγμό εξ αρχής αν και δεν έχω κάνει κάποιο ευρωπαϊκό έργο συνεργασίας γιατί μέχρι στιγμής έχω κάνει δύο συνεργασίες με ελληνικά σχολεία μόνο. Ξέρω όμως ότι και στα ευρωπαϊκά έργα η επικοινωνία στα αγγλικά γίνεται με απλό τρόπο. Το διάστημα που έκανα την εγγραφή

μου δεν είχα καμία ευκαιρία για ενημέρωση. Τα τελευταία χρόνια νομίζω ότι γίνονται αρκετές επιμορφώσεις online και εξ αποστάσεως.

Σ: Υπήρξαν δυσκολίες που κλήθηκες να αντιμετωπίσεις κατά την εγγραφή σου στην πλατφόρμα και κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου eTwinning;

Ξ: Η εγγραφή μου έγινε πολύ εύκολα αλλά μέχρι να καταλάβω τον τρόπο που λειτουργεί η πλατφόρμα και πώς ανεβάζουμε το υλικό χρειάστηκα λίγο χρόνο. Οτιδήποτε είναι καινούργιο το ψάχνεις λίγο, πειραματίζεσαι μέχρι να το μάθεις. Δεν υπήρχε κάποιος οδηγός για το πώς λειτουργεί η πλατφόρμα.

Σ: Υπήρξε υποστήριξη από τους σχετικούς φορείς ή κάποιους συνεργάτες σου;

Ξ: Από τη συνάδελφο μου, κυρίως και από τις συνεργάτιδες μας στο έργο έμαθα τα περισσότερα. Όπου και όποτε χρειάστηκα κάποια βοήθεια ανταποκρίθηκαν άμεσα.

Σ: Παρακολούθησες κάποιο διαδικτυακό κύκλο μαθημάτων, σεμινάριο, εκδήλωση, εργαστηριακή επιμόρφωση ή συμμετείχες σε κάποια από τις ομάδες του eTwinning ώστε να λάβεις την κατάλληλη επιμόρφωση;

Ξ: Είχα παρακολουθήσει μόνο ένα σεμινάριο δια ζώσης το διάστημα που πρωτοξεκίνησα να συμμετέχω σε έργα eTwinning το οποίο ήταν για αρχάριους. Μας έδωσαν οδηγίες για την εγγραφή μας, μας παρουσίασαν την πλατφόρμα συνεργασίας του προγράμματος, δηλαδή το Twinspace, μας έδωσαν συμβουλές για τις προδιαγραφές που πρέπει να πληροί το έργο μας για να κερδίσει μια ετικέτα ποιότητας και μας έδειξαν κάποια τεχνολογικά εργαλεία. Ομολογώ ότι για κάποιον εκπαιδευτικό που ήταν αρχάριος στο eTwinning ήταν μια αρκετά ενημερωτική συνάντηση.

Σ: Πως εξελίχθηκε η συνεργασία σου με τους εκπαιδευτικούς του κοινού έργου συνεργασίας που συμμετείχατε; Υπήρξε υποστήριξη από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς του σχολείου σου;

Ξ: Στο πρώτο εθνικό έργο αρχικά γνώριζα μόνο τη συνάδελφο μου από το σχολείο αλλά και με τις υπόλοιπες νηπιαγωγούς που συμμετείχανε είχαμε μια πολύ καλή συνεργασία. Υπήρχε μια συνεχής ανταλλαγή απόψεων, ήταν όλες πάντα πρόθυμες για αλληλοβοήθεια και υποστήριξη. Αναπτύξαμε φιλικές σχέσεις και κρατάμε ακόμα

επαφή. Έχουμε συμμετάσχει όλες μαζί και σε κάποια συνέδρια για να παρουσιάσουμε τη δουλειά μας, η οποία είχε βραβευτεί με μια τιμητική διάκριση. Στο δεύτερο πρόγραμμα που συμμετείχα και ήμουν πλέον σε κάποιο άλλο σχολείο, η συνάδελφος δεν είχε την ίδια διάθεση για συνεργασία. Η ιδέα την εντυπωσίασε αλλά φοβόταν τη χρήση του υπολογιστή και δεν ήθελε να αφιερώσει χρόνο για να ασχοληθεί με την τεχνολογία όπως απαιτούσε το συγκεκριμένο πρόγραμμα. Οπότε την ενημέρωσα ότι τελικά θα συμμετέχω μόνο εγώ. Φάνηκε στην πορεία που παρακολουθούσε τις δράσεις του έργου ότι της άρεσε και μου ανέφερε ότι εάν ήμασταν ξανά στο ίδιο σχολείο να δοκιμάζαμε να κάνουμε κάποιο έργο μαζί.

Σ: Πως θα χαρακτηρίζες τη συνεργασία με τους γονείς των παιδιών της τάξης σας κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου eTwinning;

Ξ: Αυτό έχει να κάνει και με το επίπεδο των γονέων, με τις γνώσεις τους γύρω από το θέμα, πόσο τους ενδιαφέρει και τι άποψη έχουν γενικά για την παιδαγωγική διαδικασία που λαμβάνει χώρα στο νηπιαγωγείο. Στο πρώτο πρόγραμμα που συμμετείχα ήμουν σε ένα σχολείο σε μια πόλη αστικού κέντρου. Επειδή οι γονείς εκείνου του σχολείου γνώριζαν το eTwinning, γιατί τις προηγούμενες χρονιές είχαν υλοποιήσει ξανά, έδειξαν έντονο ενδιαφέρον για τη συνεργασία μας. Έμπαιναν στο ιστολόγιο του σχολείου, για να παρακολουθήσουν τις δράσεις, μας ρωτούσαν να μάθουν πληροφορίες, υπήρχε θέληση για συνεργασία. Την επόμενη χρονιά που ήμουν σε ένα απομακρυσμένο χωριό της επαρχίας τους έκανε εντύπωση που χρησιμοποιούσαμε τον υπολογιστή μέσα στην τάξη, γιατί ήταν κάτι πρωτόγνωρο. Υπήρχαν θετικά σχόλια για τη δουλειά που κάναμε και για την ανταπόκριση των παιδιών τους, γιατί συζητούσαν για το πρόγραμμα και με τους γονείς τους. Απλά δεν έδειχναν την ίδια διάθεση για εμπλοκή, ακόμα και σε κάποιες εργασίες που τους ανέθετα στο σπίτι τους δυσκόλευαν, λόγω του μορφωτικού τους επιπέδου. Προσπαθούσαν πάντως με τον τρόπο τους να συμμετέχουν όσο μπορούσαν.

Σ: Αντιμετώπισες έντονους προβληματισμούς και αντιδράσεις από την πλευρά τους σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας, την έκθεση των παιδιών στο διαδίκτυο ή κάποιο άλλο παράγοντα; Αν ναι με ποιον τρόπο κλήθηκες να αντιμετωπίσεις αυτή την κατάσταση και ποιο ήταν το αποτέλεσμα;

Ξ: Όχι, ποτέ δεν αντιμετώπισα κάποιο περιστατικό. Είχα μοιράσει τις υπεύθυνες δηλώσεις και είχα τη συγκατάθεση των γονέων από την αρχή για τη συμμετοχή μας στο πρόγραμμα οπότε αυτό βοήθησε να μην υπάρξουν προβλήματα στην πορεία.

Σ: Μέσα από διαδραστικές μεθόδους και ομαδοσυνεργατικές πρακτικές του eTwinning, υποστηρίζεται από τη βιβλιογραφία ότι, βελτιώνεται η παιδαγωγική διαδικασία, μιώντας ταυτόχρονα τη σχολική κοινότητα στον τεχνολογικό εγγραμματισμό. Επίσης δύναται να επιτευχθεί δυναμική αλληλεπίδραση και να αποκομισθούν παιδαγωγικά, κοινωνικά, πολιτισμικά και αναπτυξιακά οφέλη στους μαθητές με την ταυτόχρονη επαγγελματική και προσωπική εξέλιξη των εκπαιδευτικών. Είσαι υποστηρικτής αυτής της άποψης έπειτα από την προσωπική σου εμπειρία;

Ξ: Θεωρώ ότι ενισχύεται αρκετά η μάθηση στα παιδιά. Σου δίνεται η δυνατότητα να δουλέψεις διαπολιτισμικά θέματα όπως ο ρατσισμός, γιατί γνωρίζουν άλλες χώρες με άλλες γλώσσες, άλλα ήθη και άλλα έθιμα. Τα παιδιά αναγκάζονται να συνεργαστούν γιατί έχουν κοινούς στόχους και τους παρακινεί το ενδιαφέρον για την επικοινωνία και την επαφή που δημιουργείται μεταξύ των ομάδων.

Σ: Αντίστοιχα σε εσένα θεωρείς ότι υπήρξε πρόοδος στον επαγγελματικό και προσωπικό τομέα;

Ξ: Δε θεωρώ ότι οι εκπαιδευτικοί εξελίσσονται επαγγελματικά, δεν σου προσφέρει ένα πρόσθετο προσόν στο βιογραφικό σου. Σε προσωπικό επίπεδο ως εκπαιδευτικός σίγουρα εξελίσσεσαι. Είναι μια ωραία εμπειρία, έρχεσαι σε επαφή με άλλους συναδέλφους, είτε σε εθνικό είτε σε ευρωπαϊκό επίπεδο, γνωρίζεις καινούργια τεχνολογικά εργαλεία. Ακόμα και με την απονομή της ευρωπαϊκής ετικέτας δεν κερδίζεις κάτι, δεν μπορείς να το χρησιμοποιήσεις κάπου ως προσόν, πέρα από τη διάκριση του σχολείου. Είναι μόνο μια προσωπική αναγνώριση, ότι προσέφερα κάτι σημαντικό στους μαθητές μου το οποίο στη συνέχεια αναγνωρίζεται και από τους γονείς.

Σ: Ποια συναισθήματα παρατήρησες να σου δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;

Ξ: Στην αρχή είχα έναν ενθουσιασμό που θα γνώριζα ένα καινούργιο πρόγραμμα αλλά είχα και αρκετό άγχος. Φοβόμουν εάν θα καταφέρω να ολοκληρώσω επιτυχώς το έργο συνεργασίας γιατί δεν γνώριζα τι είναι μια συνεργασία eTwinning. Υπερίσχυσε όμως ο ενθουσιασμός μου που κίνησε την περιέργεια μου να μπω σε ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα συνεργασίας σχολείων εξ αποστάσεως. Ένωθα την ασφάλεια ότι η συνάδελφος μου γνώριζε ήδη πως λειτουργεί αυτό το πρόγραμμα, λόγω της εμπειρίας της τα προηγούμενα χρόνια, οπότε αυτό με καθησύχαζε. Στην πορεία ένιωσα αρκετές φορές πίεση λόγω του χρονικού περιορισμού, γιατί έπρεπε να ολοκληρώσουμε κάποιες δραστηριότητες σε συγκεκριμένο χρόνο αλλά στο τέλος ένιωσα μεγάλη ικανοποίηση. Μου άρεσε πάρα πολύ το συγκεκριμένο πρόγραμμα, η όλη διαδικασία, η συνεργασία που αναπτύξαμε, η αλληλεπίδραση που υπήρχε, οι δράσεις που έγιναν, γιατί κάποιες δραστηριότητες από αυτές μπορεί να μη σκεφτόμουν ποτέ να τα κάνω μόνη μου μέσα στη σχολική τάξη ή ότι μπορούν να γίνουν με το συγκεκριμένο τρόπο. Αισθάνθηκα ικανοποίηση και υπερηφάνεια επειδή πήγαν πολύ καλά τα προγράμματα που κάναμε κι ας ήταν τελείως διαφορετικά. Δεν έχω όμως τώρα φόβο ούτε ιδιαίτερο άγχος γιατί απέκτησα την εμπειρία.

Σ: Αντίστοιχα παρατήρησες κάτι ανάλογο στους μαθητές σου;

Ξ: Την πρώτη χρονιά που γνώριζαν κάποια από τα παιδιά τη διαδικασία της συγκεκριμένης συνεργασίας λόγω της προηγούμενης εμπειρίας τους δεν ένιωσαν την αγωνία που ένιωθα εγώ, είχαν όμως έντονο ενθουσιασμό και πολλή χαρά. Ιδιαίτερα τη δεύτερη χρονιά που τα παιδιά δεν γνώριζαν το πρόγραμμα ένιωθαν ανυπομονησία μέχρι να επικοινωνήσουμε με τα άλλα παιδιά και να γνωρίσουν όλες τις δράσεις του προγράμματος. Στην τελική σχολική γιορτή που κάναμε η οποία είχε άμεση σχέση με το πρόγραμμα παρατήρησα ότι και τα παιδιά ένιωθαν την ίδια ικανοποίηση με μένα και ήταν πολύ χαρούμενα.

Σ: Έχεις λάβει κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για τη δημιουργική χρήση των ΤΠΕ και την δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών ενός έργου συνεργασίας;

Ξ: Στο πρώτο πρόγραμμα είχαμε λάβει μια τιμητική πλακέτα ως το καλύτερο εθνικό έργο συνεργασίας τη πρώτη χρονιά που εφαρμόστηκε πιλοτικά στη χώρα μας. Στο

δεύτερο έργο συνεργασίας που συμμετείχα έχουμε λάβει εθνική και ευρωπαϊκή ετικέτα ποιότητας.

Σ: Πως αισθάνθηκες έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς σου;

Ξ: Ήταν πολλή μεγάλη η χαρά που ένιωσα, μια ιδιαίτερη τιμή και αναγνώριση του κόπου και του προσωπικού χρόνου που αφιέρωσα για αυτή τη συνεργασία. Χάρηκα εξίσου πάρα πολύ και για τους μαθητές μου γιατί και οι ίδιοι τους αφιέρωσαν πολύ χρόνο και έκαναν μεγάλη προσπάθεια για να ολοκληρώσουν επιτυχώς το πρόγραμμα. Ένιωσα μεγάλο ενθουσιασμό γιατί δύσκολα αναγνωρίζεται η δουλειά του εκπαιδευτικού μέσα στη σχολική τάξη, ειδικά όταν αυτό γίνεται από ευρωπαϊκούς φορείς.

Σ: Η ορθολογική χρήση των ΤΠΕ ως δυναμικό εκπαιδευτικό μέσο θεωρείται ότι συμβάλλει στην αναβάθμιση της εκπαίδευσης, έχοντας ως απώτερο στόχο την ποιοτική βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας. Θεωρείς ότι αυτό επιτυγχάνεται μέσω της υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως με το πρόγραμμα **eTwinning**;

Ξ: Είναι πολύ εύκολο να ξεφύγεις από τα πλαίσια της ισορροπίας, χρειάζεται ένα μέτρο στη χρήση των ΤΠΕ στη μάθηση. Χρειάζεται συνεχής προσωπική αξιολόγηση αλλά και αξιολόγηση των τεχνολογικών εργαλείων και των δραστηριοτήτων που στηρίζουν. Θεωρώ ότι είναι πολύ εύκολο να γίνει υπερβολική ή λανθασμένη χρήση των ΤΠΕ αλλά αυτό εξαρτάται από τους στόχους, την ανατροφοδότηση και την αξιολόγηση του έργου συνεργασίας. Αν γνωρίζεις ως εκπαιδευτικός τη σωστή χρήση των τεχνολογικών εργαλείων δεν κινδυνεύεις να ξεφύγεις από τα λογικά πλαίσια. Το *eTwinning* προσφέρει αυτή τη δυνατότητα αλλά είναι στη κρίση του κάθε εκπαιδευτικού εάν θα διαχειριστεί σωστά τις ΤΠΕ.

Σ: Τι θα συμβούλευες με τρεις προτάσεις ένα συνάδελφο που επιθυμεί να λάβει μέρος σε μια αντίστοιχη διακρατική συνεργασία;

Ξ: Θα τον συμβούλευα να μη διστάσει να ζητήσει βοήθεια όποτε και οπουδήποτε τη χρειαστεί είτε από εταίρο, συνεργάτη δηλαδή κάποιου προγράμματος είτε από κάποιον αρμόδιο του *eTwinning*. Θα του πρότεινα να υλοποιήσει και εθνικό αλλά και

ευρωπαϊκό έργο συνεργασίας γιατί θεωρώ ότι είναι τελείως διαφορετικά. Να μη διαστάσει να αφιερώσει κάποιο από τον προσωπικό του χρόνο εάν ενδιαφέρεται να μάθει πως λειτουργεί σωστά το πρόγραμμα και να πειραματιστεί με τεχνολογικά εργαλεία, για να ενισχύσει τη διδασκαλία. Επίσης θεωρώ ότι είναι μια μεγάλη πρόκληση να δοκιμάσει κάποιος να γίνει διαχειριστής ενός έργου συνεργασίας, κάτι που σίγουρα είναι δύσκολο και απαιτητικό.

► **Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης εκπαιδευτικού, Ο.**

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και αποτέλεσε έναυσμα για τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Ο: Το 2013 ενημερώθηκα πρώτη φορά μέσω ενός email που μας στάλθηκε στο σχολείο από το Υπουργείο. Αυτό που με ενθάρρυνε όμως να συμμετάσχω ήταν μια παρουσίαση συναδέλφου που παρακολούθησα την ίδια χρονιά σε ενημερωτική συνάντηση της Σχολικής Συμβούλου και είδα ότι είναι αρκετά απλό αρκεί να γνωρίζεις τη χρήση ορισμένων εφαρμογών του υπολογιστή και να έχεις πρόσβαση στο διαδίκτυο.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σου ιδέες για το πρόγραμμα eTwinning πριν ασχοληθείτε ενεργά με αυτό;

Ο: Στην αρχή είχα καταλάβει ότι πρόκειται για μια συνεργασία σχολείων της Ευρώπης. Αλλά όταν μπήκα στη διαδικασία να πειραματιστώ με την πλατφόρμα και συγκεκριμένα όταν υλοποίησα το πρώτο έργο συνεργασία τότε κατάλαβα με ποιόν τρόπο συμβάλλει η τεχνολογία και ποιά εργαλεία χρειάζονται για την επικοινωνία και την αλληλεπίδραση παιδιών και εκπαιδευτικών.

Σ: Παρατηρείται συχνά πως εκπαιδευτικοί, που έχουν ολοκληρώσει την εγγραφή τους στην πλατφόρμα του eTwinning, δεν έχουν υλοποιήσει κάποιο συνεργατικό έργο. Αντιμετώπισες κάποιους δισταγμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν ανασταλτικούς παράγοντες για την ενασχόλησή σου με το πρόγραμμα;

Ο: Θεωρώ ότι η έλλειψη ενημέρωσης και επιμόρφωσης όλα αυτά τα χρόνια έπαιξε το πιο σημαντικό ανασταλτικό παράγοντα. Όταν ξεκίνησα να εμπλέκομαι με έργα

eTwinning έμαθα ότι ήδη λειτουργούσε από το 2005 και σε διάφορες περιοχές που είχα δουλέψει δεν έτυχε να γίνει κάποια επιμόρφωση. Στην περιοχή που δουλεύω τα τελευταία πέντε χρόνια πριν ασχοληθώ εγώ δεν το ήξερε κανείς και από τότε έχουν γίνει ελάχιστες προσπάθειες ενημέρωσης. Όταν κάτι δεν το γνωρίζεις είναι πιο απρόσιτο.

Σ: Υπήρξαν δυσκολίες που κλήθηκες να αντιμετωπίσεις κατά την εγγραφή σου στην πλατφόρμα και κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου eTwinning;

Ο: Η χρήση της πλατφόρμας Twinspace με δυσκόλεψε αρκετά, γιατί ήταν η παλιά μορφή της που δεν ήταν καθόλου εύχρηστη για έναν αρχάριο χωρίς ενημέρωση. Πλέον είναι πιο εύκολη και ευχάριστη. Έπρεπε να πειραματιστώ μόνη μου για αρκετές ώρες και μέρες μέχρι να καταλάβω τον τρόπο που ανεβάζεις υλικό μέσω κώδικα.

Σ: Υπήρξε υποστήριξη από τους σχετικούς φορείς ή κάποιους συνεργάτες σου;

Ο: Μόνο μέσω των συναδέλφων, ιδιαίτερα των ιδρυτών στα έργα eTwinning, έλαβα τις πιο χρήσιμες συμβουλές για όλες τις δυσκολίες που αντιμετώπιζα. Όταν απευθύνθηκα στην ΕΥΥ μέσω email, δυστυχώς έλαβα μια ελλιπής απάντηση που δεν με βοήθησε καθόλου. Προσπάθησα να απευθυνθώ ξανά και έλαβα την ίδια ακριβώς απάντηση και ομολογώ ότι δεν μου άρεσε καθόλου, οπότε αποφάσισα να μην το επιχειρήσω πάλι. Λόγω της ελλιπής ενημέρωσης που είχα για το πρόγραμμα δεν γνώριζα ότι υπήρχε κάποιος πρεσβευτής του eTwinning στην περιοχή μας, ώστε να απευθυνθώ σε αυτόν. Στο γραφείο της Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας που κάλεσα για να μιλήσω με την Υπεύθυνη Σχολικών Δραστηριοτήτων επίσης δεν γνώριζαν να μου δώσουν κάποια απάντηση αφού και γι αυτούς ήταν κάτι καινούργιο ακόμα και προφανώς δεν είχαν λάβει την κατάλληλη ενημέρωση.

Σ: Παρακολούθησες κάποιο διαδικτυακό κύκλο μαθημάτων, σεμινάριο, εκδήλωση, εργαστηριακή επιμόρφωση ή συμμετείχες σε κάποια από τις ομάδες του eTwinning ώστε να λάβεις την κατάλληλη επιμόρφωση;

Ο: Συμμετείχα σε αρκετές Τηλεκπαιδεύσεις και στα πρώτα τρία τριήμερα συνέδρια που γίνονται κάθε χρόνο στην Πάτρα ως εισηγήτρια και επιμορφούμενη. Επίσης υπήρξα επιμορφώτρια σε ενημερωτικές συναντήσεις της Σχολικής Συμβούλου και της Υπεύθυνης Σχολικών Δραστηριοτήτων της περιφέρειας μας για διαμοιρασμό γνώσεων

σχετικά με το eTwinning και τα συνεργατικά εργαλεία. Αυτό το θεώρησα πολύ χρήσιμο και το έκανα με μεγάλη ευχαρίστηση, αφού κι εγώ κάπως έτσι έμαθα για το eTwinning, από μια παρουσίαση συναδέλφου όταν δούλευα σε προηγούμενη περιφέρεια.

Σ: Πως εξελίχθηκε η συνεργασία σου με τους εκπαιδευτικούς του κοινού έργου συνεργασίας που συμμετείχατε;

Ο: Ήταν μια εξαιρετική συνεργασία. Μια μοναδική εμπειρία αλληλοσυμπαραστάσης, επικοινωνίας και αμοιβαίου σεβασμού που οδήγησε σε αισθήματα φιλίας. Θεωρώ ότι είναι ο κινητήριος παράγοντας μου για περεταίρω συμμετοχή σε έργα eTwinning. Τις εκπαιδευτικούς των πρώτων έργων συνεργασίας τις εκτίμησα για τη διάθεση του χρόνου τους να με βοηθήσουν και για την κατανόηση που έδειξαν μέχρι να προσαρμοστώ. Για το λόγο αυτό με ορισμένες συνεργαστήκαμε και σε άλλα έργα. Έπειτα από αρκετά έργα συνεργασίας παρατήρησα ότι οι Έλληνες εκπαιδευτικοί είναι αρκετά επιμελής και υπεύθυνοι στο έργο που κάνουν, όπως επίσης και εκπαιδευτικοί από τις χώρες των Βαλκανίων.

Σ: Υπήρχε η αντίστοιχη υποστήριξη από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς του σχολείου σου;

Ο: Συνεργαστήκαμε πολύ ομαλά με συναδέλφους που ήμουν στην ίδια σχολική μονάδα διαμοιράζοντας ισότιμα τους ρόλους μας.

Σ: Πως θα χαρακτήριζες τη συνεργασία με τους γονείς των παιδιών της τάξης σας κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου eTwinning;

Ο: Ήταν μια υποστηρικτική συνεργασία που αναπτύχθηκε μέσα από συνεχή ενημέρωση και κατανόηση. Όσες φορές χρειάστηκε να συμβάλλουν στις δράσεις των έργων συμμετείχαν ενεργά και με μεγάλο ενθουσιασμό γιατί συνειδητοποίησαν ότι θα υπάρξουν πολλά οφέλη για τους μαθητές και το σχολείο. Ενημερώνω τη σχολική ιστοσελίδα ανά τακτά χρονικά διαστήματα και πάντα σε κάθε γιορτή λήξης παρουσιάζω τις δράσεις που υλοποιήθηκαν όλη τη χρονιά και παρατήρησα ότι είναι κάτι που τους εντάσσει στα συναισθήματα μας και τους κάνει περήφανους.

Σ: Αντιμετώπισες έντονους προβληματισμούς και αντιδράσεις από την πλευρά τους σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας, την έκθεση των παιδιών στο διαδίκτυο ή κάποιο

άλλο παράγοντα; Αν ναι με ποιον τρόπο κλήθηκες να αντιμετωπίσεις αυτή την κατάσταση και ποιο ήταν το αποτέλεσμα;

Ο: Στο πρώτο έργο συνεργασίας που συμμετείχα είχα αντιδράσεις γονέων σχετικά με την έκθεση του προσώπου των παιδιών τους, αλλά έπειτα από μια ολοκληρωμένη παρουσίαση της ασφάλειας και των πλεονεκτημάτων που παρέχει μια τέτοια εμπειρία εξαλείφθηκαν τέτοιες συμπεριφορές. Το να κατακτήσεις την εμπιστοσύνη των γονέων είναι το πιο σημαντικό γεγονός σε τέτοιες πρακτικές.

Σ: Μέσα από διαδραστικές μεθόδους και ομαδοσυνεργατικές πρακτικές του eTwinning, υποστηρίζεται από τη βιβλιογραφία ότι, βελτιώνεται η παιδαγωγική διαδικασία, μιώντας ταυτόχρονα τη σχολική κοινότητα στον τεχνολογικό εγγραμματισμό. Επίσης δύναται να επιτευχθεί δυναμική αλληλεπίδραση και να αποκομισθούν παιδαγωγικά, κοινωνικά, πολιτισμικά και αναπτυξιακά οφέλη στους μαθητές με την ταυτόχρονη επαγγελματική και προσωπική εξέλιξη των εκπαιδευτικών. Είσαι υποστηρικτής αυτής της άποψης έπειτα από την προσωπική σου εμπειρία;

Ο: Συμφωνώ απόλυτα! Θεωρώ ότι πραγματοποιείται μια ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών προσχολικής ηλικίας μέσα από την καλλιέργεια πολλαπλών δεξιοτήτων όταν εμπλέκονται σε καινοτόμες δράσεις που υποστηρίζουν συνεργασίες εξ αποστάσεως με συνομηλίκους. Επίσης η δημιουργική χρήση των ΤΠΕ προσφέρει ευκαιρίες να μάθουν και να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα της σύγχρονης κοινωνίας. Οπότε εξελίσσονται κοινωνικά και γνωστικά, καλλιεργούνται πολιτισμικά και σίγουρα μιλούν στον τεχνολογικό εγγραμματισμό.

Σ: Αντίστοιχα σε εσένα θεωρείς ότι υπήρξε πρόοδος στον επαγγελματικό και προσωπικό τομέα;

Ο: Εξελίχθηκα και ως προσωπικότητα αλλά και ως επαγγελματίας παιδαγωγός αποκτώντας καινούργιες κοινωνικές και γνωστικές εμπειρίες. Επίσης παρατήρησα ότι έπειτα από την επιτυχημένη ευρωπαϊκή συνεργασία ενθαρρύνθηκα να συμμετέχω και σε άλλα καινοτόμα προγράμματα. Επιπλέον η συμμετοχή μου στο eTwinning μου χάρισε κάποιους έπαινους και βραβεία αλλά και συμμετοχές σε συνέδρια, τα οποία αποτελούν πολύτιμο υλικό εμπλουτισμού του επαγγελματικού βιογραφικού μου.

Σ: Ποια συναισθήματα παρατήρησες να σου δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;

Ο: Παρόλη την κούραση που αισθάνθηκα για την επιτυχή υλοποίηση των έργων συνεργασίας ομολογώ ότι κατά κύριο λόγο βίωσα θετικά συναισθήματα δημιουργικής και ηθικής ικανοποίησης και περηφάνιας.

Σ: Αντίστοιχα παρατήρησες κάτι ανάλογο στους μαθητές σου;

Σ: Ναι, μια απόλυτη ευχαρίστηση, έναν ατελείωτο ενθουσιασμό μέχρι το τέλος, μια ανυπομονησία για τα αποτελέσματα και περηφάνια.

Σ: Έχεις λάβει κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα;

Ο: Έχω λάβει την επιβράβευση της Εθνικής και Ευρωπαϊκής ετικέτας ποιότητας από την ΚΥΥ. Επίσης απέσπασα ένα τιμητικό έπαινο από τη Σχολική Σύμβουλο της περιφέρειας που εργάζομαι για τη συμμετοχή και διάκριση σε έργα eTwinning και έναν επιπλέον έπαινο από το δημαρχείο του δήμου που εργαζόμουν όταν υλοποίησα τα πρώτα έργα συνεργασίας eTwinning ως εκπαιδευτικός προσχολικής ηλικίας σε ολόκληρο το νομό. Μας απονεμήθηκε επίσης τόσο σε μένα όσο και στους μαθητές μου ένα επιπλέον βραβείο τιμητικού επαίνου από το Υπουργείο Παιδείας για τις δράσεις που υλοποιήσαμε σε ένα έργο eTwinning που το θέμα ήταν σχετικό με το προσφυγικό ζήτημα. Αυτό ομολογώ ότι δημιούργησε έντονα αισθήματα συγκίνησης σε μένα, στα παιδιά, στους γονείς τους αλλά και στην τοπική κοινωνία αφού κάποιες τοπικές εφημερίδες το δημοσίευσαν και ένα τοπικό κανάλι μου ζήτησε να παραχωρήσω μια προφορική συνέντευξη. Έχει τύχει όμως να συμμετάσχω σε έργα συνεργασίας που άξιζαν μια παραπάνω αναγνώριση από την Υπηρεσία Υποστήριξης του eTwinning και αυτό δυστυχώς δεν έγινε στη χώρα μας, σε αντίθεση με άλλες χώρες συνεργατών που βραβεύτηκαν για το ίδιο έργο με εθνικό βραβείο.

Σ: Πως αισθάνθηκες έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς σας;

Ο: Ήταν η μεγαλύτερη στιγμή συγκίνησης, περηφάνιας και ταυτόχρονα ηθικής ικανοποίησης που έχω βιώσει όταν μου δόθηκαν τα βραβεία και οι έπαινοι. Αντιθέτως

αισθάνθηκα ματαίωση όταν δεν αναγνωρίστηκε ισάξια η προσπάθεια σε αξιόλογα έργα που άξιζαν παραπάνω αναγνώριση και προώθηση.

Σ: Η ορθολογική χρήση των ΤΠΕ ως δυναμικό εκπαιδευτικό μέσο θεωρείται ότι συμβάλλει στην αναβάθμιση της εκπαίδευσης, έχοντας ως απώτερο στόχο την ποιοτική βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας. Θεωρείς ότι αυτό επιτυγχάνεται μέσω της υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως με το πρόγραμμα eTwinning;

Ο: Πιστεύω ότι επιτυγχάνεται η ποιοτική αναβάθμιση της εκπαίδευσης με την σωστή, συνετή και συνειδητή χρήση των ΤΠΕ ως γνωστικό εργαλείο μάθησης. Πέρα από την πολιτισμική ανταλλαγή προσφέρει και πολλά ατομικά και συλλογικά οφέλη. Επίσης θεωρώ ότι πραγματοποιείται ένα άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία.

Σ: Τι θα συμβούλευες με τρεις προτάσεις ένα συνάδελφο που επιθυμεί να λάβει μέρος σε μια αντίστοιχη διακρατική συνεργασία;

Ο: Να υλοποιήσουν μια διακρατική συνεργασία με άλλα σχολεία για να διευρύνουν τους ορίζοντες της σχολικής τους κοινότητας. Να κάνουν χρήση συνεργατικών εργαλείων και κυρίως να εφοδιαστούν με περίσσεια υπομονή και επιμονή για το χρόνο που απαιτείται να διαθέσουν, γιατί αξίζει η προσπάθεια.

► **Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης εκπαιδευτικού, Π.**

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και αποτέλεσε έναυσμα για τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Π: Για πρώτη φορά άκουσα για το eTwinning το 2009 με 2010, είχα δει κάτι σχετικό στον υπολογιστή αλλά δε γνώριζα τι είναι και δεν ασχολήθηκα. Δεν είχα κάποιο γνωστό να συμμετέχει και έκανα την εγγραφή μου το 2013-2014. Είχε γίνει μια πρόχειρη ενημέρωση από τον πρεσβευτή του eTwinning σε ένα Δημοτικό Σχολείο της περιοχής ίσα-ίσα για να κάνουμε την εγγραφή μας στην πλατφόρμα και ξανά δεν έγινε άλλη ενημέρωση, έπρεπε να εξερευνήσουμε μόνοι μας το πρόγραμμα. Για την επιμόρφωση αυτή είχα πληροφορηθεί μέσω e-mail.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σου ιδέες για το πρόγραμμα eTwinning πριν ασχοληθείτε ενεργά με αυτό;

Π: Δεν γνώριζα τι είναι το eTwinning, ούτε στην επιμόρφωση του Β' επιπέδου που είχα ολοκληρώσει παλαιότερα μας είχαν αναφέρει κάτι. Το μόνο που είχα ακούσει ήταν ότι πρόκειται για μια συνεργασία σχολείων της Ευρώπης εξ αποστάσεως. Όταν αποφάσισα ότι ήθελα να συμμετάσχω στο eTwinning μπήκα στην επίσημη ιστοσελίδα του προγράμματος και ενημερώθηκα από εκεί.

Σ: Γνώριζες με ποιον τρόπο συμβάλλει η τεχνολογία στην υλοποίηση μιας συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως;

Π: Διάβασα όλες τις πληροφορίες από την ιστοσελίδα του eTwinning και εξερεύνησα την πλατφόρμα του και έτσι κατάλαβα ότι πρόκειται να χρησιμοποιηθούν συγκεκριμένα συνεργατικά εργαλεία. Μέχρι τότε γνώριζα ελάχιστα, γιατί είχα αντιμετωπίσει αυτό το πρόγραμμα λιγάκι πρόχειρα. Συνειδητοποίησα ότι αρχικά έπρεπε να γνωρίσω άλλα άτομα εκπαιδευτικούς για να συμμετέχω μαζί τους σε έργα συνεργασίας.

Σ: Παρατηρείται συχνά πως εκπαιδευτικοί, που έχουν ολοκληρώσει την εγγραφή τους στην πλατφόρμα του eTwinning, δεν έχουν υλοποιήσει κάποιο συνεργατικό έργο. Αντιμετώπισες κάποιους δισταγμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν ανασταλτικούς παράγοντες για την ενασχόλησή σου με το πρόγραμμα;

Π: Ενώ γνώριζα για το συγκεκριμένο πρόγραμμα συνεργασίας σχολείων εξ αποστάσεως δεν ασχολήθηκα λόγω της μικρής ηλικίας των παιδιών μου, αφού δεν είχα αρκετό ελεύθερο χρόνο να διαθέσω. Δεν υπήρξε κάτι που να με αποθάρρυνε να συμμετέχω, όπως η χρήση του υπολογιστή. Τα αγγλικά μου με προβλημάτιζαν λιγάκι γιατί είναι σε ένα μέτριο επίπεδο οι γνώσεις μου και δεν έχω ευχέρεια προφορικού λόγου, αλλά γνωρίζω πολύ καλά γαλλικά. Γενικά όταν μου κινεί το ενδιαφέρον κάτι το δοκιμάζω απευθείας. Όταν έκανα την εγγραφή μου μπήκα κατευθείαν σε έργο αλλά με δυσκόλεψε η μορφή της πλατφόρμας και τα έργα συνεργασίας δεν ήταν τόσο αλληλεπιδραστικά όπως είναι σήμερα τα περισσότερα.

Σ: Υπήρξαν δυσκολίες που κλήθηκες να αντιμετωπίσεις κατά την εγγραφή σου στην πλατφόρμα και κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου eTwinning;

Π: Κατά την εγγραφή μου δεν αντιμετώπισα κάποιο πρόβλημα, την έκανα με μια φίλη συνάδελφο μου, όπου αποφασίσαμε μαζί να γραφτούμε και να αλληλοβοηθηθούμε στα αρχικά μας βήματα. Η αρχική πλατφόρμα του eTwinning ήταν αρκετά δύσκολη και ήθελε χρόνο να την επεξεργαστείς. Πλέον είναι πιο εύχρηστη και κατανοητή, ειδικά για τους αρχάριους.

Σ: Υπήρξε υποστήριξη από τους σχετικούς φορείς ή κάποιους συνεργάτες σου;

Π: Δεν χρειάστηκα κάποια βοήθεια για τεχνικό ή λειτουργικό θέμα κατά τη διάρκεια των έργων συνεργασίας που συμμετείχα. Οτιδήποτε χρειάστηκε το έλυσα μόνη μου. Οι συνεργάτες μου στα έργα είχαν λιγότερη εμπειρία από εμένα στο eTwinning, οπότε εγώ ήμουν αυτή που τους παρείχε βοήθεια όποτε χρειάστηκε. Στο φετινό έργο συνεργασίας που υλοποιούμε έχουμε παρατηρήσει με τους συνεργάτες μου ότι υποβάλλουμε στην υπηρεσία υποστήριξης του προγράμματος τα ίδια συγκεκριμένα ερωτήματα και λαμβάνουμε διαφορετικές απαντήσεις. Αυτό βέβαια δεν μας βοηθάει να προχωρήσουμε ομαλά το έργο μας. Θεωρώ γενικά ότι οι πρεσβευτές και η Διεύθυνση της Πρωτοβάθμιας είναι ανύπαρκτοι.

Σ: Παρακολούθησες κάποιο διαδικτυακό κύκλο μαθημάτων, σεμινάριο, εκδήλωση, εργαστηριακή επιμόρφωση ή συμμετείχες σε κάποια από τις ομάδες του eTwinning ώστε να λάβεις την κατάλληλη επιμόρφωση;

Π: Έχω παρακολουθήσει κάποιες ωριαίες τηλεκπαιδεύσεις που γίνονται συχνά στην πλατφόρμα του eTwinning, αλλά θεωρώ ότι δεν μου παρείχαν κάποια ιδιαίτερη επιμόρφωση. Με μια προσωπική αναζήτηση στο διαδίκτυο, πλέον μπορείς να επιμορφωθείς ολοκληρωμένα σε οτιδήποτε σε ενδιαφέρει ως εκπαιδευτικό. Από την εμπειρία μου μέσα από τα έργα που συμμετείχα έμαθα πως λειτουργεί μια συνεργασία εξ αποστάσεως μέσω του eTwinning.

Σ: Πως εξελίχθηκε η συνεργασία σου με τους εκπαιδευτικούς του κοινού έργου συνεργασίας που συμμετείχατε;

Π: Με τους συνεργάτες μου, κυρίως με τους ιδρυτές στα έργα συνεργασίας διατηρούσαμε μια συχνή επικοινωνία όσο κρατούσε το έργο, η οποία χάνεται στη συνέχεια. Έχεις όμως το θάρρος να ζητήσεις βοήθεια και μετέπειτα εάν χρειαστείς κάτι ή αντίστοιχα αν θελήσουν κάτι αυτοί από εσένα. Συνήθως η επικοινωνία από τα

email περνάει στα κοινωνικά δίκτυα, όπως το Facebook. Αυτό που έχω συνειδητοποιήσει είναι ότι όταν χρειάζονται κάτι από εσένα, να τους εξυπηρετήσεις υπάρχει διάθεση για αλληλοβοήθεια, μετά λόγω άλλων υποχρεώσεων ίσως σε ξεχνάνε. Είναι μια τυπική, φιλική και εγκάρδια σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ των εταίρων.

Σ: Υπήρχε η αντίστοιχη υποστήριξη από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς του σχολείου σου;

Π: *Ο καθένας κοιτάει την προβολή του στην Ελλάδα. Υπάρχει μια συνεργασία έως σε ένα σημείο με τις υπόλοιπες νηπιαγωγούς του σχολείου. Στην αρχή της χρονιάς υπάρχει αρκετός χώρος για συζήτηση αλλά στη συνέχεια η κάθε μια ακολουθεί το δρόμο της.*

Σ: **Πως θα χαρακτήριζες τη συνεργασία με τους γονείς των παιδιών της τάξης σας κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου eTwinning;**

Π: *Η σχέση με τους γονείς είναι τυπική. Τους ενημερώνω για τα προγράμματα που διεξάγουμε στην τάξη αλλά χωρίς πολλές λεπτομέρειες. Φέτος ακόμα δεν τους έχω ενημερώσει ότι κάνουμε συνεργασία με άλλα σχολεία μέσω του eTwinning. Γενικά προσπαθώ να μην αναφέρω τι προγράμματα κάνω στην τάξη για να μη συγκρίνουν οι γονείς τι γίνεται στα τμήματα του νηπιαγωγείου και να μη θεωρήσουν οι υπόλοιπες συνάδελφοι ότι το κάνω για αυτοπροβολή.*

Σ: Αντιμετώπισες έντονους προβληματισμούς και αντιδράσεις από την πλευρά τους σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας, την έκθεση των παιδιών στο διαδίκτυο ή κάποιο άλλο παράγοντα; Αν ναι με ποιον τρόπο κλήθηκες να αντιμετωπίσεις αυτή την κατάσταση και ποιο ήταν το αποτέλεσμα;

Π: *Όχι δε δέχτηκα κάποια αντίδραση από γονέα. Σε κάθε ενημέρωση που τους κάνω είναι θετικοί στη συμμετοχή του παιδιού τους σε μια συνεργασία eTwinning. Γνωρίζουν ότι η χρήση του υπολογιστή γίνεται για συγκεκριμένους λόγους και σε κάποιες δραστηριότητες του έργου οι οποίες έχουν περιορισμένη διάρκεια.*

Σ: **Μέσα από διαδραστικές μεθόδους και ομαδοσυνεργατικές πρακτικές του eTwinning, υποστηρίζεται από τη βιβλιογραφία ότι, βελτιώνεται η παιδαγωγική διαδικασία, μώνοντας ταυτόχρονα τη σχολική κοινότητα στον τεχνολογικό**

εγγραμματισμό. Επίσης δύναται να επιτευχθεί δυναμική αλληλεπίδραση και να αποκομισθούν παιδαγωγικά, κοινωνικά, πολιτισμικά και αναπτυξιακά οφέλη στους μαθητές με την ταυτόχρονη επαγγελματική και προσωπική εξέλιξη των εκπαιδευτικών. Είσαι υποστηρικτής αυτής της άποψης έπειτα από την προσωπική σου εμπειρία;

Π: Ναι, όταν γίνεται ουσιαστική και υπεύθυνη δουλειά ως προς τον εαυτό σου, τους συναδέλφους και τα παιδιά και δεν κάνεις κάποια έργα επιφανειακά για να πάρεις μια βεβαίωση συμμετοχής, τα οφέλη είναι πολλά για όλους. Τα παιδιά μαθαίνουν νέες γνώσεις, γνωρίζουν τις Νέες Τεχνολογίες και διευρύνουν τους ορίζοντες τους, συνεργαζόμενοι με μαθητές από άλλες χώρες και πολιτισμούς. Αυτό είναι μια μοναδική εμπειρία που αποκτούν σε τόσο μικρή ηλικία και τα οφέλη θα τους ακολουθούν.

Σ: Αντίστοιχα σε εσένα θεωρείς ότι υπήρξε πρόοδος στον επαγγελματικό και προσωπικό τομέα;

Π: Εμείς σαν εκπαιδευτικοί ενεργοποιούμαστε ψάχνοντας πληροφορίες για το θέμα που επεξεργαζόμαστε και έτσι εμβραδύνουμε τις γνώσεις μας. Δυστυχώς στο χώρο μας δεν υπάρχει επαγγελματική εξέλιξη, παρά μόνο προσωπική. Το μόνο που μπορεί να λειτουργήσει βοηθητικά είναι η συμμετοχή με δημοσιεύσεις εργασιών από τα έργα συνεργασίας στα συνέδρια που οργανώνονται. Δεν υπάρχει κάποια άλλη προώθηση, κάποια ουσιαστική επιβράβευση ή μισθολογική εξέλιξη. Δυστυχώς πολλές φορές παρατηρείται εμείς οι ίδιοι εκπαιδευτικοί να υλοποιούμε προγράμματα και στη συνέχεια να μη τα δημοσιεύουμε, να τα κρύβουμε. Σε αντίθεση στο εξωτερικό υπάρχουν δυνατότητες για εξέλιξη και κίνητρα στον επαγγελματικό τομέα, από όσα έχω παρατηρήσει σε άλλους εκπαιδευτικούς. Η διπλωματική μου εργασία στο μεταπτυχιακό που έκανα είχε αυτό το θέμα και έβγαλα αυτά τα συμπεράσματα.

Σ: Ποια συναισθήματα παρατήρησες να σου δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;

Μ: Πέρασα απ' όλα τα συναισθηματικά στάδια. Ένωσα ικανοποίηση, χαρά, αλλά πλέον πολλή κούραση. Τον πρώτο καιρό στα αρχικά μου έργα δεν ένιωθα άγχος.

Περισσότερο τώρα το νιώθω παρά ως αρχάρια. Αν και η συμμετοχή στα έργα eTwinning είναι προαιρετική και ξέρω ότι μπορώ να τη σταματήσω όποτε αισθανθώ αυτή την ανάγκη, δεν το κάνω γιατί νιώθω υποχρεωμένη και υπεύθυνη στους υπόλοιπους συνεργάτες που πλέον είναι γνωστοί μου.

Σ: Αντίστοιχα παρατήρησες κάτι ανάλογο στους μαθητές σου;

Π: Στην αρχή ήταν πολύ ενθουσιώδη, πλέον όμως το θεωρούν δεδομένο, γνωρίζουν πώς θα εξελιχθεί η συνεργασία και περιμένουν να γίνουν οι δραστηριότητες με μεγάλη χαρά.

Σ: Έχεις λάβει κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για τη δημιουργική χρήση των ΤΠΕ και την δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών ενός έργου συνεργασίας;

Π: Έχουμε επιβραβευτεί με εθνικές και ευρωπαϊκές ετικέτες ποιότητας από την εθνική υπηρεσία υποστήριξης.

Σ: Πως αισθάνθηκες έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς σου;

Π: Αναγνωρίζεται ο κόπος και η προσπάθειά που κατέβαλες. Όταν δε συμβαίνει αυτό αισθάνεσαι απογοήτευση και στεναχώρια που δεν έχουν αντιληφθεί τη δουλειά σου. Αντίθετα σε κάποιες άλλες χώρες παρατηρούμε εκπαιδευτικούς να παίρνουν ετικέτες ποιότητας ενώ δεν έχουν ολοκληρώσει όλες τις δραστηριότητες του έργου συνεργασίας. Την ίδια στιγμή που η δική μας υπηρεσία στα κριτήρια για ετικέτα ποιότητας αναφέρεται στην επικοινωνία, τη συνεργασία και την αλληλεπίδραση ως κύριους παράγοντες.

Σ: Η ορθολογική χρήση των ΤΠΕ ως δυναμικό εκπαιδευτικό μέσο θεωρείται ότι συμβάλλει στην αναβάθμιση της εκπαίδευσης, έχοντας ως απώτερο στόχο την ποιοτική βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας. Θεωρείς ότι αυτό επιτυγχάνεται μέσω της υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως με το πρόγραμμα eTwinning;

Π: Η εισαγωγή των ΤΠΕ στην εκπαίδευση είναι απαραίτητη και αναγκαία με ένα μέτρο και σωστά όρια στη χρήση τους από εκπαιδευτικούς και παιδιά. Όταν εμπλέκεται η

τεχνολογία στο βαθμό που πρέπει να εμπλακεί τότε σίγουρα επιτυγχάνεται η αναβάθμιση της εκπαίδευσης.

Σ: Τι θα συμβούλευες με τρεις προτάσεις ένα συνάδελφο που επιθυμεί να λάβει μέρος σε μια αντίστοιχη διακρατική συνεργασία;

Π: Θα συμβούλευα ότι και στις νηπιαγωγούς που έχω ήδη βοηθήσει να εγγραφούν στο eTwinning. Δεν χρειάζεται να αγχώνονται για ένα πρόγραμμα που είναι προαιρετικό. Να υλοποιήσουν μια ευρωπαϊκή συνεργασία εξ αποστάσεως για να χαρούν, να επικοινωνήσουν, να συνεργαστούν με άλλα μέλη και να απολαύσουν αυτή την εμπειρία.

► **Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης εκπαιδευτικού, Ρ.**

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και αποτέλεσε έναυσμα για τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Ρ: Η πρώτη φορά που γνώρισα το πρόγραμμα ήταν όταν συμμετείχα σε μια ημερίδα που έγινε στο νομό μας το 2012 από την πρεσβευτή του eTwinning. Αφού παρακολούθησα τη συγκεκριμένη επιμορφωτική ημερίδα μπήκα στην πλατφόρμα, έκανα την εγγραφή μου και σχεδόν άμεσα, δηλαδή τον επόμενο μήνα μπήκα στη διαδικασία υλοποίησης σχεδίου εργασίας.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σου ιδέες για το πρόγραμμα eTwinning πριν ασχοληθείτε ενεργά με αυτό;

Ρ: Το θεώρησα ως έναν καινούργιο τρόπο να κάνω σχέδια εργασίας μέσα στη σχολική τάξη και να αλλάξω τον τρόπο διδασκαλίας μου, κάτι που αποτελούσε τον κυριότερο στόχο μου.

Σ: Γνώριζες με ποιον τρόπο συμβάλλει η τεχνολογία στην υλοποίηση μιας συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως;

Ρ: Ναι γνώριζα κάποια βασικά σημεία αλλά τα περισσότερα τα έμαθα μέσα από την προσωπική μου συνεχής αναζήτηση και τη βοήθεια της πρεσβευτή του νομού. Στην αναζήτηση μου μέσα στην πλατφόρμα του eTwinning βρήκα τα υλικά αυτοβελτίωσης τα οποία με βοήθησαν πολύ. Επίσης με βοήθησε το γεγονός ότι στην αρχή δεν μπήκα

στη διαδικασία να ιδρύσω ένα έργο, αλλά μπήκα σε ένα που ήδη υλοποιούνταν με άλλους συναδέλφους οι οποίοι με βοήθησαν σημαντικά να μάθω πώς γίνονται οι δραστηριότητες με τα συνεργατικά τεχνολογικά εργαλεία και πως λειτουργεί η πλατφόρμα.

Σ: Παρατηρείται συχνά πως εκπαιδευτικοί, που έχουν ολοκληρώσει την εγγραφή τους στην πλατφόρμα του eTwinning, δεν έχουν υλοποιήσει κάποιο συνεργατικό έργο. Αντιμετώπισες κάποιους δισταγμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν ανασταλτικούς παράγοντες για την ενασχόλησή σου με το πρόγραμμα;

P: Αν δεν είχα ασχοληθεί άμεσα με κάποιο eTwinning έργο συνεργασίας μετά από την επιμόρφωση που συμμετείχα προφανώς θα είχα ξεχάσει όσα έμαθα. Αυτό που με έβαζε σε σκέψεις και ίσως με κούραζε ήταν ο χρόνος που απαιτούνταν για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των δραστηριοτήτων. Επειδή η ηλικία των παιδιών είναι μικρή δεν είναι σε θέση οι μαθητές μας να επεξεργαστούν τα τεχνολογικά εργαλεία. Η μεγαλύτερη δυσκολία μου ήταν και εξακολουθεί να είναι το γεγονός ότι έχουμε έναν καταιγισμό ακατέργαστου υλικού, το οποίο πρέπει σαν εκπαιδευτικοί να το επεξεργαστούμε και να το φέρουμε σε μια μορφή, έτσι ώστε να ανεβεί στην πλατφόρμα του eTwinning. Δηλαδή η επεξεργασία του υλικού σε συνδυασμό με το χρόνο αυτή απαιτεί. Η γλώσσα δεν με προβλημάτισε ποτέ αλλά θεωρώ πως κανέναν δεν χρειάζεται να τον προβληματίζει. Υπάρχουν τα εθνικά έργα συνεργασίας, αλλά και σε ένα ευρωπαϊκό έργο μπορεί κάποιος να συνεργαστεί με ένα σχολείο της Κύπρου.

Σ: Η πλατφόρμα του eTwinning αποτελεί, αποδεδειγμένα, χρήσιμο εκπαιδευτικό εργαλείο, καθώς υποστηρίζει, με μια πληθώρα συνεργατικών τεχνολογικών εργαλείων την πραγματοποίηση κοινών παιδαγωγικών έργων μεταξύ σχολείων της Ευρώπης. Υπήρξαν δυσκολίες που κλήθηκες να αντιμετωπίσεις κατά την εγγραφή σου στην πλατφόρμα και κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου eTwinning;

P: Δεν αντιμετώπισα κανένα εμπόδιο κατά την εγγραφή μου και οποιαδήποτε δυσκολία χρειάστηκε να αντιμετωπίσω λύθηκε συνεργατικά με τους συνεργάτες του έργου. Λόγω της εμπειρίας μου, επειδή πλέον έχω ολοκληρώσει 14 έργα συνεργασίας και φέτος υλοποιώ το 15^ο, γνωρίζω τι πρέπει να αποφευχθεί και με ποιο τρόπο μπορεί να στηθεί καλύτερα ένα έργο. Αυτό που με κούρασε αρκετά στην αρχή ήταν ότι

συμμετείχαμε σε κάποια έργα τα οποία είχαν πολλούς συνεργάτες που κάποιες φορές έφταναν ακόμα και τους 20, εκ των οποίων βέβαια κάποιοι ήταν απλά εγγεγραμμένοι στο έργο και δεν συνεισέφεραν λόγω αδιαφορίας ή ελλιπών γνώσεων, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει η ανάλογη ανταπόκριση από όλους. Επίσης είχα τύχει σε κάποιο έργο το οποίο αποτελούταν από μόνο 3 συνεργάτες εκ των οποίων ο ένας δεν ξεκίνησε ποτέ τη συνεργασία μας και ο άλλος την παράτησε στη μέση ματαιώνοντας ολόκληρο το έργο. Η δυσκολία σε αυτές τις περιπτώσεις είναι και η διαχείριση των παιδιών, για να μην αισθανθούν αδικημένα, καθώς πρέπει να τους εξηγήσω με διακριτικό τρόπο γιατί δεν δούλευαν οι υπόλοιπες ομάδες ισότιμα με αυτούς.

Σ: Υπήρξε υποστήριξη από τους σχετικούς φορείς ή κάποιους συνεργάτες σου;

P: Η ομάδα υποστήριξης των πρεσβευτών του eTwinning και η εθνική υπηρεσία υποστήριξης ανταποκρίθηκαν, απαντώντας μου άμεσα σε οποιοδήποτε ερώτημα τους έθεσα τηλεφωνικά ή μέσω email. Αντιθέτως από την πλευρά της Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας δεν υπήρξε καμία ενημέρωση σχετική με το πρόγραμμα όλα αυτά τα χρόνια. Ακόμα και ο Υπεύθυνος Σχολικών Δραστηριοτήτων δεν γνώριζε με ποιο τρόπο έπρεπε να δηλώσω τη συνεργασία που θα υλοποιούσαμε με τα άλλα σχολεία μέσω του προγράμματος και κλήθηκα μόνη μου να βρω τη λύση.

Σ: Παρακολούθησες κάποιο διαδικτυακό κύκλο μαθημάτων, σεμινάριο, εκδήλωση, εργαστηριακή επιμόρφωση ή συμμετείχες σε κάποια από τις ομάδες του eTwinning ώστε να λάβεις την κατάλληλη επιμόρφωση;

P: Έχω παρακολουθήσει τριήμερα σεμινάρια, πάρα πολλά webinars, expert talks ακόμα και τετράμηνες ή εξάμηνες επιμορφώσεις και είμαι μέλος σε αρκετές ομάδες του eTwinning. Θεωρώ ότι υπάρχει η κατάλληλη προσφορά για επιμόρφωση από την ομάδα υποστήριξης, απλά πρέπει ο κάθε εκπαιδευτικός να δει τι ανάγκες έχει από επιμόρφωση και να ψάξει αυτό που μπορεί να του προσφερθεί. Εννοείται ότι υπάρχουν πολύ ενδιαφέροντα σεμινάρια και ενδιαφέρουσες ομιλίες, όπως επίσης και στις ομάδες όλα όσα μοιράζονται μεταξύ τους οι συνάδελφοι είναι πολύ χρήσιμα. Για παράδειγμα είμαι σε μια ομάδα που ασχολείται με τα δημιουργικά συνεργατικά εργαλεία και μπορείς να πάρεις πάρα πολλές ιδέες για το πώς να φτιάξεις ένα βίντεο, κάτι το οποίο σε βοηθάει να βγεις κερδισμένος, αρκεί όμως να θέλεις να μάθεις. Για μένα σημαντικό ρόλο στο eTwinning δεν έχει να σου διδάξει ή να σου δείξει κάποιος

κάτι που θέλεις να μάθεις, αλλά η προσωπικά αναζήτηση αυτού που σε ενδιαφέρει. Ο καθένας πρέπει να ορίζει τους προσωπικούς του στόχους για τους οποίους επιθυμεί να εμπλακεί με το eTwinning.

Σ: Πως εξελίχθηκε η συνεργασία σου με τους εκπαιδευτικούς του κοινού έργου συνεργασίας που συμμετείχατε; Υπήρχε η αντίστοιχη υποστήριξη από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς του σχολείου σου;

P: Με ορισμένους εκπαιδευτικούς έχουμε συνεργαστεί σε αρκετά έργα eTwinning, επειδή γνωρίζουμε τον τρόπο που εργαζόμαστε και αυτό αναπτύσσει μια άρτια συνεργασία που βασίζεται στην υποστήριξη και την επικοινωνία. Προσπαθήσαμε να κάνουμε πιο συνεργατικό το έργο, να μην φορτώνουμε μόνο με υλικό από τις δράσεις το Twinspace, αλλά να υπάρχει αλληλεπίδραση με τους μαθητές μας. Είχαμε έναν κοινό τρόπο σχεδιασμού του έργου και ο καθένας στη συνέχεια συνεισέφερε με τις ιδέες του για την οργάνωση και υλοποίηση των δραστηριοτήτων. Στόχος, όμως, δεν είναι να επαναλαμβάνουμε τις ίδιες δραστηριότητες με τους ίδιους συνεργάτες γι' αυτό το λόγο εναλλάσσουμε και εμπλουτίζουμε τις συνεργασίες μας με καινούργιους εκπαιδευτικούς. Σχετικά με τους συναδέλφους του σχολείου μου δεν υπήρξε υποστήριξη σε πολλά έργα συνεργασίας που συμμετείχα, από τα 15 έργα στα 3 είχα κάποια βοήθεια από συναδέλφους. Αυτό συνέβη γιατί ορισμένοι δεν είχαν τις κατάλληλες γνώσεις ή τη θέληση να μπουν σε μια συνεργασία eTwinning.

Σ: Πως θα χαρακτήριζες τη συνεργασία με τους γονείς των παιδιών της τάξης σας κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου eTwinning;

P: Πάντα φροντίζω οι γονείς να ενημερώνονται πλήρως πριν παρθεί η τελική απόφαση της συμμετοχής μας σε κάποιο έργο eTwinning, στέλνοντας ένα ενημερωτικό φυλλάδιο αναφορικά με το θέμα και τον τρόπο συνεργασίας με τις άλλες χώρες. Πάντα θέτουμε τα όρια και τους κανόνες από κοινού με τους γονείς, οπότε πάντα είχα την υποστήριξη τους. Έχω συνειδητοποιήσει ότι αναγνωρίζουν την αξία του προγράμματος και το επιζητούν σαν μια εμπειρία διαφυγής από τα τετριμμένα σχολικά πλαίσια, άσχετα εάν οι ίδιοι μπορούν να το παρακολουθήσουν ή εάν έχουν καλές γνώσεις στη χρήση του υπολογιστή. Συνειδητοποιούν τα οφέλη που παρέχει αυτή η συνεργασία μέσα από τα παιδιά τους, πόσο ικανοποιημένα είναι και πόσο τα εξελίσσει αυτή η αλληλεπίδραση. Θεώρησαν τη δράση αυτή μια προστιθέμενη αξία

στη συμβατική μάθηση αλλά και αναπόσπαστο κομμάτι της διδασκαλίας, γιατί το είχαν πλέον σαν δεδομένο, όπως και τα παιδιά, ότι κάθε χρόνο θα συμμετέχουν σε κάποιο ευρωπαϊκό έργο eTwinning.

Σ: Αντιμετώπισες έντονους προβληματισμούς και αντιδράσεις από την πλευρά τους σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας, την έκθεση των παιδιών στο διαδίκτυο ή κάποιο άλλο παράγοντα; Αν ναι με ποιον τρόπο κλήθηκες να αντιμετωπίσεις αυτή την κατάσταση και ποιο ήταν το αποτέλεσμα;

P: Υπήρχαν προβληματισμοί σχετικά με τη σωστή χρήση του υπολογιστή από τα παιδιά, αλλά τους προλάμβανα, επειδή θέταμε μαζί με τους γονείς τα όρια. Μου έδειχναν εμπιστοσύνη μάλλον και δεν αντιμετώπισα αρνητική διάθεση από κάποιον για τη συμμετοχή των παιδιών στο eTwinning. Ποτέ δεν είχα να αντιμετωπίσω κάποια σοβαρή αντίδραση γονέα.

Σ: Μέσα από διαδραστικές μεθόδους και ομαδοσυνεργατικές πρακτικές του eTwinning, υποστηρίζεται από τη βιβλιογραφία ότι, βελτιώνεται η παιδαγωγική διαδικασία, μιώντας ταυτόχρονα τη σχολική κοινότητα στον τεχνολογικό εγγραμματισμό. Επίσης δύναται να επιτευχθεί δυναμική αλληλεπίδραση και να αποκομισθούν παιδαγωγικά, κοινωνικά, πολιτισμικά και αναπτυξιακά οφέλη στους μαθητές με την ταυτόχρονη επαγγελματική και προσωπική εξέλιξη των εκπαιδευτικών. Είσαι υποστηρικτής αυτής της άποψης έπειτα από την προσωπική σου εμπειρία;

P: Σαφώς, γι' αυτό το λόγο επιδιώκω να συνεχίζω να συμμετέχω σε διδακτικά συνεργατικά έργα εξ αποστάσεως. Θεωρώ ότι είναι ένα βήμα να ανοίξουν τους ορίζοντες τους ως προς άλλους πολιτισμούς βγαίνοντας από τα τετριμμένα περιθώρια μιας μικρής πόλης, αλλά και ως προς το γνωστικό κομμάτι.

Σ: Πιστεύεις ότι οι μαθητές μυούνται στον τεχνολογικό εγγραμματισμό τελικά ή θεωρείς ότι γίνεται πρόχειρη δουλειά με τα τεχνολογικά εργαλεία;

P: Αυτό έχει να κάνει με τον τρόπο που διαχειρίζεται ο εκπαιδευτικός τις ΤΠΕ στη διδασκαλία του αλλά και τις απαιτήσεις που έχει από τα παιδιά. Δηλαδή εάν τα εργαλεία που επιλέγει να χρησιμοποιηθούν είναι εύχρηστα και είναι κατάλληλα για την ηλικία των μαθητών, θεωρώ ότι μπορούν να λειτουργήσουν ενισχυτικά στη

διαδικασία της μάθησης. Θα πρέπει όμως και εμείς σαν εκπαιδευτικοί να είμαστε πολύ σαφείς στον τρόπο χρήσης της τεχνολογίας, δηλαδή οφείλουμε να διδάξουμε το κάθε τεχνολογικό εργαλείο που θέλουμε να χρησιμοποιήσουμε στους μαθητές μας. Είναι προτιμότερο να είναι λίγα και εύχρηστα εργαλεία, περίπου 4 με 5 τη χρονιά και όχι ένας καταγισμός εργαλείων. Θεωρώ πάντως ότι τα παιδιά αντιλαμβάνονται πολύ εύκολα τη χρήση των συνεργατικών εργαλείων και τα χρησιμοποιούν με ιδιαίτερη ευκολία στη συνέχεια.

Σ: Αντίστοιχα σε εσένα θεωρείς ότι υπήρξε πρόοδος στον επαγγελματικό και προσωπικό τομέα;

Ρ: Για μένα ήταν μια ευκαιρία να ανοίξω γενικότερα τους ορίζοντες μου. Από πλευράς συνεργασίας, γιατί εκτός και από συνεργάτες έχω δημιουργήσει και φίλιες πλέον, αλλά ήταν επίσης το πρώτο βήμα για να περάσω σε μια συνεργασία σχολείων μέσω τους Erasmus. Οπότε θεωρώ ότι μόνο θετικά με επηρέασε σε προσωπικό και επαγγελματικό επίπεδο η ενασχόληση μου αυτά τα χρόνια με το eTwinning.

Σ: **Ποια συναισθήματα παρατήρησες να σου δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;**

Ρ: Στην αρχή κυριαρχούσε, σαφώς, η ανασφάλεια γιατί δεν ήταν τόσο καλή η σχέση μου με τη χρήση υπολογιστή, με την πάροδο του χρόνου και την εμπειρία που απέκτησα όμως βελτιώθηκε. Επίσης, αρχικά δεν είχα τόσο έντονο το στοιχείο των διαπροσωπικών σχέσεων, δεν ήμουν τόσο κοινωνικό άτομο. Παίρνοντας πρωτοβουλίες μέσω του eTwinning να στείλω ένα email, να γνωρίσω άτομα, να προτείνω ιδέες, με βοήθησε να μην είμαι πλέον τόσο κλειστή. Μετά από τη συμμετοχή μου σε τόσα πολλά έργα, νιώθω τη σιγουριά και την εμπειρία, τουλάχιστον, να μπορώ να θέτω πιο ξεκάθαρους στόχους και να προτείνω με ποιους τρόπους μπορούν να επιτευχθούν πιο αποτελεσματικά. Η ικανοποίηση είναι το κυρίαρχο συναίσθημα σε προσωπικό και επαγγελματικό επίπεδο όταν βλέπω ότι οι κόποι, οι δικοί μου και των μαθητών μου, έχουν αντίκρισμα. Τα αποτελέσματα είναι διδακτικά, ψυχαγωγικά και αποτελεί μια μοναδική εμπειρία ζωής και αυτό είναι πολύ σημαντικό ειδικά για τα μικρά παιδιά.

Σ: Αντίστοιχα παρατήρησες κάτι ανάλογο στους μαθητές σου;

P: Οι μαθητές μου νιώθουν έντονα τον ενθουσιασμό αλλά και την προσμονή για το πρόγραμμα. Είναι πολύ σημαντικό ότι τα παιδιά προωθούν από μόνα τους το eTwinning, επειδή το συζητάνε με τους γονείς τους, τα αδέρφια τους ή τους φίλους τους. Υποστηρίζουν αυτό που κάνουν γιατί το κάνουν με ευχαρίστηση.

Σ: Έχεις λάβει κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για τη δημιουργική χρήση των ΤΠΕ και την δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών ενός έργου συνεργασίας; Πως αισθάνθηκες έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς σας;

P: Έχουμε λάβει 4 εθνικές και 4 ευρωπαϊκές ετικέτες ποιότητας από το eTwinning, για τα έργα που έχουμε κάνει μέχρι τώρα. Πέρα από αυτή την επιβράβευση για μένα αναγνώριση της προσπάθειάς μου είναι όταν παρατηρώ συγκεκριμένους ανθρώπους που έρχονται για να παρακολουθήσουν τις δράσεις που έχω κάνει με τους μαθητές μου όταν τις παρουσιάζω σε διάφορα συνέδρια. Ορισμένοι γνωρίζουν και περιμένουν με αγωνία να δουν τι έχουμε υλοποιήσει και για μένα αυτό είναι δικαίωση. Αντιλαμβάνομαι ότι οτιδήποτε κάνουμε αναγνωρίζεται, χωρίς να πιστοποιείται από κάπου. Αυτή η αναγνώριση και η ικανοποίηση με κάνει να πιστεύω ότι αξίζει η προσπάθεια που καταβάλλουμε κάθε χρόνο.

Σ: Η ορθολογική χρήση των ΤΠΕ ως δυναμικό εκπαιδευτικό μέσο θεωρείται ότι συμβάλλει στην αναβάθμιση της εκπαίδευσης, έχοντας ως απώτερο στόχο την ποιοτική βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας. Θεωρείς ότι αυτό επιτυγχάνεται μέσω της υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως με το πρόγραμμα eTwinning;

P: Είμαι υπέρμαχος της βιωματικής μάθησης, δηλαδή εάν το παιδί δεν νιώσει με τις αισθήσεις του τη νέα γνώση δεν θα μπορέσει να το κάνει κτήμα του. Η χρήση των ΤΠΕ δίνει στα παιδιά αυτή τη δυνατότητα, να μπορέσουν να φτιάξουν πράγματα μόνοι τους και να νιώσουν ότι καταλαβαίνουν αυτό που έχουν κάνει. Επίσης τα παιδιά βιώνουν στην καθημερινότητά τους την τεχνολογία, οπότε σαφώς το eTwinning βοηθάει να εξασκηθούν και νέες δεξιότητες από τους μαθητές. Θεωρώ ότι όλα πρέπει να έχουν ένα όριο. Θα ήταν υποκριτικό από την πλευρά μας να στερήσουμε την

τεχνολογία από τα παιδιά. Όταν ξεκινάει η δαιμονοποίηση της τεχνολογίας, τότε σταματάει η ορθολογική χρήση.

Σ: Τι θα συμβούλευες με τρεις προτάσεις ένα συνάδελφο που επιθυμεί να λάβει μέρος σε μια αντίστοιχη διακρατική συνεργασία;

P: Πρώτον θα του έλεγα να βρει ένα συνεργάτη με τον οποίο να μιλάνε την ίδια γλώσσα, όχι τη μητρική αλλά στον τρόπο που εκφράζονται ως παιδαγωγοί και να θέτουν τους ίδιους στόχους. Δεύτερον θα τον συμβούλευα να μη συγκρίνει τα εύκολα και τα δύσκολα, ώστε να μη σταματήσει στις πρώτες δυσκολίες που θα αντιμετωπίσει. Τρίτον θα του πρότεινα να ψάχνει μόνος του για να ανακαλύψει αυτά που χρειάζεται να βελτιώσουν αυτόν και τους μαθητές του, χωρίς να φοβάται να ζητήσει βοήθεια από αυτούς που είναι σε θέση να του τη χορηγήσουν, γιατί υπάρχει υποστήριξη.

► **Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης εκπαιδευτικού, Τ.**

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και αποτέλεσε έναυσμα για τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

T: Ενημερώθηκα για το πρόγραμμα μέσα από τα mail που λάμβανα στο σχολείο από το Υπουργείο, μου άρεσε πολύ σαν ιδέα και το έψαξα περαιτέρω μόνος μου. Μόλις είχα επιστρέψει από το εξωτερικό ως εκπαιδευτικός στην προσχολική ηλικία. Εκεί δουλεύουν πολύ με παρόμοια προγράμματα και ξαφνικά βρέθηκα σε ένα απομονωμένο χωριό της επαρχίας. Ξεκίνησα το 2007 το πρώτο μου πρόγραμμα eTwinning με θέμα ένα παραμύθι που είναι γνωστό σε πολλές χώρες. Κάθε σχολείο μας παρουσίασε το παραμύθι στη γλώσσα του κάναμε κάποιες συνομιλίες μέσω Skype και στο τέλος κάθε χώρα συμμετείχε στην κατασκευή μιας διαπολιτισμικής και διεθνής κούκλας στην οποία εμείς φτιάξαμε το πρόσωπό της, η Βουλγαρία το σώμα της, η Τουρκία έφτιαξε το φόρεμά της και η Ιταλία της έκανε τα πόδια της.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σου ιδέες για το πρόγραμμα eTwinning πριν ασχοληθείτε ενεργά με αυτό;

T: Μου φάνηκε κάτι πολύ ενδιαφέρον και κινητοποίησε την περιέργεια μου σαν μια πολλή καλή ευκαιρία να βγούμε από τα πλαίσια της τάξης συμμετέχοντας σε αυτό το

πρόγραμμα. Το θεώρησα ως τη μόνη διέξοδο, για εμένα και τα παιδιά, να μπορέσουμε να επικοινωνήσουμε με άλλα σχολεία και να δούμε τις δράσεις τους.

Σ: Γνώριζες με ποιον τρόπο συμβάλλει η τεχνολογία στην υλοποίηση μιας συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως;

Τ: Ναι, το γνώριζα πολύ καλά και πίστευα ότι θα βοηθήσει τα παιδιά να εξελιχθούν σε πολλούς τομείς, όπως βοήθησε και μένα προσωπικά, πριν από το eTwinning που έκανα κάποιες άλλες δραστηριότητες. Μου αρέσει πολύ η δημιουργική ενασχόληση με τον υπολογιστή στο σχολείο και πάντα έβρισκα τρόπο να τον εντάσσω στην καθημερινότητα της τάξης, ανεξαρτήτως του υλικοτεχνικού εξοπλισμού του σχολείου που βρισκόμουν. Πίστευα ότι η σωστή χρήση του υπολογιστή θα συμβάλλει πολύ θετικά σε μια συνεργασία με άλλα σχολεία της Ευρώπης.

Σ: Παρατηρείται συχνά πως εκπαιδευτικοί, που έχουν ολοκληρώσει την εγγραφή τους στην πλατφόρμα του eTwinning, δεν έχουν υλοποιήσει κάποιο συνεργατικό έργο. Αντιμετώπισες κάποιους δισταγμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν ανασταλτικούς παράγοντες για την ενασχόλησή σου με το πρόγραμμα;

Τ: Από το 2007 που εγγράφτηκα στην πλατφόρμα του eTwinning αμέσως έγινα μέλος σε κάποια έργα συνεργασίας. Εκεί παρατηρούσα πως οργάνωναν οι ιδρυτές τις δραστηριότητες και στη συνέχεια έγινα και εγώ ιδρυτής κάποιων έργων eTwinning, επιλέγοντας έμπιστους συνεργάτες από άλλες χώρες.

Σ: Υπήρξαν δυσκολίες που κλήθηκες να αντιμετωπίσεις κατά την εγγραφή σου στην πλατφόρμα και κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου eTwinning;

Τ: Κατά την εγγραφή μου στην πλατφόρμα δυσκολεύτηκα αρκετά. Ήταν η παλιά πλατφόρμα που ήταν πάρα πολύ δύσκολη για όλους μας και έχω να ομολογήσω ότι οι εκπαιδευτικοί του πρώτου έργου συνεργασίας είχαμε βρει κι άλλους τρόπους επικοινωνίας εκτός της πλατφόρμας του eTwinning γιατί μας ήταν δυσνόητη. Συνεργαζόμασταν μέσω αποστολής email, Skype και άλλα εργαλεία που ήταν πιο εύκολα, κατανοητά και εύχρηστα. Αργότερα που βελτιώθηκε η πλατφόρμα συνεργασίας των έργων, πειραματίστηκα λίγο μέχρι να τη μάθω και πλέον τη χρησιμοποιούσα αποκλειστικά για τις συνεργασίες μας. Κατά τη διάρκεια κάποιων έργων είχα αντιμετωπίσει αρκετά τεχνικά προβλήματα σχετικά με τη σύνδεση στο

διαδίκτυο και τον υπολογιστή, που με υποχρέωσαν να αναβάλλω ή να μην ολοκληρώσω κάποιες συνεργασίες.

Σ: Υπήρξε υποστήριξη από τους σχετικούς φορείς ή κάποιους συνεργάτες σου;

Τ: Δυστυχώς τα πρώτα χρόνια δεν υπήρχε καμία ενημέρωση και επιμόρφωση σχετική με το eTwinning από τη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας και το Υπουργείο γιατί κανένας δεν το γνώριζε ακόμα καλά. Γινόταν μια προώθηση μόνο από τη Διεύθυνση των μηνυμάτων μέσω email που λάμβαναν από το Υπουργείο. Δεν υπήρχε κάποιος αρμόδιος να γνωρίζει παραπάνω πληροφορίες και να απευθυνθούμε σε αυτόν για να μας βοηθήσει. Η προσωπική μου θέληση για ενασχόληση, η προηγούμενη εμπειρία που είχα με συνεργασίες σχολείων όσο εργαζόμουν στο εξωτερικό τα προηγούμενα χρόνια και οι έμπειροι συνάδελφοι μου από το εξωτερικό στα έργα συνεργασίας ήταν αυτό που λειτούργησε υποστηρικτικά σε μένα.

Σ: Παρακολούθησες κάποιο διαδικτυακό κύκλο μαθημάτων, σεμινάριο, εκδήλωση, εργαστηριακή επιμόρφωση ή συμμετείχες σε κάποια από τις ομάδες του eTwinning ώστε να λάβεις την κατάλληλη επιμόρφωση;

Τ: Το μόνο σεμινάριο που παρακολούθησα ήταν δια ζώσης πέρσι όταν έγινε σε μια περιοχή της Θεσσαλονίκης και συμμετείχα από περιέργεια να μάθω κάποια καινούργια πληροφορία και να ακούσω όσα θα μας παρουσίαζαν οι πρεσβευτές του eTwinning. Τελικά δεν έμαθα κάτι καινούργιο ήταν περισσότερο για αρχάριους εκπαιδευτικούς που δεν γνωρίζουν τη λειτουργία του eTwinning. Στην αρχή της λειτουργίας του προγράμματος δεν υπήρχαν αυτές οι επιμορφωτικές εκδηλώσεις και τα σεμινάρια, τα τελευταία χρόνια οργανώνονται από τους πρεσβευτές. Οπότε δεν είχα λάβει καμία επιμόρφωση. Ήταν μια προσωπική μου αγάπη για τις ΤΠΕ, το ενδιαφέρον μου για το σχολείο και η θέληση μου να διαθέσω τον προσωπικό μου χρόνο, αυτό που με οδήγησαν να ασχοληθώ με το πρόγραμμα.

Σ: Πως εξελίχθηκε η συνεργασία σου με τους εκπαιδευτικούς του κοινού έργου συνεργασίας που συμμετείχατε;

Τ: Όταν ξεκίνησε το συγκεκριμένο πρόγραμμα να λειτουργεί ελάχιστες χώρες συμμετείχαν σε αυτό, κυρίως οι πρώην Ανατολικές χώρες, όπως η Βουλγαρία, η Ρουμανία, η Πολωνία, χωρίς να γνωρίζω το λόγο. Όπως επίσης δεν καταλαβαίνω πως

γίνεται να συμμετέχουν τόσο πολλοί Τούρκοι εκπαιδευτικοί, αφού τα περισσότερα αιτήματα φιλίας και συμμετοχής σε έργα είναι από Τούρκους. Σε αντίθεση με τους Άγγλους και τους Γερμανούς που δεν ασχολούνται τόσο ενεργά με το eTwinning και για αυτό πάντα προσπαθώ να βρω εκπαιδευτικούς και από αυτές τις χώρες για να υπάρχει μια ολοκληρωμένη ανταλλαγή πολιτισμών, όχι μόνο των Βαλκανίων. Στάθηκα τυχερός στις συνεργασίες μου, θα τις χαρακτήριζα ως εξαιρετικές, γιατί γνώρισα πολύ δημιουργικούς, δραστήριους εκπαιδευτικούς από τη Βουλγαρία, την Τσεχία, την Πολωνία, την Πορτογαλία, τη Φιλανδία που με υποστήριξαν και μου έμαθαν χρήσιμες και απαραίτητες πληροφορίες για το eTwinning. Μαζί εργαζόμασταν πολλές ώρες της ημέρας για να βρούμε ιδέες και τρόπους να κάνουμε μια ολοκληρωμένη και ενδιαφέρουσα συνεργασία είτε ως ιδρυτές είτε ως μέλη ενός έργου. Στην αρχή δεχόμασταν πολλά μέλη στα έργα που ιδρύαμε, αλλά τελικά συνειδητοποιήσαμε ότι αυτό δεν είναι χρήσιμο για ένα έργο eTwinning. Δεν ανταποκρίνονταν όλοι με τον ίδιο βαθμό στις απαιτήσεις του έργου και τελικά καταλήξαμε να βάζουμε περιορισμένο αριθμό εκπαιδευτικών για την ομαλή ροή της συνεργασίας μας. Παρατηρήθηκε βέβαια και το γεγονός κάποιοι από τους ευρωπαίους συνεργάτες σε ορισμένα έργα eTwinning να είναι για πολύ καιρό ανενεργοί και κάποιοι τελικά αποχώρησαν από συνεργασίες για προσωπικούς λόγους, όπως δήλωσαν. Αντίστοιχα και σε μένα έχουν τύχει τεχνικά και προσωπικά προβλήματα που δεν με άφησαν να προσφέρω αυτό που ήθελα σε κάποια έργα συνεργασίας ή αναγκάστηκα να μην τα ολοκληρώσω.

Σ: Υπήρχε η αντίστοιχη υποστήριξη από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς του σχολείου σου;

Τ: Αλληλοϋποστήριξη και αλληλοβοήθεια πήρα από τους ευρωπαίους συναδέλφους μου στα έργα eTwinning. Στα σχολεία που υπηρέτησα δεν συνάντησα ποτέ κάποιον συνάδελφο που να γνωρίζει το συγκεκριμένο πρόγραμμα οπότε πάντα το δούλευα μόνος μου. Δε δέχτηκα κάποια βοήθεια από κάποιον συνάδελφο ούτε και η συμπεριφορά τους με απέτρεψε στο να συμμετάσχω στο πρόγραμμα. Θα αισθανόμουν πολύ τυχερός εάν κάποια στιγμή βρεθώ σε ένα σχολείο με κάποιον εκπαιδευτικό που να μοιραστεί μαζί μου τις εμπειρίες και τις ιδέες του από το eTwinning και να συνεργαστούμε μαζί για την υλοποίηση ενός έργου.

Σ: Πως θα χαρακτήριζες τη συνεργασία με τους γονείς των παιδιών της τάξης σας κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου eTwinning; Αντιμετώπισες έντονους προβληματισμούς και αντιδράσεις από την πλευρά τους σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας, την έκθεση των παιδιών στο διαδίκτυο ή κάποιο άλλο παράγοντα; Αν ναι με ποιον τρόπο κλήθηκες να αντιμετωπίσεις αυτή την κατάσταση και ποιο ήταν το αποτέλεσμα;

Τ: Στα πρώτα χρόνια ήταν πάρα πολύ καλή η συνεργασία χωρίς να υπάρχει αυτή η φοβία όπως τώρα, σχετικά με την ανάρτηση των φωτογραφιών στο ίντερνετ ή την υπερβολική χρήση του υπολογιστή και λειτούργησα χωρίς κανένα εμπόδιο. Πάντα μοιράζω υπεύθυνες δηλώσεις να υπογράψουν για την ανάρτηση υλικού στην πλατφόρμα του eTwinning και δεν αντιμετώπισα κάποια αντίδραση. Όπως επίσης τα πρώτα χρόνια δεν κάναμε συχνή χρήση του υπολογιστή στη σχολική τάξη, λόγω κακής σύνδεσης του διαδικτύου ή του ελλιπούς εξοπλισμού που είχαμε. Εάν εξηγήσεις στους γονείς τα οφέλη του προγράμματος και καθησυχαστούν όσοι είναι επιφυλακτικοί σχετικά με την ασφάλεια που παρέχει, τότε δε θα αντιμετωπίσεις προβλήματα. Είχαμε δείξει τη βοήθεια από γονείς και άλλους συγγενείς των παιδιών σε έργα όπου χρειάστηκε η συμβολή τους και κάναμε μαζί πολλές δραστηριότητες και εκδηλώσεις που τους άρεσαν πάρα πολύ και λειτούργησαν σαν ένα καλό κίνητρο. Είναι πολύ βασικό να κερδίσεις την εμπιστοσύνη τους ως εκπαιδευτικός και χάρηκα πολύ που τους έπεισα, ακόμα και τους πιο διστακτικούς.

Σ: Μέσα από διαδραστικές μεθόδους και ομαδοσυνεργατικές πρακτικές του eTwinning υποστηρίζεται από τη βιβλιογραφία ότι βελτιώνεται η παιδαγωγική διαδικασία, μώνοντας ταυτόχρονα τη σχολική κοινότητα στον τεχνολογικό εγγραμματισμό. Επίσης δύναται να επιτευχθεί δυναμική αλληλεπίδραση και να αποκομισθούν παιδαγωγικά, κοινωνικά, πολιτισμικά και αναπτυξιακά οφέλη στους μαθητές με την ταυτόχρονη επαγγελματική και προσωπική εξέλιξη των εκπαιδευτικών. Είσαι υποστηρικτής αυτής της άποψης έπειτα από την προσωπική σου εμπειρία;

Τ: Ναι, νομίζω ότι είναι σημαντικά τα οφέλη. Αποτελούν κίνητρο οι δράσεις αυτές και προκαλούν το ενδιαφέρον των παιδιών σχετικά με τη γλώσσα, τα μαθηματικά, τη μουσική, τη φυσική αγωγή και τον υπολογιστή. Βλέπουν παιδιά από άλλες χώρες να

κάνουν κάποιες δραστηριότητες και θέλουν να κάνουν και αυτά κάτι παρόμοιο. Συνειδητοποιούν τι είναι να είσαι πολίτης της Ευρώπης και να έχουν διεξόδους χωρίς να τους βάζει κανένας εμπόδιο στη μάθηση. Αυτό προωθεί και εξελίσσει την καθημερινότητα μια τάξης σε όλες τις πλευρές.

Σ: Αντίστοιχα σε εσένα θεωρείς ότι υπήρξε πρόοδος στον επαγγελματικό και προσωπικό τομέα;

Τ: Πρόοδος στον επαγγελματικό τομέα δεν υπήρξε. Ευχαρίστηση πήρα και περισσότερες γνώσεις για το πώς δουλεύουν οι εκπαιδευτικοί στις άλλες χώρες και με βοήθησαν να εξελιχθώ, να βελτιωθώ και να γίνω καλύτερος στο επάγγελμα μου. Προσωπικά νιώθω πιο γεμάτος όταν γνωρίζω τι γίνεται στα σχολεία άλλων χωρών γιατί έχω ζήσει και εργαστεί στο εξωτερικό οπότε πιστεύω ότι έτσι μπορώ να βοηθήσω περισσότερο τα παιδιά να εξελιχθούν σε κάποιους τομείς.

Σ: Ποια συναισθήματα παρατήρησες να σου δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;

Τ: Από την αρχή ήμουν ενθουσιασμένος με την ιδέα της συνεργασίας σχολείων εξ αποστάσεως. Η περιέργεια για το πώς μπορούμε να δουλέψουμε συνεργατικά με άλλες χώρες με κινητοποίησε, χωρίς να έχω κάποιες φοβίες ή άγχη. Στα πρώτα μου έργα συνεργασίας ήμουν λίγο διστακτικός γιατί δεν υπήρχε μεγάλη αλληλεπίδραση μεταξύ των σχολείων στην επικοινωνία, παρ' όλα αυτά φτιάχναμε συμπληρωματικά κάποιες δραστηριότητες και παρήγαμε εκπαιδευτικό υλικό. Αισθανόμουν ότι ίσως είναι λίγο βαρετό και όταν είδα ότι παράγουμε ένα κοινό αποτέλεσμα και γίνεται μια ολοκληρωμένη, καταπληκτική προσπάθεια, συγκινήθηκα και χάρηκα πάρα πολύ, συνειδητοποιώντας το πόσο πολύ κινητοποίησε το ενδιαφέρον των παιδιών.

Σ: Αντίστοιχα παρατήρησες κάτι ανάλογο στους μαθητές σου;

Τ: Στην αρχή νομίζω ότι τα παιδιά ήταν διστακτικά όπως και οι γονείς, δεν είχαν καταλάβει ακόμα με ποιο τρόπο θα γινόταν η συνεργασία με τα άλλα σχολεία και θεωρούσαν ότι είναι κάτι απλό. Στην πορεία που τους δόθηκε ο λόγος και αφιερώσαμε περισσότερο διδακτικό χρόνο στο eTwinning, κάτι που μας επιτρέπει η ευελιξία του αναλυτικού προγράμματος στο νηπιαγωγείο, τότε ένιωσαν μεγάλη χαρά

και ενθουσιασμό. Θέλησαν να παρουσιάσουν τα αποτελέσματα στους γονείς τους γιατί έκαναν μεγάλη προσπάθεια και κάποιες συνεργασίες διήρκησαν πολλούς μήνες οπότε αυτό έκανε τα παιδιά να αισθανθούν περήφανα για τη δουλειά τους. Πιστεύω πως εάν κάναμε τις ίδιες δραστηριότητες με το συμβατικό τρόπο μάθησης δεν θα είχαν το ίδιο αποτέλεσμα. Οι συνεχείς διαφορετικές δράσεις κρατούσαν αμείωτο το ενδιαφέρον τους όλη τη χρονιά.

Σ: Έχεις λάβει κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για τη δημιουργική χρήση των ΤΠΕ και την δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών ενός έργου συνεργασίας;

Τ: Μια φορά μόνο προσπάθησα να κάνω την αίτηση για την ετικέτα ποιότητας του προγράμματος αλλά ήταν τόσο κουραστικό που τελικά δεν το ολοκλήρωσα ποτέ τη συμπλήρωση της φόρμας. Δεν με ενδιέφερε να πάρω εγώ ή το σχολείο κάποιο τέτοιο βραβείο γιατί πέρα από τη χαρά, που λογικά θα πάρουν τα παιδιά, σε εμάς το μόνο που μένει είναι η προσπάθεια που κάναμε και η αλληλεπίδραση με κουλτούρες άλλων χωρών. Η ικανοποίηση των γονέων και των παιδιών είναι για μένα η αξιολόγηση και η επιβράβευση μου. Αυτό που μου άρεσε πάρα πολύ, με εξέπληξε και με εντυπωσίασε θετικά ήταν όταν ένα σχολείο που συνεργαζόμασταν από την Τσεχία συμμετείχε σε μια τελετή βράβευσης από το Δημαρχείο της πόλης του όπου αποφάσισαν να βραβεύσουν κάθε σχολείο με το οποίο συνεργάστηκαν και συμμετείχαν στο έργο. Έτσι μου έστειλαν κι εμένα ένα βραβείο και μου άρεσε πολύ αυτή η κίνηση.

Σ: Πως αισθάνθηκες έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς σου;

Τ: Χάρηκα που αναγνωρίστηκε μια ολοκληρωμένη προσπάθεια εκπαιδευτικών και παιδιών και μια άλλη χώρα αποφάσισε να μας τιμήσει και εμάς με μια βράβευση.

Σ: Η ορθολογική χρήση των ΤΠΕ ως δυναμικό εκπαιδευτικό μέσο θεωρείται ότι συμβάλλει στην αναβάθμιση της εκπαίδευσης, έχοντας ως απώτερο στόχο την ποιοτική βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας. Θεωρείς ότι αυτό επιτυγχάνεται μέσω της υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως με το πρόγραμμα eTwinning;

Τ: Ναι, το πιστεύω ακράδαντα και είμαι θερμός υποστηρικτής των ΤΠΕ. Πιστεύω ότι μπορεί να συμβάλλει πολύ θετικά στη μάθηση με τη χρήση κατάλληλων εργαλείων και εφαρμογών αλλά πάντα με μέτρο. Είναι απαραίτητη η σωστή καθοδήγηση των εκπαιδευτικών και η εμπιστοσύνη των γονέων στο έργο τους. Η τεχνολογία μπορεί να ανοίξει πολλούς δρόμους στη μάθηση και προσφέρει πολλαπλές δυνατότητες στους μαθητές αρκεί να γίνει σωστά η χρήση της. Οι νέες τεχνολογίες μπορούν να συμβάλλουν σε μεγάλο βαθμό στην αναβάθμιση της εκπαίδευσης αλλάζοντας τον τρόπο που σκεφτόμαστε και δρούμε σαν εκπαιδευτικοί.

Σ: Τι θα συμβούλευες με τρεις προτάσεις ένα συνάδελφο που επιθυμεί να λάβει μέρος σε μια αντίστοιχη διακρατική συνεργασία;

Τ: Έχω παρατηρήσει ότι τα τελευταία χρόνια αρκετοί εκπαιδευτικοί έχουν μάθει το συγκεκριμένο πρόγραμμα και δείχνουν πραγματικό ενδιαφέρον για μια συνεργασία με άλλα σχολεία της Ευρώπης. Είναι πολύ αισιόδοξο αυτό γιατί είναι ένα πρόγραμμα με πολλά οφέλη και εύχομαι να συμμετέχουν όλοι από ενδιαφέρον για εξέλιξη και όχι μόνο γιατί είναι «της μόδας» ή για να πάρουν μια ετικέτα ποιότητας. Ήδη έχω βοηθήσει πολλούς όσο μπορώ, απαντώντας τους σε ερωτήματα που έχουν, όπως αντίστοιχα είχα βοηθήσει και εσένα όταν έγινες πρώτη φορά μέλος αυτής της κοινότητας. Μέχρι πρόσφατα πήγα σε μια νηπιαγωγό και τη βοήθησα να κάνει την εγγραφή της στο eTwinning και να γίνει ενεργό μέλος σε ένα έργο συνεργασίας. Αν θα μπορούσα να πω κάποιες συγκεκριμένες συμβουλές σε έναν εκπαιδευτικό θα ήταν να έχει σαν πρωταρχικό στόχο τις ανάγκες των παιδιών σε αυτό το εγχείρημα και όχι το προσωπικό συμφέρον ή του σχολείου. Επίσης χρειάζεται υπομονή και υπευθυνότητα να συμμετέχεις αλλά και να ολοκληρώσεις ένα έργο συνεργασίας.

► **Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης εκπαιδευτικού, Φ.**

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και αποτέλεσε έναυσμα για τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Φ: Η πρώτη φορά ήταν πριν από τέσσερα χρόνια όταν μια συνάδελφος, εσύ δηλαδή, υλοποίησε πρόγραμμα eTwinning και μπήκα στον πειρασμό να μάθω περισσότερα για αυτό το άγνωστο πεδίο. Τότε ήμουν Υπεύθυνη στα πλαίσια των Σχολικών

Δραστηριοτήτων του νομού Χαλκιδικής, είχαμε συνομιλήσει τηλεφωνικώς και από κοντά όταν σας επισκέφτηκα στο Νηπιαγωγείο που ήσουν και συζητήσαμε για τη συμμετοχή σας στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα. Θυμάμαι επίσης ότι στο τελικό σεμινάριο της Σχολικής Συμβούλου στο τέλος της σχολικής χρονιάς μας παρουσίασες τα τρία έργα συνεργασίας που υλοποιήσατε και βραβευτήκατε από το πρόγραμμα με τους μαθητές σου. Με εντυπωσίασε τότε ο τρόπος συνεργασίας σας και η διάδραση με τα άλλα σχολεία και εκπαιδευτικούς από άλλες χώρες και κουλτούρες.

Σ: Είχες δει στο παρελθόν πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα eTwinning, είτε μέσω διαδικτύου στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όπως το Facebook, είτε μέσω κάποιου email.

Φ: Όταν ξεκίνησα ως Υπεύθυνη Σχολικών Δραστηριοτήτων άκουσα πρώτη φορά για το πρόγραμμα αυτό. Το είχα διαβάσει από την εγκύκλιο που μας στάλθηκε στο γραφείο από το Υπουργείο και γνώριζα ότι περισσότερο οι καθηγητές των Αγγλικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης πειραματίζονταν και σιγά σιγά έμπαινε στην πρωτοβάθμια. Μέχρι τότε ήταν ένα άγνωστο πεδίο για μένα και δεν πίστευα ότι μπορεί να υλοποιηθεί στα πλαίσια της δικής μας βαθμίδας, της προσχολικής εκπαίδευσης. Ήθελα να δω πρώτα από άλλους και να μάθω ρωτώντας πώς γίνεται, γιατί φοβόμουν

Σ: **Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σου ιδέες για το πρόγραμμα eTwinning πριν ασχοληθείς ενεργά με αυτό;**

Φ: Το eTwinning σαν ονομασία συνειρμικά με έκανε να καταλάβω ότι πρόκειται για μια διαδικτυακή συνεργασία με τη χρήση φυσικά του ηλεκτρονικού υπολογιστή ή και άλλα τεχνολογικά και οπτικοακουστικά μέσα.

Σ: Γνώριζες με ποιον τρόπο συμβάλλει η τεχνολογία στην υλοποίηση μιας συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως;

Φ: Ναι. Φανταζόμουν ότι θα γίνεται μέσω Skype μια επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών, κυρίως μεγαλύτερων ηλικιακά, αφού το θεωρούσα πολύ δύσκολο αυτό για την προσχολική ηλικία και πίστευα ότι θα υπάρχει κάποιου είδους ανταλλαγή φωτογραφιών. Τη δια ζώσης επικοινωνία των ομάδων την είχα αποκλείσει γιατί την είχα ακούσει σε άλλα ευρωπαϊκά προγράμματα, γιατί θεωρούσα ότι με το

eTwinning σταματάνε οι δια ζώσεις συνεργασίες και ξεκινάνε οι εξ αποστάσεως. Τα προγράμματα πάντα με ενδιέφεραν και προσπαθούσα να ενημερωθώ όσο γίνεται περισσότερο.

Σ: Παρατηρείται συχνά πως εκπαιδευτικοί, που έχουν ολοκληρώσει την εγγραφή τους στην πλατφόρμα του eTwinning, δεν έχουν υλοποιήσει κάποιο συνεργατικό έργο. Αντιμετώπισες κάποιους δισταγμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν ανασταλτικούς παράγοντες για την ενασχόλησή σου με το πρόγραμμα;

Φ: Εγώ έκανα τη σύνδεση όταν πείστηκα από εσένα και θέλησα να κάνουμε μαζί ένα πρόγραμμα eTwinning τη χρονιά που βρεθήκαμε στην ίδια σχολική τάξη. Νωρίτερα δεν είχα αποπειραθεί να κάνω ένα eTwinning ούτε να διερευνήσω πώς γίνεται. Χρειάζομαι αυτή την καθοδήγηση, την ώθηση κάποιου και εσύ ήσουν η κατάλληλη. Δεν με φόβισε ποτέ η τεχνολογία ούτε η γλώσσα αποτέλεσε εμπόδιο. Γνώριζα ότι χρειάζεται χρόνο αλλά δεν μπορούσα να τον διαθέσω εκείνη την περίοδο και αυτό με απέτρεπε.

Σ: Σε προβλημάτισε η μέθοδος διδασκαλίας που θα χρησιμοποιούσαμε στο έργο συνεργασίας; Φανταζόσουν με ποιο τρόπο θα το υλοποιούσαμε;

Φ: Μας είχες ενημερώσει αναλυτικά όταν μας παρουσίασες τη δουλειά σου και ήξερα ότι γίνεται με τη μέθοδο project. Ήταν γνώριμο το τι θα ακολουθήσει.

Σ: Ο υλικοτεχνικός εξοπλισμός της σχολικής σου μονάδας ήταν κάτι που σε απέτρεπε;

Φ: Ήταν και είναι, αλλά αν το αποφάσιζα δεν θα έμενα σε αυτό. Θα χρησιμοποιούσα το laptop μου ή άλλα μέσα. Απλά δεν το είχα αποφασίσει μέχρι εκείνη τη στιγμή ότι θα το κάνω.

Σ: Αντιμετώπισες κάποια δυσκολία κατά την εγγραφή σου στην πλατφόρμα ή στην διάρκεια υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου eTwinning.

Φ: Στην εγγραφή μου είχα τη δική σου βοήθεια μέχρι το σημείο που με καθοδήγησες και από κει πέρα το ολοκλήρωσα μόνη μου. Δεν μπορώ να πω ότι δυσκολεύτηκα ιδιαίτερα. Χρειάστηκα λίγο χρόνο να καταλάβω τη χρήση και τη φιλοσοφία της πλατφόρμας του eTwinning. Με τη συνεχή ενασχόληση μου με την πλατφόρμα εξοικειώθηκα πιο γρήγορα. Τα συνεργατικά εργαλεία δεν θεωρώ ότι τα κατέχω καλά

αλλά και πάλι δεν νομίζω ότι είναι κάτι πολύ δύσκολο, απλά χρειάζεται χρόνο για να ασχοληθώ. Στο *Twinspace*, που είναι η πλατφόρμα συνεργασίας του *eTwinning* έχεις τη δυνατότητα να ανεβάσεις μόνο φωτογραφίες και βίντεο, κάτι που είναι πολύ απλό. Πέρα από το *eTwinning live* που λειτουργεί αντί του *Skype* τα υπόλοιπα ελπίζω να τα ανακαλύψω κάποια στιγμή που θα έχω το χρόνο και θα συμβουλευτώ εσένα, τον μέντορά μου. Σε μια ενημέρωση που είχα παρακολουθήσει πριν δέκα χρόνια για το πώς λειτουργεί το *eTwinning* και το *Erasmus Plus*, από τους αρμόδιους, δεν ήταν κατατοπιστικοί, αντιθέτως μου προκάλεσε άγχος. Το απομυθοποίησα αργότερα, όταν είδα από εσένα στην παρουσίαση που μας έκανες τι είναι το *eTwinning*, ποια είναι τα συνεργατικά εργαλεία, πώς γίνεται η επαφή με τις άλλες ομάδες, πώς δουλεύεις με τα παιδιά και πώς δημοσιεύεις τη δουλειά τους.

Σ: Γιατί αισθάνθηκες αγχωμένη έπειτα από τη συγκεκριμένη ενημέρωση;

Φ: Δεν μας είχαν καθοδηγήσει καθόλου σωστά. Γενικά μας μετέφεραν ότι εάν γνωρίζεις καλά την αγγλική γλώσσα και τη χρήση του υπολογιστή μπορείς να συμμετέχεις, κάτι που εμένα δεν με φόβισε γιατί το κατείχα. Παρ' όλα αυτά αισθάνθηκα ότι ήταν αρκετά αποθαρρυντικοί και μου έμεινε η εντύπωση ότι ήθελαν να προωθήσουν πιο πολύ το *Erasmus Plus* από το *eTwinning*. Από τότε δεν έτυχε να παρακολουθήσω κάτι άλλο μέχρι που έμαθα μέσα από εσένα και έπειτα από άλλες συναδέλφους που έχω δει τις δουλειές τους.

Σ: **Υπήρξε υποστήριξη από τους σχετικούς φορείς ή κάποιους συνεργάτες σου; Χρειάστηκε κάποια στιγμή να επικοινωνήσεις με τους σχετικούς φορείς για ένα μια δυσκολία που αντιμετώπισες;**

Φ: Όχι, δεν χρειάστηκε. Σε οποιαδήποτε ερώτημα μου απευθυνόμουν σε εσένα, τη συνεργάτιδά μου, λόγω της εμπειρίας σου και ανταποκρινόσουν άμεσα και αποτελεσματικά.

Σ: Παρακολούθησες κάποιο διαδικτυακό κύκλο μαθημάτων/σεμινάριο/εκδήλωση, εργαστηριακή επιμόρφωση ή συμμετείχες σε κάποια από τις ομάδες του *eTwinning* ώστε να λάβετε την κατάλληλη επιμόρφωση;

Φ: Έκανα κάποιες απόπειρες στο παρελθόν, συγκεκριμένα είχα κάνει αίτηση για τον διαδικτυακό κύκλο σεμιναρίων σχετικά με τα Moodle, αλλά δεν κληρώθηκα. Είναι κάτι που επιδιώκω και θα ήθελα να επιμορφωθώ.

Σ: Πάνω σε ποια θέματα θα σε ενδιέφερε να επιμορφωθείς, πέρα από το Moodle;

Φ: Τα συνεργατικά εργαλεία και τα κριτήρια που απαιτούνται να πληροί ένα επιτυχημένο συνεργατικό έργο eTwinning είναι κάποια από τα θέματα που θα με ενδιέφεραν. Είναι αυτά που έχω δει ότι γίνονται συχνά και θα με βοηθούσαν ως πρωτάρα.

Σ: **Πως εξελίχθηκε η συνεργασία σου με τους εκπαιδευτικούς του κοινού έργου συνεργασίας που συμμετείχατε;**

Φ: Ήταν μια ωραία εμπειρία. Μου άρεσε η αλληλεπίδραση, η υποστηρικτή κουβέντα, η ανταλλαγή μηνυμάτων μεταξύ των συνεργατών. Σαφώς υπήρξαν και συνεργάτες οι οποίοι δεν στηρίζανε το έργο όσο χρειαζόταν. Κάποιοι καθυστερούσαν σημαντικά να συμμετάσχουν στις δραστηριότητες, κάποιοι ήταν αδιάφοροι ή ακόμα και αμέτοχοι. Αυτό είναι κάτι που με προβλημάτισε και πιστεύω θα το συναντήσω και σε επόμενες συνεργασίες. Συνειδητοποίησα ότι η υπευθυνότητα είναι πολύ σημαντικό στοιχείο σε μια τέτοια συνεργασία. Είναι μια καθημερινή, διακρατική εργασία ομάδων που κινούνται παράλληλα και αν κάπου κάνεις πίσω αυτό θα είναι εις βάρος των άλλων.

Σ: Ακριβώς! Είναι σαν να σπάει μια αλυσίδα.

Φ: Ναι. Η ιδέα των άλλων μπορεί να παρακινήσει εμένα και αντίστοιχα. Σε μια ενδεχόμενη παραίτηση κάποιων μπορεί επίσης να υπάρξουν κάποιοι συνεργάτες που θα τους παρακινήσουν. Έστω ένα σχόλιο από τους εκπαιδευτικούς είναι αρκετό για να σε ενθαρρύνει. Ήταν μια ωραία εμπειρία κι αν ήμουν διστακτική ως αρχάρια γιατί δεν είχα προηγούμενη εμπειρία.

Σ: Υπήρχε η αντίστοιχη υποστήριξη από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς του σχολείου σας;

Φ: Επειδή εσύ ήσουν η συνεργάτιδά μου έχω να ομολογήσω ότι αν δεν ήσουν εσύ δεν θα υλοποιούσα το συγκεκριμένο έργο συνεργασίας. Ήσουν η καθοδηγήτρια μου. Τη συνεργασία μας θα τη χαρακτήριζα ως άριστη, μια εξαιρετική συνεργασία. Ήμασταν

ένα δίδυμο που κινούνταν παράλληλα με μια ιδέα, υπήρχε μια αλληλοσυμπλήρωση και μια συνεχόμενη αλληλοϋποστήριξη.

Σ: Πως θα χαρακτήριζες τη συνεργασία με τους γονείς των παιδιών της τάξης σας κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου eTwinning;

Φ: Οι γονείς ήταν ανέλπιστα καλοί συνεργάτες του προγράμματος. Επειδή τους γνώριζα δεν περίμενα ότι θα ανταποκριθούν με τέτοια θέρμη και να συμμετέχουν ενεργά. Τους περίμενα πιο διστακτικούς, πιο επιφυλακτικούς, λόγω του διαδικτύου. Ανοίχτηκαν, συμβιβάστηκαν, βοήθησαν και συνεργάστηκαν με τα παιδιά τους για να συμμετέχουν σε κάτι που έφερε ευθύνη, όπως η συλλογή πληροφοριών και η προβολή τους. Η παρουσίαση που κάναμε στο τέλος της χρονιάς με την παρουσία της Σχολικής μας Συμβούλου, πιστεύω ότι επισφράγισε την εμπιστοσύνη που μας έδειξαν, αφού τους δόθηκε η ευκαιρία να παρακολουθήσουν εξ ολοκλήρου τις δραστηριότητες και τον τρόπο συνεργασίας με τις άλλες χώρες. Είχαν συγκινηθεί πολύ βλέποντας τα παιδιά τους να συμμετέχουν σε κάτι τόσο διαφορετικό και ενθουσιάστηκαν από τη δουλειά που κάναμε.

Σ: Αντιμετώπισες έντονους προβληματισμούς και αντιδράσεις από την πλευρά τους σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας, την έκθεση των παιδιών στο διαδίκτυο ή κάποιο άλλο παράγοντα;

Φ: Παλαιότερα ναι, αντιμετώπισα δυσκολίες σχετικά με την ανάρτηση φωτογραφιών για την ιστοσελίδα του σχολείου. Νόμιζαν ότι θα εκτεθούν τα παιδιά τους, ήταν αρνητικοί και δεν μου συμπλήρωσαν την υπεύθυνη δήλωση που τους είχα δώσει. Αντιθέτως πέρσι μάλλον τους έπεισες με τα επιχειρήματα που τους παράθεσες σχετικά με την ασφάλεια του προγράμματος έτσι αισθάνθηκαν ότι τα παιδιά τους δε θα κινδύνευαν και καθησυχάστηκαν. Εσύ επίσης κατάφερες να δείξεις στα παιδιά την ορθή χρήση του υπολογιστή κάτι που μάλλον δεν είχα κάνει εγώ και έτσι τους έκανες να αισθάνονται περισσότερη ασφάλεια απέναντι στην τεχνολογία και να νιώσουν τον ενθουσιασμό των παιδιών τους.

Σ: Μέσα από διαδραστικές μεθόδους και ομαδοσυνεργατικές πρακτικές του eTwinning, υποστηρίζεται από τη βιβλιογραφία ότι, βελτιώνεται η παιδαγωγική διαδικασία, μιώντας ταυτόχρονα τη σχολική κοινότητα στον τεχνολογικό

εγγραμματισμό. Επίσης δύναται να επιτευχθεί δυναμική αλληλεπίδραση και να αποκομισθούν παιδαγωγικά, κοινωνικά, πολιτισμικά και αναπτυξιακά οφέλη στους μαθητές με την ταυτόχρονη επαγγελματική και προσωπική εξέλιξη των εκπαιδευτικών. Είσαι υποστηρικτής αυτής της άποψης έπειτα από την προσωπική σου εμπειρία;

Φ: Αν και το πρόγραμμα διήρκησε λίγο χρονικό διάστημα τα παιδιά το είδαν με πολλή μεγάλη χαρά. Ο τρόπος που δουλεύτηκε το έργο, με τη μέθοδο project, έβαλε τα παιδιά στη διαδικασία να ετοιμάσουν κάτι και να το προβάλλουν. Έγινε τόσο αβίαστα η προετοιμασία του κάθε βήματος που βοήθησε να κινητοποιηθεί το ενδιαφέρον και τη θέληση για μάθηση των παιδιών. Αυτό το ταξίδι που έγινε στα σχολεία της Ευρώπης είναι κάτι που έχει αποτυπωθεί στη μνήμη και τα συναισθήματα των παιδιών. Κάποια παιδιά που πέρσι ήταν προνήπια και φέτος είναι νήπια ακόμα αναφέρονται σε αυτή τη συνεργασία. Συγκεκριμένα θυμούνται κάποιες χώρες που ταξίδεψε η κουκουβάγια, κάποια δέντρα που συναντάμε και στη χώρα μας αλλά και κάποια γεγονότα τα οποία εγώ τα έχω ξεχάσει και αυτό με εντυπωσιάζει. Έχουν αποτυπωθεί λεπτομέρειες στη μνήμη τους που τους έχουν κεντρίσει το ενδιαφέρον όπως για παράδειγμα καταφέρνουν ακόμα να αναγνωρίζουν το δέντρο που γνώρισαν και να το αντιστοιχίζουν με τη χώρα που μας το παρουσίασε. Τα περσινά μας νήπια που πλέον πηγαίνουν στο δημοτικό και οι γονείς τους ακόμα πολλές φορές έρχονται και μου λένε το πόσο περήφανοι νιώθουν που μέσα από αυτούς άλλες χώρες έμαθαν πληροφορίες για το έλατο του Ταξιάρχη αναφέροντας πολλές λεπτομέρειες. Όσο για τους γονείς των μαθητών που έχουμε φέτος μας ρωτάνε συχνά εάν θα κάνουμε κάποια παρόμοια συνεργασία μετά την επιτυχημένη περσινή δουλειά που έγινε τα αποτελέσματα της οποίας είναι εμφανή.

Σ: Πιστεύεις ότι έχουν αναπτύξει την ταυτότητα του ευρωπαϊκού πολίτη και ταυτόχρονα καλλιεργήθηκαν στον τεχνολογικό εγγραμματισμό τα παιδιά;

Φ: Ανέπτυξαν τη σκέψη ότι υπάρχουν γύρω μας άλλες χώρες με άλλες γλώσσες και πολιτισμούς και εντόπισαν τις ομοιότητες και τις διαφορές μας. Αναγνωρίζουν πολλές σημαίες από Ευρωπαϊκές χώρες, θυμούνται ακόμα πως λέγεται η «καλημέρα» σε κάποιες άλλες γλώσσες και κάποια παραδοσιακά φαγητά, όπως επίσης μπορούν και αναγνωρίζουν εάν μια λέξη είναι ελληνική ή από άλλη γλώσσα. Ωρίμασαν πολύ

γρήγορα και αυτό φαίνεται ότι είναι αποτέλεσμα της περσικής δουλειάς, στο πώς ξεκίνησαν να αποκωδικοποιούν τα σύμβολα, όπως οι σημαίες και κατ' επέκταση στη γραφή και στην ανάγνωση. Όπως επίσης ξεκίνησαν να συνειδητοποιούν ότι είμαστε πολίτες μιας χώρας με ήθη, έθιμα, συνήθειες και σύμβολα και αντίστοιχα υπάρχουν άνθρωποι που είναι πολίτες άλλων χωρών και πολιτισμών. Οι γνώσεις που κατέκτησαν ζυμώνονται στο μυαλό τους και ενσωματώνονται στις εμπειρίες τους και στα ενδιαφέροντά τους. Όσο για τον υπολογιστή παλαιότερα μπορεί να μάλωνα για το ποιος θα παίξει πρώτος, πλέον γνωρίζουν την χρησιμότητά του και τη συμβολή του στην καθημερινότητα του μαθήματος. Η χρήση του θα γίνει σκόπιμα για να εξυπηρετήσει ένα συγκεκριμένο διδακτικό στόχο είτε όταν θα ασχοληθούν με ένα εκπαιδευτικό λογισμικό είτε όταν θα συνδεθούμε στο ίντερνετ να κάνουμε για παράδειγμα ένα παιχνίδι με αντιστοιχίσεις. Έχουν πλέον άλλη ωριμότητα και γνωρίζουν τη σωστή χρήση του. Από τη στάση του σώματος, τον τρόπο που πιάνουν το ποντίκι πώς χρησιμοποιούν το πληκτρολόγιο, ακόμα και αυτά έχουν αλλάξει. Έχουν συνειδητοποιήσει ότι ο υπολογιστής είναι ένα εργαλείο μάθησης και όχι μόνο ένα μέσο ψυχαγωγίας. Ακόμα και οι γονείς έχουν αλλάξει στάση απέναντι στον υπολογιστή. Μετρίασαν τη χρήση του στο σπίτι και τον χρησιμοποιούν για συγκεκριμένο εκπαιδευτικό σκοπό, όπως για παράδειγμα εάν ασχολούμαστε με τη μυθολογία στο σχολείο θα ψάξουν πληροφορίες στο ίντερνετ για τον Ηρακλή και θα μας τις φέρουν.

Σ: Αντίστοιχα σε εσένα υπήρξε πρόοδος στον επαγγελματικό και προσωπικό τομέα;

Φ: Το συγκεκριμένο πρόγραμμα με βοήθησε να οργανωθώ περισσότερο στη δουλειά μου σε σημεία που ήμουν ετεροχρονισμένη ή τα είχα σκόρπια. Δηλαδή είδα ότι σε αυτό το πρόγραμμα υπάρχουν βήματα που ακολουθώντας τα χτίζεις το οικοδόμημα της δουλειάς σου και βλέπεις το αποτέλεσμα. Κάνοντας την αυτοαξιολόγηση σου συνειδητοποιείς τι πήγε και τι δεν πήγε καλά και τι δυσκολίες αντιμετώπισες. Η επικοινωνία με τους γονείς επίσης εξελίχθηκε γιατί τους είδα εγώ σαν συνεργάτες όπως και αυτοί εμένα. Μας εμπιστεύτηκαν γιατί τους βοηθήσαμε και ήρθανε κοντά μας για να μας βοηθήσουν.

Σ: Ποια συναισθήματα παρατήρησες να δημιουργούνται σε σένα πριν αλλά και μετά την υλοποίηση αυτού του έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;

Φ: Ήμουν από την αρχή ενθουσιασμένη αλλά και αγχωμένη όμως ένιωσα ασφάλεια δίπλα σου οπότε το φόβο μου και το άγχος μου τα διαχειρίστηκα. Είχα μια αδημονία πριν αλλά και κατά τη διάρκεια του προγράμματος. Στο τέλος ένιωσα μια μεγάλη ικανοποίηση και χαρά που ολοκληρώθηκε επιτυχώς το πρόγραμμα και συμμετείχα σε αυτό.

Σ: Αντίστοιχα παρατήρησες κάτι ανάλογο στους μαθητές σου;

Φ: Όταν ενημερώθηκαν τα παιδιά για την έναρξη του προγράμματος ήταν ενθουσιασμένα και ανυπόμονα για το αποτέλεσμα. Σε κάθε βήμα της εξέλιξης του έργου συνεργασίας που παρουσίαζε κάποια ομάδα κάτι, έκαναν συνεχείς αναφορές σε αυτό με μεγάλο ενθουσιασμό. Στο τέλος είχαν μια χαρά και περηφάνια για αυτό που έκαναν και με καμάρι παρουσίασαν τα αποτελέσματα στους γονείς τους. Ένιωθαν ικανοποιημένοι και πιο έμπειροι σε σχέση με άλλους, που είναι ηλικιακά μεγαλύτεροι τους, γιατί έκαναν αυτό το ταξίδι.

Σ: Έχεις λάβει κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα;

Φ: Λάβαμε την Εθνική ετικέτα ποιότητας από την υπηρεσία του προγράμματος και μοίρασα τους επαίνους στους μαθητές με περίσσεια χαρά.

Σ: Πως αισθάνθηκες έπειτα από την αναγνώριση της προσπάθειάς σας;

Φ: Και εγώ και τα παιδιά αισθανθήκαμε πάρα πολύ περήφανοι. Ήταν μια ικανοποίηση που επιβραβεύτηκε η προσπάθεια αυτή. Οι γονείς πιστεύω αισθάνθηκαν το ίδιο περήφανοι για το αποτέλεσμα και για την επιβράβευση αυτή, ήταν μια μεγάλη αναγνώριση.

Σ: Η ορθολογική χρήση των ΤΠΕ ως δυναμικό εκπαιδευτικό μέσο θεωρείται ότι συμβάλλει στην αναβάθμιση της εκπαίδευσης, έχοντας ως απώτερο στόχο την ποιοτική βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας. Θεωρείς ότι αυτό επιτυγχάνεται μέσω

της υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως με το πρόγραμμα eTwinning;

Φ: Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τη χρήση της τεχνολογίας με μέτρο και σε συνδυασμό με την καθημερινή παιδαγωγική πράξη. Μέσω του eTwinning ο κάθε μαθητής έχει τη δυνατότητα να γνωρίσει άλλους πολιτισμούς, γλώσσες, συνήθειες και για διαμοιρασμό εμπειριών και απόψεων, ιδεών ακόμα και παιδαγωγικών τεχνικών. Δεν είναι όμως πανάκεια. Όλα αυτά πρέπει να γίνονται με μέτρο. Μπορεί όμως η τεχνολογία να αποτελέσει ένα σημαντικό εργαλείο να ξεφύγουμε από παραδοσιακές τετριμμένες μεθόδους.

Σ: Τι θα συμβούλευες με τρεις προτάσεις ένα συνάδελφο που επιθυμεί να λάβει μέρος σε μια αντίστοιχη διακρατική συνεργασία;

Φ: Να μη διστάσει, είναι μια ευχάριστη εμπειρία και να το τολμήσει όποιος θα το κάνει με χαρά και υπευθυνότητα.

► Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης εκπαιδευτικού, Χ.

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και αποτέλεσε έναυσμα για τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Χ: Είχα δει σχετικές ανακοινώσεις από email για το eTwinning τα προηγούμενα χρόνια, αλλά δεν γνώριζα τι ήταν μέχρι να συμμετάσχω τη σχολική χρονιά 2014-2015, όταν το έψαξα πιο αναλυτικά και υλοποίησα κάποια έργα συνεργασίας. Παρακολούθησα και τη δική σου παρουσίαση στο τέλος της προηγούμενης σχολικής χρονιάς, στην ημερίδα της σχολικής συμβούλου και με παρακίνησε να θέλω να εμπλακώ ενεργά γιατί είδα πώς λειτουργεί το πρόγραμμα και πώς υλοποιείται μια συνεργασία με άλλα σχολεία. Μετά και από τη συνάντησή μας, όπου μου έδωσες κάποιες συμβουλές και με βοήθησες με την εγγραφή μου στην πλατφόρμα, άρχισα να ψάχνω και να στέλνω αιτήματα για να συμμετάσχω σε κάποια έργα συνεργασίας. Ήθελα να κάνω κάτι διαφορετικό για την τάξη μου, να ανοίξω τους ορίζοντες των παιδιών, να έρθουν σε επαφή και με άλλα ερεθίσματα γιατί ζούμε σε ένα μικρό χωριό και είναι κλειστά τα πλαίσια. Ήταν μια πρόκληση για μένα για να δω κι εγώ σαν εκπαιδευτικός τι μπορώ να κάνω για να γνωρίσουν τα παιδιά μου κάτι διαφορετικό, πέρα από τον παραδοσιακό

τρόπο διδασκαλίας, μέσω της τεχνολογίας αλλά και μέσω της επαφής με τον ανθρώπινο παράγοντα.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σου ιδέες για το πρόγραμμα eTwinning πριν ασχοληθείτε ενεργά με αυτό;

Χ: Γνώριζα ότι ήταν μια συνεργατική μέθοδος μεταξύ σχολείων της Ευρώπης αλλά δεν ήξερα με ποιο τρόπο υλοποιείται.

Σ: Γνώριζες με ποιον τρόπο συμβάλλει η τεχνολογία στην υλοποίηση μιας συνεργατικής μάθησης εξ αποστάσεως;

Χ: Δεν ήξερα ποια τεχνολογικά εργαλεία χρησιμοποιούνται, φανταζόμουν ότι θα γίνεται ανταλλαγή κάποιων email ή κάποια επικοινωνία μέσω Skype, αλλά ήμουν βέβαιη ότι η συνεργασία θα γινόταν μέσω της τεχνολογίας.

Σ: Παρατηρείται συχνά πως εκπαιδευτικοί, που έχουν ολοκληρώσει την εγγραφή τους στην πλατφόρμα του eTwinning, δεν έχουν υλοποιήσει κάποιο συνεργατικό έργο. Αντιμετώπισες κάποιους δισταγμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν ανασταλτικούς παράγοντες για την ενασχόλησή σου με το πρόγραμμα;

Χ: Η χρήση της τεχνολογίας και η εξοικείωση με τον υπολογιστή ήταν μια δυσκολία που αντιμετώπισα σε μεγάλο βαθμό. Λόγω της ηλικίας μου δεν γνώριζα πολλές βασικές πληροφορίες για τον υπολογιστή, αλλά είχα μεγάλη υπομονή και επιμονή γιατί κάτι απλό που έπρεπε να κάνω στον υπολογιστή μου έπαιρνε πάρα πολύ προσωπικό χρόνο. Η επικοινωνία με τους άλλους συνεργάτες στα αγγλικά λίγο με προβλημάτιζε αλλά τελικά είδα ότι δεν ήταν ιδιαίτερα απαιτητική. Επίσης όταν υλοποιήσαμε εμείς τότε συνεργασίες μέσω του eTwinning δεν υπήρχε καθόλου ενημέρωση μέσω των πρεσβευτών και της ομάδας του προγράμματος. Μας είχε γίνει μόνο μια ημερίδα στα Μουδανιά αλλά όσα μας είπαν δεν με βοήθησαν καθόλου ως αρχάρια.

Σ: Υπήρξαν δυσκολίες που κλήθηκες να αντιμετωπίσεις κατά την εγγραφή σου στην πλατφόρμα και κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου eTwinning;

Χ: Η εγγραφή μου έγινε με ευκολία, με τη δική σου βοήθεια και εύκολα βρήκα έργα συνεργασίας για να συμμετάσχω. Αντιμετώπισα όμως αρκετές φορές δυσκολίες στη

χρήση της πλατφόρμας και επικοινωνούσα με τους συνεργάτες μου ή με εσένα, για να ανεβάσω κάποιο υλικό κυρίως.

Σ: Υπήρξε υποστήριξη από τους σχετικούς φορείς ή κάποιους συνεργάτες σου;

Χ: Δεν απευθύνθηκα στη υπηρεσία υποστήριξης του eTwinning για κάποιο ερώτημα που είχα, γιατί μετά την ενημέρωση που μας έκαναν και ένιωσα ότι δεν πήρα κάποια βοήθεια με απέτρεψε στο να απευθυνθώ ξανά εκεί. Με βοήθησε πάρα πολύ η επικοινωνία που είχα με τους εταίρους, αλλά και η επικοινωνία με εσένα ήταν πολύ σημαντική. Υπήρχαν άτομα, όπως εσύ και άλλοι συνάδελφοι που ήταν πρόθυμα να μοιραστούν τη γνώση, καθώς ήξεραν κάποιες παραπάνω χρήσιμες πληροφορίες και με βοήθησαν αρκετά. Ίσως πλέον να γίνονται περισσότερες ενημερώσεις για το eTwinning, γιατί βλέπω κάποια email που έρχονται στο σχολείο.

Σ: Παρακολούθησες κάποιο διαδικτυακό κύκλο μαθημάτων, σεμινάριο, εκδήλωση, εργαστηριακή επιμόρφωση ή συμμετείχες σε κάποια από τις ομάδες του eTwinning ώστε να λάβεις την κατάλληλη επιμόρφωση;

Χ: Πέρα από αυτή την επιμόρφωση που συμμετείχα δεν έχω παρακολουθήσει κάτι επιπλέον. Το είχα σκεφτεί να μπω σε κάποια εκδήλωση από αυτά που δημοσιεύονται στην πλατφόρμα του eTwinning, αλλά δεν υπήρχε ελεύθερος προσωπικός χρόνος.

Σ: Πως εξελίχθηκε η συνεργασία σου με τους εκπαιδευτικούς του κοινού έργου συνεργασίας που συμμετείχατε;

Χ: Με τους συνεργάτες μου στα έργα που συμμετείχα, είχαμε μια πολύ καλή ομάδα που αλληλοβοηθούσε ο ένας τον άλλον. Στο πρώτο μου έργο συνεργασίας υπήρχε μια συνεχόμενη αλληλοϋποστήριξη και συνεχής βοήθεια, ήταν όλοι πρόθυμοι να μοιραστούν τη γνώση που κατείχαν. Οι ιδρυτές ήταν έμπειροι με διάφορες διακρίσεις σε ευρωπαϊκά προγράμματα, ήξεραν τη σωστή δομή ενός έργου, ήταν πολύ συμβουλευτικοί, μας κατεύθυναν σωστά κι αυτό μας βοήθησε και εμάς να εξελιχθούμε. Αναπτύχθηκαν φιλίες ανάμεσα στα μέλη και υπήρχε επαφή μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, όπως το Facebook. Σε ένα άλλο έργο δεν υπήρχε καμία συνοχή και οργάνωση, οπότε κάποια στιγμή αποχώρησα. Κατάλαβα όμως ότι στα έργα eTwinning παίζει μεγάλο ρόλο ο ιδρυτής, με την κατεύθυνση που θα δώσει και η ομάδα, γιατί δεν δουλεύουν όλοι με τον ίδιο τρόπο και με την ίδια συνέπεια.

Σ: Υπήρχε η αντίστοιχη υποστήριξη από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς του σχολείου σου;

Χ: Εγώ ήμουν μόνη στη σχολική τάξη οπότε η βοήθεια που έλαβα ήταν από εκπαιδευτικούς συναδέλφους της περιοχής που δουλεύω. Υπήρξαν όμως και συνάδελφοι, από το δημοτικό σχολείο συγκεκριμένα, που είδαν ανταγωνιστικά αυτή την προσπάθεια μου και δημιούργησαν πολύ αρνητικό κλίμα.

Σ: Πως θα χαρακτήριζες τη συνεργασία με τους γονείς των παιδιών της τάξης σας κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός ευρωπαϊκού συνεργατικού έργου eTwinning; Αντιμετώπισες έντονους προβληματισμούς και αντιδράσεις από την πλευρά τους σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας, την έκθεση των παιδιών στο διαδίκτυο ή κάποιο άλλο παράγοντα; Αν ναι με ποιον τρόπο κλήθηκες να αντιμετωπίσεις αυτή την κατάσταση και ποιο ήταν το αποτέλεσμα;

Χ: Οι γονείς είχαν αντιμετωπίσει αυτή τη συνεργασία πολύ θετικά και όλοι υπέγραψαν τις υπεύθυνες δηλώσεις που τους μοίρασα. Είχα ενημερώσει εξ ολοκλήρου τους γονείς με απογευματινές συναντήσεις που οργάνωσα και κάποιοι συμμετείχαν σε κάποιες δραστηριότητες που κάναμε και τις παρουσιάσαμε. Τους άρεσε που το σχολείο τους ακούστηκε ότι συμμετέχει σε μια ευρωπαϊκή συνεργασία και τα παιδιά τους γνώρισαν άλλα παιδιά από άλλα σχολεία. Ο σύλλογος γονέων ήταν πάντα δίπλα μου και οργάνωσα μια εκδήλωση μετέπειτα όπου μοιράσαμε τις ετικέτες ποιότητας στα παιδιά στην πλατεία του χωριού στα πλαίσια της φωταγώγησης του χριστουγεννιάτικου δέντρου. Συνεργαστήκαμε πολύ ομαλά, ήταν ενθουσιασμένοι και καμαρώνουν για αυτή την επιτυχία των παιδιών τους.

Σ: Μέσα από διαδραστικές μεθόδους και ομαδοσυνεργατικές πρακτικές του eTwinning, υποστηρίζεται από τη βιβλιογραφία ότι, βελτιώνεται η παιδαγωγική διαδικασία, μώνοντας ταυτόχρονα τη σχολική κοινότητα στον τεχνολογικό εγγραμματισμό. Επίσης δύναται να επιτευχθεί δυναμική αλληλεπίδραση και να αποκομισθούν παιδαγωγικά, κοινωνικά, πολιτισμικά και αναπτυξιακά οφέλη στους μαθητές με την ταυτόχρονη επαγγελματική και προσωπική εξέλιξη των εκπαιδευτικών. Είσαι υποστηρικτής αυτής της άποψης έπειτα από την προσωπική σου εμπειρία;

Χ: Ναι, είμαι υποστηρικτής αυτής της άποψης. Στα παιδιά δόθηκε η ευκαιρία να γνωρίσουν άλλα παιδιά από άλλες χώρες με άλλες γλώσσες και πολιτισμούς. Είδαμε πώς είναι τα σχολεία τους, πώς είναι οι γιορτές τους, τα ήθη και τα έθιμα τους, ανταλλάξαμε χριστουγεννιάτικες κάρτες, σχολιάζαμε τις δράσεις μας και γενικά υπήρξε μια αλληλεπίδραση στην επικοινωνία μας. Επεκτείναμε το πρόγραμμα μας γνωρίζοντας τις σημαίες των χωρών και τα παιδιά είδαν πως μπορούμε εκτός από τη συμβατική μέθοδο διδασκαλίας να δημιουργήσουμε με τη χρήση των συνεργατικών τεχνολογικών εργαλείων και να επικοινωνήσουμε με άλλους μαθητές.

Σ: Αντίστοιχα σε εσένα θεωρείς ότι υπήρξε πρόοδος στον επαγγελματικό και προσωπικό τομέα;

Χ: Παρ' όλη την προσωπική κούραση ήθελα να εξελιχθώ στην διδακτική και παιδαγωγική διαδικασία. Υπήρξε εξέλιξη στις μεθόδους διδασκαλίας, στις δεξιότητες επικοινωνίας με τους άλλους εκπαιδευτικούς και με τους γονείς ώστε να βελτιωθούν οι σχέσεις. Το πιο σημαντικό κομμάτι ήταν ότι εξέλιξα τις γνώσεις μου σχετικά με τη σωστή χρήση των ΤΠΕ στη διδασκαλία και τα οφέλη που σου προσφέρει η επικοινωνία με άλλα σχολεία.

Σ: Ποια συναισθήματα παρατήρησες να σου δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;

Χ: Στην αρχή ήταν αρνητικά τα συναισθήματα που είχα. Υπήρχε ανασφάλεια, αγωνία εάν θα τα καταφέρω, αμφιβολία και φόβος εάν θα μπορέσω να ολοκληρώσω αυτή την προσπάθεια με επιτυχία. Οι φόβοι μου σχετικά με τη γλώσσα και τη χρήση της τεχνολογίας με άγχωναν. Όταν τελειώσαμε ήταν θετικά τα συναισθήματα που αισθανόμουν, υπήρχε μέσα μου η ικανοποίηση που εξελίξαμε όλη τη σχολική χρονιά μας μέσα από αυτό το έργο αλλά ένιωσα και ανακούφιση λόγω της κούρασης. Η αποδοχή που λάμβανα από τα παιδιά και τους γονείς ότι ήταν κάτι που τους ενδιέφερε και τα έκανε χαρούμενα με έκανε να αισθανθώ υπερηφάνεια που έκανα κάτι καλύτερο για την τάξη μου.

Σ: Αντίστοιχα παρατήρησες κάτι ανάλογο στους μαθητές σου;

Χ: *Ναι, υπήρχαν ανάλογα συναισθήματα. Μου έκανε εντύπωση που δεν δυσανασχετούσαν λόγω του περισσότερου φόρτου εργασίας, στο οποίο ούτε τα ίδια δεν ήταν μαθημένα και χρειάστηκε να καταβάλλουν περισσότερη προσπάθεια για να ολοκληρωθεί το πρόγραμμα. Γυρνούσαν στο σπίτι τους ενθουσιασμένα και έλεγαν τις εντυπώσεις τους.*

Σ: Έχεις λάβει κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα;

Χ: *Λάβαμε εθνική και ευρωπαϊκή ετικέτα ποιότητας από την εθνική υπηρεσία του eTwinning. Μας τίμησε όμως και η Σχολική μας Σύμβουλος με μια βράβευση που μας έκανε στην τελική ημερίδα της σχολικής χρονιάς, όπου απονεμήθηκε ένας έπαινος στις νηπιαγωγούς του νομού που βραβεύτηκαν σε έργα eTwinning. Επίσης μας κάλεσαν από το Δήμο Αριστοτέλη για να μας βραβεύσουν με μια τιμητική πλακέτα αλλά τελικά δεν πραγματοποιήθηκε αυτό ποτέ.*

Σ: *Πως αισθάνθηκες έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς σας;*

Χ: *Αισθάνθηκα μεγάλη συγκίνηση και περηφάνια για την αναγνώριση και την ανταμοιβή των προσπαθειών τόσο των δικών μου όσο και των μαθητών μου.*

Σ: Η ορθολογική χρήση των ΤΠΕ ως δυναμικό εκπαιδευτικό μέσο θεωρείται ότι συμβάλλει στην αναβάθμιση της εκπαίδευσης, έχοντας ως απώτερο στόχο την ποιοτική βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας. Θεωρείς ότι αυτό επιτυγχάνεται μέσω της υλοποίησης ενός συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως με το πρόγραμμα eTwinning;

Χ: *Συμφωνώ ότι η τεχνολογία μπορεί να συμβάλλει στην αναβάθμιση της εκπαίδευσης, αλλά θα πρέπει να υπάρχουν και οι κατάλληλες συνθήκες για να υλοποιηθούν αυτά τα προγράμματα. Πρώτα πρέπει να γίνει μια ολοκληρωμένη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, έπειτα ο εξοπλισμός με την υλικοτεχνική υποδομή των σχολείων και στο τέλος να υπάρχει και η διάθεση από τους εκπαιδευτικούς για να υλοποιήσουν μια συνεργασία εξ αποστάσεως.*

Σ: Τι θα συμβούλευες με τρεις προτάσεις ένα συνάδελφο που επιθυμεί να λάβει μέρος σε μια αντίστοιχη διακρατική συνεργασία;

Χ: Έχει τύχει να συμβουλευέσω και να βοηθήσω συναδέλφους που ήθελαν να υλοποιήσουν ένα πρόγραμμα eTwinning. Τους καθοδήγησα και τους συμβούλεψα να επιλέξουν ένα έργο συνεργασίας που να τους εκφράζει. Να προσέξουν εάν είναι οργανωμένο και καλά δομημένο το έργο, να είναι συνεπείς στις υποχρεώσεις τους, για να μπορέσουν να υλοποιήσουν και να ολοκληρώσουν τις δράσεις, να έχουν μια καλή συνεργασία με τους εταίρους και πάνω απ' όλα να έχουν διάθεση να κάνουν τη συγκεκριμένη συνεργασία.

ΑΠΟΜΑΓΝΗΤΟΦΩΝΗΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ

► Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης γονέα, Α.

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και συνειδητοποιήσατε ότι αφορά τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Α: Όταν πήγαινε στα Νηπιαγωγείο ο μικρότερος γιο μου.

Σ: Είχες δει στο παρελθόν κάτι μέσω διαδικτύου σε κάποιο μέσο κοινωνικής δικτύωσης για παράδειγμα όπως το Facebook;

Α: Όχι.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σας ιδέες σαν γονείς όταν ενημερωθήκατε ότι το παιδί σας θα συμμετάσχει σε ένα πρόγραμμα eTwinning;

Α: Μου άρεσε, βασικά, η όλη ιδέα. Πίστευα ότι θα ανοίξει τους ορίζοντές του παιδιού και θα δει τι γίνεται και σε άλλες χώρες με τις οποίες είχατε επαφές, θα γνωρίσει πώς γίνεται η διδασκαλία και σε άλλες χώρες, εκτός από τα δικά μας σχολεία.

Σ: Γνωρίζατε τι είναι μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως; Πώς θεωρούσατε ότι θα πραγματοποιηθεί πριν ακόμα ενημερωθείτε για τον τρόπο που υλοποιήθηκε αυτή η συνεργασία;

A: Όχι, δεν γνώριζα τι είναι. Το πιο λογικό για μένα ήταν να γίνει όλη η διαδικασία μέσω του διαδικτύου.

Σ: Αντιμετωπίσατε κάποιους δισταγμούς, προβληματισμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν εμπόδιο στην απόφασή για συμμετοχή του παιδιού σας στην υλοποίηση ενός διακρατικού κοινού παιδαγωγικού έργου με τη χρήση των τεχνολογικών μέσων;

A: Όχι, εφόσον επρόκειτο για εκπαιδευτικό έργο, δεν υπήρχε θέμα. Θεωρούσαμε δεδομένη την ασφάλεια που παρείχε.

Σ: Υπήρξε ολοκληρωμένη ενημέρωση από τους εκπαιδευτικό της τάξης για τη συμμετοχή των μαθητών στο πρόγραμμα eTwinning;

A: Εγώ όσο μπορούσα να ενημερωθώ από σένα ενημερώθηκα. Ήξερα τι έκαναν τα παιδιά, από την αρχή που έκανες μια ενημέρωση, αλλά και μετά, που είδαμε στην τελική παρουσίαση ολοκληρωμένο το έργο. μου είχε αρέσει πολύ η παρουσίαση και με είχε συγκινήσει πολύ να βλέπω το παιδί μου να συμμετέχει σε ένα τέτοιο πρόγραμμα. Δεν είχε γίνει άλλη παρόμοια δράση στο παρελθόν.

Σ: Θεωρείς ότι σας δόθηκε η ευκαιρία να εμπλακείτε ενεργά σε μια διακρατική συνεργασία εξ αποστάσεως που συμμετείχε το παιδί σας;

A: Ναι, στην αρχή την συνεργασίας eTwinning, είχαμε ψάξει την ιστορία του επιθέτου μας, θυμάμαι. Ρωτήσαμε τον παππού μας από πού βγήκε το όνομα και το παιδί Είχε κάνει μια σχετική ζωγραφιά για να το παρουσιάσει στους συμμαθητές του. Ήταν από τις λίγες φορές που συνεργαστήκαμε με το παιδί μου για το σχολείο. Από ότι θυμάμαι ήταν αρκετά συνεργάσιμος, ενώ άλλες φορές δεν ήταν ιδιαίτερα σε άλλα πράγματα που κάναμε. Αυτό το θέμα όμως του άρεσε, γιατί θα το πήγαινε στην Κυρία του!

Σ: Αντιληφθήκατε να σας μεταφέρει κάποιες προσωπικές σκέψεις και εμπειρίες το παιδί σας, αναφορικά με το τι του έκανε θετική ή αρνητική εντύπωση από τη συνεργασία με άλλα σχολεία της Ευρώπης; Πιστεύετε ότι το παιδί έχει κατακτήσει κάποιες γνώσεις, έχει αναπτύξει κάποιες δεξιότητες ή ακόμα και στάσεις, έπειτα από αυτή την εμπειρία;

A: Από τότε του γεννήθηκε η περιέργεια να ρωτάει πού είναι κάποιες συγκεκριμένες χώρες. Εγώ δεν θυμάμαι με ποιες χώρες συνεργαστήκατε, αλλά αυτός ήθελε να βλέπει στο tablet ξενόγλωσσες παιδικές σειρές και όχι μεταγλωττισμένα στα Ελληνικά. Του άρεζε να ακούει άλλες γλώσσες και έδειχνε μεγάλο ενδιαφέρον για την ονομασία της κάθε χώρας αλλά και την τοποθεσία της στον χάρτη. Εγώ του έλεγα ότι αυτά που άκουγε ήταν π.χ. Γερμανικά και με ρωτούσε «πού είναι η Γερμανία που μιλάνε Γερμανικά;». Ρωτούσε ακόμα και τον παππού του, ο οποίος ήταν οδηγός, και είχε γυρίσει όλη την Ευρώπη με ποιόν τρόπο μπορούμε να ταξιδέψουμε σε μια χώρα. Ζητούσε και από τον μεγαλύτερο αδελφό του να του δείξει στον χάρτη πού βρίσκεται πχ. η Γαλλία και έβλεπε το Παρίσι και τον πύργο του Άιφελ. Προβληματιζόταν έντονα ακόμα και για το τι κάνουν στις άλλες χώρες την ώρα που εμείς πάμε για ύπνο και πότε θα έβγαινε ο ήλιος εκεί. Αυτό είναι πολύ σπουδαίο που κατάφερε μέσα από τη συμμετοχή του σε μια συνεργασία με άλλα σχολεία της Ευρώπης. Στην ουσία έχει κατακτήσει τη γνώση ότι δεν υπάρχει μόνο η Ελλάδα, δεν υπάρχουν μόνον οι Έλληνες, αλλά υπάρχει ένας κόσμος πέρα από αυτό που βλέπουμε και ζούμε, υπάρχουν χώρες που μιλάνε άλλες γλώσσες και υπάρχουν στον χάρτη. Δηλαδή το παιδί μου είναι «Πολίτης του Κόσμου», πλέον! Ακόμα και για τα δικαιώματα των παιδιών που επεξεργαστήκατε ως θέμα κάναμε πολλές κουβέντες. Κάποτε αναρωτήθηκε και με ρώτησε αν σε όλες τις χώρες τα παιδάκια έχουν παιχνίδια, σχολεία κτλ. Δεν μου ανέφερε σαν δικαίωμα του παιδιού να παίζει αλλά με ρωτούσε: «Δεν πρέπει το παιδί να παίζει; Δεν πρέπει να πηγαίνει Σχολείο;». Το προσφυγικό ζήτημα ήταν πολύ επίκαιρο τότε και όταν βλέπαμε ή συζητούσαμε κάτι σχετικό παρενέβαινε ο ίδιος στη συζήτηση και ρωτούσε τέτοια πράγματα.

Σ: Παρατηρείτε κάποια λεκτική αναφορά από το παιδί έπειτα από την ολοκλήρωση του προγράμματος και το πέρασμα των χρόνων;

A: Όχι, δεν το πολυαναφέρει. Θυμάται μονάχα ότι στο Νηπιαγωγείο περνούσανε πολύ ωραία στην Τάξη με την κυρία που είχαν. Λεπτομέρειες δεν θυμάται και δεν έχει αναφέρει κάτι άλλο.

Σ: Έχετε συμμετάσχει σε συζητήσεις αναφορικά με τη διακρατική συνεργασία που συμμετείχε το παιδί σας σε ένα κοινό εκπαιδευτικό έργο κατά τη διάρκεια της

προσχολικής του εκπαίδευσης; Θα το συστήνατε σε κάποιον γονέα ή ακόμα και σε κάποιον εκπαιδευτικό ως παρότρυνση για μια μελλοντική συμμετοχή του;

A: Με εκπαιδευτικό όχι, αλλά με τις άλλες μητέρες σχολιάζαμε το γεγονός ότι είχαμε μια νηπιαγωγό που έφτασε τα παιδιά μας ώστε να πάρουνε βραβεία. Τα ανέβασε πολύ τα παιδιά αυτό το γεγονός. Θα συνιστούσα απόλυτα τη συμμετοχή σε ένα αντίστοιχο πρόγραμμα. Καταρχήν ανοίγει τους ορίζοντες, τα παιδιά μαθαίνουν τι γίνεται πέρα από τον μικρό χώρο στον οποίο ζουν, τον μικρόκοσμό τους. Μαθαίνουν άλλες σκέψεις, αποδέχονται άλλες συμπεριφορές που υπάρχουν σε άλλες χώρες και μαθαίνουν να είναι δεκτικά σε άλλους λαούς και πολιτισμούς. Βέβαια και στη χώρα μας υπάρχει πολυπολιτισμικότητα αλλά όχι στον βαθμό που υπάρχει έξω. Βγαίνουν από την μικρή, κλειστή κοινωνία ενός χωριού, όπου ζουν.

Σ: Ποια συναισθήματα παρατηρήσατε να σας δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;

A: Στην αρχή ήμουν περίεργη να δω τι είναι αυτό που θα κάνετε, και μετά όταν το είδα ολοκληρωμένο ένοιωθα υπερήφανη και συγκινημένη για τα παιδάκια που κατάφεραν να επιτύχουν τόσα πολλά.

Σ: Αντίστοιχα παρατηρήσατε κάτι ανάλογο και στο παιδί σας;

A: Ήταν χαρούμενος και φαίνονταν ότι ήταν περήφανος που κατάφεραν με τους φίλους του κάτι τόσο σημαντικό μέσα στην τάξη.

Σ: Έχει λάβει το παιδί σας κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για την επιτυχή συμμετοχή του σε αυτό; Πως αισθανθήκατε έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς του;

A: Είχαμε πάρει την εθνική και ευρωπαϊκή ετικέτα ποιότητας αλλά και έναν τιμητικό έπαινο από το Υπουργείο Παιδείας. Σαν γονείς αισθανθήκαμε μεγάλη περηφάνια αλλά και ο μικρός ήταν πολύ περήφανος όταν πήρε το βραβείο του και μας ζήτησε να το κρεμάσουμε.

► **Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης γονέα, Β.**

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και συνειδητοποιήσατε ότι αφορά τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

B: Το 2012-13 που πήγαινε ο γιός μου στο Νηπιαγωγείο.

Σ: Είχες δει στο παρελθόν κάτι μέσω διαδικτύου σε κάποιο μέσο κοινωνικής δικτύωσης για παράδειγμα όπως το Facebook;

B: Όχι, και εντυπωσιάστηκα από σας.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σας ιδέες σαν γονείς όταν ενημερωθήκατε ότι το παιδί σας θα συμμετάσχει σε ένα πρόγραμμα eTwinning;

B: Αρχικά όμως είχα κάποιους δισταγμούς σχετικά με την έκθεση του παιδιού μέσω του υπολογιστή. Στη συνέχεια θεώρησα ότι είναι κάτι σημαντικό για ένα μικρό χωριό, όπως το δικό μας, να συμμετάσχει σε ένα τέτοιο πρόγραμμα. Ήταν σημαντική εμπειρία το να γνωρίσουν τα παιδάκια μας άλλα παιδάκια από άλλες χώρες με διαφορετική γλώσσα και να μπορούν να επικοινωνούν.

Σ: Γνωρίζατε τι είναι μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως; Πώς θεωρούσατε ότι θα πραγματοποιηθεί πριν ακόμα ενημερωθείτε για τον τρόπο που υλοποιήθηκε αυτή η συνεργασία;

B: Δεν ήξερα, φανταζόμουν ότι θα γίνει μέσω του υπολογιστή αλλά χωρίς να ξέρω πώς. Όταν το είδαμε στην πράξη ενθουσιαστήκαμε και εμείς και τα παιδιά. Και όταν μας ρωτούσαν άλλοι γονείς δεν μπορούσαμε να τους το εξηγήσουμε στην αρχή μέχρι να δούμε τις δράσεις με ποιο τρόπο έγιναν.

Σ: Αντιμετωπίσατε κάποιους δισταγμούς, προβληματισμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν εμπόδιο στην απόφασή για συμμετοχή του παιδιού σας στην υλοποίηση ενός διακρατικού κοινού παιδαγωγικού έργου με τη χρήση των τεχνολογικών μέσων;

B: Γενικά σε θέματα που αφορούν το διαδίκτυο ο γονιός φοβάται. Ειδικά για την έκθεση των προσώπων είχαμε ως γονείς τους προβληματισμούς μας. Αυτό έγκειται στο πώς το χειρίζεται, όμως, ο κάθε νηπιαγωγός.

Σ: Υπήρξε ολοκληρωμένη ενημέρωση από τους εκπαιδευτικό της τάξης για τη συμμετοχή των μαθητών στο πρόγραμμα eTwinning;

B: Είχαμε κάνει κάποια συζήτηση, μας τα εξήγησες αναλυτικά, μας είχες δώσει κάποιο ενημερωτικό φυλλάδιο. Αισθανόμασταν ασφαλείς. Και πήρες την έγκρισή μας με τις υπεύθυνες δηλώσεις που υπογράψαμε.

Σ: Θεωρείς ότι σας δόθηκε η ευκαιρία να εμπλακείτε ενεργά σε μια διακρατική συνεργασία εξ αποστάσεως που συμμετείχε το παιδί σας;

B: Θυμάμαι που παρουσιάσαμε σαν γονείς κάποια παραδοσιακά παιχνίδια του τόπου μας και τα παίξαμε στην αυλή του σχολείου μαζί με τα παιδιά, όπως το «κουτσό», τα «μήλα», το «σχοινάκι». Και στο τέλος της χρονιά στη γιορτή, παίξαμε και μείς στα παιχνίδια που παρουσίασαν τα παιδιά από άλλες χώρες της Ευρώπης.

Σ: Αντιληφθήκατε να σας μεταφέρει κάποιες προσωπικές σκέψεις και εμπειρίες το παιδί σας, αναφορικά με το τι του έκανε θετική ή αρνητική εντύπωση από τη συνεργασία με άλλα σχολεία της Ευρώπης; Πιστεύετε ότι το παιδί έχει κατακτήσει κάποιες γνώσεις, έχει αναπτύξει κάποιες δεξιότητες ή ακόμα και στάσεις, έπειτα από αυτή την εμπειρία;

B: Γενικά περνούσε καλά, γνώρισε καινούρια πράγματα, και ερχόταν στο σπίτι κατενθουσιασμένος. Επίσης ενθουσιάστηκε που μιλήσανε live με τα ξένα παιδάκια από την Τουρκία. Τα παιδάκια που δεν ήξεραν τη γλώσσα μπόρεσαν και μίλησαν μεταξύ τους, αυτό έχει σημασία. Νοσταλγεί το νηπιαγωγείο. Θυμάται όλες τις σημαίες που γνωρίσατε τότε. Ξέρει πιο πολλά από Γεωγραφία παρά εγώ. Δείχνει ενδιαφέρον σε τέτοια πράγματα. Στο Νηπιαγωγείο πήρε τις βάσεις του σε κάποιες πρώτες γνώσεις και όσο μεγαλώνει μαθαίνει περισσότερα πράγματα. Οτιδήποτε μαθαίνουν τα παιδιά είναι καλό, ειδικά για τον πολιτισμό, ώστε να ανοίγει λίγο το μυαλό τους.

Σ: Παρατηρείτε κάποια λεκτική αναφορά από το παιδί έπειτα από την ολοκλήρωση του προγράμματος και το πέρασμα των χρόνων;

B: Βέβαια. Συνεχώς αναφέρεται σε αυτές τις εμπειρίες. Αφού το βραβείο τα έχουμε σε καδράκι! Και όλοι μας ρωτούν για αυτό. Μας είχαν πάρει τηλέφωνο από την Θεσσαλονίκη για να μας συγχαρούν που ένα μικρό χωριό το είδαν στο internet που

πήρε βραβείο και συνέχαιραν τα παιδιά και τη νηπιαγωγό τους. Ήταν μεγάλη χαρά για μας αυτό. Δεν ξανακούστηκε στην περιοχή κάτι ανάλογο.

Σ: Έχετε συμμετάσχει σε συζητήσεις αναφορικά με τη διακρατική συνεργασία που συμμετείχε το παιδί σας σε ένα κοινό εκπαιδευτικό έργο κατά τη διάρκεια της προσχολικής του εκπαίδευσης; Θα το συστήνατε σε κάποιον γονέα ή ακόμα και σε κάποιον εκπαιδευτικό ως παρότρυνση για μια μελλοντική συμμετοχή του;

Β: Ναι, έχει τύχει να συζητήσω με άλλους γονείς και όχι μόνο για την επιτυχία που είχε αυτή η συνεργασία και πως αισθάνθηκαν τα παιδιά. Ήταν το πιο ενδιαφέρον εκπαιδευτικό πρόγραμμα που έχουμε δει μέχρι τώρα, οπότε βεβαίως και θα το σύστηνα.

Σ: Ποια συναισθήματα παρατηρήσατε να σας δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους; Αντίστοιχα παρατηρήσατε κάτι ανάλογο και στο παιδί σας;

Β: Ενθουσιαστήκαμε τόσο εγώ όσο και το παιδί μου με όλα αυτά που κάνατε. Στην αρχή, λόγω άγνοιας και φοβούμενοι τους κινδύνους του internet υπήρχε κάποια ανησυχία. Μας καθησύχασες, όμως, είδαμε ότι δεν συμβαίνει κάτι κακό, τα παιδιά ήταν ενθουσιασμένα, πήγαιναν με χαρά στο σχολείο και με χαρά γυρνούσαν στο σπίτι, και ήμουν αναπαυμένη όσον αφορά αυτό.

Σ: Έχει λάβει το παιδί σας κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για την επιτυχή συμμετοχή του σε αυτό; Πως αισθανθήκατε έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς του;

Β: Πάρα πολύ χαρούμενη, ενθουσιασμένη, περήφανη και συγκινημένη.

► **Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης γονέα, Γ.**

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με αυτό το πρόγραμμα και συνειδητοποίησες ότι αφορά τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Γ: Στο νηπιαγωγείο από σας, δεν το 'χα ξανακούσει, η αλήθεια είναι αυτή.

Σ: Ούτε είχες δει κάτι στο Facebook ή μέσα στο ίντερνετ κάτι αντίστοιχο;

Γ: Δεν το είχα δει όχι.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σας ιδέες σαν γονείς όταν ενημερωθήκατε ότι το παιδί σας θα συμμετάσχει σε ένα πρόγραμμα eTwinning;

Γ: Να σας πω την αλήθεια δεν το πολυσκέφτηκα. Χάρηκα που τα παιδιά θα μπόυνε σε μια διαδικασία να γνωρίσουν κάτι καινούργιο, να καταλάβουν πώς μπορούν να επικοινωνούν.

Σ: Ήταν κάτι δηλαδή θετικό για σένα, το αντιμετώπισες θετικά;

Γ: Ναι, ναι το αντιμετώπισα θετικά.

Σ: Οπότε σκέφτηκες ότι θα βοηθήσει τα παιδιά να αναπτύξουν δεξιότητες συνεργασίας και επικοινωνίας.

Γ: Ναι!

Σ: Γνώριζες τι είναι μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως; Μπορούσες να φανταστείς πώς θα πραγματοποιηθεί αυτή η συνεργασία μεταξύ των σχολείων;

Γ: Μέσω του υπολογιστή πίστευα ότι θα πραγματοποιηθεί. Μέσω Skype.

Σ: Γενικά γνώριζες τι είναι μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως; Είχες ξανακούσει κάτι αντίστοιχο στο παρελθόν;

Γ: Ναι γνώριζα τι είναι γιατί και στο δικό μας το σχολείο το είχαμε κάνει αυτό. Είχαμε μιλήσει πάλι μέσω υπολογιστή και γνωρίσαμε άλλα παιδιά.

Σ: Α! Πολύ ωραία! Τι τάξη ήσουν θυμάσαι;

Γ: Ε, νομίζω Δημοτικό πρέπει να ήμουν ή Γυμνάσιο. Η αλήθεια είναι ότι δε θυμάμαι πολλά αλλά μας είχε αρέσει πάρα πολύ. Ήταν μια μοναδική εμπειρία, γιατί ήταν κάτι πολύ καινούργιο.

Σ: Οπότε όταν έμαθες ότι και το παιδί σου θα κάνει κάτι αντίστοιχο μπορούσες να ανακαλέσεις στη μνήμη σου τα συναισθήματα που είχες τότε.

Γ: Ναι. Τα παιδιά όταν μίλησαν με μια ξένη χώρα ήταν πολύ χαρούμενα. Το συζητούσαμε και στο σπίτι αυτό. Της κόρης μου της άρεσε πάρα πολύ.

Σ: Αντιμετωπίσατε ως γονείς κάποιο δισταγμό, κανένα προβληματισμό ή κάποια προκατάληψη που ίσως μπορεί να αποτέλεσαν εμπόδιο στην απόφασή σας για να συμμετέχει το παιδί σας σε αυτό το έργο με τη χρήση της τεχνολογίας;

Γ: Όχι, κανέναν.

Σ: Ούτε θεωρήσατε ότι μπορεί να γίνει υπερβολική χρήση της τεχνολογίας μέσα στην τάξη;

Γ: Όχι γιατί εφόσον ξέραμε τι δασκάλα έχουμε νομίζαμε ότι δεν θα υπήρχε πρόβλημα.

Σ: Σας ευχαριστώ για την εμπιστοσύνη που μου δείξατε. Ούτε φοβηθήκατε ότι μπορεί να υπάρξει κάποια έκθεση του προσώπου του παιδιού στο διαδίκτυο;

Γ: Γενικά εγώ δεν επιτρέπω στην κόρη μου να χρησιμοποιεί πάρα πολύ το tablet και το κινητό μέσα στο σπίτι, δεν το θεωρώ καλό. Αλλά όταν γίνεται για εκπαιδευτικούς σκοπούς είμαι υπέρ της χρήσης τους.

Σ: Πιστεύεις ότι υπήρξε ολοκληρωμένη ενημέρωση από τον εκπαιδευτικό της τάξης για τη συμμετοχή των μαθητών στο πρόγραμμα eTwinning τότε;

Γ: Ναι, υπήρχε. Μας είχατε δώσει μια υπεύθυνη δήλωση, ένα ενημερωτικό φυλλάδιο με το θέμα, ότι θα είναι τα δικαιώματα του παιδιού, με ποιο τρόπο θα συνεργαστείτε και μας λέγατε τι γινόταν προφορικά.

Σ: Θεωρείς ότι σας δόθηκε η ευκαιρία να εμπλακείτε ενεργά σε αυτή τη διακρατική συνεργασία εξ αποστάσεως ως γονείς;

Γ: Όχι πολύ. Μόνο τότε που μας ζητήσατε να σας φέρουμε πληροφορίες με την ιστορία του ονόματος ή του επιθέτου μας για να τις παρουσιάσουν τα παιδιά στην τάξη.

Σ: Σας μετέφερε τις προσωπικές σκέψεις και εμπειρίες το παιδί σας, αναφορικά με αυτή τη συνεργασία με τα άλλα σχολεία της Ευρώπης;

Γ: Η κόρη μου κάθε φορά που ερχότανε ήταν πολύ ενθουσιασμένη από αυτό το έργο. Θυμάμαι και οι άλλες μαμάδες μου λέγανε ότι και τα δικά τους παιδιά συζητούσανε πολύ γι' αυτό, λέγανε τα δικαιώματά τους. Κάθε φορά που έβλεπε να γίνεται κάτι, ας πούμε μια αδικία, πάντα το τόνιζε και μου έκανε πολύ εντύπωση.

Σ: Δηλαδή πιστεύεις ότι έχει κατακτηθεί ο στόχος του προγράμματος, τα παιδιά έχουν κατακτήσει πλήρως τα δικαιώματά τους, τα αναγνωρίζουν και μάλιστα τα υπερασπίζονται κιόλας ε;

Γ: *Ναι, το πιστεύω, το πιστεύω πραγματικά αυτό. Γιατί δεν είναι μόνο η Αντριάνα, σας λέω κι άλλες μαμάδες μου το έχουν πει. Είχε γίνει θέμα συζήτησης γιατί το λέγανε τα παιδιά, το συζητούσανε... ακόμα και τώρα.*

Σ: Το γεγονός ότι είχαν συνεργαστεί με παιδιά από άλλες χώρες πιστεύεις ότι τους εντυπωσίασε; Σας είχε πει κάτι; Ανέφερε κάποιο όνομα κάποιου παιδιού ας πούμε ή κάποια δραστηριότητα;

Γ: *Θυμάμαι ότι είχε πει «μαμά είδαμε τα άλλα τα παιδάκια και μιλήσαμε και τους είπαμε καλημέρα στη γλώσσα τους» αν θυμάμαι καλά. Δηλαδή ήταν ενθουσιασμένη πολύ που μιλήσατε, τους είδατε, τους χαιρετήσατε...*

Σ: Οπότε εσύ πιστεύεις ότι το παιδί σας κράτησε θετικές εμπειρίες από αυτή τη συνεργασία;

Γ: *Ναι! Και ότι είναι καλό για τα παιδιά μας είμαι πάντα υπέρ.*

Σ: Κάτι που της έκανε αρνητική εντύπωση; Να μην της άρεσε κάτι και να στο ανέφερε κάποια στιγμή;

Γ: *Όχι... τίποτα.*

Σ: Άρα πέρα από τις γνώσεις που κατέκτησε σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού, ανέπτυξε επικοινωνιακές δεξιότητες όπως είπες με τα άλλα παιδιά και στάσεις ζωής σίγουρα αφού ανέφερε ότι αναγνωρίζει και υπερασπίζεται τα δικαιώματά της.

Γ: *Ναι το πιστεύω αυτό.*

Σ: Παρατηρείτε κάποια λεκτική αναφορά έπειτα από την ολοκλήρωση του προγράμματος και το πέρασμα των χρόνων;

Γ: *Ακόμα και τώρα, πραγματικά, μου λέει για τα δικαιώματα των παιδιών!*

Σ: Έχεις συμμετάσχει σε συζητήσεις αναφορικά με τη διακρατική αυτή συνεργασία που συμμετείχε το παιδί σας; Επίσης θα το σύστηνες σε κάποιον γονέα ή ακόμα και

σε κάποιον εκπαιδευτικό για να τον παροτρύνεις για μια μελλοντική συμμετοχή του σε αυτό το πρόγραμμα;

Γ: *Ναι, έχουμε αναφερθεί πολλές φορές σε αυτή τη συνεργασία με άλλες μαμάδες του τμήματος μας, γιατί και τα παιδιά το συζητάνε πολύ και φυσικά και θα το σύστηνα. Η κόρη μου ήτανε τότε 5 χρονών και έμαθε κάτι για όλη της τη ζωή. Για μένα το θεωρώ πάρα πολύ σημαντικό.*

Σ: Ποια συναισθήματα παρατήρησες να σου δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση του έργου συνεργασίας και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους και αν παρατήρησες κάτι ανάλογο στο παιδί σας.

Γ: *Ήτανε χαρούμενη πολύ που μάθαινε, που έβλεπε καινούργια θέματα, δηλαδή κινούσε την περιέργειά της όλο αυτό. Και μετά όπως σας είπα το αποτέλεσμα ήταν ότι θυμάται ακόμα και σήμερα τα δικαιώματα των παιδιών.*

Σ: Οπότε ήταν θετικά συναισθήματα από την αρχή μέχρι το τέλος. Αισθάνθηκε πλέον πιο μεγάλη; Ότι έμαθε κάτι πολύ σημαντικό κάτι σπουδαίο;

Γ: *Ναι και ειδικά όταν πήραμε και το βραβείο χάρηκε πάρα πολύ!*

Σ: Ποια συναισθήματα είχαν δημιουργηθεί σε σένα;

Γ: *Στην αρχή δεν ήξερα ακριβώς τι θα κάνετε. Μετά που κατάλαβα τι κάνετε και το παιδί τι έβλεπε μέσα από αυτό χάρηκα. Μου άρεσε η ιδέα ότι τα παιδιά μαθαίνουν κάτι τόσο σημαντικό στο σχολείο και δεν είναι απλά μόνο ένα παιχνίδι να περάσουν καλά στο νηπιαγωγείο. Ήταν κάτι καινούργιο και πολύ ωραίο.*

Σ: Έχει λάβει το παιδί σας κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για την επιτυχή συμμετοχή του σε αυτό;

Γ: *Νομίζω πήραμε την εθνική και ευρωπαϊκή ετικέτα ποιότητας από το eTwinning και έναν έπαινο από το Υπουργείο Παιδείας, λόγω των δράσεων σχετικά με το προσφυγικό ζήτημα.*

Σ: Πως αισθανθήκατε έπειτα από την αναγνώριση της προσπάθειάς μας;

Γ: *Χαρά! Υπερήφανη! Είναι πολύ ωραίο συναίσθημα.*

Σ: Η κόρη σας πώς το αντιμετώπισε που πήρε έναν έπαινο για την προσπάθειά της σαν μαθήτρια;

Γ: Το δείχνει σε όλους ότι πήρε έπαινο και είναι πολύ χαρούμενη.

► **Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης γονέα, Δ.**

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και συνειδητοποιήσατε ότι αφορά τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Δ: Η πρώτη φορά που άκουσα για το πρόγραμμα ήταν στη δικιά μας συνεργασία, από το σχολείο, πιο και μου άρεσε πολύ σαν ιδέα, πριν δεν γνώριζα ότι υπάρχει κάτι τέτοιο. Μου άρεσε που θα γνώριζε νέα άτομα και θα ερχόταν σε επαφή με την γλώσσα τους και με την κουλτούρα τους.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σας ιδέες σαν γονείς όταν ενημερωθήκατε ότι το παιδί σας θα συμμετάσχει σε ένα πρόγραμμα eTwinning;

Δ: Στην αρχή δυσκολεύτηκα να καταλάβω πως ακριβώς θα γίνει γιατί τα παιδιά ήταν μικρά και πίστευα ότι δεν θα καταλάβαιναν πολλά πράγματα, αλλά με την βοήθεια τη δική σου συνειδητοποίησα ότι ήταν κάτι πολύ χρήσιμο . Ερχόταν και μου έλεγε τις εμπειρίες του από την επαφή του με τα άλλα παιδιά από άλλες χώρες και του άρεσε πολύ.

Σ: Γνώριζες τι είναι μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως; Πώς θεωρούσες ότι θα πραγματοποιηθεί πριν ακόμα ενημερωθείς για τον τρόπο που υλοποιήθηκε αυτή η συνεργασία;

Δ: Όχι δεν το γνώριζα καθόλου αλλά, φανταζόμουν ότι θα γίνει μέσω του υπολογιστή.

Σ: Είχες αντιμετωπίσει κάποιους δισταγμούς, προβληματισμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν εμπόδιο στην απόφασή για συμμετοχή του παιδιού σου στην υλοποίηση αυτού του διακρατικού κοινού παιδαγωγικού έργου με τη χρήση των τεχνολογικών μέσων;

Δ: Όχι καθόλου, πρέπει να εμπιστευόμαστε τους παιδαγωγούς σε αυτές τις περιπτώσεις. Δεν μου πέρασε καθόλου από το νου ότι θα υπάρξει οποιαδήποτε έκθεση του παιδιού μου στο διαδίκτυο, ένιωσα απόλυτη ασφάλεια.

Σ: Υπήρξε ολοκληρωμένη ενημέρωση από τους εκπαιδευτικό της τάξης για τη συμμετοχή των μαθητών στο πρόγραμμα eTwinning;

Δ: Ναι η ενημέρωση ήταν πλήρης και αυτό μας ώθησε στο να συνεργαστούμε, αλλιώς δεν θα μπορούσε να γίνει. Μας είχες συγκεντρώσει μια μέρα και μας είπες ότι έχεις τα μέσα να το πραγματοποιήσεις, ότι θα είναι κάτι διαδικτυακό με επαφή από παιδιά από άλλες χώρες και ότι τα παιδιά μας δεν πρόκειται να εκτεθούν. Επίσης μας είχες μοιράσει υπεύθυνες δηλώσεις οι οποίες υπογράφηκαν από όσους ήθελαν φυσικά και κάποια ενημερωτικά φυλλάδια. Στο τέλος της χρονιάς με την παρουσίαση των δράσεων, αποζημιωθήκαμε από την δουλειά σας, γιατί ήταν εξαιρετικό να βλέπεις παιδιά από άλλες χώρες να συνεργάζονται με τα δικά σου παιδιά με τόσο μεγάλη επιτυχία.

Σ: Θεωρείς ότι σας δόθηκε η ευκαιρία να εμπλακείτε ενεργά σε αυτή τη διακρατική συνεργασία εξ αποστάσεως που συμμετείχε το παιδί σας;

Δ: Δεν συμμετείχαμε πολύ από ότι θυμάμαι εκτός από τις πληροφορίες που μας ζητήσατε να φέρουμε για την ιστορία του ονόματος του παιδιού μας.

Σ: Σας μετέφερε κάποιες προσωπικές σκέψεις και εμπειρίες το παιδί σας αναφορικά με τη συνεργασία που κάναμε με τα άλλα σχολεία της Ευρώπης; Θυμάσαι κάτι συγκεκριμένο που ανέφερε σχετικά με το τι της έκανε θετική ή αρνητική εντύπωση

Δ: Θυμάμαι που έμαθε να λέει καλημέρα σε γλώσσες από τις χώρες που είχε συνεργασία και επίσης να μου αναφέρει και κάποιες συνήθειες που έχουν στην κάθε μια από αυτές.

Σ: Πιστεύεις ότι το παιδί έχει κατακτήσει κάποιες γνώσεις, έχει αναπτύξει κάποιες τι δεξιότητες ή ακόμα και στάσεις όπως να σέβεται τον πολιτισμό των άλλων χωρών, μετά από αυτή την εμπειρία;

Δ: Κατά αρχήν δεν κάνει διακρίσεις στα παιδιά, σχετικά με την εθνικότητα τους, το οποίο είναι ένα θέμα που το συζητάμε ακόμα και σήμερα στο σπίτι. Έχει

συνειδητοποιήσει ότι τα παιδάκια είναι όλα ίσα μεταξύ τους. Πόσο μάλλον εδώ που το χωριό μας είναι μια κλειστή κοινωνία με διαφορετικό κόσμο από πολλές χώρες και αυτό πέρασε στο παιδί με πολύ επιτυχημένο τρόπο.

Σ: Παρατηρείς κάποια λεκτική αναφορά από το παιδί έπειτα από την ολοκλήρωση του προγράμματος και το πέρασμα μισού χρόνου ,αναφορικά με τη διακρατική συνεργασία στην οποία συμμετείχαν ή με τις γνώσεις που κατέκτησαν από αυτή;

Δ: *Μέχρι και πέρυσι αναφερόταν σε άλλα παιδάκια για την εμπειρία που είχε στο νηπιαγωγείο με την δασκάλα του. Αναφερόταν συγκεκριμένα για τον τρόπο εργασίας, το ότι είχε δηλαδή επαφή με παιδάκια από άλλες χώρες και πώς έγινε η συνεργασία τους.*

Σ: Έχετε συμμετάσχει σε συζητήσεις αναφορικά με τη διακρατική συνεργασία που συμμετείχε το παιδί σας σε ένα κοινό εκπαιδευτικό έργο κατά τη διάρκεια της προσχολικής του εκπαίδευσης; Θα το συστήνατε σε κάποιον γονέα ή ακόμα και σε κάποιον εκπαιδευτικό ως παρότρυνση για μια μελλοντική συμμετοχή του;

Δ: *Με άλλους γονείς το έχω συζητήσει πολλές φορές και το συζητάω ακόμα και σήμερα όταν αναφερόμαστε σε παιδαγωγούς και σε θέματα άλλων σχολείων. Κάνω πάντα αναφορά στην βράβευση που μας έγινε. Συνήθως συζητάω με γονείς παιδιών μικρότερης ηλικίας του παιδιού μου, αλλά και με μητέρες από το ίδιο τμήμα εκείνης της σχολικής χρονιάς και λέμε πόσο όμορφη ήταν αυτή η εμπειρία και πόσα πολλά κέρδισαν τα παιδιά μας από τη συνεργασία. Οι μητέρες που δεν γνωρίζουν το συγκεκριμένο πρόγραμμα συχαίρουν τη δασκάλα για την ενεργητικότητα της, αναγνωρίζοντας την ποιότητα του έργου. Σίγουρα αν είχα κάποιον εκπαιδευτικό μπροστά μου θα του το σύστηνα ανεπιφύλακτα να συμμετέχει σε κάτι τέτοιο περιγράφοντας του ακριβώς το πόσο σημαντικό είναι για τα παιδιά και πώς ακριβώς ο εκπαιδευτικός ανέλαβε όλη αυτή την εργασία να έρθει εις πέρας με μεγάλη επιτυχία.*

Σ: **Ποια συναισθήματα παρατήρησες να σου δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση αυτού του έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;**

Δ: *Δεν ένιωσα κάτι περίεργο στην αρχή, απλά δεν ήξερα περί τίνος πρόκειται. Αργότερα κατάλαβα ότι πρόκειται περί μιας εργασίας που θα κάνουν τα παιδιά με*

άλλα σχολεία του εξωτερικού και ενθουσιάστηκα. Στο τέλος ένωσα ευγνωμοσύνη για τη δασκάλα μας και τη νιώθω μέχρι και σήμερα, όπως επίσης και περηφάνια για το σχολείο μας και πάνω από όλα για το παιδί μου.

Σ: Αντίστοιχα παρατήρησες κάτι ανάλογο και στο παιδί σας; Διατήρησε τα ίδια συναισθήματα από την αρχή μέχρι το τέλος του έργου ή άλλαξαν;

Δ: Ήταν ενθουσιασμένος από την αρχή. Μου έλεγε πώς ακριβώς τους περιέγραφε τη διαδικασία, που μιλούσαν με τα παιδιά από τις άλλες χώρες και εσύ τους εξηγούσες τι λένε.

Σ: Έχει λάβει το παιδί σας κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για την επιτυχή συμμετοχή του σε αυτό;

Δ: Θυμάμαι ότι πήγες στην Αθήνα και πήρες ένα βραβείο από το υπουργείο για την εργασία. Μας έδωσαν από την υπηρεσία του προγράμματος eTwinning την ετικέτα ποιότητας για κάθε μαθητή, γιατί βραβευτήκαμε με εθνική και ευρωπαϊκή.

Σ: Πως αισθανθήκατε έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς του;

Δ: Πολύ περήφανη.

Σ: Το παιδί σας πώς αισθάνθηκε;

Δ: Το παιδί μου πετούσε από τη χαρά του όταν συνειδητοποίησε ότι πρόκειται για ένα βραβείο που πήρε η τάξη του μαζί με τη νηπιαγωγό του και μέχρι φέτος το έχουμε κολλημένο το βραβείο στον τοίχο του δωματίου του.

► Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης γονέα, Ε.

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και συνειδητοποιήσατε ότι αφορά τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Ε: Όταν το παιδί μου ήταν στα μεγάλα νήπια μαζί σου. Ήταν η πρώτη φορά που γινόταν κάτι τέτοιο.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σας ιδέες σαν γονείς όταν ενημερωθήκατε ότι το παιδί σας θα συμμετάσχει σε ένα πρόγραμμα eTwinning;

Ε: Μου άρεσε γιατί θα ήταν κάτι τελείως καινούργιο. Δεν το είχα ξανακούσει και ήθελα να δω πώς θα προχωρήσει.

Σ: Γνωρίζατε τι είναι μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως; Πώς θεωρούσατε ότι θα πραγματοποιηθεί πριν ακόμα ενημερωθείτε για τον τρόπο που υλοποιήθηκε αυτή η συνεργασία;

Ε: Όχι, δεν είχα καταλάβει πώς θα γινόταν. Όταν μου είπε η μικρή, ότι μιλάνε με άλλα παιδάκια από τον υπολογιστή κατάλαβα πώς γίνεται.

Σ: Αντιμετωπίσατε κάποιους δισταγμούς, προβληματισμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν εμπόδιο στην απόφασή για συμμετοχή του παιδιού σας στην υλοποίηση ενός διακρατικού κοινού παιδαγωγικού έργου με τη χρήση των τεχνολογικών μέσων;

Ε: Όχι δεν είχαμε γιατί γνωρίζαμε ότι ήταν εκπαιδευτικού χαρακτήρα, οπότε δεν θα έμπαινε σε κίνδυνο έκθεσης το παιδί. Φαντάζομαι ότι τα προγράμματα αυτά είναι ασφαλή. Εσείς οι εκπαιδευτικοί γνωρίζετε να τα προστατέψετε.

Σ: Υπήρξε ολοκληρωμένη ενημέρωση από την εκπαιδευτικό της τάξης για τη συμμετοχή των μαθητών στο πρόγραμμα eTwinning;

Ε: Ναι, μας τα εξήγησες όλα πολύ αναλυτικά. Είδαμε και στο τέλος της χρονιάς στην παρουσίαση των δράσεων ότι κάνατε και τα αποτελέσματα της προσπάθειάς σας, οπότε εγώ είμαι πολύ ικανοποιημένη.

Σ: Θεωρείς ότι σας δόθηκε η ευκαιρία να εμπλακείτε ενεργά σε μια διακρατική συνεργασία εξ αποστάσεως που συμμετείχε το παιδί σας;

Ε: Δεν θυμάμαι να έγινε κάτι τέτοιο.

Σ: Αντιληφθήκατε να σας μεταφέρει κάποιες προσωπικές σκέψεις και εμπειρίες το παιδί σας, αναφορικά με το τι του έκανε θετική ή αρνητική εντύπωση από τη συνεργασία με άλλα σχολεία της Ευρώπης; Πιστεύετε ότι το παιδί έχει κατακτήσει

κάποιες γνώσεις, έχει αναπτύξει κάποιες δεξιότητες ή ακόμα και στάσεις, έπειτα από αυτή την εμπειρία;

Ε: Κάθε φορά που ερχόταν στο σπίτι έλεγε ότι πέρασε τέλεια! Ότι μάθαινε στο Νηπιαγωγείο το μετέφερε στο σπίτι. Γυρνούσε πολύ χαρούμενη από το σχολείο της. Μου έλεγε τις δραστηριότητες που κάνατε αυτό και ήταν ευτυχισμένη. Πέρασε πάρα πολύ καλά την χρονιά της και έμαθε τα δικαιώματα των παιδιών. Είχατε κατασκευάσει στο σχολείο πίνακες με τα δικαιώματα των παιδιών και επάνω τους ζωγράφισαν Νοσοκομεία, Σχολεία και της άρεσε πολύ αυτό. Ζωγράφιζε και στο σπίτι τα δικαιώματα που μάθαινε, όπως παιδάκια να παίζουν, να είναι στο σπίτι τους, ζωάκια χαρούμενα. Έμαθε να αναγνωρίζει την αδικία και το δίκαιο και το ανέφερε συνέχεια. Από τότε επίσης έχει μάθει αρκετές χώρες. Έχει καταλάβει ότι υπάρχουν άλλες χώρες, άλλοι άνθρωποι, άλλοι πολιτισμοί και ξέρει να ξεχωρίζει τις σημαίες τους. Μου έλεγε επίσης από πού κατάγονταν οι συμμαθητές της. Πάντα ήταν κοινωνική και κάνει με όλα τα παιδάκια παρέα. Οι πιο πολλές φίλες της είναι αλλοδαπές. Θεωρώ ότι επηρεάζονται και βελτιώνεται η προσωπικότητα των παιδιών ακόμη και από αυτή την ηλικία.

Σ: Παρατηρείτε κάποια λεκτική αναφορά από το παιδί έπειτα από την ολοκλήρωση του προγράμματος και το πέρασμα των χρόνων;

Ε: Θυμάται πάρα πολλά πράγματα που έμαθε τότε και μου τα αναφέρει όταν της ανακινήσω την μνήμη εγώ. Ακόμη και τώρα θυμάται και αναφέρει τα δικαιώματα των παιδιών ένα προς ένα.

Σ: Έχετε συμμετάσχει σε συζητήσεις αναφορικά με τη διακρατική συνεργασία που συμμετείχε το παιδί σας σε ένα κοινό εκπαιδευτικό έργο κατά τη διάρκεια της προσχολικής του εκπαίδευσης; Θα το συστήνατε σε κάποιον γονέα ή ακόμα και σε κάποιον εκπαιδευτικό ως παρότρυνση για μια μελλοντική συμμετοχή του;

Ε: Όσο ήταν πρόσφατο το συζητούσαμε μεταξύ μας οι μητέρες και από άλλα τμήματα, γιατί μας άρεσε πάρα πολύ αυτό που μας παρουσιάσατε στο τέλος. Υπήρξαν γονείς από άλλο τμήμα που έλεγαν μακάρι και τα παιδιά τους να συμμετάσχουν σε ένα αντίστοιχο πρόγραμμα. Εγώ θα το συνιστούσα πάντως. Θα εξηγούσα αυτό που έγινε στο Νηπιαγωγείο από τα παιδάκια και από εκεί και μετά ο κάθε εκπαιδευτικός θα

καταλάβει. Θα έλεγα ότι αλλάζει τα παιδιά η εμπειρία αυτή, ότι τα ωριμάζει, τα κάνει να καταλαβαίνουν ορισμένα πράγματα και αλλάζουν και οι χαρακτήρες τους βλέποντας πώς ζουν σε άλλες χώρες.

Σ: Ποια συναισθήματα παρατηρήσατε να σας δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;

Ε: Στην αρχή δεν μπορούσα ακριβώς να καταλάβω τι ήταν όλο αυτό και ήμουν λίγο διστακτική μέχρι που το είδαμε ολοκληρωμένο. Νόμιζα ότι απλώς θα μιλάνε, αλλά πώς θα ανταλλάσουν απόψεις μικρά παιδάκια δεν μπορούσα να το φανταστώ και συγκινήθηκα όταν το είδα. Μου άρεσε πάρα πολύ. Αισθάνθηκα πάρα πολύ περήφανη για τα παιδιά, για την προσπάθειά τους.

Σ: Αντίστοιχα παρατηρήσατε κάτι ανάλογο και στο παιδί σας;

Ε: Ήταν πολύ χαρούμενη με όλο αυτό που έγινε, πολύ ενθουσιασμένη.

Σ: Έχει λάβει το παιδί σας κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για την επιτυχή συμμετοχή του σε αυτό; Πως αισθανθήκατε έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς του;

Ε: Μια Εθνική και μια Ευρωπαϊκή ετικέτα από το eTwinning πήρε και έναν έπαινο που μας δόθηκε από το Υπουργείο Παιδείας. Εμείς σαν γονείς αισθανθήκαμε πολύ περήφανοι. Τότε που ήταν πρόσφατο έδειχνε σε όλους τους επαίνους που πήρε.

► **Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης γονέα, Ζ.**

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και συνειδητοποιήσατε ότι αφορά τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Ζ: Ήταν μέσω του Νηπιαγωγείου πέρυσι.

Σ: Είχες δει στο παρελθόν κάτι μέσω διαδικτύου σε κάποιο μέσο κοινωνικής δικτύωσης για παράδειγμα όπως το Facebook;

Ζ: Όχι.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σας ιδέες σαν γονείς όταν ενημερωθήκατε ότι το παιδί σας θα συμμετάσχει σε ένα πρόγραμμα eTwinning;

Z: Πιστέψαμε ότι θα ήταν κάτι τελείως διαφορετικό από όσα έχουμε δει, αλλά σίγουρα θα ήταν ενδιαφέρον.

Σ: Γνωρίζατε τι είναι μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως; Πώς θεωρούσατε ότι θα πραγματοποιηθεί πριν ακόμα ενημερωθείτε για τον τρόπο που υλοποιήθηκε αυτή η συνεργασία;

Z: Δεν γνώριζα τι είναι, αλλά φαντάστηκα ότι θα γίνει μέσω της τεχνολογίας, με την βοήθεια του υπολογιστή.

Σ: Αντιμετωπίσατε κάποιους δισταγμούς, προβληματισμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν εμπόδιο στην απόφασή για συμμετοχή του παιδιού σας στην υλοποίηση ενός διακρατικού κοινού παιδαγωγικού έργου με τη χρήση των τεχνολογικών μέσων;

Z: Όχι, δεν προβληματίστηκα καθόλου. Γιατί πιστεύω ότι όταν κάποια πράγματα είναι ελεγχόμενα δεν υπάρχει κίνδυνος.

Σ: Υπήρξε ολοκληρωμένη ενημέρωση από τους εκπαιδευτικό της τάξης για τη συμμετοχή των μαθητών στο πρόγραμμα eTwinning;

Z: Θεωρώ πως ναι και μου άρεσε ως γονιός αυτό.

Σ: Θεωρείς ότι σας δόθηκε η ευκαιρία να εμπλακείτε ενεργά σε μια διακρατική συνεργασία εξ αποστάσεως που συμμετείχε το παιδί σας;

Z: Θυμάμαι ότι βρήκα ένα άρθρο για το ποιος έφερε το έλατο στην Ελλάδα, στην αρχή της συνεργασίας. Μου άρεσε που συμμετείχαμε και οι γονείς κατά κάποιον τρόπο, γιατί μαθαίνουμε και εμείς.

Σ: Αντιληφθήκατε να σας μεταφέρει κάποιες προσωπικές σκέψεις και εμπειρίες το παιδί σας, αναφορικά με το τι του έκανε θετική ή αρνητική εντύπωση από τη συνεργασία με άλλα σχολεία της Ευρώπης; Πιστεύετε ότι το παιδί έχει κατακτήσει κάποιες γνώσεις, έχει αναπτύξει κάποιες δεξιότητες ή ακόμα και στάσεις, έπειτα από αυτή την εμπειρία;

Z: Μου έλεγε ότι μιλούσατε με κάποια άλλα παιδάκια που είναι από άλλα μέρη μέσω του υπολογιστή. Αρνητικό σχόλιο δεν έκανε σίγουρα κανένα.

Σ: Παρατηρείτε κάποια λεκτική αναφορά από το παιδί έπειτα από την ολοκλήρωση του προγράμματος και το πέρασμα των χρόνων;

Z: Φέτος δεν την άκουσα, αλλά πέρυσι το καλοκαίρι ανέφερε ότι γνώρισαν παιδάκια από άλλες χώρες. Στους καινούργιους συμμαθητές μπορεί να το είπε, αλλά εγώ δεν ήμουν μπροστά.

Σ: Έχετε συμμετάσχει σε συζητήσεις αναφορικά με τη διακρατική συνεργασία που συμμετείχε το παιδί σας σε ένα κοινό εκπαιδευτικό έργο κατά τη διάρκεια της προσχολικής του εκπαίδευσης; Θα το συστήνατε σε κάποιον γονέα ή ακόμα και σε κάποιον εκπαιδευτικό ως παρότρυνση για μια μελλοντική συμμετοχή του;

Z: Σίγουρα θα το σύστηνα. Εμένα προσωπικά μου άρεσε. Έχω πει σε μερικές μαμάδες, που είναι φέτος στο νηπιαγωγείο μας και δεν ήξεραν, τι κάναμε πέρυσι.

Σ: Ποια συναισθήματα παρατηρήσατε να σας δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;

Z: Στην αρχή όταν μας το πρωτοπαρουσιάσατε δεν ήξερα τι ακριβώς είναι. Αργότερα μου μετέφερε κάποια πράγματα η κόρη μου και περίμενα να δω το τελικό αποτέλεσμα. Τα συναισθήματα ήταν χαράς που συμμετείχε το παιδί μου σε κάτι τέτοιο, και περηφάνιας.

Σ: Αντίστοιχα παρατηρήσατε κάτι ανάλογο και στο παιδί σας;

Z: Μου μιλούσε πάντα με χαρά. Της άρεσε όλη αυτή η διαδικασία και στο τέλος ήταν χαρούμενη που συμμετείχε και για όλα αυτά που κάνατε.

Σ: Έχει λάβει το παιδί σας κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για την επιτυχή συμμετοχή του σε αυτό; Πως αισθανθήκατε έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς του;

Z: Πήραμε την εθνική ετικέτα ποιότητας και αισθανθήκαμε πολύ χαρούμενες και περήφανες και οι δύο.

► **Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης γονέα, Η.**

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και συνειδητοποιήσατε ότι αφορά τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Η: Η πρώτη φορά που ήρθαμε σε επαφή με τέτοιου είδους πρόγραμμα ήταν με εσάς.

Σ: Είχες δει στο παρελθόν κάτι μέσω διαδικτύου σε κάποιο μέσο κοινωνικής δικτύωσης για παράδειγμα όπως το Facebook;

Η: Όχι δεν είχα ακούσει τίποτα για το συγκεκριμένο πρόγραμμα, ήταν η πρώτη φορά που το άκουγα από εσάς.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σας ιδέες σαν γονείς όταν ενημερωθήκατε ότι το παιδί σας θα συμμετάσχει σε ένα πρόγραμμα eTwinning;

Η: Το συγκεκριμένο πρόγραμμα θεώρησα πως θα ήταν καινοτόμο και πρωτότυπο, για τα δικά μας τουλάχιστον δεδομένα. Είναι ένα πρόγραμμα το οποίο έκανε τα παιδιά να αντιληφθούν ότι πέρα από την δική μας τοπική κοινωνία, υπάρχουν και άλλες μεγαλύτερες και όχι μόνο είναι μεγαλύτερες αλλά είναι και διαφορετικές. Ήταν πολύ όμορφο και πολύ σημαντικό που τα παιδιά για πρώτη φορά στη ζωή τους και σε τόσο μικρή ηλικία αντιλαμβάνονται πλέον ότι υπάρχουν και άλλα παιδιά σε άλλες χώρες διαφορετικά μεν από εμάς με διαφορετική γλώσσα, ωστόσο όμως καταφέρνουν μέσω του προγράμματος να ενωθούν μεταξύ τους και να αποδεχτούν τη διαφορετικότητα όχι μόνο στη γλώσσα αλλά και στην θρησκεία και να επικοινωνήσουν με διάφορους τρόπους μέσω ακόμη και συμβόλων.

Σ: Γνώριζες τι είναι μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως;

Η: Σαν ιδέα το είχα ακούσει από τη σχολή σε διάφορες μορφές εργασίας, όμως σαν υλοποίηση δεν είχα συμμετάσχει η ασχοληθεί προσωπικά. Ήταν η πρώτη φορά που το είδα να πραγματοποιείται από εσάς.

Σ: Πώς θεωρούσες ότι θα πραγματοποιηθεί πριν ακόμα ενημερωθείς για τον τρόπο που υλοποιήθηκε αυτή η συνεργασία;

Η: Κάτι συγκεκριμένο δεν είχα στο νου μου, πίστευα ότι θα είναι κάτι σαν παιχνίδι γιατί τα παιδιά σε αυτή την ηλικία μέσω παιχνιδιών προσπαθούν να αποκτήσουν κάποιες γνώσεις. Επομένως φανταζόμουν ότι θα είναι σε αυτή τη μορφή και θα υλοποιηθεί σε συνεργασία με άλλα σχολεία. Σίγουρα πίστευα επιπλέον ότι η τεχνολογία θα ήταν το βασικό μέσο επικοινωνίας. Αν δεν υπήρχε η τεχνολογία δεν θα υπήρχε τόσο άμεση επαφή με τα άλλα σχολεία.

Σ: Είχες αντιμετωπίσει κάποιους δισταγμούς, προβληματισμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν εμπόδιο στην απόφασή για συμμετοχή του παιδιού σου στην υλοποίηση αυτού του διακρατικού κοινού παιδαγωγικού έργου με τη χρήση των τεχνολογικών μέσων;

Η: Όχι δεν αντιμετωπίσαμε κανένα δισταγμό. Αντιθέτως πιστεύαμε πως θα ήταν μια πάρα πολύ ωραία εμπειρία για το παιδί και ήταν πολύ σημαντικό που θα ερχόταν σε επαφή με άλλα παιδιά από άλλες χώρες και να γνωρίσει ακόμη και άλλα είδη από δέντρα που χρησιμοποιήσατε. Αυτές οι πολύ μικρές λεπτομέρειες ήταν πολύ σημαντικές γνώσεις για τα παιδιά, οπότε δεν είχαμε κανέναν ενδοιασμό. Όσον αφορά την έκθεση του παιδιού στο διαδίκτυο είχαμε κάποιους ενδοιασμούς αλλά νομίζω ότι τα παιδιά δεν εκτεθήκαν τελικά με επικινδυνότητα. Ήταν ασφαλής η έκθεση τους γιατί περισσότερο φανήκατε σαν σχολείο παρά ατομικά ώστε να κινδυνέψουν τα παιδιά μέσω του διαδικτύου και όσο υπήρχε η αξιοπιστία του προγράμματος το οποίο διαχειριστήκατε εσείς με επιτυχία δεν υπήρξε κανένα πρόβλημα τελικά.

Σ: Υπήρξε ολοκληρωμένη ενημέρωση από τους εκπαιδευτικό της τάξης για τη συμμετοχή των μαθητών στο πρόγραμμα eTwinning;

Η: Ναι, υπήρξε η επαρκής ενημέρωση που σαν γονείς έπρεπε να έχουμε για την συμμετοχή των παιδιών στο πρόγραμμα. Άλλωστε, είχαμε συμπληρώσει και υπεύθυνες δηλώσεις που μας δοθήκαν, χωρίς βέβαια να ξέρουμε απόλυτα όλες τις λεπτομέρειες, αλλά αποζημιωθήκαμε στο τέλος του προγράμματος με την παρουσίαση των δράσεων, γιατί ήταν και μία ωραία έκπληξη τελικά για εμάς. Ίσως άμα το γνωρίζαμε εξ αρχής με λεπτομέρειες όλο το πρόγραμμα, δεν θα υπήρχε αυτή η συγκίνηση στο τέλος.

Σ: Θεωρείς ότι σας δόθηκε η ευκαιρία να εμπλακείτε ενεργά σε αυτή τη διακρατική συνεργασία εξ αποστάσεως που συμμετείχε το παιδί σας;

Η: Ενεργά εγώ προσωπικά δεν συμμετείχα κάπου, μέσω του παιδιού ότι μάθαινα. Θυμάμαι όμως ότι είχαμε συλλέξει πληροφορίες για το έλατο, που μας είχε ζητηθεί από εσάς στην αρχή του προγράμματος και είχαμε γράψει μία ιστορία την οποία ζωγράφισε στη συνέχεια το παιδί για να την παρουσιάσει στην ομάδα των συμμαθητών του.

Σ: Σας μετέφερε κάποιες προσωπικές σκέψεις και εμπειρίες το παιδί σας αναφορικά με τη συνεργασία που κάναμε με τα άλλα σχολεία της Ευρώπης; Θυμάσαι κάτι συγκεκριμένο που ανέφερε σχετικά με το τι της έκανε θετική ή αρνητική εντύπωση

Η: Το παιδί μου είχε αναφέρει ότι κάνετε μια εργασία στο σχολείο για τα δέντρα, ότι συλλέξατε πληροφορίες για αυτά βγαίνοντας και περίπατο στη φύση ώστε να τα φωτογραφίσετε και να τα δείτε από κοντά. Επίσης μου είχε αναφέρει την κουκουβάγια, που θα ερχόταν από μια άλλη χώρα ως εργασία.

Σ: Πιστεύεις ότι το παιδί έχει κατακτήσει κάποιες γνώσεις, έχει αναπτύξει κάποιες τι δεξιότητες ή ακόμα και στάσεις όπως να σέβεται τον πολιτισμό των άλλων χωρών, μετά από αυτή την εμπειρία;

Η: Ναι, μου ανέφερε χαρακτηριστικά για τις σημαίες των άλλων χωρών. Του έμεινε σαν εμπειρία και μάλιστα ακόμη και τώρα φτιάχνει σημαίες και δεν εννοώ ότι μόνο τις ζωγραφίζει αλλά παίρνει τουβλάκια πολλές φορές με διαφορετικά χρώματα και φτιάχνει με αυτά διάφορες, όπως παράδειγμα της Ιταλίας. Επίσης, με αφορμή τις σημαίες που του άρεσαν πάρα πολύ, άρχισε να με ρωτάει και για τις χώρες. Του γεννήθηκαν διάφορες απορίες όπως πχ για την διαφορετικότητα στο χρώμα των ανθρώπων, που βρίσκονται, που βρίσκεται η δικιά μας και έτσι όλα αυτά μετατρέπονται σε γνώση. Ήταν πολύ πρωτότυπο και καινοτόμο από μεριάς σας και αξίζετε συγχαρητήρια, γιατί ωθήσατε τα παιδιά να μάθουν μέσω των παιχνιδιών και να χρησιμοποιήσουν τη νέα γνώση και με το πέρας της εργασίας. Μέσω της σωστής χρήσης της τεχνολογίας έμαθε και συνέχισε να μαθαίνει το παιδί.

Σ: Παρατηρείς κάποια λεκτική αναφορά από το παιδί έπειτα από την ολοκλήρωση του προγράμματος και το πέρασμα μισού χρόνου ,αναφορικά με τη διακρατική συνεργασία στην οποία συμμετείχαν ή με τις γνώσεις που κατέκτησαν από αυτή;

Η: *Για τα παιδιά από διάφορα σχολεία της Ευρώπης που συμμετείχαν στο πρόγραμμα και είχαν συνεργαστεί έχει αναφερθεί πολλές φορές.*

Σ: Έχετε συμμετάσχει σε συζητήσεις αναφορικά με τη διακρατική συνεργασία που συμμετείχε το παιδί σας σε ένα κοινό εκπαιδευτικό έργο κατά τη διάρκεια της προσχολικής του εκπαίδευσης; Θα το συστήνατε σε κάποιον γονέα ή ακόμα και σε κάποιον εκπαιδευτικό ως παρότρυνση για μια μελλοντική συμμετοχή του;

Η: *Με πολλούς συγγενείς έχω μιλήσει για το πρόγραμμα. Με την μητέρα μου, επίσης με την αδερφή μου, που είναι και αυτή εκπαιδευτικός και με μητέρες από άλλα παιδάκια. Τα σχόλια όλων ήταν πολύ θετικά και ιδίως από την αδερφή μου, που ως έμπειρη εκπαιδευτικός θεώρησε ότι ήταν κάτι πολύ πρωτότυπο που πιο πριν δεν είχε εφαρμοστεί στο δικό μας το σχολείο. Σίγουρα συνέβαλε και η γνώση σου πάνω στο αντικείμενο, ώστε να στεφθεί με απόλυτη επιτυχία όλο το πρόγραμμα. Θα το σύστηνα ανεπιφύλακτα σε άλλους εκπαιδευτικούς και γονείς γιατί ήταν ένα πλήρες και πολύ ωραίο πρόγραμμα και εύχομαι να ξαναγίνει στο σχολείο μας.*

Σ: Ποια συναισθήματα παρατήρησες να σου δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση αυτού του έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;

Η: *Πριν το πρόγραμμα η αλήθεια είναι ότι δεν είχαμε αυτές τις απορίες περί ατόμων σε άλλες χώρες, δεν έτυχε να μιλήσω στο παιδί για διαφορετικούς λαούς. Κατά τη διάρκεια του προγράμματος και αφού ολοκληρώθηκε ασχοληθήκαμε και μιλήσαμε παραπάνω. Αυτό με έκανε να προβληματιστώ θετικά και να συνειδητοποιήσω με ενθουσιασμό τις γνώσεις που απέκτησε το παιδί μου, κάτι που με κάνει και υπερήφανη γονέα.*

Σ: Αντίστοιχα παρατήρησες κάτι ανάλογο και στο παιδί σας; Διατήρησε τα ίδια συναισθήματα από την αρχή μέχρι το τέλος του έργου ή άλλαξαν;

Η: *Από την αρχή μέχρι το τέλος ήταν ενθουσιώδης και χαρούμενος, κέρδισε πάρα πολλά πράγματα από αυτό και το σημαντικότερο ήταν η γνώση .*

Σ: Έχει λάβει το παιδί σας κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για την επιτυχή συμμετοχή του σε αυτό;

Η: Ναι, πήραμε την εθνική ετικέτα ποιότητας ως το βραβείο από την υπηρεσία του eTwinning. Η περηφάνια και η συγκίνηση ήταν μεγάλη.

Σ: Πως αισθανθήκατε έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς του;

Η: Ήμουν σίγουρη ότι το πρόγραμμα θα πραγματοποιηθεί με απόλυτη επιτυχία και ότι όλο αυτό θα αναγνωριστεί. Μετά το τέλος του, τα συναισθήματα που μου δημιουργήθηκαν ήταν ενθουσιασμός και συγκίνηση.

Σ: Το παιδί σας πώς αισθάνθηκε;

Η: Τα συναισθήματα του ήταν χαρά και ενθουσιασμός, θυμάμαι χαρακτηριστικά το περιστατικό με την κουκουβάγια, με τι χαρά και αγωνία την περίμενε μιλώντας μου με λεπτομέρειες για το τι έχετε ετοιμάσει για αυτήν πάνω στο δέντρο, τη φωλιά της κλπ.

► **Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης γονέα, Θ.**

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και συνειδητοποιήσατε ότι αφορά τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Θ: Στο Νηπιαγωγείο το συνάντησα για πρώτη φορά. Δεν είχα ξανακούσει η ξαναδεί κάτι τέτοιο και μου άρεσε.

Σ: Είχες δει στο παρελθόν κάτι μέσω διαδικτύου σε κάποιο μέσο κοινωνικής δικτύωσης για παράδειγμα όπως το Facebook;

Θ: Όχι.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σας ιδέες σαν γονείς όταν ενημερωθήκατε ότι το παιδί σας θα συμμετάσχει σε ένα πρόγραμμα eTwinning;

Θ: Δεν ήξερα κάτι αλλά πίστευα ότι θα είναι κάτι πολύ ενδιαφέρον και θα τα καταφέρετε γιατί είχα εμπιστοσύνη σε σας. Ο Χρήστος ήταν πάρα πολύ χαρούμενος και ενθουσιασμένος με αυτό που κάνατε. Κάθε μέρα μιλούσε για αυτό.

Σ: Γνωρίζατε τι είναι μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως; Πώς θεωρούσατε ότι θα πραγματοποιηθεί πριν ακόμα ενημερωθείτε για τον τρόπο που υλοποιήθηκε αυτή η συνεργασία;

Θ: Όχι. Πίστευα ότι λογικά με την τεχνολογία θα γίνει αυτή η συνεργασία.

Σ: **Αντιμετωπίσατε κάποιους δισταγμούς, προβληματισμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν εμπόδιο στην απόφασή για συμμετοχή του παιδιού σας στην υλοποίηση ενός διακρατικού κοινού παιδαγωγικού έργου με τη χρήση των τεχνολογικών μέσων;**

Θ: Δεν μας προβλημάτισε τίποτα. Είχαμε εμπιστοσύνη, γιατί τα παιδιά είναι εξοικειωμένα με την τεχνολογία και θα μάθαιναν κάτι από αυτό το πρόγραμμα.

Σ: **Υπήρξε ολοκληρωμένη ενημέρωση από τους εκπαιδευτικό της τάξης για τη συμμετοχή των μαθητών στο πρόγραμμα eTwinning;**

Θ: Ναι. Μου άρεσε πάρα πολύ όταν είδα ολοκληρωμένες τις δράσεις που κάνατε στην παρουσίαση που οργανώσατε στο τέλος. Ήταν τέλειο.

Σ: **Θεωρείς ότι σας δόθηκε η ευκαιρία να εμπλακείτε ενεργά σε μια διακρατική συνεργασία εξ αποστάσεως που συμμετείχε το παιδί σας;**

Θ: Ναι μας ζητήθηκε να κάνουμε ένα παραμύθι οι γονείς με τα παιδιά για το έλατο. Ήταν κάτι διαφορετικό. Ήταν η πρώτη φορά που έκανα κάτι μαζί με τον Χρήστο και το απολαύσαμε ιδιαίτερα και οι δύο.

Σ: **Αντιληφθήκατε να σας μεταφέρει κάποιες προσωπικές σκέψεις και εμπειρίες το παιδί σας, αναφορικά με το τι του έκανε θετική ή αρνητική εντύπωση από τη συνεργασία με άλλα σχολεία της Ευρώπης; Πιστεύετε ότι το παιδί έχει κατακτήσει κάποιες γνώσεις, έχει αναπτύξει κάποιες δεξιότητες ή ακόμα και στάσεις, έπειτα από αυτή την εμπειρία;**

Θ: Μου μιλούσε πολύ και καθημερινά για το θέμα της συνεργασίας σας και ειδικά την κουκουβάγια που ήρθε στο σχολείο σας. Δεν πίστευε πως ήρθε εδώ στο χωριό. Ήταν χαρούμενος αλλά είχε και την απορία πώς θα την στείλουμε πίσω στα άλλα σχολεία. Επίσης μου είχε αναφέρει κάποια είδη δέντρων από άλλες χώρες όπως για παράδειγμα ότι στην Πολωνία είχανε την οξιά. Μου έλεγε ότι κάθε μέρα «ταξιδεύατε»

σε άλλη χώρα και γνωρίσατε τις σημαίες, μιλούσατε για τον πολιτισμό τους, τα φαγητά τους, τις παραδόσεις τους. Γενικά, όταν επέστρεφε το μεσημέρι στο σπίτι μας έλεγε ότι είχατε κάνει, και ήταν πάντα χαρούμενος.

Σ: Παρατηρείτε κάποια λεκτική αναφορά από το παιδί έπειτα από την ολοκλήρωση του προγράμματος και το πέρασμα των χρόνων;

Θ: Ναι, και τώρα αν τον ρωτήσω θα τα θυμηθεί όλα. Θα τα αναφέρει όλα όπως έγιναν. Μου μιλάει ακόμα για εκείνο το πρόγραμμα και βλέπει συχνά το DVD που μας δώσατε στο τέλος. Του άρεσε πολύ, ήταν ωραία εμπειρία. Ειδικά με την κουκουβάγια είχε ξετρελαθεί.

Σ: Έχετε συμμετάσχει σε συζητήσεις αναφορικά με τη διακρατική συνεργασία που συμμετείχε το παιδί σας σε ένα κοινό εκπαιδευτικό έργο κατά τη διάρκεια της προσχολικής του εκπαίδευσης;

Θ: Έχω μιλήσει με μητέρες παιδιών ίδιας ηλικίας με το παιδί μου, από άλλα χωριά, και δεν είχαν ιδέα από κάτι τέτοιο. Και φυσικά εγώ αισθανόμουν πολύ περήφανη και θεωρώ ότι τα παιδιά μας ήταν τυχερά που είχαν αυτή την εμπειρία.

Σ: Θα το συστήνατε σε κάποιον γονέα ή ακόμα και σε κάποιον εκπαιδευτικό ως παρότρυνση για μια μελλοντική συμμετοχή του;

Θ: Ναι, θα το σύστηνα γιατί είναι καλό και για τον εκπαιδευτικό, και πιστεύω ότι κάθε σχολείο πρέπει να κάνει κάτι παρόμοιο, για να διευρυνθούν οι ορίζοντες των παιδιών.

Σ: **Ποια συναισθήματα παρατηρήσατε να σας δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;**

Θ: Αρχικά είχα περιέργεια να δω πως θα εξελιχθεί η συνεργασία με τα άλλα σχολεία. Στο τέλος ήμουν πολύ ενθουσιασμένη, γιατί δεν περίμενα να γίνει τόσο σωστά και τόσο ωραία. Και σαν μανούλα ένοιωσα περηφάνια για το παιδί μου, συγκινήθηκα.

Σ: Αντίστοιχα παρατηρήσατε κάτι ανάλογο και στο παιδί σας;

Θ: Ναι, αυτός ήταν πιο περήφανος και από εμένα. Αισθανόταν και πιο «μεγάλος» μετά από αυτήν την εμπειρία.

Σ: Έχει λάβει το παιδί σας κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για την επιτυχή συμμετοχή του σε αυτό; Πως αισθανθήκατε έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς του;

Θ: Όταν έφερε το βραβείο στο σπίτι, την εθνική ετικέτα ποιότητας, μας ζήτησε να το βάλουμε σε κάδρο. Είχε ξετρελαθεί, δεν ήθελε να το κρύψουμε σε κάποιον φάκελο. Συμφώνησα και εγώ γιατί ήταν η επιβράβευση των κόπων σας και είχα χαρεί και συγκινηθεί για αυτό. Το ίδιο και ο μπαμπάς του. Δείχνει το βραβείο του, και καμαρώνει.

► Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης γονέα, Ι.

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και συνειδητοποιήσατε ότι αφορά τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Ι: Ήταν το 2015, όταν η κόρη μου Εήταν προνήπια και κάνατε μαζί αυτό το πρόγραμμα.

Σ: Είχες δει στο παρελθόν κάτι μέσω διαδικτύου σε κάποιο μέσο κοινωνικής δικτύωσης για παράδειγμα όπως το Facebook;

Ι: Δεν το είχα ακούσει, δεν το είχα ξανασυναντήσει.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σας ιδέες σαν γονείς όταν ενημερωθήκατε ότι το παιδί σας θα συμμετάσχει σε ένα πρόγραμμα eTwinning;

Ι: Ήταν θετικές οι ιδέες. Σκέφτηκα ότι είναι καλό να γίνονται ανταλλαγές ιδεών με παιδιά διαφορετικών εθνοτήτων και πολιτισμών καθώς και η αλληλεπίδραση μεταξύ τους.

Σ: Γνωρίζατε τι είναι μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως; Πώς θεωρούσατε ότι θα πραγματοποιηθεί πριν ακόμα ενημερωθείτε για τον τρόπο που υλοποιήθηκε αυτή η συνεργασία;

Ι: Με τα σύγχρονα μέσα, όπως το skype, που είναι πιο άμεσο, με την εικόνα και τον ήχο, με το internet, ή μέσω γραπτών μηνυμάτων με την βοήθεια του υπολογιστή.

Σ: Αντιμετωπίσατε κάποιους δισταγμούς, προβληματισμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν εμπόδιο στην απόφασή για συμμετοχή του παιδιού σας στην

υλοποίηση ενός διακρατικού κοινού παιδαγωγικού έργου με τη χρήση των τεχνολογικών μέσων;

Ι: Όχι δεν αντιμετώπισα κανέναν δισταγμό. Δεν συμφωνώ όμως και με την υπερβολική εξοικείωση με την τεχνολογία. Αλλά στα πλαίσια του σχολείου και για εκπαιδευτικό σκοπό και για λίγο χρονικό διάστημα δεν νομίζω ότι είναι κάτι αρνητικό. Όσον αφορά τον προβληματισμό κάποιων γονέων για την προβολή του παιδιού το θεωρώ υπερβολή, δεν το φοβάμαι. Δεν τα εκθέτω τα παιδιά μου στο διαδίκτυο από φωτογραφίες κλπ, αλλά για εκπαιδευτικούς σκοπούς, μέσα στα πλαίσια ενός προγράμματος, δεν έχω αντίρρηση. Δεν θεωρώ ότι κινδυνεύουν.

Σ: Υπήρξε ολοκληρωμένη ενημέρωση από τους εκπαιδευτικό της τάξης για τη συμμετοχή των μαθητών στο πρόγραμμα eTwinning;

Ι: Νομίζω ότι ενημερωθήκαμε αρκετά και καταλάβαμε περί τίνος πρόκειται. Μας είχες κάνει μια αναφορά την πρώτη εβδομάδα που κάναμε την πρώτη συνάντηση γνωριμίας του εκπαιδευτικού με τους γονείς, και αργότερα λάβαμε ένα ενημερωτικό φυλλάδιο, μπήκαμε σε κάποιες διευθύνσεις και είδαμε περί τίνος πρόκειται. Επίσης μας είχες δώσει και μια υπεύθυνη δήλωση για την έκθεση των παιδιών σε φωτογραφίες και βίντεο, για να την υπογράψουμε. Η ολοκληρωμένη παρουσίαση των δράσεων που έκανες στο τέλος προς τους γονείς, μας έδωσε την ευκαιρία να δούμε όλα όσα έγιναν στην τάξη με τα άλλα σχολεία. Ήταν εντυπωσιακό, φαινόταν πολύ καλή και ολοκληρωμένη δουλειά, πολύ ωραίες ιδέες, εποικοδομητικό, και νομίζω πέτυχε τους στόχους του, όπως το είχα φανταστεί όταν το πρωτοάκουσα. Τα παιδιά γνώρισαν άλλα παιδιά από άλλους πολιτισμούς, αντάλλαξαν ιδέες, κλπ.

Σ: Θεωρείς ότι σας δόθηκε η ευκαιρία να εμπλακείτε ενεργά σε μια διακρατική συνεργασία εξ αποστάσεως που συμμετείχε το παιδί σας;

Ι: Όχι, δεν είχαμε συμμετάσχει καθόλου. Εκτός από την αρχή που μας ζητήθηκε να βρούμε πληροφορίες για την ιστορία του ονόματος ή του επιθέτου. Ωραία ήταν. Στην αρχή μας φάνηκε κάπως περίεργο αλλά σιγά σιγά το δουλέψαμε και βγήκε καλό.

Σ: Αντιληφθήκατε να σας μεταφέρει κάποιες προσωπικές σκέψεις και εμπειρίες το παιδί σας, αναφορικά με το τι του έκανε θετική ή αρνητική εντύπωση από τη συνεργασία με άλλα σχολεία της Ευρώπης; Πιστεύετε ότι το παιδί έχει κατακτήσει

κάποιες γνώσεις, έχει αναπτύξει κάποιες δεξιότητες ή ακόμα και στάσεις, έπειτα από αυτή την εμπειρία;

I: Ναι, μας έλεγε για το παραμύθι που ξεκινούσατε, που ζωγραφίζατε μαζί συγχρόνως με τα άλλα σχολεία. Αυτό της έκανε εντύπωση, ότι επικοινωνούσατε με παιδιά που ζούσαν τόσο μακριά και μιλούσαν άλλη γλώσσα. Η επαφή με την τεχνολογία ήταν κάτι θετικό. Έμαθαν και τις σημαίες διαφόρων κρατών, το «καλημέρα» στις διάφορες γλώσσες, ακόμα και τη διαφορετική προφορά κάθε γλώσσας. Επίσης έχει κατανοήσει τα δικαιώματα των παιδιών που δουλέψατε, κυρίως ότι τα παιδιά «δεν δουλεύουν». Αυτό της έχει εντυπωθεί πολύ βαθιά. Έχει αποκτήσει σεβασμό προς κάθε τι το διαφορετικό. Νομίζω ότι αυτόν τον σεβασμό τον έχει αποκτήσει από το νηπιαγωγείο, σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από ότι οι δικές μας γενιές.

Σ: Παρατηρείτε κάποια λεκτική αναφορά από το παιδί έπειτα από την ολοκλήρωση του προγράμματος και το πέρασμα των χρόνων;

I: Όταν ήταν πρόσφατο το ανέφερε, αλλά μετά το προσπέρασε. Της έμειναν όμως στο υποσυνείδητο, φαντάζομαι, τα μηνύματα. Ίσως κάποια φορά με αφορμή έναν θείο στην Γερμανία έκανε έναν συνειρμό ότι μιλήσαμε με τα παιδάκια και ότι αυτή είναι η σημαία. Τις σημαίες τις αναγνωρίζει ακόμη και τώρα.

Σ: Έχετε συμμετάσχει σε συζητήσεις αναφορικά με τη διακρατική συνεργασία που συμμετείχε το παιδί σας σε ένα κοινό εκπαιδευτικό έργο κατά τη διάρκεια της προσχολικής του εκπαίδευσης; Θα το συστήνατε σε κάποιον γονέα ή ακόμα και σε κάποιον εκπαιδευτικό ως παρότρυνση για μια μελλοντική συμμετοχή του;

I: Είχα αναφέρει εγώ το πρόγραμμα σε γονείς που κάποιοι τύχαινε να είναι και εκπαιδευτικοί, σχετικά με τι είχε γίνει, που συμμετείχαν τα παιδιά, γιατί το θεωρούσα από τα σημαντικά πράγματα της χρονιάς. Επεξηγούσα τι έκαναν, με ποιο τρόπο το πέτυχαν, τη διαδικασία, τι είδαμε στο τέλος. Ποικίλες ήταν οι απόψεις που είχαν. Υπήρχαν οι θετικές απόψεις αλλά και οι απόψεις ότι γίνεται προσπάθεια για παγκοσμιοποίηση.

Σ: Ποια θεωρείς εσύ τα πιο θετικά στοιχεία του προγράμματος για να το συστήσεις;

I: Κατ' αρχήν η διαφορετικότητα των πολιτισμών, η εξοικείωση, η ανταλλαγή ιδεών. Επίσης ο Έλληνας, ιδίως ο νέος επιστήμονας, πρέπει να βγει από το «καβούκι» του, να

εξοικειωθεί και να προσαρμοσθεί με τα Ευρωπαϊκά πρότυπα, όσον αφορά συνέδρια, μεταπτυχιακά προγράμματα, δουλειές, συνεργασίες κλπ.

Σ: Ποια συναισθήματα παρατηρήσατε να σας δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;

Ι: Περιέργεια και ενθουσιασμός για το καινούργιο. Πώς θα το εισπράξουν τα παιδιά, τι θα αποκτήσουν. Μετά την ολοκλήρωση επιβεβαίωση και επιβράβευση. Τα παιδιά πήραν ακριβώς αυτό που ήταν προγραμματισμένο να πάρουν. Στο τέλος τα παιδιά αντιλήφθηκαν την πολυπολιτισμικότητα, την διαφορετικότητα. Καθώς και συγκίνηση από το βιντεάκι που είδαμε.

Σ: Αντίστοιχα παρατηρήσατε κάτι ανάλογο και στο παιδί σας;

Ι: Ναι, ήταν ενθουσιασμένη πολύ από την αρχή μέχρι το τέλος και περήφανη για τα επιτεύγματα της τάξης της.

Σ: Έχει λάβει το παιδί σας κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για την επιτυχή συμμετοχή του σε αυτό; Πως αισθανθήκατε έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς του;

Ι: Πήραμε εθνική και ευρωπαϊκή ετικέτα ποιότητας και μας δόθηκε από το Υπουργείο ένας έπαινος. Αισθανθήκαμε ικανοποιημένοι και συγκινημένοι.

► Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης γονέα, Κ.

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και συνειδητοποιήσατε ότι αφορά τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Κ: Όταν το τρίτο μου παιδί ήταν στα νήπια με εσένα εκπαιδευτικό. Δεν είχα ξανακούσει, ούτε είχα βιώσει κάποια παρόμοια εμπειρία.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σας ιδέες σαν γονείς όταν ενημερωθήκατε ότι το παιδί σας θα συμμετάσχει σε ένα πρόγραμμα eTwinning;

Κ: Η πρώτη μου σκέψη ήταν: «Επιτέλους!». Χάρηκα γιατί αυτά που άκουγα για τα καινούργια μέσα της Πληροφορικής ήρθαν στο δικό μας σχολείο, και ότι το παιδί μου

θα βιώσει μια τέτοια εμπειρία. Τα παιδιά σήμερα μεγαλώνουν σε ένα περιβάλλον όπου υπάρχει παντού η τεχνολογία. Από το πρόγραμμα είχαν μόνο να κερδίσουν. Το παιδί βγαίνει από το περιβάλλον της τάξης του Νηπιαγωγείου και διευρύνει τους ορίζοντές του ερχόμενο σε επαφή με παιδιά άλλων Ευρωπαϊκών χωρών.

Σ: Γνώριζες τι είναι μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως; Πώς θεωρούσες ότι θα πραγματοποιηθεί πριν ακόμα ενημερωθείς για τον τρόπο που υλοποιήθηκε αυτή η συνεργασία;

Κ: Όχι. Δεν γνώριζα τουλάχιστον σε προγράμματα παιδιών. Γνωρίζω ότι υπάρχουν σεμινάρια, Πανεπιστήμια εξ αποστάσεως μέσω πλατφόρμας για ενήλικες αλλά όχι για παιδιά. Σκέφτηκα ότι θα γινόταν ανταλλαγές καρτών τα Χριστούγεννα ή κάποια τοπικά ενθύμια. Είχα ακούσει ότι σε ένα σχολείο έγινε ανταλλαγή καρτών και τα παιδιά στόλισαν με αυτές το Χριστουγεννιάτικο δέντρο της τάξης. Περίμενα να στείλουν ίσως ζωγραφιές, ή κάτι αντίστοιχο, ή και να γίνει κάποια ανταλλαγή.

Σ: Είχες αντιμετωπίσει κάποιους δισταγμούς, προβληματισμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν εμπόδιο στην απόφασή για συμμετοχή του παιδιού σου στην υλοποίηση αυτού του διακρατικού κοινού παιδαγωγικού έργου με τη χρήση των τεχνολογικών μέσων;

Κ: Όχι, κανένας δισταγμός. Χαρήκαμε που θα έμπαινε το παιδί μας σε ένα τέτοιο πρόγραμμα. Απεναντίας νομίζω ότι με το πρόγραμμα καταπολεμείται η ξενοφοβία, και θα μάθαινε ότι είναι μέλος μιας ευρύτερης κοινωνίας, όχι μόνο του χωριού του, και ότι δε διαφέρει από τα άλλα παιδάκια από άλλες χώρες και με διαφορετικές γλώσσες. Δεν φοβήθηκα επίσης καθόλου και σχετικά με την έκθεση των παιδιών ή τη χρήση του υπολογιστή, γιατί το θεωρώ υποκριτικό να πει κάποιος γονιός ότι φοβάται τη χρήση της τεχνολογίας στο σχολείο όταν ξέρουμε τι γίνεται σε κάθε σπίτι. Δεν μπορεί να έχει πρόσβαση στο πρόγραμμα ο καθένας, είναι καθαρά εκπαιδευτικό.

Σ: Υπήρξε ολοκληρωμένη ενημέρωση από τους εκπαιδευτικό της τάξης για τη συμμετοχή των μαθητών στο πρόγραμμα eTwinning;

Κ: Μου άρεσε η ενημέρωση, μου άνοιξε την όρεξη να μάθω περισσότερα. Νομίζω ότι ήσουν πολύ ξεκάθαρη, μας ενημέρωνες για κάθε βήμα που γινόταν, ακόμα και για την εξέλιξη της ιστορίας, τι έγινε με τα άλλα σχολεία κλπ υπήρχε πλήρης ενημέρωση. Μας

ενημέρωνες καθημερινά για το τι κάνατε, σε ποια χώρα βρισκόταν η ιστορία. Από την αρχή μας είχες δώσει ενημερωτικό σημείωμα για το ποιες χώρες θα συμμετέχουν και μας εξήγησες τη διαδικασία.

Σ: Θεωρείς ότι σας δόθηκε η ευκαιρία να εμπλακείτε ενεργά σε αυτή τη διακρατική συνεργασία εξ αποστάσεως που συμμετείχε το παιδί σας;

Κ: Όχι, δεν είχαμε εμπλακεί στο eTwinning, απλά παρακολουθούσαμε τη δράση και ενημερωνόμασταν. Η γνώμη μου είναι ότι οι γονείς δεν πρέπει να εμπλέκονται στο έργο των Εκπαιδευτικών.

Σ: Σας μετέφερε κάποιες προσωπικές σκέψεις και εμπειρίες το παιδί σας αναφορικά με τη συνεργασία που κάναμε με τα άλλα σχολεία της Ευρώπης; Θυμάσαι κάτι συγκεκριμένο που ανέφερε σχετικά με το τι της έκανε θετική ή αρνητική εντύπωση;

Κ: Δεν μας έλεγε τίποτα από το πρόγραμμα. Από εσένα ενημερωνόμουνα. Εκείνο που του είχε κάνει εντύπωση και μας μετέφερε ήταν η ψηφοφορία για το όνομα της ιστορίας, ότι αυτός πρότεινε άλλο όνομα αλλά επεκράτησε αυτό που πρότεινε μια συμμαθήτριά του. Αρνητικά δεν μετέφερε ποτέ, γιατί δεν νομίζω να είχε.

Σ: Πιστεύεις ότι το παιδί έχει κατακτήσει κάποιες γνώσεις, έχει αναπτύξει κάποιες τι δεξιότητες ή ακόμα και στάσεις όπως να σέβεται τον πολιτισμό των άλλων χωρών, μετά από αυτή την εμπειρία;

Κ: Ο ίδιος έχει κατανοήσει τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα παιδάκια που έρχονται πρόσφυγες από ξένες χώρες. Όλες τις ταλαιπωρίες που περνούν στο ταξίδι τους, τα ναυάγια, οι αντίξοες καιρικές συνθήκες κλπ. Θεωρεί ότι όλα τα παιδάκια πρέπει να είναι όπως αυτός: να πηγαίνει στο σχολείο, να έχει σπίτι κλπ. Βοήθησε και η τάξη που ήταν πολυπολιτισμική, και θεωρεί ότι όλα τα παιδάκια έχουν ίσα δικαιώματα από όποια χώρα και αν κατάγονται. Ποτέ δεν αντιμετώπισε ρατσιστικά κάποιο παιδάκι. Και τώρα που πάει Β' Δημοτικού η τάξη τους είναι πάρα πολύ δεμένη, είναι όλα μαζί μια ομάδα. Όσον αφορά τις δεξιότητες σίγουρα αποκόμισε κάτι χωρίς να μπορώ να το προσδιορίσω, γιατί δεν ξέρω τη διαδικασία σας διαδικτυακά με τον υπολογιστή, αλλά το είδα λίγο πιο ώριμο ως προς τη χρήση του. Καλλιεργήθηκε πολύ το ομαδικό πνεύμα, δέχτηκε πολλές πληροφορίες και έμαθε πολλά.

Σ: Παρατηρείς κάποια λεκτική αναφορά από το παιδί έπειτα από την ολοκλήρωση του προγράμματος και το πέρασμα μισού χρόνου, αναφορικά με τη διακρατική συνεργασία στην οποία συμμετείχαν ή με τις γνώσεις που κατέκτησαν από αυτή;

Κ: *Θυμάμαι ότι πέρυσι είχε αναφέρει τις ζωγραφιές που του είχαν κάνει πολύ εντύπωση. Επίσης ανέφερε αρκετές φορές την ιστορία, τα ονόματα, την διαδικασία κλπ και ακόμη και σήμερα την θυμάται όλη για να μου την πει. Τα δικαιώματά τους επίσης τα ξέρουν και αναγνωρίζουν την αδικία! Έχει δει και σχολιάσει παιδάκια στη παραλία του χωριού μας που πουλάνε λουλούδια. Επίσης σχολίασε για παιδάκια που δεν μπορούν να πάνε διακοπές, που δεν έχουν θέρμανση, σπίτι, γονείς. Αυτά τα αναγνωρίζει. Επίσης όλη η ομάδα αναγνωρίζει ότι έχουν δικαιώματα αλλά και υποχρεώσεις μέσα στην τάξη. Γνωρίζουν πιο είναι το σωστό και πως πρέπει να συμπεριφέρονται.*

Σ: Έχετε συμμετάσχει σε συζητήσεις αναφορικά με τη διακρατική συνεργασία που συμμετείχε το παιδί σας σε ένα κοινό εκπαιδευτικό έργο κατά τη διάρκεια της προσχολικής του εκπαίδευσης;

Κ: *Ναι το έχουμε συζητήσει πολλές φορές με πολλούς γονείς από τα άλλα τμήματα του Νηπιαγωγείου και από το Δημοτικό, όταν είχε γίνει η βράβευση. Μας ρώτησαν τι ήταν αυτό το πρόγραμμα, ποιος το έκανε, πως έγινε, ποιοι συμμετείχαν. Το όνομά σου έχει συνδυαστεί με αυτό το πρόγραμμα. Εμείς τους εξηγήσαμε, γιατί δεν ήξεραν, πρώτη φορά είχε γίνει κάτι τέτοιο. Αναφέραμε ότι έγινε με προσωπική δουλειά της Νηπιαγωγού, ήθελε ειδικές γνώσεις και πολύ χρόνο. Μακάρι να παρακινηθούν και άλλοι συνάδελφοί σου και να κάνουν κάτι παρόμοιο προς όφελος των παιδιών. Γιατί έτσι και οι εκπαιδευτικοί εξελίσσονται αλλά και τα παιδιά.*

Σ: Θα το συστήνατε σε κάποιον γονέα ή ακόμα και σε κάποιον εκπαιδευτικό ως παρότρυνση για μια μελλοντική συμμετοχή του;

Κ: *Βέβαια. Ο τρόπος που θα μεταφέρεις τη γνώση παίζει πολύ μεγάλο ρόλο. Νομίζω ότι κεντρίζει το ενδιαφέρον των παιδιών η επαφή με την τεχνολογία και τα κάνει πιο δεκτικά στη γνώση. Χρειάζονται κίνητρα, λίγο εκσυγχρονισμός, νέες ιδέες. Η όρεξη και η διάθεση του εκπαιδευτή μεταφέρεται στα παιδιά.*

Σ: Ποια συναισθήματα παρατήρησες να σου δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση αυτού του έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;

Κ: Πριν το πρόγραμμα είχα περιέργεια για την όλη διαδικασία. Δεν αγωνιούσα ούτε είχα αμφιβολία για το τι θα συμβεί. Μετά το πέρας της διαδικασίας μπορώ να πω ότι εντυπωσιάστηκα, ιδίως όταν είδαμε το σύνολο του προγράμματος, την προβολή των βίντεο με τα παιδάκια από τα άλλα σχολεία. Με ποιο τρόπο η τεχνολογία φέρνει κοντά και ενώνει τα σχολεία και τα παιδάκια και είδαμε πως είναι τα παιδάκια στη Ρουμανία ή στην Ισλανδία ή σε άλλες χώρες. Χάρηκα περισσότερο για το παιδί μου που έζησε αυτή την εμπειρία. Χάρηκα που δίδεται η ευκαιρία σε σας τους εκπαιδευτικούς να φέρετε σε επαφή τα μικρά παιδιά αυτής της βαθμίδας με κάτι τόσο καινοτόμο και κρίμα που άλλα παιδάκια δεν το έχουν γνωρίσει. Το παιδί μου νοιώθω ότι ήταν τυχερό. Φυσικά απαιτούνται δεξιότητες από τον εκπαιδευτικό για να χειριστεί ένα τέτοιο πρόγραμμα και χρειάζονται τέτοιες καινοτόμες δράσεις γιατί πλέον ζούμε και εμείς και τα παιδιά μας σε μια σύγχρονη εποχή της τεχνολογίας, η οποία δεν τους ξενίζει. Η καλή χρήση της τεχνολογίας και το διαδίκτυο βλέπουν ότι μπορεί να ενώνει τους ανθρώπους, και ότι με το υπολογιστή μπορούμε να κάνουμε πολλά σπουδαία πράγματα και όχι μόνο παιχνίδια. Από όλη την εμπειρία αποκόμισα μόνο θετικά, και χάρηκα για τις νέες μεθόδους που εφαρμόζονται στην εκπαίδευση, και για το παιδί μου που βίωσε όλη αυτή τη διαδικασία και έμαθε και διδάχθηκε σπουδαία πράγματα. Άνοιξε το μυαλό του και οι οριζόντες του, έμαθε για ξένες χώρες, ότι δεν είναι διαφορετικοί οι άλλοι άνθρωποι και έχουν όλοι τα ίδια δικαιώματα.

Σ: Αντίστοιχα παρατήρησες κάτι ανάλογο και στο παιδί σας; Διατήρησε τα ίδια συναισθήματα από την αρχή μέχρι το τέλος του έργου ή άλλαξαν;

Κ: Ναι, ήταν το ίδιο ενθουσιασμένος γιατί όταν μετέφερε αυτά που κάνατε στη τάξη μιλούσε με ενθουσιασμό, του άρεσε να συμμετέχει σ' αυτό το πρόγραμμα, σ' αυτή τη διαδικασία. Δεν δυσανασχέτησε ώστε να πει ότι δεν καταλαβαίνει, ή ότι δεν θέλει να το κάνει. Κάθε φορά που αναφερόμασταν σ' αυτό ήταν πάντα ενθουσιασμένος με κάθε τι που επρόκειτο να κάνετε. Και το πρόγραμμά σας έτρεχε σχεδόν ολόκληρη τη χρονιά. Παρατήρησα ότι του έκανε καλό γιατί τα παιδάκια μέσα από το πρόγραμμα συνέκριναν τη δική τους κατάσταση με κάποια άλλη. Αμέσως αυτοπροσδιορίζονται και

βλέπουν τα ίδια ποιοι είναι, πώς ζουν, πώς είναι το σχολείο και οι συμμαθητές τους και αντιλαμβάνονται ότι αυτά είναι παντού ίδια. Και στις άλλες χώρες έχουν δασκάλους, ζωγραφίζουν όπως εμείς.

Σ: Έχει λάβει το παιδί σας κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για την επιτυχή συμμετοχή του σε αυτό;

Κ: Έχουμε πάρει Εθνική και Ευρωπαϊκή ετικέτα ποιότητας και Από το Υπουργείο Παιδείας τιμηθήκαμε με έπαινο.

Σ: Πως αισθανθήκατε έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς του;

Κ: Πολύ υπερήφανοι, χαρήκαμε πολύ! Ήταν πολύ μεγάλος ο κόπος και η δουλειά που είχε γίνει και το βραβείο αυτό πιστοποιεί ότι όλη αυτή η δουλειά είχε ένα επίπεδο. Υπήρχε μια ποιότητα σε όλη τη διαδικασία και αυτό που έγινε ήταν κάτι ξεχωριστό. Μας κάνει να καμαρώνουμε και για σας τους νηπιαγωγούς και το υψηλό επίπεδό σας, και για το ότι αναβαθμίστηκε το σχολείο μας και τα παιδάκια μας. Το Βραβείο δεν είναι μικρό, είναι μεγάλη διάκριση για ένα χωριό, που δεν έχει ούτε ιδιωτικό σχολείο. Εγώ χάρηκα πάρα πολύ που είχαμε μια τέτοια νηπιαγωγό, που διέθεσε όλον αυτό τον χρόνο και όλη αυτή την ενέργεια για να κάνει αυτό το πρωτοποριακό πρόγραμμα και όχι να ακολουθήσει το συνηθισμένο πρόγραμμα, και έδειξε στα παιδιά μας έναν άλλον δρόμο. Ότι μπορούν να κάνουν στη ζωή τους πολλά. Ήταν μάθημα και για εμάς τους γονείς.

Σ: Το παιδί σας πώς αισθάνθηκε;

Κ: Ήταν εντυπωσιασμένος για την εξέλιξη του προγράμματος και πάρα πολύ χαρούμενος αλλά και περήφανος για τους επαίνους και τα βραβεία που απέσπασε στο πρώτο του σχολείο.

► Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης γονέα Μ.

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθατε σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και συνειδητοποιήσατε ότι αφορά τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Μ: Το έμαθα από εσάς στο Νηπιαγωγείο, αυτή ήταν η πρώτη φορά άκουγα για το πρόγραμμα.

Σ: Είχες δει στο παρελθόν κάτι μέσω διαδικτύου σε κάποιο μέσο κοινωνικής δικτύωσης για παράδειγμα όπως το Facebook;

Μ: Όχι τίποτα δεν είχα δει.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σας ιδέες σαν γονείς όταν ενημερωθήκατε ότι τα παιδιά σου θα συμμετάσχουν σε ένα πρόγραμμα eTwinning;

Μ: Μου φάνηκε περίεργο που τα παιδιά μου θα συνεργαζόταν με άλλα παιδιά από το εξωτερικό και δεν φανταζόμουν πως θα υλοποιηθεί. Το να στέλνουμε πχ βίντεο από τα παιδιά μας σε άλλους δασκάλους. Τελικά όμως επωφεληθήκαν από όλο αυτό και στο τέλος μου άρεσε, γινότουσαν θετικές συζητήσεις και σε άλλα χωριά για το πρόγραμμα. Ίσως στη αρχή συνέβη αυτό, λόγω της κλειστής κοινωνίας που ζούμε.

Σ: Γνώριζες τι είναι μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως; Πώς θεωρούσες ότι θα πραγματοποιηθεί πριν ακόμα ενημερωθείς για τον τρόπο που υλοποιήθηκε αυτή η συνεργασία;

Μ: Όχι το μόνο που μου ερχόταν στο μυαλό ήταν σε μορφή αλληλογραφίας, δεν πήγαινε το μυαλό μου πιο πέρα. Από προσωπική εμπειρία μόνο κάτι τέτοιο μπορούσα να φανταστώ. Δεν μπορούσα να φανταστώ πως θα συνεργαζόντουσαν παιδιά από άλλα σχολεία του εξωτερικού με τα δικά μας.

Σ:Είχατε αντιμετωπίσει κάποιους δισταγμούς, προβληματισμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν εμπόδιο στην απόφασή για συμμετοχή των παιδιών σας στην υλοποίηση αυτού του διακρατικού κοινού παιδαγωγικού έργου με τη χρήση των τεχνολογικών μέσων;

Μ: Στην αρχή το είχαμε αντιμετωπίσει με δισταγμό η αλήθεια είναι, το είχαμε συζητήσει με κάποιες manάδες για το τι θα γίνει και φοβόμασταν την χρήση της τεχνολογίας, στο ότι μπορεί να εκτεθεί το παιδί, βέβαια μετά που μας το εξήγησες δεν είχαμε κανέναν δισταγμό και δεν το μετάνιωσα καθόλου. Ευχαρίστως το ξαναέκανα.

Σ: Υπήρξε ολοκληρωμένη ενημέρωση από τους εκπαιδευτικό της τάξης για τη συμμετοχή των μαθητών στο πρόγραμμα eTwinning;

Μ: *Ναι ήταν πλήρης η ενημέρωση από πλευράς σου και αυτό ήταν που με έπεισε, αλλιώς δεν θα το έκανα. Αισθάνθηκα μετά τις πρώτες μας κουβέντες απόλυτη εμπιστοσύνη στο πρόσωπό σου γιατί μας έδειξες ότι γνωρίζεις ακριβώς όπως πρέπει να γίνει καθώς επίσης μου άρεσαν πολύ και οι ιδέες σου.*

Σ: **Θεωρείς ότι σας δόθηκε η ευκαιρία να εμπλακείτε ενεργά σε αυτή τη διακρατική συνεργασία εξ αποστάσεως που συμμετείχαν τα παιδιά σας;**

Μ: *Ναι θυμάμαι με τα παιχνίδια. Γίναμε για λίγο παιδιά και εμείς και αυτό μου άρεσε πολύ. Θυμάμαι που τα παιδιά έψαχναν ιστορίες από εμάς για το πώς παίζαμε εμείς τότε τα παιχνίδια. Γυρνούσαν από το σχολείο κ μου έλεγαν ακριβώς τι κάνατε και να το κάνουμε μαζί ξανά.*

Σ: **Σας μετέφεραν κάποιες προσωπικές σκέψεις και εμπειρίες τα παιδιά σας αναφορικά με τη συνεργασία που κάναμε με τα άλλα σχολεία της Ευρώπης; Θυμάσαι κάτι συγκεκριμένο που ανέφεραν σχετικά με το τι τους έκανε θετική ή αρνητική εντύπωση**

Μ: *Μου μιλούσαν για όλα τα παιχνίδια, δεν θυμάμαι κάτι συγκεκριμένο , αλλά θυμάμαι κάθε φορά που μιλούσατε με παιδιά από άλλες χώρες, ερχόντουσαν και μου το έλεγαν με ενθουσιασμό και μετέφεραν τις εμπειρίες τους για το πώς λειτουργούν εκεί. Από τότε άλλαξαν πολύ οι απόψεις τους και πώς να σκέφτονται για άλλα παιδιά. Σίγουρα τους έκανε θετική εντύπωση γιατί ακόμη και σήμερα ρωτούν για τα παιδιά στις άλλες χώρες.*

Σ: **Πιστεύεις ότι τα παιδιά έχουν κατακτήσει κάποιες γνώσεις, έχουν αναπτύξει κάποιες τι δεξιότητες ή ακόμα και στάσεις όπως να σέβονται τον πολιτισμό των άλλων χωρών, μετά από αυτή την εμπειρία;**

Μ: *Ναι σίγουρα. Έχουν γίνει πιο ώριμα παιδιά. Τους έμειναν πολλά από το πρόγραμμα. Έγιναν πιο περίεργα για το πώς λειτουργούν τα πράγματα στο εξωτερικό και σε άλλα σχολεία της Ελλάδας. Έμαθαν να σέβονται το διαφορετικό.*

Σ: **Παρατηρείς κάποια λεκτική αναφορά από τα παιδιά έπειτα από την ολοκλήρωση του προγράμματος και το πέρασμα μισού χρόνου ,αναφορικά με τη διακρατική συνεργασία στην οποία συμμετείχαν ή με τις γνώσεις που κατέκτησαν από αυτή;**

Μ: Μιλάνε πολύ για εκείνα τα χρόνια. Με ρωτούσαν αν υπάρχουν ακόμα κάτι δεντράκια που είχατε φυτέψει μαζί στην αυλή του σχολείου. Αναφέρονται στα σχολεία των ξένων χωρών και τι να κάνουν εκείνα τα παιδιά. Για τους χορούς και άλλες δραστηριότητες που κάνατε.

Σ: Έχεις συμμετάσχει σε συζητήσεις αναφορικά με τη διακρατική συνεργασία που συμμετείχαν τα παιδιά σου σε ένα κοινό εκπαιδευτικό έργο κατά τη διάρκεια της προσχολικής του εκπαίδευσης; Θα το σύστηνες σε κάποιον γονέα ή ακόμα και σε κάποιον εκπαιδευτικό ως παρότρυνση για μια μελλοντική συμμετοχή του;

Μ: Ναι αναφερθήκαμε σε αυτό κάποιες φορές με άλλες μητέρες. Από εσένα είχε ξεκινήσει η κουβέντα και το πόσο δραστήρια είσαι και την επιτυχία του προγράμματος. Λεπτομέρειες αναφορικά με τις δραστηριότητες που κάνατε κλπ. Θα το σύστηνα ανεπιφύλακτα και σε γονέα και σε εκπαιδευτικό.

Σ: Ποια συναισθήματα παρατήρησες να σου δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση αυτού του έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;

Μ: Στην αρχή φοβήθηκα αλλά μετά ένιωσα περηφάνια και για τα παιδιά μου και για τη δασκάλα μας και το ότι αναδείχθηκε ο τόπος μου μέσω του προγράμματος, είχε γίνει θέμα συζήτησης και στα γύρω χωριά και σκεφτόμουν στην αρχή που ήμουν διστακτική και τελικά πόσο αυτό άλλαξε στο τέλος. Ευτυχώς που τελικά δεν απείχα.

Σ: Αντίστοιχα παρατήρησες κάτι ανάλογο και στα παιδιά σου; Διατήρησαν τα ίδια συναισθήματα από την αρχή μέχρι το τέλος του έργου;

Μ: Αυτό που παρατήρησα ήταν το έντονο ενδιαφέρον που έδειχναν για τα άλλα παιδιά και τα σχολεία τους, για τον τρόπο λειτουργίας τους για το αν έχουν διαλείμματα όπως αυτά παραδείγματος χάρη κλπ. Ένιωσα ότι ξαφνικά μεγάλωσαν, ωρίμασαν και τους ενδιέφερε να μάθουν και όχι απλά να πάνε να παίξουν.

Σ: Έχουν λάβει τα παιδιά σας κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για την επιτυχή συμμετοχή τους σε αυτό;

Μ: Ήταν μεγάλη τιμή για εμάς που λάβαμε Εθνική και Ευρωπαϊκή ετικέτα ποιότητας από το πρόγραμμα αλλά και τιμητικό έπαινο από το Δήμο. Ήταν πολύ συγκινητικό

διότι αναγνωρίστηκε μια ομαδική προσπάθεια και γνωρίζοντας ότι το παιδί σου είναι ένα κομμάτι αυτής είναι ακόμα πιο σπουδαίο.

Σ: Πως αισθανθήκατε έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς του;

Μ: Ήταν συγκινητικό. Μεγάλη αναγνώριση και για το σχολείο και για τα παιδιά μας και για το χωριό μας. Δημοσιεύτηκε στο διαδίκτυο η επιτυχημένη δράση που έγινε στο σχολείο και πολλοί δεν μπορούσαν να πιστέψουν, πώς ένα τόσο μικρό χωριό ακούστηκε τόσο πολύ.

Σ: Τα παιδιά ως μαθητές πώς αισθάνθηκαν;

Μ: Και τα δύο μου παιδιά το αντιμετώπισαν με πολύ μεγάλη χαρά και θυμάμαι χαρακτηριστικά το ενδιαφέρον που έδειχναν για αυτή τη συνεργασία.

► Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης γονέα, Ν.

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και συνειδητοποιήσατε ότι αφορά τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Ν: Ήρθαμε πρώτη φορά σε επαφή με το πρόγραμμα όταν ήσουν εσύ η εκπαιδευτικός στο νηπιαγωγείο του χωριού μας, το 2013-2014. Δεν είχε τύχει να το γνωρίσουμε κάποια άλλη χρονιά.

Σ: Είχες δει κάποια ανάρτηση σχετική στο διαδίκτυο με συνεργασίες σχολείων της Ευρώπης;

Ν: Όχι, δεν είχα δει κάτι.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές ιδέες που έκανες όταν ενημερώθηκες από εμένα ότι το παιδί σας θα συμμετάσχει σε ένα πρόγραμμα συνεργασίας σχολείων της Ευρώπης;

Ν: Το αντιμετώπισα πολύ θετικά. Μου άρεσε που θα γνωρίσουν, θα συναναστραφούν και θα έχουν επαφή με παιδιά από άλλες χώρες.

Σ: Γνώριζες τι είναι μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως; Πώς θεωρούσες ότι θα πραγματοποιηθεί;

Ν: Όχι, δεν ήξερα ούτε είχα ασχοληθεί ποτέ με κάτι παρόμοιο. Πίστευα ότι θα γίνει με τη χρήση του υπολογιστή, μέσω ίντερνετ. Συγκεκριμένα θεωρούσα ότι θα κάνατε ανταλλαγή μηνυμάτων, αλλά περισσότερο πίστευα μέσω συνομιλιών με τη βοήθεια του Skype, λόγω της ηλικίας των παιδιών που έχει την ιδιαιτερότητα ότι ακόμα δεν γνωρίζουν να γράφουν.

Σ: **Αντιμετωπίσατε ως γονείς κάποιους δισταγμούς, προβληματισμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν εμπόδιο στην απόφασή για συμμετοχή του παιδιού σας στην υλοποίηση ενός διακρατικού κοινού παιδαγωγικού έργου με τη χρήση των τεχνολογικών μέσων;**

Ν: Όχι, αυτό εξαρτάται από τον εκπαιδευτικό. Εάν θα επιτρέπει τους μαθητές να ασχολούνται για αρκετές ώρες ή για περιορισμένο χρόνο στον υπολογιστή, αφορά τον κάθε εκπαιδευτικό. Εγώ θεωρούσα ότι η χρήση της τεχνολογίας που θα κάνατε θα ήταν σε λογικά πλαίσια, γιατί εμπιστευόμουν πλήρως την εκπαιδευτικό. Αν αντιλαμβανόμουν ότι γίνεται υπερβολική χρήση του υπολογιστή σίγουρα θα με ενοχλούσε ως γονέα και θα έκανα παράπονα. Σχετικά με την έκθεση των παιδιού στο διαδίκτυο είναι κάτι που με ανησυχεί ως γονέα, αλλά καθησυχάστηκα, έπειτα από την ενημέρωση που μας έκανες, για την ασφάλεια των προσωπικών δεδομένων των παιδιών που παρέχει το συγκεκριμένο πρόγραμμα. Και σε αυτή την περίπτωση εμπιστεύτηκα εσένα και όσα μας ανέφερες για το πρόγραμμα.

Σ: **Πιστεύεις ότι υπήρξε ολοκληρωμένη ενημέρωση από τον εκπαιδευτικό της τάξης για τη συμμετοχή των μαθητών στο πρόγραμμα eTwinning;**

Ν: Ναι, προσωπικά θεωρώ ότι υπήρξε ολοκληρωμένη ενημέρωση. Είχαμε πάρει ένα αναλυτικό ενημερωτικό φυλλάδιο για τον τρόπο συνεργασίας με τις άλλες χώρες και το θέμα που θα ασχοληθείτε. Επίσης μας είχες δώσει μια υπεύθυνη δήλωση να υπογράψουμε για τη συμμετοχή και τη δημοσίευση των φωτογραφιών των παιδιών. Όλοι οι γονείς τελικά υπέγραψαν, αν και υπήρχαν κάποιοι που δίσταζαν στην αρχή. Εγώ σου είχα απόλυτη εμπιστοσύνη οπότε υπέγραψα κατευθείαν. Θυμάμαι, επίσης,

που είχαμε κάνει πολλές συζητήσεις στο σχολείο σχετικά με το πρόγραμμα και το πώς εξελίσσεται.

Σ: Θεωρείς ότι σας δόθηκε η ευκαιρία να εμπλακείτε ενεργά σε όσες διακρατικές συνεργασίες εξ αποστάσεως συμμετείχε το παιδί σας;

Ν: Ναι, φυσικά. Είχαμε εργαστεί και εμείς με τα παιδιά στο σπίτι όταν κάνατε μια συνεργασία με θέμα τα παραδοσιακά παιχνίδια και καταγράψαμε κάποια παιχνίδια που παίζαμε οι ίδιοι σαν παιδιά. Μας είχες καλέσει επίσης να τα παρουσιάσουμε στο σχολείο και στο τέλος, στην καλοκαιρινή γιορτή τα παίξαμε όλοι μαζί, αν θυμάμαι καλά. Ήταν κάτι που μου άρεσε πάρα πολύ και τα παιδιά το απόλαυσαν. Και σε άλλα θέματα που συνεργαστήκατε, όπως σε ένα περιβαλλοντικό έργο, μας ζητήσατε τη συμβολή μας, αλλά εγώ τότε δεν μπόρεσα να συμμετέχω γιατί ήμουν έγκυος.

Σ: Μετέφερε το παιδί τις προσωπικές του σκέψεις και εμπειρίες αναφορικά με τη συνεργασία που υλοποιούσαμε στην τάξη με άλλα σχολεία της Ευρώπης; Θυμάσαι κάτι συγκεκριμένο που ανέφερε σχετικά με το τι της έκανε θετική ή αρνητική εντύπωση

Ν: Φυσικά! Όποτε ερχόταν στο σπίτι μας ανέφερε για τη συνομιλία που κάνατε με τα άλλα παιδιά και από ποια χώρα. Μας είπε που σας έστειλαν χριστουγεννιάτικες και ανοιξιάτικες κάρτες από τα άλλα σχολεία και γενικά μας ανέφερε καθημερινά οτιδήποτε γινόταν στην τάξη που της έκανε θετική εντύπωση και την εντυπωσίαζε.

Σ: Πιστεύεις ότι το παιδί έχει κατακτήσει κάποιες γνώσεις, έχει αναπτύξει κάποιες δεξιότητες ή ακόμα και στάσεις όπως να σέβεται τον πολιτισμό των άλλων χωρών, μετά από αυτή την εμπειρία;

Ν: Αναγνωρίζει πλέον τις σημαίες κάποιων χωρών και θυμάται πως λέγεται η «καλημέρα» σε κάποιες άλλες γλώσσες. Όταν είναι με τις φίλες της έχω παρατηρήσει ότι παίζουν κάποια από τα παραδοσιακά παιχνίδια που μάθατε στο σχολείο και γνωρίζει σε ποια χώρα ανήκουν. Δεν έτυχε να παρατηρήσω κάτι παραπάνω, αλλά πιστεύω ότι σίγουρα έχει αποκτήσει στάσεις ζωής μετά από αυτές τις συνεργασίες.

Σ: Παρατηρείς κάποια λεκτική αναφορά από το παιδί έπειτα από την ολοκλήρωση του προγράμματος και το πέρασμα μισού χρόνου, αναφορικά με τη διακρατική συνεργασία στην οποία συμμετείχαν ή με τις γνώσεις που κατέκτησαν από αυτή;

Ν: Ναι, μου αναφέρει κατά καιρούς στιγμές από τη συνεργασία αυτή. Συγκεκριμένα με ευκαιρία κάτι που είδαμε σχετικά με το νηπιαγωγείο μου είπε: «Θυμάσαι μαμά, τότε στο νηπιαγωγείο με την κυρία Σ. που κάναμε μια συνεργασία μέσω υπολογιστή με παιδιά από άλλες χώρες της Ευρώπης;». Της έχει αποτυπωθεί στη μνήμη της και έχει την ανάγκη να το αναφέρει συχνά. Το νηπιαγωγείο το απόλαυσε και μου αναφέρει πολλές φορές ότι θα προτιμούσε να ξαναπάει.

Σ: Έχετε συμμετάσχει σε συζητήσεις αναφορικά με τη διακρατική συνεργασία που συμμετείχε το παιδί σας σε ένα κοινό εκπαιδευτικό έργο κατά τη διάρκεια της προσχολικής του εκπαίδευσης; Θα το συστήνατε σε κάποιον γονέα ή ακόμα και σε κάποιον εκπαιδευτικό ως παρότρυνση για μια μελλοντική συμμετοχή του;

Ν: Όχι δεν έτυχε να συμμετάσχω σε μια ανάλογη συζήτηση αλλά εάν μου δινόταν η ευκαιρία σίγουρα θα ανέφερα τις δράσεις που έγιναν στο δικό μας νηπιαγωγείο. Ήταν πολύ σημαντικό που γνώρισαν τα παιδιά τον πολιτισμό μας και τις κουλτούρες άλλων χωρών, τη γλώσσα τους και που έκαναν μια επιτυχημένη επικοινωνία. Θεωρώ ότι άνοιξαν οι ορίζοντες των παιδιών, οπότε θα τους ενθάρρυνα αν τους ενδιέφερε να λάβουν συμμετοχή σε κάτι αντίστοιχο.

Σ: Ποια συναισθήματα παρατηρήσατε να σας δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;

Ν: Ήταν ένα πρωτότυπο εκπαιδευτικό πρόγραμμα που έγινε σε ένα χωριό με λίγους κατοίκους. Με ενθουσίασε η ιδέα ότι το σχολείο μας θα ήταν το πρώτο που θα συμμετείχε σε μια τέτοια συνεργασία, γιατί δεν συνηθίζονταν αυτό στα μικρά χωριά της περιοχής μας. Όταν ολοκληρώθηκε και μας παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα και η διαδικασία που ακολουθήσατε, αισθάνθηκα μεγάλη χαρά, ενθουσιασμό και περηφάνια για τη νηπιαγωγό της τάξης μας και για τα παιδιά του σχολείου.

Σ: Αντίστοιχα παρατήρησες κάτι ανάλογο και στο παιδί; Διατήρησε τα ίδια συναισθήματα από την αρχή μέχρι το τέλος του έργου;

Ν: Ναι, βέβαια. Στην αρχή και σε όλη τη διάρκεια της συνεργασίας σας με τα άλλα σχολεία ήταν πολύ ενθουσιασμένη και στο τέλος ένιωθε και αυτή περήφανη για τον εαυτό της και το σχολείο της.

Σ: Έχει λάβει το παιδί σας κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για την επιτυχή συμμετοχή του σε αυτό;

Ν: Το σχολείο με την εκπαιδευτικό και τους μαθητές του έλαβαν εθνική και ευρωπαϊκή ετικέτα ποιότητας για τις ευρωπαϊκές συνεργασίες που συμμετείχαν. Επειδή ήμασταν το πρώτο σχολείο της Χαλκιδικής που συμμετείχε σε ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα με τέτοια επιτυχία, ο δήμος που ανήκουμε μας τίμησε με μια βράβευση που έγινε σε ένα δημοτικό συμβούλιο, δίνοντας στα παιδιά από έναν έπαινο και στην νηπιαγωγό μια τιμητική πλακέτα

Σ: Πως αισθανθήκατε έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς του;

Ν: Αισθάνθηκα μεγάλη περηφάνια και αμέριστη χαρά για το παιδί μου αλλά ήταν πολύ χρήσιμη και η αναγνώριση του σχολείου του χωριού μας που έγινε μέσα από αυτές τις βραβεύσεις.

► **Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης γονέα Π.**

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και συνειδητοποιήσατε ότι αφορά τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Π: Η πρώτη φορά ήταν στην πρώτη τάξη του νηπιαγωγείου, δεν είχα καμία γνώση περί του προγράμματος πιο πριν.

Σ: Είχες δει στο παρελθόν κάτι μέσω διαδικτύου σε κάποιο μέσο κοινωνικής δικτύωσης για παράδειγμα όπως το Facebook;

Π: Όχι, δεν είχα δει κάτι αντίστοιχο.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σας ιδέες σαν γονείς όταν ενημερωθήκατε ότι το παιδί σας θα συμμετάσχει σε ένα πρόγραμμα eTwinning;

Π: Σκέφτηκα πολύ γρήγορα ότι τα παιδιά προάγονται μέσω αυτού του προγράμματος, ότι ανοίγεται ένας κόσμος μεγαλύτερος γι αυτά και τέλος ότι δίνονται με αυτόν τον τρόπο περισσότερες ευκαιρίες για τα παιδιά.

Σ: Γνώριζες τι είναι μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως;

Π: Όχι δεν γνώριζα.

Σ: Πώς θεωρούσες ότι θα πραγματοποιηθεί πριν ακόμα ενημερωθείς για τον τρόπο που υλοποιήθηκε αυτή η συνεργασία;

Π: Υπέθεσα μέσω ηλεκτρονικών συστημάτων όπως και έγινε, δεν είχα ξανά ακούσει είναι η αλήθεια κάτι τέτοιο, γιατί ακόμα και σε πανεπιστημιακές σχολές τέτοια προγράμματα δεν συνηθίζονται εκτός ίσως από κάποιες συγκεκριμένες σχολές που θα βρίσκονται ακόμα σε πειραματικό στάδιο φαντάζομαι.

Σ: Είχες αντιμετωπίσει κάποιους δισταγμούς, προβληματισμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν εμπόδιο στην απόφασή για συμμετοχή του παιδιού σου στην υλοποίηση αυτού του διακρατικού κοινού παιδαγωγικού έργου με τη χρήση των τεχνολογικών μέσων;

Π: Θα σου απαντήσω ειλικρινά, ατομικά και διαπροσωπικά όχι γιατί αμέσως αντιλήφθηκα ότι θα συνέβαινε αυτό που ανέφερα προηγουμένως, ότι θα ήταν μια γέφυρα επικοινωνίας με άλλους λαούς και ότι αυτό είναι πάρα πολύ καλό για την ψυχοδιανοητική εξέλιξη των παιδιών γενικότερα πώς θα επιδρούσε όλο αυτό ξεχωριστά σε κάθε παιδί. Δεν αντιμετώπισα κανέναν δισταγμό. Πίστευα ότι θα γινόταν προβολή του παιδιού μας στο διαδίκτυο, χωρίς υπερβολές και επικίνδυνος τρόπος έκθεσης του, αλλά από την άλλη είχαμε απόλυτη εμπιστοσύνη στη δασκάλα, σε εσάς δηλαδή. Θεωρήσαμε ότι είναι κάτι μελετημένο και δεν μπορεί να είναι ένα σχολικό πρόγραμμα που θα εκθέτει αρνητικά τα παιδιά ώστε να κινδυνεύουν.

Σ: Υπήρξε ολοκληρωμένη ενημέρωση από τους εκπαιδευτικό της τάξης για τη συμμετοχή των μαθητών στο πρόγραμμα eTwinning;

Π: Δεν θυμάμαι πολλές λεπτομέρειες αλλά θυμάμαι ότι η ενημέρωση ήταν επαρκής ώστε να πούμε το "ναι" στην συμμετοχή των παιδιών μας και ότι είναι πολύ καλό να γίνει. Επίσης κατά τη διάρκεια του προγράμματος δεχόμασταν συνεχείς ενημερώσεις από εσάς ώστε να μας κάνουν να νοιώσουμε απόλυτη ασφάλεια για την διαδικασία έχοντας ταυτόχρονα μια εικόνα για το πρόγραμμα.

Σ: Θεωρείς ότι σας δόθηκε η ευκαιρία να εμπλακείτε ενεργά σε αυτή τη διακρατική συνεργασία εξ αποστάσεως που συμμετείχε το παιδί σας;

Π: Όχι δεν είχα καμία σχέση με την διαδικασία. Θεωρώ ότι ήταν πολύ καλό και πολύ πετυχημένο το πρόγραμμα, που συμμετείχαν μόνο τα παιδιά, διότι οι γονείς πολλές φορές παρουσιάζουν ανειλικρινή στοιχεία. Αρκετές φορές δεν είμαστε ειλικρινείς απέναντι στους εκπαιδευτικούς. Καλύτερα που υπάρχει μόνο η φύση ενός παιδιού, που το παιδί, όπως και να χει, δεν έχει την ικανότητα που έχει ένας ενήλικας για να παρουσιάσει κάτι που είναι ψευδές.

Σ: Σας μετέφερε κάποιες προσωπικές σκέψεις και εμπειρίες το παιδί σας αναφορικά με τη συνεργασία που κάναμε με τα άλλα σχολεία της Ευρώπης; Θυμάσαι κάτι συγκεκριμένο που ανέφερε σχετικά με το τι της έκανε θετική ή αρνητική εντύπωση

Π: Αυτό που θυμάμαι καλά από την ίδια είναι ότι όταν μου έκανε αναφορά για την επικοινωνία της με παιδάκια άλλων χωρών όπως πχ από την Πολωνία και κάποιες άλλες χώρες μου το έλεγε με μεγάλη χαρά.

Σ: Πιστεύεις ότι το παιδί έχει κατακτήσει κάποιες γνώσεις, έχει αναπτύξει κάποιες δεξιότητες ή ακόμα και στάσεις όπως να σέβεται τον πολιτισμό των άλλων χωρών, μετά από αυτή την εμπειρία;

Π: Σίγουρα κατέκτησε την γνώση περί άλλων χωρών και πολιτισμών και ότι αυτό συνεπάγεται. Όπως πχ η γλώσσα, οι σημαίες, την διαφορετικότητα και τα δικαιώματα των παιδιών καθώς και πως πρέπει να συμπεριφερόμαστε. Βέβαια σε όλο αυτό συνέβαλε η στάση σου απέναντι στα παιδιά, παραδειγματίστηκαν από την συμπεριφορά σου, όχι θεωρητικά αλλά βιωματικά. Μπορεί πλέον να καταλάβει αν κάποιος εκμεταλλεύεται ένα παιδί πχ παιδική εργασία.

Σ: Παρατηρείς κάποια λεκτική αναφορά από το παιδί έπειτα από την ολοκλήρωση του προγράμματος και το πέρασμα μισού χρόνου ,αναφορικά με τη διακρατική συνεργασία στην οποία συμμετείχαν ή με τις γνώσεις που κατέκτησαν από αυτή;

Π: Δεν μου έχει πει πολλά πράγματα αλλά έχει αναφερθεί πολλές φορές σε σένα και στο πώς περνάγατε, χωρίς να αναφέρει κάποια συγκεκριμένη μορφή παιχνιδιού τόσο, όσο στο πρόσωπο σου και στο πόσο ωραία περνούσατε.

Σ: Έχετε συμμετάσχει σε συζητήσεις αναφορικά με τη διακρατική συνεργασία που συμμετείχε το παιδί σας σε ένα κοινό εκπαιδευτικό έργο κατά τη διάρκεια της

προσχολικής του εκπαίδευσης; Θα το συστήνατε σε κάποιον γονέα ή ακόμα και σε κάποιον εκπαιδευτικό ως παρότρυνση για μια μελλοντική συμμετοχή του;

Π: Όχι δεν έχω κάνει κάποια συζήτηση περειαίρω με άλλους γονείς της ίδιας ομάδας, αλλά θα σύστηνα ανεπιφύλακτα μια παρόμοια εμπειρία για παιδιά νηπιαγωγείου.

Σ: Ποια συναισθήματα παρατήρησες να σου δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση αυτού του έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;

Π: Σαν ενήλικας και σαν γονέας είπα από μέσα μου «επιτέλους κάτι καινοτόμο στο σχολείο!». Βέβαια δεν είχα τον ενθουσιασμό που είχε το παιδί. Χάρηκα χάρη στο παιδί μου και το υποδέχτηκα θετικά όλο το πρόγραμμα.

Σ: Έχει λάβει το παιδί σας κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για την επιτυχή συμμετοχή του σε αυτό;

Π: Το σχολείο μας πήρε την Εθνική και Ευρωπαϊκή ετικέτα ποιότητας από την υπηρεσία του προγράμματος αλλά είχαμε την ιδιαίτερη τιμή να μας βραβεύσουν και από το Υπουργείο παιδείας με έναν έπαινο.

Σ: Πως αισθανθήκατε έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς του;

Π: Με πλημμύρισε μια περίσσεια περηφάνια και συγκίνηση για όσα κατέκτησε το παιδί μου σε μια τόσο μικρή ηλικία.

Σ: Το παιδί σας πώς αισθάνθηκε;

Π: Και το ίδιο αισθάνθηκε χαρούμενο και περήφανο. Επιδεικνύει με καμάρι τα βραβεία του όποτε της δοθεί η ευκαιρία.

► Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης γονέα, Τ.

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και συνειδητοποίησες ότι αφορά τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Τ: Στο νηπιαγωγείο όταν μας το παρουσιάσατε.

Σ: Είχες δει στο παρελθόν κάτι μέσω διαδικτύου σε κάποιο μέσο κοινωνικής δικτύωσης για παράδειγμα όπως το Facebook;

Τ: Όχι. Δεν είχα δει κάτι ούτε είχα διαβάσει κάτι σχετικό με αυτό το πρόγραμμα. Η πρώτη μου γνωριμία ήταν μέσω του νηπιαγωγείου.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σας ιδέες σαν γονείς όταν ενημερωθήκατε ότι το παιδί σας θα συμμετάσχει σε ένα πρόγραμμα eTwinning;

Τ: Δεν είχαμε κάποια αντίρρηση στη συμμετοχή του παιδιού μας στο συγκεκριμένο πρόγραμμα. Ήταν κάτι το πρωτόγνωρο για μας, πόσο μάλλον για τα παιδιά. Ήταν κάτι το ενδιαφέρον και εγώ σαν ενήλικας αν είχα την ευκαιρία θα ήθελα να συμμετάσχω σε κάτι αντίστοιχο.

Σ: Γνώριζες τι είναι μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως;

Τ: Όχι.

Σ: Πώς θεωρούσες ότι θα πραγματοποιηθεί πριν ακόμα ενημερωθείς για τον τρόπο που υλοποιήθηκε αυτή η συνεργασία;

Τ: Μέσω αλληλογραφίας ίσως με αποστολή γραμμάτων. Δεν ήξερα πως λειτουργεί αυτό το πρόγραμμα για να φανταστώ τη διαδικασία που θα γίνει. Προσπαθούσαμε να καταλάβουμε από τις πληροφορίες που μας μετέφεραν τα παιδιά, που μας έλεγαν τις δραστηριότητες που κάνατε στην τάξη, χωρίς να ψάξουμε κάποια πληροφορία σχετική για το πρόγραμμα. Όταν τελικά μας έγινε η ενημέρωση για το πώς πραγματοποιήθηκε τότε συνειδητοποιήσαμε με ποιο τρόπο έγινε.

Σ: Γνώριζες ή φανταζόσουν ότι θα χρησιμοποιηθεί η τεχνολογία για την υλοποίηση της συγκεκριμένης συνεργασίας;

Τ: Η τεχνολογία πλέον έχει μπει στη ζωή μας και χρησιμοποιείται παντού, αλλά δεν ήξερα ούτε μπορούσα να φανταστώ εάν θα γίνει η συνεργασία αυτή με αυτό τον τρόπο.

Σ: Είχες αντιμετωπίσει κάποιους δισταγμούς, προβληματισμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν εμπόδιο στην απόφασή για συμμετοχή του παιδιού σου στην υλοποίηση αυτού του διακρατικού κοινού παιδαγωγικού έργου με τη χρήση των

τεχνολογικών μέσων; Κάποιοι γονείς για παράδειγμα αισθάνονται ανασφάλεια σχετικά με την υπερβολική χρήση της τεχνολογίας ή έκθεση προσώπου των παιδιών στο διαδίκτυο.

Τ: Όχι δεν είχα κανένα πρόβλημα ή δισταγμό. Είχα απόλυτη εμπιστοσύνη στις εκπαιδευτικούς του σχολείου μας και πίστευα ότι ούτε οι ίδιες θα έθεται σε κάποιο κίνδυνο τα παιδιά.

Σ: Υπήρξε ολοκληρωμένη ενημέρωση από τους εκπαιδευτικό της τάξης για τη συμμετοχή των μαθητών στο πρόγραμμα eTwinning;

Τ: Στην αρχή μας δόθηκε μια υπέθυνη δήλωση για τη δημοσίευση των φωτογραφιών των παιδιών και ένα ενημερωτικό φυλλάδιο για τη συνεργασία που θα κάνετε με το πρόγραμμα eTwinning και το θέμα που θα ασχοληθείτε. Αφού ολοκληρώθηκε το πρόγραμμα και μας παρουσιάσατε όλες τις δραστηριότητες, με ποίο τρόπο και με ποιες χώρες συνεργαστήκατε είχαμε μια σαφέστατη, αναλυτικότατη ενημέρωση. Εμένα προσωπικά η παρουσίαση αυτή με ενθουσίασε πολύ.

Σ: Θεωρείς ότι ως γονείς σας δόθηκε η ευκαιρία να εμπλακείτε ενεργά σε αυτή τη διακρατική συνεργασία εξ αποστάσεως που συμμετείχε το παιδί σας;

Τ: Ναι, είχαμε εμπλακεί στην αρχή του έργου. Είχαμε ψάξει στο ίντερνετ μαζί με τα παιδιά στο σπίτι και ρωτήσαμε κάποιους από το χωριό μας, για να συγκεντρώσουμε πληροφορίες ή μύθους σχετικά με το έλατο και την ιστορία του, η οποία συνδέεται άμεσα με τον τόπο μας. Αυτά θα τα επεξεργαζόσασταν για να τα παρουσιάσετε στις υπόλοιπες ομάδες που συνεργαζόσασταν. Επίσης είχαμε βοηθήσει τα παιδιά για να φέρουμε κλαδιά από έλατα στο σχολείο επειδή θέλατε να φτιάξετε ένα δέντρο στην τάξη.

Σ: Ήταν εντυπωσιακή η ενεργοποίηση των γονέων σε αυτή τη συνεργασία για τη συλλογή πληροφοριών. Χωρίς τη δική σας συμβολή δεν θα μπορούσε να υλοποιηθεί ολοκληρωμένα το έργο συνεργασίας μας γιατί δεν θα μπορούσαμε ποτέ να βρούμε τα στοιχεία που συγκεντρώσαμε από εσάς. Αυτό σας έκανε πολύτιμους συνεργάτες μας.

Τ: Βέβαια! Αλλιώς είναι να έχεις πληροφορίες από αληθινές διηγήσεις κάποιων παλιών και αλλιώς το ίντερνετ, για ένα θέμα το οποίο αφορά άμεσα την ιστορία του χωριού σου.

Σ: Ανέφερες ότι σας μετέφερε κάποιες προσωπικές σκέψεις και εμπειρίες το παιδί σας αναφορικά με τη συνεργασία που κάναμε με τα άλλα σχολεία της Ευρώπης. Θυμάσαι κάτι συγκεκριμένο που ανέφερε σχετικά με το τι της έκανε θετική ή αρνητική εντύπωση

Τ: Δεν μας μετέφεραν πάρα πολλά πράγματα τα παιδιά γιατί έλεγαν ότι ήθελαν να μας κάνουν έκπληξη όταν θα βλέπαμε στο τέλος τι έκαναν με τις νηπιαγωγούς τους. Μας ανέφερε κάποιες πληροφορίες αλλά όχι πολύ αναλυτικά σχετικά με τις δραστηριότητες που κάνατε. Έλεγε ότι είδανε τα παιδιά από τα άλλα σχολεία της Πολωνίας, της Τουρκίας, στον υπολογιστή, ότι είδανε τα δέντρα που τους παρουσίασε κάθε χώρα και ότι τους παρουσίασατε εσείς το έλατο. Η επίσκεψη της κούκλας κουκουβάγιας στο σχολείο τους είχε ενθουσιάσει όλους πάρα πολύ, την περίμεναν με αγωνία.

Σ: Πιστεύεις ότι το παιδί έχει κατακτήσει κάποιες γνώσεις, έχει αναπτύξει κάποιες τι δεξιότητες ή ακόμα και στάσεις όπως να σέβεται τον πολιτισμό των άλλων χωρών, μετά από αυτή την εμπειρία;

Τ: Είναι πολύ παρατηρητική σαν παιδί. Μπορεί να αναγνωρίζει σημαίες από άλλες χώρες, θυμάται να πει «Καλημέρα» σε κάποιες γλώσσες και απ ότι μου ανέφερε αυτό το κάνατε σχεδόν κάθε μέρα. Δεν παρατήρησα ακόμα κάτι πέρα από αυτό αλλά θεωρώ ότι σίγουρα έχει αναπτύξει στάσεις και δεξιότητες για μια ζωή.

Σ: Παρατηρείς κάποια λεκτική αναφορά από το παιδί έπειτα από την ολοκλήρωση του προγράμματος και το πέρασμα μισού χρόνου ,αναφορικά με τη διακρατική συνεργασία στην οποία συμμετείχαν ή με τις γνώσεις που κατέκτησαν από αυτή;

Τ: Ακόμα και σήμερα μου αναφέρει ότι είχατε παρουσιάσει το έλατο που συμβολίζει το χωριό μας στα παιδιά των άλλων σχολείων και για την κουκουβάγια που ήρθε και τη φιλοξενήσατε στην τάξη σας για λίγες μέρες. Θυμάται που είχατε για την κουκουβάγια μια φωλιά στο έλατο που φτιάξατε μέσα στην τάξη σας για να ξεκουραστεί.

Σ: Έχετε συμμετάσχει σε συζητήσεις αναφορικά με τη διακρατική συνεργασία που συμμετείχε το παιδί σας σε ένα κοινό εκπαιδευτικό έργο κατά τη διάρκεια της

προσχολικής του εκπαίδευσης; Θα το συστήνατε σε κάποιον γονέα ή ακόμα και σε κάποιον εκπαιδευτικό ως παρότρυνση για μια μελλοντική συμμετοχή του;

Τ: Ναι το έχω συζητήσει περισσότερο στο χώρο εργασίας μου με άλλες μητέρες σχετικά με τη συμμετοχή των παιδιών σε ένα πρόγραμμα συνεργασίας σχολείων της Ευρώπης όπου κάθε σχολείο παρουσιάζει το δέντρο του τόπου του και λίγα λόγια σχετικά με τις δραστηριότητες που κάνατε. Ήταν ένα ενδιαφέρον έργο συνεργασίας και θα το σύστηνα ανεπιφύλακτα.

Σ: Ποια συναισθήματα παρατήρησες να σου δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση αυτού του έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;

Τ: Στην αρχή που ενημερώθηκα για τη συνεργασία αυτή ήμουν πολύ θετική στη συμμετοχή του παιδιού μου σε αυτό το πρόγραμμα λέγοντας μάλιστα ότι σαν γονέας θα είμαι διαθέσιμη για οποιαδήποτε βοήθεια εάν χρειαστεί. Στο τέλος είχα έναν μεγάλο ενθουσιασμό για όσα κατέκτησαν τα παιδιά αλλά και εμείς μαζί τους με την ευκαιρία αυτή που μας δόθηκε.

Σ: Αντίστοιχα παρατήρησες κάτι ανάλογο και στο παιδί σας; Διατήρησε τα ίδια συναισθήματα από την αρχή μέχρι το τέλος του έργου ή άλλαξαν;

Τ: Ήταν πολύ χαρούμενη και ενθουσιασμένη με την όλη διαδικασία καθ' όλη τη διάρκεια της συνεργασίας.

Σ: Έχει λάβει το παιδί σας κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για την επιτυχή συμμετοχή του σε αυτό;

Τ: Ναι, έλαβε την εθνική ετικέτα ποιότητας από την υπηρεσία του προγράμματος και μας την έδωσε η νηπιαγωγός φέτος, γιατί πηγαίνουμε πλέον πρώτη τάξη.

Σ: Πως αισθανθήκατε έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς του;

Τ: Περήφανη! Που συμμετείχε το παιδί μου σε αυτό το πολύ ενδιαφέρον πρόγραμμα.

Σ: Το παιδί σας πώς αισθάνθηκε;

Τ: *Υπέροχα! Ενθουσιάστηκε πολύ και αισθάνθηκε περήφανη για την προσπάθεια της. Θέλησε να κάνει κορνίζα την ετικέτα ποιότητας και να την καμαρώνει στο δωμάτιο της.*

► **Απομαγνητοφώνηση συνέντευξης γονέα, Χ.**

Σ: Ποια ήταν η πρώτη φορά που ήρθες σε επαφή με το πρόγραμμα eTwinning και συνειδητοποιήσατε ότι αφορά τη διεξαγωγή ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού συνεργατικού έργου εξ αποστάσεως;

Χ: *Πέρυσι το άκουσα από εσένα, όταν κάναμε αυτή την συνεργασία στο Νηπιαγωγείο.*

Σ: Είχες δει στο παρελθόν κάτι μέσω διαδικτύου σε κάποιο μέσο κοινωνικής δικτύωσης για παράδειγμα όπως το Facebook;

Χ: Όχι.

Σ: Ποιες ήταν οι πρωταρχικές σας ιδέες σαν γονείς όταν ενημερωθήκατε ότι το παιδί σας θα συμμετάσχει σε ένα πρόγραμμα eTwinning;

Χ: *Το αντιμετώπισα θετικά.*

Σ: Γνωρίζατε τι είναι μια συνεργατική μάθηση εξ αποστάσεως; Πώς θεωρούσατε ότι θα πραγματοποιηθεί πριν ακόμα ενημερωθείτε για τον τρόπο που υλοποιήθηκε αυτή η συνεργασία;

Χ: *Όχι δεν το ήξερα. Φαντάστηκα ότι θα χρησιμοποιούσατε το internet. Μου άρεσε όμως, ήταν πολύ ωραίο αυτό που κάνατε.*

Σ: Αντιμετωπίσατε κάποιους δισταγμούς, προβληματισμούς ή προκαταλήψεις που αποτέλεσαν εμπόδιο στην απόφασή για συμμετοχή του παιδιού σας στην υλοποίηση ενός διακρατικού κοινού παιδαγωγικού έργου με τη χρήση των τεχνολογικών μέσων;

Χ: *Όχι, δεν είχα δισταγμούς. Δεν θέλαμε βέβαια να εκτεθούν τα πρόσωπα των παιδιών αλλά εμπιστευτήκαμε τις νηπιαγωγούς.*

Σ: Υπήρξε ολοκληρωμένη ενημέρωση από τους εκπαιδευτικό της τάξης για τη συμμετοχή των μαθητών στο πρόγραμμα eTwinning;

Χ: Ναι. Μας είχατε μοιράσει ένα ενημερωτικό φυλλάδιο με το θέμα και πώς θα υλοποιηθεί. Υπογράψαμε και μια υπεύθυνη δήλωση για τις φωτογραφίες. Ήταν πάρα πολύ ωραία και η παρουσίαση με τις δραστηριότητες που μας δείξατε στο τέλος.

Σ: Θεωρείς ότι σας δόθηκε η ευκαιρία να εμπλακείτε ενεργά σε μια διακρατική συνεργασία εξ αποστάσεως που συμμετείχε το παιδί σας;

Χ: Νομίζω ότι είχαμε κάνει μια εργασία για το έλατο στην αρχή. Συγκεντρώσαμε με τα παιδιά μας πληροφορίες που τις παρουσιάσανε μετά στη τάξη. Μου άρεσε που ψάξαμε μαζί με το παιδί μου και κάναμε μια εργασία για το σχολείο παρέα.

Σ: Αντιληφθήκατε να σας μεταφέρει κάποιες προσωπικές σκέψεις και εμπειρίες το παιδί σας, αναφορικά με το τι του έκανε θετική ή αρνητική εντύπωση από τη συνεργασία με άλλα σχολεία της Ευρώπης; Πιστεύετε ότι το παιδί έχει κατακτήσει κάποιες γνώσεις, έχει αναπτύξει κάποιες δεξιότητες ή ακόμα και στάσεις, έπειτα από αυτή την εμπειρία;

Χ: Ναι, μου έλεγε συνέχεια για τις δραστηριότητες που κάνατε. Μου είπε που ήρθε η κουκουβάγια στο σχολείο από τις άλλες χώρες. Του άρεσε πάρα πολύ.

Σ: Παρατηρείτε κάποια λεκτική αναφορά από το παιδί έπειτα από την ολοκλήρωση του προγράμματος και το πέρασμα των χρόνων;

Χ: Ακόμα μου αναφέρει για την κουκουβάγια και θυμάται πολλά από αυτά που κάνατε. Τις σημαίες μας τις λέει συνέχεια, όταν δει κάποια σημαία ξέρει από ποια χώρα είναι.

Σ: Έχετε συμμετάσχει σε συζητήσεις αναφορικά με τη διακρατική συνεργασία που συμμετείχε το παιδί σας σε ένα κοινό εκπαιδευτικό έργο κατά τη διάρκεια της προσχολικής του εκπαίδευσης; Θα το συστήνατε σε κάποιον γονέα ή ακόμα και σε κάποιον εκπαιδευτικό ως παρότρυνση για μια μελλοντική συμμετοχή του;

Χ: Δεν το έχουμε συζητήσει, αλλά θα συνιστούσα μια συνεργασία παιδιών από άλλες χώρες, όπου μπορούν να μάθουν άλλους πολιτισμούς.

Σ: Ποια συναισθήματα παρατηρήσατε να σας δημιουργούνται πριν αλλά και μετά την υλοποίηση ενός έργου συνεργασίας eTwinning και κατά πόσο διέφεραν μεταξύ τους;

Χ: Ήμουν πολύ ενθουσιασμένη από την αρχή. Ένωσα πολύ χαρούμενη που το παιδί μου συμμετείχε σε κάτι διαφορετικό, σε κάτι σπουδαίο.

Σ: Αντίστοιχα παρατηρήσατε κάτι ανάλογο και στο παιδί σας;

Χ: Νομίζω ναι, ήταν χαρούμενος, ενθουσιασμένος.

Σ: Έχει λάβει το παιδί σας κάποιου είδους επιβράβευση από το πρόγραμμα ή από κάποιον άλλο φορέα για την επιτυχή συμμετοχή του σε αυτό; Πως αισθανθήκατε έπειτα από την αναγνώριση ή μη αναγνώριση της προσπάθειάς του;

Χ: Πήραμε την εθνική ετικέτα ποιότητας. Αισθάνθηκα πολύ χαρούμενη και περήφανη για το παιδί μου. Και του παιδιού μου του άρεσε και ήταν ενθουσιασμένος. Το έχει δείξει με καμάρι στις γιαγιάδες, στους παππούδες και το έχει κρεμασμένο στον τοίχο στο δωμάτιό του.

«Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1986 και τα άρθρα 2,4,6 παρ.3 του Ν. 1256/1982 η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.»